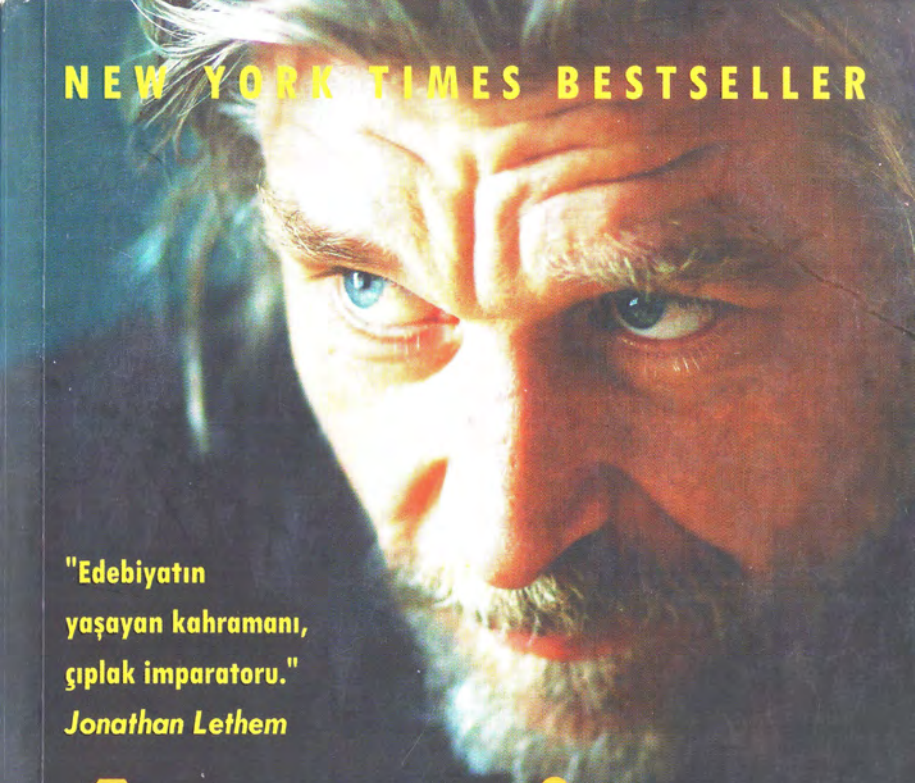
NEW YORK TIMES BESTSELLER

"Edebiyatın yaşayan kahramanı, çıplak imparatoru."
Jonathan Lethem

ÂŞIK BİR ADAM

KARL OVE KNAUSGAARD

Çeviren: Ebru Tüzel, Haydar Şahin

Monokl Edebiyat

ÂŞIK BİR ADAM

Karl Ove Knausgaard

Kavgam Serisi
II

"Yaşamın kendisi gibi inşa edilmiş ve yaşamın kendisi kadar gerçek. Âşık Bir Adam kendimizi nasıl yarattığımıza ve iyileştirdiğimize dair cesur bir keşif."
Stuart Evers Observer

"Yaşamanın o canlı, son derece kuvvetli hissiyatını sayfalardan aynen aktarıyor... Hep birlikte Karl Ove'un geçmişine, zaferlerine ve felaketlerine, büyük sevinçlerine ve aptallıklarına kapılmış olabiliriz; ama onun kavgası bizim de kavgamız... çünkü bu güzel ve zor dünyada, aşk, dostluk ve hayatın anlamı için kavga ediliyor."
The National

"...Kavgam'ı okurken Knausgaard'ın harika bir keşif, neredeyse bilimsel bir yenilik yaptığı hissine kapılıyorsunuz. Kavgam yeni, cesur bir şey..."
n + 1

"Kavgam şaşırtıcı bir biçimde büyülüyor –ayrıntılar ve içtenliğin birleşimi, başka birinin beynine girme illüzyonu yaratıyor... Kavgam, kavgaya değer."
GQ

"Her iki kitabı (Bir ve İki) da iştahla okudum ve Âşık Bir Adam'ın son sayfasını çevirdikten sadece birkaç gün sonra kendimi Knausgaard'ı özler buldum, İnternet'te pahalı olmayan hızlı Norveççe kursları arıyor, Üçüncü Cilt'in İngilizceye çevrilmiş olmasını diliyordum."
—Jonathan Callahan, The Millions

"Alt başlığı 'Cilt II-Âşık Bir Adam' olan bir şeyin, yılın en ilgi çekici edebi projesi olması beni şaşırtıyor; diğer bir şaşkınlık verici şey de rahatlıkla 'en ilgi çekici edebi proje' dediğim bir şeyin içinde anlatıcının bebeklere yönelik bir ritim aktivitesine katılmasını uzun uzun anlattığı bir bölüm içermesidir. Öte yandan Norveçli yazar Karl Ove Knausgaard'ın aile yaşantısını anlattığı 3600 sayfalık otobiyografik romanı Kavgam'ın altı cildinden ikincisi, kitabın ilerledikçe anlam kazandığını, komikleştiğini ve artistik biçimde bireyselleştiğini göstermektedir."
Rivka Galchen, New York Times Book Review

"...Âşık Bir Adam'ın (Cilt 2'nin) yapısı çetrefil ve büyüleyici... Knausgaard bu kesinlikle şamatalı ve magazin düzeyindeki büyüleyici öyküyü tüm kitaba yayıyor.. Knausgaard'ın kesinlikle kendine özgü biçimde anlatabileceği türde bir anekdot. (Ve yeri gelmişken, Knausgaard'ın karısının ilk çocuklarını doğurduğu bölüm kesinlikle İNANILMAZ; uzun süreli, eziyet verici ve gerçekçi yazımı en, en, en iyi şekilde gösteriyor. Neredeyse bayılıyordum.)"
Scott Esposito, Three Percent

"Karl Ove Knausgaard'ın epik romanı Kavgam'ın I. ve II. ciltleri beni altüst etti: tamamen sürükleyici, siz hayatını onunla beraber yaşarken yazarla okuyucu arasındaki duvarı yıkıyor. Hayatın en açıkça dünyevi yönlerini naklederken bile muzaffer, kurtarıcı ve son derece bağımlılık yapıcı. O bir dâhi."
Simon Prosser, Yayıncı, Hamish Hamilton, The Guardian

"Knausgaard kendini zorlayarak daha önce yapılmamış bir şey yaptı ve otobiyografik romanın ses duvarını aştı. Her sinir ucunu ateşlerken okuyucuları yaşamanın ne kadar harika bir his olduğunu anlamaya davet ediyor."
Jeffrey Eugenides, New York Times

"Karl Ove'nin yeteneğinde dikkati çeken şey, ki bu yetenek bugünlerde ender bulunuyor, tamamen anda bulunması ve kendi varlığının farkında olması. Her detay süsleme ve gösterişten uzak bir biçimde ortaya konuyor, sanki yazmak ve yaşamak eşzamanlı meydana geliyormuş gibi hissediyorsunuz... Sizi tamamen içine çekiyor olması gerçeği dışında göze çarpan bir şey yok. Onun hayatını onunla birlikte yaşıyorsunuz ... Ove'un kitabının pek kibirli başlığı, bir yetişkinden beklenen hayatı gözlerinizin önüne getirmeye çalışırken, sürekli olarak önünüze çıkan kötü bir şaka gibi. Nasıl daha şu anda olunur, nasıl daha duyarlı olunur? Kendimiz hakkında, başkaları hakkında? Başkaları için?"
Zadie Smith, The New York Review of Books

"Kitap günlük hayatın dayattığı dipsiz gizem yığınını araştırıyor... Knausgaard'ın yaklaşımı sade ve titiz, kimi zaman sıradan, ama bunu asla kâğıda dökmüyor. Onun teması hayatın bütününün kendi kendisiyle bir arada var olduğu gerçeğinin güzelliği ve dehşeti. Tüm edebî aldatmacaları terk ederek mükemmeliyete konan gerçek bir kahraman, çıplaklığı kraliyet şıklığını alt eden bir imparator."
Jonathan Lethem, The Guardian

"Çağdaş bir Norveçli yazarın kendi hayat hikâyesini anlattığı altı ciltlik edebi bir deneyim, kulağa sıkıcı gelebilir. Ancak Knausgaard'ın edebî deneyimi hem acımasızca dürüst, hem de sıkıcı olmaktan çok uzak. Bana güvenin, tüm ciltlerin İngilizceye çevrilmesini beklediğinize değecek."
Jo Nesbo, The Week (Jo Nesbo'nun altı gözde kitabından biri)

"Knausgaard'ın eseri, hayatımın en unutulmaz okuma deneyimlerimin arasına girdi. Şahsen böyle bir şeyle karşılaşmadım. Karl Ove gözlerimi açtı. Kitaplarının bitmesini ve ondan ayrılmayı istemedim. Yazarken, kavuştuğu o "çılgın, yalnız, mutlu yere" dönme özlemini sayfalara döküyor. Bir süre dünyadan uzaklaştığım, insanların etkisinden uzaklaştığım o kendi çılgın, yalnız mutluluğumda, mesafeye ve çalışmaya duyduğu derin hasrete karşın yine de Knausgaard'ın insanların dünyasına, onların sunduklarına kendini açmaya sadık kaldığını bilmekle huzura erdim."
Nina MacLaughlin, L.A. Review of Books

"Pek çok kişinin kitap dükkânlarının ve edebiyatın ölümden şikâyet ettiği şu günlerde Knausgaard dünyayı kasıp kavuran, şaşırtıcı ve rahatlatıcı bir fenomen... Knausgaard'ın edebiyatın şu anki yıldızı olduğuna hiç şüphe yok."
Outlook India

"Hiçbir yazar en az on yıldır dünya sahnesinde bu kadar onaylanmadı... her çizgiden okur Knausgaard'ı konuşuyor."
Evan Hughes, The New Yorker

"Kendini alçaltmayı bir tür kibarlığa, utancı saf gurura ve en önemlisi kurguyu en acı verici biçimde doğruculuğa çevirmeyi başardı."
The Daily Beast

"Çok güçlü ve canlı... Knausgaard son derece dürüst, evrensel endişeleri dillendirmekten korkmuyor... Nefis, yavaş ilerleyen, ilahi pasajlar... Walter Benjamin'in deyişiyle 'gerçeğin efsanevi yönü'ne sahipler."
James Wood, The New Yorker

"Erkeksilik, ev hayatı ve sanatçının kaçma arzusu üzerine müthiş bir düşünce seli."
Boyd Tonkin, Independent

"Kavgam içten ve kendini zorla okutuyor, keskin kavrayış anlarına ve anlatım süreleri arasında çarpıcı geçişlere sahip. Konusu hem tutkulu hem ılımlı; kapsamı hem saldırgan hem merhametli."
VICE

"Hem Knausgaard'ın Proust'u andıran tarzı hem de eserinin Kayıp Zamanın İzinde gibi ciltlere ayrılmış tek bir uzun kitap oluşu, benzerlerini hayatımızda tekrar göremeyeceğimiz edebî bir olay olduğunun sinyalini veriyor. 21. yüzyılda yayınlanmış neredeyse tüm diğer eserlerin aksine Knausgaard'ın muazzam kitabı, tadına varma imkânına sahip olduğumuz süreklilik arz eden kültürel bir olay."
Jason Diamond, Flavorwire

"Knausgaard'ın eseri geçiciliğe karşı sürekli bir savaş... ayrıntılar birleşerek kişinin geçirdiği zamanın nefes kesici ve hayati bir kaydını meydana getiriyor."
Catherine Holmes, The Post and Courier

"Knausgaard'ın kitapları her gün tetkik ettiğimiz steril, markalı tedaviye panzehir gibi geliyor. Bronzlaşmış tebessümlerin mükemmelliğine karşı bu zengin dokuyu sunuyor. İşte hayat gerçekte budur, diyor: Karman çorman. Çoğunlukla başarısızlıkla sonuçlanır. Çoğunlukla yolundan sapar ve dolanıp durur."
Chicago Tribune

"Archipelago'nun cesaretle bize sunduğu altı ciltlik bir başyapıtın ikincisi olan bu gösterişli eser, karısını terk eden, Stockholm'e taşınan, yeni bir aşkla ve yeni bir aile kurmanın sancılarıyla tanışan Karl Ove Knausgaard adında bir karakteri tanıtıyor."
Library Journal (En İyi Çeviri Kurgu 2013)

"Peki diğer yazarların Knausgaard'ı göklere çıkarıp, onu edebî öncüleri ilan etmesine neden olan nedir? Bunun cevabı hayatının amacına odaklanma yoğunluğunda yatmaktadır. Yazarla okur arasındaki duvarda delik açıyor, diğer romanları yapmacık, 'uydurma', alakasız gösterecek bir mikro-gerçekçilik ve duygusal doğruluk biçimine geçiyor... İster bir bebeğin doğum günü partisinde yetişkinlerin yabancılık duygusuna kapıldığını, ister yılbaşında alkol almaya çalışan bir ergenin anılarını yazsın, Knausgaard olağanüstü duygusal ayrıntılara girmeye hazırlanıyor... etkileri tümüyle hipnotize edici."
Andrew Anthony, The Observer

"'Kavgam beni kendim hakkında, özellikle duygularım hakkında daha fazla düşünmeye sevk etti. Beni hislerin canlılığı ile yeniden tanıştırdı. Bu duygusal bir eğitim ... Kendi hakkında yazıyor, ancak özleri oluşturan sabit fikirlere başvurmaksızın. Roman bir tür nihai özgürlüğü –radikal açık sözlülüğe dayanan ruhani bir özgürlüğü hayal etmekte. İçten ve kişilerüstü, ancak insancıl; somut, ideolojiler dışı ve en önemlisi duygusal. Kendini tanıma arayışının ötesinde, yanında ve belki de içinde, evreni tanıma arayışı var."

Joshua Rothman, The New Yorker

"[Kavgam] hayatta olmanın canlı, ezici hissini sayfada tekrarlıyor... tatmin edici ve dokunaklı."

The National (UAE)

"Kavgam'ın ilk iki kitabında sıtma ateşine kapılmış gibi kapıldım. Dört gün boyunca onları yalayıp yuttum, e-postalarıma bakmadım, köpekleri yürüyüşe çıkarmadım, bulaşıkları lavaboya yığdım. Düzyazısının sabit farları, sizi otoyolun ortasında bir tavşan gibi sersemletip hipnotize ediyor... [Knausgaard] çağdaş kurgunun sıradan simyacısı... Bu yazar gerçek zamanda yüksek bir bina inşa ediyor. Çağımızda çok az sanat projesi ilgilenilmeyi bundan daha fazla hak ediyor."

Dwight Garner, The New York Times

"Bay Knausgaard bayağı olanı hatırlamaya değer bir şeye çevirmeyi amaçlıyor. Güzelce sunulan ve zaman zaman acı verici biçimde gözlemci olan kitabı 'insan varlığının özünü' bulmakta eşsiz bir iş çıkarıyor. İlk cilt ölümle başa çıkma kavgası ise, ikinci cilt olan Aşık Bir Adam ise hayatla başa çıkma kavgasıdır."

The Wall Street Journal

"Karl Ove Knausgaard'ın Kavgam'ının Norveçli yazarı James Joyce, Marcel Proust ve Henry Miller gibi yüksek yazarların arasına yerleştirdiğini söylersek abartmış olmayız. Bu yazarlar yeni bir bilinç ile öne çıkarak kendi nesillerinin sesi olmuştur. Yıllar sonra, Knausgaard'ın 20. yüzyılın sonunda aynısını yapan son derece ayrıntılı hatıratı üzerine konuşacağız."

The Providence Journal

"Neden altı ciltlik, 3600 sayfalık Norveççe bir roman yazan bir adam hakkındaki altı ciltlik, 3600 sayfalık Norveççe bir romanı okuyasınız ki? Kısa cevabı, bunun olağanüstü iyi olduğu ve kendinizi durduramadığınız, durdurmak da istemediğiniz olabilir... Karşı koyulamayacak kadar güzel."

Leland de la Durantaye, The New York Times Book Review

"Sarsıcı orijinalliğiyle bir başyapıt, yüzyılın edebiyat olayı. Yaşam şimdi ve burada anlatılıyor, heyecanlı bir alanda, günlük hatıralar ve çarpıcı detaylarla."

Arlice Davenport, Wichita Eagle

"Yoğun ve can alıcı.. Dinmek bilmeyen bir etkileyicilik yağmuru.. Nefis... "

James Wood, New Yorker

"Kendi hayatının zaferlerini ve bayağılıklarını, kendi kendini cezalandıran bir dürüstlükte anlatıyor."

Tim Martin, Telegraph

"Bu kitapların kendi dar kişisel temellerini aşmalarını sağlayan şey, kesinlikle Knausgaard'ın birçok açıdan epey sıradan olan bir hayat bağlamında kendi karakterinin karanlık, gerileyen yönlerini sergileyişi."
Sydney Review of Books

"Bu yıl favori kitabım... Hayatının küçük ayrıntılarını büyüleyici bir hâle getirmeyi başarıyor."
William Leith, Spectator

"Sanki gözümüzün önünde zalimane bir açıklıkla kendi kendini muayene ediyor."
Justine Jordan, Guardian Online

"Yeni babalar mutlaka okumalı."
Richard Godwin, Evening Standard

"Başka hiçbir şeye benzemeyen bir okuma deneyimi. Gerçekleri anlatmakta öylesine korkusuz, öylesine yaşam kadar gerçek. Yaşadığını hissetmenin ne demek olduğu anlatan epik bir çalışma."
Carys Davies Metro

"Nihayetinde önemli olan Knausgaard'ın bu projeye muazzam bir yatırım yapmış olması, burada kendini kurtarmak için yazan, hayatta kalmak için yazan, bunlar kendisi için çok önemli olduğu için yazan bir adama dair bir his uyanıveriyor. Her nasılsa bunların bizim için de aynı ölçüde anlamlı olmasını sağlıyor. Türü ne olursa olsun tüm büyük sanat yapıtlarında olduğu gibi, bu kitapları da yaşam ve sanatın ne demek olabileceğine dair yenilenmiş bir hisle elinizden bırakıyorsunuz."
Eric Foley

"Günlük hayatın sıradan detaylarına gösterdiği titiz dikkatle göze çarpan Knausgaard'ın yalın üslubu ve açık sözlü anlatımı, sağlam bir konudan ziyade minik gerilimlerin ve içten açıklamaların toplamına önem vererek bu kalın kitapları sürükleyici kılmayı başarıyor. Bu da ortaya tuhaf bir şekilde sizi kendine bağlayan ve sayfaları hızla çevirmenize neden olan bir metin çıkarıyor."
Booklist Online

"Uzun hatıralarını kaleme döktükçe giderek Wordsworth-vari bir üslup kazanan Knausgaard için hayatın gerçeği, her şeyin kaynağı ve sıcaklığı çocukluk; ondan uzaklaşmak zorunda kalmak, ki hepimiz bunu yapmak zorundayız, güneşten uzaklaşmaya eşdeğer. Kavgam, okuyucuları çocukluğa döndürüyor (bilhassa da Knausgaard'ın 1970'lerin Norveç'indeki çocukluğuna) ve bizleri artık çok uzaklarda kalan o sızılarla (mısır gevreği, babamızın kötü mizacından korkmak, havalı bir çanta veya yeni bir mayo alınca hissettiklerimiz, okulda geçirilen bir günün getirdiği korku ve mutluluklar) kuşatıyor. Ve sanki okuyucularına şöyle sesleniyor: Bunu görün, hissedin ve her bir saniyesini hatırlayın ki kavrayışınızdan kurtulmaya başladığı anda onu yeniden ele geçirin."
James Wood, The New Yorker

"Knausgaard'ın son derece sıradan olan bir konuyu araştırmaya cesaret ediş şekli beni heyecanlandırdı. Tabii tümüyle metafizik bir konunun üzerinde durmaktan utanmaması da öyle ... Her ne kadar kitaplar sıklıkla gayet eğlenceli olsalar da her biri insanın kendisini ve hayatını ciddiye almasının değerinin somut birer delili aynı zamanda. Önümüzde okunmayı bekleyen ciltler olmasına bundan daha fazla sevinemezdim."
Rebecca Mead, The New Yorker (Yılın En İyi Kitabı)

"Aşırı doğallığı mümkün olabileceğini düşündüğümüzden çok daha yoğun bir gerçeklik yaratıyor. Tüm itirafları gölgede bırakan bir itiraf romanı."
Times Literary Supplement (UK)

"Bay Knausgaard dilimize ardı ardına çevrilen her kitabıyla günümüzün en önemli ve etkin yazarlarından biri olduğunu kanıtlamaya devam ediyor."
The Observer

"Knausgaard insan varoluşunun iç merkezine sesleniyor. Kimilerine ün getiren, kimilerineyse getirmeyen ve günümüz yazarları arasında Knausgaard'dan daha iyisinin bulunmadığı bir girişimle karşı karşıyayız."
The New Statesman

"Kavgam okuması oldukça kolay, hatta heyecan verici derecede devrimci bir roman. Kitap âdeta bir başyapıt; gerçekten de şaşırtıcı olan ve kendisinden öncekilerin geleneklerini değiştiren o eserlerden biri... Kavgam'ı bu kadar hipnotize edici kılan şey –kitabı inceleyen pek çok kişinin kullandığı bir tanım bu– zihnin normalde bu kadar ayrıntılı bir şekilde yazılmayan alışkanlıklarını (bir akşam yemeği davetindeki duygusuzluğunuz, bir arkadaşınızın mayosunu kıskanmanız ya da sevgilinize duyduğunuz anlık öfke) görmenin verdiği keyifli şaşkınlık. Ve bir de her gün tecrübe ettiğimiz o uzun, hipergerçekçi sahnelerin birbirleriyle etkileşimleri ve düşünce deneylerinin etkililiği."
Meghan O'Rourke, Bookforum

"Dâhice bir eser."
Ben Lerner London Review of Books

"İnsani bir güzelliği var... Knaugaard'ın dünyasına çekilmek kaçınılmaz bir zevk."
Melissa Katsoulis, The Times

"Yirmi birinci yüzyılın en büyük edebî olayı olmaya aday."
Guardian

"Kavgam muazzam bir projeyi ve 21. yüzyıl başı genel edebiyat görüşünün önemli bir yönünü ifade ediyor... Knausgaard, bizi hayatla hem genel hem mahrem ölçekte yüzleşmeye zorluyor. Okurları özel anlara daha iyi odaklanmaya ve daha iyi anılar oluşturmaya sadece kalitesiyle teşvik edecekse, Kavgam bu (hatırı sayılır) ağırlığa değiyor."
Connor Ferguson, Libretto

MonoKL Edebiyat

Yapıtın Özgün Adı: *Min Kamp II*
Âşık Bir Adam
Kavgam Serisi II

© Forlaget Oktober as, Oslo, 2009
Bu kitabın yayın hakları The Wylie Agency aracılığıyla alınmıştır
© Monokl Yayınları, 2013
Bu çeviri, NORLA'nın çevirmen destek fonlarından yararlanılarak yayımlanmıştır.

Sertifika Numarası: 22834

ISBN: 978-605-5159-43-6

Birinci Basım: 2016 Haziran
Editör: Rasim Emirosmanoğlu
Düzelti: Ayşegül Ergül Aslan
Çeviri: Ebru Tüzel, Haydar Şahin
Kapak Deseni ve Uygulama: Zeynep Ünal
Kapak İmge: Tor Stenersen
Baskı Hazırlık: MonoKL
Site Özel Lansmanı:
www.asikbiradam.com

Baskı: Pasifik Ofset Ltd.Şti.
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2
Haramidere - İstanbul
Sertifika Numarası: 12027

MonoKL Yayınları
Uğur Mumcu Mah. Serçe Sok. No: 33 D: 3
Kartal - İstanbul
e-posta: editor@monokl.net
www.monokl.net
www.monoklkitap.com

ÂŞIK BİR ADAM

Karl Ove Knausgaard

Kavgam Serisi
II

Norveççeden Çeviren:
Ebru Tüzel, Haydar Şahin

Karl Ove Knausgaard (1968) Norveç Oslo'da doğmuş olan yazar Karl Ove Knausgaard, tüm dünyada edebi bir sarsıntı yaratan *KAVGAM* adlı 6 kitaptan oluşan romanlar serisi ile tanınmaktadır. *Kavgam*'ın ilk kitabı 2009'da basıldıktan hemen sonra beş milyon nüfuslu Norveçte büyük bir sansasyon yaratarak yarım milyonluk bir satış hacmine ulaşmıştır. Serinin etkileri dalga dalga yayılarak Amerika ve Avrupa'yı derinden sarsmıştır. *Kavgam* kısa bir süre içinde 30'un üzerinde dile çevrilmiş ve Knausgaard'ı dünyanın en sıradışı edebiyat fenomeni haline getirmiştir. Yazar şu an İsveç Österlen'de yine bir yazar olan eşi Linda Boström Knausgaard ve 4 çocuğu ile birlikte yaşamaktadır.

29 Temmuz 2008

Uzun bir yaz oldu ve henüz bitmiş değil. Romanımın ilk kısmını 26 Haziran'da tamamladım, o günden beri de, yani bir aydan uzun süredir, anaokulu kapalı ve Vanja'yla Heidi beraberlerinde getirdikleri bütün yoğunlukla evdeler. Tatilin amacını hiçbir zaman anlamamışımdır, kendim asla gereksinim duymamış ve hep daha çok çalışmak istemişimdir. Ama mecbur olunca yapacak bir şey yok. İlk ayımızı Linda'nın geçen sonbaharda ısrarla aldırdığı kulübede geçirecektik aslında, hem yazabileceğimiz hem de hafta sonlarını geçirebileceğimiz bir yer olmasını amaçlamıştık, ama üç gün geçmeden pes edip yeniden şehre dönmüştük. Üç küçük çocuğu ve iki yetişkini dört yanı insanla çevrili ve yapılabilecek aktivitelerin ot yolmak ve çim biçmekle sınırlı olduğu küçük bir arsanın üstünde bir araya getirmek pek de iyi bir fikir değildi, hele ki ortama daha yola çıkmadan uyumsuz bir hava hâkimse. Orada dışarıdayken, durumdan kendilerine eğlence çıkarması kuvvetle muhtemel komşularımızın gözleri önünde birkaç kez yüksek sesle tartışmıştık ve bu yarı çıplak yaşlı insanlarla dolu ve titizlikle ekilmiş yüzlerce bahçeyle çevrili olma duygusu beni klostrofobik ve asabi yapıyordu. Çocuklar bu duyguları çok kolay fark eder ve kullanır, özellikle Vanja, sesin tonundaki ya da yoğunluğundaki ufacık değişikliğe saniyesinde tepki verirdi, ve bu değişiklik çok belirginleştiğinde hoşlanmadığımızı bildiği

ne varsa onu yapardı ve ısrar ederse de sonunda sabrımızı taşırırdı. Gerginlik had safhadayken insanın kendini savunması neredeyse imkânsız olur ve başlar bağrış çağrış ve perişanlık. Ertesi hafta araba kiralayıp Göteborg dışındaki Tjörn'e gittik, Linda'nın arkadaşı, Vanja'nın da vaftiz annesi Mikaela bizi sevgilisinin yazlığına davet etmişti. Üç çocuğun ne demek olduğunun farkında mısın, bizi orada istediğine gerçekten emin misin diye sormuştuk ama eminim demişti, çocuklarla kek yapmayı, onları dışarı çıkarıp yüzmeye, yengeç yakalamaya götürmeyi planlamıştı, bu sayede biz de kendimize vakit ayırabilecektik. Teklifini kabul ettik. Tjörn'e gittik, garip bir şekilde Güney Norveç'in manzarasını andıran bu yerin en ucundaki yazlığın dışına arabayı park ettik ve çoluk çocuk, bagajımız ve bütün ıvır zıvırımızla oraya yerleştik. Planımız tüm haftayı orada geçirmekti, ama üç gün geçmeden bagajlarımızı ve çantalarımızı toplayıp arabaya doldurduğumuz gibi rotamızı güneye çevirmiştik yeniden; Mikaela ve Erik'in aldıkları, dikkatimizden kaçmayan derin bir soluk eşliğinde.

Çocuk sahibi olmayanlar ne kadar olgun ya da zeki olurlarsa olsunlar, bu işin neler gerektirdiğini çok nadiren anlayabilirler, en azından çocuk sahibi olmadan önce durum benim için böyleydi. Mikaela ve Erik kariyer insanları: Mikaela'yı tanıdığımdan beri kültür sektöründe hep üst düzey pozisyonlarda çalıştı, Erik ise İsveç merkezli uluslararası bir kuruluşun yöneticisi. Tjörn'den sonra Panama'da bir toplantısı vardı, sonrasında da beraber Provence'a tatile gideceklerdi, hayatları böyledir; adlarına yalnızca kitaplarda rastladığım yerler onların arka bahçesi gibidir. İşte biz ıslak mendillerimiz ve çocuk bezlerimizle ve John'un sağda solda emeklemesiyle, Heidi ile Vanja'nın kavga ve bağırışları, kahkahaları ve zırıltılarıyla yemeklerini bir türlü masada yememeleriyle, hiç söz dinlememeleriyle, –en azından insan içinde olduğumuzda ve gerçekten edeplerini takınmalarını istediğimizde, çünkü bunu anlıyorlar, bizim için ne kadar önemliyse o denli zapt edilmez oluyorlar– böyle bir hayatın içine gelmiştik ve her ne kadar yazlık büyük ve ferah olsa da, onları görmezden gelemeyeceğimiz kadar değildi. Erik eşyaları için hiç endişelenmiyormuş, çocukları çok seven cömert biriymiş gibi davranmaya çalışsa da vücut

dili, kolları belinde gezmesi, eşyaları sürekli yerlerine kaldırması ve gözlerindeki o büyük mesafe onu mütemadiyen ele veriyordu. Kendini bildi bileli tanıdığı bu eşyalara ve mekâna yakındı ama şu günlerde içinde ikamet edenlere uzaktı, onlara bir insan, köstebeğe ya da kirpiye nasıl bakarsa öyle bakıyordu. Onu çok iyi anlıyor ve seviyordum. Ama benim koşullarım da buydu ve aramızda herhangi bir kaynaşma olması olanaksızdı. O, Cambridge ve Oxford'da eğitim almış, Londra'nın finans dünyasında birkaç sene broker olarak çalışmıştı ama Vanja'yı deniz kenarındaki bir tepeye gezmeye götürdüğü bir gün durup kendisi hiç kıpırdamadan manzaranın keyfini sürerken çocuğun sadece dört yaşında olduğunu ve tek başına risk tahlili yapamayacağını hiç hesaplayamadan Vanja'nın önden tek başına tırmanmasına müsaade edebilmişti, ve ben kucağımda Heidi'yi taşırken koşarak ona yetişmek zorunda kalmıştım. Yarım saat sonra bir kafede oturduğumuzda –attığım depardan ötürü bacaklarım hâlâ bitap hâldeyken– ve ondan John'a önünde duran ekmeği yedirmesini rica ettiğimde, başıyla onaylamış, yapacağını söylemiş, ama okuduğu gazeteyi elinden bırakmamıştı, başını kaldırıp bakmamıştı bile, ayrıca John'un gitgide artan huysuzlanmasını fark etmemişti, John sonunda yaygarayı basmıştı, gözünün önünde duran, bir an önce yemek istediği ama ulaşamadığı dilim yüzünden ve beklentisinin yerine gelmemesinden kaynaklanan bir öfkeyle kıpkırmızı kesilmişti. Bu durum masanın öbür ucunda oturan Linda'yı öfkeden kudurtmuştu, gözlerinden anlayabiliyordum, ama dudağını ısırdı, hiçbir yorum yapmadı, dışarıda baş başa kalana dek bekledi, sonra bana eve dönmemiz gerektiğini söyledi. Derhâl. Onun ruh hâllerine alışkın olduğumdan, sesini kesmesini ve böylesine öfkeliyken acele bir karar vermemesini söyledim. Bu doğal olarak onu daha da çıldırttı ve ertesi sabah ayrılmak üzere arabaya binene kadar da değişen bir şey olmadı.

Açık, masmavi gökyüzü ve rüzgârın süpürdüğü bölük pörçük ama güzel manzara üstüne çocukların neşesi ve son yıllarda yaptığımız gibi seyahat etme yöntemi olarak tren kompartımanına ya da uçağa değil de arabaya binmemiz ortamı yumuşatmıştı, ama yeniden birbirimize girmemiz uzun sürmedi, çünkü yemek yememiz

gerekiyordu ve önünde durduğumuz lokanta, yat kulübüne bağlı bir yer çıkmıştı, ama, dedi garson bana, köprüyü geçersek şehre varırdık, öyle ki yirmi dakika sonra kendimizi yüksek, dar ve yoğun trafikli bir köprünün üstünde iki puseti iterken bulmuştuk; aç biilaçtık ve etrafımız sanayi bölgesiyle çevriliydi. Linda öfkeden kuduruyordu, gözü kararmıştı, kendimizi hep böyle durumlarda buluyoruz, diye tısladı, bizden başka kimse böyle değildi, hiçbir şeyi beceremiyorduk, şimdi yemek yiyor olmamız gerekirken, maaile eğleniyor olmamız gerekirken etrafımızda vızır vızır geçen arabaların egzoz dumanları altında lanet bir köprüde yürüyorduk. Civarda bizden başka üç çocuklu bir aile görüyor muydum? Takip ettiğimiz yol, üzerinde bir güvenlik firmasının logosunun bulunduğu metal bir kapıya çıkmıştı. Oldukça yıpranmış ve kasvetli görünen şehre girebilmek için sanayi bölgesinin içinden en az on beş dakika yürümemiz gerekecekti. Onu terk etmek istiyordum, çünkü sürekli şikâyet ediyordu, hep bir şeyler istiyor, kendisi hiçbir katkıda bulunmuyordu, sadece şikâyet edip duruyordu, hiçbir şeyi olduğu gibi kabullenmiyordu, ve eğer gerçekler beklentilerini karşılamıyorsa, beni suçluyordu, bu, büyük küçük her olayda böyleydi. İşte, normalde ayrılmamız gerekirdi ama lojistik her zaman olduğu gibi yine bizi bir araya getiriyordu, bir arabamız, iki pusetimiz vardı, o hâlde yapılabilecek tek şey söylenenler sanki söylenmemiş gibi davranmaktı; lekeli ve külüstür pusetlerini ite ite köprüyü geç, o güzel yat kulübüne git, pusetleri arabaya yükle, çocukların kemerlerini bağla ve en yakındaki McDonald's'a sür, ki Göteborg şehir merkezinin dışındaki bir benzin istasyonundaydı burası. Ben dışarıda bir bankın üstüne oturup sosislimi yerken, Vanja'yla Linda arabada oturup kendilerininkini yediler. John'la Heidi uyuyordu. Planladığımız Liseberg Lunaparkı gezisini iptal ettik, aramız böyleyken oraya gitmek işleri daha da berbat bir hâle getirecekti, onun yerine birkaç saat sonra rastgele karşımıza çıkan ucuz, virane, her şeyin en düşük kalitede olduğu sözüm ona bir "masal diyarı"nda durduk ve çocukları önce küçük bir "sirk"e götürdük, sirk diz yüksekliğindeki halkalardan atlayan bir köpek, elindeki çemberleri havaya fırlatıp yakalayan ve kalçasında döndüren –ki ilkokulumdaki kızların da

kolaylıkla yapabildiği hareketlerdi bunlar– muhtemelen Doğu Avrupa'dan bir yerden gelmiş, erkeği andıran iri kıyım bikinili bir kadın, ve sarışın, benim yaşlarımda, palyaço ayakkabıları ve üzerine göbeğinin boğum boğum sarktığı bir şalvar giymiş ve ağzına doldurduğu benzinle alçak tavana doğru dört kez alev püskürten bir adamdan oluşuyordu. John'la Heidi öyle dikkat kesilmişlerdi ki gözleri yerlerinden fırlayacaktı. Vanja'nın ise aklı pelüş oyuncaklar kazanabileceği tezgâhta kalmıştı, sürekli kolumdan çekiştirip gösterinin ne zaman biteceğini soruyordu. Arada Linda'ya bakıyordum. Kucağında Heidi'yle oturuyordu ve gözlerinde yaşlar birikmişti. Dışarı çıktığımızda, arkasında belki otuz metrelik bir devin yükseldiği bir kaydıraklı havuzun yanından, ikimiz de birer puset iterek lunaparka doğru yürürken ona neden ağladığını sordum.

"Bilmem," dedi. "Ama sirkler beni hep böyle etkilemiştir."

"Neden?"

"Çünkü öylesine hüzünlü, öylesine ufak ve öylesine ucuz ki. Öte yandan bir o kadar da güzel."

"Burası bile mi?"

"Evet. Heidi'yle John'u görmedin mi? Hipnotize olmuş gibiydiler."

"Ama Vanja değildi," dedim ve gülümsedim. Linda da gülümsedi.

"Efendim?" dedi Vanja bize döndü. "Ne dedin baba?"

"Sirkteyken pelüş oyuncaktan aklını alamadın diyordum."

Vanja yaptığı bir şeyden bahsettiğimizde hep yaptığı üzere yine gülümsedi. Memnun ama bir o kadar da hevesli, daha fazlasına hep amade.

"Ne yaptım?" dedi.

"Kolumu çekiştirdin," dedim. "Ve çekilişe katılmak istediğini söyledin."

"Neden?" diye sordu.

"Ben nereden bileyim?" dedim. "Galiba pelüş oyuncak istiyordun."

"Şimdi oynayabilir miyiz peki?"

"Olur," dedim. "Tezgâh şurada, aşağıda."

Lunapark oyuncaklarına doğru giden, ağaçların arasından güç bela seçilen asfalt yolu işaret ettim.

"Heidi de oynayacak mı?" diye sordu.

"İsterse oynayabilir," dedi Linda.

"İster," dedi Vanja ve pusetinde oturan Heidi'ye eğildi.

"İster misin Heidi?"

"Evet," dedi Heidi.

Her ikisi de ellerine bir pelüş fare alabilsin diye doksan krona bilet almamız gerekti. Güneş tepemizde cayır cayır yanıyordu, ormanda hava durgundu, lunapark oyuncaklarından gelen her türlü tangur tungur ses, çevremizi saran tezgâhlardan gelen seksenlerin disko müziğine karışıyordu. Vanja pamuk helva isteyince on dakika sonra büfelerden birinin yanındaki masaya kurulmuştuk, vızıldayıp yaklaşan ısrarcı arıların musallat olduğu, kavurucu güneşin altında eriyen şekerin temas ettiği her yer yapış yapıştı, masanın yüzeyi, pusetin üstü, kollar, eller; çocuklar yüksek sesle hoşnutsuzluklarını dile getiriyorlardı, zira büfedeki pamuk helva tezgâhında dönen şekeri gördüklerinde umdukları böyle bir şey değildi. Kahvem acıydı ve içilecek gibi değildi. Üstü başı kirli bir çocuk üç tekerlekli bisikletini üstümüze üstümüze sürüp doğrudan Heidi'nin pusetine tosladı, sonra beklenti dolu gözlerle bize baktı. Saçları ve gözleri koyuydu, muhtemelen Rumen ya da Arnavut'tu, belki de Yunan'dı. Üç tekerlekli bisikletiyle puseti birkaç kez daha zorladıktan sonra, gidişimizi engelleyecek biçimde durup gözlerini yere çevirdi.

"Gidelim mi artık?" diye sordum.

"Heidi ata binmek istiyordu," dedi Linda. "Binsin de öyle gidelim mi?"

Kepçe kulaklı ve iri kıyım bir adam –o da esmerdi– gelip çocukla bisikletini kucağına aldı ve büfenin önündeki açık alana götürdü, çocuğun başını birkaç kez okşadı ve başında durduğu mekanik ahtapotun başına döndü. Ahtapotun kollarında içine oturabileceğin sepetler vardı, yavaşça dönerken aşağı yukarı hareket ediyorlardı. Çocuk, yazlık giysiler giymiş insanların sürgit doldurup boşalttığı giriş alanına doğru pedal çevirmeye başladı.

"Tabii," dedim. Ayağa kalktım, Vanja'yla Heidi'nin pamuk

helvalarını alıp çöpe attım ve etrafında olup biten ilginç şeylerin hepsini yakalamak için başını bir sağa bir sola çeviren John'un pusetini meydanın karşısındaki "Kovboy Kasabası" yazılı yere çıkan yola doğru itmeye başladım. Ama "Kovboy Kasabası", üstünde "Maden", "Şerif" ve "Kodes" yazılı barakalardan ve bir kum havuzundan ibaretti, son iki tabelanın üstünde "wanted dead or alive" posterleri vardı; etraflarında, bir tarafta üstünde gençlerin kaykay yaptığı bir rampa ile huş ağaçları, diğer tarafta ise ata binilen bir alan vardı ama kapalıydı. Çitin ardında, madenin hemen üstünde, sirkte gördüğümüz Doğu Avrupalı'ya benzeyen kadın bir taşın üstüne oturmuş sigara içiyordu.

"At!" dedi Heidi ve etrafına bakındı.

"Girişteki eşek binilen yere gidelim o hâlde," dedi Linda.

John elindeki biberonu yere fırlattı. Vanja çitin altından sürünerek geçip madene doğru koşmaya başladı. Heidi bunu fark edince, pusetinden kalkıp peşinden gitti. Şerif ofisinin arkasında kırmızı beyaz renkte bir kola otomatı gördüm, şortumun ceplerini arandım ve bulduklarım şunlardı: iki firkete, uğur böceği desenli bir saç tokası, bir çakmak, Vanja'nın Tjörn'de bulduğu üç taş ve iki küçük beyaz deniz kabuğu, bir yirmilik ve iki beşlik banknot, dokuz tane de bir kronluk madenî para.

"Ben de beklerken bir sigara içeyim madem," dedim. "Şurada oturuyorum."

Alanın öteki ucundaki ağaç kütüğünü işaret ettim. John iki kolunu da havaya kaldırdı.

"İyi hadi iç," dedi Linda ve John'u kucağına aldı. "Acıktın mı John?" dedi. "Of bu ne sıcak. Gölge bir yer yok mu ya? Biz de orada otururduk."

"Şu yukarı oturun," dedim ve tepedeki restoranı işaret ettim. Bir treni andırıyordu, tezgâhı lokomotifte, masaları da vagonlarındaydı. İçinde tek bir insan bile yoktu. Sandalyeler masaların üstüne yatırılmıştı.

"Öyle yapalım," dedi Linda. "Onun da karnını doyurayım. Kızlara göz kulak olur musun?"

Başımla onayladım, kola otomatına gittim ve bir kutu içecek alıp, bir kütüğün üstüne oturdum, sigara yaktım, çivileri alelacele

çakılıp inşa edilmiş, Vanja'yla Heidi'nin kapılarından koşturarak girip çıktığı barakalara bir bakış attım.

"İçerisi kapkaranlık!" diye bağırdı Vanja. "Gel bak!"

Elimi kaldırıp ona el salladım, neyse ki bu ona yetmişti. Bir eliyle hâlâ faresini göğsüne bastırıyordu.

Sahi Heidi'nin faresi neredeydi?

Gözlerimle etrafı taradım. Ve işte orada, şerif ofisinin hemen dışında, bedeni gömülü, başı kumun üzerinde duruyordu. Linda yukarıda, restoranda sandalyelerden birini duvara dayadı, önce bacaklarıyla tekmeleyen sonradan kıpırtısız duran John'u emzirmeye başladı. Sirkteki kadın yokuş yukarı tırmanmaya başlamıştı. Bir at sineği baldırımı ısırdı. Öyle bir şiddetle vurdum ki derimin üstüne yapıştı. Sigaranın tadı sıcakta berbattı ama dumanı kararlılıkla ciğerlerime çekmeye devam ettim, çam ağaçlarının tepesine diktim gözlerimi, güneş alan kısımlar çok yoğun bir yeşille parlıyordu. Bacağıma başka bir at sineği daha kondu. Sinirle kovaladım, ayağa kalktım, sigaramı yere attım ve elimdeki yarısına kadar dolu ve hâlâ soğuk teneke kolayla kızların yanına doğru yürümeye başladım.

"Baba, biz içerideyken sen arkaya dolan, şu aralıklardan bizi görmeye çalış, tamam mı?" dedi Vanja ve gözlerini kısarak bana baktı.

"İyi hadi bakalım," dedim ve barakanın arkasına dolandım. İçeriden patırtılarını ve gülüşmelerini duyuyordum. Başımı eğip içeri baktım. Ama dışarının ışığıyla içerisinin karanlığı öylesine tezattı ki hiçbir şey göremedim.

"Baba, orada mısın?" diye bağırdı Vanja.

"Evet," dedim.

"Bizi görüyor musun?"

"Hayır. Yoksa görünmez mi oldunuz?"

"Evet!"

Dışarı çıktıklarında onları hâlâ göremiyormuş gibi davrandım. Gözlerimi Vanja'nın üzerine diktim ve ona seslendim.

"Buradayım," dedi ve kolumu çekiştirdi.

"Vanja?" dedim. "Neredesin? Hadi çık ortaya, şakanın tadı kaçtı."

"Ya buradayım ya!"

"Vanja...?"

"Ya beni gerçekten mi göremiyorsun? Gerçekten görünmez mi oldum ben?"

Sesinde hem müthiş bir memnuniyet hem de bir miktar tedirginlik vardı. Tam o sırada John bağırmaya başladı. Başımı kaldırdım. Linda John'la ayağa kalktı. John'un böyle bağırdığı pek olmazdı.

"Aa buradaymışsın!" dedim. "Başından beri burada mıydın yoksa?"

"Ee-veet," dedi.

"John'un ağlamasını duyuyor musun?"

Başıyla onaylayıp yukarı baktı.

"O hâlde gitmeliyiz," dedim. "Hadi bakalım."

Heidi'nin elinden tuttum.

"İstemiyorum," dedi. "Elinden tutmak istemiyorum."

"Pusete binmek istemiyorum."

"Kucağıma alayım mı seni?"

"Kucak da istemiyorum," dedi.

Gidip puseti getirdim. Döndüğümde çitlerin üstüne tırmanmıştı. Vanja da yerde oturuyordu. Yokuşun tepesinde, Linda restorandan çıkmıştı, yolda durmuş bize bakıyor ve el sallıyordu. John hâlâ bağırıyordu.

"Yürümek istemiyorum," dedi Vanja. "Bacaklarım çok yoruldu."

"Toplasan tüm gün bir metre zor yürüdün," dedim. "Bacakların nasıl yorulmuş olabilir?"

"Benim bacaklarım yok. Beni taşıman gerek."

"Hayır Vanja, saçmalama. Seni taşıyamam."

"Taşırsın."

"Pusetine otur, Heidi," dedim. "Sonra gidip eşeğe binelim."

"Pusete binmek istemiyorum," dedi.

"Benim hiç bacağım yoook!" dedi Vanja. Son sözcüğü carlayarak söyledi.

Öfke içimde kabarıyordu. Her ikisini de bir hışımla yakalayıp iki koltuğumun altına sıkıştırıp taşımak geçiyordu içimden.

Kollarımın altında çığlık çığlığa kıvranırlarken, yanımdan geçenlere hiç aldırış etmeden –ki her seferinde canlandırdığımız bu sahneyi sanki bir maymun maskesi falan takmışım gibi özel bir ilgiyle seyrederlerdi– onlarla yürüdüğüm başka seferler de olmuştu.

Ama bu defa sinirlerime hâkim olmayı başardım.

"Pusetine oturur musun Vanja?" dedim.

"Eğer beni kaldırırsan," dedi.

"Hayır, kendin oturacaksın."

"Hayır," dedi. "Benim bacaklarım yok."

Eğer pes etmezsem burada sabaha kadar beklemek zorunda kalabilirdik zira Vanja belki sabırsızdı ve ufacık bir engelde hemen pes ederdi ama söz konusu istediği bir şeyi yaptırmaksa olağanüstü inatçıydı.

"Peki," dedim ve onu kaldırıp pusetine oturttum. "Yine sen kazandın."

"Neyi kazandım?" diye sordu.

"Boş ver," dedim. "Hadi bakalım Heidi, gidiyoruz."

Onu çitlerin üzerinden indirdim, birkaç yarım ağız "hayır", "istemiyorum"dan sonra, kolumda Heidi, pusette Vanja'yla yokuş yukarı tırmanmaya başlamıştık. Yolda Heidi'nin bez faresini yerden alıp üstündeki tozu silkeledim ve fileye koydum.

"Nesi var anlamadım," dedi Linda biz yukarı varınca. "Birden ağlamaya başladı. Arı falan mı soktu ne olduysa. Baksana..."

Süveterini kaldırıp bana küçük bir kızarıklık gösterdi. John kıvrandı, bağırıp çağırdığı için yüzü kızarmış ve saçları ıslanmıştı.

"Zavallı küçük adam," dedi Linda.

"Beni de at sineği ısırdı," dedim. "Onu da at sineği ısırmıştır belki. Pusetine koy da gidelim. Burada yapabileceğimiz bir şey yok nasılsa."

Pusetine oturtulup kemeri takıldığında çığlık atıp başını öne eğmişti.

"Arabaya gidelim," dedim.

"Evet," dedi Linda. "Ama önce altını değiştirmem gerek. Şurada çocuk bezi değiştirme odası var."

Başımla onayladım ve aşağı doğru yürümeye başladık. Geldiğimizden bu yana birkaç saat geçmişti, güneş gökyüzünde alçalmış, ağaçların üstüne vuran ışığı bana evde geçirdiğim yaz öğle sonralarını, annem ve babamla adanın en uzak ucuna yüzmeye gittiğim ya da tek başıma evin hemen altındaki boğazın oradaki ufak tepeye yürüyüş yaptığım zamanları anımsatmıştı. Anılar birkaç saniyeliğine zihnime akın etti; spesifik olaylardan ziyade ortamın atmosferi, kokuları, duyumsamaları şeklinde. Gün ortasında nötr ve beyaz olan ışığın sonradan, akşamüstü yoğunlaşması ve renkleri daha koyulaştırması gibi. Ah, yetmişlerde bir yaz ortasında gölgelik bir ormanın içinden koşmak! Tuzlu suya dalıp karşı kıyıdaki Gjerstadholmen'e yüzmek! Denizin pürüzsüz kıldığı kaya yüzeyinde parlayan güneş ışığı ve taşların neredeyse altın rengini alması. Aralarındaki boşluklarda yetişen sert kuru otlar. Suyun yüzeyinin altındaki derinlik hissi dağın eteklerindeki gölgede nasıl da koyu durur. Balıkların süzülmesi. Sonra üstümüzdeki ağaçların tepeleri, ince dallarının denizden esen meltemle titreşmesi! Hemen altlarındaki ince gövdeli ve pürüzsüz bir bacağı andıran ağaç. Yeşil yapraklar...

"İşte şurası," dedi Linda, başıyla ahşap ve küçük sekizgen yapıyı işaret ederek. "Bekliyor musunuz?"

"Biz ağır ağır iniyoruz," dedim.

Çitin çevrelediği ağaçlık alanda ahşaptan oyulmuş iki Noel baba vardı. Masal Diyarı'na dair tek şey bu üç figürdü.

"Bak *tompen*," diye bağırdı Heidi. "*Tompen*" İsveççede *tomten* demekti, yani Noel baba.

Uzun süre Noel babayla ilgilenmişti. İlkbaharın ortalarına doğru bile parmağıyla verandayı gösterip, çünkü Noel arifesinde Noel baba oradan gelmişti, "tompen geliyor" demişti ve Noel babanın ona verdiği hediyelerden biriyle oynarken, hemen onun geldiği yeri işaret ederdi. Ancak Noel babanın kafasındaki konumunu kestirmek zordu, çünkü Noel ile yılbaşı arasında bir gün, yanlışlıkla odamdaki dolabın içinde bulunan Noel baba kostümünü gördüğünde ne etkilenmiş ne de hayal kırıklığına uğramıştı, biz hiçbir şey söylememiştik ve o yalnızca eliyle işaret edip orası sanki Noel babanın giyindiği yermiş gibi *"tompen"* diye

bağırmıştı, ve bir gün evimizin yakınındaki meydanda takılan beyaz sakallı evsizi görünce, pusetinde ayaklanıp avazı çıktığınca "tompen" diye bağırmıştı.

Eğilip onu tombik yanağından öptüm.

"Öpmesene," dedi.

Güldüm.

"O zaman ben de Vanja'yı öperim değil mi Vanja?"

"Hayır!" dedi.

Yanımızdan devamlı olarak yazlık giysileriyle, kısa şortları, tişörtleri ve sandaletleriyle, eşofman altı ve spor ayakkabılarıyla az sayıda da olsa bir insan kalabalığı geçiyordu, hatırı sayılır kısmı şişmandı ve hemen hepsi salaş tiplerdi.

"Benim babam hapiste!" diye bağırdı Heidi söylediğinden memnun bir sesle.

Pusetindeki Vanja ona döndü.

"Hayır, babam hapiste falan değil!" dedi.

Yeniden güldüm ve durdum.

"Burada biraz anneyi bekleyeceğiz," dedim.

Baban hapiste, çocukların şu ara anaokulunda birbirine söyledikleri bir sözdü. Heidi bunu büyük bir iltifat gibi algılamıştı ve ne zaman beni övmek istese bunu söylüyordu. Linda'nın dediğine göre bunu en son, kulübe dönüşünde otobüste arka koltukta oturan kadına söylemişti. Benim babam hapiste. Ben de orada olmadığım için, John'la beraber otobüs durağında beklediğim için, yaptığı yorum öyle havada kalmıştı ve söylediğine karşı çıkılamamıştı.

Başımı eğip tişörtümün koluyla alnımın terini sildim.

"Bir bilet daha alabilir miyim baba?" diye sordu Vanja.

"Kesinlikle olmaz," dedim. "Bir tane pelüş oyuncak kazandın işte."

"Tatlı babacım bir tane daha alalım ne olur?" dedi.

Arkamı döndüm ve Linda'nın yürüyerek geldiğini gördüm. John pusetinde doğrulmuş oturuyordu ve şapkasından memnun görünüyordu.

"Halletiniz mi?" dedim.

"Hıı. Kızaran yeri suyla yıkadım. Ama uykusu var."

"Arabada uyur işte," dedim.

"Saat kaç?"

"Üç buçuk falandır."

"Saat sekizde evde oluruz herhâlde?"

"Gibi."

Küçük lunaparkın içinden yürüdük tekrardan, içler acısı, tahtadan bir ön cephenin ardında ellerinde kılıcı, başlarında başlığı, tek kollu ve tek bacaklı adamların ve kafeslerinde duran lama ve tavus kuşlarının bulunduğu bir korsan gemisinin yanından geçip çocukların dört tekerlekli bisiklete bindiği ve devamında giriş kapısının bulunduğu ufak asfalt alana vardık. Burada engelli bir pist vardı, yani engelli derken birkaç kütük, arasından file geçen tahta plakalar, bungee trambolinli bir platform ve bizim yanında durduğumuz eşek biniş pisti. Vanja'yla ben John'la birlikte pisti sınırlayan çitlerin kenarında durup izlerken Linda Heidi'yi kucağına alıp kuyruğa taşıdı ve başına bir başlık taktı.

Parkurda dört eşek vardı, eşekleri ebeveynler yönlendiriyordu. Pistin boyu otuz metreyi geçmiyordu ama hayvanların mesafeyi tamamlaması uzun zaman alıyordu çünkü bunlar midilli değil eşekti, ve eşekler canları isterse dururdu. Çileden çıkmış ebeveynler onları yularlarından tüm güçleriyle çekiştiriyordu ama hayvanlar gitmem diyordu. Hayvanların yanlarına vurmaları da sonuç vermiyordu, lanet eşekler santim kımıldamıyordu. Çocuklardan biri ağlıyordu. Biletçi kadın ebeveynlere bağırarak sürekli tavsiyelerde bulunuyordu. Tüm gücünle çek! Daha hızlı! Asıl işte, onlar umursamaz! Daha güçlü! Hah işte öyle!

"Vanja gördün mü?" dedim. "Eşekler yürümeyi reddediyor!"

Güldü. Mutlu olması beni mutlu etti. Bir yandan da Linda'nın bu durumla baş edememesinden korkuyordum; zira tahammülü Vanja'nın tahammül sınırlarından öte değildi. Ama sıra ona geldiğinde cabbarca üstesinden geldi. Eşek ne zaman dursa dönüp sırtını eşeğin yanına dayayıp dudaklarını şaklatıyordu. Gençliğinde atlarla bolca ilgilenip ata bindiği bir dönemi olmuştu, bunu da muhtemelen o zaman öğrenmişti.

Heidi eşeğin üstündeyken mutluluktan ışıl ışıldı. Eşek Linda'nın numarasına tepki vermeyi bıraktığında Linda yularından öyle kararlı bir sertlikte çekiştirdi ki eşek inat etmeye fırsat bulamadı.

"Ne güzel biniyorsun!" diye bağırdım Heidi'ye. Vanja'ya döndüm. "Sen de binmek ister misin?"

Vanja başını kararlılıkla iki yana salladı. Gözlüklerini düzeltti. On sekiz aylıkken midilliye binmeye başlamıştı ve iki buçuk yaşındayken Malmö'ye taşındığımız sonbaharda binicilik okuluna yazılmıştı. Okul Folkets Parkı'nın tam ortasındaydı, zemini talaşla kaplı, hüzünlü ve yıpranmış bir yerdi ama ona sorsan masalsı bir yerdi, oradaki her şeyi özümsemişti ve ders bittiğinde hemen oradan bahsetmek istemişti. Yelesi dağınık midillisinin üstünde dimdik oturduğunda ve Linda atın yularından tutup ona defalarca tur attırdığında, ya da onu benim götürdüğüm zamanlarda bütün hayatını orada geçiriyormuş gibi görünen on bir on iki yaşlarındaki kızlar ona tur attırırken eğitmenleri parkurun ortasında durup ona ne yapmaları gerektiğini anlatıyordu. Vanja'nın anlatılan her şeyi her zaman anlamaması o kadar önemli değildi, önemli olan atlarla ve içinde bulunduğu çevreye dair yaşadığı tecrübeydi. Ahır, samanlıkta yavrulayan kedi, o akşamüstü hangi atı kimin süreceğinin açıklandığı liste, seçtiği başlık, atın hole getirildiği an, ata binmenin kendisi, sonrasında kafeteryada yediği tarçınlı çörek ve içtiği elma suyu. Haftanın doruk noktasıydı. Ama sonraki sonbahar durum değişti. Yeni bir eğitmen aldılar ve Vanja daha dört yaşını yeni doldurmuşken yerine getiremeyeceği direktiflere boğulmuştu. Linda'nın uyarılarına rağmen onu dinlemediler, oraya gidileceği zaman Vanja itiraz etmeye başladı, istemiyordu, hem de hiç, biz de sonunda bıraktık. Parkın içinde Heidi'yi eşeğin üstünde gördüğü zaman, zorunlu olarak yapması gereken hiçbir şey yokken bile istememişti.

Onu bir de oyun grubuna yazdırmıştık, çocukların bir araya gelip şarkı söylediği, kimi zaman da resim yapıp yapboz oynadığı bir aktivite grubuydu bu. Oraya ikinci gidişinde, bir ev çizmeleri istenmişti ve Vanja çimleri maviye boyamıştı. Grubun yöneticisi gelip çimlerin mavi değil yeşil olduğunu söylemişti, resmi baştan yapamaz mıydı? Vanja resmi parçalamış ve sonra da öfkesini, diğer ebeveynlerin iyi terbiye almış kendi çocuklarına şükredip tek kaşlarını kaldırmalarına sebebiyet verecek derecede dışarı yansıtmıştı. Vanja'nın birçok özelliği var ama hepsinden öte hassas,

ve bu tutumunun karakterinde yer yapıyor olması, ki yaptı bile, beni tedirgin ediyor. Onun büyümesini izlemek, kendi yetiştirilişimle ilgili görüşümü de değiştiriyor, niteliği yüzünden değil de niceliğinden, yani çocuklarınla geçirdiğin muazzam genişlikteki zamandan ötürü. Çok fazla saat, çok fazla gün, çok fazla sonu gelmez durumun ortaya çıkması ve sil baştan yaşanması demek çocuklar. Kendi çocukluğumdan bir elin parmaklarını geçmeyecek kadar olay var hatırımda, her biri de aklıma kazınmış manidar bulduğum olaylar, ama şimdi hepsinin denizde bir damla olduğunu anlıyorum, ki bu da anlamlarını bütünüyle yok ediyor, hem bende yer etmiş olayların belirleyici, aklımda kalmayanlarınsa belirleyici olmadığını ben nereden bilebilirim ki?

Her gün bir saat telefonla konuştuğum Geir'e bu konuları açtığımda, genelde Sven Stolpe'den alıntı yapar, bir yerde Bergman için, nerede büyürse büyüsün Bergman'ın yine aynı Bergman olacağını yazmıştır, başka bir deyişle çevren ne olursa olsun, sen ne isen osundur der. Seni şekillendiren şey ailenin kendisinden ziyade senin ailene gidiş yolundur. Ben büyürken, insan mizaçları, davranışları ve fenomenleri hakkındaki izahatları, meydana geldikleri çevre dâhilinde aramam öğretilmişti bana. Biyolojik ya da genetik belirleyiciler, yani bize aktarılanlar neredeyse bir seçenek olarak bile sayılmıyordu, sayıldığı durumlarda da onlara hep şüpheyle yaklaşılıyordu. Böyle bir tutum ilk bakışta insancıl gelebilir çünkü bütün insanların eşit olduğu çıkarımına derinlemesine bağlıdır, ama biraz daha yakından incelendiğinde, boş bir şekilde doğup çevresinin kendisini şekillendirmesine izin veren insana mekanik bir yaklaşımın ifadesi olarak da görülebilir. Bu mevzuya uzunca bir süre safi teorik yaklaştım, ve bu öylesine temel bir zemin oluşturuyordu ki her türlü tartışmada sıçrama tahtası olarak kullanılabilir –çevre, belirleyici faktör müdür, örneğin, insanlar temelde hem eşit hem de şekillendirilebilir ise ve insanı çevresini düzenleyerek iyi kılabileceksek, nitekim benim ebeveynlerimin neslinin devlete, eğitim sistemine ve politikaya duyduğu inanç, önceden olmuş her şeyi reddetme arzuları ve dolayısıyla insanın iç benliğinde, tek ve eşsizliğinde değil de tam tersine iç benliğinin dışında kalan yerde, evrensel ve kolektif alanda bulunan yeni gerçeği belki de en net

hâliyle kendi dönemlerinin vakanüvisi Dag Solstad'ın 1969'da yazdığı metindeki şu meşhur cümlesinde buluruz: "Kahve karaflarına kanat takmayacağız"; maneviyata son, duygulara son, yaşasın yeni materyalizm. Ama şunu hiç anlayamadılar ki, yeni yollar ve otoparklar açmak adına şehrin eski bölgelerinin yıkılmasının ardında da aynı tavır yatıyordu, ki bu elbette entelektüel solun karşı çıktığı bir şeydi, ve belki de eşitlik fikriyle kapitalizm arasındaki bağın, sosyal devlet ile liberalizm arasındaki bağın, Marksist materyalizm ile tüketim toplumu arasındaki bağın bariz olduğu bugüne dek anlaşılabilecek bir şey değildi, çünkü en büyük eşitlik yaratıcı paradır, para bütün farkları ortadan kaldırır ve eğer senin karakterin ve kaderin şekillenebilir birimlerse, para en doğal şekil vericidir ve işte bu, insanların bireyselliklerini ve orijinalliklerini benzer şekillerde alışveriş yaparak güruhlar hâlinde ortaya koyduğu ilginç fenomene can verir, öte yandan eşitlik adı altında maddi değerlerin ve inançların değişimine önem verip bu kapıyı açanlar şimdi düşmanın yarattığını sandıkları kendi eserlerini tenkit ediyorlar, ama bütün basit akıl yürütmeler gibi bu da doğru değildir: Hayat bir matematiksel nicelik değildir, bir teorisi yoktur, sadece pratiği vardır, ve bir neslin bir toplumu radikal bir bakış açısıyla, kalıtım ve çevre arasındaki ilişkiye dayanarak ele aldığını düşünmek her ne kadar baştan çıkarıcı gelse de, bu cazibe edebîdir ve esasen yorumlama keyfinden müteşekkildir, yani gerçeği ilan etmek yerine, birbirinden alakasız alanlarda akıl jimnastiği yapmaktır. Gökyüzü Solstad'ın kitaplarında alçaktadır ve kitapları, altmışlardaki yabancılaşma duygusundan, yetmişlerin başlarında vuku bulan politik girişimciliğin kutsanmasına ve sonra, tam da değişim rüzgârları esmeye başlamışken, sonundaki mesafeli duruşa kadar modern zamanların akımları hakkında müthiş bir farkındalık taşırlar. Bu fırıldak koşulların bir yazarın güçlü ya da zayıf yanı olması gerekmez, sadece malzemesinin bir parçasıdır, yöneliminin bir parçasıdır, ve Solstad'ın durumunda onun en belirgin özelliği daima başka bir yerdedir, yani dilindedir, o dil ki yeni "eski moda" zarafeti ile ışıldar, benzersiz bir ihtişam yayar, taklit edilemezdir ve canlılıkla doludur. Bu dil öğrenilemez, bu dil parayla satın alınamaz ve değeri tam da böyle olmasındandır. Mevzu eşit doğmamız ve hayatın

koşulları neticesinde bu eşitliğin bozulması değildir, tam tersine, eşit olmayan koşullarda doğarız ve hayatın getirdikleri bizi daha eşit kılar.

Üç çocuğumu düşündüğümde zihnimde sadece her birinin kendine has yüz hattı değil, aynı zamanda yaydıkları belirgin duygu da canlanıyor. Hiç değişmeyen bu duygu, benim için "kim oldukları". Ve "kim oldukları" doğdukları ilk gün onları gördüğüm andan beri onlarda mevcut. O zamanlar ellerinden daha pek bir şey gelmiyordu, memeden süt emmek, refleksle kollarını havaya kaldırmak, etraflarını seyretmek ve taklit etmek gibi yapabildikleri sınırlı sayıda şeyi de hepsi yapabiliyordu, o bakımdan benim için "kim oldukları"nın bu özelliklerle, ne yapıp yapamadıklarıyla değil, onlardan yayılan bir tür ışıkla ilgisi vardı.

Doğduklarından sadece birkaç hafta sonra yavaş yavaş ortaya çıkan karakter özellikleri değişmediği gibi, bu özellikler her birinde öylesine farklıydı ki, onlara sağladığımız koşulların, davranışlarımızın ya da varoluş şeklimizin onlar üstünde belirleyici bir etkisinin olduğunu iddia etmek hayli güç. John'un ılımlı, samimi bir yapısı var, kız kardeşlerini, uçakları, trenleri ve otobüsleri seviyor. Heidi dışa dönük ve önüne gelen herkesle konuşuyor, ayakkabı ve giyim kuşamla çok ilgili, sadece elbise giymek istiyor ve küçük bedeniyle barışık, misal yüzme havuzunun oradaki aynanın karşısına çıplakken geçip Linda'ya "Anne bak popom ne güzel!" demişti. Azarlanmaktan nefret ediyor; eğer ona sesini yükseltirsen arkasını dönüp ağlamaya başlıyor, öte yandan Vanja gereken cevabı verir, biraz huysuz ama güçlü bir iradeye sahip, duygusal ve insanlarla kolay geçiniyor. İyi bir hafızası var, ona okuduğumuz kitaplardaki satırları ve onunla izlediğimiz filmlerdeki replikleri ezbere biliyor. Gelişkin bir espri anlayışı var, evde bizi sürekli güldürüyor ama dışarıdayken etrafında olan bitenden kolaylıkla etkilenebiliyor ve eğer durum onun için çok yeniyse veya alışılmadıksa kendini kapatıyor. Utangaçlığı yaklaşık yedi aylıkken ortaya çıkmış, yabancı birisinin bizi ziyareti esnasında gözlerini yumup uyuma taklidi yapması şeklinde tezahür etmişti. Bunu hâlâ nadiren de olsa yapmaya devam ediyor, eğer pusetindeyse ve anaokulundaki ebeveynlerden biriyle rastgele karşılaşmışsak örneğin,

o göz kapakları hemen iniveriyor. Stockholm'de evimizin hemen karşısındaki anaokulunda, ihtiyatla ve yavaşça açıldıktan sonra yaşıtı bir oğlan çocuğuna bağlanmıştı, çocuğun adı Alexander'di ve ikisi yuvada bir olup oyun bahçesinin altını üstüne getiriyorlardı, öyle ki anaokulu çalışanları bazen Alexander'i ondan korumak zorunda kaldıklarını söylüyordu, zira çocuk onun yoğunluğuyla her zaman başa çıkamıyordu. Ama çocuk yine de çoğu zaman Vanja geldiğinde seviniyor, gittiğinde de üzülüyordu, Vanja işte o dönemden beri hep oğlanlarla oynamayı tercih ediyor. Onların fiziksel ve engel tanımaz yanlarına belli ki ihtiyaç duyuyor; belki de karmaşık olmadıkları ve her şeyin kontrol altında olduğu duygusunu ona kolaylıkla teslim ettikleri için.

Malmö'ye taşınınca yeni bir yuvaya başladı, yuva Västra Limanı'nın hemen yanında, şehrin yeni inşa edilen ve en kalburüstü sakinlerinin oturduğu bölgesindeydi, Heidi daha çok küçük olduğundan, yuvaya alışma sürecinde ona eşlik etmek zorunda kalan ben olmuştum. Her sabah şehrin başından sonuna pedal çeviriyorduk, eski tersaneyi geçiyor, denize yönleniyorduk, Vanja başında küçük kaskı ve belime doladığı küçük kolları, bense ufak kadın bisikletinde dizlerim karnımın hizasında, tasasız ve mesut; çünkü daha şehirdeki her şey yeniydi benim için ve gökyüzünde ışığın sabah akşam geçirdiği değişimler rutinin bakar görmez sahasına dâhil olmamıştı henüz. Vanja'nın sabahları uyanınca yuvaya gitmek istemiyorum demesi ve ara sıra buna gözyaşlarının da eşlik etmesi geçiş sürecinin bir parçası sadece, zamanla kesin sevecektir diye düşünmüştüm. Ama oraya vardığımızda üç genç kadınlı kadro ne yaparsa yapsın Vanja kucağımdan asla inmiyordu. Bence en doğrusu onu kucağımdan indirdiğim gibi orayı terk etmem ve onu başının çaresine bakmaya zorlamak olurdu, ama Linda ve oradaki personel böyle korkunç bir şeyi aklımdan bile geçirmemem gerektiğini söylediler, hâliyle bir köşede, sandalye tepesinde kucağımda Vanja, çevremde oyun oynayan çocuklar oturdum durdum, dışarıda güneş ışıl ışıl parlıyordu ama gün geçtikçe mevsim sonbahara dönüyordu. Bahçedeyken personelin elma ve armut dilimlerini dağıttığı meyve saatine iştirak etmeyi diğerlerinden ancak on metre ötede otururbut kabul ediyordu,

yüzümde insanlardan özür dileyen bir gülümseme ifadesiyle onun bu talebini kabul ettiğimde isteğine şaşırmıyordum, çünkü benim insanlara yaklaşma tarzım da böyleydi: Nasıl oluyordu da daha iki buçuk yaşında bunu benden kapmayı başarmıştı? Elbette sonrasında personel onu benim kucağımdan ayırmayı başarmıştı ve o arkamdan yürek dağlayıcı gözyaşlarını dökerken bir şeyler yazmak üzere pedal çevirerek oradan uzaklaşmıştım, işte böyle geçen bir ayın sonunda onu yuvaya sorunsuz bir şekilde bırakıp almaya başlamıştım. Ancak hâlâ sabahları gitmek istemediğini söylüyor ve hâlâ arada sırada bunun için ağlıyordu, bu yüzden evimize çok yakın bir anaokulunda kontenjan açıldığını haber verdiklerinde hiç tereddüt etmedik. Anaokulunun adı Lodjuret'ydi ve bir ebeveyn kooperatifiydi. Yani bu tüm ebeveynlerin yılda tam iki hafta boyunca görev yapması demekti, tabii bu beraberinde bir sürü idari ve pratik görev de demekti. Bu anaokulu, hayatımızdan ne kadar yiyecekti hiçbir fikrimiz yoktu, biz sadece olumlu yönlerinden bahsediyorduk: Görev aldığımız zamanlarda Vanja'nın bütün oyun arkadaşlarını tanıyacaktık ve aldığımız bütün sorumluluklar ve katıldığımız toplantılar sayesinde onların anne babalarıyla tanışacaktık. Çocukların birbirlerine ev ziyaretine gitmesinin normal olduğu söylenmişti bize, yani yakında Vanja birilerine misafirliğe gidip üstümüzden biraz da yük almış olacaktı. Dahası, ki bu belki de en ağır basan argümandı, Malmö'de kimseyi, bir tek kişiyi bile tanımıyorduk ve bu yeni bir çevre edinmek için basit bir yöntemdi. Ki öyle de oldu, iki hafta sonra çocuklardan birinin yaş günü partisine davet edildik. Vanja çok hevesliydi, özellikle de sırf o gün giymek için aldığı dore ayakkabıları yüzünden, ama bir yandan da gitmek istemiyordu, ki bu anlaşılabilir bir şeydi, zira henüz kimseyi o kadar iyi tanımıyordu. Davetiyeyi bir cuma günü öğleden sonra, anaokulundaki rafında bulduk, parti sonraki hafta cumartesi günüydü, Vanja o hafta boyunca her gün, Stella'nın yaş günü bugün mü diye sordu. Hayır dediğimizde, yarından sonra mı diye sordu; bu onun gelecek ufkunun uzanabildiği en ileri noktaydı. Nihayet başımızla onaylayıp evet, bugün Stella'ya gidiyoruz dediğimiz sabah yatağından fırlayıp dore ayakkabılarını giymek üzere dolaba yöneldi. Her saat birkaç kez, daha var mı diye

sordu, dırdırla ve olaylarla dolu dayanılmaz bir sabah olabilirdi ama şansımıza, sabahı dolduracak aktiviteler vardı. Linda onu hediye almak için bir kitapçıya götürdü, sonra mutfak masasına oturup yaş günü kartı boyadı, çocuklara banyo yaptırdık, saçlarını taradık, beyaz külotlu çorabını ve parti kıyafetini giydirdik. O anda Vanja'nın ruh hâli aniden değişti, birdenbire ne külotlu çorap, ne de elbise giymek istedi, bir partiye gitmesi söz konusu bile olamazdı, dore ayakkabılarını duvara fırlattı, ama bu krizin geçmesini sabırla beklediğimiz birkaç dakikadan sonra ona giysilerini –hatta Heidi'nin vaftiz töreni için alınan örgü şalını bile– yeniden giydirebildik ve en sonunda önümüzdeki pusetlere yerleştiklerinde tekrardan beklentiyle doluydular. Vanja bir elinde dore ayakkabıları, diğer elinde hediye paketiyle ciddi ve suskundu, ama bir şey söylemek ya da başka bir şey için bize doğru döndüğünde, dudaklarında bir tebessüm beliriyordu. Yanı başında Heidi oturuyordu, hevesli ve mutluydu, çünkü nereye gittiğimizi anlamasa da giysiler ve hazırlanmamız onun için rutin olmayan bir şey olacağı konusunda ipucu olmuştu. Partinin verileceği daire bizim oturduğumuz sokağın birkaç yüz metre ilerisindeydi. Sokak cumartesi akşamlarına özgü bir hareketlilikle doluydu, ellerinde poşetlerle son dakika alışverişine çıkanlar, Burger King ve McDonald's haricinde bir yerlerde takılmak için şehre inmiş gençler, yoldan kayar gibi geçen arabalar, ki sadece bir park yerine doğru giden ya da oradan çıkan fonksiyonel aile arabaları değildi bunlar, yirmili yaşlarında göçmen erkeklerin sürdüğü alçak tavanlı, parlak siyah renkte ve içinde basın gümlediği arabaların sayısı da artmaya başlamıştı. Süpermarketin dışı öyle kalabalıktı ki bir an durmak zorunda kaldık, ve günün o saatinde hep orada tekerlekli sandalyesinde oturan zapzayıf ve yıpranmış yaşlı kadın Vanja'yla Heidi'yi görünce onlara doğru eğildi, bir değneğin ucundan sarkan zili çaldı ve onlara gülümsedi, ki bunu kesin çocuk sevgisiyle dolu yapmıştı ama bu onlar için dehşet verici olmalıydı. Ama bir şey söylemediler, sadece kadına baktılar. Giriş kapısının diğer tarafında benim yaşlarımda bir uyuşturucu müptelası başında kasketle oturmuş millete el açıyordu. Yanında, içinde kedi olan bir kafes vardı ve Vanja bunu görünce dönüp bize baktı.

"Bahçeli eve taşınınca kedi alacağım," dedi.

"Kedi!" dedi Heidi ve eliyle işaret etti.

Puseti kaldırımdan yola indirip hızlandım, kaldırım tapulu malıymışçasına inanılmaz bir yavaşlıkta yürüyen üç yayayı geçtim, birkaç metre boyunca olabildiğince hızlı ilerleyip puseti yeniden kaldırıma çıkardım.

"O güne daha çok olabilir biliyor musun Vanja," dedim.

"Apartmanda kedi beslenmez," dedi.

"Aynen öyle," dedi Linda.

Vanja tekrar önüne döndü, hediye paketinin olduğu poşeti iki eliyle tutuyordu.

Linda'ya baktım.

"Adı ne demiştin Stella'nın babasının?"

"Unuttum ya..."dedi. "Ha, Erik mi ne öyle bir şeydi herhâlde."

"Evet," dedim. "Ne iş yapıyordu?"

"Tam bilmiyorum da," dedi. "Tasarımla ilgili bir şeydi."

Gottgruvan'ın yanından geçerken Vanja'yla Heidi vitrindekileri görebilmek için eğildiler. Onun hemen yanında bir tefeci dükkânı vardı. Onun yanındaki dükkânda da çeşitli küçük heykeller ve takılar, melekler ve Buda bibloları, ayrıca tütsü, çay, sabun ve diğer New Age ıvır zıvırlarından satılıyordu. Vitrinine tanınmış yoga gurularının ya da medyumlarının şehre ne zaman geleceğini gösteren posterler yapıştırılmıştı. Yolun karşısında ucuz markaların satıldığı bir mağaza vardı, *Ricco Jeans and Clothing*, "Aile Boyu Moda", onun yanında da TABOO vardı, kapının yanındaki vitrinde sokaktan gözükmeyecek şekilde sergilenen dildolar, çeşit çeşit iç çamaşırları ve korse giydirilmiş bebeklerle yoldan geçenleri içeri çekmeye çalışan bir tür erotik butik. Onun yanında ise *Bergman Çanta ve Şapkaları* vardı, bin dokuz yüz kırklı yıllarda kurulduğu günden bu yana içerisinin dekorunu hiç değiştirmemiş gibi duruyordu, ve daha yeni iflas eden *Radio City*, buna rağmen TV ekranlarıyla aydınlanmış vitrini çeşitli elektronik eşyalarla ve üstünde iri puntolarla fiyatların yazdığı sanki kendinden aydınlatılmış gibi duran turuncu ve yeşil kartonlarla doluydu. Kural şöyleydi: Sokakta yola devam ettiğin oranda dükkânlardaki mallar ucuzlayıp şüphe çekici oluyordu. Aynı şey sokaklardaki insanlar için de geçerliydi. Tam

göbeğinde oturduğumuz Stockholm'ün aksine, yaşanan yoksulluk ve sefaleti burada sokakta görebilirdiniz. Böyle olmasını seviyordum.

"İşte burası," dedi Linda ve bir kapının önünde durdu. Biraz ilerideki bingo salonunun önünde elli yaşlarında üç tane solgun tenli kadın sigara içiyordu. Linda interkom alıcısının yanındaki isim listesini gözleriyle tarayıp bir düğmeye bastı. İki otobüs art arda gürültüyle yanımızdan geçti. Hemen ardından kapı bir dızlama sesiyle açıldı ve apartmandaki karanlık girişe adım attık, puseti duvara dayadık ve ben kucağımda Heidi'yle, Linda da Vanja'nın elinden tutarak merdivenleri adımlayıp dairenin bulunduğu ikinci kata çıktık. Vardığımızda kapı açıktı. Dairenin içi de karanlıktı. Bu şekilde, doğrudan içeri girerken bir tür rahatsızlık hissettim, zili çalmayı tercih ederdim, böylece geldiğimiz daha anlaşılır olurdu, ama şimdi kimse bizi fark etmeksizin öylece antrede duruyorduk.

Heidi'yi yere indirip montunu çıkardım. Linda da aynısını Vanja'ya yapacaktı ama Vanja itiraz etti, önce botlarını çıkaracaktı, böylece dore ayakkabılarını giyebilirdi.

Antrenin her iki yanında da bir oda vardı. Birinde çocuklar büyük bir heyecanla oyun oynuyordu, diğerinde ise birkaç yetişkin oturmuş sohbet ediyordu. Dairenin iç kısımlarına dek devam eden koridorda Erik'i gördüm, sırtı bize dönüktü, anaokulundaki ebeveyn çiftlerden biriyle konuşuyordu.

"Merhaba!" dedim.

Arkasını dönmedi. Heidi'nin montunu bir sandalyeye astım, Linda'yla göz göze geldim, o da Vanja'nın montunu asabileceği bir yer aranıyordu.

"İçeri mi girelim madem?" dedi.

Heidi kollarını bacağıma doladı. Onu kucağıma alıp birkaç adım attım. Erik döndü.

"Merhaba," dedi.

"Merhaba," dedim.

"Merhaba Vanja!" dedi.

Vanja ona sırtını döndü.

"Vanja hediyeni Stella'ya vermek ister misin?" dedim.

"Stella, bak Vanja geldi!" dedi Erik.

"Sen ver," dedi Vanja.

Stella bir grup çocuğun arasından ayağa kalktı. Gülümsedi.

"Doğum günün kutlu olsun Stella!" dedim. "Vanja'nın sana bir hediyesi var."

Vanja'ya baktım, "Vermek ister misin?"

"Sen ver," dedi kısık sesle.

Hediyeyi alıp Stella'ya uzattım.

"Bu Vanja ve Heidi'den," dedim.

"Teşekkür ederim," dedi ve hediyenin ambalajını yırttı. Bir kitap olduğunu görünce diğer hediyelerin durduğu masaya bıraktı ve diğer çocukların yanına döndü.

"Ee?" dedi Erik. "Nasıl gidiyor, her şey yolunda mı?"

"Güzel güzel," dedim. Gömleğin göğsüme yapıştığını hissedebiliyordum. Acaba görünüyor mu, diye düşündüm.

"Eviniz ne kadar güzelmiş," dedi Linda. "Üç oda mı?"

"Evet," dedi Erik.

Hep aşırı açıkgöz bir insanmış gibi görünüyordu, sanki konuştuğu herkes için anlatacak bir şeyi varmış gibiydi, konumlandırması zor biriydi; yarım ağızla gülümsemesi ironik de olabilirdi, samimi de çekingen de. Eğer baskın bir kişiliği olsaydı bu beni rahatsız edebilirdi, ama bir bakımdan kararsız ve müteredditi görünüyordu, dolayısıyla düşündüğü ve sandığı şeyler beni zerre ilgilendirmiyordu. Bütün dikkatim Vanja'nın üstündeydi. Linda'nın yanı başında duruyor ve yere bakıyordu.

"Diğerleri mutfakta," dedi Erik. "Beyaz şarap var içerseniz."

Heidi çoktan bir odaya girmiş ve elinde ahşap bir salyangozla rafın önünde duruyordu. Salyangozun altında tekerlekleri vardı ve ucundan bir ip sarkıyordu.

Koridorun ilerisindeki iki ebeveyni başımla selamladım.

"Merhaba," dediler.

Adı neydi ya? Johan mı? Yoksa Jacob mu? Ya kadınınki? Mia mıydı neydi? Yok ya değildi, hassiktir ya neydi, Robin'di galiba.

"Merhaba," dedim.

"Ne haber?" dedi.

"İyidir," dedim. "Sizden ne haber?"

"İyiyiz, sağ ol."

Onlara gülümsedim. Onlar da bana gülümsedi. Vanja Linda'yı bırakıp çocukların oynadığı odaya isteksizce yürüdü. Kısa bir süre durup onları seyretti. Sonra da sanki birden onlara katılmaya karar vermiş gibi göründü.

"Benim dore ayakkabım var!" dedi.

Eğilip ayakkabılarından birini çıkardı ve görmek isteyen olursa diye havaya kaldırdı. Ama görmek isteyen kimse yoktu. Fark ettiğinde ayakkabısını yeniden ayağına geçirdi.

"Oturup onlarla oynamak istemez misin?" dedim. "Bak, kocaman bir bebek eviyle oynuyorlar."

Sözümü dinleyip yanlarına oturdu ama elini hiçbir şeye değmedi, sadece oturup izledi.

Linda Heidi'yi kucağına alıp mutfağa gitti. Ben de onu takip ettim. Herkes bizi selamladı, biz de onları selamladık, uzun masaya oturduk, ben pencere kenarına oturdum. Konu ucuz uçak biletleriydi, önce düşük başlayan bilet fiyatının giderek artışı, peş peşe ekstralar ödemek zorunda kalman, sonunda da pahalı hava yolu şirketlerinin biletleri kadar masraflı bir bilete dönüşmesi konuşuldu. Sohbet sonra karbondioksit kotaları satın almaya, oradan da daha yeni uygulamaya konulan ucuz tren yolculuklarına evrildi. Bu konuda ben de birkaç kelam edebilirdim ama yapmadım, havadan sudan konuşmak, uzmanlık alanıma girmeyen birçok şeyden biridir, dolayısıyla her zamanki gibi oturdum ve söylenenlere kafa salladım, diğerleri gülümsediğinde gülümsedim, tüm bunlar olurken de oradan çok çok uzaklarda olmanın hayalini kurdum. Tezgâhın önünde Stella'nın annesi Frida duruyordu ve sos gibi bir şey hazırlıyordu. Artık Erik'le beraber değildiler ve Stella'nın söz konusu olduğu durumlarda güzel bir iş birliği içinde olsalar da, aralarındaki gerginlik ve birbirlerine duydukları öfke anaokulunun yönetim kurulu toplantılarında fark edilebiliyordu. Sarışındı, elmacık kemikleri ve küçük gözleri, ince uzun bir vücudu vardı, giyinmesini biliyordu ama onu çekici bulamayacağım kadar kendini beğenmiş ve kendiyle dolu biriydi. İlginç olmayan ya da orijinal olmayan insanlarla hiçbir meselem yoktur, bu insanların başka ve daha önemli özellikleri olabilir, sıcak, düşünceli, samimi olabilirler

mesela, ya da espri anlayışları, akıcı bir sohbet kurma becerileri, çevrelerine güven telkin etmeleri, bir aileyi çekip çevirebilmeleri gibi, fakat ilginç olmadığı hâlde kendisini ilginç sanan ve böbürlenen insanların yakınında durmaya fiziksel olarak tahammül edemem.

İçinde salata sosu olduğunu düşündüğüm şeyi bir tepside iki farklı kâseye konmuş, dilimlenmiş havuçlarla salatalıkların yanına koydu ve hazırladığı şeyin bir dip sos olduğu ortaya çıktı. Tam o sırada odaya Vanja girdi. Yerimizi tespit edince yanımıza sokuldu.

"Eve gitmek istiyorum," dedi kısık sesle.

"Ama daha yeni geldik!" dedim.

"Biraz daha kalacağız," dedi Linda. "Hem bak, şimdi size güzel bir şey verecekler!" Sebze tepsisinden mi bahsediyordu?

Öyle olsa gerekti.

Bu ülkedekiler kafayı kırmıştı.

"Ben dururum seninle içeride," dedim Vanja'ya. "Hadi gel."

"Heidi'yi de yanına alır mısın?" diye sordu Linda.

Başımla onayladım ve Vanja'yı arkama katarak diğer çocukların olduğu odaya götürdüm. Frida tepsiyle peşimden geldi. Tepsiyi odanın tam ortasındaki küçük sehpanın üstüne koydu.

"Atıştırmalıklar geldi," dedi. "Pasta öncesi."

Çocuklar, üç kız ve bir oğlan, bebek eviyle oynamaya devam ettiler. Diğer odada iki oğlan koşuşturuyordu. Erik de oradaydı, elinde CD'yle müzik setinin önünde duruyordu.

"Norveç cazı var," dedi. "Caz sever misin?"

"E-evet..." dedim.

"Elindeki kim?" dedim.

Albüm kapağını gösterdi. Daha önce hiç duymadığım bir gruptu.

"Çok iyi," dedim.

Vanja Heidi'nin arkasında durmuş onu kaldırmaya çalışıyordu. Heidi itiraz etti.

"Hayır diyor, Vanja," dedim. "Yapma işte."

Yapmaya devam edince yanlarına gittim.

"Havuç ister misin?" dedim.

"Hayır," dedi Vanja.

"Ama bak sos da var," dedim. Masaya gidip bir havuç dilimi aldım ve muhtemelen ekşi kremadan yapılmış beyaz sosa banıp, ağzıma attım.

"Mm," dedim. "Nefis!"

Neden sosis, gazoz ve dondurma yoktu ki? Ya da lolipop? Jöle? Çikolatalı puding?

Ne kadar geri zekâlı bir ülkeydi burası. Bütün genç kadınlar öyle çok su içiyorlardı ki artık kulaklarından taşıyordu, bunun "yararlı" ya da "sağlıklı" olduğunu düşünüyorlardı, ama tek yaptığı ülkedeki idrarını tutamayan hasta eğrisini yukarı çekmekti. Çocuklar midelerinin doğru düzgün hazmedemediği tam tahıllı makarna ve tam tahıllı ekmek ve bütün o tuhaf esmer pirinç türlerinden yiyordu ama hazmedememeleri önemli değildi çünkü "yararlı"ydı, "sağlıklı"ydı, "besleyici"ydi. Of, yemeği akılla karıştırıyorlardı, sağlıklı yemekler yiyerek daha iyi bir insan olma yolunda bir adım attıklarını sanıyorlardı, ama yemeğin başka bir şey, yemeğin uyandırdığı duyguların bambaşka bir şey olduğunu anlamıyorlardı. Ve bunu söylersen, buna benzer herhangi bir şey söylersen, ya gerici biri oluveriyordun, ya da sadece Norveçli oluyordun; yani on yıl geri kalmış.

"Ben istemiyorum," dedi Vanja. "Aç değilim."

"Peki, tamam. Aa şuraya bak. Bunu gördün mü? Burada bir tane tren var. Beraber kuralım mı?"

Başını öne doğru salladı ve yere, çocukların tam arkasına oturduk. Ben ahşap parçalardan bir demir yolu virajı yaparken, Vanja'nın parçalarını yerleştirmesine de yardım ediyordum. Heidi diğer odaya gitmişti, kitaplığı başından sonuna dek adımlayarak içindekileri dikkatle inceliyordu. İki erkek çocuğunun oyunları ne zaman biraz patırtılı olsa dönüp onlara bakıyordu.

Erik nihayet bir CD koydu ve sesini açtı. Piyano, bas ve hani şu taşları birbirine vurarak ya da çevresinde bulunan malzemelerden faydalanarak sesler çıkaran bir caz davulcusunun bayılacağı türden, bir dolu perküsyon enstrümanlı bir müzik. Benim için hiçbir şey ifade etmiyordu, bazen de düpedüz gülünç buluyordum. Caz konserlerinde seyircilerin alkışlamasından nefret ediyordum.

Erik başını sallayarak müziğe eşlik ediyordu, sonra döndü, bana göz kırptı ve mutfağa gitti. Tam o sırada kapı çaldı. Gelenler Linus ile oğlu Achilles'ti. Üst dudağının iç kısmında enfiye olan Linus siyah pantolon, koyu bir palto ve beyaz bir gömlek giymişti. Sarı saçları hafiften dağınıktı, daireyi tarayan gözleri dürüst ve naifti.

"Selam!" dedi. "Nasılsın?"

"İyilik," dedim. "Ya sen?"

"İdare eder işte."

İri ve koyu gözlü küçük bir çocuk olan Achilles bir yandan montunu ve ayakkabılarını çıkarırken bir yandan da arkamdaki çocuklara bakıyordu. Çocuklar köpekler gibidir, kalabalığın içinde hemen birbirlerini bulurlar. Vanja da ona baktı. O gözdesiydi, Alexander'in veliahdı olarak onu seçmişti. Ama Achilles montunu çıkardıktan sonra doğruca diğer çocukların yanına gitti, Vanja'nın bunu engellemek için yapabileceği hiçbir şey yoktu. Linus mutfağa süzüldü ve gözünde gördüğümü sandığım pırıltı biraz muhabbet etme beklentisinden başka bir şey olamazdı.

Ayağa kalktım ve Heidi'ye bir bakış attım. Pencerenin yanı başındaki yuka bitkisinin dibine oturmuştu ve saksının içinden çıkardığı topraktan yerin üstüne küçük adacıklar yapıyordu. Yanına gittim, Heidi'yi kaldırdım, elimden geldiğince yerdeki toprağı temizledim ve çöp bulmak için mutfağa gittim. Vanja da peşimden geldi ve Linda'nın kucağına tırmandı. Derken Heidi oturma odasında ağlamaya başladı. Linda soran gözlerle bana baktı.

"Ben hallediyorum," dedim. "Yeri silecek bir şey arıyorum da."

Millet mutfak tezgâhının etrafına doluşmuştu, yemek hazırlanıyormuş gibi görünüyordu, yanlarına sıkış tepiş oturmaktansa tuvalete gittim, elime bir tomar tuvalet kâğıdı doladım, muslukta biraz ıslattım ve oturma odasına döndüm. Ağlamaya devam eden Heidi'yi yerden kaldırdım ve ellerini yıkamak için banyoya götürdüm. Kucağımda kıvranıp duruyordu.

"Bitti, bitti kızım benim," dedim. "Hadi bak birazcık daha, işte bittiii!"

Banyodan çıktığımızda ağlaması durmuştu ama yine de hâlinden memnun görünmüyordu, kucağımdan inmek istemiyordu. Oturma odasında Robin kollarını kavuşturmuş, Heidi'den yalnızca

birkaç ay büyük olmasına rağmen şimdiden uzun cümleler kurarak konuşabilen kızı Theresa'nın peşinde dolanıyordu.

"Ee?" dedi. "Şu aralar bir şeyler yazıyor musun?"

"Evet, biraz," dedim.

"Evinde mi yazıyorsun?"

"Evet, yazı için bir odam var."

"Zor olmuyor mu? Yani canın televizyon izlemek ya da çamaşır yıkamak falan istemiyor mu yazmak yerine?"

"İdare ediyorum. Tabii ofisim olsaydı biraz daha fazla vakit kalabilirdi ama..."

"E tabii," dedi.

Ensesinde kıvrılan omuz hizasında sarı saçları, açık mavi gözleri, düz bir burnu, geniş bir çenesi vardı. Güçlü değildi ama cılız da değildi. Sanki yirmili yaşlarının ortasındaymış gibi giyiniyordu, oysa yaşı kırka yakındı. Kafasından ne geçiyordu, en ufak fikrim yoktu ama gizemli hiçbir yanı da yoktu. Aksine yüzü ve yaydığı aura insanda bir açıklık izlenimi uyandırıyordu. Ama yine de onda bir şeyler, farklı bir şey sezinlemiştim. Mültecilerin bölgeye kaynaşması alanında çalışıyordu, bir seferinde öyle söylemişti, buraya kaç mülteci kabul edildiği ve benzeri birkaç takip sorusundan sonra konuyu değiştirdim, çünkü benim fikirlerim ve gösterdiğim sempati onun temsil ettiğini tahmin ettiğim normlardan öylesine farklıydı ki bu bir noktada beni kötü ya da ahmak pozisyonuna düşürebilecek şekilde açığa çıkabilirdi, malum, buna sebebiyet vermek için de can atmıyordum.

Diğer çocukların biraz uzağında oturan Vanja bize baktı. Heidi'yi yere indirir indirmez sanki Vanja bu ânı bekliyormuş gibi ayağa kalkıp yanıma geldi, Heidi'yi elinden tutup onu oyunların olduğu rafa götürdü ve ipini çekip yere bıraktığın zaman antenleri vızıldayan tahta salyangozu verdi ona.

"Heidi bak!" dedi, salyangozu elinden alıp yere koyduğunda. "Böyle ipini çekiyorsun. Sonra pır diye gidiyor. Gördün mü?"

Heidi ipi tutup çekti. Salyangoz devrildi.

"Hayır, öyle değil," dedi Vanja. "Bak göstereyim."

Salyangozu doğrulttu ve yavaşça birkaç metre sürükledi.

"Benim küçük bir kız kardeşim var!" dedi yüksek sesle. Robin

pencereye gitmiş arka bahçeyi seyrediyordu. Enerjik ve muhtemelen kendi partisi olduğu için ekstradan coşkulu Stella, heyecanla bağırıp anlamadığım bir şeyler söyledi ve elinde tuttuğu oyuncak bebeği az önce ona uzatan kızlardan birini parmağıyla işaret etti, sonra küçük bir puset çıkardı, bebeği içine yerleştirip koridorda itmeye başladı. Achilles Benjamin'in yanına gitmişti; Vanja'dan altı ay büyük ve oyalandığı her neyse, bu ama bir resim, ama bir lego, ama üzerinde plastik küçük adamların bulunduğu bir korsan gemisi olsun, ona pürdikkat odaklanan bir çocuk. Hayal gücü zengin, özgür ruhlu, terbiyeli bir çocuktu ve şimdi Achilles'le oturmuş Vanja'yla benim başladığımız demir yolunu kurmaya devam ediyorlardı. O iki küçük kız Stella'nın peşinden koşturmaya başladılar. Heidi mızırdanıyordu. Karnı acıkmış olmalıydı. Mutfağa gidip Linda'nın yanına oturdum.

"Biraz da sen durur musun başlarında?" dedim. "Heidi acıktı herhâlde."

Başıyla onayladı, omzumdan hafif bir destek alarak ayağa kalktı. Masada dönen iki sohbetin içeriğini anlamam birkaç saniye sürdü. Bir tanesi ortak araba kullanmak, diğeri de arabalar üzerineydi ve sohbetin daha yeni iki farklı konuya bölündüğünü anlamıştım. Dışarıdaki yoğun karanlık pencerelerden görülüyordu, mutfaktaki ışık azdı, masanın etrafında oturan İsveç yüzlerinin kırışıklıkları gölgede kalıyordu, gözleri ise mum ışığında parlıyordu. Erik, Frida ve adını anımsayamadığım bir kadın sırtları bize dönük olarak tezgâhta dikiliyor ve bize yemek hazırlıyorlardı. Vanja'yı düşününce içimi bir şefkat kaplamıştı. Ama yapabileceğim hiçbir şey yoktu. Konuşan kişinin yüzüne bakıyordum, espri yapıldığında gülümsüyor ve birisinin önüme koyduğu kırmızı şarap kadehinden bir yudum alıyordum.

Aralarında farklı görünen tek kişi karşımda oturuyordu. Yüzü büyüktü, elmacık kemikleri sert hatlı, gözleri gergin. Masanın üstüne koyduğu elleri kocamandı. Bin dokuz yüz ellili yılları anımsatan bir gömlek ve paçalarını kıvırdığı bir kot giymişti. Saçları da tipik ellili yılların modelindendi ve uzun favorileri vardı. Ama onu farklı yapan görünüşü değil, kişiliğiydi, pek bir şey söylemiyor olmasına rağmen orada otururken farklılığını sezebiliyordunuz.

Bir seferinde Stockholm'de bir boksörün de katıldığı bir partiye gitmiştim. Mutfakta oturuyordu, hatırı sayılır bir fiziksel varlığı vardı ve bunun bende belirgin ve nahoş bir zayıflık duygusu uyandırdığını hatırlıyorum. Ondan zayıf olduğum duygusu. Tuhaftır ki gece de beni haklı çıkarmaya ant içmiş gibiydi. Parti Linda'nın arkadaşı Cora'nın evindeydi, küçük bir daireydi ve her yer ayakta sohbet eden insanlarla doluydu. Salondaki müzik setinden bangır bangır müzik sesi yükseliyordu. Dışarıda sokaklar bembeyaz karla kaplanmıştı. Linda'nın karnı burnundaydı, çocuğun gelip her şeyi tamamen değiştirmesinden önce katılacağımız son partiydi belki de, bu yüzden yorgun olmasına rağmen biraz daha orada kalmaya çabaladı. Ben şarap içip Thomas'la sohbet ettim, fotoğrafçıydı ve Geir'in arkadaşıydı; Cora onu arkadaşı Marie vasıtasıyla tanıyordu, Marie hem şairdi hem de Cora'nın Biskops-Arnö'deki danışmanıydı. Linda karnı yüzünden masanın biraz gerisine çekilmiş sandalyeye oturdu, kahkaha atıyordu ve mutluydu, son aylarda hafiften içine kapandığının ve üstüne bir hamilelik ışıltısının geldiğinin farkında olan tek kişi bendim. Bir süre sonra ayağa kalktı ve dışarı çıktı, ona gülümsedim, dikkatimi bu geceye damgasını vuran kızılların genleriyle ilgili bir şeyler anlatan Thomas'a çevirdim yeniden.

Biri bir kapıya vurdu.

"Cora!" diye bağıran bir ses duydum. "Cora!"

Linda mıydı?

Ayağa kalkıp koridora çıktım.

Biri içeriden banyonun kapısına vuruyordu.

"Linda sen misin?" dedim.

"Evet," dedi. "Kapının kilidi bozuldu galiba ya. Cora'yı çağırabilir misin? Nasıl açılıyor biliyordur belki."

Salona girdim ve bir elinde tabak diğer elinde kırmızı şarap kadehi tutan Cora'nın omzuna dokundum.

"Linda banyoda kilitli kaldı," dedim.

"Aaa" dedi, tabakla kadehi elinden bırakıp dışarı fırladı.

Kilitli kapıyı bir süre açmaya uğraştılar, Linda aldığı talimatları yerine getirmeye çalışıyordu ama hiçbiri işe yaramamıştı, kapı hâlâ kilitliydi. Evdeki herkes durumun farkına varmış, ortama

hem heyecanlı hem de durumdan eğlence çıkartan bir atmosfer hâkim olmuştu, bir yığın insan koridora doluşmuş Linda'ya akıl verirken, Cora afallamış ve endişeli bir hâlde Linda'nın hamileliğinin ileri bir seviyesinde olduğunu ve derhâl bir şey yapmamız gerektiğini söyleyip duruyordu. Sonunda bir çilingir çağrılmasına karar verildi. Çilingiri beklerken ben kapının yanında durup içeride kilitli kalan Linda'yla konuşuyordum; söylediğim her kelimenin ve çaresizliğimin herkes tarafından duyulmasının yarattığı rahatsızlık verici farkındalıkla. Kapıyı tekmeleyerek açıp Linda'yı oradan çıkarsam olmaz mıydı? Bu basit ve efektif olmaz mıydı?

Daha önce bir kapıya hiç tekme atmamıştım, kapının ne kadar sağlam olduğunu bilmiyordum, tekmeden sonra kapının bir milim dahi kımıldamadığını düşünün, o zaman daha da bir salak gibi görünmez miydim?

Bir yarım saat sonra çilingir geldi. Branda bezinden yapılmış alet çantasını yere serdi ve içinden çıkardığı aletlerle kapıyı kurcalamaya başladı. Adam ufak tefekti, gözlük takıyordu ve tepesi açılmaya başlamıştı, onu çevreleyen insanlara tek kelime söylemeden sırasıyla araç ve gereçlerini denedi ama nafile, lanet kapı hâlâ kilitliydi. Sonunda pes etti, Cora'ya olmuyor dedi, kapıyı açmayı başaramamıştı.

"Ne yapacağız peki?" dedi Cora. "Zaten kızın karnı burnunda!"

Adam omuz silkti.

"Tekme atıp kırabilirsiniz," dedi bir yandan araç gereçlerini toplayarak.

Tekmeyi kim atacaktı?

Bunu yapması gereken kişi bendim, Linda'nın kocasıydım, bu iş bana düşüyordu.

Kalbim küt küt atmaya başladı.

Yapacak mıydım gerçekten? Herkesin gözü önünde gerilip, kapıya tüm gücümle tekme mi atacaktım?

Peki ya kapı kıpırdamazsa? Ya kapı açılırken Linda'ya çarparsa ne olacaktı?

Köşede bir yerde beklemesi gerekiyordu.

Birkaç kez sakince derin nefes alıp verdim. Ama işe yaramadı, içim hâlâ tir tir titriyordu. Bu şekilde dikkatleri üzerime çekmek

düşünebileceğim en korkunç şeydi. Hele ki başaramama riskini düşününce durum daha da kötüleşiyordu.

Cora etrafına bakındı.

"Kapıya tekme atıp açmamız lazım," dedi. "Kim yapabilir?"

Çilingir evin sokak kapısından çıkıp gitmişti. Eğer bu işi ben yapacaksam şimdi öne çıkmalıydım.

Ama yapamadım.

"Micke," dedi Cora. "Boksör o."

İçeri, adamın yanına gidiyordu.

"Dur ben sorayım," dedim. Böylece durumdan duyduğum utancı saklamamış olacaktım, ona doğruca gidip diyecektim ki, ben Linda'nın kocası olarak o kapıya tekme atmaya cesaret edemiyorum, ama bir boksör artı bir dev olarak bu işi benim yerime senin yapmanı rica ediyorum.

Elinde bira şişesiyle pencere kenarında iki kızla muhabbet ediyordu.

"Selam Micke," dedim.

Bana baktı.

"Linda hâlâ banyoda kilitli. Çilingir kapıyı açamadı. Kapıya tekme atıp açabilir misin?"

"Tabii ki," dedi, birasını bırakıp koridora yönlenmeden önce bana şöyle bir bakarak. Ben de peşinden gittim. O gelince insanlar kenara çekildiler.

"İçeride misin?" dedi.

"Evet," dedi Linda.

"Kapıdan mümkün olduğunda uzaklaş. Tekme atıp kıracağım kapıyı."

"Tamam," dedi Linda.

Biraz bekledi. Sonra ayağını kaldırıp kapıya bütün gücüyle öyle bir tekme attı ki, kilit içine göçtü, etrafa kıymıklar saçıldı.

Linda çıkınca alkışlayan tipler oldu.

"Zavallım," dedi Cora. "Çok çok özür dilerim. Seni böyle bir şeye maruz bıraktığım için ve..."

Micke döndü ve içeri gitti.

"Nasılsın," diye sordum.

"İyiyim," dedi Linda. "Ama sanırım eve gitsek iyi olacak."

"Tabii," dedim.

Salonda müziği kapattılar, otuzlarının başında iki kadın coşkulu şiirlerini okuyacaktı, Linda'ya montunu uzattım, benimkini giydim, Cora ve Thomas'a hoşça kal dedim, utanç içimi kavuruyordu, ama son bir görev kalmıştı, yaptığı şey için Micke'ye de teşekkür etmek zorundaydım, şiir dinleyenlerin arasından kendime yol açıp pencerenin yanına gidip onun önünde durdum.

"Çok teşekkür ederim," dedim. "Onu kurtardın."

"Aaa," dedi devasa omuzlarını silkerek. "Ne olacak sanki."

Eve dönüş yolunda takside Linda'nın âdeta yüzüne bakamadım. Benden bekleneni yapamamıştım, öyle ödlektim ki yapmam gereken işi bir başkasının yapmasına izin verebilmiştim, üstelik bakışlarımdan her şey okunabiliyordu. Ben bir zavallıydım.

Yatağa yattığımızda bana neyim olduğunu sordu. Kapıyı tekmeleyemediğim için kendimden utandığımı söyledim. Şaşkınlıkla bana baktı. Aklına bile gelmemişti. Niye böyle bir şey yapacaktım ki? Benim tarzım değildi ki?

Masada karşımda oturan adam etrafına Stockholm'deki o boksörünkine benzer bir hava yayıyordu. Bunun gövdesinin iriliği ya da kaslarının yoğunluğuyla bir ilgisi yoktu, zira buradaki erkeklerin çoğunun belden yukarıları iyi idmanlı ve güçlü de olsa yine de hafif sıklet izlenimi uyandırıyorlardı, odadaki varlıkları sıradan bir düşünceymiş gibi geçici ve önemsizdi, ama hayır, bu adamdaki başka bir şeydi ve ne zaman karşıma çıksa daha beter oluyordu, kendimi hayatını sözcüklerin dünyasında sürdüren zayıf ve elleri kolları bağlı bir adam gibi görüyordum. Aralarda adama bakarken orada oturup bunu düşünüyor ve masada dönen muhabbeti yarım kulak takip ediyordum. Şimdi çeşitli eğitim şekillerinden ve çocukları için hangi okulları düşündüklerinden bahsediyorlardı. Linus'un katıldığı bir spor gününü anlattığı kısa bir aradan sonra konu ev fiyatlarına döndü. Son yıllarda ev fiyatlarının inanılmaz arttığı konusunda herkes hemfikirdi, ama Stockholm'de buradakinden daha fazla artmıştı ve bu eğilimin tersine dönmesi muhtemelen an meselesiydi, belki de fiyatlar tıpkı arttığı gibi sert bir şekilde düşecekti. Sonra Linus bana döndü.

"Norveç'te nasıl peki fiyatlar?" diye sordu.

"Üç aşağı beş yukarı burası gibi," dedim. "Oslo da Stockholm kadar pahalı. Onun dışındaki bölgelerde de biraz daha ucuz işte."

Hani olur ya bana verdiği konuşma fırsatından faydalanıp konuşmaya devam eder miyim diye bir süre bana bakmayı sürdürdü, ama öyle olmayınca başını başka yöne çevirip konuşmaya devam etti. Katıldığımız ilk toplantıda da böyle yapmıştı, ama o zaman eleştirel bir alt tını ile; çünkü toplantının sonuna gelindiği hâlde Linda'yla ben hâlâ tek bir kelam etmediğimizde belirttiği üzere, amaç herkesin fikrini söylemesiydi, ebeveyn kooperatifinin tüm amacı buydu. Benim tartışılan mevzu hakkında nasıl bir fikrim olması gerektiği konusunda dahi fikrim yoktu, böylece herkesin bakışları altında yüzü hafifçe kızararak konunun artılarını ve eksilerini ailemiz adına irdeleyen kişi Linda oldu. İlk konu yuvanın maaşlı aşçısını işten çıkarıp, onun yerine daha ucuza gelecek bir catering firmasıyla anlaşıp anlaşmamaktı, ikinci konu da, projenin hayata geçirilmesi durumunda ne tür yemeklerin seçileceğiydi: Vejetaryen mi yoksa normal mi? Sonuçta Lodjuret vejetaryen bir yuvaydı, zamanında bu amaçla kurulmuştu, ama şimdi vejetaryen sadece iki çift vardı ve çocuklar sunulan sebze çeşitlerini genelde yemediklerine göre, çoğu ebeveyn bu prensipten vazgeçebileceklerini söylüyordu. Tartışma saatler sürdü, denizin dibini tarayan trol ağları gibi konuyu enine boyuna didiklediler. Mesela sosis çeşitlerindeki et oranları masaya yatırıldı; marketten alınan sosislerin et oranı paketin üstünde yazıyordu ama bir de anlaşacağımız catering firmalarının kendi sosislerine ne yaptıkları meselesi vardı, sosislerde ne kadar et olduğunu nereden bileceklerdi? Benim için sosis sosisti. O akşam, gözlerimin önüne serilen dünya hakkında en ufak bir fikrim olmadığı gibi bu konuya bu kadar kafa yoran insanların olabileceği de aklımın ucundan dahi geçmemişti. Mutfaklarında çocuklara özel yemekler yapan bir aşçının bulunması iyi bir şey değil mi ya? diye düşündüm ama söylemedim, sonrasında da bütün bu tartışmaların biz bir şey söylemek zorunda kalmadan sonlanması için dua ettim, ta ki Linus, naif ancak cin bakışını bize çevirene dek.

Salondan Heidi'nin ağlaması duyuldu. Yine Vanja aklıma geldi. Genellikle bu gibi durumların üstesinden diğerlerinin yaptığı

şeyleri birebir tekrar ederek gelirdi. Bir sandalye mi çektiler, o da bir sandalye çeker, oturdular mı, o da oturur, güldüler mi, o da gülerdi; neye güldüklerini anlamasa bile. Birinin ismini bağırıp koşuyorlarsa o da ortalıkta koşar aynı ismi bağırırdı. Ama Stella onu çözmüştü. Tesadüfen yanlarında bulunduğum bir seferinde şöyle dediğini duymuştum: "Sen sadece bizi taklit ediyorsun! Sen bir papağansın! Papağan!" Ama böyle demesi devam etmekten alıkoymamıştı onu, ne de olsa bu yöntem şimdiye dek başarısını kanıtlamıştı, ama şimdi, ilgi odağı bizzat Stella'yken durum farklıydı. Bu olanların anlamını sezdiğini biliyordum. Aynı şeyleri o da birkaç defa Heidi'ye söylemişti, yani sadece kendisini taklit ettiğini ve bir papağan olduğunu.

Vanja'nın her şeyden fazla hayran olduğu Stella ondan bir buçuk yaş büyüktü. Vanja eğer onlarla oynayabiliyorsa bu Stella'nın lütfu sayesindeydi, onun yuvadaki bütün çocukların üstünde böyle bir etkisi vardı. Güzel bir çocuktu, sarı saçları ve iri gözleri vardı, üstü başı her zaman güzel ve derli topluydu ve içinde barındırdığı kötülüğün izleri hiyerarşinin en tepesinde yer alan diğer çocuklarınkinden ne daha iyi ne de daha kötüydü. Hayır, onunla meselem bu değildi. Mesele yetişkinler üzerinde bıraktığı izlenimin gayet farkında olması ve bu sevimli masumiyetini yetişkinlerin iyi niyetini istismar etmekte kullanmasıydı. Yuvada zorunlu görev yaptığım zamanlarda onu hiç dikkate almıyordum. Bir şey istediğinde o ışıl ışıl gözleriyle bana ne kadar bakarsa baksın, tepkim aldırışsızlık sınırlarını geçmiyordu, ki elbette bu onu şaşırtıyor ve beni etkilemek için çabasını iki katına çıkarıyordu. Bir seferinde yuva çıkışı parka gitmek üzere bizimle gelmiş, pusette Vanja'nın yanında oturmuştu, ben bir kolumla Heidi'yi taşımış diğer kolumla da onların pusetini itmiştim. Park göründüğünde pusetten atlayıp yolun kalanını koşarak katetmişti, ona çok sert bir tepki verdim. Onu geri çağırdım ve parka varana kadar pusette uslu uslu oturmasını söyledim, etrafta arabalar vardı, görmüyor muydu? Şaşkınlıkla bana baktı, bu tona alışkın değildi, konuyu halledişi yöntemimden çok tatmin olmasam da *hayır* denmesinin bu varlığın başına gelmiş en kötü şey olamayacağını düşünmüştüm. Ama bunu yazmıştı bir kenara, çünkü yarım saat sonra ayaklarından

tutup havada döndürdükten sonra, onlarla boğuşmak için yere diz çöktüğümde –ki bu Vanja'nın bayıldığı bir şeydi, hele ki koştura koştura üstüme atlayıp beni çimlere devirmek–, sıra Stella'ya geldiğinde, beni yere devirmek yerine baldırıma bir tekme attı, ilkinde sineye çektim, ikinci kez de tamam, ama üçüncü kez yaptığında, ona "Acıyor, yapma Stella" dedim, tabii ki dinlemedi, çünkü zevki daha yeni çıkmaya başlamıştı, gürültülü bir kahkahayla bana bir tekme daha attı ve her zaman onun yaptığı her şeyi taklit eden Vanja da güldü, bunun üzerine ayağa kalktım, Stella'yı belinden kavrayıp havaya kaldırdım. "Beni dinle seni küçük piç kurusu" demek geçti içimden, ve diyebilirdim de, eğer annesi yarım saat içinde çocuğunu almaya gelecek olmasaydı. "Beni dinle Stella" dedim onun yerine, sert ve sinirli bir tonla, bir yandan gözlerimi gözlerine dikerek, "Yapma diyorsam yapmayacaksın, anladın mı?" Gözlerini yere çevirdi, cevap vermedi. Çenesini tutup başını kaldırdım. "Anladın mı?" dedim tekrardan. Başıyla onayladı, ben de onu bıraktım. "Ben gidip şuradaki banka oturacağım. Annen gelene kadar kendi başınıza oynayın." Vanja kafası karışmış bir hâlde bana baktı. Sonra güldü ve Stella'yı çekiştirdi. Onun için böyle sahneler her gün olan şeylerdi. Şansıma Stella uzatmadı, zira çok ince bir buzun üstünde yürüyordum, ağlamaya ya da çığlık atmaya başlasaydı ne halt edecektim? Ama Vanja'yla beraber, üstü çocuk kaynayan "tren"in yanına gittiler. Annesi elinde iki karton bardakta latte ile geldi. Normalde o geldiğinde hemen giderdim ama kahvelerden birini uzatınca orada oturup işiyle ilgili anlattıklarını bir gözüm çocukların üstünde, ufukta alçalan kasım güneşinden kısılmış gözlerimle dinlemekten başka çarem kalmamıştı.

Yuvada prensipte normal bir çalışan olarak mecburi görevimi ifa ettiğim hafta genel hatlarıyla umduğum gibi geçmişti; daha önce bir sürü kurumda çalıştığım için yuva personelinin ebeveynlerde görmeye alışık olmadığı raddede tüm rutinlere kolaylıkla ayak uydurmuştum, ayrıca çocukları giydirip soymayı, altlarını değiştirmeyi hatta gerekli olursa onlarla oynamayı da bilmiyor değildim. Çocuklar elbette oradaki varlığıma farklı tepkiler verdiler. Mesela bir tanesi, hiç arkadaşı olmayan, sırık gibi ve be-

yaz saçlı bir çocuk sürekli kucağıma çıkmak istiyordu, ya kitap okumam için ya da sırf oturmak için. Bir başkasıyla da diğerleri gittikten sonra yarım saat oyun oynamıştım, annesi gecikmişti, ama korsan gemisiyle oynarken ve üstüne onu neşelendirecek şekilde oyunumuza sürekli köpek balıkları, saldıran gemiler ve yangınlar gibi yeni şeyler ekleyince annesini unutmuştu bile. Bir üçüncüsü, oradaki en büyük çocuk, yemek yemek için masaya oturduğumuz sırada cebimden anahtarlığımı çıkardığında zayıf yönlerimden birini hemen keşfetmişti. Öfkeden delirdiğim hâlde onu durdurmamış olmam bile yetmişti bunun kokusunu almasına. Önce aralarından herhangi birinin araba anahtarı olup olmadığını sordu. Başımı hayır anlamında sallayınca neden diye sordu. Arabam yok diye cevap verdim. Neden? dedi. Çünkü ehliyetim yok dedim. Araba kullanamıyor musun? diye sordu. Sen yetişkin değil misin peki? dedi. Bütün yetişkinler araba kullanabilir, öyle değil mi? dedi. Sonra burnumun ucunda anahtarlığı salladı. Bunu yapmasına izin verdim, birazdan vazgeçer diye düşündüm ama vazgeçmedi, tam tersine, devam etti. Anahtarların bende, dedi. Ve alamazsın. Burnumun ucunda anahtarları şıngırdattıkça şıngırdattı. Diğer çocuklar ve üç personel bize bakıyordu. Birden elinden kapmaya çalışmak gibi bir hataya düştüm. Anahtarları hemen çekmeyi başarmıştı ve alaycı kahkahalarla güldü. Ha ha, alamadın işte! dedi. Bir kez daha hiçbir şey olmamış gibi davranmaya çabaladım. Anahtarlığı masaya vurmaya başladı. Yapma, dedim. Pis pis sırıtıp devam etti. Çalışanlardan biri yapmamasını söyledi. Böylece kesti. Ama anahtarları elinde sallamaya devam etti. Asla alamayacaksın, dedi. İşte o zaman Vanja birden devreye girdi.

"Anahtarları babama geri ver!" dedi.

Olaya bakar mısınız?

Hiçbir şey olmamış gibi davrandım, tabağıma dönüp yemeğime devam ettim. Ama küçük şeytan benimle uğraşmaya devam etti. Şıngır şıngır. Yemek bitene dek yapmasına izin vermeye karar verdim. Biraz su içtim, bu kadar ufak bir mesele için yüzümün şaşırtıcı derecede kızardığını fark ederek. Yuvanın müdürü Olaf da mı böyle düşünüyordu? Nihayetinde birdenbire Jocke'ye anahtarlığı vermesini emretti. Jocke de verdi, gıkını dahi çıkarmadan.

Mecburen, yetişkinliğim boyunca insanlarla aramdaki mesafeyi hep korumak zorunda kalmışımdır, çünkü düşünce ve duygularımda insanlara öyle yakınlaşıyorum ki beni savuştururcasına bakışlarını bir saniyeliğine benden öteye çevirmeleri yetebiliyor içimde fırtınalar kopmasına. Bu yakınlık doğal olarak çocuklar için de geçerli, onlarla oturup oyun oynayabilmemi sağlayan şey bu, ama çocuklarda, yetişkinlerde olan gösterişli nezaket ve edep olmadığından, bu onların aynı zamanda kimliğimin kabuğunu özgürce kırmaları ve ona canları istediği kadar zarar vermeleri anlamına geliyordu. Tüm bunlar başladığında tek savunma yöntemim ya fiziksel güç kullanmaktı, ki bunu yapamazdım, ya da hiç rahatsız olmuyormuş gibi davranmaktı sadece, ve muhtemelen bu en iyi yaklaşımdı lakin uzmanlık alanım sayılmazdı pek, sonuçta çocuklar, en azından en fırlama olanlar, onların yanında kendimi ne kadar diken üstünde hissettiğimi hemen anlıyorlardı.

Ah o ne küçük düşürücü bir andı!

Her şey birdenbire tepetaklak olmuştu. Ben ki Vanja'nın gittiği yuvayı umursamayan, yeter ki her gün birkaç saat sakin kafayla çalışabileyim diye ne yaptığını ve nasıl olduğunu bilmeden sadece onu orada tutmalarını isteyen, ben ki hayatında yakınlık istemeyen, mesafelerin yetemediği, hiçbir yalnızlığın yeterli gelmediği ben, birdenbire yuvada bir haftalığına personel olmak ve orada olan her şeye dâhil olmak zorunda kalmıştım, üstelik iş bununla da kalmıyordu, çocuğunu bırakmaya ya da onu almaya gittiğinde diğer ana babalarla da sohbet etmen gerekiyordu, oyun odasında ya da yemek odasında birkaç dakika daha durmak lazımdı bazen, ve bunu haftanın her günü yapmak. Genellikle bunu asgari düzeyde tutuyordum, Vanja'yı alıp insanlar neler olduğunu anlamadan hemen paltosunu giydiriyordum, ama sonuçta bazen koridorda esir alınıyordum ve bir sohbet başlamış oluyordu, sonra bir de bakmışsın azman sürüsü çocuklar onları atman, taşıman, kaldırıp döndürmen için seni itip kakarken ya da söz konusu iyi niyetli, kitap-düşkünü bankacı Gustav'ın oğlu Jocke'yse sivri objeleri sana batırıyorken, o alçak, içine gömüldüğün koltuklarda oturmuş hiçbir koşulda asla ilgini çekmeyecek mevzulara katılıyormuş gibi görünmeye çalışırken buluyordun kendini.

Cumartesi öğle sonralarını ve akşamlarını insanların arasında sıkış tepiş bir vaziyette, gergin ama kibar bir gülümsemeyle masa başında sebze yiyerek geçirmek de aynı yükümlülüklerin bir parçasıydı.

Erik lavabonun üstündeki dolaptan bir yığın tabak indirirken, Frida da çatal bıçakları sayıyordu. Şarabımdan bir yudum aldım ve ne kadar acıktığımı fark ettim. Stella kapının girişinde belirdi, yüzü kızarmıştı ve biraz terlemişti.

"Pasta geliyor mu?" diye sordu.

Frida döndü.

"Birazdan hayatım. Öncesinde karın doyurucu bir şeyler yiyelim de."

Sonra masada oturanlara döndü.

"Yemek hazır," dedi. "Kendiniz servis yapabilirsiniz. Tabaklar ve çatal bıçaklar burada. Çocuklarınıza da alabilirsiniz."

"Acıktık ha," dedi Linus ayağa kalkarken. "Neler yaptın?"

Sıra azalana kadar yerimde oturmayı planlamıştım. Ama Linus'un tabağında neyle döndüğünü görünce –fasulye, salata, hiç eksik olmayan kuskus ve nohut olduğunu düşündüğüm tencere yemeği– ayağa kalkıp salona gittim.

"İçeride yemek var," dedim ayaktaki Mia'yla konuşan Linda'ya, kucağında Heidi, bacağının dibinde de Vanja duruyordu. "Yer değiştirelim mi?"

"İyi olur," dedi Linda. "Kurt gibi acıktım."

"Şimdi eve gidebilir miyiz baba?" diye sordu Vanja.

"Ama daha yemek yiyeceğiz," dedim. "Sonra da pasta var. Sana yiyecek bir şey getireyim mi?"

"İstemiyorum," dedi.

"Ben yine de bir şeyler getireyim," dedim ve Heidi'yi kolundan tuttum. "Heidi sen benimle geliyorsun."

"Theresa gel içeri gidip sana yiyecek bir şeyler alalım," dedi Mia.

Peşlerinden gittim, Heidi'yi kucağıma alıp sıraya girdim. Başını omzuma dayadı, bu uykusu gelince yaptığı bir şeydi. Gömleğim göğsüme yapışıyordu. Baktığım her yüz, karşılık verdiğim her bakış, duyduğum her ses üstümde bir ağırlık yapıyordu. Bir soru sorulduğunda ya da ben bir soru sorduğumda sanki sözcüklerin

patlaması gerekiyordu. Heidi işi kolaylaştırıyordu, hem meşgul olunacak bir şey olduğu için hem de varlığı insanların dikkatini başka yöne çektiği için yanımda olması bana bir tür koruma sağlıyordu. Ona gülümsüyorlardı, uykun mu geldi diye soruyorlardı, yanağını okşuyorlardı. Heidi'yle aramızdaki ilişki büyük oranda onu kucağıma almama dayanıyordu. Aramızdaki temel bağ buydu. Hep kucak istiyordu, hiç inmek istemiyordu, bana gözünü diktiği anda kollarını uzatıyordu, kollarından sarkma fırsatı bulduğu her seferinde de büyük bir keyifle gülümsüyordu. Ben de onu kucağıma almayı seviyordum; kocaman gözleri, doymak bilmez boğazıyla o küçük, tombik varlık.

Tabağa biraz fasulye, iki kaşık nohut ve azıcık kuskus koydum ve bütün çocukların arkalarında onlara yardım eden bir ya da iki ebeveynle ortadaki alçak masanın etrafında oturduğu salona geçtim.

"İstemiyorum," dedi Vanja tabağı önüne koyar koymaz.

"Peki, tamam," dedim. "İstemiyorsan yemek zorunda değilsin. Heidi ister mi sence?"

Çatalla biraz fasulye alıp ağzına götürdüm. Dudaklarını sımsıkı kapatıp kafasını yana çevirdi.

"Hadi ama," dedim. "Acıktınız, biliyorum."

"Trenle oynayabilir miyiz?" dedi Vanja.

Ona baktım. Normalde ya tren parçalarına ya da bana bakıp yalvarırdı, ama şimdi sadece önüne bakıyordu.

"Tabii oynayabiliriz," dedim. Heidi'yi kucağımdan indirdim, odanın köşesine gidip ufak çocuk mobilyalarının ve oyuncak sepetlerinin orada dizlerimi göğsüme dayadım ve kendime yer açtım. Demir yolu parçalarını ayırıp teker teker Vanja'ya uzattım, o da onları yeniden birleştirmeye çabaladı. Parçalar birbirine uymadığında bütün gücüyle onları uydurmaya çalıştı. Öfkeyle yere fırlatmasına ramak kalıncaya kadar bekledim müdahale etmek için. Heidi demir yolunu sürekli parçalarına ayırmak istiyordu, onun dikkatini dağıtacak bir şey bulmak için gözlerimle etrafı tarıyordum. Bir yapboz? Pelüş oyuncak? Kocaman kirpikleri ve upuzun pembe sentetik yelesi olan plastik küçük midilli? Bunların hepsini yere atmıştı.

"Yardım eder misin baba!" dedi Vanja.

"Tabii, tabii," dedim. "Bak şimdi. Köprüyü buraya koyalım ki tren hem üstünden hem de altından geçebilsin. Böyle daha iyi olur, değil mi?"

Heidi köprünün parçalarından birini eline aldı.

"Heidi!" dedi Vanja.

Parçayı Heidi'nin elinden alınca bağırmaya başladı. Onu kucağıma alıp ayağa kalktım.

"Yapamıyorum!" dedi Vanja.

"Hemen geliyorum. Heidi'yi annenin yanına götürüp geliyorum," dedim ve tecrübeli bir ev hanımı gibi, Heidi'yi tek elle, sağımda taşıyarak yürüdüm. Linda, Lodjuret Anaokulu'ndaki tek eski moda meslek sahibi insan ve bir sebepten Linda'nın iyi anlaştığı kişi olan Gustav ile sohbet ediyordu. Gustav neşeliydi, yüzü ışıldıyordu, üzerine hep derli toplu şeyler giydiği bedeni zinde ve tıknazdı, boynu uzun, çenesi geniş, yüzü toplu, açık ve şen şakraktı. Beğendiği kitaplar hakkında konuşmayı seviyordu, en son Richard Ford'un kitaplarını okumuştu.

"Harikalar," demişti. "Hiç okudun mu? Bir emlakçı hakkında, evet sıradan bir adam ve hayatı öylesine tanıdık ve normal ki. Ford Amerika'nın tüm ruhunu yakalamış! Amerika'nın ruh hâlini ve hatta atan nabzını!"

Gustav'ı seviyordum, özellikle de edepli olmasını, ki elle tutulur düzgün bir mesleği olduğu için çok da karmaşık bir izahatı yoktu nedeninin, zira ne diğer anne babaların ne de benim sahip olduğumuz bir şeydi bu. Aynı yaştaydık, ama görünümü yüzünden onu kendimden on yaş büyük olarak algılıyordum. O, ben daha küçükken annemlerin olduğu tarzda bir yetişkindi.

"Bence artık Heidi'nin uyku zamanı geldi," dedim. "Yorgun görünüyor. Ve muhtemelen de aç. Onu eve götürebilir misin?"

"Olur, yemeğimi bitireyim gideriz, olur mu?"

"Tabii ki."

"Bugüne bugün kitabını elinde tutmuş bir adamım ben!" dedi David. "Kitapçıya gittim de, kitabına rastladım. İlginç duruyordu. Norstedts'ten mi çıkmıştı?"

"Evet," dedim ve gergin gergin gülümsedim. "Oradan."

"Ee almadın mı peki?" dedi Linda, sesinde hafif alaycı bir tonla.

"Hayır, bu sefer değil," dedi dudaklarını peçeteyle silerek. "Melekler hakkındaydı değil mi?"

Başımla onayladım. Heidi kucağımdan kaymıştı, onu yeniden kucaklarken bezinin ne kadar ağırlaştığını fark ettim.

"Siz gitmeden çocuğun bezini değiştireyim," dedim. "Bez çantasını getirdin, değil mi?"

"Evet, koridorda."

"Tamam," dedim ve bez almak için dışarı çıktım. Salonda Vanja'yla Achilles koşturuyorlardı, koltuktan yere hopluyorlar, gülüyorlar, kalkıp yine hopluyorlardı. İçim ısınmıştı. Heidi bir koala gibi bana sımsıkı tutunurken eğilip bir tane bezle ıslak mendil paketini aldım. Banyoda bez değiştirecek masa yoktu, ben de onu fayansın üstüne yatırdım, külotlu çorabını çıkardım, bezin iki yanındaki yapışkan kenarlarını açtım, bezi lavabonun altındaki çöp sepetine attım, bu esnada Heidi yüzünde ciddi bir ifadeyle beni seyrediyordu.

"Sadece çiş!" dedi. Sonra başını yana çevirip bebekliğinden beri hep yaptığı şekilde duvara dikti gözlerini, altını değiştirirken yaptığım hareketlerden hiç etkilenmeden.

"İşte bitti," dedim. "Altımız değişti."

Elinden tutup ayağa kaldırdım. Hafif nemli külotlu çorabını katlayıp pusetin sepetine götürdüm, oradan bulduğum eşofman altını, sonra da Yngve'nin yaş gününde hediye ettiği kahverengi kapitone dikişli kadife ceketi giydirdim. Tam Heidi'nin ayakkabılarını giydiriyordum ki Linda geldi.

"Ben de birazdan gelirim," dedim. Öpüştük, Linda bir eline çantayı, diğerine Heidi'yi aldı, evden çıktılar.

Vanja, Achilles peşinde, koridor boyunca son hızla yatak odası olması muhtemel yere doğru koşturdu, sonrasında gittikleri odadan aşırı heyecanlı sesi duyuldu. Gidip mutfak masasına tekrar oturmak hiç içimden gelmiyordu, bu yüzden banyo kapısını açtım, girip kapıyı içeriden kilitledim ve birkaç dakika orada hareketsiz kaldım. Sonra soğuk suyla yüzümü yıkadım, beyaz bir havluyla özenle kuruladım, aynadaki gözlerimle buluştum, hüsranla katılaşmış bu yüzde öylesine koyuydular ki görünce neredeyse yerimden sıçradım.

Mutfaktaki kimse yanlarına döndüğümü fark etmedi, keskin bakışlı, ufak tefek, kısa saçlı, sıradan ve köşeli yüz hatlarına sahip, gözlüklerinin ardından kısa bir süreliğine bana bakan bir kadın dışında. O ne istiyordu şimdi?

Gustav ile Linus emeklilik çeşitlerini tartışıyorlardı, ellili yılların tarzında gömlek giymiş suskun adam, kucağındaki beyaza kaçan sarı saçlarıyla yabani görünümlü oğluna Malmö futbol takımı ile ilgili bir şeyler anlatıyordu, o esnada Frida, Mia'ya birkaç arkadaşıyla beraber planladıkları kulüp gecelerini anlatıyordu. Erik ve Mathias, TV ekranlarını karşılaştırıyorlardı, bu Linus'un da dâhil olmak istediği bir tartışmaydı, bunu Gustav'a nezaketen kısa bakışlar atıp uzun uzun onlara bakmasından anlayabiliyordum. Koyu bir sohbete dalmamış tek insan kısa saçlı kadındı, onun dışında her tarafa bakmama rağmen yine de masanın üzerinden uzanıp yuvadan memnun olup olmadığımı sordu. Memnun olduğumu söyledim. İşte yapılacak işler biraz çok gibi, diye ekledim, ama ayırdığın zamana da değiyor yani, çocuğunun oyun arkadaşlarını falan tanıyorsun ve bu iyi bir şey, diye fikrimi belirttim.

Dediklerime öyle çok da bir heves göstermeden gülümsedi. Üzgün bir havası vardı, mutsuz görünüyordu.

"Neler oluyor orada?" dedi Linus birdenbire ve sandalyesini geri itti. "Ne *yapıyorlar*?"

Ayağa kalktı ve banyoya gitti. Sonraki saniyede önüne Vanja ve Achilles'i katmış olarak geri döndü. Vanja yüzüne en kocaman gülümsemesini takınmıştı, Achilles biraz daha suçlu görünüyordu. Küçük takım elbisesinin ceketinin kolları sırılsıklamdı. Vanja'nın çıplak kolları nemden parlıyordu.

"İçeri girdiğimde kollarını klozet deliğinin dibine kadar sokmuşlardı," dedi Linus. Vanja'ya baktım ve elimde olmadan gülümsedim.

"Şimdi üstündekileri çıkarmak zorundayız genç adam," dedi Linus, Achilles'i koridora götürerek. "Ve ellerini de güzelce yıkıyorsun."

"Aynı şey senin için de geçerli Vanja," dedim ayağa kalkarak. "Doğru banyoya."

Vardığımızda kollarını lavaboya uzattı ve bana baktı.

"Achilles'le oynuyorum!" dedi.

"Farkındayım," dedim. "Ama bunun için illa ellerini tuvalete sokman gerekmiyordu değil mi?"

"Hayır," dedi ve güldü.

Ellerimi ıslattım, sabunladım, sonra parmak uçlarından omuzlarına kadar kollarını yıkadım. Sonra kuruladım ve onu salmadan önce alnından öptüm. Otururken yüzüme takındığım özür dileyen gülümseme ifadesi gereksizdi, kimsenin bu küçük sahneyi takip edeceği yoktu, döner dönmez, Tayland'da maymunların saldırısına uğrayan bir adamın hikâyesini anlatmaya başlayan Linus'un bile. Diğerleri gülerken yüzünde tek bir gülümseme dahi oluşmadı, ama kahkahalarını sanki öyküye yeni bir güç katmak istercesine içine çekiyor gibi görünüyordu, ki katmıştı da, ancak sonraki kahkaha dalgası patlak verdiğinde az da olsa gülümsedi, ama kendi esprisine değildi, ortama kattığı neşeyi yüzünde maskeleyebilmesinden ötürü bir tür tatmin duygusu yaşadığını fark etmiştim birden. "Ya, ya!" dedi bir elini havaya kaldırarak. Sert ifadeli kadın şimdi pencereden dışarıyı seyrediyordu, sandalyesini masaya yaklaştırdı ve tekrardan masanın üstüne eğildi.

"Arada az yaş farkı olunca iki çocuk zor olmuyor mu?" dedi.

"Hem evet, hem hayır," dedim. "Biraz yorucu oluyor tabii. Ama ne olursa olsun iki tane olması bir tane olmasından iyidir. Tek çocuk sahibi olmak biraz hüzünlü bana sorarsan... Ben hep üç çocuğum olsun istemişimdir. Böylece oyun oynarken birden çok seçim şansları olur oyun arkadaşlarını seçmek için. Ayrıca anne babaya karşı da çoğunluk oluştururlar..."

Gülümsedim. Hiçbir şey söylemedi. Birden kadının tek çocuğu olduğu kafama dank etti.

"Ama tek çocuğun da kendine göre iyi yanları olabilir tabii," dedim.

Başını eline yasladı.

"Ama ben de Gustav'ın bir kardeşi olsun isterdim," dedi. "Böyle olunca fazla biz bize kalıyoruz."

"Olur mu canım," dedim. "Yuvada bir sürü arkadaşı var. Onlar yeter ona."

"Sorun şu ki hayatımda bir erkek yok," dedi. "Dolayısıyla mümkün olmuyor tabii."

Hassiktir, bunun benimle ne alakası vardı şimdi?

Kadına merhametle baktım ve bir yandan da böyle durumlarda hep yaptığım gözümü kaçırma eğilimime mani olmak için konsantre olmaya çalıştım.

"Ayrıca karşıma çıkan erkeklerin hiçbirini de çocuğumun babası olarak hayal edemiyorum," diye devam etti.

"Öyle deme, çıkar biri mutlaka."

"Sanmam," dedi. "Ama yine de sağ ol."

Görüşümün kenarında bir hareket fark ettim. Döndüm ve kapıya doğru baktım. Gelen Vanja'ydı. Yanıma sokuldu.

"Eve gitmek istiyorum," dedi. "Gitsek olmaz mı?"

"Biraz daha oturur gideriz," dedim. "Şimdi pasta gelecek hem. Pasta istersin, değil mi?"

Cevap vermedi.

"Kucağıma oturmak ister misin?" dedim.

Başıyla onayladı, ben de şarap kadehini öne itip onu kucağıma aldım.

"Hadi biraz benimle otur, sonra yine içeri gideriz. Ben de seninle gelirim, tamam mı?"

"Tamam."

Oturup masadakilere baktı. Onlar hakkında ne düşünüyordu acaba? Ona nasıl görünüyorlardı?

Onu gözlemledim. Uzun sarı saçları daha şimdiden omuzlarını yalıyordu. Küçük bir burun, küçük bir ağız, her ikisinin de ucu elflerinki gibi sivri iki küçük kulak. Ruh hâlini her daim ele veren mavi gözleri hafif şehlaydı, bu yüzden gözlük takıyordu. Başlangıçta pek gururlanmıştı. Şimdi kızdı mı fırlattığı ilk şey o oluyordu. Ama bu belki de gözlüğünü takmasını ne kadar istediğimizi bildiği içindi.

Bizimleyken gözleri canlı ve neşeliydi, o da tabii büyük öfke nöbetlerinden birini geçirip gözlerini ulaşılmaz bir şekilde kilitlemediyse. Aşırı dramatikti ve öfkesi bütün aileyi etkilemeye muktedirdi, oyuncaklarıyla oynarken büyük ve karmaşık ilişkilerin döndüğü dramalar kurgulardı, ona öykü okunmasına

bayılırdı ama film seyretmeyi daha da çok severdi, özellikle de içinde bir sürü karakterin ve dramın olduğu filmleri, ki bunlar üstüne kafa yorar ve bir soru bombardımanıyla ve filmin üzerinden yeniden geçmenin verdiği keyifle bizimle tartışırdı. Bir ara Astrid Lindgren'in *Madicken*'i için ölüp bitiyordu, bu yüzden sandalyeden atlayıp gözleri kapalı bir şekilde yerde yatmıştı, onu yerden kaldırmak zorunda kalmış ve başta öldü sanmıştık, sonradan bayıldığını ve beyin sarsıntısı geçirdiğini anlamıştık, onu o hâliyle gözleri kapalı kolları yanlardan sarkar şekilde yatağına taşımıştık, üç gün boyunca, tercihen o sahne boyunca çalan hüzünlü müziği bize mırıldatarak yatmıştı. Ayaklanmasıyla sandalyeye koşması bir olmuş ve her şey yeni baştan başlamıştı. Yuvanın Noel Bayramı gösterisinde alkışlara eğilerek karşılık veren ve bu ilginin bariz bir şekilde tadını çıkaran tek çocuk olmuştu. Çoğu zaman bir konunun fikri, bizzat kendisinden daha anlamlı geliyordu, şekerler mesela, bütün bir gün boyunca onlardan bahsedip onları iple çekebilirdi, ama şekerler kâseyle önüne konmayagörsün, bir tanesini güç bela tadar ve sonra tükürüp atardı. Ancak tecrübeden ders almazdı, sonraki cumartesi o muhteşem şekerlerle ilgili beklentileri tavan yapmış olurdu yeniden. Buz pateni yapmaya can atıyordu, en sonunda buz pistine gittiğimizde, ayağında Linda'nın annesinin aldığı minik patenleri ve başında buz hokeyi kaskıyla, dengede durmanın ne kadar zor olduğunu ve bu yakınlarda öğrenmesinin henüz uzak bir ihtimal olduğunu anlamanın verdiği öfkeyle çığlık atmıştı. İşte tam da bu yüzden, esasen kayak yapabildiğini görmek ona daha da büyük bir keyif vermişti, bu, annemin ufak bahçesindeki bir parça karın üstünde annemin çıkardığı eski kayakları denerken olmuştu. Ama sonra, kayak fikri ve kayabiliyor olmanın verdiği sevinç kaymanın kendisinden daha büyüktü; o olmadan da hayatına mutlulukla devam edebilirdi. Bizimle seyahat etmeye ve yeni yerler görmeye bayılıyordu, sonrasında aylarca seyahat esnasında olanlar hakkında konuşurdu. Ama en çok diğer çocuklarla oynamayı severdi tabii. Yuvadan başka çocuklar bize geldiğinde onun için harika bir deneyim olurdu. Benjamin'in bize geleceği ilk sefer bir gece önceden her şeyin üzerinden geçmişti, oyuncaklarını kontrol et-

miş, oyuncakları Benjamin için yeterince iyi değil diye endişelenmekten gerilmişti. Daha üç yaşını yeni doldurmuştu. Ama çocuk geldiğinde anında kaynaşmışlardı ve endişelerinin hepsi buhar olup uçmuştu, heyecan ve mutluluk dalgası tamamını silip süpürmüştü. Benjamin annesiyle babasına Vanja'nın yuvadaki en iyi kız olduğunu anlatmıştı, ve ben de –o, yatağında oturmuş Barbie'leriyle oynuyorken– ona bunu söylediğimde daha önce hiç açık etmediği duygu yansımaları sergiledi.

"Benjamin'in ne dediğini biliyor musun?" dedim ona kapının eşiğinden.

"Hayır," dedi, yüzünde uyanan ani ilgi pırıltısıyla bana bakarak.

"Senin yuvadaki en iyi kız olduğunu söylemiş."

Yüzünün bu denli aydınlandığını daha önce hiç görmemiştim. Mutluluktan parlıyordu. Linda'nın ya da benim söyleyebileceğimiz hiçbir şeyin ona bu tepkiyi verdiremeyeceğini biliyordum, o an net bir şekilde anlamıştım ki, o bizim değildi. Onun hayatı bütünüyle ona aitti.

"Ne demiş?" diye yanıt verdi, yeniden duymak istiyordu.

"Senin yuvadaki en iyi kız olduğunu."

Gülümsemesi mahcup ama mutluydu, bu beni de sevindirmişti, ancak sevincimin üstünde bir gölge asılıydı; başkalarının düşüncelerinin ve fikirlerinin onun için bu kadar önemli olması için fazla erken değil miydi? Her şeyin ondan gelmesi, onun kendi içinde kök salması daha iyi olmaz mıydı? Beni bu şekilde şaşırttığı başka bir sefer de ben yuvadayken olmuştu, onu almaya gitmiştim ve koridorda bana doğru koşmuş, Stella'nın bizimle sonra binicilik kulübüne gelip gelemeyeceğini sormuştu. Ben de işlerin böyle yürümediğini, bunun önceden planlanmış olması gerektiğini, önce onun anne babasına sormamız gerektiğini söylemiştim ve Vanja orada durup ben bunları söylerken beni bariz bir hayal kırıklığıyla dinlemişti, ama Stella'ya bunu aktarmaya gittiğinde, ona benim verdiğim nedenleri sıralamamıştı. Koridorda onun yağmurluk eşyalarını ararken dediklerini duymuştum.

"Sen binicilik kulübünde sıkılabilirsin," demişti. "Sadece seyretmek hiç havalı değil."

Bu şekilde düşünmek, başkalarının tepkilerini kendininkinin önüne koymak, bunları kendimden biliyordum ve Folkets Parkı'na doğru yağmurda yürürken bunu nereden kaptığını merak ettim. Orada öylece asılı duruyordu, içimize çektiğimiz hava gibi görünmez ama her daim mevcuttu ve onu çevreliyordu belki de? Yoksa genetik miydi?

Çocuklar hakkındaki bu düşüncelerimin hiçbirini kimseye dile getirmedim, Linda dışında tabii, çünkü bu karmaşık sorular sadece oldukları yere aittiler; bana ve ona. Gerçekte, yani Vanja'nın kendi dünyasında, her şey basitti ve basit şekillerde ifade ediliyordu, karmaşa ise bütün parçaların doğal olarak onun haberinin dahi olmadığı toplamında ortaya çıkıyordu. Ve bunlar hakkında çok konuşuyor olmamızın, her şeyin mutlak bir keşmekeş olduğu ve sürekli kaosun eşiğinde gezindiği günlük hayatlarımıza hiçbir faydası yoktu. Yuvadaki personelle yaptığımız ilk İsveç Dili "Gelişim Toplantısı"nda, öğretmenlerle çok iletişim kurmamasıyla ilgili eleştiriler yönetilmişti; onların kucağına oturmak istememesi, onların sevmesini istememesi ve utangaçlığı. Onu biraz daha sertleştirmeye çalışmalıyız, oyunlarda daha dominant bir rol almasını öğretmeliyiz, inisiyatif almalı ve daha çok konuşmalı, dediler. Linda onun evde gayet çetin ceviz olduğunu, bütün oyunlarda lider roller aldığını, hep inisiyatif gösterdiğini ve çenebazlıkta herkesle yarışabilecek kadar çok konuştuğunu söyledi. Bize yuvada konuştuğu zaman söylediklerinin anlaşılmaz olduğunu söylediler, İsveççesinin iyi olmadığını, kelime dağarcığının dar olduğunu ve acaba bir konuşma terapistiyle görüşmeyi düşünüp düşünmediğimizi merak ettiklerini söylediler. Toplantının bu aşamasında şehirdeki konuşma terapistlerinden birinin broşürünü uzattılar. İnsanlar bu ülkede kafayı yemiş, diye düşünmüştüm, konuşma terapisti mi? Her şeyin kurumsallaşması mı gerekiyor? Bu çocuk daha üç yaşında!

"Hayır, konuşma terapisti söz konusu bile olamaz," dedim. O âna dek konuşmayı sürdüren kişi Linda'ydı. "Kendi kendine düzelir. Ben konuşmaya üç yaşındayken başlamışım. Öncesinde hiçbir şey söylememişim, sadece abimin anlayabildiği ne idüğü belirsiz tek tük sözcükler çıkıyormuş ağzımdan."

Gülümsediler.

"Ve konuşmaya doğrudan uzun ve akıcı cümleler kurarak başlamışım. Bu kişiden kişiye göre değişir. Onu bir konuşma terapistine göndermeyeceğiz."

"Tabii, siz bilirsiniz," dedi yuvanın müdürü Olaf. "Ama broşürler sizde kalsın, bakarsınız, karar sizin tabii."

"Peki," dedim.

Bir elimle saçını toplayıp boynunu ve sırtını parmaklarımla ovdum. Uyumadan hemen önce böyle yapılmasını genelde çok seviyordu, ama bu defa vücudunu kaçırdı.

Masanın öbür tarafında, sert bakan kadın onu pürdikkat dinleyen Mia'yla sohbete başlamış, Frida'yla Erik tabak çanakları toplamaya girişmişlerdi. Programın sonraki bölümü olan böğürtlenlerle süslenmiş beyaz kremalı pasta, gururla tezgâhın üstünde duruyordu, yanı başında beş küçük mum ve şekersiz elma suyu BRAVO dolu karton bardaklar ile.

Şu âna dek sırtı yarı dönük şekilde yanımda oturan Gustav, bize bakmak için döndü.

"Merhaba Vanja," dedi. "Eğleniyor musun?"

Sorusuna karşılık ne bir cevap ne de bir göz teması alınca, bana baktı.

"Bir gün yuva çıkışında Jocke'yle beraber bize gelsene," dedi ve bana göz kırptı. "İstemez misin?"

"İsterim," dedi Vanja aniden irileşen göz bebekleriyle. Jocke yuvadaki en büyük çocuktu. Onun evine gitmek hayal edebileceğinden bile fazlasıydı.

"O zaman bir gün ayarlayalım," dedi Gustav. Kadehini kaldırıp bir yudum kırmızı şarap içti, sonra elinin tersiyle ağzını sildi.

"Var mı yazdığın yeni bir şeyler?" diye sordu

"Evet, bir şeyler karalıyorum," dedim.

"Evde mi çalışıyorsun?"

"Evet."

"Nasıl oluyor? Oturup ilham gelmesini mi bekliyorsun yani?"

"Yok, öyle olmuyor. Ben de senin gibi her gün çalışmalıyım."

"İlginç. İlginç. Evde dikkatini dağıtan çok şey olmuyor mu peki?"

"İdare ediyorum."

"Değil mi? Neyse..."

"Hadi herkes salona," dedi Frida. "Gidip Stella'nın doğum günü şarkısını söyleyelim."

Cebinden bir çakmak çıkardı ve beş mumu yaktı.

"Ne kadar güzel bir pasta," dedi Mia.

"Evet, güzel değil mi?" dedi Frida. "Üstelik sağlıklı da. Kremasında neredeyse hiç şeker yok."

Pastayı havaya kaldırdı.

"Erik, içeri gidip ışığı söndürür müsün?" dedi insanlar yerlerinden kalkıp odadan çıkarken. Vanja'nın elinden tutarak peşlerinden gittim ve Frida karanlık koridordan elinde mumları yanan pastayla gelirken odanın en uzak köşesinde bir duvar kenarında kendimize bir yer bulmayı başardık. Frida masadan göründüğü anda "Ja maa hon leva" diye doğum günü şarkısını söylemeye başladı, kısa sürede diğer büyükler de ona eşlik ettiler ve pasta, parlayan gözleriyle olup biteni takip eden Stella'nın önüne konduğunda oda yaş günü şarkısıyla yankılanıyordu.

"Şimdi üfleyeyim mi?" diye sordu.

Frida şarkıyı söylerken başıyla onayladı.

Herkes alkışladı, ben de alkışladım. Sonra yeniden ışıkları yaktılar, pasta dilimlerinin çocuklara dağıtılması birkaç dakika sürdü. Vanja masada değil de kurulduğumuz yere, yani zemine oturmak istedi, kucağında bir tabak pastayla. Ayakkabılarını giymediğini de ancak o zaman fark ettim.

"Ayakkabıların nerede?" diye sordum.

"Aptal onlar," dedi.

"Olur mu, çok güzeller," dedim. "Tam bir prenses ayakkabısı!"

"Aptallar," dedi Vanja yeniden.

"Neredeler ki?"

Yanıt vermedi.

"Vanja," dedim.

Bana baktı. Dudakları kremadan bembeyazdı.

"Orada," dedi ve başıyla salonun öteki ucunu işaret etti. Ayağa kalkıp gösterdiği yere gittim, etrafıma bakındım, ayakkabı orada değildi. Geri döndüm.

"Nereye koydun? Göremedim."

"Çiçeğin yanına," dedi.

Çiçek mi? Tekrardan gösterdiği yere gittim, saksıların etrafına, pencere kenarına baktım, yoktular.

Acaba yuka bitkisini kastetmiş olabilir miydi?

Evet, öyleydi. Saksının içindeydiler. Aldım, üstlerindeki toprağı silkeledim, banyoya götürüp temizledim, sonra montunun asılı olduğu sandalyenin altına koydum.

Bütün çocukların pastaya yoğunlaştığı bu mola ona yeni bir başlangıç şansı verebilir ve orada bulunması muhtemelen daha kolaylaşır diye düşündüm.

"Bir dilim pasta da ben alacağım," dedim. "Mutfaktayım. Bir şey istersen yanıma gel, tamam mı?"

"Tamam baba."

Mutfak kapısının üstündeki saate göre saat daha altı buçuktu. Henüz kimse gitmemişti, bu yüzden biraz daha beklememiz gerekecekti. Tezgâhın üstündeki pastadan ince bir dilim kestim ve benim yerime başkası oturduğu için masanın öbür ucuna oturdum.

"Kahve de var istersen?", dedi Erik sanki sorunun ardında başka bir şey yatıyormuş ya da gördüğü gözlerin arkasında başka bir şeyler görmüşçesine bir şeylere gebe bir gülümsemeyle bana bakarak. Bence anlamlı görünmek için öğrendiği bir teknikti bu, ortalama bir yazarın sanki öykülerinde inanılmaz bir derinlik varmış havası katmak için başvurduğu numaralar gibi.

Yoksa gerçekten bir şey mi görmüştü?

"Evet, iyi olur." dedim ve ayağa kalkıp bir fincan aldım ve yakındaki gri Stelton demlikten kahve doldurdum. Frida satın aldığı bir kahve makinesinden bahsediyordu, pahalıydı ve ona bir servete mal olmuştu ama zerre pişman değildi, kesinlikle ödediği paraya değerdi, kahve muhteşemdi ve insanın kendisini böyle şeylerle şımartması önemliydi, hatta belki de düşünüldüğünden daha da önemliydi. Linus bir keresinde izlediği Smith&Jones skecinden bahsediyordu; iki adam, önlerinde bir french press ile masada oturuyor, biri demliğin pistonuna basıyor, ama sadece telveler dibe çöküp gözden yitmiyor, piston dibe indikçe french press boşalıp sonunda bomboş kalıyor. Kimse gülmeyince Linus ellerini havaya kaldırdı.

"Yavan bir kahve şakası," dedi. "Daha iyisini bilen varsa buyursun?"

Vanja kapı girişinde belirdi. Masaya bakıyordu, beni görünce yanıma geldi.

"Eve mi gitmek istiyorsun," dedim.

Başını öne salladı.

"Tamam, bak ne diyeceğim," dedim. "Ben de istiyorum gitmeyi. Ama şu pastam kahvem bitsin tamam mı? O esnada kucağımda oturmak ister misin?"

Yine başını salladı. Onu kucağıma aldım.

"İyi ki geldiniz Vanja," dedi Frida, masanın öbür ucundan gülümseyerek. "Birazdan balık tutma oyunu oynayacağız. Sen de oynarsın, değil mi?"

Vanja başıyla onayladı ve Frida Linus'a döndü, Frida'nın HBO'da izlediği bir dizi vardı, Linus diziyi kaçırmıştı, kadın öve öve bitiremiyordu.

"Oynamak istiyor musun?" diye sordum. "Gitmeden önce balık tutma oyununu bekleyelim mi?"

Vanja başını iki yana salladı.

Oyunda her çocuğa bir olta veriliyordu, onlar da orada bir büyüğün hazır bulunduğu bir perdenin arkasına oltayı sallıyor ve yetişkinler olta ucuna içinden şeker ya da minik oyuncaklar çıkan bir poşet takıyorlardı. Burada kesin o poşetlere bezelye ve enginar doldururlar, diye düşündüm, çatalıma Vanja'nın yanından manevra yaptırıp tabağıma uzandım, çatalın kenarıyla kestiğim parçayı –üstüne kırmızı reçelle çizgiler çekilmiş beyaz kremanın altında sarı bir dolgu ve en altta da kahverengi tabanı vardı– bileğimi kıvırarak çatalda tuttum ve Vanja'nın yanından ağzıma götürdüm. Tabanı kupkuruydu ve kremasında çok az şeker vardı, yine de kahveyle iyi gidiyordu.

"Bir çatal vereyim mi sana da?" diye sordum. Vanja başını yukarı aşağı salladı. Bir çatal da ona verdim. Bakıp gülümsedi.

"Seninle salona gidelim istersen," dedim. "Diğerleri neler yapıyor acaba? Hem belki balık tutma oyununu da oynamak istersin?"

"Ama eve gideceğiz demiştin," dedi.

"Evet. Hadi o zaman gidelim."

Çatalı tabağın üstüne bıraktım, kahvemi bitirdim, onu kucağımdan yere indirdim. Etrafıma bakındım. Kimseyle göz göze gelmedim.

"Biz artık kalkalım," dedim.

Tam o sırada Erik bir elinde bambu çubuk, diğer elinde plastik Hemköp poşetiyle çıkageldi.

"Balık tutma vakti," dedi.

Bazıları oyuna katılmak üzere ayağa kalktı, bazıları kaldı. Kimse benim hoşça kal dediğimi fark etmemişti. Masadaki insanların dikkati başka yerde olduğu için tekrarlama ihtiyacı duymadım. Onun yerine elimi Vanja'nın omzuna koydum ve onu dışarı yönlendirdim. Erik salondan "Balık tutuyoruz!" diye bağırdı ve bütün çocuklar yanımızdan telaşla geçip perdenin olduğu koridorun öbür ucuna gittiler, perde duvardan duvara asılı beyaz bir çarşaftı. Bir çoban gibi peşlerinden giden Erik onlara oturmalarını söyledi. Koridorda durmuş Vanja'nın montunu giydirirken odanın içini görebiliyordum.

Kızımın kırmızı şişme montunun fermuarını çektim, daha şimdiden biraz dar geliyordu, kırmızı Polarn O. Pyret beresini başına geçirdim, çenesinin altından berenin bandını yapıştırdım, kendisi ayaklarını sokabilsin diye önüne botlarını koydum, hazır olduğunda da arkadan fermuarlarını çektim.

"Hazırız," dedim. "Şimdi tek yapmamız gereken teşekkür etmek, sonra gidebiliriz. Gel bakalım."

Kollarını bana doğru kaldırdı.

"Kendin yürüsen?" dedim.

Başını iki yana salladı, kollarını bana doğru uzatmaya devam etti.

"Peki bakalım," dedim. "Ama önce gidip eşyalarımı alayım."

Koridorda balık tutacak ilk çocuk Benjamin'di. Oltayı salladı ve biri, muhtemelen Erik, diğer taraftan oltayı çekti.

"Tuttum!" diye bağırdı Benjamin.

Çocukları yerde bağrışıp kahkahalar atarken anne babalar duvar kenarında ayakta durup gülümsüyorlardı. Sonraki saniyede Benjamin oltasına asıldı ve çarşafın üstünden mandalla tutturulmuş kırmızı beyaz Hemköp poşeti uçarak geldi. Poşeti oltanın ucundan

çıkardı ve sakince, huzurla açabilmek için arkaya çekildi, o esnada Theresa oltayı annesinin yardımıyla devraldı. Atkımı boynuma doladım, geçen bahar Stockholm'de Paul Smith'ten indirimdeyken aldığım mavi kruvaze ceketimi iliklediim, aynı yerden aldığım beremi başıma geçirdim, duvar kenarındaki ayakkabı yığınına eğildim, kendiminkileri buldum, kitap fuarı için gittiğim Kopenhag'da aldığım sarı bağcıklı bir çift siyah Wrangler'dı, hiç sevmiyordum, aldığım zaman bile sevmemiştim ve şimdi orada başıma gelen felaketi anımsattığı için de mimliydi, zira sahnede birikimli ve hevesli sorularıyla röportaj yapan kişiye bir tane bile makul yanıt verememiştim. Bu ayakkabıları çoktan atmamış olmamın nedeni paraya çok sıkışmış olmamızdı. Üstelik bağcıkları sapsarıydı!

Bağcıklarımı bağlayıp doğruldum.

"Ben de hazırım," dedim. Vanja kollarını yine yukarı uzattı. Onu kucağıma aldım, koridoru geçip şimdi sadece dört beş ebeveynin kalıp sohbet ettiği mutfağa başımı uzattım.

"Bize müsaade," dedim. "Hoşça kalın, bu güzel akşam için sağ olun."

"Sen sağ ol," dedi Linus. Gustav elini alnına doğru götürüp selam çaktı.

Sonra koridora çıktık. Elimi, dikkatini çekmek için, duvarın yanında durup gülümseyerek yerdeki sahneyi pürdikkat izleyen Frida'nın omzuna koydum.

"Biz gidiyoruz," dedim. "Davet için çok teşekkürler! Çok güzel bir partiydi. Her şey çok güzeldi."

"Ama Vanja balık tutma oyununa kalmayacak mı?" dedi.

Suratımı "çocuk işte, bazen ne kadar mantıksız davranırlar bilirsin" anlamına gelmesi gereken abartılı bir ifadeyle buruşturdum.

"Doğru, doğru," dedi. "Geldiğiniz için biz teşekkür ederiz. Hoşça kal Vanja!"

Onun önünde, Theresa'yla beraber duran Mia "Bir saniye," dedi.

Çarşafın üstünden uzanıp altında çömelmiş Erik'e şeker poşetlerinden bir tane verebilir misin diye sordu. Verebilirdi, Mia aldığı poşeti Vanja'ya uzattı.

"Al bakalım Vanja. Bunu eve götürebilirsin. Eğer istersen, Heidi'yle de bölüşürsün, ne dersin?"

"Bölüşmem," dedi Vanja poşeti göğsüne bastırarak.

"Çok teşekkürler!" dedim. "Hoşça kalın."

Stella dönüp bize baktı.

"Gidiyor musun" Vanja?" "Neden gidiyorsun?"

"Hoşça kal Stella," dedim. "Bizi partine çağırdığın için teşekkürler."

Döndüm ve yürüdüm. Karanlık merdivenlerden indim, apartmanın girişine ve oradan da sokağa çıktım. Sesler, bağrış çağrışlar, adımlar, motor gürültüsü sokağın içinde mütemadiyen alçalıp yükseliyordu. Vanja kollarını bana doladı ve başını omzuma dayadı. Normalde hiç yapmazdı. Bu Heidi'nin yaptığı bir şeydi.

Tepesindeki ışığı yanan bir taksi belirip gözden kayboldu. Pusetli bir çift yanımızdan geçti, kızın başında şal vardı ve çok gençti, belki yirmi yaşındaydı. Yanımızdan geçerken pütürlü bir cilde sahip olduğunu gördüm, sanki yüzünde kalın bir pudra tabakası var gibiydi. Adam ise daha yaşlıydı, belki benim yaşlarımdaydı, etrafına sürekli gergin gergin bakıyordu. Puset, tekerleklerinden çubuk gibi tuhaf bir şeyin çıktığı ve üstüne çocuğun koltuğunun dayandığı şu gülünç pusetlerdendi. Yolun karşısından, on beş on altı yaşlarında bir grup delikanlı bize doğru yürüyordu. Siyah, geriye taranmış saçlar, siyah deri ceketler, siyah pantolonlar ve en az ikisinde, logosu ayak parmaklarının üstünde bulunan ve benim aptalca bulduğum Puma spor ayakkabılar, boyunlarında altın zincir, sarsak ve sakar kol hareketleri.

Ayakkabılar.

Hassiktir, yukarıda dairede kalmışlardı.

Durdum.

Orada bırakmalı mıydım onları?

Hayır, bu çok zavallıca olurdu. Kapıdan daha yeni çıkmıştık.

"Yukarı çıkmamız lazım," dedim. "Dore ayakkabılarını unuttuk."

Gerildi.

"İstemiyorum onları," dedi.

"Biliyorum," dedim. "Ama orada bırakamayız. Yanımızda eve götürmemiz gerek, sonrasında senin olmak zorunda değiller."

Merdivenleri hızla tırmandım, Vanja'yı kucağımdan indirdim, kapıyı açtım, içeri adım attım ve dairedekilere bakmadan eğilip ayakkabıları alacaktım, ancak doğrulurken Benjamin'le göz göze gelmekten kurtulamadım. Üzerinde beyaz bir gömlek, bir elinde arabası, yerde oturuyordu.

"Merhaba," dedi ve diğer elini salladı.

Gülümsedim.

"Merhaba Benjamin," dedim, kapıyı arkamdan çektim, Vanja'yı kucağıma aldım ve merdivenlerden geri indim. Dışarıda hava soğuktu ama gökyüzü açıktı, şehirdeki bütün ışık; sokak lambalarından, dükkânların vitrinlerinden ve arabaların farlarından yayılan ışıklar yukarı süzülüyordu ve çatıların üzerinde, hiçbir yıldız parıltısının delip geçemeyeceği, âdeta parlak bir kubbe meydana getiriyorlardı. Bütün gök cisimleri arasından, bir tek dolunay evresindeki ay, Hilton Otel'in üstünde asılı duruyordu.

Nefesimiz başımızı beyaz bir duman biçiminde çevrelemiş hâlde ben hızlı adımlarla sokakta yürürken Vanja da bana yine sımsıkı tutunmuştu.

"Belki Heidi ister ayakkabılarımı?" dedi.

"Senin yaşına geldiğinde onun olabilir," dedim.

"Heidi ayakkabılara bayılır," dedi.

"Evet, bayılır," dedim.

Bir müddet sessizce yürüdük. Süpermarketin yanındaki büyük sandviççi Subway'in önünde ak saçlı deli kadını durmuş, vitrinden içeri bakarken gördüm. Ak saçları daima topuzdu ve yaz kış hep aynı bej paltoyu giyer, bizim bölgemizde agresif ve öngörülemez bir şekilde, çoğu kez de kendi kendine konuşup yukarı aşağı yürürdü.

"Benim de doğum günümde parti olacak mı baba?" diye sordu Vanja.

"Eğer istersen," dedim.

"İstiyorum" dedi. "Heidi'nin, annemin ve senin gelmeni istiyorum."

"Bu güzel, küçük bir parti olacağa benziyor," dedim onu sağ kolumdan sol koluma geçirerek.

"Hediye ne istiyorum biliyor musun?"

"Neymiş?"

"Bir tane Japon balığı," dedi. "Olur mu?"

"Şimm-dii...," dedim. "Japon balığının olabilmesi için ona nasıl düzgünce bakıldığını bilmen gerek. Yemini vermeyi, suyunu değiştirmeyi bilmen gerek. Ve bunun için sanırım dört yaşından daha büyük olman gerekiyor."

"Ama yemini verebilirim! Jiro'nun da var. O benden daha küçük."

"Doğru," dedim. "Neyse bakarız. Doğum günü hediyelerinin sürpriz olması gerekiyor, biliyorsun, olayın bütün amacı bu zaten."

"Sürpriz mi? Sır gibi mi?"

Başımla onayladım.

"*Kahrolası*! *Kahrolası*!" dedi deli kadın, şimdi sadece birkaç metre ötemizdeydi. Hareketten uyarılıp döndü ve bana baktı. Gözleri öyle kötücüldü ki.

"O elindeki ayakkabılar ne?" dedi arkamızdan. "Hey babacık! O elindeki pabuçlar ne? Kime diyorum!"

Sonra daha yüksek sesle:

"Kahrolası! KAHROLASI."

"Yaşlı kadın ne dedi?" diye sordu Vanja.

"Hiçbir şey," diye yanıt verdim, onu vücuduma daha sıkı bastırdım. "Sen başıma gelen en iyi şeysin Vanja, biliyor musun? En en iyi şey."

"Heidi'den bile mi?" diye sordu.

Gülümsedim.

"İkiniz de en iyisiniz, sen ve Heidi. Tamı tamına aynısınız."

"Heidi daha iyi," dedi. Ses tonu tamamen nötrdü, sanki değiştirilemez bir gerçeği bildiriyormuş gibiydi."

"Saçmalama," dedim. "Minik maymun."

Gülümsedi. Onun arkasında kalan büyük, hemen hemen talan edilmiş süpermarketin uzun dar koridorlarına, raflarda ve tezgâhlarda karşılıklı durup parlayan ürünlere baktım. Kasadaki iki kadın önlerine bakıyor ve müşteri bekliyordu. Yolun karşısındaki ışıklarda bir araba motoruna gaz veriyordu, başımı çevirip o yöne baktığımda sesin son yıllarda daha sık görülmeye başlayan o devasa, cip benzeri araçların birinden geldiğini gördüm. Vanja için

duyduğum hassasiyet öylesine yoğundu ki neredeyse içim parçalanıyordu. Etkisini dağıtmak üzere hafifçe koşmaya başladım. İçinde dansöz oynatılıp karaoke geceleri düzenlenen, önünde Doğu'dan gelen iyi giyimli, tıraş losyonu ve puro kokusuna batırılmış adamların beklediği ama şu anda bomboş olan Türk lokantası Ankara'yı geçtim, dışarıdaki bankın üstüne tek başına oturmuş, başında şapkası ve ellerinde parmak uçları kesik eldivenleriyle inanılmaz şişman bir kızın hamburgerini iştahla yediği Burger King'i geçtim, karşıya geçtim, Systembolaget ve Handelsbanken'i arkamda bırakarak kırmızı ışıkta durdum, gerçi yol iki yönde de boştu. Bütün bu süre boyunca Vanja'yı göğsüme sımsıkı bastırdım.

"Ayı görüyor musun?" diye sordum yeşil ışığın yanmasını beklerken gökyüzünü işaret ederek.

"Mm," dedi. Kısa bir aradan sonra "Oraya insanlar gitmiş mi?" diye sordu.

Gittiklerini çok iyi biliyordu ama ona böyle şeyler anlatmayı sevdiğimi de biliyordu.

"Evet gitmişler," dedim. "Ben doğduktan hemen sonra üç tane adam uçmuş oraya. Yol çok uzunmuş, günler sürmüş. Sonra etrafında uçmuşlar."

"Uçmamışlar, uzay gemileri varmış," dedi.

"Haklısın," dedim. "Bir uzay aracının içinde gitmişler."

Yeşil yandı ve biz de karşıya geçip evimizin bulunduğu meydana ulaştık. ATM'nin yanında ince deri montlu, saçları belinde bir adam duruyordu. Bir elini kartını almak için uzattı, diğer eliyle de yüzüne düşen saçı savuşturdu. Kadınsı ve sırıtan bir hareketti, çünkü üzerindeki diğer her şey, bütün bu heavy-metal giysileri, karanlık, sert ve maskülen olmak için tasarlanmıştı.

Ayağının dibinde birikmiş bankamatik makbuzları kuvvetli rüzgârın etkisiyle havalandı.

Elimi cebime sokup bir tomar anahtar çıkardım.

"O ne?" diye sordu Vanja, bizim binada girişin yanında paket servis yapan küçük Thai lokantasının dışındaki iki buzlaş makinesini göstererek.

"Buzlu içecek makinesi," dedim. "Ama ne olduğunu biliyorsun zaten."

"Ondan istiyorum," dedi.

Ona baktım.

"Olmaz. Aç mısın?"

"Evet."

"İstersen tavuk şiş alabiliriz. Yer misin?"

"Yerim."

"Tamam," dedim ve onu kucağımdan indirdim, duvara oyulmuş bir delikten ibaret gibi duran ve yedi kat üstteki balkonumuzu her gün kızarmış tavuk ve şehriye kokusuna boğan lokantanın kapısını açtım. Kırk beş krona bir kutu içinde iki çeşit yemek yapıyorlardı, dolayısıyla bu, cam tezgâhın önünde durup ince yüzünde hiçbir ifade bulunmayan çalışkan Asyalı kıza verdiğim ilk sipariş değildi. Ağzı her daim açıktı, dişlerinin üstünde diş etleri görünüyordu, gözleri sanki hiçbir ayrım yapamazmışçasına nötrdü. Mutfakta en az o kız kadar genç iki erkek vardı, bir anlığına görünüp kaybolmuşlardı, bir de ellilerinde bir adam gidip gidip geliyordu, yüzü en az onlar kadar ifadesizdi belki ama çok hafif bir sevecenlik de vardı, en azından uzun labirenti andıran koridorlarda karşılaştığımız zamanlar öyleydi, o ya depoya bir şey bırakıyor ya da oradan bir şey alıyor olurdu, ben ise ya çamaşır yıkıyor, ya çöpü atıyor ya da bisikletimi çıkarıyor veya yerine koyuyor olurdum.

"Sana versem taşıyabilir misin?" diye sordum Vanja'ya ve siparişi verdikten yirmi saniye sonra tezgâhın üstüne konan paketi ona uzattım. Vanja başını salladı, ben ücreti ödedim, sonra hemen yandaki kapıdan apartman koridoruna geçtik, Vanja asansörün düğmesine basabilmek için elindeki paketi yere bıraktı.

Yukarı çıkarken bütün katları yüksek sesle saydı. Kapının önüne geldiğimizde paketi bana uzattı, kapıyı açtı ve daha evden içeri girmeden annesine seslendi.

"Ayakkabılarını çıkar önce," dedim onu tutarak. O sırada Linda salondan çıktı. Televizyonun açık olduğunu duyabiliyordum.

Köşede katlı duran ikiz pusetin yanındaki büyük çöp torbasıyla iki kirli bebek bezi çantasından çürümüş, hatta çürümüşten bile beter bir koku yayılıyordu. Yerde, hemen onların yanı başında Heidi'nin ayakkabıları ve montu vardı.

HANGİ AKLA HİZMET eşyaları dolaba kaldırmamıştı?

Koridor giysilerden, oyuncaklardan, eski reklam broşürlerinden, pusetlerden, poşetlerden, su şişelerinden geçilmiyordu. Bütün akşamüstü burada değil miydi?

Normalde kanepeye uzanıp televizyon izleyecek bir sürü vakti vardı zaten.

"Balık tutmadığım hâlde yine de sürpriz poşeti aldım!" dedi Vanja.

Demek bunu önemli buluyor, diye geçirdim aklımdan ayakkabılarını çıkarmak için eğildiğimde. Bedeni sabırsızca kıpraşıyordu.

"Ve Achilles'le oynadım!"

"Ne güzel," dedi Linda eğilerek. "Bakalım sürpriz poşetinde ne varmış."

Vanja poşeti gösterdi.

Aynen düşündüğüm gibi. Ekolojik ürünler. Bizim binanın karşısındaki alışveriş merkezinde yeni açılan dükkândan olmalı. Envai renkte çikolatayla kaplı fındık. Şekerlemeler. Kuru üzümü andıran şekerler.

"Onları şimdi yiyebilir miyim?"

"Önce tavuğunu yemelisin," dedim. "Hadi mutfağa."

Montunu astım, ayakkabılarını dolaba kaldırdım ve tavuğu, Çin böreğini ve erişteyi servis etmek için mutfağa girdim. Çatal bıçak çıkardım, bir bardak su doldurdum, üstü hâlâ keçeli kalemlerle, sulu boya kutusu, su dolu bardaklar, fırçalar ve tomar tomar kâğıtlarla dolu masaya, önüne koydum.

"Nasıldı, güzel geçti mi?" diye sordu Linda ve yanına oturdu.

Başımla onayladım. Kollarımı önümde kavuşturup tezgâha yaslandım.

"Heidi kolay uyudu mu?" diye sordum.

"Hayır, ateşi vardı. Ondan huysuzlanmış demek ki orada."

"Yine mi?" dedim.

"Evet, ama çok yüksek değil."

İç çektim. Dönüp tezgâhın üstünde ve lavabonun içinde yığılı duran bulaşıklara baktım.

"Burası fena dağılmış," dedim.

"Ben film izlemek istiyorum," dedi Vanja.

"Şimdi olmaz," dedim. "Yatma saati çoktan geçti."

"Film izlemek istiyorum!"

"Televizyonda ne seyrediyordun?" diye sordum, Linda'yla göz göze gelerek.

"Ne demek istiyorsun?"

"Bir şey demek istemiyorum. Geldiğimizde televizyon seyrediyordun. Ne seyrettiğini merak ettim sadece."

Şimdi iç çekme sırası ondaydı.

"Uyumak istemiyorum!" dedi Vanja, tavuk şişi atmak üzereymiş gibi havaya kaldırarak. Kolunu kavradım.

"Elindekini tabağa koy," dedim.

"On dakika film izleyip bir kâse şeker yiyebilirsin," dedi Linda.

"Daha şimdi olmaz dedim," dedim.

"On dakika, başka yok." dedi ve ayağa kalktı. "Sonra doğru yatağa."

"Hadi ya?" dedim. "O zaman bulaşıklar bana kalıyor, değil mi?"

"Sen ne diyorsun ya? Canın ne istiyorsa onu yap. Çok merak ediyorsan söyleyeyim, geldiğimizden beri Heidi'nin başındayım. Hastaydı, keyifsizdi ve..."

"Ben sigara içmeye çıkıyorum."

"...çok zorluydu."

Montumu ve ayakkabılarımı giydim, hep oturup sigara içtiğim, doğuya bakan balkona çıktım, çünkü hem üstü kapalıydı hem de çok insan olmuyordu görünürde. Diğer yandaki balkon bütün kat boyunca devam ediyordu, neredeyse yirmi metreydi ve üstü açıktı, daima insanların olduğu meydana, otele, sokağın karşısındaki alışveriş merkezine ve Magistrats Parkı'na dek uzanan evlerin ön cephesine bakıyordu. Ama ben kafa dinlemek istiyordum, insan yüzü görmek istemiyordum, o yüzden bu küçük balkonun kapısını ardımdan kapadım ve köşedeki sandalyeye oturup bir sigara yaktım, ayaklarımı korkuluğa dayadım ve arka bahçelerle çatıların sırtlarına, uçsuz bucaksız gökyüzünün gölgesi altındaki bu sert şekillere baktım. Manzara sürekli değişiyordu. Bir anda masmavi gökyüzünün ortasında uçurum ve kayalıklarıyla, vadileri ve mağaralarıyla dağları andıran inanılmaz yoğunlukta

bulutlar birikebiliyor, bir an sonra ufukta, devasa grimtırak bir yorgan gibi görünen yağışlı hava süzülerek yaklaşabiliyordu, ve bu şayet yazın gerçekleşiyorsa birkaç saat sonrasında en muazzam şimşekler birkaç saniye aralıklarla gökyüzünün karanlığını yırtıp geçiyor ve gök gürültüleri çatıların üstünde patlıyordu. Ama ben gökyüzünün en sıradan görünümünü seviyordum, en pürüzsüz, gri ve yağmur yüklü olanları bile; aşağıda kalan arka bahçelerin renklerini neredeyse ışıldıyormuş gibi öne çıkardığı için. Bakır yeşili çatılar! Tuğlaların turuncuya çalan kırmızısı! Ve vinçlerin sarı metali, grimtırak gökyüzüne nazır nasıl da parlaktılar! Ya da gökyüzünün açık ve mavi olduğu ve güneşin cayır cayır yandığı ve kenarları zar zor seçilen bulut kümelerinin altında uzanan binaları ışıldattığı normal yaz günlerinden birini. İşte o zamanlar, akşam olduğunda, altındaki kara parçası alevler içinde kalmışçasına bir kızıllık kaplıyordu ufuk çizgisini evvela, ardından çökmeye başlayan hafif ve narin karanlığın eli altında şehir bütün günü güneşin altında geçirmiş olmanın getirdiği tatlı bir yorgunluk içindeymiş gibi sanki geceye hazırlanıyordu. Bu gökyüzünde parlıyordu yıldızlar ve bu gökte dönüyordu uydular; uçaklar Kastrup ve Sturup'a inip sonra yeniden havalanmak için bu gökyüzünde alçalıp yükseliyordu.

Eğer insan görmek istersem korkuluktan aşağı sarkıp yüzleri seçilmeyen şekillerin ara sıra pencerelerde boy gösterdiği karşı taraftaki avluya, oda ve kapılardan müteşekkil bu sonsuz curcunaya bakmam yeterliydi: Bir yerde buzdolabının kapısı açılıyor, üzerinde yalnızca boxer bulunan bir adam dolaptan bir şeyler çıkarıyor, sonra kapıyı kapatıp mutfak masasına oturuyor, başka bir yerde evin kapısı çarpılıyor ve bir kadın, paltosu ve omzuna attığı çantasıyla hızlı adımlarla döne döne merdivenlerden iniyor, üçüncü bir yerde, sınırlı hareketlerinden ve silüetinden yaşlı bir adam olduğunu tahmin ettiğim biri ütü yapıyor; bitirdiği zaman ışığı kapatıyor ve oda ölüyor. Öyleyse şimdi nereye bakmalı? Yukarıya, göremediğim ama bir bebek olması kuvvetle muhtemel şeyin önünde hoplayıp zıplarken kollarını önünde sallayan adama mı? Yoksa sık sık pencere önünde durup dışarıyı seyreden ellilerindeki kadına mı?

Hayır, o hayatlar benim bakışıma maruz kalmayacaklardı. Bakışım daha yukarılara ve daha uzaklara yöneldi, bulduğum şeyi mercek altına almak ya da güzelliğine vurulmak için değil, dinlenmek için. Yalnız başıma kalabilmek için.

Sandalyenin yanında duran, yarısına kadar dolu iki litrelik light kola şişesini aldım ve masadaki bardaklardan birini doldurdum. Kapağı sıkı kapatılmadığı için kolanın gazı kaçmıştı, dolayısıyla aslında oldukça acımtırak olan ama gazlıyken anlaşılmayan tatlandırıcı oldukça belirgindi. Ama fark etmezdi, yediğim içtiğim şeylerin tadına çok kafa yormazdım.

Bardağı masaya koydum ve sigaramı söndürdüm. Daha yeni birkaç saatimi geçirdiğim insanlar hakkında hiçbir duygu kırıntısı kalmamıştı içimde. Hepsi cehennemde cayır cayır yansa umurumda olmazdı. Bu, hayatımdaki bir kuraldı. İnsanlarla beraberken onlara bağlanıyordum, müthiş bir yakınlık hissediyor, empati kuruyordum. Hatta öyle ki, onların iyi olmasını her zaman kendimden daha çok önemsiyordum. Kendimi onlara nazaran aşağıda konumlandırıp, bir tür kendi kendini yok etme eşiğine yaklaşıyordum; söz geçiremediğim bir tür iç mekanizma başkalarının duygu ve düşüncelerinin kendiminkinin önüne geçmesine neden oluyordu. Ama bir başıma kaldığım anda başkaları hiçbir şey ifade etmiyordu. Onlardan hoşlanmıyor falan olduğumdan, ya da onlara bir nefret beslediğimden değil, tam tersine, çoğunu seviyordum, çok sevmediklerimde de her zaman değer verecek bir şey, kendimle özdeşleştirebileceğim bir yön, ya da en azından ilginç bulduğum bir şey, o an için zihnimi meşgul edecek bir özellik bulabilirdim. Ama onları sevmem onları umursamam anlamına gelmiyordu. Beni bağlayan şey toplumsal durumdu, içindeki insanların kendileri değil. Bu iki perspektif arasında hiçbir şey yoktu. Yalnızca küçük ve kendini önemsizleştiren ile büyük ve mesafe yaratan vardı. Ve benim gündelik hayatım işte bu ikisinin arasında yer alıyordu. Belki de bu hayatı sürdürmekte o yüzden bu kadar zorlanıyordum. Gündelik hayat, bütün görevleri ve rutinleriyle katlandığım bir şeydi; hoşlandığım ya da bana anlamlı gelen ve beni mutlu eden bir şey değil. Bunun yerleri silmek ya da çocuğun altını değiştirmek konusundaki isteksizlikle hiçbir ilgisi

yoktu, esasen daha temel bir şeyle ilgiliydi; sürdürdüğüm hayat anlamlı değildi, ondan hep uzaklaşmak istiyordum. Dolayısıyla sürdüğüm bu hayat bana ait değildi. Benim olmasına çabalamıştım, kavgam bu olmuştu, ve bunu istemiştim elbette, ama başaramamıştım, başka bir şeye duyduğum özlem bütün çabalarımın kuyusunu kazmıştı.

Sorun neydi?

Toplumun her kesiminde mevcut, şu hayatlarımızı aralarında sürdürdüğümüz bütün sahte-insanlardan ve sahte-yerlerden, sahte-olaylardan ve sahte-çatışmalardan yükselen kulak tırmalayıcı ve hastalıklı ton muydu tahammül edemediğim, hani o gördüğümüz ancak katılmadığımız, ve dolayısıyla modern hayatın yaşamlarımıza getirdiği esasen kaçınılmaz, şu an burada mevcut olan mesafe miydi? Eğer öyleyse, eğer özlemini duyduğum şey daha çok gerçeklik, daha çok yakınlık ise, ondan kaçmak yerine, içinde bulunduğum durumu bağrıma basmam gerekmez miydi? Yoksa, her şeyi öylesine öngörülebilir kılıp da bizi bir gıdım yoğunluk uğruna eğlenceye yatırım yapmak zorunda bırakan, dünyanın önceden imal edilmiş günlerine, izlediğimiz bu rutin güzergâha mıydı tepkim? Kapıdan dışarıya her adım atışımda biliyordum ne olacağını, ne yapacağımı. Mikro düzeyde şöyleydi: Süpermarkete gider alışveriş yapar, yürür, bir gazeteyle kafenin birinde oturur, sonra yuvadan çocukları alırdım; makro düzeyde ise şöyleydi: Yuvada topluma ilk adım atışımızdan son çıkış noktamız huzurevine bir yolculuk. Yoksa içimde kabaran bu şiddetli tepki, tüm dünyaya yayılan ve onu çok daha küçük bir yere dönüştüren bu aynılıktan mı filizleniyordu? Şimdi Norveç'te seyahate çıksa biri, ülkenin her yerinde aynı şeyi görürdü. Aynı yolları, aynı evleri, aynı benzin istasyonlarını, aynı dükkânları. Oysa daha altmışlı yıllara kadar, Gudbrandsdalen'i arabasıyla tırmanan birisi kültürün yol boyunca geçirdiği değişimi gözlemleyebilirdi; insanın geldiği yerle gideceği yer arasında hiçbir farkın kalmadığı günümüz kültürüne ancak ufak müzeler formatında dâhil olabilmiş öylesine saf ve öylesine hüzünlü tuhaf siyah ahşap binalarda örneğin. Ve gün geçtikçe birbirine daha da yaklaşan ve tek bir büyük ülkeye dönüşen Avrupa. Aynı, aynı, her şey aynıydı. Yoksa dünyayı aydınlatıp içindeki her

şeyi anlaşılır kılan ışık bir yandan da onu anlamsızlaştırıyor olabilir miydi? Yoksa yok olan ormanlar, soyu tükenen hayvan türleri, asla geri gelmeyecek eski yaşam biçimlerimiz miydi buna neden olan?

Evet, bütün bunları düşündüm, bütün bunlar yüreğimi keder ve çaresizlik hissiyle kapladı, ve düşüncelerimde yöneldiğim bir dünya varsa eğer bu, devasa ormanları, pupa yelkenlileri ve at arabalarıyla, yel değirmenleri ve şatolarıyla, manastırları ve ufak kasabalarıyla, ressamları, düşünürleri, kâşifleri, mucitleri, rahipleri ve simyacılarıyla bin beş yüzlü ve bin altı yüzlü yıllardı. Her şeyin bilek gücüyle, rüzgâr ya da su gücüyle üretildiği bir çağda yaşamak nasıl olurdu? Amerikalı yerlilerin hâlâ huzur içinde yaşadıkları bir dünyada, böyle bir hayatın gerçekten mümkün olduğu bir dünyada yaşamak? Afrika'nın henüz fethedilmediği? Karanlığın gün batımı, aydınlığın gün doğumuyla geldiği bir dünya? Çok az insanın olduğu, ellerindeki gereçlerin hayvan stoklarını yok etmeyi bırak, üzerilerinde hiçbir etkisi olamayacak kadar iptidai olduğu bir dünya? Gayret göstermeden bir noktadan bir diğerine gidemediğin, rahat bir hayatın ancak çok zenginlerin tekelinde olduğu, denizlerin balinalarla, ormanların ayılarla ve kurtlarla dolu olduğu, ve Çin gibi hâlâ hiçbir masal kitabının yanına yaklaşamayacağı kadar farklı ülkelerin olduğu ve oraya seyahatin aylarca sürmekle kalmayıp aynı zamanda sadece ufak bir denizci ve tüccar azınlığın tekelinde olduğu, ama aynı zamanda tehlikelerin de pek tabii kol gezdiği bir dünya. İtiraf etmek gerekir ki bu dünya sert, sefil, pis, dört bir yanını hastalıklar sarmış, sarhoşlar ve cahillerle kaplı, acı dolu, ortalama yaşam süresi düşük ve batıl inançların tavan yaptığı bir dünya olurdu, ama nasıl oluyor da bu dönem, her biri kendi alanlarındaki önemlerini hâlâ koruyan, dünyanın en büyük yazarı Shakespeare'i, en büyük ressamı Rembrandt'ı, en büyük bilim insanı Newton'u üretmiş, bütün bu zenginlik seviyesine gelmeyi başarmış olabilir? Ölüm daha yakın olduğu için hayat daha çetin diye mi?

Kim bilir?

Ne olursa olsun, zamanı geri saramayız, yaptığımız hiçbir şey geri alınamaz, ve geriye bakacak olursak gördüğümüz, yaşam

değil ölümdür. Ve her kim ki bizim uyumsuzluğumuzun sorumlusu bu çağın koşulları ve karakteridir diyorsa o kişi ya büyük sanrılara kapılmıştır ya da düpedüz aptaldır, ve her iki durumda da kendini tanımaktan acizdir. İçinde yaşadığım çağdan tiksiniyordum, ama anlam kaybından kaynaklanmıyordu bu, zira bu her zaman böyle olmamıştı... Stockholm'e taşınıp Linda'yla tanıştığım bahar, örneğin, dünya birdenbire kendini bana açmıştı, yoğunluğu çılgın bir süratle artmıştı. Sırılsıklam âşık olmuştum ve her şey mümkündü, her an mutluluktan uçacak gibiydim ve bu mutluluk her şeyi kapsıyordu. O günlerde biri bana anlamsızlıktan bahsetseydi, suratlarına kahkaha patlatırdım, zira ben özgürdüm ve dünya ayaklarımın önüne seriliydi, açıktı, anlam yüklüydü; dairemin hemen aşağısından Slussen'i kayarcasına geçen ışıltılı ve fütüristik trenlerden, Ridderholmen'deki kilisenin kulelerini on dokuzuncu yüzyıl mimarisi kırmızısına boyayan güneşe, tüm bu aylar boyunca şahit olduğum sinsi güzellikteki gün batımlarına kadar, yeni toplanmış fesleğenin yaydığı kokudan ve olgun domateslerin tadından, gecenin bir vakti biz bir bankta el ele tutuşmuşken ve bundan böyle sonsuza dek sadece ikimizin olacağını biliyorken Hilton Otel'ine inen Arnavut kaldırımda tıkırdayan yüksek topuklara kadar. Bu evre altı ay sürdü, altı ay boyunca gerçek anlamda mutluydum, dünyayla ve kendimle gerçek anlamda barışıktım, ta ki büyü yavaş yavaş kaybolmaya başlayıp dünya yine erişimim dışında kalana dek. Bir sene sonra yine tekrarlamıştı, ama oldukça farklı bir şekilde. Bu sefer Vanja'nın doğduğu zamandı. Bu sefer açılan dünya değildi, tam ortamızda meydana gelen bu mucizeye koşulsuz şartsız yoğunlaşmamız sonucunda onu dışımızda bırakmıştık, bu sefer açılan şey benim içimdeydi. Âşık olmak hoyrat ve coşkulu, hayat ve taşkınlarla dolu iken bu, incelikli ve sessizdi, olan bitene dair sonu gelmez bir dikkatle doluydu. Bu da dört, bilemedin beş hafta sürdü. Ne zaman şehre alışverişe gitmek zorunda olsam, sokaklarda topuklarım kıçıma vura vura koşuyordum, ne gerekiyorsa reyonlardan hızlıca alıyor, kasada sabırsızlıkla sallanıyor ve elim kolum torbalarla dolu bir şekilde koştur koştur eve dönüyordum. Bir dakikasını bile kaçırmak istemiyordum! Günler ve geceler birbiri-

ne girmişti, her şey hassasiyetti, her şey yumuşaklıktı, gözlerini açar açmaz hemen yanına koşturuyorduk. Uyanmış mıydı benim kızım! Ama bu da geçmişti, buna da alıştık, ve ben çalışmaya başladım, Dalagatan'daki ofisimde oturup her gün yazıyordum, Linda Vanja'yla evde kalıyor, öğle tatillerinde yanıma geliyordu, çoğu zaman bir şeylerden endişe duyuyordu ama bir yandan da mutluydu, çocuğa ve onunla alakalı şeylere benden daha yakındı, çünkü ben yazıyordum, uzun bir deneme olarak başlayan şey yavaş ama emin adımlarla bir romana evrilmiş ve bu yazı bir süre sonra her şeyim olmuştu, yazmak yaptığım tek şeye dönüşmüştü, ofisime taşındım, birer ikişer saatlik uyku kesintileri hariç gece gündüz demeden yazdım. Tamamıyla muazzam bir hisle dolmuştum, içimde bir ateş yanıyordu, kavurucu ve tüketici değil de soğuk, berrak ve parlaktı. Geceleri yanıma bir fincan kahve alıp sigara içmek için hastanenin dışındaki banka oturuyordum, sokaklar sessizdi, ben ise yerimde zor duruyordum, o denli yoğundu mutluluğum. Her şey mümkündü, her şey anlam doluydu. Romanın iki yerinde hayalimin de ötesinde bir seviyeye ulaşmıştım, ki onları yazdığıma dahi inanamamıştım, gelgelelim kimse onları fark etmemiş ve onlardan bahsetmemişti, ama sadece bu iki pasaj bile son beş senedir süregiden başarısız, boşa gitmiş yazma çabalarıma değmişti. Onlar hayatımın en iyi anlarından ikisidir. Üstelik bunu derken tüm hayatımı kastediyorum. O sıralar içimi kaplayan mutluluğun ve bunun bana verdiği yenilmezlik duygusunun o gün bu gündür peşindeyim ancak nafile.

Romanım tamamlandıktan birkaç hafta sonra evde babalık hayatım başladı ve sonraki bahara, yani Linda'nın Dramatiska Sahne Sanatları Enstitüsü'ndeki eğitiminin son senesini tamamlayacağı tarihe kadar bunun bu şekilde sürmesini öngörmüştük. Roman yazma sürecim ilişkimize zarar vermişti, altı hafta boyunca ofiste uyumuş, o süreçte de Linda ve beş aylık kızımın yüzünü bile doğru düzgün görememiştim, roman nihayet bittiğinde rahatlayıp sevinmişti, ben de zaten orada yanında olmayı borçluydum ona, yalnızca aynı odada fiziksel olarak bulunarak da değil üstelik, mutlak dikkatim ve iştirakimle. Ama yapamıyordum. Birkaç ay boyunca, önceden bulunduğum yerde, o soğuk ve çetrefilsiz yerde

olamamanın getirdiği bir kedere kapıldım, oraya dönme özlemi yaşadığımız hayatın verdiği keyiften daha güçlüydü. Romanın tutmuş olmasının da bir önemi yoktu. Her iyi eleştiri yazısından sonra deftere bir tik atıyor, bir sonrakini bekliyordum, yayınevindeki temsilciyle yaptığım her görüşmeden sonra, yabancı bir yayınevi ilgilendiğinde ya da teklif verdiğinde, deftere bir tik atıyor ve bir sonrakini bekliyordum, sonunda romanın İskandinav Kurulu Edebiyat Ödülü'ne aday gösterilmesiyle de çok ilgilenmemiştim, zira son altı ayda öğrendiğim bir şey varsa, o da yazmanın tek olayının *yazmak* olduğuydu. Bütün değeri orada yatıyordu. Ama ben daha fazlasını istiyordum çünkü halkın ilgisi uyuşturucu gibidir, tatmin ettiği ihtiyaç yapaydır, ama bir kez tadına varınca hep daha fazlasını istersin. Ve işte bu yüzden Stockholm'deki Djurgården Adası'nda puset iteklediğim sonu gelmez yürüyüşlerimde telefonumun çalıp bir gazetenin bana bir şey sormasını, bir organizatörün beni bir yere davet etmesini, bir derginin makale istemesini, bir yayınevinin teklif yapmasını bekliyordum, ta ki bunların ağzımda bıraktığı kekremsi tadın sonuçlarına katlanıp her şeye ve hepsine hayır demeye başlayana dek, sonra ilgi giderek azalmış ve ben gündelik hayatıma dönmüştüm. Ancak ne kadar çabalarsam çabalayayım içine giremiyordum bir türlü, hep daha önemli bir şeyler oluyordu. Ben şehrin göbeğinde puseti güçlükle kâh oraya kâh buraya iteklerken, Vanja pusetinde oturup etrafını seyrederdi, ya da ellerinde cep telefonlarıyla sanki absürt bir moda gösterisinin birer parçası gibi duran uzun boylu ve zayıf Stockholm anneleriyle çevrelenmiş Humlegården'deki çocuk parkının kum havuzunda elinde küreğiyle oturup kumu kazardı, ya da mutfakta mama sandalyesinde oturmuş ona verdiğim yemeği ham yapardı. Bunların hepsi baygınlık geçirtecek kadar sıkıcıydı. İçeride dolanıp onunla konuşurken kendimi aptal gibi hissediyordum, çünkü hiçbir şey söylemiyordu, sadece benim aptalca sesim ve onun sessizliği, mutlu mırıldanmaları ya da hoşnutsuz gözyaşları vardı, sonra yine onu giydirme ve şehirde maceraya atılma faslı başlıyordu, bir yandan ona göz kulak olurken en azından bir iki parça iyi sanat eseri görebildiğim bir yer olan Skeppsholmen'deki Moderna Müzesi'ne gidiyordum örneğin, ya da şehir merkezindeki

büyük kitapçılardan birine, ya da Djurgården'e, ya da şehrin içinde doğaya en çok yaklaşabileceğimiz yer olan Brunnsviken Gölü'ne, tabii o sıralar üniversitede bir ofisi bulunan Geir'i görmek için yollara düşmediysem. Küçük çocuklara dair her konuda yavaş yavaş ustalaşmıştım, onunla ilgili elimden gelmeyen hiçbir şey yoktu, her yerdeydik, ama işler ne kadar yolunda giderse gitsin, ona duyduğum şefkat ne denli büyük olursa olsun, yaşadığım iç buhran ve hissizlik hep ondan daha fazlaydı. Oturup iki satır bir şeyler okuyabileyim ve günler hızlı geçsin de takvimde üzerilerine birer çarpı atabileyim diye onu uyutmaya büyük çaba sarf ediyordum. Şehrin en sapa köşelerindeki kafelerin çoğunu keşfettim ve bir elimde kitap diğer elimde pusetle şehirde oturmadığım tek bir bank kalmamıştır desem yeridir. Yanımda Dostoyevski taşıyordum; ilkin *Ecinniler*, sonra da *Karamazov Kardeşler*. Bu kitaplarda ışığı yeniden bulmuştum. Ama Hölderlin'de olduğu gibi mağrur, açık ve saf ışık değildi bu; Dostoyevski'de hiçbir yükseklik yoktu, hiçbir dağ, hiçbir tanrısal perspektif yoktu, her şey insana ait alandaydı; yani Dostoyevski'ye özgü sefil, pis, hastalıklı, neredeyse kirletilmiş ve histerinin eşiğindeki ruh hâline bulanmış yerde. Ama ışığın olduğu yer işte burasıydı. Burasıydı ilahi olanın karıştırdığı yer. Ama gidilecek yer burası mıydı? Burası mıydı diz çökülecek yer? Okurken düşünmedim bunları, her zamanki gibi, sadece içinde yaşadım, ve birkaç günümü alan birkaç yüz sayfadan sonra birdenbire bir şey oldu, binbir zahmetle kurgulanmış tüm ayrıntılar yavaş yavaş birbiriyle etkileşime geçmeye başladı, sonra birdenbire bu yoğunluk öyle bir seviyeye çıkmıştı ki bütünüyle esir olmuş bir hâlde kitaba kendimi kaptırmıştım, ta ki Vanja pusetinin derinliklerinden gözlerini açana dek, bakışlarındaki şüphecilik dikkatimi çekmişti, şöyle der gibiydi: Bu defa nereye getirdin beni?

Böyle olunca kitabı kapatmak, onu kucağa almak, eğer kapalı bir yerdeysek kaşığı, mama kavanozunu, önlüğünü çıkarmak, dışarıdaysak en yakın kafeye yönlenmek, oradaki mama sandalyesini alıp çocuğu ona oturtmak, tezgâha gidip görevliden yemeği ısıtmasını rica etmek gerekiyordu, ki bu daima gönülsüzce yaptıkları bir şeydi, zira şehir bebekten geçilmiyordu, bebek patlaması vardı,

ve kadınlar arasında o güne dek çalışıp kendi hayatını kendi çizmiş otuzlarında yığınla anne olduğu için, onlara özel hazırlanmış ve çocukları bir nevi aksesuar gibi kullanan bir sürü ışıltılı dergi peyda olmuştu, ve ünlüler peşi sıra çocuklarıyla fotoğraflarının çekilmesine ve aileleri hakkında röportajlar yapılmasına razı oluyordu. Eskiden insanın özelinde yaşadığı her şey kamuya açık alana pompalanıyordu. Her yerde, doğum sancıları, sezaryen ve emzirme, bebek giysileri, bebek arabaları, küçük çocuklu ailelerin gidebilecekleri tatil beldeleri hakkında bir şeyler okuyabilir; evde çocuk bakan babaların, ya da hem çalışıp hem çocuk bakmak zorunda kalınca kendini kandırılmış hisseden öfkeli annelerin yazdıkları kitaplara rastlayabilirdiniz. Eskiden normal kabul edilen ve kimsenin bahsini dahi açmadığı şey, yani çocuklar, insanların var oluşlarının en önünde yer alıyordu ve herkesin kaşlarını kaldırmasını gerektirecek bir çılgınlık boyutunda işleniyordu, peki ya bu şimdi ne anlama geliyor olabilirdi? Bu çıldırmışlığın tam ortasında bir de ben vardım; babalığı belli ki başka her şeyin önüne koymuş diğer birçok baba gibi, çocuğunun pusetini ittiren. Kafede oturup Vanja'ya mamasını yedirdiğim zamanlar, benim yaşlarımda, yani otuzlarının ortasına gelmiş en az bir baba daha olurdu, hemen hemen hepsi kelliğini örtmek için saçlarını kazıtmıştı, bugünlerde tepesi açılmış ya da alnı geniş adam görülmez olmuştu, ve bu babaların görüntüsü beni daima biraz huzursuz ediyordu, onların hareketlerindeki kadınsı yönü kabullenmekte zorlanırdım, üstelik o hareketlerin birebir aynısını benim de yapıyor olmama ve en az onlar kadar kadınsı olmama rağmen. Puset itekleyen erkeklere karşı duyduğum adı konmamış küçümseme ise, en yumuşatılarak söylenmiş hâliyle, iki yüzü keskin bıçaktı, zira onları gördüğüm çoğu zaman benim de önümde bir puset oluyordu. Bunları hisseden tek kişi olduğumu da sanmıyorum, demek istediğim, bazen çocuk parkındaki kimi erkeklerin surat ifadesinde bir tedirginlik fark ederdim, bedenlerindeki yerinde duramama hâli de sanki etraflarında çocuklar oynarken onlar her an barfiks çekmeye hazırmış havası verirdi. Ancak her gün oyun parkında çocuğunla birkaç saat geçirmek bir şey değildi. Beterin beteri vardı. Linda Vanja'yı Stadsbiblioteket Kütüphanesi'ndeki bir tür bebek ritim aktivitesine götürmeye baş-

lamıştı, ve sorumluluk bana geçince, Vanja'nın buna devam etmesini istedi. Orada beni korkunç şeylerin beklediğini sezinlemiştim, bu yüzden hayır dedim, böyle bir şey söz konusu olamazdı, Vanja artık benimle beraberdi ve ritim aktivitesi diye bir şey olmayacaktı. Ama Linda aralarda bundan bahsetmeye devam etmişti ve birkaç ay sonra benim yumuşak bir adam rolünün gerektirdiklerine gösterdiğim direnç öylesine radikal bir şekilde güç kaybetmiş ve Vanja öyle büyümüştü ki günlerine çeşitlilik katma gereği doğduğundan, bir gün, evet, bugün Stadsbiblioteket Kütüphanesi'ndeki ritim aktivitesine gidebiliriz demiştim. Vaktinde gitmeyi unutma, çabucak doluyor, demişti Linda. Ve işte bir akşamüstü Vanja'nın pusetini Sveavägen'den yukarı Odenplan'a doğru ittiriyordum, orada yolun karşısına geçip şehrin en güzel binalarından biri olmasına rağmen daha önce hiç gelmediğim Stadsbiblioteket'nin kapılarından içeri girdik, Asplund buranın planını 1920'li yıllarda çizmişti, yani bir önceki asrın en sevdiğim döneminde. Vanja'nın karnı toktu, uykusunu almıştı, üstünde bu aktivite için özellikle seçilmiş temiz giysiler vardı. Puseti büyük tam bir daire formundaki antreye ittim, bir bankonun arkasında duran kadına çocuk bölümünün yerini sordum, verdiği direktiflere uyarak rafları çocuk kitaplarıyla dolu bir koridora saptım ve üzerinde bebek ritim aktivitesinin orada saat on dörtte başlayacağını belirten bir poster asılı olan kapının önüne geldik. Daha şimdiden bekleyen üç puset vardı. Biraz ötedeki sandalyelerde de sahipleri, ağır montları içinde üç tane yorgun yüzlü kadın oturuyordu, hepsi otuz beş yaşlarında falandı, yerde de muhtemelen onlara ait olan çocuklar, akan burunlarıyla emekliyordu.

Puseti onların pusetlerinin yanına çektim, Vanja'yı kucağıma aldım ve küçük bir çıkıntının üzerine oturdum, montunu, ayakkabılarını çıkardım ve onu dikkatlice yere bıraktım. Onun da sağda solda emekleyeceğini sanmıştım. Ama istemedi, daha önce buraya geldiğini hatırlamıyordu, bana yakın olmak istediğinden kollarını havaya kaldırdı. Onu yeniden kaldırıp kucağıma aldım. Kucağımdan diğer çocukları ilgiyle izledi.

Elinde gitarıyla çok genç ve güzel bir kadın belirdi. Yirmi beş yaşlarında olmalıydı, uzun sarı saçları, dizlerine inen bir paltosu, uzun siyah çizmeleri vardı, gelip önümde durdu.

"Merhaba," dedi. "Sizi daha önce görmedim. Ritim aktivitesine mi geldiniz?"

"Evet," dedim ve ona baktım. Gerçekten çok güzeldi.

"İsminizi yazdırmış mıydınız peki?"

"Hayır," dedim. "Yazdırmak mı gerekiyordu?"

"Evet, gerekiyor. Ve bugün maalesef doluyuz."

Bu iyi haberdi.

"Hadi ya," dedim ve ayağa kalktım.

"Madem bilmiyordunuz," dedi. "bugünlük idare edelim. Tek seferliğine ama. Sonrakine isminizi yazdırmayı unutmayın ama."

"Çok teşekkür ederim," dedim.

Gülümsemesi çok güzeldi. Kapıyı açıp içeri girdi. Biraz öne eğildim ve gitar kılıfını yere bırakışını ve paltosuyla atkısını çıkarışını, odanın en iç kısmındaki bir sandalyeye asışını izledim. İnsanı ferahlatan aydınlık, baharsı bir havası vardı.

Bu işin nereye gittiğini hissedebiliyordum, derhâl kalkıp oradan ayrılmam gerekirdi. Ama orada bulunmam benim suçum değildi, Vanja ve Linda için oradaydım. O yüzden oturmaya devam ettim. Vanja sekiz aylıktı ve gösteriye benzer her şey onu büyülüyordu. Ve şimdi bir tanesine bizzat katılacaktı.

Çocuk arabalarıyla başka kadınlar da içeri doluşmaya başladı, kısa sürede oda küçük sohbetler, öksürükler, kahkahalar, ağlamalar, giysi hışırtıları ve çanta karıştırma sesleriyle dolmuştu. Çoğu sanki ikili ya da üçlü gruplar hâlinde gelmiş gibiydi. Uzunca bir süre, orada tek başına duran tek erkek ben oldum. Ama birkaç dakika içinde iki erkek daha geldi. Beden dillerinden birbirlerini tanımadıklarını anlamıştım. Biri, büyük kafalı, gözlüklü ve ufak tefek olan beni selamladı. Sinirden onu tekmeleyesim gelmişti. Ne sanıyordu ki, aynı kulübün üyesiyiz falan mi sanmıştı? Sonra üstünü, şapkasını, ayakkabılarını çıkarmış, biberonu ve çıngırağı kuşanıp çocuğunu yere bırakmıştı.

Anneler ritim aktivitesinin yapılacağı salona geçmişti çoktan. Ben bekledim, tam bir dakika kala ayağa kalktım ve kolumda Vanja'yla içeri girdim. Yere minderler atılmıştı, genç kadın önümüzde bir sandalyeye oturarak etkinliği yönetirken biz minderlere oturacaktık. Kucağında gitarla bize gülümseyerek baktı.

Üstünde bej rengi kaşmirimsi bir kazak vardı. Göğüsleri biçimli, beli ince, birini diğerinin üzerine atıp salladığı bacakları uzundu ve ayağında hâlâ çizmeleri vardı.

Minderime oturdum. Vanja'yı kucağıma aldım. Kocaman açtığı gözleriyle, bize hoş geldiniz konuşması yapan gitarlı kadına bakıyordu.

"Bugün aramızda yeni yüzler var," dedi. "Kendinizi tanıtır mısınız?"

"Monica," dedi birisi.

"Kristina," dedi bir başkası.

"Lul," dedi üçüncüsü.

Lul mü? Bu ne kadar salakça bir isimdi böyle!

Sessizlik oldu. Güzel kadın bana bakıp bir cesaret gülücüğü bahşetti.

"Karl Ove," dedim ciddi bir havayla.

"Öyleyse hoş geldiniz şarkımızla başlayalım," dedi ve ilk akora bastı, ebeveynlere onlara doğru başını salladığında çocuklarının adını söylemeleri gerektiğini açıklarken bir yandan da akor tınlamaya devam ediyordu.

Aynı akoru yeniden çaldı ve herkes şarkı söylemeye başladı. Şarkının ana fikri herkesin arkadaşına "Merhaba" demesi ve el sallamasıydı. Anne babalar olan biteni anlamak için çok küçük olan çocuklarını bileklerinden kavrayıp el sallatıyorlardı, ben de aynısını yapmıştım, ama ikinci kısım başladığında artık orada tek başıma durup sessiz kalmak için hiçbir bahanem kalmamıştı ve şarkıyı söylemeye başladım. Kadınların tiz sesleri arasında benim derinden gelen sesim bir ızdıraptı âdeta. Bütün çocukların isimleri söylenip de yeni bir şeye başlayana dek tam on iki kez arkadaşımıza merhaba dedik. Bir sonraki şarkı vücudumuzun bölümleriyle ilgiliydi ve elbette bölümler sayıldıkça çocukların bahsi geçen yerlere dokunmaları gerekiyordu. Alın, gözler, kulaklar, burun, ağız, mide, diz, ayak. Alın, gözler, kulaklar, burun, ağız, mide, diz, ayak. Sonra çıngırağa benzeyen bir enstrüman verilmişti hepimize, sonraki şarkıyı söylerken onu sallamamız gerekiyordu. Utanmamıştım, orada oturmak utanç verici değildi, küçük düşürücü ve aşağılayıcıydı. Her şey nazik ve dost canlısı

ve sevimliydi, bütün hareketler minnacıktı ve ben bir minderin üstünde iki büklüm oturmuş, diğer anneler ve çocuklarla beraber bir şarkı mırıldanıyordum, üstelik yatmak isteyebileceğim bir kadının yönetiminde. Ama o hâlimle orada otururken tamamıyla zararsızlaşmıştım, onursuz ve iktidarsızdım, aramızda hiçbir fark kalmamıştı, tabii onun daha güzel olması dışında, ve cüssem dâhil bana ait ne varsa elimden kaptırdığım bu eşitlemenin üstelik bir de gönüllü olması beni küplere bindirmişti.

"Şimdi çocukların biraz dans etme zamanı," dedi gitarını yere bırakırken. Sonra ayağa kalktı ve üzerinde bir CD çaların bulunduğu yanı başındaki sandalyeye yöneldi.

"Bir çember oluşturuyoruz, önce bir tarafa hareketlenip ayağımızı yere vuracağız, bakın şöyle," dedi ve çekici ayağını yere vurdu. "Bir turu tamamlayıp sonra diğer yöne hareketlenip geldiğimiz yere geri döneceğiz."

Ayağa kalktım, Vanja'yı kaldırdım ve oluşturulan çemberin içinde ayakta durdum. Diğer iki erkeği arandım. İkisi de tamamen çocuklarına odaklanmışlardı.

"Peki, Vanja," diye fısıldadım. "Büyük büyük dedenin söylediği gibi, herkes kendi başının çaresine bakacak."

Bana baktı. Şu âna dek çocukların yapması gereken şeylerin hiçbirine ilgi göstermemişti. Marakası bile sallamak istememişti.

"Hadi başlıyoruz," dedi çekici kadın, CD çaların oynat tuşuna basarak. Odaya bir halk müziği ezgisi yayıldı ve ben her adımımı müziğe uydurarak diğerlerini izlemeye başladım. Vanja'yı koltuk altlarından tutuyordum, böylece göğsümün yakınında bir yerdeydi ve ayakları yere belli belirsiz temas ediyordu. Şimdi yapmam gereken şey ayağımı yere vurmak, onu döndürmek, ve sonra da yerimize dönmekti. Birçoğu bundan hoşlandı, kahkahalar ve bazı neşe çığlıkları duyuluyordu. Bu da bittiğinde çocuğumuzla tek başımıza dans etmemiz gerekiyordu. Vanja kollarımda bir o yana bir bu yana salındım, ve cehennem bu olsa gerek diye düşündüm, nazik, sevimli ve bebekleriyle beraber hiç tanımadığım kadınlar. Bu da bittiğinde, başta deniz sandığımız büyük mavi bir yelkenliyle başka bir seans başladı, biz dalgalar hakkında şarkı söyleyip dalgalar oluşturmak için hep beraber yelkenliyi sallayacaktık ve

yine bir şarkı eşliğinde biz yelkenliyi havaya kaldırana dek çocuklar altında emekleyecekti.

En sonunda kadın hepimize teşekkür edip hoşça kalın dediğinde, dışarı çıkmak için acele ettim, Vanja'nın giysilerini kimsenin yüzüne bakmadan giydirdim, içeri doldukları ilk âna kıyasla daha mutlu tınlayan etrafımdaki sesler eşliğinde yere baktım, Vanja'yı pusetine yerleştirdim, kemerini bağladım ve olabildiğince hızla kimsenin dikkatini üstüme çekmemeye gayret ederek dışarıya sürdüm. Sokağa çıktığımda avazım çıktığı kadar bağırmak ve bir şeyleri parçalamak isteğiyle dolmuştum. Ama bu utanç yerinden olabildiğince çabuk uzaklaşmakla yetinmeliydim.

"Ah Vanja, ah Vanja," dedim Sveavägen'den aşağı alelacele inerken.

"Eğlendin mi bari? Pek bir şeye benzemiyordu sanki?"

"Ta ta taa," dedi Vanja.

Gülümsemedi ama gözleri mutlu görünüyordu.

Eliyle bir yeri işaret etti.

"Aa, bir motosiklet," dedim. "Nedir senin bu motosiklet merakın ya?"

Tegnérgatan'ın köşesindeki Konsum Market'e vardığımızda akşam yemeğine bir şeyler almak için içeri girdim. Klostrofobi hâlâ oradaydı, ama saldırgan ruh hâlim hafiflemişti, puseti reyonlar arasında iterken hissettiğim şey öfke değildi. Dükkân bazı anılarımı canlandırmıştı hayalimde, üç yıl önce Stockholm'e taşındığımda hep gittiğim marketti bu ve Norsteds'te, yayınevinin benim için ayarladığı dairenin çok yakınındaydı. O zamanlar yüz kilodan fazlaydım ve önceki hayatımdan kaçarak yarı katatonik bir karanlığa varmıştım. Çok eğlenceli olmamıştı. Ama kendimi toparlamaya karar vermiştim, böylece her akşam Lill-Jansskogen Ormanı'na koşmaya gittim. Yüz metre koşsam kalbim küt küt atıp, ciğerlerim patlayacakmış gibi oluyordu. Bir yüz metre daha koştuğumda ise bacaklarım titriyordu. Sonra, oteli andıran daireme kıtır ekmek ve çorba içmek üzere geri dönüyordum. Bir gün bu markette bir kadın görmüştüm, koca markette et reyonunun önünde birden yanımda bitivermişti, ondaki bir şey, görüntüsünün safi fizikselliği, beni saniyesinde patlayıcı, tahrip edici

bir şehvetle doldurmuştu. Sepetini iki eliyle önünde tutuyordu, saçları kestane rengiydi, yüzü solgun ve çilliydi. Hafif ter ve sabun karışımı kokusunu alabiliyordum, durup önüme bakmıştım, hızla atan kalbim ve tıkanmış nefesimle, bir on beş saniye kadar, çünkü yanımda belirmesi ve reyondan bir paket salam alıp yoluna devam etmesi bu kadar sürmüştü. Onu ödeme yaparken tekrar gördüm, diğer kasada duruyordu, ve etkisi devam eden şehvet içimde yeniden kabarmıştı. Aldıklarını poşetlere koydu, arkasını döndü ve kapıdan çıktı. Onu bir daha hiç görmedim.

Pusetinde yarı yatar pozisyondaki Vanja bir köpek görmüştü ve onu işaret ediyordu. Onu çevreleyen dünyaya baktığında ne gördüğünü düşünmeden duramıyordum. Bu sonu gelmez insan dalgalarının, yüzlerin, arabaların, mağazaların ve tabelaların onun için anlamı neydi? Ayrım yapmadan bakmadığı aşikârdı, çünkü düzenli olarak, motosikletleri, kedileri, köpekleri ve diğer bebekleri işaret ediyordu, aynı zamanda çevresindeki insanlar arasında da belli bir hiyerarşi kurmuştu: en tepede Linda, sonra ben, sonra anneannesi, ve kimin onunla daha çok zaman geçirdiğine bağlı olarak diğerleri.

"Evet, bak, bir köpek," dedim. Aldığım bir kutu sütü ve yan reyondaki taze makarna paketini pusete koydum. Sonra iki paket Serrano salamı, bir kavanoz zeytin, mozzarella peyniri, ufak bir saksıda fesleğen ve birkaç domates. Önceki hayatımda alacağımı asla hayal etmeyeceğim yiyeceklerdi, zaten böyle yiyeceklerin varlığından dahi haberim yoktu. Ama şimdi buradaydım, hem de İtalyan, Fransız ya da İspanyol her şeyin pohpohlanmasını ve İsveç'e dair her şeyin kötülenmesini aptalca, ve yavaş yavaş, büyük resim ortaya çıktıkça, düpedüz itici bulmama rağmen Stockholm'ün kültürel orta sınıfının göbeğindeydim, ama üstünde durmaya değmezdi. Domuz pirzolasını ve lahanayı, dana güveci, sebze çorbasını, patates köftesini, köfteyi, ciğer ve yürek püresini, balık köftesini, kuzu ve lahana yemeğini, füme sosis kangallarını, balina bifteğini, Hint irmiği pudingini, irmik ve pirinç pudinglerini ve Norveç yulaf lapasını özlediğimde, aslında bu yemeklerin tadından ziyade yetmişleri özlüyordum. Ve mademki ne yediğim benim için önemli değildi, ben de o zaman Linda'nın sevdiği şeyleri yapabilirdim.

Gazete standının önünde birkaç saniye durdum ve iki akşam gazetesini –burada öyle deniyordu–, yani buradaki en büyük iki neşriyatı alsam mı diye düşündüm. Onları okumakla kafandan içeri bir torba çöp boca etmek arasında fark yok gibiydi. Ara sıra yapıyordum; orayı çöple doldurmanın çok bir şeyi değiştirmeyeceğini hissettiğim zamanlarda. Ama bugün öyle bir gün değildi.

Ödemeyi yaptım ve yine asfaltın yumuşak kış havasını yansıttığı, dört bir taraftan gelip dört yol ağzında kuyruk oluşturmuş arabaların nehir üstündeki devasa kütük yığınlarını andırdığı sokağa çıktım. Trafikten kaçınmak için, Tegnérgatan Sokağı'nı takip ettim. Arada bir göz attığım dükkânlardan sahafın vitrininde, Geir'in hakkında çok iyi şeyler söylediği Malaparte'ın bir kitabını ve Galileo Galilei'nin Atlantis serisinden bir kitabını gördüm. Puseti çevirdim, topuğumla kapıyı ittirdim ve sırtımı kapıya verip elimde pusetle geri geri içeri girdim.

"Vitrindeki iki kitabı alabilir miyim," dedim. "Galileo Galilei ve Malaparte."

"Efendim?" dedi ellilerindeki gömlek giymiş sahaf sahibi ve burnunun ucundaki kare gözlüklerinin üzerinden bana baktı.

"Vitrinde," dedim İsveççe. "İki kitap. Galilei, Malaparte."

"Gökyüzü ve savaş he?" dedi ve kitapları almak için döndü.

Vanja uyumuştu.

Bebek ritim aktivitesi dersi bu kadar mı yorucuydu?

Başının altındaki küçük kolu kendime doğru çekip puseti dikkatlice yatay pozisyona getirdim. Uykusunda bir elini salladı ve yumruk yaptı, tıpkı yeni doğduğunda yaptığı gibi. Bu doğanın ona verdiği hareketlerden biriydi, ama onları yavaş yavaş kendine özgü hareketlerle değiştiriyordu. Yine de uyuduğunda hareket yeniden can buluyordu.

İnsanlar rahat geçebilsin diye puseti biraz kenara çektim, sahaf kitapların fiyatını kasaya girerken ben sanat kitaplarının olduğu rafa döndüm. Vanja uyumuştu, kendime ayıracak birkaç dakikam oluşmuştu, gözüme ilk kestirdiğim, Per Maning'in fotoğraf kitabı oldu. Ne şans ama! Fotoğraflarını her zaman çok sevmişimdir, özellikle de bunları, hayvanlarla ilgili serisini. İnekler, domuzlar, köpekler, foklar. Bir şekilde hepsinin ruhunu yakalamayı

başarmıştı. Bu fotoğraflardaki hayvanların bakışları başka şekilde anlaşılamazdı: tam mevcudiyet, ara sıra kederli, ara sıra ifadesiz, ara sıra içe işleyen. Ama aynı zamanda gizemli, bin altı yüzlü yıllardaki ressamların portrelerindekine benzer şekilde.

Kitabı tezgâhın üzerine koydum.

"O kitap daha yeni geldi," dedi sahaf. "Sıkı kitaptır. Norveçli misin?"

"Evet," dedim. "Şöyle bir göz atmak istiyorum bir sakıncası yoksa."

Delacroix'nın günlüğünün de bir baskısı vardı, onu ve bir de her ne kadar hiçbir resim onun resimlerindeki kadar fotoğraflanmış gibi görünmese de Turner hakkında bir kitabı aldım, üzerine Poul Vad'ın Hammershøi hakkındaki kitabını ve sanattaki şarkiyatçılık üstüne bir başyapıtı daha aldım elime.

Tam kitapları tezgâhın üzerine koymuştum ki telefonum çaldı. Hemen hemen kimsede telefon numaram yoktu, dolayısıyla siyah parkamın yan ceplerinden birinin derinliklerinden yolunu bulan bastırılmış zil sesi beni hiç telaşlandırmadı. Tam tersiydi. Zira Linda bisikletiyle sabah okula gittikten sonra, bebek ritim aktivitesindeki kadınla aramızda geçen kısa konuşma haricinde bugün kimseyle konuşmamıştım.

"Alo," dedi Geir. "Ne yapıyorsun?"

"İzzetinefis çalışmaları yapıyorum," dedim duvara dönerek. "Sen ne yapıyorsun?"

"Bende öyle durumlar yok. Ofisimde oturmuş, kapımın önünden koştura koştura geçenleri seyrediyorum. Hayırdır?"

"Güzel bir kadınla tanıştım."

"Ee?"

"Biraz sohbet ettik."

"Ee?"

"Beni evine davet etti."

"Kabul ettin mi peki?"

"Herhâlde yani. Hatta adımı bile sordu."

"Ama?"

"Şu ritim aktivitesi denilen şeyi yönetiyordu. Ben de orada kucağımda Vanja ile oturup ellerimi çırparak çocuk şarkıları söyledim. Küçük bir minderin tepesinde. Bir yığın anne ve çocukla beraber."

Geir kahkaha attı.

"Hatta sallamam için elimde bir çıngırağım bile vardı."

"Hahaha!"

"Çıkarken öfkeden kudurmuştum, ne yapacağımı bilemedim," dedim. "Geniş kalçalarımı kullanma fırsatı buldum. Ve kimsenin göbeğimdeki katlarla ilgilendiği yoktu."

"Hayır, o katlar yumuşak ve güzeller," dedi Geir ve yeniden güldü. "Baksana. Bu gece çıkmıyor muyduk?"

"Dalga mı geçiyorsun?"

"Yoo, ciddiyim. Benim işim yedide biter muhtemelen. Sonra istersen şehirde buluşabiliriz."

"Mümkün değil."

"Hiç görüşemedikten sonra ne anladım oğlum Stockholm'de oturmandan?"

"Şunu Norveççe söyle, İsveççe değil."

"Stockholm'e geldiğin zamanı hatırlıyor musun?" dedi Geir. "Senle gece kulübüne gelmek istemedim diye takside oturup bana 'hanımköylü'nün anlamını öğretmiştin ya hani?"

"Gelmek istemedim değil, gelmeyi istemedim, denir."

"Ya bırak onu şimdi. 'Hanımköylü'den bahsediyorum. Hatırladın mı?"

"Evet, maalesef."

"Ve? Hangi sonucu çıkarıyorsun bundan?"

"Farklılıklar olduğu sonucunu çıkarıyorum. Ben hanımköylü değilim. Ben koca *han*ım. Sen de köylü."

"Hahaha. Peki yarın nasıl?"

"Yarın da Fredrik ve Karin'le yemek yiyoruz."

"Fredrik mi? Şu ahmak film yönetmeni değil mi o?"

"Ben öyle demezdim. Ama evet o."

"Aman Tanrım. Peki, peki. O zaman pazar? Yok pazar sizin dinlenme gününüzdü değil mi? Pazartesi?"

"Olur."

"Bu aralar şehir insan kaynıyor zaten."

"Pazartesi Pelikanen'de o hâlde," dedim. "Bu arada şu an elimde Malaparte'ın bir kitabını tutuyorum."

"Vaay? Sahaftasın demek. Malaparte iyidir ya."

"Ve bir de Delacroix'nın günlüğünü."

"O da iyidir. Thomas bahsetmişti, biliyorum. Başka?"

"Dün *Aftenposten* Gazetesi aradı. Benimle teferruatlı bir röportaj yapmak istiyorlar."

"Kesin kabul ettin değil mi?"

"Evet."

"Sersem. Hani bu işleri bırakmam gerek diyordun."

"Biliyorum. Ama yayınevi özellikle bu gazetecinin çok iyi olduğunu söyledi. Ben de son bir şans daha vereyim dedim. Bakarsın iyi bir şey çıkar ortaya."

"Nah çıkar."

"Biliyorum da neyse, siktir et. Kabul etmiş bulundum artık. Sende durumlar nasıl?"

"Hiç işte. Sosyal antropologlarla beraber çörek yedim. Sonra enstitünün yaşlı müdürü sakalında ve yakasında kırıntılarla odama geldi ve benimle konuşmak istedi. Onu yağlamayan bir ben varım ya. O yüzden geliyor."

"Şu hani sert olan mı?"

"Evet. Ve şu anda ofisini elinden alacaklar diye ödü kopuyor. Elinde kalan son şey zira. O yüzden şimdilerde pamuk gibi, yumuşacık. Elinde imkân varken sert, götü sıkışınca pamuk."

"O zaman yarın bir yanına uğrarım belki," dedim. "Vaktin varsa tabii?"

"Olmaz mı. Tabii yanında Vanja'yı getirmediğin müddetçe."

"Haha. Neyse, şimdi kapatmalıyım, şunların parasını ödemem lazım. Yarın görüşürüz."

"Tamamdır. Linda'yla Vanja'ya selam."

"Sen de Christina'ya."

"Hadi görüşürüz."

"Görüşürüz."

Kapattım ve cep telefonunu yeniden cebime tıktım. Vanja hâlâ uyuyordu. Sahaf oturmuş, bir kataloğa göz atıyordu. Tezgâhın önüne geldiğimde başını kaldırıp baktı.

"Bin beş yüz otuz kron ediyor," dedi.

Kartımı uzattım. Fişi kıç cebime koydum, çünkü bu tür harcamaların tek dayanağı onları vergiden düşebiliyor olmamdı, iki

poşet kitabı pusetin altına yerleştirdim ve puseti itip kapı açılınca çalan zilin sesi kulaklarımda dışarı çıktım.

Dörde yirmi vardı. Sabahın dört buçuğundan beri ayaktaydım, Damn Yayınevi için altı buçuğa kadar sorunlu bir çevirinin üstünden geçmiştim, ve metni cümle cümle orijinaliyle karşılaştırdığım o iş tüm sıkıcılığına rağmen, çocuk bakımı ve aktiviteleri ile geçirdiğim ve benim için zamanı doldurmaktan başka anlam taşımayan gündüz ve akşamlardan bin kat daha zevkliydi. Bu hayat tarzı yorucu değildi, güç kullanmayı gerektiren hiçbir şey yoktu, ama içinde birazcık dahi ilham barındırmadığından beni patlak bir lastik gibi söndürüyordu.

Döbelnsgatan dört yoldan sola saptım, kırmızı tuğladan duvarları ve yeşil sacdan çatısı ile hem Bergen'deki Johannes Kilisesi'ne hem de Arendal'daki Trefoldighets Kilisesi'ne benzeyen Johannes Kilisesi'ne çıkan yokuşu tırmandım, Malmskillsnadsgatan'ı biraz takip edip David Bagares Sokağı'ndan aşağı indim ve bizim arka bahçeye açılan kapıdan içeri girdim. Sokağın karşısındaki kafenin önünde iki meşale yanıyordu. Etraf sidik kokuyordu, zira gecenin bir vakti Stureplan'dan dönerken insanlar burada durup korkuluklara işiyordu, duvarın kenarına dizilmiş çöp kutularından da çöp kokusu yayılıyordu. Köşede, iki sene önce buraya taşındığımızdan beri bulunduğu yeri mesken tutmuş güvercin duruyordu. O zamanlar duvardaki bir delikte yaşıyordu. Deliği tuğlayla kapatıp üstünde kalan tüm düz alanlara sivri uçlu demirler monte ettiklerinde, yer hizasına taşınmıştı. Sıçanlar da vardı burada. Geceleri sigara içmek için çıktığımda arada sırada görüyordum onları; çalılıkların arasından hızla kayıp geçen ve aydınlatılmış açık meydandan hızla karşı taraftaki çiçekliklerin güvenliğine doğru sıvışan siyah sırtlar. Şimdi orada kadın kuaförlerden biri duruyordu, sigarasını içerken cep telefonu elinde, biriyle konuşuyordu. Kırklarında olmalıydı ve tahminimce küçük kasaba dilberi olarak büyümüştü, her hâlükârda bana Arendal'da yazları mekânlarda görebileceğin türden kadınları anımsatıyordu; kırklarında, abartılı sarı ya da abartılı siyah saçları, abartılı bronz tenleri, abartılı cilveli gözleri, abartılı kahkahaları olan kadınlar. Sesi boğuktu, Skåne ağzıyla konuşuyordu ve bugün bembeyaz

giyinmişti. Beni görünce başıyla selam verdi, ben de başımı salladım. Taş çatlasa iki çift kelam etmiş olmamıza rağmen onu seviyordum, Stockholm'de tanıştığım, ya sınıf atlamak üzere olan, ya da atlamış olan ya da atladığını sanan diğer tüm insanlardan öylesine farklıydı ki. En basit hâliyle ifade etmek gerekirse, sadece giysileri ve eşyaları bakımından değil, aynı zamanda düşünceleri ve tutumları dâhil, onların ezberleriyle hiçbir alakası yoktu.

Kapının önünde durup anahtarları çıkardım. Bodrum katındaki çamaşırhane penceresinin üzerindeki havalandırmadan deterjan ve temiz giysi kokusu yayılıyordu. Kilidi açtım ve olabildiğince sessiz bir şekilde antreye adım attım. Vanja bu sesleri tanımakla kalmayıp hangi sırayla çıktıklarını dahi biliyordu, o kadar iyi biliyordu ki içeriye adım attığım anda uyanıyordu her defasında. Şimdi de öyle olmuştu. Hem de bir çığlıkla. Çığlığını duymazdan geldim, asansörün kapısını açtım, düğmeye bastım ve iki kat yukarı çıkarken aynada kendime baktım. Geldiğimizi çığlıklardan anlamış olması muhtemel Linda kapıda durmuş bizi bekliyordu.

"Ne haber," dedi. Güzel vakit geçirdiniz mi? Yeni mi uyanmış benim kızım. Gel bana sen..."

Kemerini çözüp Vanja'yı kucağına aldı.

"İyiydik," dedim, Linda hırkasının düğmelerini çözüp çocuğu emzirmek için oturma odasına geçerken ben de boş puseti içeri sürdüm.

"Ama bebek ritim aktivitesine bir daha hayatta adımımı atmam."

"O kadar mı kötüydü?" diye sordu bana bir anlığına gülümseyerek bakıp, sonra başını eğip Vanja'yı çıplak göğsüne yerleştirdi.

"Kötü de ne kelime? Hayatımdaki en kötü deneyimdi. Ayrılırken öfkeden köpürüyordum."

"Anladım," dedi konuyla daha fazla ilgilenmediğini belirtircesine.

Vanja'ya gösterdiği şefkat bambaşkaydı. Onu büsbütün sarıyordu. Tamamıyla hakikiydi.

Aldıklarımı mutfağa götürüp buzdolabına yerleştirdim, içinde fesleğen ekili ufak saksıyı pencere kenarına bir fincan tabağının üzerine koyup suladım, pusetin altındaki kitapları çıkarıp

kitaplığa kaldırdım, bilgisayarın başına oturdum ve posta kutumu kontrol ettim. Sabahtan beri kontrol etmemiştim. Carl-Johan Vallgren'den bir mail vardı, ödül adaylığım için beni tebrik ediyordu, kitabımı maalesef henüz okumadığını ve bir gün bir bira içmek istersem ona bir alo dememin yeteceğini söylüyordu. Carl-Johan gerçekten sevdiğim biriydi, kimilerinin rahatsız edici, kibirli, hatta aptalca bulduğu aşırılığıyla ilgili her şeye değer veriyordum, hele ki İsveç'te geçirdiğim iki seneden sonra. Ama onunla bira içmem mümkün değildi. Orada öylece sessizce otururdum, bunu yapardım biliyorum; daha önce iki kez yapmıştım bile. Bir mail de Marta Norheim'den gelmişti, bana verilen NRK2'nin Roman Ödülü kapsamında yaptığı röportaj ile ilgiliydi. Ve bir tane de amcam Gunnar'dan gelmişti, kitap için bana teşekkür ediyordu ve okumak için güç toplamaya çalıştığını yazmıştı, Norveçli İskandinav Kurulu Edebiyat Ödülü için bana bol şans diliyor ve mailini Yngve'yle Kari Anne'nin boşanmasına üzüldüğünü eklediği bir not ile sonlandırıyordu. Yanıt vermeden pencereyi kapadım.

"İlginç bir şey var mı?" dedi Linda.

"Yani. Carl-Johan tebrik ediyor. NRK iki hafta içinde bir röportaj yapmak istiyormuş. Gunnar da yazmış. Kitaba teşekkür etmek için. Hiç yoktan iyidir, hele ki *Ute av verden* (Dünyanın Dışında) için ne kadar öfkelendiğini hesaba katarsak.

"Doğru," dedi Linda. "Carl-Johan'ı aramayacak mısın?"

"Kafan iyi galiba?"

Somurttu.

"Sadece yardımcı olmaya çalışıyorum," dedi.

"Biliyorum," dedim. "Kusura bakma. Öyle demek istememiştim. Yanlış anlama olur mu?"

"Tamam, sorun değil."

Yanından geçip kanepenin üstünde duran *Karamazov Kardeşler*'in ikinci cildini aldım.

"Ben çıkıyorum o zaman. Görüşürüz."

"Görüşürüz."

Şimdi bana ait bir saat vaktim vardı. Bu, yani akşamüstleri kendime bir saat ayırmak, gündüzleri Vanja'nın bakımını üstlenmek

için öne sürdüğüm tek koşuldu, kendisinin hiç böyle bir lüksü olmadığı için Linda bunu haksızlık olarak nitelendirse de kabul etmişti. Ona ait bir saatinin hiç olmamasının nedeni, tahmin ediyorum, bunun aklına dahi gelmemiş olmasıydı. Bunun hiç aklına gelmemiş olmasının nedeni de, yine tahminimce, yalnız kalmaktansa benimle beraber olmayı tercih etmesiydi. Ama benim isteğim farklıydı. Böylece, akşamüstleri bir saat boyunca yakınlardaki bir kafeye oturup sigara içiyordum. Aynı kafeye asla dört ya da beş seferden fazla gitmiyordum çünkü bana "müdavim" gibi davranmaya başlıyorlardı, yani oraya gittiğimde beni selamlıyorlar, tercihlerimi bildiklerini göstererek beni etkilemeye çalışıyorlar, gündemdeki konulardan biri hakkında yorumlar yaparak yakınlık gösteriyorlardı. Oysa benim için büyük bir şehirde yaşamanın tüm maksadı kendimi bütünüyle yalnız hissederken dört yanımın insanlarla çevrili olmasıydı. Hem de ömrümde *hiç* görmediğim yüzlerle! Bitmek tükenmek bilmeden gelip geçen yüzlere kendimi kaptırmaktı büyük şehri benim için cazip kılan şey. Birbirinden farklı tip ve karakterlerle dolup taşan metro. Meydanlar. Trafiğe kapalı sokaklar. Kafeler. Büyük alışveriş merkezleri. Mesafeler ve mesafeler; mesafelere doyamıyordum. Bu yüzden bir baristayla göz göze geldiğimde beni selamlayıp bana gülümsüyorsa ve daha siparişi vermeden içtiğim kahveyi masama bırakmakla kalmayıp yanında mesela müesseseden bir kruvasan ikram ediyorsa, orayı terk etmenin zamanı gelmiş demekti. Ve alternatif yer bulmak hiç zor olmuyordu, şehir merkezinde yaşıyorduk, on dakika yürüme mesafesindeki çemberde yüzlerce kafe vardı.

Bu sefer merkeze inen Regeringsgatan'ı takip ettim. Ortalık insan kaynıyordu. Bebek ritim aktivitesindeki güzel kadını düşündüm yürürken. Neler olmuştu öyle? Onunla yatmak istemiştim ama tabii buna fırsat olacağına inandığımdan değildi, ayrıca fırsat olsaydı bile yapmazdım. O hâlde gözleri önünde, bir kadın gibi davranmış olmamın ne önemi olabilirdi ki?

Öz imge ile ilgili çok şeyler söylenebilirdi, ama nihayetinde aklın makul odalarında şekillenmediği kesindi. Akıl bir yere kadar anlasa dahi yönetme gücünden yoksundu. İnsanın öz imgesi sadece insanın olduğu kişi ile ilgili değil, aynı zamanda olmak isteyeceği,

olabileceği ve bir zamanlar olmuş olduğu kişiyle de ilgilidir. Öz imge için gerçek ve hipotetik olan arasında hiçbir fark yoktu. İçinde bütün yaş dönemlerini, bütün duyguları, bütün güdüleri barındırıyordu. Şehrin her köşesinde pusetle yürürken ve günlerimi çocuğuma bakmakla geçirirken, hayatıma bir şeyler katmış ve dolayısıyla onu daha zenginleştirmiş olmuyordum, tam tersine bir şeyler, kendimden, erkekliğime tutunan bir parça, eksiliyordu. Bunu anlamamı sağlayan şey zekâm değil –çünkü zekâm bunu iyi bir sebepten yaptığımı, yani çocuğumuzla ilgili Linda'yla eşit sorumluluk almamız gerektiğini biliyordu– duygularımdı, kendimi bu denli dar ve bu denli yakın olduğu için insana hiçbir hareket imkânı sunmayan bu kalıbın içine sokmaya her zorlayışımda çaresizliğe sürükleniyordum. Mesele hangi parametrelerin geçerli olduğuydu. Eğer parametreler eşitlik ve adalet ise, o zaman erkeklerin her alanda yumuşaklık ve yakınlık esaretine düşmesi üzerine söylenebilecek bir söz olamazdı. Aynı şekilde bu tavrın alkışlarla karşılanmasına da, zira parametre eşitlik ve adalet olduğunda değişim şüphe götürmeyen bir gelişme ve ilerleme sayılırdı. Ama başka parametreler de vardı. Mutluluk bunlardan bir tanesiydi, yoğun yaşama hissi ise bir başkası. Ve kırklarına yaklaşana dek kariyerlerine odaklanıp son anda çocuk sahibi olan ve karı koca ikisi de kariyerlerine devam edebilsin diye çocuğun bakımını birkaç ay içerisinde bir yuva bulunana dek kocasına devreden kadınların öncüllerine oranla daha mutlu olma ihtimalleri vardı. Evde kalıp altı ay boyunca bebeğinin bakımını üstlenen erkekler ise bu şekilde yoğun yaşama hissini kuvvetlendiriyor olabilirdi. Ve kadınlar, bu ince kollu, geniş kalçalı, kafalarını tıraşlayan, siyah tasarım gözlükler takan ve BabyBjörn taşıyıcıların omuzdan askılı ana kucaklarına oranla artılarını ve eksilerini bilen yahut bebek pürelerini evde hazırlamak mı yoksa hazır ekolojik kavanozlardan mı yedirmek en iyisi tarzı detayları en az onlar kadar hararetle tartışabilen bu adamları gerçekten de arzulamış olabilirdi. Bu erkekleri bütün ruhları ve kalpleriyle arzulamış olabilirlerdi gerçekten de. Ha ama arzulamamış olsalar dahi önemli değildi çünkü parametreler eşitlik ve adaletti, çünkü bu ikisi hayata ve ilişkiye dair diğer her şeyi gölgede bırakıyordu. Bu bir seçimdi ve seçim

yapılmıştı. Benim durumum da dâhil. Eğer daha farklı olmasını isteseydim, baştan geri adım atar ve Linda hamile kalmadan önce bunu ona şu şekilde söylerdim: Bak şimdi, çocuk istiyorum ama evde kalıp onlara bakmak istemiyorum, bu sana uyar mı? Bu da, bunları yapmak zorunda kalan sen olacaksın anlamına geliyordu tabii ki. O da o zaman hayır, bana uymaz, ya da, evet, bana uyar ve geleceğimiz bu temelin üstüne kurulabilir derdi. Ama bunu yapmadım, bunun için yeterli öngörüm yoktu, bunun neticesinde de oyunun kurallarına uymak zorundaydım. Dâhil olduğumuz sınıf ve kültürde, eskiden kadının rolü olarak sınıflandırılan bu rolü ikimizin de üstlenmesi anlamına geliyordu bu. Odisseas'ın direğe bağlı olduğu gibi bağlıydım bu kurallara: Kendimi özgür kılmak isteseydim bunu yapabilirdim, ama her şeyi kaybetme pahasına. Sonuç olarak, içimde bin sekiz yüzlü yıllardan kalma bir adamın hiddetiyle Stockholm sokaklarında modern ve kadınsılaşmış hâlde dolanıyordum. Elimi pusete değdirdiğim anda sanki sihirli bir değnek değmişçesine dışarıdan görünüşüm değişiyordu. Yanımdan geçen kadınları erkeklerin her zaman yaptığı üzere süzerdim hep, esasen bu gizemli bir davranış şekliydi, zira bakışlarıma karşılık verilmesinden öte bir getirisi olamazdı, ve eğer güzel bir kadın gördüysem de arkamı dönüp onu seyrederdim, hoş çaktırmadan tabii ama yine de: Neden ha, neden? Bütün bu gözler, bu ağızlar, bu göğüsler, bu beller, bacaklar, popolar ne amaca hizmet ediyordu? Onlara bakmak neden bu kadar önemliydi? Birkaç saniye, hadi bilemedin birkaç dakika sonra haklarında her şeyi unutacakken hem de? Bazen kimisiyle göz göze geliyordum ve bakışma bir salise uzasa içimde bir şeyler dalgalanıyordu, çünkü o kalabalığın içinden gelen birisiydi, hakkında hiçbir şey bilmediğim, nereli olduğunu, nerede yaşadığını bilmediğim biriydi ama yine de bakışıyorduk, mesele buydu, sonra da bitiyordu, yanımdan geçip gidiyor ve hafızamdan orada sanki hiç var olmamışçasına sonsuza dek siliniyordu. Pusetle yürüyorsam sanki yokmuşum gibi, hiçbir kadın bana bakmıyordu. Belki bu şekilde başımın bağlı olduğunu ayan beyan gösterdiğim içindir diye düşünebilir insan, ama Linda'yla el ele yürümem başımın bağlı olduğunu çok daha bariz bir şekilde göstermesine rağmen kimsenin benimle

bakışmak konusunda cesareti kırılmış gibi durmuyordu. Of, başıma ne geliyorsa hepsini hak etmiyor muydum sanki, müstahak değil miydi bana, evde senin çocuğunu doğurmuş bir kadın dururken başka kadınlara yan gözle bakmak neydi?

Hayır, bu iyi değildi.

Hem de hiç iyi değildi.

Tonje bir seferinde gece gittiği bir mekânda tanıştığı bir adamdan bahsetmişti, gece geç bir saatmiş, adam masalarına gelmiş, sarhoş ama zararsızmış, ya da en azından öyle düşünmüşler, doğrudan doğumhaneden çıkıp geldiğini söylemiş çünkü, sevgilisi o gün ilk çocuklarını doğurmuş ve o da bunu kutlamak için dışarı çıkmış. Ama sonrasında ona asılmaya başlamış, dozu da yavaş yavaş artırmış, en sonunda da evine gitmeyi teklif etmiş... Tonje ruhunun derinliklerinde sarsılmış ve müthiş bir tiksinti duymuştu, ama aynı zamanda büyülenmişti de, öyle düşünmüştüm, çünkü böyle bir şey nasıl mümkün olabilirdi ki, adamın aklından neler geçiyordu?

Bundan daha büyük bir aldatma düşünemiyordum. Ama bütün bu kadınlarla bakışmaya çalışırken ben de aynı şeyi yapmış olmuyor muydum?

Düşüncelerim kaçınılmaz bir şekilde Linda'ya kaydı, Linda evde oturup Vanja'yla ilgileniyorken ben ikisinin gözlerini düşündüm; Vanja'nın meraklı ya da mutlu veya uykulu gözlerini, Linda'nın güzel gözleri canlandı hafızamda. Kimseyi onu istediğim kadar istememiştim hayatımda, ve şimdi sadece ona değil, çocuğuna da sahiptim. Bununla neden yetinemiyordum? Yazmayı bir seneliğine bırakıp Linda okulunu bitirene kadar Vanja'ya neden babalık yapamıyordum? Onları seviyordum; onlar da beni seviyordu. Öyleyse geri kalan her şey bana azap vermeyi, eziyet etmeyi neden bırakmıyordu?

Daha çok gayret etmeliydim. Çevremde olup bitenleri bırakmalı ve gün içinde sadece Vanja'ya odaklanmalıydım. Linda'ya ihtiyaç duyduğu her şeyi vermeliydim. İyi bir insan olmalıydım. Lanet olsun, iyi bir insan olmaya kapasitem yetmiyor muydu?

Yeni Sony dükkânına varmıştım ve köşedeki Akademi Kitabevi'ne uğrasam mı diye düşündüm, birkaç kitap alır oradaki

kafeye otururum diyordum ki yolun karşısında Lars Norén'i gördüm. Elinde Nike poşetiyle benim geldiğim yöne doğru yürüyordu. Onu ilk defa buraya taşındıktan hemen birkaç hafta sonra Humlegården'de görmüştüm; ağaçların üzerine kadar sis inmişti ve siyahlar içindeki hobbitimsi ufak tefek bir adam bize doğru yürüyordu. Göz göze gelmiştik, gözleri gece kadar karaydı ve omurgamın boydan boya buz kestiğini hissetmiştim, ne biçim bir insandı bu? Bir büyücü müydü, neydi?

"Adamı gördün mü?" diye sormuştum Linda'ya.

"Lars Norén'di," demişti.

"Lars Norén mi?" demiştim.

Tiyatrocu olan Linda'nın annesi uzun zaman önce onunla Stockholm Kraliyet Tiyatrosu'ndaki bir oyunda çalışmıştı, oyunda aktris olarak Linda'nın en yakın arkadaşı Helena da vardı. Linda bana adamın Helena'yla nasıl rahat tavırlarla sohbet ettiğini, sonrasında ağzından çıkan cümleleri kadının oynadığı karaktere nasıl da kelimesi kelimesine söylettiğini anlatmıştı. Linda *Tanrı'nın Komşusu Kaos* ile *Gündüze Gebedir Gece*'yi okumam için başımın etini yiyordu, muhteşem olduklarını söylüyordu, ama hiç fırsat bulamamıştım, okumam gerekenler listesi boyumu geçmişti ve şimdilik ara sıra sokakta onunla karşılaşmakla yetinmek zorundaydım, zira düzenli aralıklarla sokağımızda boy gösteriyordu ve en sevdiğimiz kafe olan Saturnus'e gittiğimizde de onunla röportaj yapıldığı, ya da onun oturup birileriyle sohbet ettiği günler nadir değildi. Karşılaştığım tek yazar da o değildi üstelik; bir seferinde evimizin yakınındaki fırında Kristian Petri'yi görmüştüm, daha önceden tanıdığım yüzlerle karşılaşmaya alışık olmadığımdan neredeyse selam verecektim, ve yine bir seferinde aynı yerde Peter Englund'u görmüştüm, şu müthiş roman *Kızıl Kadın'ın Şatosunda*'yı yazan Lars Jakobson da bir keresinde biz oradayken Café Dello Sport'a gelmişti, bir de yirmili yaşlarımda tutkunu olduğum ve *İyi Geceler Sevdiklerim* kitabıyla beni sağlam bir yumruk yemişten beter eden Stig Larsson'u Sturehof'un terasında görmüştüm, kitap okuyordu, kalbim öylesine hızlı atmıştı ki, insanlar ceset gördüm sanabilirdi. Bir başka zaman da onu Pelikanen'de gördüm, bu sefer yanımda onun yanındaki kişileri tanıyan birileri vardı, tokalaştık, bana

soğuk bir ifadeyle gülümserken bir saman demeti kadar kuru elini sıktım. Bir gece Forum Kültür Merkezi'nde Aris Fioretos'u gördüm, Katarina Frostenson da oradaydı, ayrıca Söder'deki bir partide Ann Jäderlund ile tanıştım. Bütün bu yazarları Bergen'deyken okumuştum, o zamanlar yabancı bir ülkede yaşayan yabancı yazarlardan öte bir şey değillerdi, şimdiyse onları kanlı canlı karşımda görünce o dönemin aurasına bürünüp içimde güçlü bir tarihî şimdiki zaman hissiyatı uyandırmış oluyorlardı, bizim çağımızda yazıp bunu gelecek nesillerin bizi anlayabilmek için referans alacakları atmosferle dolduruyorlardı. Milenyum'un başlarında Stockholm; onları gördüğümde hissettiğim buydu ve bu iyi ve yüce bir histi. Bu yazarların çoğunun en popüler zamanlarının seksenler ile doksanlar olmasını ve çoktan bir kenara itilmiş olmalarını umursamıyordum, istediğim gerçek değil, büyüydü. Okuduğum genç yazarlardan sadece Jerker Virdborg'u sevmiştim; romanı *Yengeç*'teki bir şeyler, diğerlerinin ardına gizlendiği ahlak ve politikadan müteşekkil sis perdesini aşıyordu. Harikulade bir roman değildi belki ama farklı bir şeyin peşindeydi. Edebiyatın tek mecburiyeti buydu, diğer her bakımdan özgür olabilirdi belki ama bu konuda değil, ve yazarlar bunu önemsemiyorlarsa küçümsenmenin haricinde hiçbir şeyi hak etmiyorlardı.

Öylelerinin dergilerinden, yazılarından nasıl da nefret ediyordum. Gassilewski, Raattamaa, Halberg. Ne korkunç yazarlardı.

Hayır, Akademi Kitabevi olmaz.

Yaya geçidinde durdum. Yolun diğer tarafında, eski geleneksel çok katlı mağaza NK'ya giden bir pasajın içinde küçük bir kafe vardı ve ben oraya gitmeye karar verdim. Oraya sık uğramama rağmen, yoğun müşteri trafiğinden kaynaklı ortamın anonimliği sayesinde insan her hâlukârda âdeta görünmez oluyordu.

Bodrum katındaki inşaat malzemeleri satan mağazaya inen merdiven tırabzanının yanı başında boş bir masa vardı. Sandalyenin arkalığına montumu astım, kitabı ön kapağı alta, sırtı da boşluğa dönük şekilde masanın üstüne koydum, böylece kimse ne okuduğumu göremezdi, ardından tezgâhın önündeki sıraya girdim. Üç kişi çalışıyordu, iki kadın ve bir adam; üç kardeş gibi görünüyorlardı. Şimdi kahve makinesinin yanında duran en büyükleri

sadece dergilerde görebileceğiniz türde birinin görünümüne ve görkemine sahipti, onu tezgâhın arkasında hareket ederken gördüğümde fotoğrafı andıran görünümü sanki içinde yürüdüğüm bu dünya onunkiyle kıyaslanamazmışçasına –ve sanırım kıyaslanamazdı da– içimde alevlenen şehveti neredeyse söndürecekti. Ortak hiçbir yanımız yoktu; bakışmamız dışında.

Hassiktir. İşte yine başlıyordum.

Hani bırakıyordum bu işleri?

Cebimden buruş buruş bir yüzlük çıkarıp elimle düzelttim. Diğer müşterileri süzdüm, hemen hepsi yanlarında ışıltılı poşetlerle oturuyordu. Parlak botlar ve ayakkabılar, şık takım elbiseler ve paltolar, farklı kürk yaka, farklı altın kolye, yaşlı ten ve rimelli göz yuvarlarındaki yaşlı gözler. Kahveler içilmiş, milföylü kremalı pastalar yenmişti. Orada oturan insanların kafasından geçenleri öğrenmek için bir servet dökmeye hazırdım. Dünya onlara nasıl görünüyordu? Benim gördüğümden radikal bir biçimde farklı olduğunu bir düşünsenize. Koyu renkli deri koltuğun üzeri safi keyif miydi onlara, kahvenin siyah yüzeyi ve acı tadı, milföy hamurundan yapılan tatlının kıvır kıvır ve çatlak yüzeyindeki sarı kremasından bahsetmiyorum bile. Ya bu dünya içlerinde tamamıyla şakıyor idiyse? Ya günün onlara sunduğu sayısız keyiften patlamak üzere idiyseler? Poşetleri örneğin, süpermarketlerdeki poşetlerde olduğu üzere küçük karton saplar yerine dâhiyane ve gösterişli sicimden sapları vardı bazılarının. Ve birilerinin bütün birikimleri ve tecrübeleriyle tasarlamak için günler hatta aylar harcadığı logolar; diğer birimlerin onayını ve yorumlarını almak üzere yapılan toplantılar, tasarımın ince işi için daha fazla uğraş gerekmişti mutlaka, belki tasarladıkları örnekleri eşe dosta da göstermişlerdi, sabahlamışlardı, çünkü bütün titiz ve ayrıntılı emeğe, işin içine katılan dâhiyaneliğe rağmen her zaman sevmeyen birileri çıkacaktı, ta ki bunun bir gerçeğe dönüştüğü gün gelene, ve şimdi örneğin kaskatı sarı saçlarıyla ellilerindeki şu kadının kucağında durana dek.

Kadın pek öyle memnun görünmüyordu. Daha çok düşünceliydi sanki. Uzun ve mutlu bir ömrün ardından dingin bir iç huzuruna mı ermişti? Dünyadaki nesne ve fenomenlerin arasında

sürgit bir yolculuğa çıkmış ve kahve fincanının soğuk sert beyaz yüzeyi ile kahvenin siyah, akışkan sıcak sıvısı arasındaki mükemmel tezatta mola veren bir ömürde öyle mi? Oysa dağ eteğindeki çakıl yığınlarının arasında yüksük otları görmemiş miydi bir zamanlar? Şehre gizemli ve büyülü bir hava katan puslu kasım gecelerinin birinde parkta elektrik direğine işeyen köpeği seyretmemiş miydi? Çünkü ah, ah, hava, sadece cildin, yünün, metalin üstünü ince bir zar gibi örtmekle kalmayıp, o griliğin içinde ışıldayıp parıldayan ufacık su damlacıklarıyla dolu değil midir öyle zamanlarda? Arka bahçenin karşısında, adamın birini bodrum katının penceresini kırıp mandalı kaldırıp içeride ne bulursa çalmak üzere sürünerek içeri girerken görmemiş miydi? İnsanoğlunun işine akıl sır erdirilemez doğrusu! Onun da metal stantlı, minik delikli ve standıyla aynı metalden yapılma kapakları olan çizgili camdan küçük tuzluk ve biberliği yok muydu sırasıyla tuz ve biber ekebilsin diye? Ve nelerin üstüne ekildiğini görmüştü bunların? Domuz rostosu, kuzu budu, içine ince kıyılmış taze soğanın yeşili eklenmiş enfes sarılıktaki omletler, nohut çorbası ve dana rostosu. Gerek tatları, gerek kokuları, gerek renkleri ve şekilleriyle her biri başlı başına bir deneyim olan bu izlenimlerle tıka basa dolunca insanın orada sessiz sakin oturup dünyadan başka bir şey özümsemek istemiyormuş gibi görünmesi tuhaf gelmemeliydi belki de.

Önümdeki adamın siparişini nihayet tezgâha koymuşlardı, üç latte, hazırlaması acayip çaba gerektiriyordu belli ki, sonra omuz hizasında siyah saçları, yumuşak dudakları ve tanıdığı birini gördüğünde hemencecik canlanan ama şu anda nötr bakan gözleriyle servisi yapan kadın bana baktı.

"Sütsüz, sade kahve değil mi?" dedi ben daha ağzımı bile açmadan.

Başımla onayladım ve kahveyi getirmek üzere arkasını döndüğünde iç çektim. Uzun boylu, kazağında bebek maması lekeleri olan ve artık saçını hiç yıkamayan adamı demek o da fark etmişti.

Fincana kahve doldurduğu birkaç saniye boyunca onu incelemiştim. Onun da siyah, diz boyu çizmeleri vardı. Belli ki bu kışın modası buydu, hiç geçmemesini diledim.

"Buyurun," dedi.

Yüzlük banknotu uzattım, manikürlü parmaklarıyla aldı, ojesinin şeffaf olduğu dikkatimi çekti, kasadan paranın üstünü hesapladı ve elime bıraktı, parayı uzatırken bana doğru gülümseyen ifadesi arkamda sırada beliren üç kadın arkadaşına yöneldi.

Masanın üstünde duran Dostoyevski kitabı beni pek açmamıştı. Kitabı ne kadar az okursam, yeniden okumaya başlama eşiğim de o kadar yükseliyordu, ki bu bir kısır döngüydü. Ayrıca Dostoyevski'nin betimlediği dünyada olmaktan hazzetmiyordum. Ne kadar mest olursam olayım, ne kadar hayran kalırsam kalayım, kitaplarını okurken içimde uyanan tedirginlik duygusundan bir türlü kurtulamıyordum. Aslında hayır, tedirginlik değil. Rahatsızlık desek daha doğru olur. Dostoyevski'nin dünyasından rahatsızlık duyuyordum. Ama yine de ne okuduğumu kimse görmesin diye etrafımı kolaçan ettikten sonra kitabı açıp okumak üzere sandalyeye kuruldum.

Dostoyevski'den önce ideal, Hristiyanlık ideali bile, her zaman saf ve güçlüydü, cennetin bir parçasıydı, neredeyse hepimiz için ulaşılmazdı. Ten iradesiz, akıl dayanıksızdı, ama ideal bükülmezdi. İdeal, mücadeleye can atan, dayanan, mücadele verendi. Dostoyevski'nin kitaplarında her şey insana dairdir, ya da aslında, insana dair olandır her şey, ters düz edilen idealler de öyle, ki bu ideallere ancak pes ettiğinde, ipin ucunu bıraktığında, içini irade yerine iradesizlikle doldurduğunda ulaşılabilir. Dostoyevski'nin en önemli romanlarında yer alan idealler tevazu ve görünmezliktir, ve olay örgüsü dâhilinde asla gerçekleştirilemeyişlerinde yatar onun büyüklüğü, çünkü bu tam da onun bir yazar olarak kendi tevazusu ve kendi görünmezliğinin sonucudur. Diğer büyük birçok yazarın aksine Dostoyevski'nin kendisi romanlarında fark edilebilir değildir. Cümlelerinde onu işaret eden hiçbir görkem yoktur, ön plana çıkarılan hiçbir nihai ahlaki değer yoktur, bütün maharetini ve çabasını insanları birey yapmak adına kullanır, ve insanın içinde alçak gönüllü olmaya ya da görünmezliğe yanaşmayan çok yön olduğundan, mücadele ve aktif uğraş her zaman merhamet ve affetmenin pasifliğinden daha güçlüdür ve bu hep onların sonu olur. Buradan yola çıkarak, örneğin, eserlerindeki

nihilizm kavramını inceleyebilir insan, asla gerçek durmayan, hep sanki safi bir idefiks, kendi döneminin entelektüel cennetinden bir parça gibi görünür, çünkü tam da insana dair olanın olabilecek en grotesk ve hayvansı formundan, aristokratik incelikten, kirlenmişten, yoksuldan, dünyevi şaşaayı reddeden İsa idealine kadar tüm formlarıyla her yerden fışkırmaktadır, ve her yeri, nihilizm üzerine dönen bir tartışmayı dahi, tıka basa anlamla doldurur. On dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında, büyük ayaklanmalar çağında yazmış ve çalışmış, ve her türlü dinî ve ahlaki kuşkuya aynı şekilde ilgi duymuş Tolstoy gibi bir yazarda ise her şey farklı görünür. Onda manzaraların ve mekânların, geleneklerin ve kostümlerin uzun betimlemeleri vardır, ateşlendikten sonra tüfeğin namlusundan duman yayılır, çıkan gürültünün zayıf ekosu yankılanır, yaralı hayvan devrilip can vermeden önce şaha kalkar ve oluk oluk akan kanının buharı tüter. Avlanmak başka bir çabaya girişilmeden, kapsamlı bir tasvirle ele alınır, objektif bir fenomenin bilgilendirici belgelenmesi, esasen olaylarla dolu bir anlatının arasına sıkıştırılmıştır. Eylem ve olayların kendi başlarına içerdikleri bu ağırlık Dostoyevski'de yoktur, onların arkalarında mutlaka başka anlamlar, bir ruhun dramı gizlidir, ve bu onun her defasında insana dair olan ve bizi dışımızdaki dünyaya bağlayan bir özelliği dâhil etmediği anlamına gelir. Birçok rüzgâr çeşidi esip geçer insanın içinden ve orada ruhun derinliğinden başka varlıklar vardır. Eski Ahit'i yazanlar bunu herkesten iyi bilirdi. İnsana dair göstergelerin olası en zengin tasviri orada bulunur ve hayatın olası tüm formları orada temsil edilmektedir, ama bizim için en geçerli olan hariç; iç dünyamız. İnsana dair olanın, birinin diğerini hep açıkladığı ya da netleştirdiği, bilinç dışı ve bilinç, rasyonel ve irrasyonel olarak ayrılması, ve Tanrı'yı mücadelenin bitip huzurun vuku bulduğu, insanın ruhunu gömebileceği bir şey olarak algılamak içinden çıkılamaz bir şekilde günümüze ve bize bağlı yeni kavramlardır, ve haksız da sayılmayarak bazı şeyleri onlar hakkındaki bilgilerimizle ya da imgeleriyle birleştirerek onların elimizden kayıp gitmelerine mahal vermiş ve bu sırada da insan ve dünya arasındaki ilişkiyi ters düz etmiştir; öyle ki eskiden insan dünyada gezinirken, artık dünya insanda gezinmektedir.

Şimdi anlam kaydığında anlamsızlık peşinden gelmektedir. Ve tıpkı bin sekiz yüzlü yıllarda insana dair olanların her şeyi istila ettiği ve Dostoyevski ve Munch ve Freud'da görülebileceği üzere, insanların gerek ihtiyaçtan, gerek arzudan kendi kendinin cenneti olduğu gibi, bizi geceye açan artık Tanrı'nın terk edilmesi değildir. Gelgelelim bu cennetten geriye tek bir adım yeterdi tüm anlamın kaybolması için. İşte o zaman açık bir şekilde, sadece boş, siyah ve soğuk değil de insanların üstünde ve ötesinde sonsuz bir cennet olduğunu görürdü insan. Evren bağlamında insana dair olmanın ederi neydi? Bu dünyada insanoğlu, böcekler içinde bir böcek, yaşam formları arasında bir yaşam formu muydu yoksa, ki bu bir gölde su yosunu olabileceği gibi, ormanda mantar, balığın karnında yumurta, yuvasındaki sıçanlar ya da resifteki midye salkımları olabilirdi. Hem bir araya toplanmak, yaşamak ve ölmek dışında hayatta bir amaç ve yön yokken neden bir şey yerine başka bir şey yapacaktık ki? Sonsuza dek yitip bir avuç rutubetli toprağa ve bir miktar sararmış gevrek kemiğe dönünce bu hayatın değerini kim öğrenmek istemiştir ki? Kafatası, mezarın dibinde bir yerde alayla sırıtmıyor muydu? Bu bakış açısına göre fazladan birkaç ölü neyi değiştirirdi? Ama evet, bu aynı dünyada başka bakış açıları da vardı; burası serin nehirler, uçsuz bucaksız ormanlar, helezonik salyangoz kabuklarından ve derin obruklardan, damarlardan ve beyinden, terk edilmiş gezegenlerden ve genişleyen evrenlerden müteşekkil bir mucize olarak görülemez miydi? Evet, görülebilirdi, çünkü anlam bize verilen bir şey değil, bizim verdiğimiz bir şeydir. Ölüm yaşamı anlamsızlaştırıyordu çünkü çabaladığımız her şey hayatın sonuyla sona eriyordu, ama bir yandan anlam da katıyordu, zira varlığı, elimizde kalan her bir küçük parçayı vazgeçilmez, her ânı kıymetli kılıyordu. Ama benim çağımda ölüm yaşamlarımızdan çıkarılmıştı ve gazetelerde, televizyon haberlerinde, filmlerde sabit bir öğe olmaktan öte bir varlığı yoktu, bir olaylar dizisinin sonunu, bir süreksizliği işaret etmiyordu ama bu günlük tekrarlamalardan ötürü tam tersine bir olaylar dizisinin uzatılmasını, bir sürekliliği sembolize ediyordu, böylelikle tuhaftır ama bizim kendimizi güvende hissettiğimiz bir duygunun parçası hâline gelmişti. Uçak kazası bir ritüeldi ve

düzenli aralıklarla meydana gelirdi, olaylar zincirinde yeri belliydi, üstelik biz onun asla bir parçası değildik. Güvende olma duygusu, ama bir o kadar da heyecan ve yoğunluk, çünkü yolcuların son saniyelerinin ne kadar korkunç geçtiğini düşünsenize... Gördüğümüz ve yaptığımız şeylerin hemen hemen tamamında içimizde tetiklenen ama bizimle ilgisi olmayan o yoğunluktan vardı. Neydi bu, başkalarının hayatlarını mı yaşıyorduk? Evet, sahip olmadığımız ve başımızdan geçmeyen her şeye aslında sahiptik ve hepsini tecrübe etmiştik, çünkü seyretmiştik ve bizzat bulunmadan iştirak etmiştik. Hem de öyle arada sırada falan da değil, her gün... Ve sadece ben ve tanıdığım herkes değil, ama bütün büyük kültürler, evet mevcut kültürlerin neredeyse hepsi, var olan hemen herkes, lanet insanlığın tümü. Tıpkı okyanusun yağmur ve karla yaptığı gibi, her şeyi keşfetmiş ve kendisinin yapmıştı insanlık, bizim yapmadığımız ve dolayısıyla da insana dairle doldurmadığımız hiçbir şey ve yer kalmamıştı artık; zihnimiz orada bulunmuştu. İlahi bağlamda, insana dair olan her zaman küçük ve önemsizdi ve muhtemelen bu perspektifin muazzam değeri yüzünden olsa gerek –ki belki de sadece bilginin bir düşüş olduğu kavrayışıyla kıyaslanabilir– ilahi kavramı her şeyden önce yükselişe geçmiş ve şimdi de sonuna gelmişti. Sonuçta hayatın anlamsızlığına ağıt yakan kim kaldı ki? Ergenler. Varoluşsal meseleler ile oyalanan bir tek onlar kaldı, ve bunun neticesinde, öyle çocukça ve toy bir tarafları var ki tam da bu yüzden, edep duyguları hiç ellenmemiş yetişkinler için bu konuyla uğraşmak iki misli güçtür. Ancak bu çok da tuhaf değildir, çünkü yaşama dair, hayatımızın hiçbir evresinde ergenlik döneminde olduğu kadar tutkulu ve güçlü duygular beslemeyiz, zira dünyaya adım attığımız ilk dönemdir ve bütün duygularımız yeni duygulardır. Küçük yörüngelerdeki büyük fikirleriyle işte orada dururlar, oraya buraya bakarak onları uygulamaya koymak için fırsat kollarlar, çünkü baskı artmaktadır. Önünde sonunda keşfettikleri kişi Dostoyevski amcaları değildir de kimdir? Dostoyevski ergenlerin yazarı, nihilizm ergenlerin konusu olmuştur. Nasıl böyle olduğunu söylemesi kolay değil, ama nihayetinde bütün bu uçsuz bucaksız sorunsalın tamamı itibarsızlaştırılmış, bir yandan bütün eleştirel güç adalet

ve eşitlik fikirleri içinde yutulduğu sola kaymıştır, ki bunlar elbette ki içindeki dipsiz hayatı sürdürdüğümüz toplumumuzu yasallaştıran ve yönlendiren fikirlerin ta kendisidir. On dokuzuncu yüzyıl nihilizmi ile bizim çağımızdaki nihilizm arasındaki fark boşluk ve eşitlik arasındaki farktır. 1949'da Alman yazar Ernst Jünger gelecekte dünya devletine yakın bir modele yaklaşacağımızı yazmıştı. Şimdilerde liberal demokrasinin hüküm sürdüğü modern toplumlarda Jünger haklı çıkmış gibi görünüyor. Hepimiz demokrat, hepimiz liberaliz ve devletler, kültürler ve insanlar arasındaki farklar her yerde kırılmaktadır. Bu hareketin kalbindeki şey nihilist değil de nedir? "Nihilist dünya, özünde gittikçe azalan bir dünyadır, doğal olarak, mecburen sıfır noktasına çıkacak bir yöne doğru hareket etmektedir", diye yazmıştır Jünger. Böylesi bir azalmaya verilebilecek örnekler Tanrı'nın "iyi" olarak algılanması veya dünyadaki bütün karmaşık eğilimler için ortak bir payda bulma arzusu veya uzmanlaşmaya gösterilen temayüldür –ki bu da azalmanın başka bir biçimidir– veya her şeyi, güzelliği, ormanları, bedenleri rakamlara dökme isteğidir. Zira para birbirinden tamamen farklı şeyleri metalaştıran bir birim değildir de nedir? Ya da Jünger'in yazdığı üzere: "Ufak ufak bütün alanlar bu tek ortak paydada toplanıyor, nedenselliğe rüyaların bulunduğu mesafede konumlanmış olanlar bile." Yaşadığımız yüzyılda rüyalarımız bile aynı, rüyalarımızı bile satıyoruz. Eşit değerde demek, önemsiz demenin sadece başka bir yolu.

Gecemiz işte buradadır.

Etrafımdaki insanların giderek azaldığının ve dışarıda sokakların karardığının farkında olsam da bunun zamanın geçtiğine dair bir işaret olduğu, kitabımı bir kenara bırakıp kendime yeniden kahve almaya giderken kafama dank etti.

Saat altıya on vardı.

Hassiktir.

Saat beşte evde olmam gerekiyordu. Üstelik bugün cumaydı, akşam yemeği ve gece için hep özel bir şeyler yaptığımız gündü. En azından plan böyleydi.

Siktir ya.

Montumu aldım, kitabımı cebime soktum ve dışarı fırladım.

"İyi günler!" diye seslendi görevli arkamdan.

"İyi günler!" diye karşılık verdim arkamı dönmeden. Eve dönmeden alışveriş yapmam gerekiyordu. Önce tam karşıdaki Systembolaget'ye gittim, en pahalıların bulunduğu raftan rastgele bir şişe kırmızı şarap aldım elime, etiketinde bir boğa kafası var mı diye kontrol ettikten sonra alışveriş merkezine giden yolu takip ettim, alışveriş merkezi öylesine büyük ve lükstü ki orada kendimi hep bir berduş gibi pespaye hissederdim, merdivenlere, sonra da bodrum katındaki, Stockholm'deki en pahalı ürün çeşitlerinin olduğu ve gelirinizin yüklü bir kısmını bırakabileceğiniz markete gittim, gurme falan olduğumuzdan değil de Birger Jarlsgatan metrosundaki ucuz marketlere gidemeyecek kadar tembel olduğumuzdan ve parayı hiç sallamadığımdandı, yani olduğunda su gibi harcar, olmadığında da ihtiyaç duymazdım. Aptalcaydı tabii ki; hayatı bizim için gereğinden fazla zorlaştırıyordu. Bütçemiz sınırlı olmasına rağmen kolaylıkla düzenli ve sağlıklı olabilirdi, tabii elime geçtiği anda har vurup harman savurup sonraki üç yıl kıt kanaat yaşamasak. Ama bütün bunlara kim kafa yorardı ki? Ben olmadığım kesin. Böylece et reyonuna, iyi yetiştirilmiş ve kesim sonrası yeterince bekletilmiş, Gotland'daki çiftliklerden gelen ve bizim standartlarımıza göre acayip pahalı ama muazzam lezzetini benim bile anlayabildiğim dana antrikotun bulunduğu yere gittim, plastik kaplardaki ev yapımı soslardan da aceleyle bir tane kaptım, bir file patatesin yanı sıra birkaç domates, brokoli ve biraz da mantar aldım. Taze frambuaz görünce bir sepet de ondan aldım, hızlıca derin dondurucu tezgâhına yöneldim, yeni getirmeye başladıkları küçük bir markanın vanilyalı dondurmasından aldım, geriye dondurmanın yanına çok yakışan şu Fransız bisküvilerini andıran şeylerden almak kalmıştı ve bu ürün marketin ta öteki ucundaydı ama şansıma orada da bir kasa vardı.

Oy oy oy, saat çeyrek geçiyordu.

Mesele sadece bir buçuk saat gecikmem ve onun oturup beni beklemiş olması değildi, ama erken yattığımız için geceyi çok kısaltmış oluyordum. Benim için hiçbir mahsuru yoktu, ben televizyon önünde birkaç dilim ekmek yiyip gerekirse yedi buçukta yatağa girebilirdim, esas onun adına endişeleniyordum.

Üstelik üç günlük bir mini turneden daha yeni dönmüştüm ve sonraki hafta sonu bir konuşma yapmak üzere Oslo'ya gidecektim, dolayısıyla normalden daha sıkı olmam gereken bir periyottaydım.

Yavaş yavaş kasiyere doğru ilerleyen metal bandın üzerine aldıklarımı koydum. Kasiyer ürünleri teker teker kaldırıyor, lazer okuyucu barkodu okuyana kadar havada döndürüyor, bip sesini duyunca da siyah taşıma bandının üstüne yerleştiriyordu, tüm bunları bir uyurgezer, sanki bir rüyadaymış gibi yapıyordu. Üstümüzdeki ışık keskindi ve yüzünde görünmeyen tek bir gözenek yoktu. Ağzı kenarlardan sarkıyordu; yaşlı olduğu için değil, yanakları çok büyük ve etli olduğu için. Kafası bütün olarak genişti. Ve kuaförde geçirdiği uzun vakitler de genel görünümüne bir fayda sağlamamıştı, sanki bir havucun tepesindeki yeşilliği kuaförde bakımdan geçirmesi gibiydi yaptığı.

"Beş yüz yirmi kron," dedi ve bir anlığına kaldırıp gerdiği parmaklarındaki tırnaklarına baktı. Kartı postan geçirdim ve şifremi girdim. Ekrana bakıp işlemin onaylanmasını beklerken, poşet almayı unuttuğumu fark ettim. Böyle olduğunda genelde insanların yaptığı gibi bilerek unuttuğumu ve sonradan söyleyerek poşeti bedavaya getirmeyi umduğumu düşünmesinler diye mutlaka poşetin parasını öderdim. Ama bu defa üstümde hiç nakit yoktu ve bu kadar ufak bir meblağ için kartı yeniden geçirmek bayağı aptalcaydı. Öte yandan, onun hakkımda ne düşündüğü önemli miydi ki? O kadar şişmandı ki.

"Poşet almamışım," dedim.

"İki kron," dedi.

Kasanın önünde, alttaki raftan poşet aldım ve yeniden kartımı çıkardım.

"Nakit yok muydu?"

"Maalesef."

Elini salladı.

"Ama ödemek istiyorum ben," dedim. "Gerçekten."

Bıkkın bir ifadeyle gülümsedi.

"Önemli değil ya, alabilirsin," dedi.

"Teşekkür ederim," dedim ve aldıklarımı poşetin içine tıkıştırdım ve yukarı çıkan merdivenlere yönlendim, merdiven, duvar-

larında bir mezat firmasının vitrinlerinin bulunduğu bir tür hole çıkıyordu. O holdeki kapıdan çıktığımda, NK karanlıkta, yolun karşısında ışıldıyordu. Şehir merkezinin altında bir geçitler ağı vardı, pasajdan NK'nin zemin katına inip oradan bir yer altı çarşısına çıkardım, bu çarşı sol tarafta Gallerian'a, aynı hizada biraz daha ilerleyince Kulturhuset'e, yolu düz takip edince Plattan'a, sonra da metroya çıkardı. Yağmurlu günlerde hep bu güzergâhı kullanırdım, ama başka zamanlarda da öyle, çünkü yer altına dair her şeyi büyüleyici buluyordum, masalsı bir yanı vardı, kesin çocukluktan geliyordu, karşımıza çıkabilecek en muhteşem şeyin bir mağara olduğu zamanlardan. Bir kış, çok iyi hatırlıyorum, karın boyu iki metreyi geçmişti, 1976 ya da 1977 olmalı, bir hafta sonu ta komşuya kadar bütün bahçeyi kapsayacak şekilde küçük oyuklar kazıp bunları tünellerle birleştirmiştik. Akşam çöküp de karın altında oturup sohbet edebildiğimizde, kendinden geçmiş ve tamamen büyülenmiş yaratıklara dönüşmüştük.

Tıklım tıklım dolu Amerikan barının yanından geçtim, cuma akşamıydı, insanlar iş çıkışı bir bira içmeye, ya da geceye başlamadan önce demlenmeye geliyordu, kalın montlarını oturdukları sandalyelere asıyor, gülümsüyor ve kızarmış yüzleriyle içiyorlardı, çoğu kırklarındaydı, o esnada genç, tığ gibi erkek ve kadınlar, siyah önlükleriyle ortalıkta dolaşıp sipariş alıyor, masalara biraların olduğu tepsileri bırakıp giderken boşları topluyordu. Bütün bu mutlu insanların sesleri, bu sıcak, iyi huylu, aralarda patlayan kahkahalarla renklenen uğultu, kapı açılıp da beş kişi dışarı çıktığı anda bana kadar ulaştı, dışarı çıkanların hepsi de bir şeyle meşguldü, kimi çantasında sigara ya da ruj arıyor, kimi cep telefonunda bir numara çevirip kulağına götürüyor, kimi beklerken beklentiyle caddeyi gözlüyor, ya da sırf bir gülümseme, başka bir şey değil, dostça bir gülümseme iletebilmek için diğerlerine bakıyordu.

"Regeringsgatan'a bir taksi..." dediğini duydum birinin arkamdan. Bir sıra araba usulca ve tüm ağırlığıyla yol boyunca ilerliyordu, içlerindeki yüzler sokak lambalarından gelen ışıkla, şoför koltuğundakilerin ise gösterge panelindeki mavi ışıkla aydınlanmıştı ve bu ışıklar onlara gizemli bir ışıltı katmıştı. Kimi

araçlardan bas ve davul sesi yükseliyordu. Yolun karşısında, az sonra hoparlörden on beş dakika içinde alışveriş merkezinin kapanacağının anons edileceği NK'den insanlar akınlar hâlinde dışarı çıkıyordu. Kalın kürkler, sızlanan küçük köpekler, koyu yün paltolar, deri eldivenler, yığınla torbalar. Ara sıra genç işi bir şişkin mont, ara sıra düşük bel bir pantolon, ara sıra bir yün bere. Sonra koşan bir kadın; bir eliyle beresini tutuyordu, önü açık paltosunun etekleri bacaklarına dolanıyordu. Neye yetişmeye çalışıyordu? Her neyeyse önemli bir şey olmalıydı, ben de koştuğu yöne çevirdim başımı. Ama hiçbir şey olmadı, Kungsträdgården'e doğru köşeden kayboldu. Duvar dibindeki ızgaraların üstünde üç evsiz oturuyordu. Bir tanesinin önünde bir mukavva duruyordu, üstünde keçeli kalemle gece kalacak bir yer için paraya ihtiyacı olduğu yazıyordu. İçinde birkaç bozukluk bulunan bir bere duruyordu hemen yanı başında. Diğer ikisi oturmuş içiyordu. Onların yanından geçerken başka yöne baktım, Akademi Kitabevi'nin orada, karşıdan karşıya geçtim, sert, bir bakıma yüzleri olmayan bina cepheleri boyunca hızlıca yürüdüm ve Linda'yı düşündüm, belki de kızmıştı, belki de gecenin mahvolduğunu, onunla karşılaşmayı nasıl da istemediğimi düşünüyordu. Bir yolu daha geçip, pahalı bir İtalyan lokantasını ardımda bıraktım ve Glen Miller Kafe'ye çabucak bir bakış attığım anda iki kişi taksiden inmiş, Nalen'e yönlenmişti. Arkasında treyleriyle bir müzik grubunun devasa otobüsü park etmişti oraya, hemen arkasında da İsveç Televizyonu'na ait beyaz bir otobüs vardı. Otobüsten kalın demetler hâlinde çıkan kablolar kaldırım boyunca devam ediyordu, kapımızın önündeki üç basamağı atlayarak çıktım, kodu tuşlayıp içeri girmeden önce bu gece orada kimin çaldığını hatırlamak adına sonuçsuz bir çabaya giriştim. Tam merdivenlerden çıkmak üzereyken üst katta bir kapının açılıp kapandığını duydum. Kapının çarpılmasından Rus kadın olduğunu anlamıştım. Ama asansöre binmek için artık çok geçti, ben de merdivenleri çıkmaya devam ettim, ve tabii ki, bir dakika sonra, karşımdaydı, aşağı iniyordu. Beni görmezden geldi. Ben yine de selam verdim.

"Merhaba!" dedim.

Bir şeyler mırıldandı, ama yanımdan geçtikten sonra.

Rus kadın bizim cehennem zebanisi komşumuzdu. Biz buraya taşındığımızda ilk yedi ay boyunca dairesi boştu. Ama bir gece, saat sabaha karşı bir buçuk gibi koridordan gelen bir gürültüye uyandık, dış kapıyı çarparak kapatmış ve hemen sonrasında öyle gürültülü bir müzik koymuştu ki Linda'yla birbirimizi duyamaz olmuştuk. Bas ve gümbürtülü davul sesleriyle Avrupa disko müziğiydi, öyle ki yer titriyor, pencereler zangır zangır sallanıyordu. Sanki müzik seti bizim oturma odamızdaydı ve sesi sonuna kadar açıktı. Hamileliğinin sekizinci ayında olan Linda zaten oldu olası uyumakta zorlanırdı, ama her türlü sese rağmen külçe gibi uyuyan ben bile uykumu gözden çıkarmak zorundaydım. Şarkı aralarında da bağırdığını işitiyorduk. Kalkıp oturma odasına geçtik. Bu gibi durumlar için kurulmuş yardım hattını aramalı mıydık? Ben istemiyordum. Bu benim için fazla İsveçli bir tavırdı, onun yerine aşağı kata inip kadının zilini çalıp rahatsız olduğumuzu söylesek olmaz mıydı? Olurdu, ama o zaman bunu benim yapmam gerekecekti. Yaptım da, zili çaldım, işe yaramayınca kapıya vurdum, ama kimse bakmadı kapıya. Oturma odasında geçen bir yarım saat daha. Belki kendiliğinden dururdu? Ama sonunda Linda öyle öfkelendi ki aşağıya kendisi indi ve kadın birdenbire kapıyı açtı. Üstelik de anlayışla karşıladı! Bir adım atıp elini Linda'nın karnına koydu, demek bir bebek bekliyorsun, dedi Rus aksanlı İsveççesiyle, çok özür dilerim, kusura bakmayın, ama kocam beni terk etti ve ne yapacağımı bilmiyorum, anlıyorsun değil mi? Müzik ve biraz da şarabın, bu soğuk, sopsoğuk İsveç'te bana yardımı dokunuyor. Ama senin bir bebeğin olacak ve uykunu alman gerek, değil mi canım?

Bir sonuç aldığına sevinen Linda yine yukarı çıkınca odamıza gidip yatmadan önce bana konuşulanları anlattı. On dakika sonra, tam uykuya daldığım anda, korkunç gürültü yeniden başladı. Aynı müzik, aynı akıl almaz yüksek ses, şarkı aralarında aynı bağrış çağrışlar.

Ayağa kalktık, oturma odasına geçtik. Saat üç buçuğa geliyordu. Ne yapmalıydık? Linda şikâyet hattını aramak istiyordu, ama ben istemiyordum, çünkü şikâyet hattının kimin aradığını ifşa

etme izni olmamasına rağmen, onun sözüm ona anonim olması gereken bu şikâyeti kimin yaptığını anlayacağı barizdi ve dengesiz olduğu aşikâr birisiyle yaşanacak bu olay, sonrasında başımıza daha çok bela açmak demekti. O hâlde şimdilik idare edip sabaha mektup yazalım teklifinde bulundu Linda, ikimizin de anlayışlı ve toleranslı insanlar olduğumuzu, ama gecenin bir vaktinde o seviyede ses çıkarmanın esasen kabul edilemez olduğunu yazardık. Linda kanepeye uzandı, tepe yapmış kocaman karnı yüzünden güçlükle nefes alıyordu, bir saat sonra, saat beşe doğru müzik nihayet sona erdi. Ertesi gün Linda mektubu yazdı, sabah dışarı çıkmadan önce onun posta kutusuna attı, akşam altıya kadar ortalık sütlimandı, ta ki birdenbire kapımız deli gibi çalınıp yumruklanana dek. Kapıyı açmaya gittim. Rus kadındı. Pütür pütür, alkolden tarumar yüzü öfkeden bembeyaz kesilmişti. Elinde, buruşturduğu, Linda'nın mektubu vardı.

"Bu saçmalık da ne demek!" diye bağırdı. Bu ne cüret! Hem de kendi evimde! Gelip bana kendi evimde nasıl davranacağımı söyleyemezsiniz ulan siz!"

"Bu sadece dostane bir mektup..." dedim.

"Sen benim muhatabım değilsin!" dedi. "Burada kararları veren kişiyle konuşmak istiyorum ben!"

"Ne demek istiyorsun?"

"Evin reisi olmadığın ortada. Sigara içeceğinde bile kapı önüne koyuluyorsun. Bahçede bir yüz karası gibi dikiliyorsun. Seni görmediğimi mi sanıyorsun? Sen git bana onu çağır."

Kalbim göğüs kafesinin içinde küt küt atıyordu. Öfkeden deliye dönmek gerçekten korktuğum bir şeydi. Bedenin tümüne yayılan o zayıflık duygusuna karşı gardımı almayı asla başaramıyordum. Bacaklarımda, kollarımda derman kalmıyor, sesim titriyordu. Ama onun, bunun farkına varması gerekmiyordu.

"Benimle konuşacaksın," dedim ve ona doğru bir adım attım.

"Hayır!" dedi. "Mektubu yazan o. Onunla konuşacağım."

"Bana bak," dedim. "Gecenin geç bir saatinde bangır bangır müzik açtın. Uyumak imkânsızdı. Böyle davranamazsın ve bunu sen de çok iyi biliyorsun."

"Sen kimsin de bana ne yapacağımı söylüyorsun ya!"

"Ben söylemiyorum zaten," dedim. "Apartman kuralları diye bir şey var. Bir binada oturan herkesin uymak zorunda olduğu kurallar."

"Benim ödediğim kiradan haberin var mı senin?" dedi. On beş bin kron! Ayrıca ben bu evde tam sekiz yıldır oturuyorum. Bugüne kadar kimseden tek bir şikâyet almadım. Sonra siz çıktınız başıma. Sizi küçük züppeler. 'Ben aslında haaamileyim.'"

Bu son kısmı söylerken, dudaklarını büzüp başını ileri geri sallayarak züppe insanların küçük bir mimiğini yaptı. Saçları karman çormandı, cildi solgun, yanakları toplu, gözleri sabit.

Alev saçan gözlerini bana dikti. Başımı eğdim. Arkasını dönüp merdivenleri inmeye koyuldu.

Kapıyı kapatıp girişte duvara yaslı duran Linda'ya döndüm.

"Evet ya, çok akıllıcaymış sahiden," dedim.

"Mektubu mu kastediyorsun?" dedi.

"Evet," dedim. "Durduk yere başımıza iş aldık."

"Benim hatam mı bu şimdi? Kafayı üşütmüş gibi davranan kendisi. Bu işin benimle hiçbir alakası yok."

"Sakinleş," dedim. "Ben senin düşmanın değilim."

Aşağıdaki daireden müzik sesi geldi, ses gece olduğu kadar yüksekti. Linda bana baktı.

"Dışarı çıkalım mı?" dedi.

"Bizi evden kaçırmasına izin verdiğimiz düşüncesi pek hoş değil," dedim.

"Evet ama burada durmak imkânsız."

"Öyle."

Tam üzerimizi giyiniyorduk ki müzik durdu. Belki gürültü ona bile fazla gelmişti. Ama biz yine de çıktık, Nybroplan'a deniz kenarına indik; ışıkların kara sular üzerinde parıldadığı ve pruvası önünde iri buz katmanları birikmiş Djurgården feribotunun ağır ağır yaklaştığı limana. Stockholm Kraliyet Tiyatrosu yolun diğer tarafında bir şato gibi duruyordu. Stockholm'ün en sevdiğim binalarından biriydi. Güzel olduğundan değil, güzel değildi zira, ama hem binanın hem de çevresinin kendine has bir atmosferi vardı. Belki de taşların renginin çok açık, neredeyse beyaz olmasından ve de yüzeylerin çok geniş olmasındandı, öyle ki bütün bina en karanlık ve yağmurlu

günlerde bile ışıldıyordu. Denizden esen düzenli rüzgâr ve girişin hemen dışarısında dalgalanan bayraklarıyla üzerinde bulunduğu mekânda bir açıklık vardı ve bu tür binalara has baskıcı anıtsal bir görünümü yoktu. Deniz kenarındaki minik bir dağ gibi durmuyor muydu?

Strandgatan boyunca el ele yürüdük. Skeppsholmen'de su yüzeyi karanlığa gömülmüştü. Oradaki tek tük evlerde ışık olduğunda şehir tuhaf bir ritim kazanıyordu, sonra sanki bir sona varılıyor, ufuk çizgisi ve doğayla bütünleşiliyordu, ta ki suyun öteki tarafında, Eski Şehir, Slussen ve Södermalm'a doğru uzanan dimdik uçurumların tarafında yeniden belirene, mırıldanan rüzgâr ve denizin içinde titrek titrek ışıldayana dek.

Linda bana kulislerinde büyüdüğü Stockholm Kraliyet Tiyatrosu'ndan hikâyeler anlattı. Annesi tiyatronun oyuncularından biri olarak orada çalışırken Linda ile erkek kardeşine tek başına bakıyormuş, dolayısıyla çocuklar provalarda ve gösterilerde sık sık orada olurmuş. Benim için bu durum mitolojikti, Linda için ise önemsiz, pek bahsetmediği ve şimdi doğrudan sormuş olmasam kesinlikle sözünü etmeyeceği bir şeydi. Oyuncular hakkında her şeyi, kendini beğenmişliklerini, kendilerini yıpratıp tüketmeye eğilimlerini, endişelerini, entrikalarını biliyordu, güldü ve en iyilerinin genelde en aptalları, algısı en kıt olanlar olduğunu ve "entelektüel oyuncu"nun kendi içinde tezat olduğunu söyledi, ama Linda oyunculuktan, oyuncuların abartılı el kol hareketlerinden, şatafatlı hâllerinden, ucuz, içi boş, dengesiz hayatları ve duygularından nefret etmesine rağmen, onların gerçekten kendilerini ortaya koydukları sahne performanslarından daha çok öncelik verdiği pek az şey vardı. Örneğin o dönem tiyatronun gardırobunda çalıştığı için defalarca kez izlediği Bergman'ın sahneye koyduğu Ibsen'in *Peer Gynt*'inden, fantastik ve peri masalını andıran öğelerinden, hem barok hem vodvil yönünden bana tutkuyla bahsetmişti, aynı şekilde, Stockholm Şehir Tiyatrosu'nda dramaturg olarak görev aldığı sırada Wilson'un sahneye koyduğu ve elbette çok daha saf ve çok daha stilize ama onun kadar büyülü Strindberg'in *Rüya Oyunu*'ndan da. Bir zamanlar kendisi de oyuncu olmak istemişti, iki yıl üst üste konservatuvar seçmelerinde

finale kalmış, ama son anda onu almamışlardı, olabilirdi, onu asla almayacaklardı, o da ilgisini başka bir yöne çevirdi, Biskops-Arnö'deki yazarlık kursuna başvurdu ve şiirlerinden derleme ilk eserini bir sene sonra yayımladı.

Şimdi de bana çıktığı bir turneden bahsediyordu. Stockholm Kraliyet Tiyatrosu, Bergman'ın gezici topluluğu, gittikleri her yerde tanınan yıldızlardı, bu defa Tokyo'daydılar. Uzun boylu, gürültücü ve sarhoş İsveçli oyuncular şehrin en iyi lokantalarına yığılmışlardı, ayakkabılarını çıkarmaları ya da çevrelerine uyum sağlamaları söz konusu değildi, kollarını sallıyorlar, sigaralarını sake kadehlerinde söndürüyorlar ve bağırarak garsonu çağırıyorlardı. Linda'nın mini elbisesi, kırmızı ruju, kısa küt saçları vardı ve onlarla birlikte gelen Peter Stormare'den hoşlanıyordu. Linda yalnızca on beş yaşındaydı ve söylediğine göre, Japonlara hayli grotesk görünüyor olmalıydı. Ama elbette hiçbir tepki vermemişlerdi, sadece etraflarında sessizce dolanmışlardı, bir tanesi kâğıt bölmeyi yarıp odanın diğer tarafına yüzükoyun kapaklandığında bile.

Bunu anlatırken gülüyordu.

"Tam gitmek üzereyken," dedi, Djurgårdsbrunn yönüne bakarak, "bir garson elinde torbayla çıkageldi. Şeften bir hediye dedi. İçine baktım. Ne vardı biliyor musun?"

"Ne vardı," dedim.

"Canlı yengeç doluydu."

"Yengeç mi? Bu ne anlama geliyormuş?"

Omuz silkti. "Bilmiyorum."

"Sen ne yaptın?"

"Otele götürdüm. Annem öyle sarhoştu ki, birinin onunla ilgilenmesi gerekiyordu. Kendi başıma bir taksi çevirdim, yengeç dolu poşeti ayakucuma koydum. Odaya gelince küveti soğuk suyla doldurdum. Ben uyurken onlar yan odada tüm gece kımıldanıp durdular. Tokyo'nun göbeğinde."

"Sonra ne oldu onlar? Ne yaptın?"

"Hikâye burada bitiyor," dedi gülümseyerek yüzüme bakarken, elimi sıktı.

Japonya ile aralarında bir şeyler vardı. Şiir derlemesi Japonya'da ödül kazanmıştı, üstünde Japonca harfler bulunan bir kâğıt çalışma

masasının üstünde asılı duruyordu. O harikulade, küçük yüz hatlarında da Japonları hafiften anımsatan bir hava yok muydu?

Yaz aylarında, ortasındaki fıskiyeyle devasa bir görünüm kazanan ama şimdilerde kuru olan, dibi çevredeki uzun ağaçlardan dökülen kuru yapraklarla kaplı yuvarlak havuzuyla Karlaplan'a doğru yürüdük.

"*Hayaletler*'i izlemeye gittiğimiz zamanı hatırlıyor musun?" diye sordum.

"Elbette!" dedi. "Asla unutmayacağım."

Bunu biliyordum çünkü biletini hamile kaldığında hazırlamaya başladığı fotoğraf albümüne yapıştırmıştı. *Hayaletler* Bergman'ın tiyatroda sahneye koyduğu son oyundu ve onu izlemeye birlikte olmaya başlamadan önce gitmiştik, birlikte yaptığımız, paylaştığımız ilk şeylerden biriydi. Bu yalnızca bir buçuk yıl önceydi, ama sanki üzerinden koca bir ömür geçmiş gibiydi.

Kalbimi eritebilecek yoğunlukta yakın bir ilgiyle gözlerini üzerime dikmişti. Dışarısı soğuktu; sert, ısıran bir rüzgâr esiyordu. Bir şeyler, Stockholm'ün aslında ne kadar doğuda olduğu düşüncesini getirmişti aklıma, hayli yabancı ve geldiğim yerle pek de alakalı olmayan bir yanı vardı ama tam olarak ne olduğunu çıkaramıyordum. Stockholm'ün en zengin muhitindeydik ve ortalıkta kimse yoktu. Kimse burada dışarı çıkmıyordu, sokaklar hiçbir zaman kalabalık değildi, yine de merkezin diğer yerlerine oranla daha genişti caddeleri.

Köpekli bir adamla kadın bize doğru yürüyordu, adamın elleri arkasındaydı, kafasında büyük bir deri şapka vardı, kadın kürk mantoluydu ve birazcık ötelerinde ortalığı koklayan bir teriyer yürüyordu.

"Bira içmeye bir yere gidelim mi?" diye sordum.

"Hadi," dedi. "Acıktım da zaten. Zita'daki bara ne dersin?"

"İyi fikir."

İçim ürperince paltomun yakasını sıkıca örttüm.

"Bu gece ayaz var," dedim. "Üşüyor musun?"

Başını salladı. Geçen kış, bu sıralar kendisinin de olduğu gibi hamile olan en yakın arkadaşı Helena'dan ödünç aldığı devasa bir şişkin mont vardı üzerinde, başında da ona Paris'teyken aldığım iki yanından iki ponponu sarkan kürk şapka vardı.

"Tekmeliyor mu?"

Linda ellerini karnına götürdü.

"Hayır, bebek uyuyor," dedi. "Yürüyüşe çıktığımda sıklıkla olduğu gibi."

"Bebek," dedim. "Böyle dediğinde içim bir hoş oluyor. Çoğu zaman içinde bir insan olduğunun idrakinde olmuyorum."

"Ama var," dedi Linda. "Bebeği tanıyorum bile, yani bence. Şeker yüklemesi yaptıklarında bebeğin nasıl kızdığını hatırlıyor musun?"

Başımı öne salladım. Babası diyabet olduğu için Linda da risk altındaydı. Ona o güne dek hiç karşılaşmadığı kadar mide bulandırıcı ve iğrenç ilacı verdiklerinde bebek, karnında bir saatten uzun bir süre boyunca çıldırmışçasına tekmelemişti.

"Hayatının şokunu geçirmiş olmalı orada," dedim ve yolun karşısında başlayan Humlegården'e doğru bakarken gülümsedim. Bu geceden büyülü bir atmosfer yayılıyordu, kimi yerlerde ağır gövdeleri ve yaygın dallarıyla ağaçları, kimi yerlerde de ıslak, sarıya çalan çimleri aydınlatan ışık kubbeleri vardı, bu iki aydınlık arası zifirî karanlıktı. Ama bu büyü sanki bir ormanın değil de daha çok bir tiyatronun büyüsü gibiydi. Patikalardan birini takip ettik. Bazı yerlerde küçük yaprak yığınları vardı ama çimenlikler ve yollar boştu; tıpkı oturma odasının ahşap yer döşemeleri gibi. Koşuya çıkmış birisi Linné heykelinin etrafında ayaklarını ağır ağır yerde sürüyerek koşuyordu, bir başkası bayır aşağı depara kalkmıştı. Aşağıda, önümüzde aydınlatılmış bir kule misali dikilen Kraliyet Kütüphanesi'ne ait devasa depolar bulunuyordu. Bir blok ötede şehrin en önde gelen gece kulüpleriyle Stureplan uzanıyordu. Stureplan'ın dibinde oturuyorduk, ama oralı bile değildik. Aşağıdaki sokaklarda insanların fotoğrafları çekilirdi ve bunları ertesi gün gazetelerden okuyuncaya dek bizim ruhumuz dahi duymazdı; uluslararası yıldızlar şehirdeyken buraya uğramadan geçmezdi, İsveç'in iş ve gösteri dünyasından ünlüler burada boy gösterirdi ve bütün ülke bunu akşam gazetelerinden okurdu. İnsanlar içeri girmek için kuyruğa girmez, bir sıra hâlinde dururdu, güvenlik görevlisi de gelip kimlerin içeriye girmesine izin verildiğini bizzat sırada gösterirdi. Şehrin bu soğuk, sert yüzünü

ve böylesine net bir kültürel ayrımı daha önce hiçbir yerde görmemiştim. Norveç'te bütün mesafeler coğrafidir ve nüfus çok az olduğundan, en tepeye ya da merkeze giden yol her yerde kısadır. Okulda her sınıftan, ya da en azından her okuldan, bir alanda zirveye ulaşan birisi çıkar. Herkes birini tanıyan birilerini tanır. İsveç'te toplumsal mesafe çok daha büyüktür; kırsal kesimde nüfus ciddi derecede seyrek olduğundan ve hemen herkes şehirlerde yaşadığından, bir şeyler olmak isteyen herkes de Stockholm'e gitmek istediğinden –çünkü kayda değer her şeyin gerçekleştiği yer burasıdır–, her şey bariz bir şekilde çok yakın ama bir o kadar da uzaktır.

"Benim buraya gelmeden önce yaşadığım yeri düşündüğün oluyor mu hiç?" diye sordum ona bakıp.

Başını iki yana salladı.

"Hayır, pek sayılmaz. Sen Karl Ove'sin. Benim yakışıklı kocam. O kadar."

"Tromøya Adası'ndaki bir toplu konuttan geliyorum. Senin dünyanla bundan daha alakasız hiçbir şey olamaz. Buradaki hayatla ilgili bildiğim hiçbir şey yok. Her şey *son derece* yabancı. Annemin bize ilk gelişinde dediği şeyi hatırlıyor musun? Hatırlamıyor musun? 'Deden burayı görmeliydi, Karl Ove,' demişti."

"E ne güzel işte, değil mi?" dedi Linda.

"Ama anlıyor musun? Bu daire senin gündelik hayatının bir parçası. Annem içinse küçük bir balo salonu gibiydi, değil mi?"

"Peki senin için?"

"Benim için de öyle. Ama kastettiğim *bu* değil. Anlatmak istediğim bunun iyi bir şey olup olmaması değil; benim tamamen farklı bir yerden geliyor olmam. İnanılmaz derecede basit bir yerden, değil mi? Siktir etmişim. Ve bunu da siktir ediyorum, mevzu bana ait olmaması ve asla bana ait olamayacağı, burada ne kadar uzun kalırsam kalayım.

Yolun karşısına geçtik, Linda'nın büyüdüğü evin hemen yanı başındaki yerleşim bölgesinden dar bir yola saptık, Saturnus Kafe'yi geçtik ve Birger Jarlsgatan'ın aşağısına, Zita'nın olduğu yere yürüdük. Yüzüm soğuktan buz kesmişti. Bacaklarım donmuştu.

"Böyle olduğu için şanslısın," dedi. "Sana ne kadar faydası dokunduğunu bir düşün. Gidecek bir yerinin olması. Geldiğin bir dış dünyanın, gitmek istediğin iç dünyanın olması."

"Varmak istediğin yeri anlıyorum," dedim.

"Her şey benim için buradaydı. Ben bunun içinde büyüdüm. Ve bundan kendimi neredeyse hiç ayıramıyorum. Sonra bir de beklentiler var. Kimse senden bir şey beklemedi, değil mi? Yani okulunu bitirip iş bulman dışında?"

Omuz silktim.

"Hiç bu açıdan düşünmemiştim."

"Hayır," dedi.

Bir sessizlik oldu.

"Ben hep bunun tam göbeğinde yaşadım. Annem belki iyi olmam dışında benden hiçbir şey istemedi..."

Bana baktı. "Seni işte bu yüzden çok seviyor."

"Seviyor mu?"

"Hiç mi fark etmedin? Fark etmişsindir ya!"

"Fark ettim galiba."

Annesiyle tanıştığım ilk sefer geldi hatırıma. Ormanın içinde eski bir çiftliğin ortasında küçük bir ev. Dışarısı sonbahar. Gelir gelmez yemeğe oturmuştuk. Sıcak etli çorba, fırından yeni çıkmış ekmek, masanın üstünde mumlar. Ara ara gözlerini bana diktiğini fark etmiştim. Meraklı ve sıcaktılar.

"Ama benim büyüdüğüm yerde annemden başka insanlar da vardı," diye devam etti Linda. "On ikinci Johan Nordenfalk, sence ortaokul öğretmeni mi oldu? Onca para ve kültür. Herkesin başarılı olma zorunluluğu vardı. Canına kıyan üç arkadaşım oldu. Kaç kişi anoreksikti ya da önceden anoreksiye yakalanmıştı düşünmeye cesaret bile edemiyorum."

"Evet, ne ışıltılı bir sefillik," dedim. "İnsanlar neden hayatı oluruna bırakamıyorlar ki?"

"Çocuklarımın burada büyümesini istemiyorum," dedi Linda.

"Şimdi 'çocuklar' mı oldu?"

Gülümsedi.

"Ne olurmuş?"

"O zaman Tromøya'da yaşamalıyız," dedim. "Orada bugüne dek canına kıyan sadece tek bir kişi duydum."

"Dalga geçme."

"Ama öyle."

Uzun kırmızı bir elbise ve uzun topuklu giymiş bir kadın yanımızdan topuklarını takırdatarak geçti. Bir eliyle siyah bir çantayı, diğer eliyle de göğsünün üstündeki siyah file bir şalı tutuyordu sımsıkı. Arkasında, parkalı ve dağ botları giymiş iki sakallı genç adam vardı, bir tanesi sigara içiyordu. Onların arkasından da arkadaş oldukları belli üç kadın geliyordu, ellerinde küçük şık çantalarıyla onlar da gayet hoş giyimliydiler, ama en azından gece kıyafetlerinin üzerilerine rüzgârlık giymişlerdi. Östermalm sokaklarıyla kıyaslandığında burası bildiğin sirkti. Yolun her iki tarafı da sıra sıra dizili restoranların ışığıyla aydınlanmıştı ve insan kaynıyordu. Bölgedeki iki alternatif sinemadan biri olan Zita'nın dışında titreyen küçük bir kalabalık toplanmıştı.

"Ama gerçekten," dedi Linda. "Belki Tromøya değil. Ama kesinlikle Norveç olsun. İnsanlar orada daha iyi."

"Orası öyle."

Ağır kapıyı çekip onun için açık tuttum. Eldivenlerimi ve beremi çıkardım, paltomun düğmelerini çözdüm, atkımı gevşettim.

"Ama sorun şu ki ben Norveç'e dönmek istemiyorum," dedim.

Bir şey söylemedi, vitrinlerde asılı posterlere doğru yürümeye koyulmuştu. Bana döndü.

"*Modern Zamanlar* var!" dedi.

"Onu seyredelim mi?"

"Olur, onu seyredelim! Ama önce bir şeyler yemem gerek. Saat kaç oldu?"

İçeride saat arandım. Gişenin arkasında küçük kalın bir tane vardı.

"Dokuza yirmi var."

"Dokuzda başlıyor. Yetişiriz. Sen biletleri alır mısın, ben de gidip barda atıştıracak bir şeyler bulabilir miyim bakayım."

"Tamam," dedim. Cebimden buruşmuş bir yüzlük banknot çıkarıp gişeye yürüdüm.

"Modern Zamanlar'a bilet var mı?" diye sordum.

Yirmisinden büyük olması imkânsız, örgülü saçlı ve gözlüklü kadın bana kibirle baktı.

"*Ursäkta*?" dedi. Efendim?

"Modern... Zamanlar... için... bilet... var mı?"

"Var."

"İki tane lütfen. En arkalarda ortadan olsun. *Två*."

Garanti olsun diye iki parmağımı havaya kaldırıp ona gösterdim.

Biletleri bastırıp tek kelime etmeden önümdeki tezgâha bıraktı, verdiğim yüzlüğü kasaya koymadan önce elleriyle düzeltti. Sonra tıklım tıklım dolu bara girdim, Linda'yı gördüm ve ezile büzüle yanına yanaştım.

"Seni seviyorum," dedim.

Bunu neredeyse hiç dillendirmiyordum, başını kaldırıp bana baktığında gözleri ışıl ışıldı.

"Seviyor musun?" dedi.

Öpüştük. Garson önümüze içinde taco olan küçük bir sepetle içinde guacamole sosu bulunan küçük bir kâse bıraktı.

"Bira ister misin?" dedi.

Başımı iki yana salladım.

"Belki daha sonra. Ama o zaman da senin çok uykun gelmiş olacak."

"Muhtemelen. Biletleri aldın mı?"

"Aldım."

Modern Zamanlar'ı ilk kez yirmi yaşındayken Bergen'deki film kulübünde izlemiştim. Filmin bir yerinde gülmeme hâkim olamamıştım. Çoğu insan en son ne zaman güldüğünü anımsamaz, ama ben yirmi yıl önce güldüğüm zamanı hatırlıyorum, nedeni tabii ki bunun sık karşılaştığım bir şey olmaması. Kontrolümü kaybetmenin verdiği utancı da, kendimi koyuvermemden aldığım keyfi de iyi hatırlıyorum. Kopmama sebep olan sahne zihnimde hâlâ çok net. Chaplin'in bir tür varyete gösterisinde sahne alması gerekiyor. Önemli bir gösteri ve her şey buna bağlı, oldukça gergin ve hatırlamasına yardımcı olması için sahneye çıkmadan önce şarkının sözlerini yazıp ceketinin kollarından içeri tıkıyor. Sahneye adım attığı anda seyircileri abartılı bir reveransla selamladığı

için kâğıt parçaları kollarından fırlıyor. Orkestra müziğe başladığı anda elleri bomboş kalakalıyor. Ne yapabilir? Evet, kâğıt parçalarını bulmak için etrafa bakıyor ama seyirci bir şeylerin ters gittiğini çakmasın diye de bir yandan doğaçlama dans ediyor, bu esnada orkestra aynı girişi defalarca çalıyor. Gözlerimden yaşlar gelene dek gülmüştüm. Ama ne kadar dans ederse etsin kâğıtları bir türlü bulamadığı için sahne değişiyor ve sonunda şarkı söylemek zorunda kalıyor. Orada çıt çıkarmadan duruyor, sonra şarkıya başladığında var olmayan sözcüklerle yapıyor bunu, ama benziyorlar çünkü sözcüklerin anlamları kaybolsa bile notalar ve melodi hâlâ aynı, ve ben o an içimin neşeyle dolduğunu hatırlıyorum, sadece kendi adıma değil tüm insanlık adına, çünkü öyle bir sıcaklık yayıyordu, üstelik bunu bizden biri yapmıştı.

Bu gece salonda Linda'nın yanına oturduğumda bizi neyin beklediğinden emin değildim. Elbette Chaplin, evet. Mizah üzerine bir makalesinde Fosnes Hansen'in değindiği bir özneydi. Peki ben yirmi sene önce güldüğüm şeyi yine komik bulacak mıydım?

Buldum. Hem de tam olarak aynı sahnede. Geliyor, seyirciyi selamlıyor, kollarından kâğıtlar uçuşuyor, nasıldır bilinmez, ayaklarını geriye doğru savura savura sahnede dans ediyor, bir saniye olsun seyirciyle bağını koparmıyor; sürekli dans ediyor, kâğıtları arandığı tüm süre boyunca kibarca seyirciyi selamlıyor. Peşi sıra gelen pandomimi izlerken gözlerimden bir damla yaş süzüldü. Bu gece her şey mükemmel, diye düşündüm. Sinemadan çıkarken kıkır kıkır gülüyorduk, Linda, sanırım, ben mutlu olduğum için mutluydu, ama kendi adına da mutluydu. Fin Kültür Merkezi'nin yanındaki taş basamakları el ele çıktık, birbirimize filmden sahneler canlandırırken kahkahalar attık. Sonrasında Regeringsgatan'ı, fırını, mobilyacıyı ve US VIDEO'yu geçtik, anahtarla kapıyı açıp dairemize çıkan merdivenleri tırmandık. On buçuğu birkaç dakika geçiyordu ve Linda'nın gözleri kapanıyordu artık, dolayısıyla doğrudan yatağa girdik.

On dakika sonra altımızda yine bangır bangır müzik çalmaya başladı. Rus kadın tamamen aklımdan çıkmıştı, yerimden sıçrayıp yatakta doğruldum.

"Tanrı aşkına," dedi Linda. "Şaka yapıyorsun."

Ne dediğini güç bela duyuyordum.

"Saat daha on bir olmadı," dedim. "Ve cuma gecesi. Bir şey yapamayız."

"Umurumda değil," dedi Linda. "Gidip arıyorum. Bu böyle gitmez."

Ayağa kalkmış, odadan çıkmak üzereydi ki müzik kesilmişti. Tekrar yattık. Yeniden başladığında bu sefer dalmıştım. Aynı inanılmaz yükseklikteydi. Saate baktım. On bir buçuk.

"Arayacak mısın hattı?" dedi Linda. "Gözümü dahi kırpmadım."

Ama aynı şey tekrarlandı. Birkaç dakika sonra ses kesildi ve aşağısı sessizliğe gömüldü.

"Ben oturma odasında yatacağım," dedi Linda.

O gece iki kez daha müziği son ses açtı. Sonuncusunda yarım saat çalma arsızlığını gösterdi. Gülünç ama müthiş rahatsızlık vericiydi. Kafayı yemişti ve belli ki bizden nefret ediyordu. Her şey mümkündü, bunu anlamıştık. Sonraki olayın patlak vermesi bir hafta sürdü. Sokak kapımızın önünde, merdiven yanındaki pencere kenarına saksıda çiçekler koyuyorduk, burası ortak alandı ve kesinlikle bize ait değildi, ama üst kattakiler de aynı şeyi yapıyordu, hem soğuk merdivenlere böyle canlılık katmamıza kimsenin bir itirazı olmazdı herhâlde? İki gün sonra bitkiler sırra kadem bastı. Bu o kadar önemli değildi ama saksılar babaannemin annesine aitti, babamın annesi öldüğünde Kristiansand'daki evden getirdiğim birkaç şeyden biriydi ve 1900'lerin başına aittiler, bu yüzden kaybolmaları hayli sinir bozucuydu. Yoksa onları biri mi çalmıştı? Ama kim çiçek saksısı çalardı ki? Yoksa inisiyatifimizden hoşlanmayan biri onları yerinden mi kaldırmıştı? Duyuru panosuna saksıları gören oldu mu diye bir not asmaya karar verdik. Aynı gece notun üstü küfür ve suçlamalarla dolmuştu; solgun mavi bir mürekkep ve bozuk bir İsveççeyle. Apartman sakinlerini hırsızlıkla mı suçluyorduk? Eğer öyleyse hemen o saniye başka yere taşınmalıydık. Kendimizi bir bok mu sanıyorduk? Birkaç gün sonrasında IKEA'dan aldığımız bir bez değiştirme masasını kurmam gerekmişti, biraz çekiç kullanmamı gerektiriyordu, ama saat daha akşamın yedisi olduğu için sorun olmayacağını düşünmüştüm.

Ama olmuştu; ilk çekiç darbesinden sonra altımızdaki borulardan çılgın bir gümbürtü gelmeye başladı, Rus komşunun apartman kurallarının açıkça ihlali olarak gördüğü şeyi protesto etme yöntemiydi bu. Ama onun beni durdurmasına izin veremezdim, bu yüzden devam ettim. Bir dakika sonra aşağıdaki kapı çarpıldı ve kadın kapımızda bitti. Ben açtım kapıyı. Kendimiz bu kadar gürültü çıkarıyorken ondan ne yüzle şikâyetçi olabiliyorduk? Ona gecenin bir yarısı yüksek sesle müzik dinlemek ile akşamın yedisinde bez değiştirme masası montajı yapmak arasındaki farkı açıklamaya çalıştım, ama dediklerime kulak tıkamıştı. Aynı deli bakışları ve öfkeli el kol hareketleriyle şikâyete devam etti. Uyuyordu, onu uyandırmıştık. Yok işte kendimizi ondan üstün görüyorduk da öyle değildik de...

O günden itibaren yöntemini belirlemişti. Ne zaman bizden ona bir ses gitse, ahşap döşemede yürürken çıkan ayak sesimde dahi, borulara vuruyordu. Boruların gürültüsü her yerde yankılanıyordu ve kimin yaptığı görünmediğinden, odanın içinde bir nevi vicdan azabı gibiydi. Nefret ediyordum; sanki hiçbir yerde iç huzuru yaşamama müsaade yoktu, kendi evimde bile.

Sonra, Noel arifesindeki günlerde aşağısı sessizliğe gömüldü. Humlegården'deki bir tezgâhtan Noel ağacı aldık; karanlıktı, kar havası vardı ve insanların kendilerini de etraflarındaki dünyayı da görmeden birbirlerinin yanından geçip gittikleri sokaklarda Noel öncesine has kaos hâkimdi. Bir ağaç seçtik, tulum giymiş satıcı kolay taşıyabilmemiz için ağacın üzerine için bir tür file geçirdi, ücretini ödedim ve ağacı omzuma attım. Çok mu büyük acaba diye ilk o zaman aklıma geldi. Yarım saat içinde, yol boyunca verdiğimiz sayısız molanın ardından onu daireye çıkardım. Oturma odasına getirdiğimizde gülmüştük. İnanılmaz büyüktü. Kendimize devasa bir Noel ağacı almıştık. Ama belki o kadar aptalca değildi, bu bizim baş başa kutlayacağımız ilk ve son Noel olacaktı. Noel arifesinde Linda'nın annesinin getirdiği İsveç Noel yemeğini yedik, hediyeleri paketledik ve Chaplin'in Sirk'ini seyrettik, kendimize Chaplin'in bütün filmlerinin bulunduğu bir set satın almıştık. Noel boyunca filmleri seyrettik, bayram sessizliğine

gömülmüş sokaklarda uzun yürüyüşlere çıkıp bekledik ve bekledik. Rus kadını unutmuştuk, Noel hafta sonu boyunca kendimizi dış dünyaya kapamıştık. Linda'nın annesine gittik, birkaç gün orada kaldık, dönünce de yılbaşına hazırlanmaya başladık, Geir, Christina, Anders ve Helena ile yemek yiyecektik.

O sabah bütün daireyi temizledim, dışarı çıkıp yemek için alışveriş yaptım, büyük beyaz masa örtüsünü ütüledim, yemek masasının boyunu ekstra kanadıyla uzattım, çatal bıçak takımlarını ve şamdanları parlattım, peçeteleri katladım ve meyve kâselerini yerleştirdim, öyle ki misafirler saat yedide geldiğinde evimiz bir burjuva saygınlığıyla ışıldayıp parlıyordu. Önce kızıyla birlikte Anders ve Helena geldi. Helena ve Linda, Helena'nın Linda'nın annesinden ders aldığı dönemde tanışmıştı, Linda'dan yedi yaş büyük olmasına rağmen çok iyi arkadaş olmuşlardı. Anders üç yıldır onunla birlikteydi. Helena tiyatrocuydu, Anders ise... işte bir tür suçlu.

Kapıyı açtığımda koridorda yüzleri soğuktan kızarmış, gülümsüyorlardı.

"Naber moruk!" dedi Anders. Üzerinde kulak korumalı kahverengi deri beresi, büyük mavi şişkin montu ve siyah şık ayakkabıları vardı. Zarif değildi ama beyaz paltosu, siyah çizmeleri ve beyaz kürk beresiyle gayet zarif olan Helena'yla tuhaf bir şekilde uyumluydu.

Yanlarındaki pusette çocukları oturuyor ve ciddiyetle bana bakıyordu.

"Merhaba," dedim ona gözlerinin içine bakarak.

Yüzünde tek bir kas bile kıpırdamadı.

"Buyursunlar!" dedim ve bir adım geri çekildim.

"Puseti içeri alabilir miyiz?" dedi Helena.

"Elbette," dedim. "Geçer mi dersin? Yoksa kapının diğer kanadını da açayım mı?"

Ama Helena puseti itti ve kapının iki çerçevesi arasında puseti konumlandırırken, Anders koridorda çoktan montunu çıkarmaya koyulmuştu.

"Senyorita nerede?" dedi Anders.

"Dinleniyor," dedim.

"Her şey yolunda mı?"

"Tabii tabii."

"Güzel!" dedi ve ellerini ovuşturdu. "Dışarısı amma soğuk be!"

Helena küçük kız pusetiyle kapıdan geçti, elleriyle puseti sımsıkı kavramıştı. Freni devreye sokup kızını yere indirdi, şapkasını çıkardı, kırmızı tulumunun fermuarını açtı, o esnada kızı kıpırdamadan durdu. Tulumun altına lacivert bir elbise, beyaz külotlu çorap ve beyaz ayakkabılar giydirilmişti.

Linda yatak odasından geldi. Yüzü ışıl ışıldı. Önce Helena'ya sarıldı, birbirlerine sarılarak uzun süre bakıştılar.

"Ne kadar güzelsin!" dedi Helena. "Bunu nasıl *başarıyorsun*? Ben dokuz aylık hamile hâlimi hatırlıyorum da..."

"Eski bir hamile elbisesi sadece," dedi Linda.

"Evet, ama sen her zaman çok güzelsin!"

Linda memnuniyetle gülümseyip uzanarak Anders'e sarıldı.

"Ne masa ama!" dedi Helena oturma odasına girdiğinde. "Vaaay!"

Tam olarak ne yapmam gerektiğini bilmiyordum, ben de içerisi sakinleşene kadar beklemek üzere mutfakta bir şeyleri kontrole gittim. Bir dakika sonra kapı yeniden çaldı.

"Ee?" dedi Geir kapıyı açtığımda. "Temizliği bitirebildin mi?"

"*Ha siz miydiniz*?" dedim. "Pazartesi diye sözleşmemiş miydik? Burada yılbaşı partisi veriyoruz, o yüzden pek uygun değiliz kusura bakmayın. Ama bir gelin bakalım, belki sizi de araya sıkıştırabiliriz..."

"Merhaba Karl Ove," dedi Christina ve bana sarıldı. "Her şey yolunda mı?"

"Yolunda," dedim, Linda da onlara hoş geldin demeye gelirken ona yol açmak için geriye çekildim. Bir tur daha kucaklaşma, paltoların ve ayakkabıların çıkarılması, sonra herkes oturma odasına geçti, Anders'le Helena'nın kızının odada emeklemeye başlaması ilk birkaç dakika boyunca ortalık sakinleşene kadar memnuniyetle dikkatimizi verebileceğimiz bir manzaraydı.

"Bakıyorum Noel geleneklerine harfiyen uyuyorsunuz," dedi Anders, köşede duran devasa Noel ağacını işaret ederek.

"Sekiz yüz kron tuttu," dedim. "Canlı olduğu sürece orada duracak. Biz bu evde parayı sokağa atmayız."

Anders güldü.

"Patron şakalara başladı!"

"Ben hep şaka yapıyorum da," dedim. "Siz İsveçliler dediklerimi anlamıyorsunuz."

"Doğrusu," dedi. "Başlarda dediğin hiçbir şeyi anlamıyordum."

Geir "Demek kendinize yeni zenginlerin Noel ağaçlarından aldınız?" dediği sırada, Anders İsveç'te iyi bilinen şiveli Norveççe konuşmaya başladı, bunda İsveçlilerin kulağına çok komik gelen ve tiz sesle telaffuz edilip *dev* anlamına gelen "Kjempe" ile oğlan çocuğu anlamına gelen sıradan "Gutt" sözcükleri, her cümlenin sonunda yükselen, hararetli bir tonlamayla söyleniyordu. Benim lehçemin de bununla hiçbir alakası olmadığı için konuştuğumu "Nynorsk" kabul ediyorlardı.

"İstemeden oldu," dedim ve gülümsedim. "Ama böylesine büyük bir ağaç biraz utandırıcı," diye itiraf ettim. "Aldığımızda hiç öyle durmuyordu. Buraya getirdiğimizde fark ettik ne kadar büyük olduğunu. Ama orantıyla yıldızım hiç barışmamıştır zaten."

"Sen 'Kjempe' ne demek biliyorsun, değil mi Anders?" diye sordu Linda.

Başını hayır anlamında salladı.

"Ama 'Avis' gazete demek. 'Gutt' oğlan çocuğu. 'Vindu' da pencere."

"İsveç'teki 'Jätte' ile aynı, dev, büyük."

Linda benim alındığımı mı düşünmüştü yoksa?

"Benim anlamam altı ayımı aldı," diye devam etti. "Tamamen aynı şekilde kullanılıyor. Bildiğimi sanıp anlamadığım binlerce sözcük olmalı. İki yıl önce çevirdiğim Sæterbakken'in kitabını düşünmeye cesaret bile edemiyorum. O zamanlar Norveççeyi hiç anlamıyordum."

"Gilda anlıyor muydu?" diye sordu Helena.

"O mu? Yok canım. Benden bile az biliyordu. Ama ilk birkaç sayfasına bakalı çok olmadı, fena görünmüyor. Tek bir sözcük hariç. Ne zaman aklıma gelse yüzüm kızarıyor. '*Stue*'yü, yani oturma odasını 'stuga' diye çevirmiştim... Yani oturma odasında oturması gerekirken 'stuga'da oturuyordu."

"'Stuga'nın Norveççesi ne ki?" diye sordu Anders.

"'*Hytte*'," dedim.

"Oo kulübe demek! Evet, bayağı bir fark varmış..." dedi.

"Ama kimseden bir şikâyet gelmedi," dedi Linda. Güldü.

"Şampanya isteyen var mı?" dedim.

"Dur ben getireyim," dedi Linda.

Döndüğünde beş kadehi birbirine yanaştırdı ve mantarı tutan teli gevşetmeye başladı. Sanki büyük bir patlama bekliyormuş gibi, yüzünü hafifçe yana çevirmiş, gözlerini kısmıştı. Sonunda mantar bir *cup* sesiyle eline geldi, şişeyi eğdi ve şampanyayı üzerlerinde gezdirerek bardakları doldurdu.

"İyi kotardın ha," dedi Anders.

"Uzun zaman evvel bir restoranda çalışmıştım," dedi Linda. "Ama şu yaptığımı hiç beceremezdim. Derinlik hissim sıfır zaten. Müşterilerin bardaklarını doldurmam tamamen şans eseri olurdu."

Doğruldu ve köpürdeyen bardaklarımızı tek tek bizlere uzattı. Kendine alkolsüzünden doldurdu.

"Hoş geldiniz, şerefinize!"

Kadeh tokuşturduk. Şampanyalar içildiğinde, ben ıstakozlar hazır mı diye kontrol etmeye mutfağa gittim. Geir peşimden geldi ve mutfak masasına oturdu.

"Istakoz," dedi. "İsveç toplumuna uyum sağlama hızın inanılmaz. Bak, buraya taşındıktan iki yıl sonra yılbaşı yemeği için sana geliyorum ve sen bana İsveçlilerin geleneksel yılbaşı yemeğini sunuyorsun."

"Tek başıma başardığım söylenemez," dedim.

"Hayır, biliyorum," dedi gülümseyerek. "Bir keresinde Christina'yla ben bizde Meksika Noeli kutlamıştık, sana anlatmış mıydım?"

"Evet," dedim ve ilk ıstakozu ikiye böldüm, tabağa koyup diğerine başladım. Geir kitabından bahsetmeye başladı. Yarım kulak dinledim. Öyle mi? diyordum aralarda dikkatim başka yerde olduğu hâlde onu takip ettiğimi belirtmek için. Kitabından herkese bahsedemediği için sadece burada ve dışarı sigara içmeye çıktığım zamanlarda fırsat buluyordu. Benim okuyup yorumladığım taslağını yazmak bir buçuk senesini almıştı. Yorumlarım kapsamlı

ve ayrıntılı olmuş, doksan sayfayı geçmişti, ama eleştirilerin tonu maalesef sık sık ironikti. Geir'in her şeyi kaldırabileceğini sanmıştım, ama bilmem gerekirdi, kimse o kadar dayanıklı değildir, söz konusu insanın kendi eseri olunca iğneli yorumlardan daha zor yenilip yutulur çok az şey bulunur. Ama kendime engel olamıyordum, okuma raporlarını yazarken de böyleydim, ironiden bir türlü uzak duramıyordum. Geir'in kitabının sorunu, onun da bilip itiraf ettiği üzere, olaylara olan mesafenin genellikle çok büyük olması ve çoğu şeyin de anlaşılamamasıydı. Metne dışarıdan bir bakış çözebilirdi bunu ancak. Ve o buna sahipti. Ama hep ironiktim, hem de fazla ironik... Acaba bilinçaltımda, her bakımdan benden üstün olan bu adamın üzerine çıkma isteği mi yatıyordu?

Hayır.

Acaba?

"Bunun için çok ama çok özür dilerim dedim," üçüncü ıstakozu tabağa koyup karnını boydan boya yardım. Yengecin kabuğundan daha yumuşaktı, dokusu sanki yapaymış duygusu veriyordu, plastikmiş gibiydi. Sonra kırmızı rengi, bu renkte de yapay bir şeyler yok muydu? Ve bütün küçük güzel ayrıntıları, kıskaçlarındaki yivler gibi, ya da kuyruğundaki kabuğun zırhı andıran görüntüsü, sanki bir Rönesans zanaatçısının atölyesinde işlenmiş gibi durmuyor muydu?

"Bence de dilesen iyi olur," dedi Geir. "Kötücül günahkâr ruhun için on Ave Maria. Yorumlarının başına oturup her bir gün senle bile isteye alay edilmesine izin vermek nasıl bir his biliyor musun? 'Ahmak mısın nesin?' E-evet, belli ki öyleyim..."

"Olay teknik bir meseleden ibaret," dedim bıçakla kabuğu keserken ona bir bakış atarak.

"Teknik mi? Teknik öyle mi? Senin için söylemesi kolay. Tuvalete gidişini yirmi sayfada tüm ayrıntılarıyla anlatır, yine de insanlara bunu okutur, onları metne kilitlersin. Kaç kişi bunu yapabilir sanıyorsun? Eğer ellerinden gelse kaç yazar böyle yapmazdı? Neden insanlar koca sayfaya döşedikleri üç satırlık modernist şiirlerini ısıtıp ısıtıp tekrar önümüze koyuyor? Ellerinden başka bir şey gelmediği için. Bunca yıldan sonra kaz kafanın bunu anlaması lazım artık. Eğer yapabilselerdi yaparlardı. Sen yapabiliyorsun,

üstelik bunun için minnet duymuyorsun. Sana bir şey ifade etmiyor, onun yerine akıllılığı tercih edip deneme stilinde yazmak istiyorsun. Ama denemeyi herkes yazar! Bu, dünyanın en basit şeyi."

Kabuğun altından görünen kırmızı çizgili beyaz ete baktım. Tuzlu suyun kokusu hafiften burnuma geliyordu.

"Sen yazarken harfleri görmüyorum diyorsun, öyle değil mi?" diye devam etti. "Ben ise lanet harflerden başka bir şey göremiyorum. Gözümün önünde lanet olası örümcek ağları gibi birleşiyorlar. Oradan hiçbir şey zorla çıkamıyor, anlıyor musun, her şey sanki batık bir tırnak gibi içe dönmüş sanki."

"Ne kadardır üzerinde çalışıyorsun?" diye sordum. "Bir yıl mı oldu? Bu hiçbir şey değil. Ben altı yıldır yazıyorum, aha bunu yazdım diye gösterebileceğim tek şey melekler hakkındaki yüz otuz sayfalık aptal bir deneme. 2009'da gel, ancak o zaman sana acırım. Ayrıca gayet iyiydi okuduğum kısım. Harika bir öykü, müthiş röportajlar. Bir tek üstünden geçilmesi gerek."

"Hıı!" dedi Geir.

İki ıstakoz parçasını kabukları üste gelecek şekilde tabağa dizdim.

"Bunun seni avucumun içine aldığım tek şey olduğun biliyorsun değil mi?" dedim ve son ıstakozu tuttum.

"Bilmem," dedi. "Benim hakkımda başka kimsenin bilmemesi gereken en az iki şey biliyorsun."

"Ha şu mesele," dedim. "O bambaşka bir konu."

İçten, gürültülü bir kahkaha attı.

Sonra hiçbir şey konuşulmadan birkaç saniye geçti.

Bozuk mu atıyordu?

Istakozu bıçakla ayırmaya başladım.

Emin değildim. Eğer kalbini kırarsam, bunu asla bilemeyeceğimi söylemişti bir seferinde. Cesur olduğu kadar gururlu, sadık olduğu kadar da kibirliydi. Peş peşe arkadaşlarını kaybetmişti, belki de çok az geri adım atıp aklından geçenleri söylemeye çekinmediğindendi. Ve aklından geçenleri seven hiç kimse, tek bir kişi bile yoktu. Geçen kış, bir sene önce, aramız fena bozulmuştu; ne zaman buluşsak konuşmadan bar sandalyelerinde öylece otururduk, bir şey söylendiyse bu genellikle onun benim ya da

ailem hakkında yaptığı iğneli görüşleri olurdu, bense elimden geldiğince alttan alırdım. Sonra birdenbire ondan haber alamaz oldum. İki hafta sonra Christina arayıp onun alan çalışması için Türkiye'ye gittiğini ve birkaç ay buralarda olmayacağını söylemişti. Şaşırmıştım, beklenmedik bir manevraydı, bana bundan hiç bahsetmediği için biraz da bozulmuştum. Birkaç hafta sonra Norveç'teki bir arkadaşımdan, Bağdat'taki canlı kalkanlardan biri olduğu için Geir'le akşam haberlerinde röportaj yapıldığını öğrendim. Kendi kendime gülümsedim, tipik Geir'di işte, bir yandan da bunu benden neden gizlediğini anlamamıştım. Sonradan ortaya çıktı ki bir şekilde onu kırmışım. Neye kırılmıştı asla öğrenemedim. Ama dört ay sonra, bomba yağmurunun altında haftalar geçirdikten sonra, röportajlarla dolu mikro kaset yığınlarıyla Stockholm'e döndüğünde sanki yenilenmiş gibiydi. Sonbahar ve kışın krizimsi buhranı geçmiş, dostluğumuz kaldığı yerden devam etmeye başlamıştı.

Geir ve ben aynı sene doğmuşuz, ikimiz de Arendal'ın açıklarında kendi ayrı adamızda –Hisøya ve Tromøya– birbirimizden sadece birkaç kilometre ötede ama birbirimizden hiç haberimiz olmadan büyümüşüz, zira tanışabileceğimiz ilk ortak alan lise olabilecekken o sırada ben çoktan Kristiansand'a taşınmıştım. Onunla ikimizin de öğrenci olduğu Bergen'deki bir partide tanıştık. Benim de Yngve aracılığıyla biraz tanıdığım Arendal çevresine ucundan o da dâhildi, onunla konuştuğumda eksikliğini çektiğim arkadaşın o olabileceğini düşünmüştüm, çünkü o sıralar, Bergen'deki ilk senemde kimsem yoktu ve Yngve'nin peşine takılıyordum. Bazı akşamlar Geir'le takılıyorduk, sürekli gülüyordu ve hoşuma giden maceraperest bir havası vardı, bir yandan da çevresindeki insanlarla gerçekten ilgiliydi ve haklarında söyleyecek bir şeyi mutlaka olurdu. Lafı dolandırmayan bir özü vardı, dolayısıyla da fark yaratan insanlardandı. Yeni bir arkadaş bulmuştum, 1989'un ilkbaharındaki haftalarda içimde çalkalanan güzel duygu buydu. Ancak sonra belli oldu ki o yoluna devam edecekti, Bergen onun kök salacağı bir yer değildi, sınavlar biter bitmez valizini toplayıp İsveç Uppsala'ya taşındı. O yaz ona bir

mektup yazdım ama yollamadım, sonra da hayatımdan ve düşüncelerimden çıktı.

On bir yıl sonra bana postayla bir kitap yolladı. Boks hakkındaydı, adı *Kırık Burnun Estetiği*'ydi. Kitabı birkaç sayfa okuduktan sonra, maceraperest ve lafı dolandırmayan yönleri yerinde duruyor, öğrencilik günlerimizden bu yana da üzerine çok şey eklemiş diye düşünmüştüm. Betimlediği çevre hakkında bizzat kendi görüşlerini edinebilmek için Stockholm'de üç sene boks yapmıştı. Sosyal devletin tersyüz ettiği değerler, maskülenlik, onur, şiddet ve acı orada devam ediyordu ve benim için ilginç olan yönü, oradaki açıdan bakınca değişmeyen değerleriyle toplumun ne kadar farklı göründüğüydü. Sanat o dünyayla diğer dünyanın sunduğu diğer her şeyden yoksun olarak yüzleşmekti, olduğu gibi deneyip görmek, kendi koşullarında görmek yani, ve o zaman, bunu platform olarak kabul ederek yeniden dışarıya bakmaktı. İşte o zaman her şey farklı görünmüştü. Bu kitapta Geir gördüğü ve betimlediği şeyi, Nietzsche ve Jünger'den, Mişima ve Cioran'a uzanan bir çizgide, klasik anti liberal yüksek kültüre bağlamıştı. Orada hiçbir şey satılık değildi, hiçbir şey parasal değerle ölçülemezdi, ve orada, veya bu perspektiften baktığımda, doğuştan gelen, bilhassa benim bir parçam farz ettiğim ne çok şeyin, aslında tam tersi olduğunu, yani göreceli ve rastgele olduğunu keşfettim. Bu bağlamda, bana şu anda ve her daim içine battığımız arkaik geçmişin ürkütücü bir netlikle öne çıktığı Michel Serres'in *Heykeller*'i, ve mevcut zamanın ve çağdaş dilin bizim gerçeklikle ilgili fikirlerimiz ve kavramlarımız üstündeki kontrolünün açıkça netleştiği, kendimizi tamamen içinde kaybettiğimiz kavramsal dünyanın yerini nasıl da bir başkasına bıraktığını gördüğümüz Michel Foucault'nun *Kelimeler ve Şeyler*'i kadar önemli gelmişti Geir'in kitabı. Bu kitapların hepsinin ortak yanı şimdinin dışında bir referans noktası oluşturmuş olmalarıydı, ya yakın geçmişe ait en önemli değerlerin hâlâ yaşadığı bir tür kapan olan boks kulübünde olduğu gibi çevresinde, ya da bizim olduğumuz ya da olduğumuzu hayal ettiğimiz, tamamıyla dönüştürülen tarihin derinliklerinde. Muhtemelen bu noktaya gıdım gıdım, neredeyse el yordamıyla yolumu arayarak ve kendi düşünceme güç bela

görünmez olarak gelmiştim, sonra bu kitaplar girdi hayatıma, âdeta önümdeki masaya atıldılar, ve benim için yeni bir şey netlik kazandı. Çığır açan bütün kitaplarda olduğu üzere, benim için şüphe, duygu ya da içimde bir his olarak nitelendirdiğim şeyler önümde kelimelere döküldü. Belli belirsiz bir rahatsızlık, belli belirsiz hoşnutsuzluk, hedefi olmayan belli belirsiz bir öfke. Ama hiçbir yön, hiçbir açıklık, hiçbir kusursuzluk olmadan. Geir'in kitabının benim için bu kadar önemli olmasının nedeni ikimizin de geçmişlerinin benzer olmasındandı –ikimiz de aynı yaştaydık, aynı yerden aynı insanları tanıyorduk, ikimiz de yetişkinlik yıllarımızı okuyarak, yazarak ve öğrenim görerek geçirmiştik– o hâlde nasıl olmuştu da böylesine radikal derecede farklı bir yerde bulmuştu o kendini? Okula başladığım ilk andan itibaren ben ve çevremdeki herkes hep eleştirel ve özgür düşünmek için teşvik edilmiştik. Otuzumu geçmeden, bu eleştirel düşüncenin belli bir yere kadar bana faydası olduğunu ama bir noktadan sonra tamamen zıddına evrildiğini ve kötüleştiğini, kötünün ta kendisi olduğunu anlamamıştım. Neden hayatın bu kadar geç bir evresinde? diye düşünebilir insan. Biraz benim sadık takipçi naifliğimdendi, taşradan gelen kuzen, saflığıyla görüşlerden şüphe duymuş olabilirdi belki ama asla bu görüşlerin önermelerini sorgulamazdı, bu yüzden de asla sormazdı "eleştirel" olanın gerçekten eleştirel, "radikal"in gerçekten radikal, ya da "iyi"nin gerçekten iyi olup olmadığını; mantıklı insanların gençliğin kendinden sarhoş ve duygulardan sersemlemiş görüşlerinden kurtulur kurtulmaz yaptığı bir şeydir bu; bunun nedeni kısmen benim neslimdeki birçokları gibi soyut düşünmeye, başka bir deyişle farklı alanlardaki farklı düşünce okullarına ait bilgiyi edinme, onları aşağı yukarı eleştirel tarzla yeniden üretme, tercihen başka düşünce okullarıyla kıyaslama, ve sonra da bunun için yargılanmaya eğitimli olmamdı, ama bazen de kendi öngörüm, kendi entelektüel merakım içindi, bu bana soyut düşünceyi terk etmek için bir sebep verdiğinden değil, düşünmek neticede ikincil fenomenler arasında oynanan bir aktiviteyken, felsefe, edebiyat, sosyal bilgiler, politikada göründüğü hâliyle dünya, içinde yaşadığım, uyuduğum, yediğim, konuştuğum, seviştiğim ve koştuğum dünya, kokusu, tadı, sesi

olan dünya, yağmurun yağdığı, rüzgârın estiği, teninde hissedebildiğin dünya, dışarıda kalıyor, düşünce için bir konu sayılmıyordu. Esasında orada da düşünmüştüm, ama başka bir şekilde, daha pratik, fenomen fenomen yönetilmiş bir şekilde ve başka sebepler yüzünden; anlayabilmek için soyut gerçeklikte düşünürken, baş edebilmek için somut gerçeklikte düşünüyordum. Soyut gerçeklikte bir kimlik, görüşlerden oluşmuş bir kimlik yaratabiliyordum; somut gerçeklikte olduğum kişiydim, bedenim, bakışlarım, sesim. Bütün bağımsızlığın çıkış noktası burasıdır. Bağımsız düşünce dâhil. Geir'in kitabı sadece bağımsızlık hakkında değildi, aynı zamanda bağımsızlığın meydana geldiği alanla da ilgiliydi. Kendi gözleriyle gördüklerini, kendi kulaklarıyla duyduklarını betimlemişti sadece, gördüğünü ve duyduğunu betimlemeye çalışırken de bunu, bir parçası hâline gelerek yapmıştı. Bir boksör asla söyledikleri ya da düşündükleriyle değil, yaptıklarıyla değerlendiriliyordu.

Phyrros'un sahip olduğu hâliyle misoloji, yani söze duyulan güvensizlik; Phyrromania bir yazarın gideceği yol muydu? Sözcüklerle söylenebilecek her şey sözcüklerle tekzip edilebilir, öyleyse tezlere, romanlara, edebiyata ne gerek vardı? Ya da başka şekilde söyleyelim: Doğru olduğunu söylediğimiz her şey için doğru olmadığını da söyleyebiliriz. Bu, sıfır noktasıdır ve sıfır değerinin yayılmaya başladığı yerdir. Ancak, ölü nokta değildir, edebiyat için de değildir, çünkü edebiyat sadece sözcükler değildir, edebiyat sözcüklerin okurda uyandırdıklarıdır. Bu aşkınlıktır edebiyatı geçerli kılan, çoğu kişinin inandığı gibi resmî aşkınlık değildir. Paul Celan'ın gizemli, âdeta şifreli dilinin erişilmezlik ya da kapalılıkla hiçbir ilgisi yoktur, tam tersine, dilin normalde erişiminin olmadığı, içimizde bir şekilde olduğunu bildiğimiz ve tanıdığımız, ya da tanımadığımız bir şeye açılması, bizim keşfetmemize izin vermesiyle ilgilidir. Paul Celan'ın sözcükleri sözcüklerle tekzip edilemez. İçerdikleri şeyler de dönüştürülemez, sözcük yalnızca mevcuttur orada, ve onu kendisine katan her bir insanda.

Resimlerin ve bir yere kadar fotoğrafların benim için bu kadar önemli olmasının nedeninin bununla bir ilgisi vardı. İçlerinde ne bir sözcük ne de bir kavram vardı, onlara baktığımda deneyimle-

diğim şey, işte onları o kadar önemli kılan şey de kavram dışıydı. Bunda, kabullenmekte ya da tanımakta zorlandığım aptalca bir yan, akıldan tamamen yoksun bir alan vardı, ama bu belki de yapmak istediğim şeyin önemli tek unsuruydu.

Geir'in kitabını okuduktan altı ay sonra, ona mail gönderip editörlerinden biri olduğum *Vagant* için bir deneme yazmak ister misin diye sordum. Yazarım dedi ve koşullarla ilgili resmiyetle mailleştik. Bir yıl sonra, bir günden diğerine, Tonje'yi ve onunla beraber Bergen'deki hayatımı terk ettiğimde ona Stockholm'de kalınacak herhangi bir yer bilip bilmediğini sordum, bilmiyordu, ama kendime yer bakarken onda kalabileceğimi söyledi. Memnuniyetle, diye yanıtladım. Tamam, dedi, ne zaman geliyorsun? Yarın, yazdım. Yarın mı? diye yazdı.

Birkaç saat sonra, Bergen'den Oslo'ya bütün gece, Oslo'dan Stockholm'e de bütün sabah süren tren yolculuğunu müteakiben, Stockholm Merkez Garı platformunda ve koridorlarında valizlerimi çeke çeke ilerliyor ve her iki valizi de alacak büyüklükte boş bir dolap var mı diye etrafıma bakınıyordum. Önceki günlerde olan biten ve ayrılığımın da nedeni olan şeyleri düşünmekten kaçınmak için bütün yolculuğu okuyarak geçirmiştim, ama şimdi trenlerle seyahat ederek işe giden ya da işten dönen insanlardan oluşmuş bu izdihamın ortasında yürürken tedirginliğimi bastırmak daha fazla mümkün değildi. Soğuk, ruhumun derinlerine kadar işlerken koridoru arşınladım. İki çantayı iki ayrı dolaba tıktıktan ve normalde ev anahtarlarımı koyduğum cebime iki dolap anahtarını koyduktan sonra tuvalete girdim, kendimi biraz daha canlı hissedebilmek için yüzümü soğuk suyla yıkadım. Birkaç saniye aynada yüzümü inceledim. Yüzüm solgundu ve hafif şişmişti, saçlar dağınık ve gözler... evet, gözlerim... sabitti, ama aktif, dışa dönük bir havada değil, sanki bir şey arıyor gibiydiler, sanki gördükleri, içlerine çizilmişti, sanki her şeyi içlerine çekiyorlardı.

Ne zamandır böyle bir bakışa sahiptim?

Sıcak su musluğunu açtım ve sudan sıcaklık yayılmaya başlayana dek bir süre ellerimi altında tuttum, kâğıt havlu koparıp

ellerimi kuruladım, lavabonun yanındaki çöpe attım. 101 kiloydum ve gelecekle ilgili hiçbir umudum yoktu. Ama şimdi buradayım, bu da bir şeydir, diye düşündüm, sonra dışarı çıktım, merdivenlerden bekleme salonuna; salonun tam ortasında, dört bir yanımdan gelen insanlarla çevrelenmişken kafamda bir plan çizmeye çalıştım. Saat ikiyi geçiyordu. Geir'le burada beşte buluşacaktık. Yalnız geçirmem gereken üç saatim vardı. Yemek yemeliydim. Bir atkıya ihtiyacım vardı. Ve bir de saçımı kestirmeliydim.

Gardan çıkıp bir taksi durağında durdum. Gökyüzü gri ve soğuktu, hava nemli. Sağımda yollardan ve beton köprülerden bir karmaşa vardı, arkasında bir göl, onun arkasında da anıtımsı binalar. Solumda, yoğun trafikli genişçe bir cadde; tam önümde biraz ileride pis bir duvar boyunca sola kıvrılan bir yol ve onun ötesinde de bir kilise.

Ne tarafa gitmeli?

Bir ayağımı banka dayayıp kendime sigara sardım, yaktım ve soldan aşağı doğru yürümeye başladım. Yüz metre kadar sonra durdum. Pek ümit vadetmiyordu, buradaki her şey vızır vızır geçen arabalar baz alınarak yapılmıştı ve ben de geri dönüp devasa tuğladan bir mağazaya ve diğer tarafındaki geniş bir bulvara çıkan başka bir yolu denedim. İleride zemine gömülmüş gibi duran bir tür meydan vardı, hemen sağında ise camdan büyük bir bina yükseliyordu. Üstünde kırmızı harflerle KULTURHUSET yazıyordu, içeri girdim, yürüyen merdivenleri kullanıp bir kafenin olduğu birinci kata çıktım, kendime baget ekmeğinde köfte ile kırmızı lahana salatası aldım, meydanla mağazanın önündeki sokağa bakan pencere kenarına oturdum.

Burada mı yaşayacaktım? Yaşadığım yer burası mıydı şimdi?

Dün sabah Bergen'de evimdeydim.

Dün dündü.

Tonje bana trene kadar eşlik etmişti. Platformların üstündeki yapay ışık, vagonların dışındaki geceye çoktan hazırlanmış kısık sesle konuşan insanlar, valizlerin asfalt üzerinde dönen tekerlekleri. Ağlamıştı. Ben ağlamamıştım, ona sarılıp, yanaklarından akan gözyaşlarını silmiştim, gözyaşları arasında bana gülümsemişti ve ben trene binerken onu giderken görmek istemeyeceğimi

düşünmüştüm, sırtını görmek istemiyordum, ama dayanamamıştım, pencereden baktım ve platformdan aşağı yürüyüp çıkış kapısından kayboluşunu izledim.

Orada kalacak mıydı?

Evimizde?

Bagetten bir ısırık aldım ve düşüncelerimi dağıtmak için siyah beyaz kare taşlarla döşeli meydana baktım. Karşı tarafta yan yana dizilmiş dükkânlar insanlarla birlikte siyahtı. Metro kapılarından giren çıkanlar, galerinin tüneline giren çıkanlar, yürüyen merdivenlerden inen çıkanlar. Şemsiyeler, montlar, pardösüler, çantalar, alışveriş poşetleri, sırt çantaları, bereler, çocuk arabaları. Onların üzerinde de arabalar ve otobüsler.

Mağaza duvarındaki saat üçe on kaldığını gösteriyordu. En iyisi saçımı hemen kestirmekti, böylece geç kalma riskimi azaltabilirim, diye düşündüm. Yürüyen merdivenlerden aşağı inerken cep telefonumu çıkardım ve kayıtlı isimlere bakmaya başladım, ama hiçbir ismi aramak gelmiyordu içimden, açıklanacak, söylenecek çok şey vardı, karşılığında ise alınacak çok az şey, böylece telefonu kapatıp cebime koyduktan sonra dışarı, irili ufaklı kar atıştıran kasvetli mart akşamüstüne çıktım ve bir berber bulmak için Drottninggatan'dan aşağıya yürümeye başladım. Mağaza dışında bir adam mızıka çalıyordu. Aslında çalmıyordu, sadece bedenini ileri geri titretirken bütün gücüyle enstrümana üflüyordu. Saçı uzundu, yüzü harap. Etrafına yaydığı inanılmaz saldırgan hava doğrudan bana nüfuz etmişti. Yanından geçerken korku damarlarımda küt küt attı. Arkasındaki ayakkabı mağazasının girişinin yanında, genç bir kadın bir pusete eğilmiş, çocuğunu kaldırıyordu. Kürk astarlı bir çeşit tuluma sarılmış çocuğun kürk astarlı bir şapkayla örtülmüş başındaki gözleri, kendisine olan bitenle hiç ilgilenmiyormuş gibi ileri dikilmişti. Kadın bir eliyle çocuğu göğsüne bastırıp diğer eliyle ayakkabı mağazasının kapısını açtı. Yağan kar yere değdiği anda eriyordu. Adamın biri bir katlanır sandalyeye oturmuştu ve elli metre ileride solda 109 krona tahta üzerinde biftek yiyebileceğimizi iddia eden büyük bir tabela tutuyordu elinde. Tahta üzerinde biftek mi? diye düşündüm. Yanımdan geçen kadınların çoğu birbirine benziyordu, ellilerinde, gözlüklü,

toplu, palto giymiş ve üstünde Åhléns, Lindex, NK, Coop ya da Hemköp yazan poşetler taşıyorlardı. Aynı yaş grubundan az adam vardı, ama onların da çoğu birbirine benziyordu, gerçi farklı şekilde. Gözlükler, kum rengi saçlar, donuk gözler, yeşile ya da griye çalan gündelik havası taşıyan montlar, şişmandan ziyade zayıf. Yalnız olmak istiyordum, ama hiçbir şansım yoktu, sokak boyunca yürüdüm. Gördüğüm bütün yüzler yabancılara aitti ve buradan kimseyi tanımadığım için haftalarca ve aylarca böyle olmaya devam edecekti, ama bu yine de benim izleniyormuşum gibi hissetmeme mani değildi. Denizin ortasında üstünde sadece üç insanın olduğu bir adada bile olsam sanki izleniyormuşum gibi hissederdim. Paltomda bir kusur mu vardı? Yakamı böyle kaldırmamam mı gerekiyordu? Ayakkabılarım, ayakkabılarım olması gerektiği gibi görünüyor muydu? Biraz tuhaf mı yürüyordum? Çok mu öne kaykılıyordum acaba? Of, ben bir budalaydım, ama ne budala. Aptallığın alevleri içimi yakıyordu. Ah nasıl da budalaydım. Ne kadar ahmak, aptal, aptalın önde gideni. Ayakkabılarım. Paltom. Aptal, aptal, aptal. Ağzım, şekilsiz; düşüncelerim, şekilsiz; duygularım, şekilsiz. Her şey sünger gibiydi. Sert tek bir şey yoktu. Sağlam ve esaslı hiçbir şey. Yumuşak, süngersi ve aptaldım. Siktir. Siktir. Siktir, ne kadar aptaldım. Hiçbir kafede iç huzuru bulamıyordum, saniyesinde oradaki herkesi içime almıştım ve içime almaya da devam ediyordum, bana yönlenen her bakış en dibime işliyordu, en dibimi altüst ediyordu, ve yaptığım en ufak bir hareket, bir kitabın sayfalarını karıştırmak bile, bu insanlara benim aptallığımın bir işareti olarak iletiliyordu, yaptığım her hareket şöyle diyordu: "Burada bir budala oturuyor." Bu yüzden en iyisi yürümekti, çünkü böylece bakışlar birer birer kayboluyordu, gerçi yerine yenileri geliyordu ama yer edecek kadar uzun kalmıyorlardı, yanımdan kayıp geçiyorlardı, işte bak bir budala yürüyor, işte bak bir budala yürüyor, işte bak bir budala yürüyor. Yürürken kafamın içinde dönüp duran nakarat buydu. Anlamsız olduğunu biliyordum ama içimde olan bir şeydi, derinlerde, oraya ulaşmamın da bir faydası olmuyordu, içimde haykırıyorlardı, ve bu insanların en uyumsuzları bile, en çirkinleri, en şişmanları ve en salaşları bile, bir karış açık ağzı ve boş bakan ahmak

gözleriyle şu kadın bile bana bakıp bende bir şeylerin ters olduğunu söyleyebilirdi. O bile. Böyleydi. Orada yürüyordum, kalabalıkların arasında, kararan gökyüzünün altında, yağan kar tanelerinin arasında, aydınlatılmış dükkânları teker teker geçerken; yeni bir şehirde buranın nasıl olacağıyla ilgili tek bir düşünceye dahi sahip olmadan yalnızdım, çünkü bunun bir önemi yoktu, gerçekten hiçbir önemi yoktu, tek düşündüğüm bunu atlatmaktı. "Burada olan"dan ibaretti hayat. Bunu atlat; evet yaptığım bunu atlatmaktı.

İlk geçişimde görmediğim, randevusuz girebileceğim bir berber buldum, büyük mağazanın hemen yanındaki pasajdaydı. Tek yapmam gereken sandalyenin birine oturmaktı. Yıkamadan, bir şişeden sıktıkları suyla saçlarımı nemlendirdiler. Göçmen berber, tahminim Kürt'tü, bana nasıl bir kesim istediğimi sordu, kısa dedim, ne kadar kısalıkta istediğimi işaret ve başparmağımla gösterdim, ne iş yaptığımı sordu, öğrenci olduğumu söyledim, nereli olduğumu sordu, Norveç dedim, buraya tatile mi geldiğimi sordu, evet dedim, başka bir şey sormadı. Kesilen saçlar sandalyenin etrafına, yere dökülüyordu. Neredeyse tamamen simsiyahlardı. Tuhaftı, çünkü kendime aynada baktığımda saçlarım açık renkti. Hep böyle olmuştu. Saçımın koyu olduğunu bilmeme rağmen aynada böyle görmüyordum. Açık renk saç görüyordum, çocukluğumda ve gençliğimde olduğu gibi. Fotoğraflarda bile açık renk görüyordum. Sadece kesildiklerinde ve yerde beyaz fayansın üstünde gördüğümde örneğin, buradaki gibi, koyu, neredeyse siyah olduklarını görüyordum.

Yarım saat sonra sokağa çıktığımda, soğuk hava yeni tıraş olmuş başımı bir kask gibi sarmıştı. Saat neredeyse dörttü, hava tamamen kararmak üzereydi. Bir atkı satın almak için daha önceden gördüğüm bir H&M mağazasına girdim. Erkek reyonu bodrum katındaydı. Aşağıda bir süre atkı aranıp bulamayınca kasada duran genç kıza sormaya gittim.

"Efendim?" dedi İsveççe.

"Atkıları nerede bulabilirim?" dedim yeniden Norveççe.

"Ne söylediğini anlamıyorum," dedi İsveççe. "Pardon. Ne dediniz?" dedi İngilizce.

"Atkılar," dedim Norveççe. Elimi boğazıma götürdüm. "Neredeler?"

"Anlamıyorum," dedi. "İngilizcen var mı?"

"Atkılar," dedim İngilizce. "Atkı var mı hiç?"

"Ha, atkılar," dedi. "Biz ona *halsduk* diyoruz. Yok. Kusura bakmayın. Atkı sezonu geçti."

Sokağa çıkınca atkı bakmak için bir an Åhléns'e mi gitsem diye düşündüm, büyük mağazanın adı böyleydi, ama vazgeçtim, bir gün için yeterince budalalık yapmıştım, onun yerine yukarı, iki sene önce kaldığım pansiyonun olduğu yöne doğru yürümeye devam ettim, bunun bir amaca yönelik yürümenin daha iyi olmasından öte bir amacı yoktu. Yol üstünde bir sahafa uğradım. Raflar o kadar yüksek ve birbirine öyle yakındılar ki aralarında dönecek alan yok gibiydi. Kitapların sırtlarına şöyle bir baktıktan sonra, tam çıkacakken tezgâhın köşesindeki yığının en tepesinde duran Hölderlin kitabı dikkatimi çekti.

"Bu satılık mı?" diye sordum beni bir süredir süzmekte olan benim yaşlarımdaki erkek görevliye.

"Elbette," dedi yüzünde sıfır mimikle İsveççe.

Adı *Sånger*'di. *Die vaterländische Gesänge*'nin bir çevirisi olabilir miydi?

Künyeye baktım. Baskı tarihi 2002'ydi. Demek ki yepyeniydi. Ama içinde orijinal adı yazmıyordu, ben de hızla son sözü taradım, italik her sözcükte duraksayarak. Evet, işte: *Die vaterländische Gesänge.* Memleket Türküleri. Öyleyse ne akla hizmet başlığı *Sånger* diye çevirmişlerdi?

Çok önemli değildi.

"Alıyorum," dedim yine Norveççe. "Ne kadar?"

"Pardon?"

"Kitap ne kadar?"

"Bir saniye bakayım... Yüz elli kron lütfen."

Parayı ödedim, kitabı küçük bir poşete koydu ve fişiyle birlikte bana uzattı, ben de kapıyı açıp elimde sallanan poşetle dükkândan çıkmadan önce fişi arka cebime tıkıştırdım. Dışarıda yağmur yağıyordu. Durdum, sırt çantamı indirip kitap poşetini içine koydum ve çantayı geri sırtıma geçirip birkaç saattir yağan karın yer

seviyesinden yüksekteki tüm yüzeyleri, çatı çıkıntılarını, pencere pervazlarını, heykel başlarını, veranda zeminlerini, tenteleri, ağırlıktan hafifçe sarkmış güneşlikleri, duvar üstlerini, çöp kapaklarını, yangın musluklarını gri ve sulu bir katmanla kaplayıp başka hiçbir iz bırakmadığı, iyi aydınlatılmış çarşı sokağına doğru yürümeye devam ettim. Ama sokakta kar yoktu, karanlık ve ıpıslak uzanıyordu, vitrinlerden ve sokak lambalarından yansıyan ışıkla yer yer aydınlanmıştı.

Yağmur, kuaförün saçıma sürdüğü jölenin bir kısmının alnıma akmasına sebep oldu. Elimle akan jöleyi alıp pantolonumun kalça kısmına sildim, sokağın sağında ufak bir kapı girintisi gördüm ve bir sigara yakmak için oraya doğru yürüdüm. İçeride en az iki farklı restoran terasının bulunduğu uzun bir bahçe vardı. Girişin hemen yanındaki duvarda İsveçli Yazarlar Birliği yazıyordu. Bu iyi bir işaretti. Burası kalacak yer bulmak için yoklayacağım birkaç yerden biriydi.

Sigarayı yaktım ve satın aldığım kitabı çıkardım, sırtımı duvara verip öylesine sayfalarına göz gezdirdim.

Hölderlin epeydir aşina olduğum bir isimdi. Onu sistemli okuduğumdan değil, tersine, Olav Hauge'nin çeviri derlemesinde karşıma çıkan tek tük şiirlerinden başka, başından geçenleri, Tübingen'deki kulede delilik yıllarını, ancak en yüzeysel yanlarıyla, şöyle böyle biliyordum; yine de uzun süre boyunca, aşağı yukarı on altı yaşımdayken, annemin on yaş küçük kardeşi, dayım Kjartan, ondan söz etmeye başladığından beri Hölderlin adı benimle kaldı. Kardeşler arasında bir tek Kjartan çocukluk evinde, Ytre Sogn, Sørbøvåg'daki mütevazı çiftlikte anne babasıyla yaşamıştı: Büyükbabam, annemin babası, o sıralar seksen yaşına yaklaşıyordu, ama zindeydi ve yaşam doluydu, öte yandan anneannemin Parkinson hastalığı ilerlemişti ve hemen her konuda yardıma ihtiyacı vardı. Kjartan, dört dönümü geçmese de epeyce zaman ve enerji isteyen çiftliği işletmenin ve neredeyse bütün gün annesinin bakımıyla ilgilenmesinin yanı sıra yirmi kilometre uzaktaki bir tersanede gemi tesisatçısı olarak çalışıyordu. Aşırı hassas bir adamdı, akla gelebilecek en narin çiçek kadar kırılgandı, yaşamın

pratik alanlarına ne en küçük bir ilgisi ne de yeteneği vardı, bu yüzden yaptığı her şeyi, günlük yaşamının temelini oluşturan işleri yerine getirmek için kendisini zorlaması gerekiyordu. Günlerce, aylarca, yıllarca. Katıksız irade gücü. Doğduğu koşulları aşmayı başaramadığından, tanıdık, bildik çevrede kalmayı yeğlediğinden böyle bir yaşam sürdüğü düşünülebilir, ancak büyük olasılıkla hassas doğasının bir sonucuydu bu. Yetmişli yıllarda ideallere ve mükemmelciliğe eğilimli bir adam nereye yönelebilirdi? Babası gibi gençliği yirmili yıllarda geçmiş olsaydı, kültürümüzü saran yaşam dolu, doğa düşkünü geç dönem romantik akımda, en azından Yeni Norveççe yazanların arasında, Olav Nygard, Olav Duun, Kristoffer Uppdal ve Olav Aukrust'un yazdığı, daha sonra Olav Hauge'nin çağımıza taşıdığı alanda kendisini evinde hissedebilirdi; ellili yıllarda genç olsaydı, bir olasılık kültürel radikalliğin düşünceleri ve teorilerine merak sarabilir veya tam tersi olur, kültürel muhafazakârların usulca ölen güçleri onu daha önce ele geçirirdi. Ancak gençliği yirmilerde veya ellilerde değil yetmişlerde geçmişti ve bu yüzden Marksist-Leninist Komünist İşçi Partisi'ne üye olmuş, o günlerde söylenildiği üzere kendisini *proleterleştirmişti*. İçinde yaşadığından daha iyi bir dünyaya inandığından gemilerde tesisatçılık yapmaya başlamıştı. Pek çok partili arkadaşı gibi birkaç aylığına veya yıllığına değil, neredeyse yirmi yıl boyunca. Dönem değiştiğinde ideallerinden dönmeyen çok az sayıda insandan biriydi, hem sosyal hem de kişisel bedel zamanla ağırlaşsa da ilkelerine dört elle sarılmıştı. Kırsal kesimde komünist olmak kent ortamında komünist olmaya benzemiyordu. Komünist kentte yalnız değildi, onun gibi başkaları vardı, birlik havası esiyordu, ayrıca inançlar tüm bağlamlarda görünür değildi. Köyde ona "komünist" diyorlardı. Bu onun kimliği, yaşamıydı. Yetmişli yıllarda komünist olmak, dalgaya kapılmak, tüm sıçanların gemiyi terk ettiği seksenli yıllarda komünist olmaya da benzemiyordu. Yalnız bir komünist paradoks gibi geliyor kulağa, ama Kjartan öyleydi. Büyükbabamla anneannemi ziyarete geldiğimiz yazlarda, babamla onun tartışmalarını anımsıyorum, biz uyumaya çalışırken alt kattaki salondan seslerinin giderek yükseldiğini duyardık, söze dökemesem de, anlayamasam da aralarında bir

fark olduğunu ve bunun temel bir fark olduğunu hissedebiliyordum. Babam açısından tartışmaların kapsamı sınırlıydı, tek işlevleri Kjartan'a kendisini kandırdığını göstermekti, Kjartan açısındansa bu tartışmalar ölüm kalım meselesiydi, onun için ya hep ya hiç vardı. Bu yüzden babamın sesine kızgınlık, Kjartan'ınkine ateşli bir heves egemendi. Ayrıca şu da belliydi, en azından bana belliymiş gibi görünüyordu: Babamın konuşmaları gerçek dünyayla ilgiliydi, sözleriyle düşünceleri buraya aitti, bize, okul günlerine, futbol maçlarına, çizgi romanlara, balığa çıkmalara, kar küremelere ve cumartesi yulaf lapalarına yönelikti; Kjartan'sa başka bir şeyden, başka yere ait bir şeyden söz ediyordu. Elbette inandığı, bir bakıma yaşamını adadığı düşüncenin gerçekle örtüşmediğini kabul edemiyordu, oysa başka herkesle birlikte babam da her durumda bunu ileri sürüyordu. Gerçekliğin Kjartan'ın tanımlarına uymadığını ve hiçbir zaman uymayacağını. Bu onun bir hayalci olmasını gerektirirdi. Öte yandan kesinlikle bir hayalci değildi o! Elle tutulur, maddesel, fiziksel, ayakları yere basan gerçeklikten söz ediyordu! Gerçekten ironik bir durumdu. Omuz omuza vermekten, birlikten söz eden kuramları savunuyordu, oysa dışlanan ve yalnız kalan oluyordu. Dünyayı idealist soyut gözlerle gören, başka herkesten daha duru bir ruhu olan oydu ve gemilerde ağır kaldıran, yük taşıyan, çekiç sallayan, döven, kaynak yapıp vida sıkan, zımparalayıp kazıyan, inekleri sağıp besleyen, gübre yığan, baharda tarlaları gübreleyen, çimleri biçen, samanı kurutan, yapıları onaran oydu, ayrıca yıllar geçtikçe daha çok yardıma gerek duyan annesine de bakıyordu. Bu onun yaşamı oldu. Komünistliğin seksenli yılların başında silinmeye yüz tutması, Kjartan'ın tüm alanlarda giriştiği tartışmaların ateşinin gittikçe dinmesi ve bir noktada büsbütün sönmesi, yaşamın anlamını değiştirmiş olabilirdi, ama içeriğini değil. Önceki gibi aynı çizgide sürüyordu: Gün doğumunda kalkmak, inekleri sağıp beslemek, tersaneye giden otobüse binmek, gün boyu çalışmak, eve gelip anne babasıyla ilgilenmek, annesinin durumu iyiyse onu salonda yürütmek, değilse oturup bacaklarına masaj yapmak, tuvalete götürmek, ertesi gün için giysilerini hazırlamak, dışarıdaki inekleri ahıra toplayıp sağmakla veya başka hangi iş varsa onunla

ilgilenmek, akşam yemeği yiyip ertesi sabaha dek uyumak– elbette geceleyin anneannem çok rahatsızlanmadıysa, dedemin onu kaldırması gerekmediyse. Kjartan'ın yaşamı buydu, en azından dışarıdan böyle görünüyordu. Komünist dönemi başladığında ben yalnızca bir-iki yaşındaydım, son bulduğunda, en azından etkin, retorik kısmı sona erdiğinde, ilköğretimi yeni bitirmiştim, on altı yaşıma girip çevremdekilerin gerçekten kim olduğuyla ilgilenmeye başladığımda tüm bunlar onun kafamdaki imgesinin fonundan başka bir şey değildi. Onunla ilgili imgem, açık ara, daha çok şiir yazmasıyla ilgiliydi. Şiiri sevdiğimden değil, ama bunun onunla ilgili "bir şeyleri" gösteriyor olmasından. Şair olduğu için şiir yazmak zorunda olanlar dışında hiç kimse şiir yazmazdı. Kjartan bu konuyu bizimle konuşmazdı, ama bizden gizlemezdi de. Sonuçta biliyorduk. Şiirleri önce *Dag og Tid*'te, ardından *Klassekampen*'de yayımlandı, kitaplara değer veren Hatløy ailesinde, endüstri işçisinin küçük, yalın imgeleri, mütevazı boyutlarına karşın belli bir saygınlık uyandırdı. Edebiyat dergisi *Vinduet*'nin arka sayfasında, küçük bir fotoğrafıyla birlikte bir şiiri yayımlanınca ve birkaç yıl sonra aynı dergide onun şiirlerine iki sayfa boyunca yer verilince, bizim gözümüzde tam bir şair olmuştu. Felsefe okumaya da bu sıralar başlamıştı. Bir akşam, fiyordun tepesindeki evde oturmuş, Heidegger'in *Varlık ve Zaman*'ınını oldukça çetin Almancasından okuyordu, büyük olasılıkla sözcük sözcük, çünkü bildiğim kadarıyla okul günlerinden beri Almancayı ne okumuşluğu ne konuşmuşluğu vardı. Heidegger'in sözünü ettiği Sokrates öncesi düşünürlere ek olarak başka şair ve düşünürleri de okuyordu, özellikle de Hölderlin ve Nietzsche'yi. Nietzsche. Kjartan Heidegger okumayı daha sonra yuvaya dönmeye benzetecekti. Bu deneyimin onu doldurup taşırdığını söylemek abartı olmaz. Ve neredeyse dinsel bir yanı vardı yaşadıklarının. Bir uyanış, bir dönüşüm, eski dünyanın yeni bir anlam kazanmasıydı. O sırada babam bizden ayrıldığından Yngve, annem ve ben, Noel'i, artık otuzlarının ortasına gelen Kjartan'ın yaşayıp çalıştığı, büyükannemle büyükbabamın çiftliğinde geçiriyorduk. Orada geçirdiğimiz dört veya beş Noel gecesi benim açımdan kuşkusuz en akılda kalıcı olanlardı. Büyükannem hastaydı, büzülüp oturduğu sandal-

yesinde sallanıyordu. Elleri, kolları, kafası ve ayakları tir tir titriyordu. Arada sırada kramp nöbetleri geçiriyordu ve koltuğa götürülmesi, bacaklarının düpedüz güç kullanılarak kıvrılması ve ovulması gerekiyordu. Öte yandan bilinci açık, gözleri parlaktı; bizi görebiliyordu ve gördüğüne seviniyordu. Ufak tefek, tostoparlak ve dinç bir adam olan büyükbabam ne zaman fırsatını bulsa bize öyküler anlatıyordu, kahkaha attığında, kendi anılarını anlatırken her zaman kahkaha atardı, yanaklarından yaşlar boşanıyordu. Ama bunu çok sık yapamıyordu, çünkü Kjartan oradaydı, bir yıl boyunca oturup Heidegger okuyan Kjartan, Heidegger'le dolup taşıyordu, oysa bu hiçbir şey getirmemişti ona, okuduklarını paylaşacak kimsesi yoktu, çünkü yakınlarda Heidegger'in adını bile duyan yoktu, duymayı isteyen birinin de var olduğu söylenemezdi, birkaç kişiyle konuşmayı denediğini seziyordum, kendisini böyle kaptırdığına göre denemeden edemezdi, ama bir yere varmadı, kimse anlamadı, anlamak istemedi hiç kimse, bu konuda yalnızdı, daha sonra biz geldik, ablası Sissel hemşirelik öğretmeniydi, politika, edebiyat ve felsefeyle ilgileniyordu, onun oğlu Yngve üniversiteye gitmişti, Kjartan da hep bunu düşlemişti, son yıllarda giderek daha da çok; sonra bir de Karl Ove vardı. On yedi yaşındaydım, lisedeydim, onun şiirlerinden hiçbir şey anlamasam da kitap okuduğumu biliyordu. Ona yetmişti bu kadarı. Biz içeri girer girmez Kjartan baraj kapaklarını açtı. Yıl boyunca toplanan bütün düşünceler dışarı taştı. Anlamamamız önemli değildi, Noel zamanı olması, masada pirzola, patates, turp ezmesi, Noel birası ve Aquavit bulunması hiç önem taşımıyordu; Heidegger'den söz ederken içinden konuşuyordu, dış dünyayla tek bir iletişim bağlantısı olmaksızın, *Dasein* ve *Das Man* vardı, Trakl ve Hölderlin, büyük şair Hölderlin vardı, Heraklitus ve Sokrates, Nietzsche ve Platon vardı, ağaçlardaki kuşlar ve fiyorttaki dalgalar vardı, insanın varlığı ve varoluşun ortaya çıkışı vardı, gökteki güneş, havadaki yağmur, kedinin gözleri ve şelale vardı. Her bir teli başka bir yere bakan saçları, buruşuk takım elbisesi, lekeli kravatıyla oturmuş, ışıldayan, gerçekten parlayan gözlerle konuşuyordu, bunu hiç unutmuyorum, çünkü dışarısı zifirî karanlıktı, yağmur camları dövüyordu ve Norveç'te 1986 Noel'iydi, bizim Noel'imizdi,

armağanlar ağacın altındaydı, herkes süslenip püslenmişti ve tek konuşma konusu Heidegger'di. Büyükannem titriyor, büyükbabam bir kemiği kemiriyor, annem can kulağıyla dinliyordu, Yngve dinlemeyi bırakmıştı. Bense olan bitene kayıtsızdım, her şeyden önce Noel olduğu için mutluydum. Ama Kjartan'ın sözlerinden, yazdıklarından, böylesi bir tutkuyla övdüğü şairlerden hiçbir şey anlamasam da haklı olduğunu seziyordum, üstün felsefe ve üstün şiir diye bir şey olmalıydı, bunu anlayamamak, özümseyememek kişinin kendi suçuydu. O günden beri üstünlük düşüncesi bana her zaman Hölderlin'i çağrıştırır ve ne zaman Hölderlin'i düşünsem dağlar, fiyortlar, geceyle yağmur, gökyüzüyle dünya ve dayımın ışıldayan gözleri gelir aklıma.

O zamandan beri yaşamımda çok değişiklik olsa da şiire bakış açım temelde değişmeden kaldı. Okuyabiliyorum, ama şiirler hiçbir zaman kendilerini bana açmıyor, çünkü onları "hak" etmiyorum: Benim için yazılmamışlar. Onlara yaklaşırken kendimi bir dolandırıcı gibi hissediyorum, her zaman da kendimi ele veriyorum zaten, çünkü bu şiirler hep şöyle diyor: Sen kim olduğunu sanıyorsun da geliyorsun bize? Osip Mandelstam'ın şiirleri böyle söylüyor, Ezra Pound'un şiirleri böyle söylüyor, Gottfried Benn'in şiirleri böyle söylüyor, Johannes Bobrowski'nin şiirleri böyle söylüyor. Onları okumak, hak edilmeli.

Nasıl?

Kolay. Kitap açılır, okunur, şiirler kendilerini açarlarsa okuyan onları hak etmiştir, açmazlarsa etmemiş. Yirmili yaşlarımın başında, ne olacağımla ilgili düşüncelerle dolup taşarken, şiirlerin kendilerini açmadığı kimselerden olmak beni rahatsız etmişti. Bunun sonuçları ciddiydi, yalnızca bir edebiyat alanından dışlanıyor olmaktan çok daha fazlasıydı. Beni yargılıyordu. Şiirler başka bir gerçekliğe bakıyor veya gerçekliği başka bir biçimde, bildiğimden daha doğru bir yolla görüyordu ve bu görme becerisi edinilebilir bir şey değildi, ya vardı ya yoktu, bu yüzden ben aşağı seviyede bir yaşama, alt tabakadan biri olmaya mahkûmdum. Bunu anlamanın verdiği acı çok yoğundu. Açıkçası yalnızca üç biçimde tepki verilebilirdi. İlki bunu kabul etmek ve olduğu gibi görmekti.

Ben sıradan bir yaşam süren sıradan bir adamdım, başka yerlerde değil, olduğum yerde anlam bulabilirdim. Pratikte de böyle görünüyordu. Futbol izlemeyi, fırsatını bulunca oynamayı seviyordum, pop müzikten hoşlanıyor, haftada birkaç kez bir grupta davul çalıyordum, üniversitede kimi derslere katılıyor, sık sık dışarı çıkıyor veya o sırada birlikte olduğum kadınla evde kalıp kanepede televizyon izliyordum. İkinci tepki biçimi her şeyi reddetmek, yeteneğin içimde olduğunu, ama henüz kendisini göstermediğini düşünmek, ardından ya bir eleştirmen, ya bir üniversite okutmanı ya da bir yazar olarak edebiyat dünyasında bir yaşam sürmekti, çünkü edebiyat kendisini asla açmasa da o dünyada kolaylıkla yuvarlanıp gidilebilirdi. Hölderlin'le ilgili bir tez yazılabilir, örneğin, şiirleri tanımlanabilir, konuları tartışılabilir, temaların dile geliş yöntemleri, söz dizimi, sözcük seçimleri, imgelem ele alınabilir; Yunan ve Hristiyan kipler arasındaki ilişki, şiirlerinde kırsal kesimlerin rolü, havanın rolü ya da şiirlerin ortaya çıktığı politik ve tarihsel dönemle ilişkilerinin neler olduğu araştırılabilir, asıl vurgunun biyografik olup olmadığı, sözgelimi şairin Alman Protestan geçmişi veya Fransız Devrimi üzerindeki devasa etkisi incelenebilirdi. Öbür Alman idealistler Goethe, Schiller, Hegel, Novalis'le ilişkileri veya geç dönem şiirlerinde Pindaros'la ilişkisi hakkında yazılabilirdi. Gelenek dışı Sofokles çevirisi ele alınabilir ya da mektuplarındaki yazmakla ilgili sözlerinin ışığında şiirleri okunabilirdi. Hölderlin'in şiirleri, Heidegger'in onları anlayışı göz önünde bulundurularak da okunabilir ya da bir adım daha ileri gidip Heidegger'le Adorno'nun Hölderlin üzerine tartışmaları irdelenebilirdi. Ayrıca şairin çalışmalarının tarihi veya çevirileriyle ilgili de incelemeler yapılabilirdi. Hölderlin'in şiirleri kendilerini açmadan bütün bunlar yapılabilirdi. Aynısı tüm şairler için geçerliydi, elbette hep böyle oldu. Ayrıca şiirlerin açılmadığı kişilerdenseniz ve bıkıp usanmadan çalışmaya gönüllüyseniz kendiniz de şiir yazabilirsiniz, sonuçta şiire benzeyen şiirle, şiir arasındaki ayrımı ancak bir şair görür. Bu iki tepki biçiminden ilki, gerçeği kabullenmek, daha iyiydi, ama aynı zamanda daha zordu. İkincisi, reddetmek, daha kolaydı, ama kötüydü de, çünkü yaptıklarınızın gerçekte hiçbir değeri olmadığı düşüncesinin kıyısında

dolanıyordunuz sürekli. Edebiyat dünyasında yaşıyorsanız aradığınız şey tam olarak değerdir. Bütün sorunu en başından reddetmek üzerine kurulan üçüncü yöntem, işte bu yüzden en iyisiydi. Daha yücesi yoktu. Ayrıcalıklı içgörü diye bir şey yoktu. Hiçbir şey öbüründen daha iyi ya da daha doğru değildi. Şiirler kendilerini bana açmadı diye bu benim onlardan daha aşağı düzeyde olduğum veya yazdıklarımın daha değersiz olduğu anlamına gelmiyordu. İkisi de, kendilerini açmayan şiirler de benim yazdıklarım da, temelde aynıydı, başka bir deyişle metindi. Benimki daha kötüyse, elbette öyledir, bu onulmaz bir durumun, yeteneksiz olmamın, sonucu değildi, yoğun çalışma ve artan deneyimle değiştirilebilirdi. Elbette belli bir yerde sınır çekmek gerekiyordu, yetenek ve nitelik kavramları görmezden gelinemezdi; herkes iyi yazamazdı. Görenle görmeyen, içinde olanla olmayan arasında aşılmaz engel olmadığı gerçeğinde çözülüyordu düğüm. Aynı ölçek içindeki dereceler sorunuydu bu. Bu doyurucu bir düşünceydi ve temellendirmesi güç değildi, sonuçta altmışlı yıllardan günümüze sanat, eleştiri ve üniversite çevrelerinde egemen düşünce biçimi buydu. Bu düşünceler benim doğal parçalarıma dönüştüğünden onların düşünce olduğunu anlamamış, dolayısıyla dile getirmemiş, yalnızca hissetmiştim, ama yine de benim üzerimde denetleyici etkiye sahiplerdi, en saf biçimiyle romantiklik, başka bir deyişle geri kafalılıktı. Romantizmle gerçekten ilgilenen az sayıda kişi, çağdaş düşünceler dünyasına uyan yönleriyle, örneğin parçalar ve ironilerle uğraşıyordu. Benim için konu romantizm değildi, herhangi bir döneme yakınlık duyuyorsam bu Barok Dönem'di. Barok Dönem'in alan anlayışı, baş döndürücü doruklarla derinlikleri, yaşam, drama, aynalar, gövdeler, ışıkla gölge, sanatla bilim düşünceleri bana çekici geliyordu, ama özün dışında, en anlamlının dışında, varoluşu oluşturanın dışında durduğum duygusunu taşıyordum. Bu duygunun romantik olup olmamasının hiçbir önemi yoktu. Durumun yol açtığı acıyı dindirmek için sözü edilen üç yönteme de başvurdum yıllar içinde, uzun süreler boyunca onlara, özellikle sonuncusuna inandım. Sanatın, gerçekle güzellik alevlerinin dalgalandığı ve yaşamın gerçek yüzünü gösterebileceği en son yer olduğunu düşünmem tam bir çılgınlıktı. Öte yandan

bu düşünce arada sırada yüzeye çıkıyordu, ama bir sav olarak değil, çünkü o zaman akıl yürütmeyle silinebilirdi, daha çok bir duygu olarak beliriyordu. Tüm varlığımla biliyordum ki bu inanç bir yalana dayanıyordu, kendimi kandırıyordum. 2002 Mart'ında bir öğleden sonra İsveç'te Yazarlar Derneği'nin kapısının önünde durmuş, Hölderlin'in son büyük şiirlerinin Fioreto çevirisini karıştırırken aklımdan bunlar geçiyordu.

Ah, zavallı ben.

Sokaktan sürekli birileri gelip geçiyordu. Yolun üzerindeki kablolardan sallanan lambaların ışığı şişme montlarda, çarşı torbalarında, asfalt ve metallerde parlıyordu. Sıra sıra yapıların arasındaki alanlarda ayak tıkırtılarıyla sesler cılız bir uğultuya dönüşüyordu. Bir giriş katının pencere pervazında, iki güvercin duruyordu kımıldamadan. Yanında durduğum binanın duvarından ileri doğru uzanan tentenin ucunda toplanan ağır su damlaları düzenli aralıklarla kopup düşüyordu. Kitabı sırt çantama koymuştum, saati öğrenmek için ceketimin cebinden telefonumu çıkardım. Ekran karanlıktı, yürümeye başlarken telefonu açtım. Bir mesaj geldi. Tonje'dendi.

Vardın mı? Seni düşünüyorum.

Bu iki cümle onu yakınımda hissetmemi sağladı. İmgesi; benim gözümde olduğu kadın, bir an için beni büsbütün ele geçirdi. Tanıdık biri düşünüldüğünde olduğu gibi yalnızca yüzü ve tavırları değil, yüzünün her durumu, kişinin sevdiklerine yansıttığı bütün o tanımlanamaz ama yine de aşırı belirgin özellikleri. Ama yanıt vermeyecektim. Ondan uzaklaşmadıktan sonra ayrılmanın anlamı yoktu, tüm olan bitenden kaynaklanan bir üzüntü dalgası içimi sararken mesajı sildim, saat ekranına geri döndüm.

16:21.

Geir'le buluşmama yarım saatten çok vardı.

Yoksa dört buçuk mu demiştik?

Demiş miydik?

Kahretsin, tabii ya! Dört buçukta buluşacaktık, beşte değil.

Arkamı dönüp koşmaya başladım. Birkaç sokak sonra soluğumu toparlamak için durdum. Ellerinde ok biçimli tabelayla duran adam bitkin gözlerle beni süzdü. Bunu bir işaret olarak görüp

okun gösterdiği sokağa döndüm. Öteki uçtaki kavşağa varınca tren istasyonu tam karşımda beliriverdi, çıkmaz bir sokağın en dibindeki duvarda üzerinde "Arlanda Express" yazan sarı bir tabela gördüm. Havalimanına giden tren. Saat 16:26'ydı. Dakik olabilmek için kalan yolu da koşmalıydım. Sokağın karşısına geçtim, oradan havalimanı treni terminaline geldim, ardından peronu boylu boyunca geçip bekleme salonuna ulaştım, büfelerle kafeleri, banklarla valiz dolaplarını arkamda bırakıp ana terminale vardım, durduğumda soluk soluğaydım, öne eğilip ellerimi dizlerime dayamam gerekti.

Terminalin ortasındaki yuvarlak korkuluklarda buluşmak üzere sözleşmiştik, oradan alt kat görünüyordu. Korkuluklara bakmak için doğrulunca duvardaki saatin tam olarak dört buçuğu gösterdiğini gördüm.

İşte.

O beni görmeden önce benim Geir'i görebilmem için biraz dolambaçlı bir yol seçip dizi dizi büfenin yanından geçerek biraz uzaktaki bir duvarın dibinde bekledim. En son görüşmemizin üzerinden on iki yıl geçmişti, o zaman da iki ay içinde yalnızca dört veya beş kez görüşmüştük, mailime yanıt verip onda kalabileceğimi söyleyince onu tanıyamayacağımdan korktum. Kafamda bir imgesi olmadığından "tanımak" belki de uygunsuz bir sözcüktü. Geir'i düşündüğümde gözümün önüne yüzü değil, adındaki harfler geliyordu, Geir, kahkaha atan birinin silik bir anısı. Aklımda kalan tek sahne Bergen'deki Fekterloftet Bar'dan. Onun gülerek şöyle deyişi: "Sen bir dışavurumcusun!" Onca şey arasından niye bunu hatırladığımı bilmiyorum. Dışavurumcunun ne olduğunu bilmediğimden mi? Görüşlerimin tanınmış bir düşünsel kategoriye uymasından hoşlandığım için mi?

Dışavurumcunun ne olduğunu hâlâ bilmiyordum. Kavramı tanıyordum, dönemden ve birkaç addan söz edebilirdim ama içeriğinin ne olduğunu tam olarak söyleyemezdim.

Şöyle böyle bilgiler kralıydım ben.

Sırt çantamı çıkarıp ayaklarımın arasına koydum, korkuluktaki kalabalığı izlerken omuzlarımı gevşettim. Hiçbiri Geir olamazdı. Aklımda kalan bulanık tanıma uyan birini görürsem yanına

gidip onun beni tanımasını umacaktım. En kötüsü "Geir sen misin?" diye sorardım.

Terminalin ucundaki duvara baktım. Beş geçiyordu.

Yoksa gerçekten saat beş için mi sözleşmiştik?

Her nedense onun dakik biri olduğundan kuşkum yoktu. Bu durumda saat beş için sözleşmiş olmalıydık. Giriş salonunda bir internet kafe görmüştüm, bir süre daha bekledikten sonra kuşkularımı gidermek için oraya gittim. Ayrıca maillerini yeniden okuma, hangi tonda yazıldıklarına bakma gereği duymuştum, belki o zaman yaklaşan durum biraz daha az yabancı gelirdi.

Şimdiye dek karşılaştığım dil sorunları yüzünden, tezgâhın gerisindeki kıza yalnızca şöyle dedim: "İnternet?" Başını sallayıp bilgisayarlardan birini gösterdi. Oturdum, mail hesabımı açtım, karşıma çıkan beş yeni postaya şöyle bir göz attım. Hepsi de *Vagant*'tandı, editörlükle ilgiliydi. Bergen'den ayrılalı daha yirmi dört saat geçmemiş olmasına karşın ekrandaki Preben, Eirik, Finn ve Jørgen arasındaki tartışma, benim artık ait olmadığım bir dünyada geçiyormuş gibi görünüyordu. Sanki bir sınırı geçmiştim, sanki artık gerçekten geri dönemezdim.

Dün oradaydım, dedim kendi kendime. Ayrıca burada ne kadar kalacağıma karar vermemiştim henüz. Dilersem bir hafta sonra dönebilirdim. Veya yarın.

Ama kapıldığım duygu böyle değildi. Asla dönmeyecekmiş gibi hissediyordum.

Başımı çevirip Burger King'e baktım. Yakındaki masalardan birinde kâğıt kola bardağı devrilmişti. Oval biçimli, geniş bir birikinti oluşturan siyah sıvı masanın köşesinden yere damlamayı sürdürüyordu. Arkadaki masada, dizleri bitişik şekilde oturan adam bir ceza çekercesine yemek yiyordu: Patates kartonunda birkaç saniye dolanan elleri önce minik ketçap kâsesine, ardından ağzına ulaştı, adam yutkundu, iki eliyle hamburgerini kavrayıp büyük bir lokma ısırdı. Çiğnerken hamburgeri ağzından birkaç santimetre ileride hazır tutuyordu, ardından bir ısırık daha aldı, bir elinin tersiyle ağzını sildi, öbürüyle kola bardağını kaldırdı, yan masada sohbet eden siyah saçlı üç genç kıza baktı. Kızlardan biri benden yana döndü, ben önce girişe baktım, üniformalı iki

hostes girdi terminale, ikisinin de tekerlekli valizi vardı, ardından bilgisayar ekranına döndüm, hosteslerin keskin topuk tıkırtıları kulağımdan büyük bir hızla siliniyordu.

Ya hiç dönmezsem? Sonuçta bunu istiyordum. Burada olmayı, yalnız başıma yabancı bir kentte oturmayı. Bağlantı yok, kimse yok, yalnızca ben, dilediğimi yapmakta özgürdüm.

Öyleyse bu ağır duygu da neyin nesi?

Geir'in maillerine tıklayıp okumaya başladım:

Sevgili Karl Ove,
Gerçekten çok iyi bir fikir. Senin de dediğin gibi Uppsala gerçekten bir üniversite kenti. Burası Güney Norveç'in yüzyılın sonundaki durumuna benzetilebilir, "r" harflerini düzgün yuvarlayabilsinler diye çocuklarını göndereceğin bir yer. Stockholm dünyanın en güzel başkentlerinden biri, ama pek sakin sayılmaz. İsveç kendinde olağanüstü bir paradoks, bir yandan açık sınırlarıyla tanınıyor her yerde, öbür yandan Avrupa'nın en ayrımcı ülkesi. Uppsala'yı beğenmezsen Stockholm'de oturmanı öneririm. (Dilediğini seçebilirsin, aralarında 40-50 dakika var ve yarım saatte bir tren kalkıyor.)
Ev konusuna gelince kiralık yer ve oda bulmak hiç kolay değil. Tüm yeni öğrenciler yüzünden Uppsala'da durum daha da kötü. Zor, ama olanaksız sayılmaz. Kiralık odası olan biri hemen gelmiyor aklıma, ama sorup soruştururum. Doğru anladıysam sen temelli yerleşmeyeceksin, yalnızca yıl sonuna dek kalacağına göre burada "ikinci el daire" diye bilinen bir yer bulmak zor olmamalı. Bu konuda uzmanlaşan aracılar var. İsveçli Yazarlar Birliği'yle bağlantı kurdun mu? Yabancı yazarlar için yerleri olabilir veya en azından kiralık yeri olan birini tanıyor olabilirler. Dilersen aracıları, dernekleri falan arayabilirim.
Bugün 16 Mart Cumartesi. Bir hafta sonu veya daha iyisi her yerin açık olduğu bir hafta ortası buraya gelip, şehri sevecek misin diye görmek istemez misin? Yoksa kararını çoktan verdin mi? Bu durumda önümüzdeki haftadan başlayarak uygun kiralık yer aramaya başlarım. İster tatilde ol, ister kiralık yer ara, bende kalabilirsin.

Bende telefon numaran yok, bütün bunları telefonda planlamak daha kolay olurdu. İsveç, parasını Norveç'ten kazanan birinin rahat edeceği

bir yer. Ayda ne kadar kira ödeyebilirsin sence? Tek odalı mı yoksa iki ya da üç odalı bir yer mi istersin?
Görüşmek üzere,
Geir

Karl Ove,
Trende değilsen Oslo'ya veya Stockholm'e varır varmaz beni ara! Otellere boş yere para harcama. Sakın çekinme bak. Bu konuda bencil gerekçelerim var, sen Norveççeyi akıcı konuşuyorsun. Benim sözcük dağarcığım giderek daralıyor. Bu arada Uppsala Üniversitesi 1477 yılında kurulmuş.
Stockholm'deki numaram 708 96 93
Geir

Telefonlarla aran yok demek? O zaman senin treninin geleceği ana terminalde buluşalım, akşam beşte. İstasyonun ortasında yuvarlak korkuluklar var (burada tırabzan diyorlar) Oradan seni alırım. Ama geç kalacaksan beni ara. (Telefonlara o kadar da karşı olamazsın)
Geir

Yazışmamız buydu. Onların yanında kalmam önerisinin içtenliğinden kuşkum yoktu, ama kabul etmekte güçlük çekiyordum. Bu koşullarda, bir yerde buluşup kahve içmek daha uygun görünüyordu. Öte yandan yitirecek bir şeyim yoktu. Ayrıca Hisøyalıydı.

Mailimi kapattım, üç kızın olduğu yere şöyle bir bakıp çantamı aldım ve ayağa kalktım. Konuşan kız aşırı tutkulu, fazlasıyla iddialıydı, arkadaşları onu aynı tutkuyla dinliyordu. Konuşmuyor olsalardı on dokuz yaşlarında olduklarını düşünürdüm. Şimdi on beşe daha yakın olduklarını anlamıştım.

En yakında duran, başını çevirip benim bakışıma karşılık verdi. Bir şey sunmak için değil, kapalı bir bakıştı, benim ona baktığımı doğrulamak içindi. Ama yine de bir şeyler açıldı. Mutluluğu andıran bir pırıltı. Para ödemek için kasaya giderken bir bilinç fırtınasına tutuldum. Otuz üç yaşındaydım. Yetişkin bir adamdım. Niye hâlâ yirmi yaşındaymış gibi düşünüyordum? Gençlere özgü bu eğilimlerden ne zaman kurtulacaktım? Babam otuz üç yaşındayken

biri on üç, öbürü dokuz yaşında iki oğlu vardı, bir evi, işi ve arabası vardı, o zamandan kalma fotoğraflarında bir erkek gibi görünüyor, aklımda kaldığı kadarıyla bir erkek gibi davranıyordu. Tezgâha giderken bunları düşünüyordum. Sıcak elimi serin mermer yüzeye koydum. Kasiyer sandalyesinden kalkıp ödemeyi almaya geldi.

"Borcum ne kadar?" diye sordum.

"Ursäkta?"

İçimi çektim.

"Kaç para tuttu?" dedim, anlayacağı şekilde.

Önündeki ekrana baktı.

"On," dedi.

Ona buruşuk bir yirmi kronluk uzattım.

"Üstü kalsın," dedim, bir kere daha *ursäkta* demesine fırsat vermeden, bütün ülke bu lafa boğulmuş gibi görünüyordu. Ana terminaldeki saat, beşe altı dakika kaldığını gösteriyordu. Eski konumumu alıp korkuluğun çevresinde oyalananları izledim. Hiç kimse elimdeki belirsiz tanıma uymadığından bakışlarımı istasyona girenlere çevirdim. Karşıdaki büfeden kocaman kafalı kısa bir adam çıktı, çok sıra dışı göründüğünden gözlerimi ondan alamadım. Ellili yaşlarındaydı, saçları sarımtıraktı, yüzü geniş, burnu büyük, ağzı biraz çarpıktı ve küçük gözlüydü. Bir cüceyi andırıyordu. Ama takım elbiseyle palto giymişti, elinde şık bir deri evrak çantası vardı, kolunun altına bir gazete sıkıştırmıştı ve belki de kentli görünüşünün altında bir başka benlik taşıyordu, bu yüzden o, yerel trenlerin kalktığı peronlara giden merdivende kaybolana dek bakışlarımı ondan ayıramadım. Yine birdenbire her şeyin ne kadar yaşlı olduğunu gördüm. Sırtlar, eller, ayaklar, kafalar, kulaklar, saçlar, tırnaklar: İstasyondan akan bedenlerin her yeri yaşlıydı. Onlardan yükselen uğultu yaşlıydı. Zevk bile yaşlıydı, dilekler ve gelecek beklentileri bile yaşlıydı. Öte yandan yeniydi, bizim için gelecek yeniydi, bizim zamanımıza aitti, dışarıda taksi bekleme sırasına aitti, kafelerdeki masalarda duran kahve makinelerine aitti, büfelerdeki raflarda duran dergilere aitti, cep telefonlarına, iPodlara, Goretex paltolara, istasyondan trenlere taşınan çantalardaki bilgisayarlara aitti, trenlere ve otomatik

kapılara aitti, bilet otomatlarına, değişen yer adlarıyla ışıklı tabelalara aitti. Yaşlılığın yeri yoktu burada. Ama yine de her şeye egemendi.

Ne korkunç bir düşünceydi bu.

Dolap anahtarları yerinde duruyor mu diye elimi cebime attım. Duruyordu. Ardından kredi kartımı yoklamak için göğsüme dokundum. O da yerindeydi.

Önümde kaynaşan kalabalıkta tanıdık bir yüz belirdi. Yüreğim hızlandı. Ama Geir değildi, başka biriydi. Daha da uzak bir tanıdık. Bir arkadaşımın arkadaşı mıydı? Yoksa birlikte okula gittiğim biri mi?

Kim olduğunu çıkarınca sırıttım. Burger King'deki adamdı. Kalkan trenler tabelasına baktı. Evrak çantasını tutan elinin baş ve işaret parmakları arasında bir bilet vardı. Tabeladaki saatle bileteki saati karşılaştırırken biletle birlikte evrak çantasını da havaya kaldırdı.

İstasyonun sonundaki saate baktım. İki dakika kalmıştı. Geir düşündüğüm gibi dakikse şimdi istasyonda bir yerlerde olmalıydı, bu yüzden yaklaşan kalabalıktaki herkesi sistemli bir şekilde tarıyordum. Önce soldakileri, ardından sağdakileri.

İşte.

Bu kesin Geir'di, öyle değil mi?

Evet. Oydu. Yüzünü görünce hatırladım. Ayrıca hem bana doğru yürüyor hem de gözlerini üzerimden ayırmıyordu.

Gelip karşımda durunca gülümsedim, olabildiğince çaktırmadan pantolonuma kuruladığım elimi uzattım.

"Merhaba Geir," dedim. "Uzun zaman oldu."

O da gülümsedi. Elimi neredeyse sıkar sıkmaz bıraktı.

"Değil mi," dedi. "Sen hiç değişmemişsin."

"Öyle mi?" diye sordum.

"Hayır. Sanki Bergen'de buluşmuşuz gibi. Uzun, ciddi, paltolu."

Güldü.

"Gidelim mi?" diye sordu. "Çantaların nerede bu arada?"

"Aşağıda bir dolapta," diye karşılık verdim. "Önce bir kahve mi içsek?"

"Tabii içelim," dedi. "Nerede içelim?"

"Fark etmez," dedim. "Girişte bir kafe vardı."

"Olur. Oraya gidelim."

Yolu gösterdi, bir masada durdu, bana bakmadan şeker veya süt istiyor muyum diye sorduktan sonra tezgâha gitti, ben sırt çantamı çıkarıp oturdum, tütün paketimi çıkardım. Geir'in kasiyerle konuşmasını, ona para uzatışını izledim. Onu tanımıştım, beynime gömülü imajına uyuyor olmalıydı, ama yine de beklediğimden değişik bir havası vardı. Çok daha az fizikseldi, ona atadığım bedensel ağırlıktan neredeyse büsbütün yoksundu. Onda öngördüğüm bu ağırlık muhtemelen onun boksla ilgilendiğini bilmemden kaynaklanıyordu.

Güçlü bir uyuma arzusuna kapıldım, boş bir odada ışığı söndürüp uzanmak ve dünyadan yok olmak istiyordum. Beni bekleyen saatlerce sürecek toplumsal zorunluluklar ve havadan sudan konuşma dayanılmaz göründüğü için istiyordum bunu.

İç çektim. Terminaldeki her şeyin üzerine ışık saçan, yer yer cam kaplamalardan, bir metal parçasından, mermer karodan veya kahve fincanından yansıyan tavan lambası, burada olduğum ve onu görebildiğim için beni mutlu etmeye yetmeliydi. İstasyonda gölgemsi bir havayla sağa sola akan insanlar beni mutlu etmeye yetmeliydi. Sekiz yıl boyunca yaşamımı paylaştığım harika kadın Tonje beni mutlu etmeye yetmeliydi. Kardeşim Yngve ve çocuklarıyla görüşmek beni mutlu etmeye yetmeliydi. Çevremdeki onca müzik, çevremdeki onca edebiyat, çevremdeki onca sanat beni mutlu, mutlu, mutlu etmeye yetmeliydi. Dünyanın neredeyse dayanılmaz olması gereken bütün güzelliğine karşı kayıtsızdım. Arkadaşlarıma kayıtsızdım. Yaşamıma kayıtsızdım. İşte böyleydi, öylesine uzun süredir böyle olagelmişti ki artık dayanamaz olmuş, bu konuda bir şey yapmaya karar vermiştim. Yeniden mutlu olmak istiyordum. Kulağa aptalca geliyordu, kimseye söyleyemezdim, ama işte böyleydi.

Yarı yarıya sarılmış sigarayı dudaklarıma götürüp yapışkanı yaladım, başparmaklarımla bastırıp kâğıdı yapıştırdım, iki uçtaki gevşek tütünleri alıp paketin parlak beyaz iç kısmına geri koydum, kapağını düzeltip onu açık kahverengi tütün yığınının üzerine

kaydırdım, ardından paketi sandalyede asılı paltomun cebine tıktım, sigarayı ağzıma yerleştirip çakmağın uzun, titrek, sarı aleviyle yaktım. Geir iki fincan almış, kahve dolduruyordu, bu sırada para üstünü tezgâha koyan kasiyer sıradaki müşteriye, ellili yaşlarında uzun saçlı, şapka, çizme ve pançо tarzında pelerin giymiş adama döndü.

Hayır, Geir güçlü bir beden havası yaymıyordu. Benimle göz teması kurmadığı, elimi bırakıp bakışlarını çevrede dolaştırdığı andan belliydi, yaydığı hava huzursuzdu. Sürekli hareket istiyormuş gibi görünüyordu.

Ellerinde birer fincanla geldi. Gülümsemeden edemedim.

"Eee," dedi, fincanları masaya koyup bir sandalye çekti, "Stockholm'e taşınacak mısın?"

"Öyle görünüyor," dedim.

"Bu durumda dualarım kabul gördü," dedi, bana bakmadan. Masayı inceliyordu, bakışları bardağın sapını tutan eline çevriliydi. "Edebiyata hevesli bir Norveçli'nin buraya taşınmasını çok istediğimi kim bilir kaç kez söylemişimdir Christina'ya. Ve şimdi sen geliyorsun."

Fincanı ağzına götürdü, içmeden önce üfledi.

"Uppsala'ya gittiğin yaz sana bir mektup yazmıştım," dedim. "Uzun bir mektup. Ama göndermedim. Annemin evinde öylece duruyor. İçinde ne olduğunu bilmiyorum."

"Şaka yapıyorsun!" dedi, bana bakarak.

"Okumak ister misin?"

"Elbette isterim! Açmayı aklından bile geçirme. Annende kalmalı. Mühürlenmiş bir zaman parçası bu!"

"Belki de öyle," dedim. "O zamanlardan hiçbir şey hatırlamıyorum. O günlerde yazdığım tüm günlükleri ve müsveddeleri yaktım."

"Yaktın mı?" diye sordu Geir. "Atmak yerine yakmak?

Başımı salladım.

"Dramatik," dedi. "Ama Bergen'de de öyleydin."

"Öyle miydim?"

"Kesinlikle."

"Sen değil miydin?"

"Ben mi? Hayır. Değildim."

Kahkaha attı. Gelip geçenleri izledi başını bir yana eğip. Öbür yana eğip kafenin müşterilerine çevirdi bakışlarını. Sigaramın ucunu kül tablasının kenarına dokundurdum. Yükselen duman, ikide bir açılıp kapanan kapılardan gelen esintide burgaçlar oluşturuyordu usulca. Geir'e kısa, neredeyse belli belirsiz bakışlar atıyordum. Bir bakıma yüzünden bağımsız bir anlatımı vardı. Gözleri karanlık ve kederliydi, ama davranışlarında karanlık ve kederli bir hava yoktu. Mutlu ve utangaç görünüyordu.

"Stockholm'ü biliyor musun?" diye sordu.

Başımı iki yana salladım.

"Pek değil. Daha önce birkaç saatliğine gelmiştim buraya."

"Güzel bir şehir. Ama buz gibi soğuk. Kimseyle yakın ilişkiye girmeden bütün bir ömür sürdürülebilir burada. Her şey öyle ayarlanmış ki kimse kimseye yaklaşmıyor. Yürüyen merdivenlere bak," dedi, terminalde, yürüyen merdivenlerin olduğu yeri göstererek. "Duranlar sağda duruyor, yürüyenler soldan yürüyor. Oslo'dayken sürekli birilerine toslamak beni çok şaşırtıyor. Sürekli itiş kakış var. Hani yolda biriyle çarpışacak gibi olursun da önce solundan, sonra sağından, ardından yeniden solundan geçmeyi denersin ya, o burada olmuyor işte. Herkes nereye gitmesi gerektiğini, ne yapması gerektiğini biliyor. Havalimanında bagaj bandının önünde sarı bir çizgi var, onu geçmemelisin. Kimse geçmiyor. Bagaj dağıtımı iyi düzenlenmiş bir süreç. Bu ülkede konuşmalar da böyle düzenlenmiş. Geçmemen gereken sarı bir çizgi var. Herkes kibar, herkes nazik, herkes söylemesi gerekeni söylüyor. Önemli olan gücendirmemek. Buna alışınca Norveç'teki gazete tartışmaları çok şaşırtıcı oluyor. Ne kadar ateşli tartışıyorlar! Birbirlerine azarlıyorlar! Burada kimse aklından bile geçiremez böyle bir şeyi. Televizyonda bir Norveçli profesör görecek olursan, ki bu pek olmaz, kimse Norveç'i umursamıyor, İsveç'te Norveç bilinmiyor, ama diyelim ki gördün bir profesör, dağınık saçlar ve sıra dışı buruşuk giysilerle yabani adamlara benziyor ve söylememesi gereken şeyler söylüyor. Bildiğin gibi Norveç'in akademik geleneğinde incelik kendini göstermez ya da göstermemelidir... Veya akademik eğitim kişisel özellikleri ve bireyselliği dışa

yansıtmalıdır. Buradaki gibi toplumu ve evrenselliği değil. Elbette burada kimse bunu anlamıyor. Tek gördükleri yabani adamlar. İsveç'te İsveç yolundan başka yol bilinmiyor. İsveç yolundan herhangi bir sapma kusur ve yetersizlik olarak görülüyor. Bunu düşünmek bile insanı çıldırtmaya yeter."

Evet, doğru, Geir'le buluşmadan önce Jon Bing'le görüşmüştüm. Tepeden tırnağa yanlış görünüyordu. Uzun saçlar, bıyık, sanırım bir de örgü hırkası vardı.

"İsveçli bir akademisyen derli toplu görünür, düzgün davranır, herkesin beklediklerini, herkesin beklediği biçimde söyler. Bu arada burada *herkes* düzgün davranır. Topluluk içindeyken demek istiyorum. Birkaç yıl önce ülkedeki bütün ruh hastalarını taburcu ettiler. Her yerde bağırıp çağırıyor, mırıldanıyorlar. Bunun dışında her şey öyle bir ayarlanmış ki yoksullar yoksul yerlerde, varlıklılar belli yerlerde, kültürel çevrelerde etkin olanlar belli bölgelerde ve göçmenler belli bölgelerde yaşıyor. Ne demek istediğimi göreceksin."

Kahve fincanını kaldırıp bir yudum aldı. Ne diyeceğimi bilemiyordum. Norveç'ten yeni gelmemi saymazsak Geir'in sözleri durumdan kaynaklanıyor denemezdi, sözlerin dile getiriliş biçimi, bilinçli akışı onları önceden hazırlanmış gibi gösteriyordu. Bunları daha önce söylediğini, bunun en sevdiği konulardan biri olduğunu anlamıştım. Böyle kişilerle deneyimlerimden öğrendiğime göre en kötü bastırılmış duygunun geçmesini beklemek önemliydi, çünkü çoğunlukla tünelin öteki ucunda değişik bir ilgi ve katılım bekliyor olurdu. Savları doğru mu değil mi bilmiyordum, bıkkınlıktan kaynaklandığı, onun bıkkınlığa yol açanları dile getirdiğini söylüyordu sezgilerim. İsveç'ten de kaynaklanıyor olabilirdi. Veya Geir'in içinde bir yerden de. Benim için önemli değildi, dilediği konuda konuşabilirdi, burada oturmamın nedeni başkaydı.

"Norveç'te spor ve akademik eğitim, ayrıca bira içmek ve akademik eğitim el ele gider," dedi. "Bergen'i hatırlıyorum. Öğrenciler spora çok düşkündü. Ama İsveç'te bunlar uzlaşmaz unsurlar. Bilim adamlarından değil entelektüellerden söz ediyorum. Buradaki akademik çevrelerde entelektüellik el üstünde

tutuluyor, bir tek o var, geri kalan her şey zekânın uşağı. Beden, örneğin, hiç yok ortada. Norveç'te entelektüellik alttan alınıyor. Bu yüzden Norveç'te akademisyenler için avamlık sorun değil. Sanırım zekânın arka planda elmas gibi parlaması amaçlanıyor. İsveç'te zekânın çevresi de parlamak zorunda. Yüksek kültür için de geçerli bu. Norveç'te bu ileri çıkarılmıyor. Doğrusu var olmasına bile izin verilmiyor. Halka yönelik olmadığı sürece seçkin kültüre geçit yok. İsveç'te elitizm aşırı vurgulanıyor. Popüler ve elitist kültürler uzlaşmaz varlıklar burada. Bu *şurada* durmalı, o *burada* durmalı, ikisi arasında hiçbir etkileşim olmamalı. Kural dışı olanlar var, her zaman vardır, ama kural bu. İsveç'le Norveç arasındaki bir başka büyük ayrım da roller konusunda. Norveç'e son gidişimde Arendal'dan Kristiansand otobüsüne bindim, otobüs şoförü gerçekte bir otobüs şoförü olmadığını, aslında başka biri olduğunu, yalnızca Noel'e dek iki yakayı bir araya getirmek için bu işi yaptığını söyleyip duruyordu. Ardından kutsal günlerde birbirimizi kollamamız gerekir, dedi. Bunu hoparlörlerden söyledi! İsveç'te kimse aklından bile geçiremez. Burada kişi işiyle özdeşleşir. Rollerin dışına çıkılmaz. Bu rolde boşluklar yoktur, hiçbir zaman başını çıkarıp gerçek ben buyum, diyemezsin."

"Peki niye yaşıyorsun burada?" diye sordum.

Bana şöyle bir bakış attı.

"Rahat bırakılmak istiyorsan buradan daha iyi bir ülke yok," dedi, yeniden gözlerini çevrede dolaştırarak. "Soğukluğa karşı değilim. Yaşamımda istemiyorum ama içinde yaşayabilirim, farkı anlıyorsun sanırım. Göze hoş geliyor. Kullanışlı. Sevmiyorum, ama yararını görüyorum. Kalkalım mı?"

"Evet, kalkalım," dedim, sigaramı söndürdüm, kahvemin son yudumunu içtim, paltomu sandalyeden alıp giydim, sırt çantamı omzuma atıp terminalde onun arkasından yürüdüm. Yanına gelince bana döndü.

"Öbür tarafımda yürüyebilir misin? Bu kulağım neredeyse hiç işitmiyor."

Söyleneni yaptım. Ayaklarının ördek gibi çarpık olduğunu gördüm. Bu hep dikkatimi çekmiştir. Baletlerle balerinler hep

böyle yürür. Kız arkadaşlarımdan biri balerindi. Onda hoşuma gitmeyen yanlardan biri buydu, yürürken ayaklarının dışa açılması.

"Valizlerin nerede?" diye sordu.

"Aşağıda," diye yanıtladım. "Sağda."

"Aşağı inelim," dedi, istasyonun sonundaki merdivenleri göstererek.

Benim görebildiğim kadarıyla buradaki insanlarla Oslo merkez istasyonundakiler arasında bir davranış farkı yoktu. En azından görünüşte. Geir'in söz ettiği ayrımlar önemsiz görünüyordu, büyük olasılıkla yıllarca sürgünün ardından yoğunlaşmıştı.

"Bana tıpkı Norveç gibi görünüyor," dedim. "Burada da birbirine toslayanlar var."

"Bekle," dedi, bana bakıp gülümseyerek. Kurnazca bir gülümsemeydi, bilgiççe bir gülümseme. Dayanamadığım bir şey vardıysa o da, hangi biçimde karşıma çıkarsa çıksın bilgiçlikti. Bunun tek anlamı benim daha az bildiğimdi.

"Şuraya bak," dedim, durup tepemizdeki elektronik tabelayı göstererek.

"Neye?" diye sordu Geir.

"Gelen trenler tabelasına," dedim. "Buraya bu yüzden geldim. Tam bu nedenle."

"Ne demek istiyorsun?"

"Bak. *Södertälje. Nynäshamn. Gävle. Arboga Västerås. Örebro. Halmstad. Uppsala. Mora. Göteborg. Malmö.* İnanılmaz egzotik bir yanı var. İsveç'in. Dil neredeyse aynı, kentler neredeyse aynı. İsveç'in kırsal bölgelerine bakarsan Norveç'inkilere benzediğini görürsün. Küçük ayrımlar dışında. İşte bu küçük ayrımları, *neredeyse* tanıdık, *neredeyse* aynı görünen ama öyle olmayan bu nüansları aşırı çekici buluyorum."

İnanmaz gözlerle bana baktı.

"Delirmişsin sen!" dedi.

Ardından kahkaha attı.

Yeniden yürüdük. Durup dururken böyle bir şey söylemem benden beklenmezdi, ama onun egemenlik kurmasına izin vermemem, kendi savımı ileri sürmem gerektiğini hissetmiştim.

"Bu çekimi hep hissettim," diye sürdürdüm. "Hindistan, Burma veya Afrika gibi büyük ayrımlar değil, onlar hiçbir zaman ilgimi çekmedi. Ama Japonya, örneğin. Tokyo ya da öbür kentler değil, Japonya'nın kırsal bölgeleri, küçük kıyı kentleri. Doğasının bize ne kadar benzediğini gördün mü? Ama kültür, evler ve gelenekler büsbütün yabancı, büsbütün anlaşılmaz. Ya da A.B.D.'de Maine? Oradaki kıyıyı gördün mü? Coğrafya Güney Norveç'e çok benziyor, ama insan yapısı her şey Amerikan. Ne demek istediğimi anlıyor musun?"

"Hayır, ama dinliyorum."

"Hepsi bu kadardı," dedim.

Yer altı salonuna indik, burası da kalabalıktı, valiz dolaplarına gittik, ben çantalarımdan ikisini aldım. Birini Geir aldı, koridoru geçtik, birkaç yüz metre ilerideki metro peronlarına ulaştık.

Yarım saat sonra, ellilerin uydu kentlerinden birinin merkezinde yürüyorduk, mart ayında sokak lambalarının aydınlattığı karanlık eksilmiş görünmüyordu. Buranın adı Västertorp'tu. Tüm yapılar kareydi ve tuğladan yapılmıştı, yalnızca boyutlarıyla birbirlerinden ayrılıyorlardı ve yüksek apartmanlarla çevrelenmişlerdi. Kent merkezindeki yapılar alçaktı, alt katlarında çeşitli dükkânlar vardı. Apartmanların arasında kımıltısız çam ağaçları yükseliyordu. Yerden çıkmış gibi görünen giriş kapılarının ve pencerelerin ışığında, ağaç gövdelerinin arasında arada sırada bir tepecik veya havuz çarpıyordu gözüme. Geir metro yolculuğu boyunca da yaptığı gibi hiç durmadan konuşuyordu. Genellikle gördüklerimizi açıklıyordu. Arada sırada, durak adları geçiyordu, ne güzel ve yabancıydılar: Slussen, Mariatorget, Zinkensdamm, Hornstull, Liljeholmen, Midsommarkransen, Telefonplan...

"İşte," dedi, yolun kenarındaki evlerden birini göstererek.

Girişe gittik, merdiveni çıkıp bir kapıdan geçtik. Duvara dayalı bir kitaplık vardı, askılarda küçük bir ceket yığını asılıydı; yabancı insanların yaşamının kokusu.

"Merhaba, Christina, Norveçli dostumuza selam vermeyecek misin?" diye sordu Geir, soldaki odaya bakarak. Öne bir adım attım. Elinde bir kurşun kalem ve kâğıtla içerideki masada oturan kadın bakışlarını kaldırdı.

"Merhaba, Karl Ove," dedi, İsveççe. "Seninle tanıştığımıza sevindim. Hakkında çok şey işittim."

"Ben seninle ilgili hiçbir şey işitmedim maalesef," dedim. "Geir'in kitabındaki küçük bölümü saymazsak."

Gülümsedi, tokalaştık, masayı temizleyip kahve koymaya gitti. Geir bana evi gezdirdi, uzun sürmedi, tavana dek kitap raflarıyla kaplı iki odadan oluşuyordu. Oturma odasında Christina'nın çalıştığı bir köşe vardı. Geir ikinci odada, yatak odasında çalışıyordu. Camlı dolaplardan bazılarının kapağını açıp bana kitaplarını gösterdi. Öylesine düzgündüler ki su terazisi kullandığı düşünülebilirdi, ayrıca dizilere ve yazarlara göre düzenlenmişlerdi, alfabetik değil.

"Görebildiğim kadarıyla düzenli birisin," dedim.

"Her şeyde düzenliyim," dedi. "Kesinlikle her şeyde. Yaşamımda tasarlamadığım veya hesaplamadığım tek bir şey yok."

"Kulağa korkutucu geliyor," dedim, ona bakarak.

Gülümsedi.

"Bana da bir günde Stockholm'e taşınmaya karar veren biri korkutucu geliyor."

"Yapmak zorundaydım," dedim.

"İstemek, istemek zorunda kalmaktır," dedi. "*İmparator ve Galileliler*'deki gizemci Maximus'un dediği gibi. Kesin söylemek gerekirse 'Yaşamın değeri ne? Her şey kumar ve oyun. İstemek, istemek zorunda kalmaktır.' Ibsen bu oyunda bilge olmaya çalışmıştı. En azından bilgili. Çok büyük bir senteze dalıyor burada. 'Gereksinimi küçümsüyorum! Ona hizmet etmeyeceğim. Özgürüm, özgürüm, özgürüm.' Çok ilginç. 'Çok iyi bir oyun,' Beckett'in *Godot'yu Beklerken* için söylediği gibi. Okuduğumda gerçekten etkilenmiştim. Geçmişte kalmış bir zamanla aktarıyor düşünceleri, onun varsaydığı bütün o bilgi ve görgü ortadan kalktı artık. Çok ilginç. Okudun mu?"

Başımı iki yana salladım.

"Tarihsel oyunlarının hiçbirini okumadım."

"Her şeyin yeniden değerlendirildiği bir dönemde yazılmış. Ibsen'in işi bu. Catilina, biliyorsun ihanetin simgesiydi. Ama Ibsen onu baştan yaratıyor. Sanki biz de Quisling'e aynısını yapmalıyız.

Yazarken korkaklık yapmıyor. Ama ele aldığı tüm değerler Antik Dönem'den, bu da anlamamızı neredeyse olanaksızlaştırıyor. Cicero okumuyoruz sonuçta, öyle değil mi? Neyse, imparatorları ve Galilelileri birleştirmeye kalkışan bir oyun yazmak. Elbette başaramıyor, ama en azından bu büyük bir başarısızlık. Fazlasıyla simgesel. Ama cesur da. Büyük olmayı ne kadar istediği görülebiliyor. Yalnızca İncil okuduğunu söyleyen Ibsen'e inandığımı sanmıyorum. Schiller kendisini gösteriyor burada. *Eşkıyalar.* Aynı zamanda bir tür isyancı figür de var. Heinrich von Kleist'ın *Michael Kohlhaas*'ı gibi. Bu arada, Bjørnson'la da paralel. *Sigurd Slembe* miydi, hatırlıyor musun?"

"Bjørnson'la ilgili hiçbir bilgim yok."

"Sanırım *Sigurd Slembe*. Harekete geçme zamanı. Davranmak ya da davranmamak. Klasik Hamlet. Yaşamında bir oyuncu veya izleyici olmak."

"Peki sen nesin?"

"İyi bir soru."

Bir sessizlik oldu. Ardından şöyle dedi:

"Büyük olasılıkla kimi davranışlarının koreografisi yapılmış bir izleyiciyim. Ama gerçekten bilmiyorum. İçimde göremediğim pek çok şey var. Dolayısıyla yok. Ya sen?"

"İzleyici."

"Ama buradasın işte. Dün Bergen'deydin."

"Evet. Ama bir karar sonucu değil. Buna zorlandım."

"Belki karar vermenin bir yolu da budur, ne dersin? Olan biteni senin adına karar vermeye bırakmak?"

"Belki de."

"Çok tuhaf bu," dedi. "Ne kadar bilinçsizsen o kadar katılımcı oluyorsun. Yazılarındaki boksörleri biliyorsun, inanılmaz derecede içindeler olayın. Ama bu kendilerinin izleyicileri olmadıkları anlamına geliyor, bu yüzden hiçbir şey hatırlamıyorlar. Tek bir şey bile! Burada ve şimdi benimle anı paylaş. Önerileri bu. Elbette onların işine yarıyor, her zaman ringe dönmek zorundalar, önceki karşılaşmada sopa yediysen pek hatırlamamak en iyisi, yoksa işin bitik. Ama ânı yaşamaları gerçekten olağanüstü. Her yeri dolduruyor. *Vita contemplativa* veya *vita activa,* sanırım iki biçimi var,

değil mi? Eski bir sorun elbette. Tüm izleyicileri uğraştırıyor. Ama oyuncuları değil. Tipik bir izleyici sorunu..."

Arkamızda Christina başını kapıdan içeri uzattı.

"Kahve ister misiniz?"

"Lütfen," dedim.

Mutfağa gidip yuvarlak masanın çevresine oturduk. Pencereden görünen yol sokak ışıkları altında ıssızdı. Christina'ya geldiğimiz sırada çizdiği şeyin ne olduğunu sordum, ülkenin en kuzeyinde küçük bir fabrika için ayakkabı modelleri çizdiğini söyledi. Bir İsveç uydu kentinin ortasında bir mutfakta, tanımadığım iki kişiyle oturmanın saçmalığıyla yüz yüze geldim bir anda. Ne yapıyordum? Burada ne işim vardı? Christina yemek yapmaya başladı, ben oturma odasında Geir'e Tonje'den, ilişkimizde olan bitenden, Bergen'deki yaşamımdan söz ettim. O da on üç yıl önce Bergen'den ayrıldığından beri yaşamında olan biteni benzer biçimde özetledi. En çok ilgimi çeken şu oldu: *Svenska Dagbladet*'de İsveçli bir profesörle tartışmış, adama çok kafası bozulan Geir en son küçük düşürücü argümanları, tıpkı Luther gibi Uppsala'daki şatonun kapısına çivilemiş bir sabah. Ayrıca kapıya işemeye çalışmış, ama Christina onu çekip götürmüş.

Kuzu köfte, kızarmış patates ve çoban salata yedik. Kurt gibi acıkmıştım, tabaklar saniyeler içinde boşaldı, bundan dolayı Christina'nın yüzünde bir suçluluk ifadesi belirdi. Onun mahcup bakışlarına ben de özür dileyen gözlerle karşılık verdim. Benimle aynı topraktan yoğrulduğu belliydi. Biraz şarap eşliğinde sohbet edip Norveç'le İsveç arasındaki ayrımları konuştuk; ben hayır, İsveç öyle değil, Norveç de öyle değil, diye düşünsem de başımı sallayıp sularına gittim. On bir sularında gözlerim kapanmaya başladı, Geir yatak çarşafları getirdi, oturma odasındaki kanepede yatacaktım, çarşafı sererken yüzü birdenbire değişti. *Bambaşka bir şey vardı yüzünde.* Sonra eski durumuna döndü, gördüğümü koruyabilmek için çaba göstermem gerekti, eskiden böyle görünüyordu, bu oydu.

Yüzü tekrardan değişmişti.

Çarşafın son ucunu da yatağın altına sıkıştırdım. Ellerim titriyordu. Ne olmuştu?

Bana döndü. Yüzü bir kez daha tren istasyonunda karşılaştığım durumuna dönmüştü.

"Romanınla ilgili bir şey söylemedim henüz," dedi, masanın karşısına yerleşerek. "Bende silinmez bir etki bıraktı. Okuduğumda derinden sarsıldım."

"Niçin?" diye sordum.

"Çünkü çok ileri gitmişsin. İnanılmaz ileri gitmişsin. Bunu yaptığına sevindim, burada oturmuş kendi kendime gülümsüyordum, çünkü başarmıştın. Tanıştığımızda yazar olmayı istediğini söylemiştin. Başka hiç kimse bunu aklından bile geçirmemişti. Senden başka. Sonra da başardın. Ama sarsılmamın nedeni bu değildi. Çok ileri gitmiş olmandı. O sırada, gerçekten bu kadar ileri gitmek mi gerekiyor, diye düşündüm. Korkutucuydu. Kendi adıma konuşuyorum, ben o kadar ileri gidemem."

"Ne demek istiyorsun? İleri gitmekle neyi kastediyorsun? Sıradan bir roman işte."

"Kendinle ilgili duyulmamış şeyler söylüyorsun. On üç yaşında kızın öyküsü de cabası. Buna cesaret edebileceğini hiç düşünmezdim."

İçimde buz gibi bir rüzgâr esti.

"Dediklerini tam anlamadım," dedim. "Uydurdum onları. Çok fazla çaba gerektirmediler, eğer öyle sanıyorsan."

Gülümseyip dosdoğru gözlerime baktı.

"Bergen'deyken bu ilişkiden söz etmiştin bana. Kuzey Norveç'ten önceki yaz gelmiştin, ama hâlâ kuzeyde başından geçenlerle dolup taşıyordun. Bundan söz ediyordun. Baban, on altı yaşında âşık olman ve Hamsun'ün Teğmen Glahn'ıyla özdeşleşmen; Kuzey Norveç'te öğretmenlik yaparken on üç yaşında bir kızla ilişkin olduğunu da söylemiştin."

"Haha," dedim. "Bunun gülünç olduğunu sanıyorsan hiç de değil."

Artık gülümsemiyordu.

"Hatırlamadığını mı öne sürüyorsun? Senin sınıfındaymış, ona sırılsıklam âşık olmuşsun, anladığım kadarıyla her yönüyle karmakarışık bir durummuş; başka şeylerin yanı sıra, bir kutlamada kızın annesiyle konuştuğunu anlatmıştın; bu sahne romanda tıpkı daha önce bana anlattığın gibi. Arzunun karşılıklı olduğunu biliyorsan bu ille de kötü bir şey değil bence. Ama bunu nasıl

bildiğin çok farklı bir konu. Sorun burada. On üç yaşında bir kızı hamile bırakan bir okul arkadaşım vardı, o sırada on yedi yaşında olduğunu da ekleyeyim, sen on sekiz yaşındaydın, ama kahretsin, bunun ne önemi var. Önemli olan senin bunu yazman."

Bana baktı.

"Ne oldu? Hayalet görmüş gibi görünüyorsun."

"Sözlerinde ciddi değilsin, değil mi?" dedim. "Bunu söylediğim konusunda?"

"Evet, ciddiyim. Söyledin. Hafızama kazınmış durumda."

"Ama böyle bir şey olmadı."

"O zaman olduğunu söylemiştin en azından."

Yüreğim sıkışıyordu. Nasıl böyle bir şey diyebilirdi? Böylesine önemli bir olayı bastırmış olabilir miydim? Belleğimden silkeleyip unutmuş, daha sonra gerçek olduğunu aklıma getirmeden yazmış olabilir miydim?

Hayır.

Hayır, hayır, hayır.

Düşünülemezdi.

Kesinlikle, büsbütün olanaksızdı.

Peki böyle bir şeyi nasıl söyleyebilirdi?

Ayağa kalktı.

"Üzgünüm, Karl Ove," dedi. "Ama o zaman gerçekten söylemiştin."

"Anlayamıyorum," dedim. "Ama yalan söylüyormuş gibi görünmüyorsun."

Başını sallayıp gülümsedi.

"İyi uykular öyleyse."

"İyi uykular."

Yatak odasında uyumaya hazırlanan çiftin silik seslerini dinleyerek gözlerim açık yatıyor, odayı inceliyordum. Sokak lambalarından cılız, ayımsı bir ışık geliyordu içeri. Aklım, Geir'in söylediklerine bir çözüm bulmaya çalışırken duygularım çoktan hükmü vermişti: İç organlarımı öylesine bir güçle buruyorlardı ki bütün bedenim acıyordu. Arada sırada basık bir vınlama sesi geliyordu, birkaç yüz metre ilerideki metrodan sanırım, bu sese sığınmaya

çalıştım. Gerisinde bir tür uzak uğultu vardı, bilmiyor olsaydım bunu deniz sanabilirdim. Ama Stockholm'deydim, yakınlarda büyük bir otoyol olmalıydı.

Böylesine önemli bir olayı bastırmış olabileceğim düşüncesini kökten reddediyordum. Ama hafızamda büyük delikler vardı. Kuzeyde yaşadığım günlerde, hafta sonları birlikte zaman geçirdiğim genç balıkçılar gibi aşırı çok içki içiyordum, her akşam en az bir şişenin dibini buluyordum. Bütün akşamlar ve geceler hafızamdan silinip gitmiş, içimde karanlık, rüzgâr ve kendi kulak tırmalayıcı duygularımla dolu tüneller bırakmıştı. Ne yapmıştım? Ne yapmıştım? Bergen'de öğrenciliğimin başlarında da sürmüştü bu, bütün akşamlar ve geceler yok olmuş, kentte kendimi kaybetmiştim, böyle hissediyordum, ceketimin önü kanlar içinde eve döndüğüm oluyordu. Ne olmuştu? Bana ait olmayan giysilerle eve döndüğüm oluyordu. Bir çatıda, parkta bir çalının altında uyandığım oluyordu; bir keresinde bir kurumun koridorunda uyanmıştım. Polis gelip beni götürmüştü. Sorguya çektiler: Yakında bir eve girilmiş, para çalınmıştı; ben mi yapmıştım? Bilmiyordum, ama hayır, hayır, hayır dedim. Tüm bu deliklerde, yıllara yayılan bu bilinçsiz karanlıkta, hayalet gibi birtakım gizemli şeyler yapabilmem ve bunların tümüyle anıların dışında kalması beni suçluluk duygusuyla, ağır bir suçluluk duygusuyla dolduruyordu ve şimdi Geir bana Kuzey Norveç'te on üç yaşında bir kızla ilişkim olduğunu söylediğinde, kendimden emin bir şekilde hayır, böyle bir şey olmadı, diyememiştim, çünkü bir kuşku vardı, başımdan öyle çok iş geçmişti ki bu neden olmasındı?

Bu yükün bir bölümü de Tonje'yle aramda olanlardı, daha olacakların sözünü bile etmiyorum.

Onu terk mi etmiştim. Birlikte yaşamımız sona mı ermişti? Yoksa yalnızca bir mola mıydı, olan biteni her birimiz kendi açısından düşünebilsin diye birkaç aylığına ara mı vermiştik?

Sekiz yıldır birlikteydik ve altı yıldır da evliydik. Hâlâ bana en yakın kişiydi, daha dün aynı yatağı paylaşmıştık; şimdi başımı çevirmezsem, başka yere bakmazsam hep böyle kalacaktı, çünkü bunu benim belirleyeceğimi seziyordum.

Ne istiyordum?

Bilmiyorum.

Stockholm'ün dışında bir kanepede yatıyordum, burada hiçbir tanıdığım yoktu ve içimde her şey bir karmaşa, bir huzursuzluk çalkantısı içindeydi. Kararsızlık benliğimi delip geçiyor, beni ben yapan yere ulaşıyordu.

Minik balkonun cam kapısında bir yüz belirdi. Ben bakarken silindi. Yüreğim hızlandı. Gözlerimi yumdum, aynı yüz yine çıktı ortaya. Kenardan gördüm, dönüp dosdoğru bana baktı. Değişti. Yeniden değişti. Bir daha değişti. Yine değişti. Bu yüzlerin hiçbirini daha önce görmemiştim, ama hepsi de oldukça gerçekçi ve anlam yüklüydü. Ne tür bir geçit töreniydi bu? Ardından burun bir gagaya, gözler yırtıcı gözlerine dönüştü, birdenbire içimde beliren bir doğan çevreyi izliyordu.

Yan döndüm.

Tek istediğim düzgün biri olmaktı. İnsanların gözlerinin içine bakabilen, herkesin güvenebileceğini bildiği, iyi, dürüst, sağlam biri olmak.

Ama durum bu değildi. Bir kaçaktım ve korkunç şeyler yapmıştım. Üstelik şimdi yine kaçıyordum.

Ertesi sabah Geir'in yüksek sesine uyandım. Elinde benim için hazırlanmış, dumanı tüten bir kahve tutuyordu.

"Günaydın!" dedi. "Saat yedi. Yoksa sen gece kuşu musun?"

Kalkıp kaşlarımı çattım.

"Genelde öğleden sonra birde kalkarım," dedim. "Bir saat boyunca da kimseyle konuşamam."

"Ne şanssız adamsın!" dedi Geir. "Neyse. Ben kendi yaşamımda bir izleyici değilim, bu basbayağı yanlış. Başkalarını görüyorum, bunda iyiyim, ama kendimi görmüyorum. Umut yok. Ayrıca bu bağlamda izleyici doğru bir sözcük değil. İyi göstermeye çalışmak gibi. Eyleme geçebiliyor musun, geçemiyor musun, asıl soru bu. Kahveyi istiyor musun, istemiyor musun?"

"Sabahları hep çay içerim," dedim. "Ama hadi sana bir kıyak yapıp bunu alayım."

Kahveyi alıp yudumladım.

"Konuyu kapatacak olursak, *İmparator ve Galileliler, Zerdüşt* ile aynı nedenden ötürü başarısızlığa uğradı. Ama asıl nokta şu, dün

buna sıra gelmedi, onların sözleri ancak başarısızlığın bir sonucu olarak dile getirilebilir. Bak burası önemli."

Bir yanıt beklercesine bana baktı. Birkaç kez başımı salladım, bir yudum daha kahve içtim.

"Senin romanına gelince, yalnızca on üç yaşında kızın öyküsünden sarsılmadım. Böylesine ileri gitmen, kendinden bu kadar çoğunu ortaya sermen sarstı beni. Bu yürek ister."

"Benim açımdan değil," dedim. "Kendim umurumda bile değil."

"O belli canım! Ama senin gibi yapabilen kaç kişi vardır sanıyorsun?"

Omuz silktim. Kanepeye devrilip uyumayı sürdürmek istiyordum; ama Geir neredeyse yerinde duramıyordu.

"Kentte dolaşmaya ne dersin? Sana çevreyi gösteririm. Stockholm'ün ruhu yok, ama olağanüstü güzel. Bundan kurtulmanın yolu yok."

"Peki," dedim. "Ama onu şimdi yapmasak olmaz mı? Harbi saat kaç ya?"

"Sekizi on geçiyor," dedi, ayağa kalkarak. "Kendini topla da kahvaltı yapalım. Christina pastırmalı yumurta yapıyor."

Hayır, kalkmak istemiyordum. Kendimi zorlayıp kalktıktan sonra da evden çıkmak istemiyordum. Bütün gün kanepeyi işgal etmek istiyordu canım. Kahvaltıdan sonra yolculuğu geciktirmeye çalıştım, ancak Geir'in enerjisiyle irade gücü esnemez türdendi.

"Biraz yürümek sana iyi gelir," dedi. "Bu kadar çökmüş durumdayken içeride kalmak seni öldürür, bunu pekâlâ anlıyorsun. Onun için hadi kalk bakalım! Hadi! Gidiyoruz artık!"

Metro istasyonuna giderken o uzun adımlarla ilerliyor, ben geride kalıyordum, yüzünde tebessüm olması amaçlanmış bir sırıtışla bana döndü.

"Kuzey Norveç'te başından geçenleri bilinçaltından çıkardın mı, yoksa hâlâ her şey karanlık mı?" diye sordu.

"Uykuya dalmadan önce bağlantıyı çözdüm," dedim. "Rahatladığımı kabul etmekten çekinmiyorum. Bir süre senin haklı olduğunu, her şeyi bastırdığımı düşündüm. Hiç hoş bir şey değildi."

"Peki açıklama ne?"

"Ya o zaman ya da kitabı okuduğunda üç değişik öyküyü karıştırıp birleştirmişsin. Orada bir kız arkadaşım vardı, ama o on altı, ben on sekiz yaşındaydım. Dur bir dakika, hayır, o on beşti. Veya on altı. Emin değilim. Ama on üç değil yani."

"Öğrencilerinden birine âşık olduğunu söylemiştin."

"Bunu söylemiş olamam."

"Bal gibi söyledin Karl Ove. Bende fil hafızası var."

Turnikelerin önünde durduk, bir bilet aldım, perona giden uzun, beton tüneli geçtik.

"Bana âşık olan bir kız hatırlıyorum. Senin aklında o kalmış olmalı. Onu, gerçekten sevdiğim bir kız arkadaşımla karıştırmış olmalısın."

"Öyle olabilir," dedi. "Ama senin bana söylediğin bu değildi."

"Bırak artık yahu! Stockholm'e daha fazla sorun bulmaya gelmedim. Konu onlardan uzaklaşmaktı."

"Öyleyse doğru adama geldin," dedi. "Bununla ilgili tek bir söz bile etmeyeceğim."

Metroyla kente geçtik, gün boyunca bir istasyondan girip öbür istasyondan çıktık, her seferinde hepsi birbirinden güzel yeni kentsel görünümler çıktı karşımıza. Ama hepsini bir araya getiremiyordum: Sabahın erken saatlerinden öğleden sonraya dek dolaştığımız dört-beş günde, Stockholm benim açımdan bağlantısız parçalardan başka bir şey değildi. Yan yana yürüyorduk, o solu gösterirse sola, sağı gösterirse sağa gidiyorduk, tüm bu süre boyunca gördüklerimizle ve onların çağrışımlarıyla ilgili yüksek, coşkulu bir sesle konuşuyordu. Arada sırada onun her şeye karar verdiği bu dengesiz güç ortamından sıkılıyordum, o zaman hayır, sağa gitmeyeceğiz, sola gidiyoruz diyordum, Geir gülümsüyor, ve seni mutlu edecekse neden olmasın veya peki, kendini daha iyi hissedeceksen öyle yapalım, diyordu. Her gün yeni bir yerde öğle yemeği yiyorduk. Norveç'te ekmek dilimlerine bir şeyler sürüp yemeye alışmıştım, yılda belki iki kez dışarıda yemek yiyordum; Geir'le Christina her gün dışarıda yiyordu, çoğunlukla hem öğle hem de akşam yemeklerini; Norveç'le karşılaştırıldığında yemekler çok ucuzdu ve seçenekler sınırsızdı. Benim içgüdülerim

öğrenci kafelerinden yanaydı, başka bir deyişle Bergen'den tanıdıklarıma benzeyen yerlere; ama Geir karşı çıktı, kendi deyişiyle artık yirmi yaşında değildi, genç kültürle ilişiğini kesmek istiyordu. Öğleden sonraları ve akşamları beni tanıdığım tüm İsveçlilerle, *Vagant*'ta geçirdiğim dönemden bildiğim tüm İsveçlilerle, editörümün tanıdığı tüm İsveçlilerle bağlantı kurmaya zorladı; söylediğine göre bu kentte ev bulmak olanaksıza yakındı, her şey bağlantılar aracılığıyla yürüyordu. Ben uğraşmak istemiyordum, aylaklık etmek, uyumak istiyordum; ama beni dürtmeyi sürdürdü, bu işin yapılması gerekiyordu, başka yolu yoktu. Büyük bir şiir gününe gittik; Danimarkalı, Norveçli, İsveçli ve Rus şairler çalışmalarını okuyordu, aralarında Steffen Sørum da vardı, bir tür rock yıldızı gibi "Merhaba Stockholm!" diyerek açılış yaptı, ülkemiz adına yüzüm kızardı. Inger Christensen de okudu. Sarhoş bir Rus, kimsenin şiir sevmediğini haykırarak sahneye tırmandı. YOU ALL HATE POETRY, diye gürledi, bu sırada, sırtında küçük çantasıyla çekingen bir adam olan İsveçli çevirmeni, onu sakinleştirmeye çalıştı, sonunda sahnede sessizce volta atmaya başlayan Rus, şiirlerinden birkaçını okumayı başardı. Rus, çevirmeni önce sırtından dürtüp ardından kucaklayınca olay sıcak bir uzlaşmayla kapandı. İzleyiciler arasında Ingmar Lemhagen de vardı, herkesi tanıyordu, onun aracılığıyla sahne arkasına sızıp tüm İsveçli yazarlara, kalacak yer biliyorlar mı diye sormayı başardım. Raattamaa bir yeri olduğunu söyledi, gelecek hafta taşınabilirdim, sorun yoktu. Onlarla çıktık, önce Malmen'e gittik, orada İsveçli şair Marie Silkeberg bana doğru eğildi ve neden özellikle benim romanımı okuması gerektiğini sordu, bulabildiğim en iyi yanıt, romanımın sürükleyici türden bir kitap olabileceğini söylemekti, buna uçucu bir gülümsemeyle karşılık verdi, ardından gücendirmeyecek kadar uzun ve anlamsızlaşmaya başlamasına izin vermeyecek kadar kısa bir süre sonra, konuşacak başka birini bulmak için çevresine bakındı. O bir şairdi; ben hafif kurgu yazarıydım. Daha sonra herkes içki içmek için onun evine gitti. Geir, benim tersime şairlerden ve şiirden nefret ediyordu, nefret dolu gözlerle bakıyordu onlara, yalnızca böylesine merkezî bir konumda böyle büyük bir dairenin epey bir paraya patlayacağını söylediği için Silkeberg'le

araları açıldı. Sabah Slussen'e doğru yürürken kültürel orta sınıftan söz etti, onların ayrıcalıklarını, basmakalıp ideolojilerini ve edebiyatın onlar için yalnızca topluma giriş bileti olduğunu anlattı. Yoksullara sözde arka çıkmalarından, işçi sınıfıyla düşüp kalkmalarından, nitelik gibi unsurları küçümsemelerinden, niteliğin politika ve ideolojinin gerisinde kalmasının yol açtığı felaketten söz etti, üstelik bu durum yalnızca edebiyat için değil, üniversiteler ve bunun doğal sonucu olarak bütün toplum için geçerliydi. Bunları bildiğim herhangi bir gerçeklikle örtüştüremiyordum, arada sırada ona karşı çıkıyor, paranoyak olduğunu, her şeyi aynı kefeye koyduğunu, bir ideolojinin arkasında her zaman birinin olduğunu söylüyordum, bazen de susup öyle konuşmasına izin veriyordum. Öte yandan, istasyon turnikelerinden geçip yürüyen merdivene giderken Inger Christensen'in eşsiz olduğunu söyledi. "Kesinlikle olağanüstüydü. Rakipsizdi. Herkes böyle diyor ve benim fikir birliği konusunda ne düşündüğümü biliyorsun, ama o gerçekten öyleydi."

"Evet," dedim.

Aşağıda, yaklaşan trenin esintisi peronda bir plastik torbayı havalandırdı. Farları bir hayvanın gözlerini andıran tren karanlığın öteki ucunda belirdi.

"Büsbütün başka bir sınıftandı," dedi Geir. "Uluslararası düzeydeydi."

Inger Christensen şiirlerini okurken, ben özel bir şey hissetmemiştim. Ama dinletiden önce onu merak etmiştim: Kolunda çantasıyla barda içki içen, ufak tefek, tıknaz, yaşlıca bir kadın.

"*Kelebek Vadisi* bir sonat döngüsü," dedim, trenin durduğunu görünce perona çıkarak. "Yazması en zor biçim olmalı. Bütün sonatların ilk dizesi en sonuncuyu oluşturup sonatı tamamlamalı."

"Evet. Hadle, bana birkaç kez anlatmaya çalıştı," dedi Geir. "Ama hep unutuyorum."

"Italo Calvino, *Bir Kış Gecesi Eğer Bir Yolcu*'da benzeri bir deneme yapıyor," dedim. "Ama bu kadar katı değil elbette. Her bir anlatının başlığı sonunda kendi küçük anlatısını oluşturuyor. Okudun mu?"

Kapılar açıldı, içeri girip karşılıklı oturduk.

"Calvino, Borges, Cortázar, onlar senin olsun" dedi. "Fantezi sevmiyorum, kurgu da sevmiyorum. Benim için geçerli tek şey insanlar."

"Peki ya Christensen?" dedim. "Ondan daha fazla kurgu kullanan yazar ara ki bulasın. Arada neredeyse matematiğe kaçıyor yaptığı."

"Ben öyle duymadım," dedi Geir ve tren hareket ederken pencereden dışarıyı seyretti.

"Senin duyduğun sesiydi," dedim. "Bütün rakamları ve sistemleri bastırır. Borges'te de böyledir, en azından kendini aştığı yerlerde."

"Fark etmez," dedi Geir.

"Denemek istemez misin?"

"Hayır."

"Peki."

Bir süre konuşmadan durduk, diğer tüm yolcuların da daldığı sessizliğe kapıldık. Boş bakışlar, kıpırdamayan gövdeler, hafifçe titreyen yüzeyler ve yerler.

"Bir şiir dinletisinde bulunmak hastanede bulunmakla eş değer," dedi, tren sonraki istasyondan ayrılırken. "Nevroz dolu."

"Ama Christensen değil?"

"Hayır, tam onu diyecektim. O başka bir şey yaptı."

"Belki de senin kabul etmediğin o sıkı yapı durumu dengelemiştir? Nesnelleştirmiştir?"

"Mümkün," dedi. "Ama eğer öyle olmasaydı gece onun için tam bir vakit kaybı olurdu."

"Boş dairesi olan adam için de," dedim. "Rataajaama mıydı adı neydi?"

Ertesi sabah Raattamaa'nın verdiği numarayı aradım. Kimse açmadı. O gün boyunca ve ertesi gün defalarca aradım. Yanıt yoktu. Telefonu hiç açmadı, öyle olunca üçüncü gün onun da katılacağı başka bir edebiyat organizasyonuna gittik, yolun karşısındaki bir bara oturduk ve bitene dek bekledik, çıktığında yanına gittim, beni tanıyınca başını eğdi, kusura bakmamalıydım, daire çoktan tutulmuştu. Geir Gulliksen aracılığıyla Norstedts'den iki editörle

bir toplantı ayarlamıştım. Onlarla öğle yemeği yedim, bana irtibat kurmam gereken yazarların listesini verdiler –"En iyileri sayılmazlar ama en iyi huyluları"– ve iki haftalığına şirketin misafir dairesinde kalabileceğimi söylediler. Tekliflerini kabul ettim ve orada kaldığım sürede şiirlerinden birini –uzun bir tanesiydi– Vagant'ta yayımladığımız Joar Tiberg'den olumlu bir yanıt aldım, *Ordfront Magasin*'den tanıdığı bir kız bir aylığına olmayacaktı: Orada kalabilirdim.

Düzenli aralıklarla Tonje'yi arayıp nasıl olduğumu ve neler yaptığımı anlattım, o da orada olan bitenleri anlattı. Gerçekten ne yaptığımız sorusunu ise ikimiz de birbirimize sormadık.

Koşmaya başladım. Ve yeniden yazmaya başladım. İlk romanımdan bu yana dört sene geçmişti ve elimde hiçbir şey yoktu. Had safhada kadınsı odadaki su yatağında yatarken iki seçenekten birinde karar kıldım. Ya hayatımı şu anda olduğu hâliyle, son yıllarda olan bitenlerin karanlık arka planlarıyla birlikte, bir günlük gibi ve geleceğe açık olarak yazacaktım –kafamda buna Stockholm Günlüğü adını vermiştim–, ya da buraya gelmeden üç gün önce başladığım öyküye devam edecektim; on iki yaşındayken kayalık adalara yaptığımız ve babamın yengeç avladığı, benimse ölü bir martı bulduğum gezi hakkındakine. Yengeçler ve kamp ateşiyle, Yngve babam ve ben ada boyunca yürürken yuvalarını bizden korumak için çığlıklar atan martılarla oradaki sıcak ve karanlık atmosferde özel bir şeyler vardı, ama belki de roman olmaya yetecek kadar değildi.

Gündüzleri yatağa uzanıp kitap okuyordum, arada bir Geir uğruyordu, sonra öğle yemeğine çıkıyorduk, geceleri yazıyordum ya da koşuyordum ya da bu iki haftada bayağı bağlandığım Geir'le Christina'ya giden trene yetişiyordum. Edebiyat sohbetleri ve Geir'in didiklediği politik ve ideolojik konuların dışında ilgimizi çeken şeylerden de sürekli bahsediyorduk. Benim durumumda konular tükenmiyordu, çocukluğumda olan şeylerden babamın ölümüne dek, Sørbøvåg'daki yazlardan Tonje'yle tanıştığım kışa kadar her şey ortaya saçılmıştı. Geir kurnazdı, dışarıdan bakıyordu ve her şeyi görüyordu, sektirmeden. Sonradan bir şeye benzemeye başlayan romanı, sanki önce bana güvenebileceğinden

emin olması gerekiyormuş gibi, benimkinin tamamen antiteziydi. O hiçbir hırs ve raflarında tek bir kitap bile bulundurmayan işçi sınıfından geliyorken ben hem annemin hem de babamın yetişkin yaşlarında da ilerlemek için eğitimlerine devam ettikleri ve bütün dünya edebiyatına erişilebilen orta sınıftan geliyordum. O okul bahçesinde yumruklaşan ve hem cezalandırılıp hem de okulun psikoloğuna gönderilen çocuklardan biriyken, ben her konuda kendimi öne çıkararak öğretmenlerin gözüne girmeye çalışanlardandım. O askerlerle oynayıp bir gün kendi silahına sahip olmanın düşlerini kurarken ben futbol oynuyor ve bir gün profesyonel futbolcu olma hayalleri kuruyordum. Ben okul seçimlerinde Sosyalist Sol Parti'nin panellerine katılırken ve tezimi Nikaragua'daki devrim üzerine yazarken, o İç Güvenlik Sivil Kuvvetleri'ne ve muhafazakâr sağcı Kalkınma Partisi'nin gençlik koluna üye olmuştu. Ben *Kıyamet*'i izledikten sonra kesilmiş eller ve insanlığın vahşeti üstüne bir şiir yazarken, o ordusuna katılabilmek için Amerikan vatandaşı olmaya çabalamıştı.

Bütün bunlara rağmen beraber sohbet edebiliyorduk. Onu anlıyordum, o da beni anlıyordu, ve yetişkinlik hayatımda ilk kez, birisiyle içimden geldiği gibi konuşabiliyordum.

Yengeç ve martı hikâyesiyle devam etmeye karar verdim, yirmi sayfa yazdım, otuz sayfa yazdım, kısa koşularımın süresi giderek artmaya ve kısa sürede bütün Söder'in çevresini kapsamaya başladı, kiloları üstümden attıkça Tonje'yle yaptığım görüşmeler kısalıyordu.

Sonra Linda'yla tanıştım ve güneş doğdu.

Bunu başka türlü ifade edemem. Hayatıma güneş doğdu. Önce ufukta ağaran tan yeri gibi, nasıl desem, önceleri görebilmek için ufka bakmak gerekiyordu. Ardından ilk ışınların ulaşmasıyla, her şey daha netleşmiş, daha kolaylaşmış, daha canlanmış, ve ben giderek daha da mutlu olmuştum, sonra ömrümün semasının tam merkezinde yerini almış, parlamış, parlamış, parlamıştı.

Linda'yı ilk gördüğümde 1999 yazıydı, Stockholm'ün dışında Biskops-Arnö'deki İskandinav yeni yazarlar seminerindeydik. Bir binanın dışında duruyordu, yüzüne güneş vurmuştu. Güneş

gözlükleri, üstünde göğsünde kırmızı çizgisiyle beyaz bir tişört, altında haki pantolon vardı. İnce ve güzeldi. Etrafa yaydığı ışık karanlık, vahşi, erotik ve tahripkârdı. Elim ayağım boşalmıştı.

Onu ikinci kez gördüğümde aradan altı ay geçmişti. Oslo'da bir kafede oturuyordu, üstünde deri mont, mavi kot, siyah çizme vardı ve öylesine kırılgan, gergin ve allak bullak görünüyordu ki tek istediğim onu kollarıma almaktı. Almadım.

Stockholm'e geldiğimde Geir hariç tanıdığım tek kişi oydu. Numarası vardı, buradaki ikinci günümde onu Geir'le Christina'nın dairesinden aramıştım. Biskops-Arnö'de yaşananlar geçmiş bitmişti, ona karşı bir his beslemiyordum içimde, ama şehirde yeni temaslar kurmam gerekiyordu, o bir yazardı, bir sürü kişi tanıyor olsa gerekti; hatta belki tutabileceğim bir evi olan birini.

Açan olmadı. Telefonu kapatıp, sanki benimle ilgilenmiyormuş gibi davranan Geir'e döndüm.

"Evde kimse yok," dedim.

"Sonra bir daha denersin o zaman," dedi.

Denedim. Ama kimseler açmadı.

Christina'nın yardımıyla Stockholm'deki gazetelere ilan verdim. Norveçli yazar daire/yazacak bir yer arıyor, yazıyordu ilanda, bu noktaya gelmeden önce bayağı bir tartışmıştık, onlar "yazar" sözcüğünün üstüne balıklama atlayacak birkaç kültürle ilgili insan olacağını iddia ediyorlardı, "Norveçli" sözcüğüyle de iyi ve zararsız mesajı veriliyordu. Belli ki haklıydılar, çünkü telefonum hiç susmadı. Teklif edilen dairelerin büyük çoğunluğu merkeze uzak banliyölerdeydi, kabul etmedim, ormanın ortasında bir yerdeki bloklardan birinde oturmak manasız gelmişti, daha iyi bir teklif beklerken Norstedts'in dairelerinden birine taşındım, yani o hayli feminen daireye. Orada bir hafta geçirdikten sonra bir yer çıktı; birisi Söder'deki dairesini kiraya vermek istiyordu, adrese gittim, kapının dışında bekledim, elli yaşlarında iki kadın arabadan indi, öyle benziyorlardı ki kesin ikizdiler, onları selamladım, Lehlermiş ve dairelerini en az bir seneliğine kiralamam gerekirmiş, ilgileniyorum, dedim, bizimle gel dediler, beğenirsem hemen kira kontratını hazırlayabilirdik.

Daire bildiğin çok iyiydi, bir buçuk oda, otuz metrekare kadar, makbul standartlar, mükemmel konum. İmzaladım. Ama içimi kemiren bir şey vardı, yolunda gitmeyen bir şey vardı, ne olduğunu çıkaramamıştım, ağır ağır merdivenlerden indim, apartman sakinlerinin isimlerinin bulunduğu panonun önünde durdum. Önce adresi okudum, Brännkyrkagatan 92, tanıdık bir şey vardı, bu adresi daha önce bir yerde görmüştüm sanki ama nerede? diye düşündüm isimlere göz gezdirirken.

Hassiktir.

Linda Boström yazıyordu.

Buz kesmiştim.

Onun adresiydi, tabii ya! Ona yazıp Vagant'a bir şey yazmasını istemiştim, tabii ki siktiğimin Brännkyrkagatan 92 adresiydi gönderdiğim yer.

Böyle bir tesadüfün gerçekleşme olasılığı kaçtı?

Bu şehirde bir buçuk milyon insan yaşıyorken. İçinde tek bir insan tanıyorken. Gazeteye ilan veriyor, tamamen yabancı, Leh ikizlerden cazip bir teklif alıyordum ve çıka çıka *aynı bina* çıkıyordu!

Ağır ağır metroya doğru yürüdüm, metroyla feminen daireme dönüş yolunda yerimde tedirginlikle oturdum. Onun üstündeki daireye taşındığımda Linda neler düşünecekti? Onu takip ettiğimi mi?

Olmaz. Bunu yapamazdım. Biskops-Arnö'deki o korkunç şeyden sonra olmazdı.

Kapıdan girer girmez ilk yaptığım şey Lehleri arayıp fikrimi değiştirdiğimi söylemek oldu, o daireyi tutmak istemiyordum, daha iyi bir teklif almıştım, çok üzgündüm.

Önemli değil, dedi.

Başladığım yere dönmüştüm.

"Delirdin mi?" dedi Geir anlattığımda. "Söder'in göbeğindeki bir daireye hayır mı dedin, üstelik ucuza kapatmışken, neden efendim çünkü aslında tanımadığın birisi *belki* onu takip ettiğini sanabilir diye *düşündüğün* için öyle mi? Benim şehir merkezinde bir daire bulabilmek için kaç senemi verdiğimin farkında mısın? Ne kadar zor olduğunu biliyor musun? İnanılmaz. Sonra şans sıçan hâlinle gelip ilk denemede bir tane daire bulup, buna hayır mı diyorsun?"

"Görünen o," dedim. "Size uğrayayım diyordum, uygun mu? Sizi ailem gibi hissediyorum biraz. Gelip pazar yemeğini sizde yesem olur mu?"

"Bugünün pazartesi olması dışında, hissiyatına katılıyorum, ben de benzer hissediyorum. Ama baba-oğul ilişkisini yürütmeyi zor buluyorum. Bu yüzden Sezar ve Brütüs ilişkisi olmak zorunda."

"Hangimiz Sezar?"

"Bu soruyu çok düşündün mü? Önünde sonunda beni sırtımdan bıçaklayacaksın. Ama bir gel bakalım. Geldiğinde konuşuruz."

Yemek yedik, sigara ve kahve içmek için ufak terasa çıktım, Geir de benimle geldi, ikimizin dünyaya karşı takındığı izafi tutum hakkında; dünyanın kültürün değişmesiyle değiştiğini, ama yine de her şeyin dışarıda ve ne olduğunu göremediğin şekilde olduğunu, dolayısıyla yokluğunu, bu görüşün, ikimizin de üniversiteye postyapısalcılığın ve postmodernizmin tavan yaptığı ve herkesin Foucault ile Derrida okuduğu dönemde gitmemizden mi kaynaklandığını, yoksa aslında gerçekten de öyle mi olduğunu ve bu durumda reddettiğimiz şeyin sabit, değişmez ve göresiz nokta mı olduğunu konuştuk. Geir bir tanıdığının gerçek ve mutlak konusunda yaptıkları bir tartışmadan sonra kendisiyle konuşmayı kestiğini anlattı. Buna bu kadar takılmanın tuhaf olduğunu düşündüm, ama bir şey söylemedim. Benim için toplum her şey demektir, dedi Geir. İnsanlık. Bunun ötesindeki hiçbir şeye ilgi duymuyorum. Ama ben duyuyorum, dedim. Öyle mi? diye sordu Geir. Neye peki? Ağaçlara, dedim. Güldü. Bitkilerdeki motifler. Kristallerdeki motifler. Taşlardaki motifler. Kaya oluşumlarındaki. Ve galaksilerdeki. Fraktalları mı kastediyorsun? Evet, mesela. Ama canlıyla ölüyü birleştiren her şey, mevcut tüm dominant formlar. Bulutlar! Kum tepeleri! Bu ilgimi çekiyor. Of Tanrım, ne kadar sıkıcı, dedi Geir. Hayır, değil, dedim. Evet, sıkıcı, dedi. İçeri girelim mi? dedim.

Kendime bir fincan kahve daha koydum ve Geir'e telefonu kullanabilir miyim diye sordum.

"Tabii ki," dedi. "Kimi arayacaksın?"

"Linda'yı. Biliyorsun, hani var ya..."

"Evet, evet, evet. Uğruna daireyi feda ettiğin kişi."

Numarayı çevirdim, muhtemelen beşinci kez. İlginçtir, yanıt verdi.

"Ben Linda?" dedi.

"Aa alo. Ben Karl Ove Knausgaard," dedim.

"Merhaba!" dedi. "Sen miydin?"

"Evet. Stockholm'deyim."

"Öyle mi? Tatilde misin?"

"Sayılmaz, emin değilim. Bir süre burada yaşamayı düşünüyorum."

"Hadi ya? Çok iyi!"

"Evet. Geleli birkaç hafta oldu bile. Daha önce de aradım ama ulaşamadım."

"Doğrudur, bir süredir Visby'deydim."

"Öyle mi?"

"Evet. Oturup bir şeyler yazdım."

"İyiymiş."

"Evet, bayağı iyiydi. Gerçi çok bir şey yapamadım ama..."

"Olsun," dedim.

Sessizlik oldu.

"Baksana... uygun bir gün kahve içer miyiz diyordum?"

"Çok isterim. Şimdilik buralardayım."

"Yarın mesela? Vaktin olur mu?"

"Evet, olur sanırım. Sabah kesin boş."

"Bana uyar."

"Nerede kalıyorsun peki?"

"Nytorget'nin hemen yanında."

"Oo çok iyi! Orada buluşalım mı o zaman? Köşedeki pizzacıyı biliyor musun? Onun tam karşısında bir kafe var. Orası olur mu?"

"Olur tabii. Kaç gibi uygun olursun peki? On bir? On iki?"

"On iki iyidir."

"Harika. O zaman görüşürüz!"

"Evet. Hoşça kal."

"Hoşça kal."

Kapattım ve Geir'in yanına gittim, elinde kupasıyla bana bakıyordu.

"Ee?" dedi. "Randevuyu kopardın mı?"

"Evet. Yarın buluşacağız."

"Güzel! Akşamına uğrarım, olan bitenleri anlatırsın."

Mekâna bir saat erken gittim, yanımda bir dosya taşıyordum, Kristine Næss'in yeni romanıydı, hakkında bir rapor yazıyordum, oturup çalıştım. Onu her düşündüğümde içimden beklentilerle dolu küçük akımlar geçiyordu. Herhangi bir niyetim olduğundan değildi, o işi kafamda uzun zaman önce çoktan bitirmiştim, daha ziyade ne olabileceğiyle ilgiliydi, işlerin neye dönüşebileceği konusunda en ufak bir fikrimin olmamasındandı.

Dışarıda bisikletinden indiği sırada gördüm onu. Ön tekerleğini bir bisiklet parkına yerleştirip kilitledi, pencereden içeri baktı, belki de beni gördü, kapıyı açıp içeri girdi. İçerisi hemen hemen doluydu, ama beni görüp çabucak yanıma geldi.

"Merhaba," dedi.

"Merhaba," dedim.

"Ben gidip siparişimi vereyim önce olur mu," dedi. "Sen bir şey istiyor musun?"

"Hayır, sağ ol," dedim.

Önceki hâline göre daha yuvarlaktı, ilk dikkatimi çeken bu olmuştu, erkeksi zayıflığı gitmişti.

Bir elini tezgâha koydu, başını buharı tıslayan kahve makinesinin arkasındaki garsona doğru eğdi. İçim parçalandı.

Bir sigara yaktım.

Geri geldi, masaya bir fincan çay koydu, oturdu.

"Merhaba," dedi yeniden.

"Merhaba," dedim.

Gözleri grimsi yeşildi ve birdenbire, hiç sebepsiz irileşebiliyordu, öyle kalmış aklımda.

Çay poşetini çıkardı, fincanı ağzına götürdü ve içmeden üfledi.

"Uzun zaman oldu," dedim. "İyi misin?"

Çayından bir yudum aldı ve fincanı masaya bıraktı.

"Evet," dedi. "İyiyim. Bir kız arkadaşımla Brezilya'ya gitmiştim. Oradan da Visby'ye. Daha hâlâ tam alışamadım."

"Ama yazıyorsun değil mi?"

Yüzünü biraz buruşturdu, gözlerini indirdi.

"Deniyorum. Sen?"

"Aynen. Deniyorum."

Gülümsedi.

"Dediğinde ciddi miydin, Stockholm'de yaşayacağım derken?"

Omuz silktim.

"Bir süreliğine en azından."

"Çok iyi," dedi. "O zaman görüşürüz. Bir şeyler falan yaparız."

"Evet."

"Tanıdığın kimse var mı burada?"

"Sadece bir kişi. Geir adı. Norveçli. Başka yok."

"Mirja'yı biraz tanıyorsun ama değil mi? Biskop-Arnö'den hani."

"Aa evet, biraz. O ne yapıyor bu arada?"

"İyi herhâlde."

Bir müddet konuşmadan oturduk.

Konuşamadığımız, bahsini açamadığımız öyle çok konu vardı ki. Ama burada oturuyorduk ve bir şeyler hakkında konuşmak zorundaydık.

"Bu arada acayip iyiydi şu Vagant için yazdığın hikâye," dedim. "Çok iyiydi, gerçekten."

Gülümsedi ve gözlerini indirdi.

"Sağ ol," dedi.

"İnanılmaz patlamalı bir dil. Ama öyle işte, acayip güzel. Ya... böyle şeyleri anlatması çok zor... ama hipnotize edici bir yanı var demek istedim sanırım."

Önüne bakmaya devam etti.

"Artık öykü mü yazıyorsun peki?"

"Evet, öyle. Düzyazı en azından."

"Anladım. Güzel."

"Ya sen?"

"Hiçbir şey. Dört yıldır bir roman yazmayı deniyorum ama daha buraya gelmeden bir kısmını çöpe attım."

Yine sessizlik oldu. Bir sigara yaktım.

"Seni görmek güzel," dedim.

"Aynen."

"Sen gelmeden önce bir metin okuyordum," dedim ve yanımdaki koltukta duran kâğıt tomarını gösterdim. "Kristine Næss. Tanıyor musun?"

"Evet, tanıyorum aslında. Yazdıklarını okumadım, ama Biskops-Arnö'ye giderken iki genç erkek yazarla birlikte oraya gelmişti."

"Öyle mi?" dedim. "Tuhaf. Esasen Biskops-Arnö hakkında yazmış. Norveç'ten oraya giden bir kız hakkında."

Ne bok yiyordum, ne geveliyordum?

Linda gülümsedi.

"Çok okumuyorum," dedi. "Gerçek bir yazar mıyım onu bile bilmiyorum."

"Tabii ki öylesin!"

"Ama Norveç'ten gelen yazar ziyaretini hatırlıyorum da. Ne kadar hırslılardı, özellikle erkek yazarlar. Ve edebiyat hakkında ne çok şey biliyorlardı."

"Adları neydi?"

Derin bir nefes aldı.

"Bir tanesinin adı Tore, ondan eminim. Vagant'tan gelmişlerdi."

"Aa öyle mi," dedim. "Tore Renberg ile Espen Stueland. Doğru, onlar gitmişti."

"Heh, evet onlar."

"İkisi de çok yakın arkadaşım."

"Öyle mi?"

"Evet. Ama kediyle köpek gibidirler. İkisini aynı odada tutmak imkânsızdır."

"O zaman ikisini de ayrı ayrı tanıyorsun sen?"

"Evet, öyle de denilebilir."

"Senden de etkilenmiştim," dedi.

"Benden mi?"

"Evet. Sen gelmeden çok önce Ingmar Lemhagen senin kitabından bahsetmişti. Biz oradayken sadece o kitap hakkında konuşmak istiyordu."

Bir sessizlik daha.

Ayağa kalktı ve tuvalete gitti.

Umutsuz olduğumu düşündüm. Burada oturmuş ne kadar ahmakça şeyler anlatıyordum öyle? Ama başka ne anlatabilirdim ki?

İnsanlar başka ne halt konuşurlardı sonuçta?

İlerideki kahve makinesi tıslayıp cızırdıyordu. Sabırsız vücut dilleriyle bir grup insan tezgâhın başında bekliyordu. Dışarısı griydi. Aşağıdaki parkın çimleri ise sarı ve ıslak.

Döndü, oturdu.

"Günlerin nasıl geçiyor peki? Şehri tanımaya başladın mı?"

Başımı iki yana salladım.

"Çok az. Pek sayılmaz, ama yazıyorum. Ve Medborgarplatsen'deki havuzda yüzüyorum her gün."

"Öyle mi? Ben de orada yüzüyorum. Her gün olmasa da hemen hemen her gün."

Birbirimize gülümsedik.

Telefonumu çıkarıp saate baktım.

"Birazdan kalkmam gerek," dedim.

Başıyla onayladı.

"Ama yine görüşürüz değil mi?" dedi.

"Tabii ki görüşürüz. Ne zaman mesela?"

Omuz silkti.

"Ararsın ayarlarız, olmaz mı?"

"Olur."

Taslak tomarını ve cep telefonunu çantama koydum, ayağa kalktım.

"Görüşürüz o zaman. Seni yeniden görmek güzeldi!"

"Görüşürüz," dedi.

Elimde çantamla sokaktan aşağıya, park boyunca, dairemin olduğu geniş bulvara yürüdüm. Hiçbir şey değişmemişti, biz hiçbir şeyi değiştirmemiştik; ayrılırken her şey buluşmadan önceki gibiydi.

İyi de ne bekliyordum ki?

Bir şey olduğu yoktu sonuçta.

Ona daire de sormamıştım. Ya da yeni temas kuracağım kişiler. Hiçbir şey.

Ve şişmandım.

Eve gelince su yatağına sırtüstü uzanıp tavanı inceledim. Tamamen farklıydı. Sanki başka biriydi.

Biskops-Arnö'deyken kişiliğinin en dikkat çekici özelliği gidebildiği yere kadar gitmek konusundaki kararlılığıydı, bunu hemen fark etmiş ve bundan derinden etkilenmiştim. O yönü kaybolmuştu. Zalimliğin sınırlarında gezen katılığı, buna rağmen bir cam kadar kırılgan olması da yitmişti. Hâlâ üstünde kırılgan bir yan vardı, ama farklı bir şekilde, bu sefer o zamanlarda düşündüğüm gibi yıkılacağını, paramparça olacağını düşünmüyordum. Şimdi kırılganlığı bir mülayimlikle birleşmişti ve bana asla yaklaşamazsın diyen umursamaz yanı değişmişti. Çekingendi, ama bir şekilde açıktı. Onunla ilgili o açıklık önceden de yok muydu?

Biskops-Arnö'ye katıldıktan sonraki sonbahar Arve'yle birlikte olmaya başlamıştı, kışın ve ilkbaharda Linda'nın başına gelenleri ondan duymuştum. Manik depresif bir evreden geçmiş, bunun neticesinde de bir akıl hastanesine yatırılmıştı, tek bildiğim buydu. Linda manik dönemlerinde Arve'ye ulaşmam için beni iki kez aramıştı. İkisinde de istediğini yapmış, arkadaşlarına Arve'nin beni aramasını söylemiştim, ama aradığında aslında ona ulaşmaya çalışanın Linda olduğunu öğrenince sesine yansıyan hayal kırıklığı belli oluyordu. Linda bir seferinde de sadece benimle konuşmak için aramıştı, sabahın altısıydı, yaratıcı yazarlık kursuna başlamak üzere olduğunu ve bir saat içinde Göteborg'a yola çıkacağını söylemişti. Tonje yatak odasında uyanıktı, bu olmadık saatte kimin aradığını merak ediyordu, Linda, demiştim, hani şu tanıştığım İsveçli, Arve'yle beraber olan var ya. Seni neden arıyor peki? diye sormuştu Tonje, ne bileyim, demiştim, sanırım manik depresif bir evreden geçiyor.

Bunların hiçbirini konuşamazdık.

Ve bunları Linda'yla konuşamayacaksak, hiçbir şey hakkında konuşamazdık.

Oturup karşılıklı merhaba, selam, hıhım, nasılsın demenin ne anlamı vardı?

Gözlerimi yumdum ve onu hayalimde canlandırmaya çalıştım.

Ona karşı bir şey hissetmiş miydim?

Hayır.

Ya da evet, onu beğeniyordum ve belki de olan onca şeyden sonra ona biraz şefkat duymuştum ama hepsi buydu. Geri kalanı tamamen geçmişe gömmüştüm.

Böylesi daha iyiydi.

Ayağa kalktım, mayomu, havluyu ve şampuanı bir torbaya tıktım, montumu giyip Medborgarplatsen'e, Forsgrénska Havuzu'na doğru yürümeye başladım, günün bu saatinde genelde boş olurdu, mayomu giydim, havuzun bulunduğu salona adım attım, tramplene çıktım ve suya atladım. Sondaki geniş pencereden içeri sızan solgun mart ışığının altında ileri geri, aşağı yukarı, suyun altında, üstünde, katettiğim metrelerin harcadığım dakikaların dışında hiçbir şey düşünmeden ve kulaçları olabildiğince kusursuz atmaya çabalayarak bin metre yüzdüm.

Sonra saunaya girdim, küçük fikirler üstüne kısa hikâyeler yazmaya çalıştığım dönemi düşündüm, tıpkı yüzme havuzunun soyunma odasındaki protez bacaklı adam gibi; ne, neden ve nasıl olduğunu bilmeden.

Büyük fikir neydi?

Bergen'de bir yerde, bir odada ya da dairede sandalyeye bağlı bir adam, sonunda başından vurulup ölüyor, ama metnin içinde hâlâ canlı, cenazesine ve mezarına kadar süren bir ego.

İçinde debelendiğim durum buydu.

Hem de çok uzun süredir.

Havluyla kaşımın terini sildim, kat kat sarkan göbeğime baktım. Solgun, şişman ve aptal.

Ama Stockholm'de!

Kalktım ve duşlara yürüdüm, birinin altında durdum.

Burada kimseyi tanımıyordum. Tamamen özgürdüm.

Eğer Tonje'den ayrılırsam, eğer seçtiğim yol bu olursa, burada bir iki ay, belki bütün yaz kalabilir ve sonra giderdim... artık canım nereyi isterse. Buenos Aires. Tokyo. New York. Güney Afrika'ya gider trenle Victoria Gölü'ne doğru yola çıkardım. Ya da Moskova'ya, neden olmasın? Harika olurdu.

Gözlerimi yumdum, saçımı şampuanladım. Durulandım, soyunma odasına girip dolabımı açtım, giyindim.

Eğer istersem özgürdüm.

Daha fazla yazmak *mecburiyetinde* değildim.

Havlumu ve ıslak mayomu çantaya koydum, gri ve serin güne çıktım, gıda pazarı Saluhallen'e gidip ayaküstü ciabatta yedim. Eve gittim, Geir'in söylediği saatten önce uğramasını umarak biraz yazmaya çalıştım. Yatağa uzandım, televizyon seyrettim, bir Amerikan pembe dizisiydi, uyuyakaldım.

Uyandığımda dışarısı kararmıştı. Birisi kapıya vuruyordu.

Açtım, Geir'di, tokalaştık.

"Ee?" dedi. "Nasıl geçti?"

"İyi geçti." dedim. "Nereye gitsek?"

Geir içeri geçip odadaki bütün süslemelere bakarken omuz silkti, kitap raflarından birinin önünde durup döndü.

Nereye gidersen git hep aynı kitaplarla karşılaşman tuhaf değil mi? Yani kız yirmi beş yaşlarında, öyle değil mi? Ordfront'ta çalışıyor, Söder'de yaşıyor doğru mu? Ama sahip olunan kitaplar hep aynı, hiç şaşmıyor."

"Evet, çok tuhaf," dedim. "Nereye gidelim? Guldapan'a mı? Kvarnen'e mi? Pelikanen'e mi?"

"Kvarnen hayatta olmaz. Guldapan belki? Aç mısın?"

Başımla onayladım.

"Hadi oraya gidelim. Yemekleri fena değil. Tavukları güzel."

Dışarısı her an kar yağmaya başlayabilirmiş gibiydi. Soğuk ve rutubetli.

"Hadi ama," dedi Geir yürümeye koyulduğumuzda. "Nasıl iyi geçti yani?"

"Buluştuk, biraz konuştuk, sonra ayrıldık. O kadar."

"Hatırladığın gibi miydi?"

"Ya-aani, belki biraz farklı."

"Nasıl farklı?"

"Kaç kez daha soracaksın?"

"Gerçekten. Onu görünce ne hissettin?"

"Hissedeceğimi sandığımdan daha azını."

"O niyeymiş?"

"Niye mi? Bu nasıl aptal bir soru böyle? Ne bileyim ben? Ne hissettiysem hissettim. Ruhun ufak dalgalanmalarını saptamak mümkün değildir, sen ne sanıyorsun bilmiyorum da."

"Niye, sen ekmeğini bundan kazanmıyor musun?"

"Yoo. Ben ekmeğimi içinde bulunduğum bütün utanç verici durumlardan çıkarıyorum. O başka bu başka."

"Demek dalgalanmalar var," dedi.

"Geldik," dedim. "Yemek yiyeceğiz demiştin, değil mi?"

Kapıyı açtım, içeri girdik. Bar ilk odadaydı, yemek salonu ikincide.

"Neden olmasın?" diye sordu Geir kafeden geçerken. Peşi sıra takip ettim. Oturduk, menüyü inceledik, garson gelince tavuk ve bira ısmarladık.

"Buraya daha önce Arve'yle geldiğimi söylemiş miydim?" dedim.

"Hayır."

"Stockholm'e gelince kendimizi burada bulduk. Aslında önce, sonradan Stureplan olduğunu öğrendiğim yere gitmiştik. Arve içeri girmiş ve Stockholm'de yazarların nerede içtiğini bilen var mı diye sormuştu. Ona gülüp İngilizce yanıt verdiler. Sonra bir süre dolandık, aslında korkunçtu, çünkü Arve'ye saygım sonsuzdu, bir entelektüeldi ve en başından beri Vagant'taydı ve ben havalimanında karşılaştığımızdan itibaren onunla hiçbir şey konuşamamıştım. Neredeyse tek kelime etmemiştim. Arlanda Havalimanı'na indik, çıt çıkmıyor. Stockholm merkeze geldik, kalacak yer bulduk, hâlâ hiçbir şey söyleyememiştim. Dışarı yemeğe çıktık, hâlâ tık yok. Tek bir sözcük bile. Biliyordum ki tek şansım ses duvarını aşana kadar içmekti. Öyle de yaptım. Drottninggatan'da bir bira içtik, burada gece nerelere takılabiliriz diye sorduk birine, Söder'de Guldapan diye bir yerin adını verdi, taksiye atlayıp buraya geldik. Alkol alınca açılmaya başlamıştım. Tek tük birkaç kelime. Arve bana doğru eğilip, şu kız sana bakıyor, dedi. Ben gideyim mi, onunla yalnız kalırsın. Hangi kız? diye sormuştum, şuradaki, demişti Arve, ve ben kıza bakmıştım, of, acayip güzeldi var ya! Ama en büyük etkiyi Arve'nin teklifi yapmıştı. Sence de tuhaf değil miydi biraz?"

"Tuhafmış gerçekten."

"Zil zurna olana dek içtik. Artık konuşmaya gerek kalmamıştı. Buradaki sokaklarda dolandık, iyice hafiflemiştik, kafam bomboştu, bir tane birahane bulup içeri girdik, acayip hoş bir ortamı

vardı, ben beş duyumu yitirmiş hâlde kendime bira doldururken Arve çocuğundan bahsetti. Birden durup ağlamaya başladı. Ne anlattığını dinlememiştim bile. Orada oturmuş ellerini yüzüne kapamıştı, omuzları sarsılıyordu. Harbiden ağlıyor lan! diye düşünmüştüm içimden. Sonra mekân kapandı, taksiye binip henüz kapanmamış bir yere gittik, bizi içeri almadılar, biz de bir ucunda bir büfe bulunan geniş açık bir alan bulduk, Kungsträdgården'di galiba, evet sanırım orasıydı. Zincirle bağlı sandalyeler vardı. Kaldırıp duvara fırlattık ve deli gibi koştuk, tamamen aklımızı kaçırmış gibiydik. Polisin gelmemesi garipti. Ama gelmedi. Sonra pansiyona gitmek için bir taksi tuttuk. Ertesi sabah trenin kalkış saatinden iki saat sonra uyandık. Zaten umursamadığımızdan pek önemi yoktu. İstasyona geldik, sonraki trene bindik, tüm yol boyunca konuşmuştum. Aralıksız. Sanki son sene içimde tuttuğum ne varsa hepsi dışarı çıkıyordu. Arve'deki bir şey bunu mümkün kılmıştı. Ne olduğunu tam olarak bilmiyorum. Bir çeşit sınırsız tolerans. Neyse, bütün hikâyeyi dinledi. Babamın ölümü, nasıl bir cehennem azabı olduğunu, ilk kitabımla çıkışım ve beraberinde gelişen her şey, bunları anlatınca da devamı geldi. İstasyonun dışında durup taksi beklediğimizi hatırlıyorum, görünürde tek bir insan yoktu, sadece ben ve Arve vardık, onun bana bakması, benim durmaksızın konuşmam. Çocukluğum, gençlik yıllarım, anlatmadığım ayrıntı kalmamıştı. Sadece ben, başka hiçbir şey değil. Ben, ben, ben. Her şeyi onun üzerine yığdım. Ondaki bir şeyler bunu mümkün kılmıştı, söylediğim her şeyi, ne kastettiğimi anlıyordu, böyle bir şeyi daha önce hiç kimsede yaşamamıştım. Her zaman bir noktada sınırlamalar, tavırlar, söyleneni duraksatan ihtiyaçlar oluyordu, ya da söylediklerim başka bir yöne çekiliyordu, böylece anlattığın şeyler aslında hiç olmamış bir şeye evriliyordu. Ama Arve, bana öyle gelmişti ki o gün, gerçekten de açık bir insandı, bir yandan meraklı ve her gördüğünü anlamaya çalışan birisiydi. Ama bu açıklığında üstünlük taslayan bir yan yoktu, lanet bir psikoloğun gösterdiği türden bir açıklık değildi, ya da merakının altında yatan başka gizli maksatlar yoktu. Dünyaya karşı keskin bir bakışı vardı, öyle görünüyordu, ve tecrübe biriktiren herkes gibi, genel anlamda, geriye kalan kahkahaydı. Kahkaha,

insan davranışı ve kavramlarıyla yüzleşmenin gerçekten de en uygun yoluydu.

Bunu anlamıştım, ama direnecek gücü kendimde bulamadığım bu açıklıktan bir yandan faydalanırken bir yandan da korkuyordum.

Benim bilmediğim bir şeyi biliyordu, benim anlamadığım bir şeyi anlıyordu, benim göremediğim bir şeyi görüyordu.

Bunu ona söyledim.

Gülümsedi.

'Ben kırk yaşındayım, Karl Ove. Sen otuz. Bu büyük bir fark. Fark ettiğin budur.'

Sanmıyorum, dedim. Başka bir şey var. Bende olmayan bir tür içgörüye sahipsin.

'Hadi anlat! Anlat!'

Güldü.

Yaydığı ışığın merkezi koyu ve çarpıcı gözlerindeydi, ama kendisi koyu değildi. Hep gülüyordu, hafifçe bükülmüş dudaklarından gülümsemesi hiç kaybolmuyordu. Aurası güçlüydü, varlığının farkına vardığın insanlardandı, ama fiziksel varlığı değildi bu çünkü hafif, ince gövdesinin farkına varmazdınız bile. En azından ben varmıyordum. Arve; kazınmış kafası, koyu gözleri ve sabit gülümsemesi, içten gelen kahkahaları. Onun mantık yürütmesi benim için hep beklenmedik sonuçlara çıkardı. Bana kendini açmış olması hayal dahi edemeyeceğim bir şeydi. Birdenbire o güne dek içimde tutmuş olduğum her şeyi ve daha fazlasını söyleyebilir olmuştum, çünkü bana âdeta bulaşmıştı, birdenbire benim mantık yürütmelerim de beklenmedik yerlere çıkar olmuştu ve bunun bana verdiği his umuttu. Belki de ben her şeye rağmen bir yazardım? Arve öyleydi. Ama ben? Bütün sıradanlığımla? Futbol ve eğlence filmlerinden ibaret hayatımla?

Nasıl da konuşmuştum.

Taksi geldi, bagaj kapağını açtım ve gevezeliğe devam ettim, akşamdan kalma ve gergindim, iki çantamızı bagaja koyup arabaya bindik, İsveç kırsalı boyunca, seminerin çoktan başlamış olduğu Biskops-Arnö'ye gidene kadar susmadım. Taksiden inerken, öğle yemeğini daha yeni yemişlerdi."

"Ve böyle devam etti öyle mi?" diye sordu Geir.

"Ve böyle devam etti," dedim.

Bir adam gelip kendini Ingmar Lemhagen olarak tanıttı. Kursun direktörüydü. Kitabımı beğendiğini ve ona başka bir Norveçli yazarı anımsattığını söyledi. Kim? diye sordum, alaycı bir gülümsemeyle bunun için toplu derste sıranın benim metnime gelmesini beklemem gerektiğini söyledi.

Kesin Finn Alnæs ya da Agnar Mykle'dir diye düşündüm.

Bagajımı indirip hole doğru yürüdüm, tabağıma biraz yemek alıp yedim. Her şey sallanıyordu, hâlâ sarhoştum, ama orada olduğum için inanılmaz heyecanlı ve sevinçli olmama engel olacak kadar değil.

Bir oda gösterdiler, bagajımı oraya koydum ve kursun yapılacağı binaya doğru yürüdüm. Linda'yı o zaman görmüştüm. Duvara yaslanmıştı, ona hiçbir şey söylemedim, orada başka bir sürü kişi vardı ama ben ona baktım, ondaki bir şeyi istemiştim. Onu gördüğüm ilk saniyede böyle olmuştu.

Bir nevi patlama.

Aynı gruba düştük. Grubun lideri, Fin bir kadın, oturduğumuzda hiçbir şey söylemedi, herkes ilk beş dakika sessizce oturdu; ta ki bu, inanılmaz bir rahatsızlık verene ve birisi inisiyatif alana kadar.

Bütün o süre boyunca varlığının farkındaydım.

Ne söylediğinin, nasıl konuştuğunun, ama en çok da mevcudiyetinin, odanın içindeki bedeninin.

Neden olduğunu bilmiyorum. Belki de içinde bulunduğum durum, onun neye sahip olduğuna, ya da nasıl bir insan olduğuna dair algılarımı daha da açmıştı.

Kendini tanıttı. Linda Boström. Çıkışını *Gör mig behaglig för såret* adlı şiir derlemesiyle yapmıştı, Stockholm'de oturuyordu ve yirmi beş yaşındaydı.

Kurs beş gün sürdü. Sürekli peşinde dolandım. Akşamları sarhoş olana dek içtim, ne kadar içebilirsem o kadar, neredeyse hiç uyumadım. Bir akşam Arve'nin peşinden mahzeni andıran bir bodrum katındaki bir mekâna gittim, Arve orada dans etti,

dönüp duruyordu, bağlantı kurmak imkânsızdı, dışarı çıktığımızda ulaşılmaz olduğunu anlayınca ağladım. Gördü. Ağlıyorsun, dedi. Evet, dedim. Yarına unutursun, dedi. Bir gece hiç uyumadım, son kişi de beş gibi gidip yatınca, ormanda uzun bir yürüyüşe çıktım, güneş doğmuştu, ağaçların arasından koşturan vahşi hayvanları gördüm, daha önceden hiç yaşamadığım tuhaf bir şekilde mutluydum. Kurs boyunca yazdığım şey olağan dışı iyiydi, sanki bir kaynakla bağlantı kurmuş gibiydim, tamamen bana ait ama bir o kadar da yabancı bir şeyler fışkırıyordu yazdıklarımdan; açık seçik ve taze. Ya da yaşadığım coşku yüzünden yanlış değerlendiriyordum. Ortak derslerimiz vardı, Linda'nın yanına oturdum, *Blade Runner* filminde pencereden gelen ışığın solduğu sahneyi hatırlayıp hatırlamadığımı sordu. Hatırladığımı, baykuşun başını çevirdiği o ânın bütün filmin en güzel sahnesi olduğunu söyledim. Bana baktı. Soran gözlerle, kabul eden gözlerle değil. Kurs direktörü yazdığımız metinlerin üstünden geçiyordu. Sıra benim metnime gelmişti. Lemhagen konuşmaya başladı, söyledikleri âdeta kendi kendine büyüyordu, daha önce kimsenin bir metin hakkında bu şekilde konuştuğunu, metnin özünü bu şekilde ön plana çıkardığını hiç duymamıştım; karakterlerle ya da konusuyla ya da herhangi bir öğesiyle ele alınmamıştı metnim, metaforlarla ve derinliklerinde gizlice olup bitenlerle ilgiliydi, Lemhagen her şeyi bir araya getiriyor, neredeyse organik bir şekilde birbirine bağlıyordu. Yaptığım şeyin bu olduğunu hiç düşünmemiştim, ama o zaman söyleyince öğrenmiştim; benim için sadece ağaçlar, yapraklar, çayır, gökyüzü ve ışıldayan güneşten ibaretti, her şeyi bunların ışığında anlamıştım, Lemhagen'in yorumu dâhil.

Bana baktı.

"Bana andırdığı şey, öncelikle, Tor Ulven'in düzyazıları. Tanıyor musun, Karl Ove?"

Başımla onayladım ve önüme baktım.

Kanımın damarlarımda nasıl köpürdüğünü, içimde bir yerlerde borazanların ötüp şövalyelerin dörtnala at koşturduğunu kimsenin görmemesi gerekiyordu. Tor Ulven, zirveydi.

Ah, ama hata yaptığını biliyordum, abartıyordu, İsveçliydi ve muhtemelen Norveç dilinin inceliklerine hâkim değildi. Ama sırf

Ulven'in isminin geçmiş olması bile... Ben fasulyeden bir yazar değil miydim? Benim yazdığım şeylerin birinde bile Tor Ulven'i andıracak bir şey olabilir miydi gerçekten?

Kanım kabardı, mutluluk bütün sinir ağımdan akın akın geçiyordu.

Yere baktım, artık durmasını ve sonraki insana geçmesini çılgınca isteyerek, ve nihayet bunu yaptığında rahatlayarak gevşedim.

O gece herkes benim odamda içmeye devam etti, Linda eğer yangın alarmını sökersek sigara içebileceğimizi söyledi, söktüm, içtik, Wilco'nun *Summerteeth*'ini açtım, görebildiğim kadarıyla ilgilenmemişti, ona Uppsala'ya bir gün önce yaptığım gezide aldığım Romen yemek kitabını gösterdim, Romenler gibi yemek yapmak ne kadar harika, diye düşünmüştüm, ama aynı fikirde değildi, tam tersine, aniden bana arkasını döndü ve gözleriyle bir şey arandı. İnsanlar diğer odalara dağılmaya başlamışlardı, Linda'nın gitmemesini diledim, ama o da gitmişti, ben de yeniden ormana gittim, yediye kadar dolandım, döndüğümde kızgın bir adam peşimden koşarak geliyordu. "Knausgaard, sen Knausgaard musun?" diye bağırdı. "Evet, benim" dedim. Önümde durdu ve çıkışmaya başladı. Yangın alarmı, tehlikeli, sorumsuz, diye bağırdı. Evet, dedim, üzgünüm, düşüncesizlik ettim, özür dilerim. Öfkeden alev alev yanan gözlerle bana baktı, ileri geri sallandım, umurumda değildi, odama gittim, iki saat uyudum. Kahvaltıya indiğimde Lemhagen yanıma geldi ve olanlar için uzun uzun özür diledi, görevli biraz fazla ileri gitmişti, tekrar olmazdı.

Hiçbir şey anlamamıştım. Benden özür mü diliyordu?

Bana göre yaşananlar, şu birkaç gün içinde dönüştüğüm kişiye çok uyuyordu: On altı yaşındaki biri. Duygularım on altı yaşında hissedilenlerle aynıydı, hareketlerim on altı yaşındaki birinin hareketleriyle aynıydı. Birdenbire kendimden bugüne dek duymadığım kadar şüphe duyuyordum. Bir odada toplandık, herkes kendi metnini okuyacaktı, hepimizin bir araya gelip, bireysel seslerin araya karıştığı bir koro oluşturmasıydı fikir. Lemhagen birini işaret etti; o okumaya başladı. Sonra beni işaret etti. Telaşla ona baktım.

"Şimdi mi okuyayım? O okurken?" diye sordum.

Herkes güldü. Kıpkırmızı kesildim. Ama ilerledikçe metnimin ne kadar iyi olduğunu, diğerlerinden çok çok daha iyi olduğunu, oldukça farklı ve daha önemli bir şeylere dayandığını duyabiliyordum.

Dışarıda çakılların üstündeyken bunu Arve'ye söyledim.

Gülümsedi, bir şey söylemedi.

Her akşam iki ya da üç kişi diğerlerine okuyordu. Kendi sıramın gelmesini iple çekiyordum, Linda da orada olacaktı, ona kim olduğumu gösterebilecektim. Aslında iyi okurum, genelde alkış alırım. Ama bu sefer olmadı. Daha ilk cümleden metinden şüphe duymaya başladım, gülünçtü, utançtan kıpkırmızı kesilip yerime oturana kadar okudum, giderek küçüldüğümü hissetmiştim. Sıra Arve'deydi.

O okurken bir şey oldu. Hepimizi büyülemişti. Bir büyücüydü.

"Bu inanılmazdı," dedi Linda bana Arve okumayı bitirdiğinde.

Başımı sallayıp gülümsedim.

"Evet, gerçekten iyiydi."

Öfkeden çılgına dönmüş ve çaresiz bir şekilde oradan ayrıldım, bira alıp odamın dışındaki merdivenlere oturdum. Düşündüm: Linda, şimdi odadan çık ve yanıma gel. Beni duyuyor musun! Oradan çık ve buraya gel. Peşimden gel. Eğer yaparsan, eğer şimdi gelirsen, biz birbirimize aitiz demektir. O kadar.

Kapıya diktim gözlerimi.

Açıldı.

Linda'ydı!

Kalbim yerinden fırlayacak gibi oldu.

Linda'ydı! Linda'ydı!

Avluyu yürüyerek geçti, mutluluktan titriyordum.

Sonra döndü ve diğer binaya doğru yürümeye başladı, beni selamlamak için elini kaldırdı.

Ertesi gün herkes ormanda yürüyüşe çıktı, ben Linda'nın yanında en öndeydim, herkes arkamızda kalmıştı, onunla ormanda yalnızdım. Elinde bir çim parçası büküyordu, aralarda da gülüm-

seyerek bana bakıyordu. Hiçbir şey söyleyemiyordum. Hiçbir şey. Yere bakıyordum, ormana bakıyordum, ona bakıyordum.

Gözleri parlıyordu. Artık o koyu, derin, davetkâr gözlerden eser yoktu, sadece hafiflik ve cilveli bir yan vardı, elinde çimi büküp döndürüyor, gülümsüyor, bana bakıyor, yere bakıyordu.

Bu neydi?

Ne anlama geliyordu?

Birbirimize kitaplarımızı verelim mi diye sordum, evet tabii dedi. Ben çimlere uzanmış bulutları izlerken geldi, kitabını uzattı. Biskops-Arnö, 01.07.99, Karl Ove'ye yazıyordu iç kapağında. İçeri koşup kendi kitabımı getirdim, içine çoktan yazmıştım, kitabı ona uzattım. Ayrılınca odama gittim ve okumaya başladım. Okurken ona duyduğum arzuyla kıvrandım, ondan gelen her sözcük, oydu.

Bütün bunların ortasında, ona karşı gem vuramadığım arzularım ve ergenlik yıllarına inişim, her şeyi farklı görüyordum. Yetişen bütün yeşillik, bunun ne kadar vahşi ve kaotik olduğunu, yine de ne kadar sade ve biçimlerinin ne kadar net olduğunu görüyordum, ve içimde bir coşku uyandırıyordu yaşlı meşe ağaçları, bitkilerin arasından esen rüzgâr, güneş, uçsuz bucaksız mavi gökyüzü.

Uyumuyordum, güç bela yiyordum, her gece içiyordum, yine de yorgun ya da aç değildim, kursa katılmakta zorlanmıyordum. Arve'yle sohbetler tüm şiddetiyle devam ediyordu, devam ediyordu derken ben durmadan kendimden ve zaman geçtikçe daha da fazla Linda'dan bahsediyordum. Beni gördü, kurstaki diğerlerini de gördü ve edebiyat konuştuk. Benim konuşma şeklim değişmişti, onunla daha çok vakit geçirdikçe, düşüncelerimde daha da özgürleşmiştim ve bunu bir hediye olarak kabul ediyordum. Ders aralarında binaların arasındaki çimlere uzanıp sohbet ediyorduk, sonra diğerleri de oradaydı, onu kıskanmaya başlamıştım, sözlerinin diğerlerinin üstünde bıraktığı etkiyi görmüş, onunki gibi bir etki yaratabilmeyi istemiştim.

Bir akşam, çimlerde oturmuş içiyor ve milletle sohbet ediyorduk, bana Vagant için Svein Jarvoll ile yaptığı röportajı anlattı; o akşam her şeyin nasıl açıldığını, söylenen her şeyin nasıl kesin olduğunu ve nasıl bir şekilde duyulmamış bir şeye açıldığını.

Benim Vagant için Rune Christiansen ile yaptığım röportajda da aynı şeyin olduğunu anlattım, onunla karşılaşmadan önce çok korkuyordum, şiirden hiçbir şey anlamıyordum, ama sonra her şey kendini açmıştı, hakkında konuşmanın söz konusu olmadığı şey, birden konuştuğumuz konunun kendisi olmuştu. Gerçekten iyi bir röportajdı, diye bitirdim.

Arve güldü.

Söylediğim her şeyi nasıl da basit bir kahkahayla değersizleştirebiliyordu. Oradaki herkes Arve'nin haklı olduğunu biliyordu, otoritenin onda, yüzünün oluşturduğu hipnotize eden merkezî noktada toplandığını biliyordu. Linda bizimleydi, o da bunu görmüştü.

Arve bokstan, son maçında Holyfield'ın kulağını ısıran Mike Tyson'dan söz etti.

Anlamak o kadar zor değil dedim, Tyson'ın bir çıkış yoluna ihtiyacı vardı, kaybedeceğini anlamıştı, o da rakibinin kulağını ısırarak kopardı, dövüşü rezil olmadan sonlandırmış oldu. Arve yine güldü ve bundan emin olmadığını söyledi. Bu mantıklı bir davranış olurdu. Ama Tyson'da mantıktan eser yoktu. Sonra sahneyi, bana *Kıyamet* filminde boğanın kafasını kestikleri sahneyi anımsatan bir şekilde irdeledi. Karanlık ve kan ve trans. Belki de benim düşüncelerim buraya evriliyordu çünkü gün içinde Arve'nin Vietnamlıların aşı olmuş çocukların kollarını keserek nasıl kararlılık gösterdiklerinden ve bununla yüzleşmenin nasıl imkânsız olduğundan ya da ancak aynı şeyleri göze alabilen bir kararlılık gerektirdiğinden bahsetmişti.

Ertesi gün birkaçımız futbol oynamak için toplanmıştık, Ingmar Lemhagen bize bir top bulmuştu, bir saat kadar oynamış, sonra elimde bir kolayla çimlere Linda'nın yanına oturmuştum, bir futbolcu gibi yürüdüğümü söylemişti. Ama Arve, dedi, onun nasıl yürüdüğünü gördün mü? Hayır, demiştim. Balet gibi yürüyor, dedi. Hafif ve göksel. Fark etmedin mi? Hayır, dedim ve ona gülümsedim. Kısa bir gülümsemeyle karşılık verdi. Sırtüstü yatıp uçsuz bucaksız gökyüzünde ağır ağır ilerleyen bulutları seyrettim.

Yemekten sonra ormanda bir yürüyüşe daha çıktım. Bir meşenin önünde durdum ve uzun süre yapraklarına baktım. Bir tane meşe

palamudu kopardım ve elimde döndürüp her açıdan inceleyerek yürümeye devam ettim. Fındığın olduğu minik sepete benzeyen budaklı kısmındaki küçük düzenli motiflere baktım. Pürüzsüz yüzeyine, koyu yeşil kısmındaki açık renk çizgilerine. Mükemmel formuna. Bir uzay gemisi olabilirdi, bir yumurta olabilirdi. Oval, diye düşündüm bir süre gülümseyerek. Bütün yapraklar birbirinin aynısıydı, her ilkbaharda fışkırıyorlardı, hem de inanılmaz miktarlarda; ağaçlar fabrikalardı, güneş ışığı ve sudan, güzel ve girift desenli yapraklar üretiyorlardı. Bir kez düşüncesi kafama girdi mi monotonluğunu düşünmek neredeyse dayanılmazdı. Bütün bunlar yaz başında okuduğum Francis Ponge'a ait metinlerden geliyordu –bana da Rune Christiansen tavsiye etmişti– ve onun görüşü benim için ağaçlarla yaprakları sonsuza kadar değiştirmişti. Bir kaynaktan, hayat pınarından fışkırıyorlardı, tükenmezdiler.

Ah, iradesizlik.

Güneşin ışıl ışıl yanan kör ışığı altında orada, yetişen her şeyin devasa kör iktidarıyla çevrelenmiş yerde, yürümek korkutucuydu.

Keskin bir tını yankılanıyordu içimde. Ama içimde başka bir tını daha vardı arzulayan, ve bu arzunun son yıllarda olageldiği gibi soyut bir hedefi yoktu artık, hayır, bu defaki somuttu ve sadece birkaç kilometre ötede, aşağıda, tam şu anda hareket ediyordu.

Bu nasıl bir delirme hâli? diye düşündüm yürürken. Ben evliydim, mutluyduk, yakında bir ev alacaktık. Sonra ben buraya gelmiştim ve her şeyi yıkmak mı istiyordum?

İstiyordum.

Ağaçların yapraklarının güneş lekeli gölgelerinde dolandım, ormanın sıcak kokularıyla çevrelenmiştim, kendimi hayatın tam ortasında bulduğumu düşündüm. Yaş aldığımız hayattan bahsetmiyorum, hayatın yolunu yarılamış gibi değil, *var oluşumun tam ortasındaydım*.

Kalbim titriyordu.

Son gece geldi çattı. Büyük bir odada toplanmıştık, şarap ve biralar dizilmişti, bir nevi kurs sonu partisiydi. Kendimi birdenbire

Linda'nın yanında bulmuştum, bir şişe şarap açmıştı ve elini hafifçe benimkinin üstüne koymuştu ve gözlerimin içine bakarken elimi usulca okşamıştı. Çok barizdi, karar verilmişti, beni istiyordu. Gecenin kalanında yavaş yavaş kendimi kaybedene dek içerken bunu düşündüm. Linda'yla beraber olacaktım. Bergen'e dönmeme gerek yoktu, oradaki her şeyi bırakıp burada onunla kalabilirdim.

Sabahın üçünde, daha önce çok nadiren olduğum kadar sarhoşken onu dışarı çıkardım. Ona söylemem gereken bir şey olduğunu söyledim. Ve anlattım. Tam olarak ne hissettiğimi ve ne planladığımı.

Dedi ki:

"Seni seviyorum. İyi bir çocuksun. Ama seninle ilgilenmiyorum. Üzgünüm. Ama arkadaşın, o gerçekten harikulade. Onunla ilgileniyorum. Anlıyorsun değil mi?"

"Evet," dedim.

Arkamı döndüm, avluyu geçtim, onun arkamdan aksi yöne, partinin olduğu yere doğru yürüdüğünün bilincinde olarak. Bir grup insan ön kapının etrafında, ağaçların altında toplanmıştı. Arve orada değildi, ben de geri döndüm, onu buldum, Linda'nın bana söylediklerini anlattım, onunla ilgilendiğini, artık beraber olabileceklerini söyledim. Ama ben onunla ilgilenmiyorum, anlıyor musun, dedi. Benim bir kız arkadaşım var. Senin adına üzüldüm, dedi, benim adıma üzülecek bir şey olmadığını söyledim ve tekrar avluyu geçtim, sanki kendimden başka hiçbir şeyin olmadığı bir tüneldeymişim gibi, evin dışında duran kalabalığın yanından geçtim, koridoru yürüdüm, bilgisayarımın ekranının açık olduğu odama girdim. Fişi çektim, bilgisayarı kapadım, banyoya girdim, lavabonun kenarında duran bardağı kavradım, bütün gücümle duvara fırlattım. Etraftan herhangi bir tepki gelecek mi diye bekledim. Sonra en büyük kırığı elime alıp yüzümü kesmeye başladım. Düzenli bir şekilde, kesikleri elimden geldiğince derin tutup bütün yüzümü kaplayana kadar. Çenemi, yanaklarımı, alnımı, burnumu, çenemin altını. Düzenli aralıklarla bir havluyla kanları sildim. Kesmeye devam ettim. Kanı sildim. Yaptığım işten tatmin olduğumda kesilmemiş tek bir yer kalmamıştı, yattım.

Daha uyanmadan çok önce korkunç bir şeylerin olduğunu biliyordum. Yüzüm batıyor ve acıyordu. Uyandığım anda ne olduğunu hatırladım.

Bundan sağ çıkamayacağım, diye düşündüm.

Eve gitmem, Tonje'yle Quartfestival'de buluşmam gerekiyordu, altı ay öncesinde Yngve ve Kari Anne ile beraber orada bir oda tutmuştuk. Bu bizim tatilimiz olacaktı. Beni seviyordu. Ve ben şimdi bunu yapmıştım.

Yumruğumu yatağa indirdim.

Ve bir de bütün o insanlar vardı.

Tüm kepazeliğimi göreceklerdi.

Bunu saklayamazdım. Herkes görecekti. İşaretlenmiştim, kendimi işaretlemiştim.

Yastığa baktım. Kanla kaplıydı. Yüzüme dokundum. Her yeri kesik doluydu.

Ve hâlâ sarhoştum. Ayakta bile doğru düzgün duramıyordum.

Kalın perdeyi kenara çektim. İçeriye ışık doldu. Dışarıda, çevrelerinde sırt çantaları ve valizleriyle bir grup insan oturuyordu, birazdan veda vaktiydi.

Yumruğumu yatağın başucuna vurdum.

Bu bedeli ödeyecektim. Hiçbir çıkış yolu yoktu. Bu bedeli ödeyecektim.

Eşyalarını topladım, yüzüme iğneler batıyormuş gibi acırken, içime de iğneler batıyordu, böyle bir utancı daha önce hiç yaşamamıştım.

İşaretlenmiştim.

Çantamı kavrayıp dışarı çıktım. Önce kimse bana bakmadı. Sonra birisi bağırdı. Sonra herkes bana baktı. Durdum.

"Bunun için özür dilerim," dedim. "Üzgünüm."

Linda orada oturuyordu. Bana kocaman olmuş gözleriyle bakıyordu. Sonra ağlamaya başladı. Ağlayan başkaları da oldu. Birisi gelip elini omzuma koydu.

"Bir şey olmaz," dedim. "Dün çok içmişim o kadar. Üzgünüm."

Çıt çıkmadı. Olduğum gibi göstermiştim kendimi, ve sessizlik olmuştu.

Bu işten nasıl sağ kurtulacaktım?

Oturup bir sigara yaktım.

Arve bana baktı. Gülümsemeye çabaladım.

Yanıma geldi.

"Ne halt yedin sen?"

"Çok sarhoş oldum. Sonra anlatırım. Ama şimdi değil."

Bir otobüs geldi, bizi istasyona bıraktı, trene bindik. Ertesi gün uçak kalktı. O âna dek nasıl altından kalkacağımı bilmiyordum. Stockholm'de sokakta insanlar yüzüme bakıyor ve uzağımdan yürüyorlardı. Utançla kavruluyordum, içimi ne kadar yakarsa yaksın buradan çıkış yoktu, katlanmalıydım, dayanmalı, dayanmalıydım, sonra günün birinde geçecekti.

Söder'e doğru yürüdük. Diğerleri Linda'yla şimdi adının Medborgarplatsen olduğunu bildiğim ama o zamanlar sadece bir meydan olan yerde buluşmak için sözleşmişti, Linda oraya bisikletiyle gelmiş, bizi görünce şaşırmıştı, biz Nytorget'de buluşmak için sözleşmemiş miydik, orası da şurada, dedi, bana bakmadı, o bana bakmadı, ve ben iyiydim, bana bakması o an katlanmak istemeyeceğim bir şey olurdu. Pizza yedik, atmosfer tuhaftı, sonra etrafımızda hoplayan kuşlarla çimlere oturduk, Arve evrim teorisine inanmadığını söyledi, güçlü olanın hayatta kalması bağlamında, şu kuşlara baksana, ne yapmaları gerektiğini bilmiyorlar, içlerinden geleni, onlara keyif veren şeyi yapıyorlar. Keyfe hak ettiğinden çok daha az değer biçilmiş, dedi Arve, Linda'ya konuştuğunu biliyordum çünkü ona Linda'nın söylediklerini anlatmıştım, bana yapmamı söylediği şeyi yapmıştım, ikisi birlikte olacaktı, biliyordum.

Odama döndüm, diğerleri içmek için kaldı. Televizyon izledim, katlanılmazdı, ama geceyi atlattım ve sonunda uyuyakaldım, yanımda boş bir yatakla, o gece Arve gelmedi, sabah onu merdivenlerde uyurken buldum. Linda'da mı kaldın diye sordum, hayır dedi, Linda eve erken dönmüştü.

"Oturup ağladı ve yalnızca senden konuşmak istedi," dedi. "Thøger ile birlikte içtim. O kadar."

"Sana inanmıyorum," dedim. "Bana anlatabilirsin, önemli değil. Kesin berabersiniz."

"Hayır," dedi. "Yanılıyorsun."

Ertesi gün uçak Oslo'ya indiğinde, güneş gözlüğü takmama ve başımı elimden geldiğince yere eğmeme rağmen insanlar bana bakmaya devam ettiler. Çok önceden, NRK'ya röportaj vermek için Alf van der Hagen ile sözleşmiştim, evine gidecektim, uzun bir röportaj olacaktı, üstünde biraz zaman harcayacaktık. Yani oraya gitmem gerekiyordu. Yolda her şeyi siktir edip bütün sorularını aklımdan geçenleri olduğu gibi söyleyerek yanıtlamaya karar verdim.

"Tanrım," dedi kapıyı açınca. "Neler oldu?"

"Göründüğü kadar kötü değil," dedim. "Biraz fazla sarhoştum. Oluyor bazen böyle şeyler."

"Röportajı yapacak mıyız peki?" dedi.

"Tabii. Gayet iyiyim ya. Sadece iyi görünmüyorum."

"Evet, iyi görünmediğin açık."

Tonje beni görünce ağlamaya başladı. Felaket sarhoş olduğumu ve başka da bir şey olmadığını anlattım. Doğruydu da. İnsanlar festivalde de dönüp bana bakıyorlardı, Tonje çok ağladı ama iyiye gitti, beni sımsıkı tutan, bırakmayan her neyse, kavrayışını hafiften gevşetmişti. Garbage'ı dinledik, muhteşem bir konserdi, Tonje beni sevdiğini söyledi, ben de onu sevdiğimi söyledim, olanları arkamda bırakmaya, gömmeye karar verdim. Arkama bakmayacaktım, düşünmeyecektim, hayatımda yer kaplamasına izin vermeyecektim.

Sonbahar başında Arve aradı ve Linda'yla beraber olmaya başladığını söyledi. Söylemiştim, dedim, ikiniz beraber olacaksınız diye.

"Ama orada olmadı, daha sonra oldu. Mektup yazdı, sonra buraya geldi. Umarım senle dostluğumuz devam eder. Zor olduğunu biliyorum ama umarım eder."

"Tabii ki dost kalabiliriz," dedim.

Ve doğruydu, ona garezim yoktu, neden olsundu ki?

Bir ay sonra onunla Oslo'da buluştum. Başlangıç noktasına geri dönmüştük, bir şey söylemeyi beceremezmiştim. Tek kelime edememiştim, üstelik içmeme rağmen. Linda'nın benden çok bahsettiğini, sürekli ne kadar yakışıklı olduğumu söylediğini söyledi. Bunun üzerine yakışıklılığın bizim için bir parametre olmadığını düşünmüştüm, daha çok ilginç bir unsurdu, benim topal ya da kambur olduğumu söylemesiyle takriben aynı şeydi. Üstelik,

bunu bana söyleyen Arve'ydi, neden bu yorumu iletiyordu? Bir seferinde onunla Sanatçılar Evi'nde karşılaştım, o kadar sarhoştu ki onunla güç bela konuşulabiliyordu, elimden tutup beni bir masaya götürmüştü ve bakın millet, çok yakışıklı değil mi? demişti. Kaçmıştım, bir saat sonra onunla yeniden karşılaşmıştım, oturmuştuk, ona kendimden bu kadar çok şey anlatmışken onun kendisi hakkında hiçbir şey, yani özel ayrıntıları anlatmadığını söylemiştim, o da şimdi beni hayal kırıklığına uğrattın, demişti, Dagbladet Gazetesi'nin cumartesi eklerindeki psikolog gibi konuştun aynı demişti, ben de peki demiştim. Haklıydı elbette, hep haklıydı, ya da haklı ya da haksız olunacak tartışmaların hep üstünde konumlandırıyordu kendini. Bana çok şey katmıştı, ama bunu da arkamda bırakmak zorundaydım, hem böyle yaşayıp hem de Bergen'deki hayatımı sürdüremezdim. Yürümezdi.

Kışın onunla yeniden buluştum, bu sefer Linda da vardı, benimle buluşmak istemişti, Arve de onu oturduğum yere getirmişti, ikimizi yarım saatliğine yalnız bırakmış, sonra gelip onu almıştı.

Bol bir deri montun içinde Linda büzüşmüştü, güçsüzdü ve titriyordu, ondan neredeyse hiçbir şey kalmamış, gitmiş, artık yok diye düşünmüştüm.

Geir'e hikâyeyi anlatırken masaya önüne bakıyordu. Bitirince bana baktı.

"İlginç!" dedi. "Her şeyi içine atmışsın. Bütün acıyı, bütün öfkeni, bütün duygularını, bütün utancını, her şeyi. İçine atmışsın. Kendine zarar vermişsin, başka kimseye değil."

"Herhangi bir ergen kızın yapacağı bir şey bu," dedim.

"Hayır!" dedi. "Yüzünü kesmişsin. Hiçbir kız isteyerek yüzünü kesmez. Doğrusu ben böyle bir şey yapan kimseyi duymadım."

"Çok derin kesikler değildi canım," dedim. "Kötü görünüyordu. Ama o kadar kötü değildi."

"Kim kendine böyle bir şey yapabilir?"

Omuz silktim.

"Akla gelebilecek her şeyin üst üste gelmesiydi. Babamın ölümü, kitabın gördüğü ilgi, Tonje'yle hayat. Ve elbette Linda."

"Ama bugün onun için bir şey hissetmedin öyle mi?"

"Çok yoğun bir şey hissetmedim en azından."

"Onunla tekrar görüşecek misin?"

"Belki. Muhtemelen. Ama sadece bir arkadaş olarak yani."

"Bir arkadaş *daha*."

"Evet, aynen öyle," dedim ve garsonun dikkatini çekmek için işaret parmağımı havaya kaldırdım.

Ertesi gün dairesini kiraladığım kişi aradı. Ev kirası masrafını azaltmak için kiracı arayan bir arkadaşı vardı.

"Nasıl yani kiracının kiracısı," diye sordum.

"Kendi odan olacak, evin geri kalan kısımlarını onunla paylaşacaksın."

"Pek bana uygun bir şey gibi değil," dedim.

"Ama muhteşem bir daire, bir gör derim," dedi. "Bastugatan'da. Bütün Stockholm'deki en iyi muhit."

"Peki," dedim. "Bir gidip konuşayım bakalım."

"Norveç edebiyatıyla yakından ilgileniyor," dedi.

Adını ve telefon numarasını aldım, aradım, hemen açtı, atla gel dedi.

Daire gerçekten de muhteşemdi. Kız gençti, benden bile, duvarlar bir adamın resimleriyle doluydu. Kocası olduğunu söyledi, ölmüştü.

"Üzüldüm," dedim.

Döndü ve dairenin içine ilerledi.

"Odan burası," dedi. "Tabii tutarsan yani. Kendi banyon, kendi mutfağın var, yatağı olan da bir odan, gördüğün gibi."

"Güzel görünüyor," dedim.

"Kendi girişin de var. Yazmak için falan yalnız başına kalmak istersen kapıyı şöyle kapatman yeterli."

"Tutuyorum," dedim. "Ne zaman taşınabilirim?"

"İstersen hemen."

"O kadar çabuk mu? İyi o zaman bu akşam eşyalarımla geliyorum."

Geir'e bunu anlatırken sadece güldü.

"İnanılmaz, bu şehre gelip, bu kadar az insan tanıyıp Bastugatan'da daire bulman," dedi. "İnanılır gibi değil! Anlıyor musun? Tanrıların sevgili kulusun Karl Ove, orası kesin."

"Ama Sezar'ın değilim," dedim.

"Yok canım, Sezar'ın da. O biraz kıskanıyor sadece."

Üç gün sonra Linda'yı aradım, taşındığımı söyledim, bir kahve içelim mi ne dersin, dedim. Tabii ki içebilirdik, bir saat sonra Hornsgatan "kambur"unda sokağa bakan bir kafede oturuyorduk. Daha mutlu görünüyordu, oturduğu zaman ilk düşündüğüm bu olmuştu. Bugün yüzüp yüzmediğimi sordu, gülümsedim, hayır dedim, o yüzmüştü, sabah erkenden, muhteşemdi.

Böylece oturup kapuçinolarımızı karıştırdık. Ben bir sigara yaktım, söyleyecek hiçbir şey bulamıyordum, bu sefer muhtemelen son seferdir diye düşünüyordum.

"Tiyatro sever misin?" diye sordu.

Başımı iki yana sallayıp sadece Bergen Ulusal'da sahneye konan geleneksel oyunları izlediğimi ve akvaryumda balıkları seyretmekten öte bir büyüleyiciliği olmadığını söyledim, bir iki tane de Bergen Uluslararası Tiyatro Festivali'nde seyretmiştim; bir tanesi aktörlerin sahnede dolanıp mırıldandığı ve koca siyah burunlar taktığı, Faust'un bir prodüksiyonuydu. Bunu söylediğimde, gidip Bergman'ın *Hayaletler* oyununu mutlaka izlememiz gerektiğini söyledi, ben de tamam dedim, bir şans verecektim.

"O hâlde anlaştık mı?" diye sordu.

"Evet," dedim. "Eğlenceli olacağa benziyor."

"Gelirken Norveçli arkadaşını da getir yanında," dedi. "Onunla da tanışmış olurum."

"Tamam, eminim gelmeyi çok isteyecektir," dedim.

On beş dakika daha oturduk, ama sessizlikler uzun sürüyordu ve muhtemelen en az benim kadar gitmeye can atıyordu. Sonunda sigaramı cebime koydum ve ayaklandım.

"Biletleri beraber alalım mı?" diye sordu.

"Olur," dedim.

"Yarın nasıl?"

"On bir buçukta burası iyi mi?"

"Evet, uygun."

"Kambur"dan Stockholm Kraliyet Tiyatrosu'na yürüdüğümüz yirmi dakika boyunca doğru düzgün iki çift laf etmedik. Sanki ona her şeyi anlatabilirmişim gibi geliyordu, ya da hiçbir şeyi anlata-

mazmışım gibi. Şu anda hiçbir şeydi, muhtemelen bu şekilde de devam edecekti.

Onun biletleri almasına müsaade ettim, biletleri alınca geri yürümeye başladık. Güneş şehri ışığa boğmuştu, ağaçlar ilk tomurcuklarını açmıştı, her yer insan kaynıyordu, ilkbaharın kendini belli ettiği ilk günlerde olduğu gibi çoğu mutluydu.

Kungsträdgården'i geçerken alçaktan gelen parlak güneş ışınlarından gözlerini kısarak bana baktı.

"Birkaç hafta önce televizyonda tuhaf bir şey gördüm," dedi. "Büyük bir gazete bayiinin içinden kamera kayıtlarını gösteriyorlardı. Birdenbire raflardan birinden duman çıkmaya başladı. Önce birkaç ufak alev. Görevli bulunduğu yerden olanları göremiyordu. Ama kasanın önünde bekleyen müşteri görebiliyordu. Bir şeylerin yolunda gitmediğini mutlaka biliyor olması gerekiyor çünkü aldığı ürünler kasadan geçerken o raflara doğru bakıyordu. Alevleri görmemesi mümkün değildi. Sonra arkasını döndü, parasının üstünü aldı ve çıktı. Hem de arkasında bir yangın varken."

Bana baktı yeniden ve gülümsedi.

"Başka bir müşteri geldi, kasanın önünde aynı yerde durdu. Yangın o sırada çoktan büyümüştü. Döndü ve alevlere baktı. Sonra arkasını döndü ve yapması gerekeni bitirip çıktı. Ama doğrudan alevlere bakmıştı! Anlıyor musun?"

"Evet," dedim. "Bulaşmak istemedi mi sence?"

"Hayır, hayır, hayır, hiç de değil. Olay o değil. Alevleri görmüştü ama bir dükkânın içinde alev gördüğüne inanmamıştı, gözleri yerine beynine güvendi."

"Sonra ne oldu?"

"Üçüncü müşteri geldi, görür görmez 'yangın!' diye bağırdı. Zaten her yer cayır cayır yanıyordu. Görmemek mümkün değildi. Tuhaf değil mi?"

"Evet," dedim.

Kraliyet Sarayı'nın bulunduğu adaya giden köprüye ulaşmıştık, köprüde durup balık tutan göçmenlerin ve turistlerin arasından zikzaklar çizdik. Anlattığı hikâyeye sonraki günlerde ara ara kafa yormuştum, hikâye ufak ufak ondan kopmuş ve başlı başına bir fenomene dönüşmüştü. Ben Linda'yı tanımıyordum,

onun hakkında neredeyse hiçbir şey bilmiyordum, ayrıca İsveçli olmasından ötürü konuşma ya da giyinme şeklini de yorumlayamıyordum. Biskops-Arnö'den sonra bir daha okumadığım, sadece Yngve'ye fotoğrafını göstermek için elime bir kez aldığım şiir derlemesindeki bir resmi çok iyi hatırlıyordum, birinci şahıs anlatıcı bir adama sanki bir şempanze yavrusuymuş gibi sımsıkı sarılıyordu ve buna aynada bakıyordu. Neden tam olarak bu resim aklımda kalmıştı, bilmiyordum. Eve gelince kitabı çıkardım. Balinalar ve toprak, ve büyük hayvanlar zeki ve kırılgan bir anlatıcının etrafında esip gürlüyorlar.

Bu o muydu?

Birkaç gün sonra tiyatroya gittik. Linda, Geir ve ben. Birinci perde kötüydü, gerçekten korkunçtu, ara olunca, terasta limana bakan bir masada otururken, Geir ile Linda oyunun ne kadar da kötü olduğunu ve neden böyle olduğunu konuştular. Ben daha ılımlıydım, perdenin küçük boğucu duygusuna rağmen, sanki pusuya yatmış, bekleyen, oyunu ve betimlemeye çalıştığı vizyonu etkileyen başka bir şeyin beklentisi vardı içimde. Belki oyunun içinde değil de, daha çok mutlaka bir şey üretmek *zorunda* olan Bergman ve Ibsen karışımındandı bu. Belki de salonun ihtişamı başka bir şeyler daha olması gerek diye beni yanıltıyordu. Her şey kendini yükseltmişti, giderek daha yükseğe çıkarmıştı, yoğunluk artmıştı, sonunda sadece anne ve oğuldan ibaret kalan sımsıkı oluşturulmuş taslaktan bir tür sonsuzluk, vahşi ve umursamaz bir şeyler ortaya çıkmıştı. İçinde konu ile mekân kaybolmuştu, geriye bir tek duygu kalmıştı ve keskindi, insan varoluşunun tam özüne, hayatın çekirdeğine bakıyordun, dolayısıyla kendini artık ne olup bittiğinin öneminin kalmadığı bir yerde buluyordun. Estetik ve zevk olarak bilinen her şey elenmişti. Sahnenin arkasında devasa kırmızı bir güneş parlamıyor muydu? Şurada, sahnede çıplak yuvarlanan Osvald değil miydi? Gördüğüm şeylerden artık emin değildim, ayrıntılar, uyandırdıkları mutlak mevcudiyetin bir parçası olan hâlde kaybolmuşlardı, cayır cayır yanarken aynı anda buz kesmek. Oysa alıp götürülmene müsaade etmeseydin, olan her şey abartılı, hatta banal ve kitsch görünebilirdi. Bütün ustalık birinci perdede yatıyordu, her şey burada yapılmıştı, ve ancak bütün

ömrünü yaratmaya adamış, arkasında en az elli yılı aşkın değerde prodüksiyon listesi olan birisinde bu beceri, bu soğukkanlılık, bu cesaret, bu sezgi ve kavrayış böyle bir şeyi ortaya çıkarabilirdi. Parlak fikirler tek başına bunu meydana getiremezdi, imkânsızdı. Bugüne dek gördüğüm ya da okuduğum hiçbir şey öze yaklaşmaya bu kadar yakın olmamıştı. Fuayeden sokağa akınlar hâlinde çıkan seyircileri izlerken birimiz bile konuşmamıştık, ama mesafeli ifadelerinden hâlâ oyunun etkisinde olduklarını, Bergman'ın Ibsen'de gördüğü ve şekillendirmeyi başardığı o korkunç ama gerçek ve bu yüzden güzel yere kapılıp gittiklerini görebiliyordum. KB'de bira içmeye karar verdik ve oraya doğru giderken âdeta transtaki hâlimiz yerini daha hafif, neşeli bir ruh hâline bırakmıştı. Bu kadar güzel bir kadının yakınında olmaktan ötürü normalde hissedeceğim utangaçlık hissi, ki üç sene önceki olaylarla daha da karmaşık bir hâl alması gerekirken, birdenbire kaybolmuştu. Bergman'ın provalarından birinde yanlışlıkla projektörü nasıl dirseklediğini ve onun sivri dilinden nasibini alışını anlattı. *Hayaletler* ile *Peer Gynt* arasındaki farkları tartıştık, bir spektrumun iki zıt ucuydu, biri tamamen yüzeysel, diğeri ise depderindi ve her ikisi de eşit derecede doğruydu. Linda Max von Sydow ile Ölüm arasındaki diyaloğun parodisini yaptı ve tek başına birkaç sene boyunca Cinemateket'te gösterilen bütün filmlere giden ve görmeye değer bütün klasikleri seyreden Geir'le Bergman'ın kişisel filmlerini tartışırken ben orada durup hâlimden mutlu bir şekilde onları dinledim. Bir oyun görmüş olduğum için mutluydum, Stockholm'e taşındığım için mutluydum, Linda ve Geir'le olduğum için mutluydum.

Dağıldıktan sonra Mariaberget'deki odama çıkan yokuşu tırmanırken iki şey fark ettim.

Birincisi Linda'yı bir an önce yeniden görmek istediğimdi.

İkincisi de oraya, o gece gördüğüm şeye ulaşmak zorunda olduğum. Başka hiçbir şey yeterince iyi değildi, başka türlü olması mümkün değildi. Sadece oraya, esas olana, insanın varoluşunun iç merkezine gitmem gerekiyordu. Eğer kırk yılıma mal olacaksa olsundu. Ama bir daha asla gözden yitirmemeliydim, asla unutmamalıydım, gitmem gereken yer orasıydı.

Orası, orası, orası.

İki gün sonra Linda aradı ve beni iki arkadaşıyla beraber düzenleyeceği Valborg Partisi'ne davet etti. Arkadaşım Geir'i getirmemde bir sakınca olmadığını söyledi. Ki ben de getirdim. Bir 2002 mayısı cumasında Söder'i geçip partinin olacağı daireye yürüdük, kısa sürede kendimizi ikimizin de elinde birer bardak punchla, hepsinin bir şekilde Stockholm'deki kültürel hayatla bağlantısı olan genç Stockholmlülerle çevrelenmiş hâlde kanepeye yerleşmiş bulduk: caz müzisyenleri, tiyatrocular, edebiyat eleştirmenleri, yazarlar, aktörler. Partiyi düzenleyenler; Linda, Mikaela ve Öllegård, birbirleriyle Stockholm Şehir Tiyatrosu'nda çalıştıkları sırada tanışmışlardı. O sıralar Stockholm Kraliyet Tiyatrosu Cirkör Sirki'yle beraber Romeo ve Juliet'i sahnelediğinden odada aktörlerin yanı sıra hokkabazlar, ateş yutan adamlar, trapezciler vardı. İstesem bile geceyi konuşmadan geçiremeyecektim, bu yüzden bedenimi güç bela gruptan gruba gezdirip insanlarla tanışıp selamlaştım, birkaç cin-tonikten sonra cevaplanması elzem cümlelere birkaç cümle yetiştirebilmiştim. Özellikle tiyatrocularla konuşmak istiyordum. Böyle hissedeceğimi hiç beklememiştim ama o gece tiyatro konusundaki hevesim kabarıp taşmıştı. İki aktörün yanında durup Bergman'ın ne kadar muhteşem olduğunu söyledim. Küçümseyerek güldüler, sadece şöyle dediler: *Moruk keçi! Lanet olası gelenekselliğine insanın kusası geliyor.*

Bundan daha aptal bir duruma düşemezdim herhâlde? Tabii ki Bergman'dan nefret ediyorlardı. İlk neden, adam hayatlarının, ve anne babalarının da hayatlarının büyük bir kısmındaki en büyük ustaydı. İkincisi ise şu herkesin görmesi gereken oyunu yapanlar onlardı; Shakespeare'den yeni ve harika bir sirk meydana getirmişlerdi, meşaleleri ve trapezcileriyle, ayaklıkları ve palyaçolarıyla gelen taze kandı onlar. Bergman'dan olabildiğince uzağa gitmişlerdi. Sonra da bu semirmiş ve bunalımda olduğu aşikâr Norveçli kalkmış yeni bir keşifmişçesine onlara Bergman tezahüratı yapıyordu!

O sırada Linda ile Geir'in kanepede hâlâ sohbet ettiklerini gördüm, ikisinin de yüzünde heyecanlı gülümsemeler vardı, kalbimi delip geçmişti bu durum, yine mi arkadaşlarımdan birine kapılacaktı? Ortama karıştım, bazı caz severlerle tanıştım, bana Norveç

cazı hakkında bir şey bilip bilmediğimi sordular, ben başım hafiften eğik yanıtladım, ki elbette benden isim istemelerine yol açmıştı bu. Norveçli caz müzisyenleri? Jan Garbarek dışında biri var mıydı? Neyse ki tam olarak bunu kastetmediklerini fark edip benim bir okumayla katkıda bulunduğum Vagant Partisi'ne çalması için davet edilen ve bir ara Espen'in bahsettiği Bugge Wesseltoft'u hatırladım. Başlarını salladılar, iyi bir müzisyendi, derin bir soluk aldım ve yalnız başıma oturmaya gittim. Sonra koyu saçlı, geniş yüzlü, büyük ağızlı, kalın kahverengi kaşları olan ve çiçekli bir elbise giymiş bir kadın geldi yanıma ve benim Norveçli yazar olup olmadığımı sordu. Evet, oydum. Jan Kjærstad, John Erik Riley ve Ole Robert Sunde hakkında ne düşünüyordum?

Görüşlerimi bildirdim.

"Samimi mi söylüyorsun?" diye sordu.

"Evet," dedim.

"Dur kımıldama," dedi. "Kocamı getireceğim. Edebiyat hakkında yazıyor ve Riley'le yakından ilgileniyor. Bir saniye bekle. Hemen dönüyorum."

İnsanları yararak mutfağa doğru gidişini seyrettim. Adım ne demişti? Hilda mı? Hayır. Wilda mı? Siktir. Yok, Gilda. Hatırlamak bu kadar mı zor olabilirdi ya.

Sonra kalabalığın arasında yeniden belirdi, bu defa yanında bir adamla. Of, adamı görür görmez nasıl bir tip olduğunu anlamıştım. Suratı bin metre öteden üniversite diye bağırıyordu.

"Şimdi bana söylediklerini ona da söyleyebilirsin!" dedi Gilda.

Söyledim. Ancak kadının sergilediği heves adamla benim üzerimde ziyan olmuştu, böylece sohbet tıkandığında, ki bu uzun sürmedi, özür dileyip yemek almaya mutfağa gittim, zira kuyruk biraz azalmıştı. Geir pencere kenarında biriyle sohbet ediyordu ve Linda kitap raflarının orada küçük bir grupla beraberdi, kanepeye oturup tavuk budunu kemirmeye başladığım sırada koyu saçlı bir kadınla göz göze geldim, bu bakışmayı bir davetiye kabul etmişti belli ki, çünkü sonraki saniyede önümde duruyordu.

"Sen kimsin?" diye sordu.

Yutkunup ona bakarken tavuğu kâğıt tabağın üstüne bıraktım. İçine gömülen yumuşak kanepede dik oturmaya çalıştım, başaramadım,

sanki bir tarafa devriliyormuşum gibi hissediyordum. Ve yanaklarım, tavuğun yağından parlıyor olmalıydı.

"Karl Ove," dedim. "Ben Norveç'ten geliyorum. Buraya daha yeni taşındım. Birkaç hafta önce. Sen peki?"

"Melinda."

"Ne iş yapıyorsun?"

"Aktörüm."

"Ah evet," dedim sesimde Bergman coşkusundan kalan kırıntıyla. "Romeo ve Juliet'te oynuyorsun o hâlde?"

Başıyla onayladı.

"Kimi oynuyorsun?"

"Juliet'i."

"Oo!"

"Şu Romeo, bak şuradaki," dedi.

Yakışıklı, kaslı bir adam yanına geldi. Yanaklarından öptü ve bana baktı.

Lanet olası kanepe. Oturduğum yerde kendimi bir cüce gibi hissediyordum.

Başımla hafifçe selamlayıp gülümsedim. O da başını sallayıp selam verdi.

"Bir şeyler yedin mi?" diye sordu kadına.

"Hayır," dedi kadın ve gittiler. Tavuğu tekrardan ağzıma götürdüm. İçmekten başka yapacak bir şey yoktu.

O gece ayrılmadan önce yaptığım son şey çok açık göğüs dekoltesi olan, bir at homeopati uzmanıyla fotoğraf albümüne bakmak oldu. Alkol normalde yaptığı üzere ruh hâlimi her şeyin muhteşem olduğu, hiçbir engelin kalmadığı bir evreye çıkarmamıştı, içimdeki hiçbir şeyin beni ortaya çıkaramayacağı ruhani bir kaynağa dalmıştım. Olan tek şey her şeyin giderek bulutlanması ve netliğini yitirmesiydi. Ertesi gün eve gitme akıllılığını gösterebildiğime ve ilginç bir şeyler olur mu umuduyla son kişi gidene kadar orada kalmadığıma şükrettim. Linda'nın ümitsiz bir dava olduğuna kanaat getirmiştim, parti esnasında doğru düzgün konuşmamıştık bile, zamanın çoğunu "benim" olarak varsaydığım bir sandalyenin tepesinde geçirmiştim, ağzımdan çıkan üç beş şey, bir kartpostala yakışır şeylerdi, dünya üzerinde onları ilginç

bulacak hiçbir kadın çıkmazdı. Her şeye rağmen ertesi akşam onu aradım, nezaket gereği ona teşekkür etmeliydim. Ve sonra telefon kulağımda, batmakta olan akşam güneşinin yaydığı geniş kızıl ışınların altında, Stockholm önümde uzanırken yüklü bir an oluştu. Selam, demiş, ona teşekkür etmiştim, güzel bir parti olduğunu söylemiştim, o da bana teşekkür etmişti, o da güzel bir parti olduğunu düşündüğünü söylemişti, sonra da umarım hoş vakit geçirmişsindir diye eklemişti. Geçirmiştim, söyledim. Konuşmayı burada sonlandırmalı mıydım? Bu benim içgüdüsel hareketimdi. Böyle durumlarda olabildiğince az şey söylemeyi öğretmiştim kendime. Böylece aptalca bir şey söylemekten kaçınmış oluyordum. Yoksa devam mı etmeliydim? Saniyeler geçiyordu. Eğer evet, işte sadece teşekkür etmek istemiştim, sağ ol diyerek telefonu kapatmış olsaydım, konu burada kapanmış olacaktı. Duygularımı kalbime gömecektim. Ama siktir et, ne kaybederdim ki?

"Ne yapıyorsun?" diye sordum, bu upuzun sessizlikten sonra.

"Televizyonda hokey izliyorum," dedi.

"Buz hokeyi mi?" dedim. Sonraki on beş dakika boyunca bu konu hakkında konuştuk. Ve yeniden buluşmaya karar verdik.

Buluştuk, ama hiçbir şey olmadı, hiçbir heyecan yoktu, ya da aslında heyecan öylesine büyüktü ki ikimize de hareket imkânı tanımıyordu, sanki içinde kısılmış gibiydik, birbirimize söylemek istediğimiz her şey, hiçbirini söyleyemeyişimiz.

Nezaketen edilen sözler. Başka konulara açılan minik başlangıçlar, onun gündelik hayatı, Stockholm'de bir annesi, bir de erkek kardeşi vardı ve bütün arkadaşları buradaydı. Floransa'da geçirdiği altı ay dışında bütün ömrü Stockholm'de geçmişti. Ben nerede yaşamıştım?

Arendal, Kristiansand, Bergen. Altı ay İzlanda, dört ay Norwich.

Kardeşim var mıydı?

Bir erkek kardeşim, bir de üvey kız kardeşim.

Bir evlilik yaşamıştım, değil mi?

Evet. Aslında hâlâ evliydim.

Aa.

Bir akşamın erken saatleri, nisan ortalarıydı, beni aradı. Onunla buluşmak ister miydim? Elbette. Geir ve Christina ile beraber dışarıdayım, demiştim, Guldapan'daydık, sen de bize katılabilirsin istersen demiştim.

Yarım saat sonra yanımızdaydı.

Işıl ışıldı.

"Dramatiska Sahne Sanatları Enstitüsü'ne kabul edildim bugün," dedi. "Çok mutluyum, harika. Sonra birden içimden seninle buluşmak geldi," dedi bana bakarak.

Ona gülümsedim.

Bütün gece dışarıdaydık, sarhoş olduk, birlikte benim apartmana yürüdük, kapının önünde ona sarıldım ve daireme çıktım.

Ertesi gün Geir aradı.

"Oğlum kız sana âşık," dedi. "Her hâlinden belli. Yanınızdan ayrıldığımızda Christina'nın ilk söylediği bu oldu. Işıl ışıl kız. Sana sırılsıklam âşık Karl Ove."

"Sanmıyorum," dedim. "Sahne Sanatları Enstitüsü'ne kabul edildiği için mutluydu."

"Sadece ondan olsaydı neden seni arasın?"

"Ben ne bileyim? Çok merak ediyorsan ara sor."

"Peki senin duyguların ne âlemde?"

"İyi."

Linda ve ben sinemaya gidecektik. Saçma sapan bir sebepten yeni Star Wars filmine karar vermiştik, gittiğimizde çocuklar için olduğunu fark edince Folkoperan'a gidip çok konuşmadan oturduk.

Yanından ayrılırken keyifsizdim, her şeyi içimde yaşamaktan, kimseye en basit şeyleri bile söyleyememekten aşırı bunalmıştım.

Geçti. Bir başıma iyiydi, Stockholm hâlâ benim için yeniydi, ilkbahar yeni gelmişti, gün aşırı koşu ayakkabılarımı ayaklarıma geçirip Söder'in etrafında turluyordum, on kilometreydi, gün aşırı da bin metre yüzüyordum. On kilo vermiştim ve yeniden yazmaya başlamıştım. Saat beşte kalkıyordum, çatı katındaki terasta sigara ve birkaç fincan kahve içiyordum, sonra şehre iniyordum ve bir kafede okuyordum, bazen de sadece dolanıyordum, tabii Geir'le buluşmamışsam. Saat sekiz buçukta güneş batarken ve yatağının

üstündeki duvarı kan kırmızısına boyarken, uzanıp okuyordum. Carl-Henning Wijkmark'ın Karinhall Avcıları'na başlamıştım, Geir tavsiye etmişti, batmakta olan güneşin yaydığı parlak ışığın içinde okuyordum, sonra birdenbire, durup dururken, vahşi, baş döndüren bir mutluluk duygusuyla dolup taştım. Özgürdüm, tamamen özgür, ve hayat muhteşemdi. Ara ara bu duyguya kapılırdım, belki her altı ayda bir, güçlüydü, birkaç dakika sürer, sonra geçerdi. Tuhaftır, bu sefer geçmemişti. Uyandığımda hâlâ mutluydum, küçüklüğümden beri böyle olduğu tek bir gün bile hatırlamıyordum. Terasa oturdum ve solgun güneş ışığında şarkı söyledim, yazarken yazdığımın kötü olup olmamasını umursamıyordum, dünyada roman yazmaktan başka ve daha iyi şeyler vardı, koştuğumda vücudum bir tüy kadar hafifti, genelde koşularımdan ziyade hayatta kalmaya odaklanmış beynim bir yandan etrafa bakınıyordu ve yoğun, yapraklı yeşilliğin, kanallardaki mavi suyun, her yerdeki insan kalabalıklarının, güzel ve daha az güzel binaların tadını çıkarıyordu. Eve dönüp duş aldıktan sonra biraz çorbayla kıtır ekmek yedim, sonra Wijkmark'ın ilk romanını biraz daha okumaya parka gittim, 1936 Berlin Olimpiyatları esnasında Göring'in av şatosuna giren Norveçli maraton koşucusu hakkındaydı, Espen ya da Tore ya da Eirik ya da Annem ya da Yngve ya da hâlâ beraber olduğum Tonje'yi aradım, erken yattım, gecenin bir vakti uyandım ve ancak sabah olup da yerde artıkları görene kadar farkına varmadan erik ya da elma yedim. Mayıs başlarında Biskops-Arnö'ye gittim, altı ay önce orada bir konuşma yapmak üzere sözleşmiştim. Stockholm'e geldiğimde Lemhagen'i aramıştım ve konuşmayı iptal etmem gerektiğini, konuşacak bir konumun olmadığını söylemiştim, o da yine de gelebileceğimi, diğer konuşmacıları dinleyebileceğimi, belki tartışmalara katılabileceğimi ve yeni bir şeyler yazdıysam bir ya da iki akşam okuma yapabileceğimi söylemişti.

Beni ana binanın önünde karşıladı, hemen yeni yazarların katıldığı seminerlerin hiçbirinde benim dâhil olduğum zamanki gibi bir şey yaşamadığını söyledi, hiçbiri yanından bile geçemezdi. Ne demek istediğini anlamıştım, o zaman atmosfer hayli özeldi ve bu sadece benim için böyle değildi.

Sunumlar yavan, tartışmalar sıkıcıydı, belki de ben ilgi duyamayacak kadar mutlu olduğumdan öyle gelmişti. Gerçekten anlatacak ilginç bir şeyleri olan iki yaşlıca İzlandalı adam vardı yalnızca, dolayısıyla en hararetli tartışmalar da onların etrafında dönüyordu. Akşam içtik, Henrik Hovland oradaydı ve bizi çadır hayatıyla ilgili hikâyeleriyle eğlendirdi, anlattığı hikâyelerden bir tanesi de orada geçirilen belli bir süreden sonra dışkının nasıl güçlü ve kişiye has bir koku saldığı ve insanların karanlıkta birbirlerini hayvanlar gibi koklayarak nasıl bulabildiği idi, kimse inanmasa da herkes güldü, ben Arild Rein'in kitaplarından birindeki harikulade bir sahneyi anlattım, ana kahraman öyle iri sıçıyordu ki sifonla çekilse de dışkısı gitmiyordu, o da bunu takım ceketinin cebine koyup, ceketini de üstüne giyerek dışarı çıkıyordu.

Ertesi gün, iki Danimarkalı geldi, Jeppe ve Lars; Jeppe'nin sunumu iyiydi, içki masasında da iyi eşlikçilerdi. Benimle beraber Stockholm'e geldiler, birlikte âlem yapmaya çıktık, Linda'ya mesaj attım, Kvarnen'de buluştuk, gelince bana sarıldı, gülüp sohbet ettik, ama birden keyfim kaçmıştı, çünkü Jeppe karizmatikti, hepimizden daha akıllıydı, güçlü ve erkeksi bir duruşu vardı, Linda etkilenmemiş sayılmazdı, hissetmiştim. Belki de bu yüzden onunla bir tartışmaya giriştim. O kadar konu içinden gidip kürtajı seçtim. Rahatsız olmuş gibi görünmese de sonradan biz geceye devam ederken o evine dönmüştü, bir gece kulübünde bulduk kendimizi, Jeppe'yi kabul etmediler, yanında taşıdığı plastik poşet yüzünden olmalıydı, salaş görüntüsü ve bir de çok sarhoş olmasının da mutlaka etkisi olmuştu. Öyle olunca biz de benim evime geçtik, Lars uyuyakaldı, Jeppe ve ben oturmaya devam ettik, güneş doğdu, bana her bakımdan fevkalade bir insan olan babasını anlattı, ve öldüğünü söylerken yanağından bir damla yaş süzülüyordu. Hafızamda uzun süre çıkmayacak anlardan biriydi, çünkü ortaya çıkan sahne birdenbire ve habersiz gelişmişti. Sadece duvara yaslı ve sabahın ilk o yumuşak ışığıyla aydınlanmış başı vardı, bir de yanağından aşağı süzülen gözyaşı.

Sonraki gün bir kafede kahvaltı yaptık, onlar Arlanda Havalimanı'na gitmek üzere ayrıldılar, ben tekrardan yattım, pencereyi açık bıraktım, ben uyurken yağmur yağmıştı ve hiçbir yedeği alınmamış bilgisayarın sırılsıklam olmuştu.

Ertesi gün bilgisayarı açtığımda çalışıyordu. Artık hiçbir şey aksi gidemezdi. Geir aradı, 17 Mayıs Norveç Bağımsızlık Bayramı'ydı. O, Christina, Linda ve ben yemeğe mi çıksaydık? Ona tartışmamızdan bahsettim, bir kadınla asla tartışmaman gereken çok az konu vardır, kürtaj onlardan biri, dedi. Tanrı aşkına, Karl Ove, hemen hepsi hayatlarının bir evresinde kürtaj yaptırmıştır. O topa nasıl girersin? Ara onu ve davet et, belki önemsemiştir belki önemsememiştir. Ama muhtemelen aklına bile gelmemiştir.

"Bu olaydan sonra onu arayamam."

"En kötü ne olabilir? Eğer kızgınsa hayır der. Yok kızmamışsa, evet. Bunu halletmen gerek gerek. Sırf artık seni tanımak istemeyebileceğinden şüphelendiğin için onunla buluşmamazlık edemezsin."

Aradım.

Evet, katılmak isterdi.

Creperiet'ye gittik, en çok Norveç-İsveç ilişkilerinden konuştuk; Geir'in bayıldığı konular. Linda bana bakıp duruyordu, alınmış gibi görünmüyordu ama onunla baş başa kalıp ondan özür dileyene dek bundan emin olamazdım. Özür dilenecek bir şey yok, dedi, senin görüşlerin sana ait. Sıkıntı değil. Peki Jeppe? diye düşündüm, ama hiçbir şey söylemedim tabii ki.

Folkoperan'a gittik. Linda'nın favori mekânıydı. Her gece kapatırlarken Rus ulusal marşını çalıyorlardı, Linda Rusya'ya dair her şeye bayılıyordu, özellikle de Çehov'a.

"Çehov okudun mu?" diye sordu.

"Hayır," dedim.

"Hiç mi? *Mutlaka* okumalısın."

Hevesle bir şey söyleyeceği zamanlar üst dudağı dişlerinden ayrılıyordu, ben de oturup konuşmasını izliyordum. Ne kadar güzel dudakları vardı. Ve gözleri, gri yeşildi, ışıl ışıldılar, gözleri öylesine büyüleyiciydi ki doğrudan sana baktığında canın yanıyordu.

"Favori filmim de Rus yapımı. *Güneş Yanığı*. Seyrettin mi?"

"Korkarım hayır."

"Bir gün mutlaka izlemeliyiz. Muhteşem bir kız var filmde. Pioneer Hareketi'nde de yer alıyor, çocuklar için politik harikulade bir hareket."

Güldü.

"Anlaşılan sana göstermem gereken çok şey var," dedi. "Bu arada Kvarnen'de bir okuma düzenleniyor... beş gün. Ben de okuyacağım. Sen de gelmek ister misin?"

"Elbette. Ne okuyacaksın?"

"Stig Sæterbakken."

"Neden?"

"İsveççeye ben çevirdim."

"Cidden mi? Neden söylemedin?"

"Sormadın ki," dedi gülümseyerek. "O da geliyor. Biraz gerginim bu yüzden. Norveççem sandığım kadar iyi değil. Ama kitabı okudu ve diliyle ilgili bir yorum yapmadı. Sever misin onu?"

"*Siyam*'ı çok severim."

"Benim çevirdiğim kitap. Gilda'yla beraber. Gilda'yı hatırlıyor musun?"

Başımı öne salladım.

"Ama daha önce de buluşabiliriz. Yarın çok işin var mı?"

"Yok, uyar bana."

Hoparlörlerden Rus ulusal marşının ilk notaları duyulmaya başladı. Linda ayağa kalkıp montunu giydi ve bana baktı.

"O zaman burada? Sekizde?"

"Tamam," dedim.

Dışarı çıktık. Onun evine en kestirme olarak Hornsgatan'dan gidilirken benimki ters yönde kalıyordu.

"Sana evine kadar eşlik edeyim," dedi. "Olur mu?"

"Elbette," dedim.

Konuşmadan yürüdük.

"Tuhaf," dedim Mariaberget yönündeki diagonal sokaklardan birine saptığımızda. "Seninleyken mutluyum, ancak hiçbir şey söyleyemiyorum. Sanki konuşma gücümü elimden alıyormuşsun gibi."

"Fark ettim," dedi bana kısa bir bakış atarak. "Önemli değil. En azından benim için."

Neden peki? diye düşündüm. Bir şey söylemeyen bir adamla ne işin olur?

Tekrardan sustuk. Arnavut kaldırım üzerindeki adımlarımız iki yanımızda sıralanmış taş evlerin duvarlarında yankı yapıyordu.

"Güzel bir geceydi," dedi.

"Biraz tuhaftı," dedim. "Sonuçta 17 Mayıs ve bu tarih kanıma işlemiş belli ki, sürekli bir şeyler eksikmiş gibi hissettim. Neden kimse kutlamıyor?"

Kolumun üstünü belli belirsiz okşadı.

Sanki aptalca konuşmanın bir önemi yok der gibiydi.

Apartmanımın önünde durduk. Birbirimize baktık. Öne bir adım atarak ona sarıldım.

"Hadi yarın görüşürüz o zaman," dedim.

"Evet görüşüyoruz," dedi. "İyi geceler!"

Kapıdan içeri girince durdum, hemen sonra yeniden dışarı çıktım, onu son bir kez görmek istiyordum.

Bir başına yokuş aşağı yürüyordu.

Ona âşıktım.

O hâlde lanet olasıca canım neden bu kadar yanıyordu?

Ertesi gün, hep olduğu üzere yazdım, hep olduğu üzere koştum, dışarıda oturup hep olduğu üzere okudum, bu sefer Långholmen Adası'nın hemen üstündeki Lasse i Parken Kafe'de. Ama kafamı veremiyordum, tek düşündüğüm Linda'ydı. Onunla yeniden buluşmaya can atıyordum, istediğim başka bir şey yoktu, ama o gün aklımdakilerin tersine, düşüncelerimin üstünde kara bir gölge dolanıyordu.

Neden?

O sefer olanlar yüzünden mi?

Tabii ki. Ama ne olduğunu bilmiyordum, sadece bir histi ve bundan ortaya makul bir düşünce çıkaramıyordum.

Sohbet bu akşam da olabildiğine ağır aksak ilerliyordu, şimdi artık onu da aksatıyordu, önceki günün neşesi ve hevesinden neredeyse eser kalmamıştı.

Bir saat sonra ayaklanıp ayrıldık. Yolda ona gidip çay içmek ister miyim diye sordu.

"Çok isterim," dedim.

Merdivenlerden çıkarken, birdenbire Leh ikizlerle olan mevzuyu anımsadım. Güzel bir hikâyeydi, ama ona anlatamazdım. Ona olan duygularımın karmaşıklığının çoğunu ele vermiş olurdum.

"Burada yaşıyorum," dedi. "Sen bir sandalye kap ben de çayları yapayım."

Tek odalı bir daireydi, en uçta bir yatak vardı, diğer yanında da yemek masası. Ayakkabılarımı çıkardım ama montumu çıkarmadım, sandalyenin ucuna tünedim.

Mutfakta mırıldanıyordu.

Önüme bir fincan çay koyarken şöyle dedi:

"Sanırım seni kendime yakın bulmaya başlıyorum Karl Ove."

Yakın bulmak mı? Hepsi bu kadar mıydı? Üstelik bunu böylece yüzüme söylemişti.

"Ben de senden hoşlanıyorum," dedim.

"Öyle mi?" dedi.

Bir sessizlik oldu.

"Sence arkadaştan öte bir şey olabilir miyiz?" dedi bir süre sonra.

"Ben arkadaş kalmak istiyorum," dedim.

Bana baktı. Sonra başını eğdi, sanki fincanını keşfetmiş gibiydi, onu dudaklarına götürdü.

Ayağa kalktım.

"Kadın arkadaşın var mı hiç?" diye sordu. "Yani, sadece arkadaş olduğun?"

Başımı iki yana salladım.

"Aslında vardı, evet. Liseye giderken vardı. Ama epey oldu."

Yine bana baktı.

"Ben gideyim artık," dedim. "Çay için teşekkürler."

Ayağa kalkıp beni kapıda uğurladı. Kapıdan çıktıktan döndüğümde bana sarılamasın diye koridora bir iki adım attım.

"Hoşça kal," dedim.

"Hoşça kal," dedi.

Ertesi sabah Lasse i Parken'e gittim. Not defterini masanın üstüne koydum ve ona mektup yazmaya başladım. Onun benim için ne ifade ettiğini yazdım. Onu ilk gördüğümde benim için anlamını ve şimdi nasıl olduğunu yazdım. Heyecanlandığı zaman dudaklarının nasıl dişlerinin üstünde kaydığını yazdım, gözlerini yazdım, ışıldadığı zamanları, karanlığını açıp ışığı içine çektiği zamanları.

Nasıl yürüdüğünü, ufak kalçasının nasıl da mankenleri andıran şekilde sallandığını yazdım. Minyon Japon yüz hatlarını yazdım. Kahkahasını yazdım, bazen nasıl her şeyi ele geçirebildiğini, öyle olduğunda onu nasıl sevdiğimi. En sık kullandığı sözcükleri yazdım, "yıldız" sözcüğünü söyleme şeklini ve "muhteşem" sözcüğünü yuvarlamasını nasıl çok sevdiğimi yazdım. Bütün bunların sadece gördüklerim olduğunu yazdım, kafasından ne geçtiği konusunda en ufak bir fikrimin olmadığını ve dünya ile içindeki insanları nasıl gördüğüyle ilgili çok az bilgim olduğunu ama gördüğüm kadarının yeterli olduğunu yazdım, onu seviyordum ve her zaman sevecektim.

"Karl Ove," dedi birisi. Başımı kaldırdım.

Orada duruyordu.

Not defterini ters çevirdim.

Bu mümkün olabilir miydi?

"Merhaba Linda," dedim. "Dünkü çay için teşekkürler."

"Ne güzel oldu karşılaştığımız. Ben de bir arkadaşımla geldim. Yalnız kalmayı mı tercih edersin?"

"Evet, eğer kusuruma bakmazsan. Çalışıyordum da."

"Tabii, anlıyorum."

Birbirimize baktık. Ben başımı salladım.

Onun yaşlarında bir kadın elinde iki fincanla çıkageldi. Linda ona doğru döndü, diğer uca gidip oturdular.

Şimdi tam arkama oturduğunu yazdım.

Ah aramızdaki bu mesafeyi bir aşabilseydim, diye yazdım. Bunun için dünyaları verirdim. Ama olmuyordu. Seni seviyorum, ve belki sen de beni sevdiğini sanıyorsun ama sevmiyorsun. Sanırım benden hoşlanıyorsun, bundan bayağı eminim, ama ben senin için yeterli değilim ve bunu en derinlerde bir yerde sen de biliyorsun. Belki şu anda birisine ihtiyacın var ve karşına ben çıktım, sen de tamam bununla idare ederim dedin. Ama ben idare edebileceğin birisi olmak istemiyorum, bu benim için yeterli değil, ya hep ya hiç olmalı, sen de benim gibi yanmalısın. Benim istediğim gibi istemelisin. Anlıyor musun? Ah, anladığını biliyorum. Ne kadar güçlü olabileceğini gördüm, ne kadar güçsüz olabileceğini de, dünyaya kendini açışını gördüm. Seni seviyorum ama bu

yeterli değil. Arkadaş olmak anlamsız. Seninle konuşamıyorum bile! Nasıl bir arkadaşlık olur bu? Umarım yanlış anlamazsın. Ben sadece olanı olduğu gibi söylüyorum. Seni seviyorum. Böyle işte. Nerede olursam olayım, bize ne olursa olsun seni seveceğim.

Altına ismimi yazdım, ayağa kalktım, onlara bir bakış attım, sadece kadın arkadaşının beni görebileceği bir pozisyondaydı ve arkadaşı kim olduğumu bilmiyordu, böylece dikkat çekmeden kaçtım, aceleyle eve gittim, mektubu bir zarfa koyup koşu giysilerimi giydim ve Söder etrafındaki koşuma çıktım.

Sonraki günlerde sanki içimdeki hız artmıştı. Koştum, yüzdüm, mutluluk kadar kederden müteşekkil tedirginliğimi dizginleyebilmek için her şeyi yaptım, ama olmuyordu, hiç sona ermeyecek bir iç sıkıntısıyla titriyordum, şehrin içinde sonu gelmeyen yürüyüşlere çıkıyor, koşuyor, yüzüyordum, geceleri uyanık geçiriyor, yemek yemiyordum, hayır demiştim, bitmişti, hafiflemesi gerekirdi.

Okuma cumartesi günüydü ve o gün geldiğinde gitmemeye karar vermiştim. Geir'i benimle şehirde buluşur mu diye sormak için aradım, buluşurdu, saat dörtte KB'de diye sözleştik. Eriksdal Yüzme Havuzu'na koştum, açık havuzda bir yukarı bir aşağı yüzdüm, muhteşemdi, hava soğuktu, su sıcaktı, gökyüzü ince bir yağmurla açıktı ve etrafta tek bir insan yoktu. Yukarı aşağı yüzdüm. Çıktığımda yorgunluktan sıcaklamıştım. Üstümü değiştim, dışarıda dikilip sigara içtim, sonra omzuma attığım çantamla merkeze doğru yürümeye koyuldum.

Vardığımda Geir henüz gelmemişti. Pencere kenarında bir masaya oturdum ve bira sipariş ettim. Birkaç dakika sonra Geir önümde durmuş elini bana uzatıyordu.

"Var mı bir haber?" diye sordu otururken.

"Hem evet hem hayır," dedim ve ona son günlerde olanları anlattım.

"Hep böyle dramatik olmak zorundasın," dedi. "Biraz sakinleşsen olmaz mı? İlla ya hep ya hiç olmak zorunda değil."

"Olmaz," dedim. "Bu durumda tam da öyle olmak zorunda."

"Mektubu gönderdin mi?"

"Hayır, henüz göndermedim."

Tam o sırada telefonuma mesaj geldi. Linda'dan.

"*Etkinlikte seni göremedim. Orada mıydın?*"

Yanıt yazmaya başladım.

"Şunu sonra yapamaz mısın?" dedi Geir.

"Hayır," dedim.

"*Gelemedim. Güzel geçti mi?*"

Mesajı gönderdim ve bardağımı Geir'e doğru kaldırdım.

"Şerefe," dedim.

Yeni bir mesaj geldi.

"*Özledim seni. Neredesin?*"

Özledim mi?

Kalbim göğsümde küt küt atmaya başladı. Yeni bir yanıt yazmaya başladım.

"Bırak şunu," dedi Geir. "Bırakmazsan giderim bak."

"Hemen bitiriyorum," dedim. "Az bekle işte."

"*Ben de seni özlüyorum. KB'deyim.*"

"Kesin Linda, değil mi?" dedi Geir.

"Öyle," dedim.

"Aklını yitirmiş gibi görünüyorsun, farkında mısın? Seni gördüğümde neredeyse kapıdan geri dönüyordum."

Yeni mesaj.

"*Yanıma gel Karl Ove. Folkoperan'dayım. Bekliyorum.*"

Ayağa kalktım.

"Kusura bakma Geir ama gitmem gerek."

"Hemen mi?"

"Evet."

"Ya saçmalama be. Yarım saat bekleyiversin ne olacak? Metroyla ta buraya kadar tek başıma oturup içmek için gelmedim. Onu evde de yapabilirdim."

"Çok üzgünüm," dedim. "Ararım seni sonra."

Koşarak sokağa çıktım, bir taksi çevirdim, dört yol ağzındaki ışıklarda sabırsızlıktan çığlık atabilirdim, ama sonra araç Folkoperan'ın oraya döndü, ücreti ödeyip indim.

Birinci katta oturuyordu. Onu görür görmez, acele etmemi gerektiren bir şey olmadığını anladım.

Gülümsedi.

"Ne çabuk geldin!" dedi.

"Sanki çok acilmiş gibi bir fikre kapılmıştım."

"Hayır, hayır, alakası yok."

Ona sarılıp oturdum.

"Bir şey içecek misin?" dedim.

"Sen ne içeceksin?"

"Bilmem. Kırmızı şarap?"

"İyi fikir."

Bir şişe kırmızı şarabı bölüştük, havadan sudan konuştuk, anlamsız şeylerden, hep kendi aramızdaydı, ne zaman gözlerimiz buluşsa içimden bir akım geçiyor, gümbürtü kopuyordu, bu atan kalbimin sesiydi.

"Vertigo'da parti var şu anda," dedi. "Gitmek ister misin?"

"Olur. İyi fikir."

"Stig Sæterbakken de orada."

"Belki de gitmesem daha iyi. Bir seferinde onu yerden yere vurmuştum. Ve okuduğum bir röportajında onu yerden yere vuran bütün yazıları sakladığını söylüyordu. Benim yazdığım, içlerindeki en fenası olabilir. Morgenbladet Gazetesi'nde tam sayfaydı. O da bir seferinde bir tartışma programında Tore'yle bana yüklenmişti. Bize Faldbakken & Faldbakken demişti. Ama bu tabii sana bir şey ifade etmez."

Başını iki yana salladı.

"Başka bir yere de gidebiliriz?"

"Hayır, hayır, olmaz. Oraya gidiyoruz."

Folkoperan'dan çıktığımızda hava kararmaya başlamıştı. Bütün gün orada duran bulutlar yoğunlaşmıştı.

Taksiye bindik. Vertigo bir bodrum katındaydı, geldiğimizde her yer insan kaynıyordu, hava sıcak ve sigara dumanından ağırdı, Linda'ya döndüm ve belki çok kalmamız gerekmez dedim.

"Şu Knausgaard değil mi?" dedi bir ses. Sese doğru döndüm. Sæterbakken'di. Gülümsüyordu. Yanındakilere durumu izah etti:

"Knausgaard ve ben düşmanızdır. Öyle değil mi?" dedi ve bana baktı.

"Ben değilim," dedim.

"Ödleklik yapma şimdi," dedi. "Ama haklısın, yaşananları arkamızda bıraktık. Yeni bir roman yazıyorum ve senin yaptığını yapmaya çalışıyorum. Senin stilinde yazıyorum."

Vay be, diye düşündüm. Ne kompliman ama!

"Hadi ya," dedim. "İlginçmiş."

"Evet, hem de çok ilginç. Bekle ve gör!"

"Görüşürüz," dedim.

"Aynen," dedi.

Bara gidip cin-tonik söyledik, iki boş sandalye bulup oturduk. Linda oradaki insanların çoğunu tanıyordu, etrafta dolanıp onlarla konuşuyor ve her seferinde yanıma dönüyordu. Gitgide daha da sarhoş oluyordum, ama Folkoperan'da Linda'yı ilk gördüğümde hissettiğim rahat ve gevşek modum devam ediyordu. Göz göze geldik, biz bir çifttik. Elini omzuma koydu, biz bir çifttik. Mekânın her köşesinde, başkalarıyla sohbetin tam ortasında gözlerimiz buluşuyordu ve bana gülümsüyordu, biz bir çifttik.

Orada birkaç saat geçirdikten sonra, mekânın arkasındaki küçük bir odadaki koltuklara çöktüğümüzde, Sæterbakken de yanımıza geldi ve bize ayak masajı yapmayı teklif etti. Bu işte iyi olduğunu iddia etti. Ben hayır, dedim, olmaz. Linda ayakkabılarını çıkardı ve ayaklarını kucağına uzattı. Adam onun gözlerinin içine bakarak ayaklarını ovmaya ve okşamaya başladı.

"Nasıl, iyiyim değil mi?" dedi.

"Evet, harika," dedi Linda.

"Şimdi senin sıran, Knausgaard."

"Ben almayayım."

"Korkuyor musun? Hadi ama, çıkar ayakkabılarını."

Sonunda söylediği gibi yaptım, ayakkabılarımı çıkarıp ayaklarımı kucağına uzattım. Tek başına rahatlatıcıydı, ama Stig Sæterbakken'in orada durup ayaklarımı mıncırıyor olduğu düşüncesi –yüzünde yalnızca şeytani olarak yorumlanabilecek bir gülümsemeyle– en kibar hâliyle söylemek gerekirse, durumu biraz bulandırıyordu.

Bitirdiğinde kötülük üstüne yazdığı deneme derlemesini sordum, sonra dolanmaya gittim, kadehleri birbiri ardına devirerek içtim, tam o sırada Linda ilişti gözüme, duvarın yanında bir

kızla konuşuyordu, Valborg Partisi'nde gördüğüm kızdı, adı Hilda mıydı, Wilda mıydı? Hayır ya Gilda'ydı.

Öyle güzeldi ki Linda.

Öyle canlı görünüyordu ki.

Gerçekten benim olabilir miydi?

Tam bunu düşünürken gözlerimiz buluştu.

Gülümsedi ve bana el salladı.

Yanına gittim.

Tam zamanıydı.

Ya şimdi ya hiç.

Yutkundum, elimi omzuna koydum.

"Bu Gilda," dedi.

"Daha önce tanışmıştık," dedi Gilda gülümseyerek.

"Gelsene," dedim.

Soran gözlerle baktı.

Gözlerindeki o koyuluk.

"Şimdi mi?" dedi.

Yanıt vermedim, sadece elini tuttum.

Tek bir söz söylemeden yürümeye başladık. Kapıyı açtık, merdivenleri tırmandık.

Bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu.

"Seni daha önce de bir kez böyle kenara çekmiştim," dedim. "Pek iyi sonuçlanmamıştı. Belki bu gece de bir halta yaramayacak. Ne olacaksa varsın olsun. Ama sana söylemem gereken bir şey var. Senle ilgili."

"Benle mi ilgili?" dedi önümde durup bana bakarken, saçları çoktan sırılsıklam, yüzü yağmur damlalarıyla ışıl ışıldı.

"Evet," dedim.

Ve sonra ona benim için ne ifade ettiğini anlattım. O mektupta yazdığım her şeyi söyledim. Dudaklarını, gözlerini, nasıl yürüdüğünü, kullandığı sözcükleri söyledim. Onu tanımadığım hâlde ona âşık olduğumu söyledim. Onunla beraber olmak istediğimi, tek istediğimin bu olduğunu söyledim.

Parmak uçlarında yükseldi, yüzünü bana yaklaştırdı, eğildim ve onu öptüm.

Ve her yer karanlığa gömüldü.

Ayaklarımdan tutmuş iki adam beni asfaltın üstünden, bir binanın girişine doğru çekiştirirken kendime geldim. Bir tanesi cep telefonuyla biriyle konuşuyordu, uyuşturucu olabilir, bilmiyoruz. Durdular, bana doğru eğildiler.

"Kendinde misin?"

"Evet," dedim. "Neredeyim?"

"Vertigo'nun dışında. Uyuşturucu kullandın mı?"

"Hayır."

"Adın ne?"

"Karl Ove Knausgaard. Bayıldım galiba. Sorun yok. Gayet iyiyim."

Linda'yı bana doğru gelirken gördüm.

"Kendine geldi mi?" diye sordu.

"Naber," dedim. "Neler oldu?"

"Tamam, gelmenize gerek kalmadı," dedi adam telefonda. "Her şey yolunda. Kendine geldi, fena görünmüyor."

"Bayıldın galiba," dedi Linda. "Birden yere yığıldın."

"Hassiktir," dedim. "Kusura bakma."

"Kusura bakılacak bir durum yok," dedi. "O söylediklerin. Hayatımda daha önce kimse bana böyle güzel şeyler söylememişti."

"İyi misin?" dedi adamlardan biri.

Başımı öne salladım, gittiler.

"Beni öptüğünde," dedim. "Sanki kara bir şey üstüme akın etti. Sonra da burada uyandım."

Ayağa kalktım, birkaç adım sendeledim.

"En iyisi eve gitmek," dedim. "Sen kal istersen."

Güldü.

"Bana gideriz. Ben seninle ilgilenirim."

"Benimle ilgilenmen fikrine bayıldım," dedim.

Gülümsedi ve montunun cebinden cep telefonunu çıkardı. Saçları kafasına yapışmıştı. Kıyafetlerimi inceledim. Pantolonum yağmurdan kararmıştı. Elimi saçımda gezdirdim.

"İlginç bir şekilde artık sarhoş değilim," dedim. "Ama acayip acıktım."

"En son ne zaman yedin?"

"Dün falan galiba. Sabah."

Taksi durağı yanıt verdiği sırada bana bakarak gözlerini devirdi, adresi verdi, on dakika sonra taksiye binmiş gecenin ve yağmurun içinden ilerliyorduk.

Uyandığımda ilk önce nerede olduğumu anlamadım. Ama Linda'yı görünce hatırladım. Ona sokuldum, gözlerini açtı, bir kez daha seviştik, ve öylesine doğru, öylesine güzeldi ki, bütün benliğimle hissediyordum, sadece o ve ben vardık ve bunu ona söyledim.

"Çocuklarımız olmalı," dedim. "Başka türlüsü doğaya karşı işlenmiş bir suç olur."

Güldü.

"Ciddi söylüyorum," dedim. "Çok eminim. Daha önce hiç böyle hissetmemiştim."

Gülmeyi bıraktı ve bana baktı.

"Sahiden mi?" dedi.

"Evet," dedim. "Eğer sen farklı düşünüyorsan, o başka. Ama hissediyorsun, öyle değil mi? Hissedebiliyorum."

"Bu gerçek mi?" dedi. "Burada yatağımda yatıyorsun? Ve benimle çocuk yapmak istediğini mi söylüyorsun?"

"Evet. Sen de böyle hissediyorsun, değil mi?"

Başıyla onayladı.

"Ama bunu asla söylemezdim."

Hayatımda ilk kez gerçek anlamda mutluydum. Hayatımda ilk kez mutluluğuma gölge düşürecek hiçbir şey yoktu. Sürekli beraberdik, her yerde birdenbire kenetleniyorduk, trafik ışıklarında, restoranda masada otururken, otobüslerde, parklarda, birbirimiz dışında hiçbir talep, hiçbir arzu yoktu. Tamamen özgür hissediyordum, ama sadece onunla beraberken, birbirimizden ayrıldığımız anda onu özlemeye başlıyordum. Tuhaftı, kuvvetler öylesine güçlü ve öyle iyiydiler ki. Geir ile Christina bizimle beraber olmanın tahammül edilemez olduğunu söylüyordu, gözümüz başkasını görmüyordu, ve doğruydu, kurduğumuz dünya dışında bir dünya yoktu. Yaz dönümü gecesinde Mikaela'nın kiraladığı kulübeye, Runmarö'ye gittik, kendimi bir İsveç gecesinde gülüp şarkılar söylerken bulmuştum, mutlu homurdanan bir budala,

çünkü her şey anlamlı geliyordu, her şey anlam yüklüydü, sanki dünyanın üstüne yeni bir ışık vurmuş gibiydi. Stockholm'de yüzmeye gittik, parklarda uzanıp kitap okuduk, restoranlarda yedik, ne yaptığımızın önemi yoktu, önemli olan bizim yapıyor olmamızdı. Hölderlin okudum ve şiirleri içime su gibi doluyordu, orada anlamadığım hiçbir şey yoktu, şiirlerdeki coşkuyla içimdeki coşku aynıydı, ve hepsinden öte, haziran, temmuz ve ağustos ayları boyunca güneş her gün parlaktı. Âşıkların yaptığı gibi, birbirimize hakkımızdaki her şeyi anlattık, bunun sonsuza dek böyle gitmeyeceğini bilmemize ve sürebilme ihtimalinin korkutucu olmasına rağmen –çünkü bunun, bütün bu mutluluğun bir yandan da dayanılmaz bir tarafı vardı– sanki bunu bilmiyormuşuz gibi yaşadık. Sonbahar kapıdaydı, ama kafamızı bununla yormuyorduk, her şey bu denli muhteşemken nasıl yorabilirdik ki?

Bir sabah ben duştayken bana seslendi, yatak odasına gittim, pencere kenarında olduğu için gökyüzünü görebildiğimiz yatakta çırılçıplak uzanıyordu.

"Bak," dedi. "Bulutu görebiliyor musun?"

Yanına uzandım. Gökyüzü mükemmel bir mavilikteydi, ağır ağır süzülen tek bir bulut dışında hiç bulut yoktu. Kalp şeklindeydi.

"Evet," dedim ve elini sıktım.

Güldü.

"Her şey mükemmel," dedi. "Daha önce hiç böyle olmamıştı. Seninle öyle mutluyum ki. Çok mutluyum!"

"Ben de," dedim.

Tekneyle takımadalara gittik. Ormanın içindeki bir öğrenci misafirhanesinin dışarı tarafında bir kulübe kiraladık. Adanın çevresinde saatler süren yürüyüşlere çıktık, ormanın derinlerine daldık, her şey çam ve süpürge otu kokuyordu, birdenbire sarp bir kayalığa çıktık: Aşağımızda deniz uzanıyordu. Yürümeye devam ettik, bir çayıra çıktık, durup inekleri izledik, onlar da bizi izledi, güldük, birbirimizin fotoğraflarını çektik, bir ağaca tırmandık, iki çocuk gibi tepesinde oturup gevezelik ettik.

"Bir seferinde," dedim. "Babama benzin istasyonundan sigara almıştım. Evden iki kilometre kadar uzaktaydı. Yedi ya da sekiz

yaşlarında olmalıyım. Oraya giden yol ormanın içinden geçiyordu. Yolu avucumun içi gibi biliyordum. Birden çalıların içinden bir hışırtı duydum. Durup baktım. Orada inanılmaz muhteşemlikte bir kuş gördüm, bilirsin, iri ve rengârenk. Böyle bir şeyi daha önce hiç görmemiştim, sanki uzaklardan, egzotik bir kıtadan gelmiş bir misafir gibiydi. Afrika ya da Asya'dan. Birden havalanıp uçup gözden yitmişti. Bir daha hiç öyle bir kuş görmedim, ne olduğunu da hiç öğrenemedim."

"Gerçekten mi?" diye sordu Linda. "Aynı şey bir kere benim de başıma geldi. Bir kız arkadaşın yazlığındayken. Bir ağaçta oturuyordum, evet, şu andaki gibi, arkadaşlarımın dönmesini bekliyordum. Sabırsızlandım ve aşağı atladım. Amaçsızca ortalarda dolandım ve birdenbire muhteşem rengârenk bir kuş gördüm. Ben de o günden beri bir daha hiç öyle bir kuş görmedim."

"Doğru mu bu?"

"Evet."

İşte böyleydi, her şey anlam doluydu ve hayatlarımız birbirine örülmüştü. Adadan eve dönerken ilk çocuğumuzun ismi ne olmalı diye konuştuk.

"Eğer oğlan olursa," dedim, "basit bir isim tercih ederim. Ola. Ola'yı hep sevmişimdir. Sen ne dersin?"

"Güzel," dedi. "Çok Norveçli bir isim. Beğendim."

"Evet," dedim pencereden dışarıyı seyrederek.

Küçük bir tekne karşıya geçerken dalgalara batıp çıkıyordu. Yan tarafındaki tescil plakasında OLA yazıyordu.

"Şuraya baksana," dedim.

Linda öne eğildi.

"O hâlde tamamdır," dedi. "Ola olacak!"

Bir gece geç saatte benim evime giden yokuşu çıkıyorduk, ilişkimizin hâlâ ilk, ateşli evresindeydik, kısa bir sessizlikten sonra şöyle söyledi:

"Karl Ove, sana söylemem gereken bir şey var."

"Evet?"

"Bir seferinde canımı almaya kalkışmıştım."

"Nasıl?"

Yanıt vermedi, önüne, yere bakıyordu.

"Uzun zaman önce miydi?"

"İki yıl önce galiba. Klinikteyken."

Ona baktım, bana bakamıyordu, yanına sokulup ona sarıldım. Uzun süre öyle kaldık. Sonra merdivenleri çıktık ve asansöre bindik, daireme girdik, yatağıma oturdu, ben pencereyi açtım, geç saatlere uzanan yaz gecesinin bütün sesleri bize kadar ulaştı.

"Çay ister misin?" diye sordum.

"Çok iyi olur." dedi.

Ufak mutfağa gittim, su ısıtıcısını çalıştırdım, iki fincan çıkartıp içlerine çay poşetlerini koydum. Sonra bir tanesini ona uzattım, kendim ayakta durup pencerenin önünde çayımı yudumlarken o olanları anlatmaya başladı. Annesi onu hastaneden almıştı, dairesinden bir şey almaya gidiyorlardı. Yaklaştıklarında Linda koşmaya başladı. Annesi peşinden koşmuştu. Linda tüm gücüyle koşuyordu, kapıdan içeri girmiş, merdivenleri çıkmıştı, dairesine girip pencereye gitmişti. Birkaç saniye sonra annesi geldiğinde Linda pencereyi açmış ve çoktan çerçevesine tırmanmıştı. Tam atlayacakken annesi ona doğru koşturmuş ve onu içeri çekmişti.

"Deliye dönmüştüm," dedi. "Sanırım onu öldürebilirdim. Ona vurmaya başladım. Belki o şekilde içeride on dakika boğuştuk. Buzdolabını üstüne devirdim. Ama o daha güçlüydü. Elbette daha güçlüydü. Sonunda göğsümün üstüne oturdu ve pes ettim. Polisi aradı, onlar da gelip beni hastaneye geri götürdüler."

Bir sessizlik oldu. Ona baktım, bakışları benimkiyle buluştu, çabucak, kuş gibi.

"Çok utandığım bir şey bu," dedi. "Ama bir yerde, bunu öğrenmen gerekiyor diye düşündüm."

Ne söyleyeceğimi bilmiyordum. O zamanlar içinde olduğu durumla şu anki arasında derin bir uçurum vardı. En azından öyle hissediyordum. Ama belki de o öyle hissetmiyordu?

"Neden yaptın?" diye sordum.

"Bilmiyorum. O zaman da kafamda net değildi sanırım. Ama süreci hatırlıyorum. Yaz sonunda birkaç haftayı manik geçirmiştim. Bir akşam Mikaela bana gelmişti, mutfak masasının üstüne çömelmiş sayı sayıyormuşum. O ve Öllegård beni psikiyatri kliniğine

götürdüler. Bana uyku hapı verip Mikaela'ya beni birkaç günlüğüne evinde ağırlayıp ağırlayamayacağını sordular. Daha sonra, sonbahar boyunca bir evreden diğerine geçtim durdum. Ve sonra öyle derin bir depresyona girdim ki bir çıkış yolu olup olmadığını bile bilmiyordum. İnsanlarla buluşmaktan kaçınıyordum çünkü beni sağ gören son kişi olmalarını istemiyordum. Benimle ilgilenen terapist aklımdan intihar düşünceleri geçip geçmediğini sormuştu, gözyaşlarına boğulmuştum, seanslar arasındaki zamanlar için benim sorumluluğumu alamayacağını söylemişti ve beni kliniğe yatırdılar. Kliniğe kabul belgelerini gördüm. Bana soru sordukları andan benim yanıt verdiğim âna kadar dakikalar geçiyordu, bunu net hatırlıyorum, konuşmak imkânsız gibi bir şeydi. Bir şey söylemek imkânsızdı, sözcükler öylesine uzağımdaydı ki. Her şey acayip uzağımdaydı. Yüzüm tamamen kaskatıydı, tek bir mimik yoktu."

Bana baktı. Yatağa oturdum, fincanını masaya bıraktı ve sırtüstü yattı. Yanına uzandım. Dışarıda karanlıkta bir ağırlık, yaz gecelerine yabancı bir hacim vardı. Bir tren Riddarfjärden Nehri üstündeki köprüden gürültüyle geçti.

"Ölüydüm," dedi. "Bunun hayatı bırakmak istemekle bir ilgisi yoktu. Çoktan bırakmıştım. Terapist bir kliniğe yatırılacağımı söylediğinde birisi benimle ilgilenecek diye nasıl rahatlamıştım. Ama oraya gittiğimde her şey imkânsızdı. Orada kalamazdım. İşte o zaman bir plan tasarlamaya başladım. Oradan çıkmamın tek yolu evden giysi ve eşyalar almak için günlük izin koparmaktı. Birisinin bana eşlik etmesi gerekecekti, tek aklıma gelen annemdi."

Sustu.

"Ama eğer gerçekten *istemiş* olsaydım, kesin *başarırdım*. Şimdi düşünüyorum da. Pencereyi açmak zorunda değildim. Camdan fırlayabilirdim. Pek bir şeyi fark etmezdi. Ama gösterdiğim o dikkat... evet, eğer gerçekten, tüm kalbimle istemiş olsaydım, yapabilirdim."

"Yapamadığına sevindim," dedim elimi saçında gezdirirken. "Ama tekrarlanmasından korkuyor musun?"

"Evet."

Sessizlik oldu.

Kapının ardından odayı bana kiralayan kadının sesi geliyordu. Üstümüzdeki terasta biri öksürüyordu.

"Ben korkmuyorum," dedim.

Bana döndü.

"Korkmuyor musun?"

"Hayır. Seni tanıyorum."

"Her hâlimi değil."

"Elbette değil," dedim ve onu öptüm. "Ama bir daha asla olmayacak, buna eminim."

"O zaman ben de eminim." dedi gülümseyerek ve bana sarıldı.

Şehrin muhtelif köşelerindeki bir bardan ya da kafeden diğerine siyah taksiler içinde kâh yalnız kâh başkalarıyla sürüklendiğimiz ve içmenin korkutucu, yıkıcı değil de, bizi daha da yükseklere çıkaran bir dalga gibi olduğu, öylesine hafif ve aydınlık, sonu gelmeyen yaz geceleri usul usul ve hissettirmeden kararmaya başladı, sanki gökyüzü dünyaya iliştirilmiş gibiydi ve havadar açıklık kendine giderek daha az oyun alanı buluyordu, bir şey içini dolduruyor ve gece kımıltısız kalıncaya dek onu sabitliyordu, karanlık bir duvar geceleri inip sabahları kalkıyordu, ve o hafif, oradan oraya sürüklendiğimiz yaz gecesi, uyanır uyanmaz beyhude bir çabayla hatırlamaya çalıştığımız bir rüya misali birdenbire hayal edilemez olmuştu.

Linda Sahne Sanatları Enstitüsü'ne başladı, giriş dersi zordu, her türlü zorlu durumun içine itilmişlerdi, en iyi baskı altındayken öğrenilir inancı hâkimdi enstitüde. O, sabahları okula pedal çevirirken ben yazmak için kendi daireme gidiyordum. Meleklerle ilgili hikâyeyi 1944'te doğum servisinde yatan bir kadının hikâyesinin içine yerleştirmiştim, daha yeni doğum yapmış kadının düşünceleri oradan oraya savruluyordu, ama olmamıştı, metin çok uzaktaydı, mesafe çok büyüktü. Yine de devam ettim, sayfalarca didindim durdum, ama önemi yoktu, en önemli şey, hayır, hayatımdaki tek önemli şey Linda'ydı.

Bir pazar günü Karlaplan'ın yakınlarındaki Östermalm'deki bir kafede öğle yemeği yiyorduk, dışarıda oturuyorduk, Linda'nın

dizlerinin üstünde bir battaniye vardı, ben bir kulüp sandviç yiyordum, Linda tavuklu salata, sokaklara pazar sessizliği hâkimdi, aşağıdan gelen kilise ayinine çağıran çanlar yeni çalmıştı. Arkamızdaki masaya üç kız oturdu, onların arkasında da iki adam. Yola yakın masalara küçük serçeler geliyordu. Oldukça evcil görünüyorlardı, arkada bırakılan tabaklara hoplayarak yaklaşıyor, gagalarıyla yemeği didiklerken başlarını tümüyle sallıyorlardı.

Birden gökyüzünde bir gölge belirdi, başımı kaldırıp baktım, devasa bir kuş, çığlık atarak bize doğru pike yapıyordu, sonra üstünde küçük kuşların bulunduğu masaya yöneldi, pençesiyle birini kapıp tekrardan yükseldi.

Linda'ya döndüm. Ağzı bir karış açık gökyüzüne bakıyordu.

"Biraz önce vahşi bir kuş serçelerden birini avladı mı yoksa rüya mı görüyorum?" dedim.

"Ömrümde böyle bir şey görmedim. Korkunçtu," dedi Linda. "Şehrin göbeğinde? Neydi o? Kartal mı? Şahin mi? Zavallı küçük kuş!"

"Kesin şahin olmalı," dedim gülerek. Sahne beni heyecanlandırmıştı. Linda gülümseyen gözleriyle bana baktı.

"Annem tarafından dedem keldi," dedim. "Bir tutam beyaz saçı kalmıştı. Küçükken bana saçını bir şahinin kaptığını söylemişti. Sonra da şahinin pençeleriyle saçı alıp onunla nasıl uçtuğunu canlandırmıştı. Kanıt da geriye kalan bir tutam saçıydı. Ve bir süre buna inanmıştım. Onu bulabilmek için gökyüzüne bakınmıştım. Ama hiç şahine rastlamamıştım."

"İşte görmüş oldun!" dedi Linda.

"Aynısı olduğundan emin değilim," dedim.

"Ben de," dedi gülümseyerek. "Ben beş yaşındayken kafeste hamster besliyordum. Yazın onu kafesinden dışarı salabildiğim yazlığımıza gitmiştik. Kafesi çimlerin üstüne koydum, çimlerde oynamasına izin verdim. Bir sabah terasta durmuş onu izlerken, yırtıcı bir kuş doğruca üstüne uçtu, ve hoop, hamsterim onunla beraber havalanmıştı."

"Gerçekten mi?"

"Evet."

"Korkunç!"

Güldüm, tabağımı itip bir sigara yaktım ve arkama yaslandım.

"Dedemin, annemin babasının bir silahı vardı, hatırlıyorum. Bazen onunla kargaları vururdu. Bir tanesini yaralamıştı, yani, bacağını uçurmuştu. Hayatta kalmıştı ve hâlâ da çiftlikte. En azından, Kjartan'a göre öyle. Tek bacaklı, gözlerini üzerine diken bir karga."

"Muhteşem," dedi Linda.

"Bir tür kuşların Kaptan Ahab'ı," dedim. "Ve dedem de yerde dolanan büyük beyaz balina."

Ona baktım.

"Onları tanımamış olman ne yazık. Severdin onları."

"Sen de benimkileri severdin."

"O öldüğünde sen oradaydın, değil mi?"

Başıyla onayladı.

"Felç geçirdi, sonra Norrland'a, İsveç'in kuzeyine gitti. Ama varamadan öldü."

Sigara paketimi aldı, bana baktı, başımla onayladım, o da bir tane aldı.

"Ama ben en çok anneanneme yakındım," dedi. "Stockholm'e bizi görmeye gelir ve bütün sorumlulukları üstlenirdi. İlk yaptığı şey evi tepeden tırnağa temizlemek olurdu. Hamur açar, yemek yapar, bizimle olurdu. Çok güçlüydü."

"Senin annen de öyle."

"Evet. Hatta giderek daha çok ona benzemeye başlıyor. Yani, Kraliyet Tiyatrosu'ndan ayrılıp şehir dışına yerleştikten sonra, sanki birdenbire o günlerdeki hayatına kaldığı yerden devam etmeye başlamış gibi. Kendi sebzelerini yetiştiriyor, bütün yemeğini kendisi yapıyor, yetiştirdiği ve indirimlerde aldığı mahsulleri doldurduğu dört tane derin dondurucusu var. Ve şimdi nasıl göründüğünü de umursamıyor, önceki hâline kıyasla en azından."

Bana baktı.

"Anneannemin kırmızı Kuzey Işıkları'nı gördüğü seferi anlatmış mıydım sana? Bütün gök kırmızıymış, ışık ileri geri dalgalanıyormuş, çok güzel görünse gerek, ama biraz da kıyamet gününü andırıyormuş. Dönüp bize bunu anlattığında, ona kimse

inanmamıştı. Bir süre sonra kendisi de inanmamaya başladı, kırmızı Kuzey Işıkları, duyulmuş mu hiç? Sen duydun mu?"

"Hayır."

"Ama seneler, seneler sonra, bir gece geç saatte Humlegården'da annemle dışarıdaydım. Ve aynısını gördük! Burada ara sıra Kuzey Işıkları olur, ama çok nadir, ama olur. O akşamki kırmızıydı! Annem eve gelir gelmez anneannemi aradı. Anneannem ağladı. Sonradan konu hakkında okuyunca öğrendim ki kırmızı Kuzey Işıkları çok nadir görülen bir meteorolojik olaymış."

Masanın üzerinden eğilip onu öptüm.

"Kahve içer misin?"

Başını evet anlamında salladı, içeri gidip iki kahve aldım. Tekrar dışarı çıktığımda, ve fincanı önüne masaya koyduğumda, başını kaldırıp bana baktı.

"Aklıma başka tuhaf bir hikâye geldi," dedi. "Belki de çok tuhaf değildir. Ama o zaman bana öyle gelmişti. Bir akşam Stockholm'ün açıklarındaki küçük adacıklardan birindeydim. Ormanda yalnız yürüyordum. Üstümde, gerçi çok da üstümde sayılmazdı, ağaçların hemen üstünde, bir zeplin gördüm. İnanılmaz büyülüydü. Hiç yoktan ortaya çıktı ve ormanın üstünde asılı kaldı ve sonra da kayboldu. Bir zeplin!"

"Zeplinler beni hep çok büyülemiştir," dedim. "Ta küçüklüğümden beri. Düşünebileceğim en fantastik şey onlar. Zeplinlerle dolu bir dünya! Of, içimde bir şeyleri harekete geçiriyor. Ama lanet adını koyamıyorum. Sence ne?"

"Eğer seni doğru tanıdıysam, sen küçükken en çok dalgıçlar, yelkenliler, uzay yolculuğu ve uzay gemileriyle ilgileniyordun? Bir keresinde buna benzer bir şey söylemiştin, dalgıçlar, astronotlar ve yelkenliler çiziyordun? Bu kadardı herhâlde, başka var mıydı?"

"Evet, aşağı yukarı öyle."

"Öyleyse ne diyebiliriz? Seyahate duyulan çılgın özlem? Dalgıçlar gidebilecekleri kadar derine inerler. Astronotlar çıkabilecekleri kadar yükseğe çıkarlar. Yelkenlilerin tarihimizde büyük yeri vardır. Ve zeplinler, bu hiç gerçekleşmemiş dünyaya aittir."

"Doğru sahiden. Ama öyle büyük ve etkisi altına alan bir şey değil. Daha çok kenarlarda gezen bir istek, anlarsın ya. İnsan kü-

çükken, dünyayla dopdolu oluyor, her şey onun hakkında oluyor. Direnmek fayda etmiyor. Ve direnmek zorunda da değilsin. En azından her seferinde. "

"Öyleyse?"

"Öyleyse ne?"

"Şimdi de uzaklaşmak istiyor musun?"

"Delirdin mi? On altı yaşından beri ilk kez bu yaz bunun özlemini duymadım."

Ayağa kalktık ve Djurgården'deki köprüye doğru yürümeye başladık.

"İlk zeplinler yönetilememiş ve bu sorunu çözmek için şahin gibi yırtıcı kuşların ve hatta kartalların gagalarına kablolar bağlayıp onları eğitmeye çabalamışlar, biliyor muydun?"

"Hayır," dedim. "Bildiğim tek şey, seni sevdiğim."

Önceden oldukça farklı bir şekilde rutinlerle dolu bu ilk günlerde, benim için müthiş bir özgürlük duygusu vardı. Erken kalkıyorduk, Linda bisikletiyle okula gidiyordu, ben bütün gün oturup yazıyordum, eğer onunla öğle yemeği yemek için Film Enstitüsü'ne gitmemişsem tabii, sonra yine akşamları buluşuyor ve yatana kadar beraber oluyorduk. Hafta sonları dışarıda yiyor ve geceleri sarhoş oluyorduk; hep takıldığımız Folkoperan'daki barda, ya da sevdiğimiz başka bir yer olan Guldapan'da, Folkhemmet'te ya da Odenplan'daki büyük barda.

Her şey eskisi gibiydi, ama aslında değildi, çünkü belli belirsizdi, öylesine belli belirsizdi ki, sanki olmuyormuş gibiydi, hayatlarımızdaki bir şey tılsımını yitirmişti. Bizi birbirimize çeken ve dünyaya iten ateş eskisi kadar parlak yanmıyordu. Küçük anlaşmazlıklar çıkabiliyordu, bir cumartesi sabahı kendime ait bir zamanım olsa ne kadar iyi olur diye düşünerek uyanmıştım, ikinci el kitapçıları dolaşsam, bir kafeye gitsem, gazeteleri karıştırsam... Ayağa kalktık, en yakındaki kafeye gittik, kahvaltı siparişi verdik, yani yulaf ezmesi, yoğurt, tost ekmeği, yumurta, meyve suyu ve kahve, sonra ben gazetelere daldım, Linda önündeki masaya ya da koridora bakındı, nihayetinde, illa okumak zorunda mısın dedi, konuşamaz mıydık? Evet, tabii ki, dedim gazeteyi kapatıp, sohbet

ettik, sorun değildi, kalbimdeki minik siyah nokta henüz gözle görülecek gibi değildi, kimse benden bir şey talep etmeden biraz kendi başıma kalıp okuma isteği hemencecik geçmişti. Ama sonra geçmediği zamanlar geldi, geçmediği gibi sonrasında ruh hâlimize ve davranışlarımıza bulaştı. Eğer beni seviyorsan, bana taleplerle gelmemelisin, diye düşündüm, ama söylemedim, kendisi anlasın istedim.

Bir akşam Yngve aradı, onunla ve Asbjørn'le Londra'ya gitmek ister miyim diye soruyordu, evet dedim, mükemmel olur. Kapatırken Linda beni odanın diğer köşesinden izliyordu.

"Kimdi o?" diye sordu.

"Yngve. Onunla Londra'ya gitmemi istiyor."

"Umarım evet dememişsindir?"

"Dedim. Dememem mi gerekirdi?"

"Ama beraber seyahat edecektik. Benimle seyahat etmeden onunla edemezsin!"

"Sen neden bahsediyorsun? Bunun seninle bir alakası yok."

Bakışlarını okuduğu kitaba indirdi. Gözleri kararmıştı. Öfkeye kapılmasını istemiyordum. Ama böyle bir anlaşmazlığın havada asılı kalması da katlanılmazdı, konunun netleşmesine ihtiyacım vardı.

"İnanılmaz uzun süredir Yngve'yle hiç zaman geçirmedim. Burada senin arkadaşların dışında kimseyi tanımadığımı unutma. Benimkiler hep Norveç'te yaşıyor."

"Ama Yngve daha yeni buradaydı, öyle değil mi?"

"Of ama Linda."

"İyi tamam git," dedi.

"Tamam," dedim.

Sonra, yataktayken, bu kadar anlayışsız olduğu için özür diledi. Önemli değil, dedim. Konuştuğumuza bile değmezdi.

"Birlikte olmaya başladığımızdan beri hiç ayrı kalmadık birbirimizden," dedi.

"Hayır," dedim. "Belki zamanı gelmiştir."

"Ne demek istiyorsun?"

"Ömrümüzün geri kalanını böyle dip dibe yaşayacak değiliz ya," dedim.

"Ben bir sakıncası olduğunu düşünmüyorum," dedi.

"İyi tabii, elbette sakıncası yok," dedim. "Ama ne demek istediğimi anlıyorsun ya."

"Tabii ki anlıyorum," dedi. "Ama katılıp katılmadığıma emin değilim."

Londra'dayken onu günde iki kez aradım ve paramın neredeyse tümünü ona aldığım bir hediyeye harcadım, birkaç haftaya otuzunu dolduracaktı, aynı zamanda, muhtemelen Stockholm'deki hayatıma ilk kez böyle bir mesafeden baktığım için fark ettim ki, kendime eve döndüğümde çekidüzen vermem, daha çok çalışmaya başlamam gerekiyordu, çünkü koca bir yazı mutlulukla ve hem içte hem de dışta savurganlık yaparak geçirmekle kalmamış, eylül ayını da hiçbir şey başarmadan tüketmiştim. İlk kitabım yayımlanalı dört yıl olmuştu ve seneler içinde biriktirdiğim sekiz yüz sayfalık çeşitli girişler haricinde ikinci kitaptan daha eser yoktu. Çıkış romanımı geceleri yazmıştım, gece saat sekizde kalkıp ertesi sabaha kadar çalışmıştım ve bunda yatan özgürlük, gecenin açtığı bu alan belki de yeni bir şeye başlamak için gereken şeydi. Bergen'deki son haftalarımda ve Stockholm'e geldiğim ilk haftalarda bir gece oğullarıyla yengeç avına giden babanın hikâyesinin bende uyandırdığı ilgiyle buna yaklaşmıştım, malum, oğullardan biri bendim. Bulduğum ölü bir martıyı babama göstermiştim, bana martıların bir zamanlar melek olduğunu anlatmıştı, sonra kovanın içinde kıpraşan yengeçlerle beraber tekneye atlayıp oradan ayrılmıştık. Geir Gulliksen "işte senin başlangıcın burada" demişti, haklıydı da, ama hikâyenin nereye gideceğini bilmiyordum, o nedenle son birkaç ay bununla uğraşmıştım. Sonra 1940'larda doğum servisindeki bir kadını yazdım, doğurduğu çocuk Henrik Vankels'in babasıydı, sonrasında kadının çocukla döneceği ev de şişelerle doluydu ve yenisini inşa etmek için yıktıkları derme çatma bir evdi. Ama hikâye gerçek değildi, her şey kulağa ters geliyordu, bununla hiçbir yere varamamıştım. Bu yüzden başka bir yön denedim. Yine aynı evde, geceleyin iki erkek kardeş yatağında yatmaktadır, babaları ölmüştür, biri uyumakta olan diğerine bakar. Bu da diğeri gibiydi, kafama yatmadı, ve çaresizliğim arttı, ben ömrü hayatımda bir roman daha yazabilecek miydim?

Londra'dan döndüğüm ilk pazartesi Linda'ya sonraki akşam buluşamayacağımızı, gece çalışmam gerektiğini söyledim. Olur, sorun değil, dedi. Dokuz gibi bir mesaj gönderdi, yanıt verdim, yeni bir tane gönderdi, Cora'yla beraber dışarıdaydı, yakınlarda bir yere oturup bira söylemişlerdi, ona iyi eğlenceler dileyip onu sevdiğimi yazdım, birkaç mesaj daha gidip geldi, sonra kesildi, ben de evine gittiğini düşünmüştüm. Ama öyle yapmamıştı, saat on ikiye doğru kapımı çaldı.

"Sen mi geldin?" dedim. "Ama ben yazacağımı söylemiştim?"

"Evet ama gönderdiğin mesajlar öyle sıcak ve sevgi doluydu ki. Gelmemi istersin diye düşündüm."

"Çalışmam gerek," dedim. "Cidden."

"Anlıyorum," dedi ama çoktan montunu ve ayakkabılarını çıkarmıştı. "Ama sen çalışırken ben şuraya kıvrılsam ne çıkar?"

"Böyle yazamayacağımı biliyorsun. Odada bir kedi varken dahi yazamam."

"Ama odada ben varken hiç denemedin. Bakarsın iyi bir etkisi olur!"

Öfkeden kudurmama rağmen hayır diyemedim. Buna hakkım yoktu, zira yazdığım rezil metnin ondan daha önemli olduğunu iddia etmiş olurdum. Gerçi o an sahiden de ondan önemliydi, ama bunu ona söyleyemezdim.

"Peki," dedim.

Çay içip açık pencerenin önünde sigara tüttürdük, sonra soyunup yattı. Oda küçüktü, çalışma masam en fazla bir metre ötedeydi, o odadayken konsantre olmam mümkün değildi, ayrıca onu istemememe rağmen gelmesi bana boğuluyormuşum hissi veriyordu. Ama henüz yatmak, onun kazanmasına izin vermek de istemiyordum, bu yüzden yarım saat sonra ayağa kalktım ve ona dışarı çıkacağımı söyledim, bu bir gösteriydi, ona kendi çapımda bu yaptığının bir parçası olmayacağımı gösteriyordum, böylece Söder'in puslu sokaklarında yürümeye başladım, bir benzin istasyonundan sosisli sandviç aldım, apartmanın altındaki banklara oturdum ve peşi sıra beş tane sigara içerken altımda uzanan ışıltılı şehri seyredip, yine ne oldu diye düşündüm. Nasıl olup da bu boktan duruma düşmüştüm?

Ertesi gece sabaha kadar çalıştım, bütün gün uyudum, onun dairesinde birkaç saat geçirdim, geri geldim ve bütün gece yazdım, uyudum ve akşamüstü Linda tarafından uyandırıldım, konuşmak istiyordu. Yürüyüşe çıktık.

"Artık benimle olmak istemiyor musun?"

"Olur mu, tabii ki istiyorum," dedim.

"Ama birlikte değiliz. Birbirimizi görmüyoruz bile."

"Evet, ama çalışmam gerekiyor. Anlıyorsun ya."

"Hayır, geceleri neden çalışman gerektiğini anlamıyorum. Seni seviyorum, hâliyle de seninle olmak istiyorum."

"Evet ama çalışmam gerek," dedim yine.

"Tamam," dedi. "Sen aynen devam et, bitsin."

"Ciddi söylüyor olamazsın."

Bana baktı.

"Gayet ciddiyim. Canın isterse dene."

"Beni bu şekilde yönetemezsin," dedim.

"Seni yönetmiyorum. Mantıklı bir talepte bulunuyorum. Madem beraberiz, o hâlde sürekli tek başıma olmak istemiyorum."

"Sürekli mi?"

"Evet. Eğer bunu kesmezsen seni terk ederim."

İç çektim.

"Ya lanet olsun tamam ya. Bırakacağım."

"Güzel," dedi.

Bunu ertesi gün Geir'e anlattım, siktir lan, dedi, sen aklını mı kaçırdın oğlum? Sen bir yazarsın amına koyayım! Başkasının gelip sana ne yapacağını dayatmasına izin veremezsin! Öyle tabii, dedim, ama mevzu tam olarak o değil. Mevzu bunun neye mal olduğu, dedim. Neye mal oluyor? dedi. İlişkiye, dedim. Pardon? dedi. İşte tam da o noktada katı olmalısın. Başka her konuda ödün verebilirsin ama bu konuda olmaz. Ama senin de iyi bildiğin üzere ben munisim, dedim. Uzun boylu ve munis, dedi ve güldü. Neyse, senin hayatın.

Eylül geçti, ağaçlardaki yapraklar sarardı, kızardı, düştü. Gökyüzünün mavisi koyulaştı, güneş alçaldı, hava açık ve soğuktu, ekim ortasında Linda bütün arkadaşlarını Söder'deki bir İtalyan

restoranında topladı, otuzunu doldurmuştu ve içinden gelen, ışıl ışıl yansıttığı ve beni gururlandıran bir ışıkla dolmuştu: Onunla beraber olan kişi bendim. Gururlu ve müteşekkir, hissettiklerim bunlardı. Şehir çevremizde parıldıyordu, eve dönerken Linda ona o sabah hediye ettiğim beyaz montu giymiş ve orada yürümek, onunla el ele tutuşmak, bu güzel ve benim için hâlâ yabancı olan şehrin göbeğinde olmak, içimden peş peşe zevk dalgaları yayılmasına sebep oluyordu. Hâlâ şehvet ve arzuyla doluyduk, çünkü hayatlarımız dönüşmüştü, yalnızca serseri bir rüzgâr misali değil, tepeden tırnağa. Çocuk yapmayı planladık. Mutluluk dışında başka herhangi bir şeyle karşılaşma ihtimali aklımızın ucundan bile geçmiyordu. En azından benim için öyleydi. Felsefe, edebiyat, sanat ya da politika ile ilgili olmayan, sadece hayatla ve nasıl yaşanması gerektiğiyle ilgili konulara asla kafa yormam. Duygularıma göre hareket ederim. Aynısı benden daha çok Linda için geçerliydi belki de.

O ara Bø'deki yazarlık okulunda ders vermem tekli edilmişti, aslında benlik bir iş değildi ama Thure Erik Lund iki hafta sürecek bir kurs verecekti ve ona beraber çalışmak isteyebileceği bir yazar seçmesini söylemişlerdi. Linda iki haftalık süreyi uzun buldu, o kadar zaman ondan ayrı kalmamı istemiyordu, ve benim aklımdan da evet, ben Norveç'teyken Linda o kadar süre burada yalnız kalamaz diye geçmişti. Ama teklifi kabul etmek istiyordum. Yazılarımda bir ilerleme yoktu, farklı bir şeyler yapmaya ihtiyacım vardı ve Thure Erik en beğendiğim yazarlardandı. Bir gece bu konuyu anneme açtım, çocuğunuz yok, neden iki hafta yalnız kalamıyormuş ki? Bu senin işin, dedi. Haklıydı da. Böyle durumlarda bir adım yana kayınca manzara netleşiyordu. Ama o adımı hiç atmıyor gibiydim, Linda ve ben birbirimize her anlamda fazla yakın yaşıyorduk: Linda'nın Zinkensdamm'daki evi karanlık ve dardı, bize ait bütün alan bir buçuk odaydı ve hayat sanki bizi yavaş yavaş yutuyordu. O önceki açıklık kapanmıştı, hayatlarımız öylesine uzun süredir birlikte sürüyordu ki giderek birbirine karşı katılaşmaya ve birbiriyle sürtüşmeye başlamıştı. Tek tek ele alındığında önemsiz sayılabilecek küçük tartışmalar yaşanıyordu, ama bir araya geldiklerinde ortaya bir motif çıkıyor, usul usul yerleşen yeni bir sistemi işaret ediyordu.

Provasında ona eşlik ettiğim bir gece, Slussen'deki bir benzin istasyonunda dönüp beni olmadık bir konu için azarlamış, cehenneme kadar yolun var demişti, neyin var diye sorduğumda cevap vermemişti ve adımlarını hızlandırıp çoktan on metre önüme fırlamıştı. Peşinden gittim.

Bir akşamüstü Hötorget'deki Saluhallen Pazarı'ndaydık, iki arkadaşımızla, Gilda ve Kettil'le yiyeceğimiz bir akşam yemeği için alışveriş yapıyorduk, ben pankek yapmayı önerdim. Gözlerini beni azarlarcasına belertti ve pankek çocuklar içindir, dedi. Çocuk partisi vermiyoruz. Tamam, dedim, o zaman krep deriz. Bu nasıl, iyi mi? dedim. Arkasını döndü.

Hafta sonları yürüyerek bu güzel şehri turluyorduk, her şey harikaydı, ama sonra birdenbire eskisi kadar harika olmamaya başladı, içinde bir karanlık açılmıştı ve ben ne yapacağımı bilmiyordum. Stockholm'e geldiğimden beri ilk defa bir başıma olduğum duygusu belirmişti içimde.

O sonbahar Linda dipsiz bir kuyuya düştü ve bana uzandı. Ne olduğunu anlamıyordum. Ama öyle klostrofobik bir hâle gelmişti ki, ona sırtımı dönmüştüm, onun kapatmaya çalıştığı bir mesafe koymaya çalışmıştım aramıza.

Venedik'e gittim, yayınevimin bana tahsis ettiği bir dairede yazdım, Linda da sonradan gelip bir haftaya yakın kalıp dönecek, ben birkaç gün daha yazmaya devam edip peşinden dönecektim. Öyle karanlık, öyle ağırdı ki, onu sevmediğimi, onu gerçekten sevmediğimi, onu istemediğimi, onu gerçekten istemediğimi, ilişkimizin yürümediğini, asla yürümeyeceğini, benim yürümesini istemediğimi, onu istemediğimi söyledi durdu.

"Ama istiyorum!" dedim sonbahar serinliğinde güneş gözlüklerinin ardına gizlenmiş gözlerimizle Murano'da yürürken. Ancak onu gerçekten sevmediğimi, onunla gerçekten birlikte olmak istemediğimi, sürekli yalnız olmak, kendi başıma kalmak istediğimi söylediğinde, söyledikleri daha da gerçeklik kazanıyordu.

Bu umutsuzluğu nereden geliyordu?

Bu duyguyu onda uyandıran ben miydim?

Soğuk muydum?

Sadece *kendimi* mi düşünüyordum?

Çalışma günüm bitip de ona gittiğimde neler olacağını artık kestiremiyordum. Mutlu mu olacaktı, güzel bir gece mi geçirecektik? Yoksa bir şeylere kızmış mı olacaktı, örneğin, artık her gece sevişmiyorduk, bu yüzden onu artık eskisi kadar sevmiyor muydum? Yatakta oturup televizyon mu seyredecektik? Långholmen'de yürüyüşe mi çıkacaktık? Oraya vardığımızda benim her şeyim olmak istemesiyle ilgili taleplerinde boğulacak, onu belli bir mesafede tutup, kafamdan sürekli olarak bu böyle devam edemez, bunun sona ermesi gerek diye geçirmeme sebep olması sonucunda aramızda normal neredeyse tek bir konuşma bile geçemeyecek, yakınlaşma çabaları boşa çıkacak, o bunun farkına vardığı anda da bunu en büyük teorisine, yani onu istemediğime kanıt olarak mı gösterecekti?

Ya da güzel vakit mi geçirecektik?

Giderek içime kapanmaya başlamıştım ve içime kapandıkça bana daha çok saldırmaya başlamıştı. Bana daha çok saldırdıkça da onun duygu dalgalanmalarının daha çok farkına varıyordum. Bilinçli değilse de, esrarengiz bir şekilde onun çeşitli ruh hâllerinin ayırdındaki duygularımla, düşüncelerinin meteoroloğu gibi takip ediyordum onu. Eğer kızgınsa içimdeki tek şey onun mevcudiyeti oluyordu. Sanki odada hırlayan devasa bir köpek vardı ve benim onunla baş etmem gerekiyormuş gibiydi. Bazen, oturmuş sohbet ederken, onun gücünün, deneyimlerinin derinliğinin farkına varırdım ve kendimi onun altında hissederdim. Bazen bana yaklaştığında ve ona sarıldığımda, ya da bir yere uzandığımızda ve ona sarıldığımda, ya da onunla sohbet ederken ve o kendine bütünüyle güvensiz ve tedirgin hâliyle dururken, kendimi öylesine güçlü hissederdim ki başka her şey silinirdi. Sabit her şeyi sallayıp her an herhangi birinden büyük patlamalar doğabilecek bu dalgalanmalar ve sonrasında gelen teskin edici barış ve ortamın yumuşaması aralıksız olarak devam etti, asla ara vermedi, ve yalnız olduğum duygusu, onunla birlikteyken bile giderek artmaya ve güçlenmeye başladı.

Birbirimizi tanıdığımız bu kısa sürede yaptığımız hiçbir şeyi yarım yapmamıştık, ve bu da farklı değildi.

Bir gece kavga etmiştik, sonra da barışıp çocuklardan konuşmaya başladık. Linda Sahne Sanatları Enstitüsü'ne devam ederken

çocuk sahibi olmaya karar vermiştik, eğitimine altı aylığına ara verebilirdi, sonrasında o eğitimini tamamlarken de bayrağı ben devralırdım. Bu işin yürüyebilmesi için kullandığı ilaçları bırakması gerekiyordu ve buna hazırlanıyordu, doktorları isteksizdi ama terapisti onun kararının arkasındaydı, neticede son kararı ona bırakmışlardı.

Neredeyse her gün bunu konuşuyorduk.

Ben de şimdi, belki de bunu ertelemeliyiz dedim.

Daire, köşede sesi kapalı çalışan televizyondan gelen ışık haricinde karanlıktı. Sonbaharın karanlığı pencerenin ardında sanki bir deniz gibi uzanıyordu.

"Belki de bunu biraz ertelemeliyiz," dedim.

"Efendim?" dedi Linda ve gözlerini bana dikti.

"Biraz bekleriz mesela, nasıl gidiyor bakarız. Sen de o sırada eğitimini tamamlarsın falan..."

Ayağa kalktı ve bana bütün gücüyle bir tokat attı.

"Asla!" diye bağırdı.

"Ne yapıyorsun sen?" dedim. "Aklını mı kaçırdın? *Nasıl tokat atarsın bana*?"

Yanağım yanıyordu. Gerçekten çok sert vurmuştu.

"Ben gidiyorum," dedim. "Bir daha dönmemek üzere. Bu iş bitti."

Arkamı dönüp koridora çıktım, askıdan paltomu aldım.

Arkamdan hıçkırıklarla acı acı ağlıyordu.

"Gitme Karl Ove," dedi. "Beni şimdi terk etme."

Arkamı döndüm.

"Canın ne isterse onu yapabileceğini mi sanıyorsun? Böyle mi düşünüyorsun?"

"Affet," dedi. "Gitme kal. Bir tek bu gece, ne olur."

Kapının önünde karanlıkta kıpırdamadan durdum ve tereddütle ona baktım.

"Tamam," dedim. "Bu gece kalacağım. Ama yarın gidiyorum."

"Teşekkür ederim." dedi.

Sabah yedi gibi uyandım ve kahvaltı yapmadan evden çıktım, hâlâ kirasını ödemeye devam ettiğim kendi daireme gittim. Bir fincan kahve yapıp terasa çıktım, oturdum, sigara içip şehri seyrederken şimdi ne yapacağımı düşündüm.

Onunla kalamazdım. Bu mümkün değildi.

Cepten Geir'i aradım, benimle Djurgården'e gelir miydi, biraz önemliydi, biriyle konuşmam gerekiyordu. Tabii, gelebilirdi, ama önce bir iki iş halletmesi gerekiyordu, Nordiska Müzesi'nin oradaki köprüde buluşabilirdik, oradan yolun sonuna, öğle yemeği yiyebileceğimiz bir restorana kadar yürürdük. Öyle de oldu, beton grisi gökyüzünün altında, yapraklarını dökmüş ağaçların arasından, sarı, kızıl, kahverengi yapraklarla döşenmiş bir patikada yürüdük. Yaşananlar hakkında hiçbir şey anlatmadım, çok utanç vericiydi, onun bana vurması kimseye anlatabileceğim bir şey değildi, sonra hakkımda ne düşünürlerdi? Ona sadece tartıştığımızı ve artık ne yapacağımı bilmediğimi söyledim. Hislerime kulak vermem gerektiğini söyledi. Ne hissettiğimi bilmediğimi söyledim. Bildiğimden emin olduğunu söyledi.

Ama bilmiyordum. Onun üzerine iki farklı duygu dizisine sahiptim. Bir tanesi, bırak, senden çok şey isteyecek, bütün özgürlüğünü yitireceksin, tüm zamanını onun için kullanacaksın, ve değer verdiğin diğer tüm şeylerle, bağımsızlığın ve yazıyla bir arada nasıl yürüyecek diyordu. Diğeri, onu seviyorsun, sana başka kimsenin veremediği bir şey veriyor, ayrıca senin kim olduğunu, ama gerçek anlamda kim olduğunu biliyor diyordu. İki duygu dizisi de eşit derecede doğruydu, ama birbiriyle uyuşmuyordu, biri diğerini dışarıda bırakıyordu.

O gün ondan ayrılma hissi ağır basıyordu.

Geir'le ben Västertorp'a giden metrodayken telefonum çaldı. O akşam onda yemek yer miyiz diye sordu, yengeç almıştı, benim en sevdiğim. Olur, dedim, zaten her hâlükârda konuşmamız gerekiyordu.

Anahtarım olmasına rağmen zili çaldım, kapıyı açtı ve ölçülü bir gülümsemeyle bana baktı.

"Merhaba," dedi.

Çok sevdiğim beyaz bluzunu giymişti.

Bir eli sanki bana sarılmaya niyetlenmişçesine öne uzandı, ama durdu ve onun yerine bir adım geriledi.

"Merhaba," dedim.

"Buyur."

"Sağ ol." Montumu askıya astım, bedenim hafifçe ondan uzağa doğru eğilmişti. Döndüğümde bana doğru uzandı, sarıldık.

"Aç mısın?"

"Evet, çok açım."

"O hâlde hemen sofraya oturalım."

Peşinden odanın diğer ucunda, pencerenin yanında duran masaya gittim. Beyaz örtü sermişti. İki tabak, kadehler, iki şişe bira arasında üç mumlu bir şamdan vardı, üç küçük alev titriyordu. Bir tabak dolusu yengeç, bir sepet beyaz ekmek, limon ve mayonez.

"Meğer yengeçler konusunda çok becerikli değilmişim," dedi. "Nasıl açacağımı bilmiyorum. Sen biliyor olabilir misin?"

"Sayılır," dedim.

Bacaklarını kırdım, kabuğunu açtım, göbeğini ayırdım, Linda da şişelerin kapaklarını açtı.

"Bugün neler yaptın?" dedim, ona neredeyse tamamen dolu bir kabuk uzatırken.

"Okula gidecek durumda değildim, ben de Mikaela'yı aradım ve beraber öğle yemeği yedik."

"Olanları anlattın mı?"

Başını evet anlamında salladı.

"Bana vurduğunu?"

"Evet."

"Ne dedi peki?"

"Çok bir şey söylemedi. Dinledi daha çok."

Bana baktı.

"Beni affedebilir misin?"

"Elbette. Sadece neden yaptığını anlamıyorum. Kontrolünü nasıl bu şekilde kaybedebiliyorsun? Çünkü isteyerek yapmadın herhâlde? Yani düşündüğünde?"

"Karl Ove," dedi.

"Efendim?"

"Çok üzgünüm. İnanılmaz üzgünüm. Ama söylediğin şey bana öylesine ağır geldi ki. Seninle tanışmadan önce, çocuk sahibi olmayı aklımın ucundan bile geçirmeye cesaret edemezdim. Etmedim de. Hatta sana âşık olduğumda bile yapmadım bunu. Ama sonra sen dillendirdin bunu. İlk senin ağzından çıktı, hatırlıyor musun?

Ta o ilk sabah. Senden çocuğum olmasını istiyorum. Ve ben ne kadar sevinmiştim. Acayip, aklımı yitirircesine sevinmiştim. Hem de sadece bir olasılığın doğmasına. Bu olasılığı bana aşılayan sendin. Ama sonra... dün... evet, sanki bu olasılığı elimden geri almış gibiydin. Bunu belki ertelememiz gerek dedin. Bu bana o kadar çok dokundu, öylesine yıkıcıydı ki, sonra... ben... bütün kontrolümü yitirdim."

Yengeç kabuğunu ekmek diliminin üstünde tutarken ve kenarlardan sarkan eti bıçakla ayırmaya çalışırken gözleri nemliydi.

"Anlıyor musun?" dedi.

Başımı öne salladım.

"Elbette anlıyorum. Ama duyguların ne kadar yoğun olursa olsun öyle her aklından geçeni yapamazsın. Böyle bir şey olabilir mi ya. Olmaz. Ben bu şekilde yaşayamam. Her an bana cephe alıp bir tokat patlatabilirmişsin hissiyle yaşanır mı? Hayır, ben böyle yaşayamam. Bizim beraber olmamız gerek, öyle değil mi? Nasıl düşman oluruz, bu olmaz, buna güç dayanmaz. Olmaz Linda."

"Hayır," dedi. "Kendime çekidüzen vereceğim. Sana söz veriyorum."

Bir süre konuşmadan oturduk ve yemeğimizi yedik. İçimizden biri konuyu gündelik bir mevzuya getirdiği anda yaşananlar geride kalmış olacaktı.

Hem istiyor hem istemiyordum.

Dilimin üstündeki yengeç eti hem pürüzsüz hem de pütürlüydü, kızıl kahve rengiydi, kırsalda yerlere düşmüş yapraklar gibiydi, mayonezin şekeriyle yumuşamış ama yine de limonun ekşisiyle keskinleşmiş, tuzlu acımtırak denizin tadı birkaç saniyeliğine tüm duyularımı esir aldı.

"Güzel olmuş mu?" diye sordu gülümseyerek.

"Evet, gerçekten çok güzel," dedim.

Ona birlikte uyandığımız ilk sabah söylediğim şey öylesine söylenmemişti, gerçekten bütün kalbimle ve ruhumla hissederek söylemiştim. Ondan çocuk sahibi olmak istiyordum. Daha önce hiç böyle hissetmemiştim. Ve bu his yüzünden, ki doğru olduğuna emindim, ondan çocuk istiyordum.

Ama her ne pahasına olursa olsun mu?

Annem Stockholm'e geldi, bir restoranda Linda'yla tanıştırdım, iyi geçmiş gibi görünüyordu, Linda parlamıştı, hem çekingen hem de dışa dönüktü, o esnada ben annemi ve tepkilerini seyrediyordum. Annem bende kalıyordu, binanın kapısında ona iyi geceler dedim, içeri girdi, sonra ben koşarak on dakikalık mesafede olan Linda'nın evine gittim. Ertesi gün, bir kafede kahvaltı yapmak için onu evden aldığımda annem apartmanda ışıkları yakamadığını anlattı, bu yüzden daireye girmesi neredeyse bir saat sürmüştü.

"Daha merdivenlerdeyken ışık kendiliğinden söndü," dedi. "Otomatik ya. Burnumun ucunu bile göremiyordum."

"Enerji tasarrufu yapan İsveçliler işte," dedim. "Işıkları söndürmeden hiçbir odadan çıkmazlar. Ortak alanlarda da zaman ayarlı ışıklar var. Peki ışığa neden basmadın apartmanda?"

"Çünkü düğmenin nerede olduğunu göremeyeceğim kadar karanlıktı içerisi."

"E düğmeler fosforlu ya."

"Aaa, demek o parlayan şeyler düğmelerdi!" dedi. "Ben onları yangın alarmı falan sandım ya."

"Çakmak peki?"

"Evet, en sonunda o aklıma geldi. Kendimi o kadar çaresiz hissettim ki sigara içmek için el yordamıyla aşağı indiğimde birden kafama dank etti. Sonra çıktım da kilidi açıp eve girebildim."

"Klasik sen."

"Aman ne var, olabilir," dedi. "Sonuçta burası başka bir ülke. Ayrıntılar farklı."

"Linda hakkında ne düşünüyorsun peki?"

"Çok tatlı bir kız," dedi.

"Evet, değil mi?" dedim.

Zaten bunu söylemesine gerek bile yoktu. Linda'yı seveceği konusunda hiç şüphem yoktu çünkü, sadece uzun ve yerleşik bir ilişkiden daha yeni çıkmıştım. Hatta hâlâ evliydim. Tonje ailenin bir parçasıydı; bu kadar basit. İlişkimiz bitmişse bile ona karşı hissedilenler henüz bitmemişti. Yngve o artık olmadığı için üzgündü, belki annem de öyleydi. Yaz sonunda Tonje'yle bütün mal varlığımızı travmasız bir şekilde –zira birbirimize karşı iyiydik– bölüşmüştük, kederin beni yokladığı o tek seferde bodrum

katından bir şey alıyordum, birdenbire ağlamaktan hıçkırıklara boğulmuştum, bizim birlikte bir hayatımız vardı ve şimdi sona ermişti. Çatışmasız geçen günlerden sonra, kedimizle beraber annemin Jølster'deki evine gittim, çünkü kediye artık annem bakacaktı. Ona Linda'dan ilk o zaman bahsettim. Hoşuna gitmediği açıktı, ama hiçbir şey söylemedi. Yarım saat sonra dudaklarından öyle bir cümle çıkmıştı ki ona şaşkınlıkla bakakalmıştım. Hiç annemin söyleyeceği türden bir cümle değildi. Başka insanları göremediğimi, tamamen kör olduğumu ve her yerde sadece kendimi gördüğümü söylemişti. Baban, dedi, doğrudan insanlara bakardı. Kim olduklarını hemen görürdü. Sen bunu hiç yapmadın. Evet, dedim, belki de hiç yapmadım.

Haklı olduğundan emindim, ama bu o kadar önemli değildi, önemli olan, babamı, o korkunç insanı bir şekilde benim üstümde bir konuma yerleştirmesi ve bunu biraz da bana kızgın olduğu için yapmış olmasıydı. Çünkü bu yeni bir şeydi, annem bana hiç kızmazdı.

O sıralar Linda'yla hâlâ parlak günlerimizdeydik ve benim nasıl aşkla aydınlandığımı, nasıl yaşama sevinci dolduğumu görmüş olmalıydı.

Altı yedi ay sonra Stockholm'de her şey bambaşkaydı. Öfkeyle doluydum, ilişki öylesine klostrofobik ve karanlıktı ki ayrılmak istiyordum, ama yapamıyordum, çok zayıftım, onu düşünüyor, ona acıyordum, bensiz kaybolurdu, çok zayıftım, onu seviyordum.

Sonra geldi oturup hevesle ve şevkle aklımıza gelen her konuda sohbet ettiğimiz Film Enstitüsün'deki, evimizdeki, ya da dışarıda, kafelerdeki öğle yemekleri; anlatacak o kadar çok şey, konuşacak öyle çok konu vardı ki, sadece benim ve onun hayatının nasıl olduğu değil, aynı zamanda içindeki tüm insanlarıyla beraber bizim hayatımızın şimdi nasıl olduğu hakkında. Eskiden kendi içimin derinliklerinde olurdum, insanları oradan incelerdim, sanki arka bahçemden gibi. Linda beni eşiğime, her şeyin daha yakın olduğu ve her şeyin daha güçlü göründüğü dışıma çıkarmıştı. Sonra geldi Cinemateket'deki filmler, şehirde dışarı çıktığımız geceler, Gnesta'da annesinde geçirdiğimiz hafta sonları, ormanın sükûneti

içinde bazen küçük bir kız gibi görünürdü ve ne kadar kırılgan olduğunu açık ederdi. Sonra Venedik'e yaptığımız seyahat; *bağırarak* onu sevmediğimi söylemişti, defalarca bağırmıştı hem de. Geceleri sarhoş olup bize yeni ve yabancı ve korkutucu gelen bir vahşilikle sevişiyorduk, o esnada değil ama ertesi gün, düşündüğümde, sanki birbirimize zarar vermek ister gibiydik. O gittikten sonra dışarıya çıkmaya bile mecalim yoktu, evin çatı katında yazmaya çalıştım, birkaç yüz metre ötedeki bakkala dahi güç bela sürüklüyordum kendimi. Duvarlar soğuk, sokaklar boş, kanallar tabutu andıran gondollarla doluydu. Gördüğüm şey ölü, yazdığım şey değersizdi.

Bir gün, soğuk İtalyan dairesinde yine böyle otururken aklıma Linda'yla birlikte olmaya başladığımız gece Stig Sæterbakken'in söylediği şey geldi: Sonraki romanında benim gibi yazmaya çalışacağını söylemesi.

Yüzüm birden utançla kavruldu.

Alaycı bir yorumdu ve ben anlamamıştım.

Ben gerçek söylüyor sanmıştım.

Of, böyle bir şeye kanmak için insanın ne kadar kendini beğenmiş olması gerekiyordu? Bir insan nasıl bu kadar salak olabilirdi? Bunun bir sınırı yok muydu?

Hızla ayağa kalktım, merdivenlerden koşar adım indim, giyinip bir saatliğine kanallar arasında dolanıp leş gibi yeşil derin suyun, antik taş duvarların güzelliğini, bütün bu eğri büğrü, yıkılmakta olan dünyanın büyüsünü görmeye çalıştım, Sæterbakken'in alaycı yorumunu fark etmenin beni defalarca boğup geçmesinin yarattığı korkunç aczi içimden söküp atmaya çalıştım.

Birden karşıma çıkan geniş bir meydanda bir yere oturup kahve söyledim, bir sigara yaktım ve bunun belki de o kadar önemli olmadığını düşündüm.

Nispeten devasa görünen işaret ve orta parmaklarımı minik fincanın kulpundan geçirip onu dudaklarıma götürdüm, sonra sandalyeme yaslanıp gökyüzünü seyrettim. Labirenti andıran sokak ve kanallardan oluşan ağın içindeyken ona hiç dikkat etmemiştim, burası bir nevi yer altı pasajında yürüyormuşsun gibiydi. Dar sokaklar geniş meydanlara açıldığında ve gökyüzü bina

çatılarının ve kilise kulelerinin ardında ferahça uzandığında hep şaşırıyordum. Demek böyleydi, demek gökyüzü vardı! Güneş vardı! Sanki ben de açılıyordum; rengim ve ağırlığım hafifliyordu.

Bildiğim tek şey, Sæterbakken'in de benim heyecan dolu tepkimi alaycı bulmuş olabileceğiydi.

Sonbaharın sonlarına doğru hava birden soğudu, Stockholm'deki bütün sular ve kanallar dondu, bir pazar Söder'den Stockholm'ün Eski Şehir'ine buzun üstünde yürüyerek gittik, Notre Dame'ın Kamburu gibi aksak yürüdüm, güldü, fotoğraflarımı çekti, ben de onun fotoğraflarını çektim, her şey net ve açıktı, ona olan duygularım dâhil. Fotoğrafları bastırdık ve bir kafede oturup onlara baktık, eve koşup seviştik, iki film kiraladık, pizza aldık, bütün geceyi yatakta geçirdik. Her zaman hatırlayacağım günlerdendi; belki de normal ve sıradan olanın böylesine değerli olmasından.

Kış şehrin üstünde girdaplar hâlinde dönüp duran karıyla geldi çattı. Beyaz sokaklar, beyaz çatılar, yutulmuş sesler. Bir gece, amaçsızca bu beyazlığın ortasında dolanırken, belki de alışkanlıktan, Bastugatan boyunca devam eden tepeye yaklaşırken bana Noel'i nerede geçirmeyi planladığımı sordu. Evde, dedim, Jølster'de annemle. O da bize katılmak istiyordu. Ben daha çok erken, uygun kaçmaz dedim. Neden erkenmiş, dedi? Neden olduğunu biliyorsun, dedim. Hayır, bilmiyorum. Peki.

Bu bir kavgaya dönüştü. Bishops Arms'da önümüzde biralar, tek kelime konuşmadan öfke içinde oturduk. Telafi için Noel hediyem ona sürpriz bir seyahat oldu; Noel Bayramı'nın üçüncü günü Arlanda Havalimanı'na gittik, ona elimdeki Paris biletini uzatana dek nereye gideceğimizi bilmiyordu. Orada bir hafta kalacaktık. Ama Linda kaygı nöbetine girdi, büyük şehir olması onu strese soktu, durduk yerde tepesi atıyordu, sürekli manasız davranışlarda bulunuyordu. İlk gece akşam yemeği için bir yere oturduğumuzda, böyle lüks mekânlarda tam olarak nasıl davranmam gerektiğini bilmediğimden garson karşısında çekingenliğim tuttu ve Linda da bana küçümsemeyle dolu bir bakış attı. Of, umutsuzdu. Ben neye bulaşmıştım böyle? Hayatım nereye gidiyordu? Biraz alışveriş yapmak istiyordum ama bunun imkânsız olduğu belli olmuştu, zaten hiç hoşlaşmadığı Paris'ten şimdi hepten nef-

ret ediyordu, ama en çok da yalnız kalmaktan nefret ettiği için alışveriş fikrini rafa kaldırdım. On dokuzuncu yüzyıl ruhunu en yoğun taşıyan yapılardan Eyfel Kulesi'ne gittiğimiz seferdeki gibi günler iyi başlayıp karanlık ve manasız bir şekle bürünebiliyor, ya da kötü başlayıp iyi bitiyordu; Linda'nın Paris'te Marcel Proust'un gömülü olduğu mezarlığın yanı başında oturan bir arkadaşına ziyarete gidip sonrasında mezara uğradığımız seferde olduğu gibi. Ve yılbaşı gecesi, Bergen'deki Frankofon arkadaşım Johannes'in tavsiyesiyle gittiğimiz zarif, samimi restoranda mümkün olan her şekilde şımartılmıştık, yeni yıla bir saat kala kalkıp Sen Nehri boyunca el ele tutuşarak otelimize dönünceye dek eski günlerimizdeki gibi ışıl ışıl oturmuştuk orada. Ve Paris'te onu boğan artık her ne ise, eve dönmek üzere havalimanına geldiğimiz saniyede buharlaşıp gitmişti.

Ev sahibim dairesini satacaktı, böylece tüm eşyamı, yani, kitaplarımı, ocak ayının ilk günlerinde şehir dışındaki bir depoya taşıdım, daireyi temizleyip anahtarı teslim ettim. Linda bildikleri bir ofis var mı diye çevresine sordu, ve evet, Cora serbest çalışanların müşterek kullandığı bir yer duymuştu, Slussen'in bir yakasındaki küçük tepede, şatoyu andıran bir binanın en üstünde yerleri vardı, eski dairemin yaklaşık yüz metre ötesindeydi yalnızca, oradan bir oda tuttum ve gündüzleri orada çalışmaya başladım, zaten yeterince uzun olan başlangıçlar dosyamın sonuna bir yüz sayfa daha ekledim ve sonra yeniden başladım. Bu defa melek temasını kurcaladım biraz. Şu içinde bir sürü melek resmi olan ucuz sanat kitaplarından aldım, resimlerden biri ilgimi çekmişti; on altıncı yüzyıl giysileri içinde İtalya'nın kırsalında yürüyen üç melek. Onları yürürken gören birisi hakkında yazdım, koyunlara göz kulak olan bir çocuktu, koyunlardan birini kaybediyor, ağaçların arasında ararken melekleri görüyordu. Nadir görülecek bir sahneydi, ama çok da sıra dışı değildi, melekler ormanlarda ve insan aktivitelerinin sınırlarında yer alır ve bu insanlığın başından beri böyledir. Buraya kadar gelmiştim. Peki hikâye neydi?

Bunun benimle hiçbir alakası yoktu, ama bilinçli ama bilinçsiz, benim hayatımdan hiçbir şey taşımıyordu içinde, e bu da içine

girememem demekti, hikâyeyi ileri taşıyamıyordum. Nihayetinde Kızıl Maske Fantom ve Kafatası Mağarası hakkında da yazsam bir şey değişmezdi.

Hikâye neredeydi?

Anlamsız iş günleri birbirini kovaladı. Yazmaya devam etmek dışında bir alternatifim yoktu, başka hiçbir şey yoktu. Ofis alanını paylaştığım insanlar idare ederdi, ama öylesine radikal sol iyiliği ile doluydular ki dilim tutuluyordu, bir seferinde kahve makinesini beklerken biriyle girdiğim sohbette "negro" sözcüğünü kullanır kullanmaz karşımdaki sözümü kesip kullandığım sözcüğü düzeltmişti, birden fark etmiştim ki onların ofisini, mutfağını ve banyoyu temizleyen adam siyahiydi. Dil aracılığıyla dayanışmacı, eşitlikçi ve başkalarına yönelik iyilikseverliği bir ağ gibi üstüne örttükleri gerçeklik, kendi adaletsiz ve ayrımcı işleyişini onların altında devam ettiriyordu. Bunu söyleyemezdim. İçeri iki kez hırsız girmişti; bir sabah geldiğimde polis oradaydı, sorular soruyordu, bilgisayar ve fotoğraf ekipmanları çalınmıştı. Öndeki ana kapı değil de sadece bizim ofislere açılan kapı zorlandığından, bunu anahtarı olan birisinin yaptığı sonucuna vardılar. Sonradan bu konuyu tartıştık. Ortada anlaşılmayacak bir durum yok demiştim. Sonuçta, alt katımızda isimsiz uyuşturucu bağımlıları vardı. Bir tanesi kesin anahtarı ele geçirmişti. Herkes bana bakakaldı. Böyle konuşamazsın, dedi birisi. Şaşkınlıkla baktım ona. Bu ön yargı dedi. Kimin yaptığını bilmiyoruz. Herkes olabilir. Sırf uyuşturucu müptelası ve zorlu bir geçmişi var diye buraya girmiş olabileceği anlamına gelmez! Onlara bir şans tanımalıyız! Başımı öne salladım ve haklısın dedim, tam olarak bilemezdik. Ama içimde bir yerlerde sarsılmıştım. Aşağıda toplanan grubu yaptıkları toplantılardan önce ve sonra, merdivenlerin orada takılırken görmüştüm, para için her şeyi yapabilecek tiplerdi, ön yargı değildi bu, bariz bir hakikatti.

İşte bu, Geir'in bana anlattığı İsveç'ti. Ve o dönem onu özlemiştim. Bu tam ona göre bir hikâyeydi. Ama o Bağdat'taydı.

O dönem hâlâ Norveç'ten misafir geliyordu, birbiri ardına insanların yolu Stockholm'e düşüyordu, onları şehir turuna çıkarıyordum,

Linda'yla tanışıyorlardı, dışarıda yiyor, takılıyor, sarhoş oluyorduk. Kışın sonlarına doğru bir hafta sonu, söylediğine göre Norveç'e bir daha dönmemek üzere, bir zamanlar üzerinde Sahara'yı baştan uca katettiği külüstürüne atlayıp Thure Erik gelecekti. Orada benim için büyük anlam ifade eden romanı *Zalep*'i yazmıştı, kitabı çok sevmiştim çünkü düşünme biçimi çok radikaldi, Norveç romanında o güne dek yapılmış her şeyden çok farklıydı, çünkü hiç taviz vermiyordu, ve kullandığı dil öylesine benzersizdi ki, tamamen ona özel bir dildi. Tuhaf olan şey, kullandığı dilin nasıl da karakterinin bir parçası, ya da onunla uyum içinde olduğuydu ve onunla ilk tanıştığımızda bunu keşfedememiştim, çünkü Kunstnernes Hus Sanat Galerisi'ndeki, son derece yapay bir geceydi, ama ikinci, üçüncü, ve dördüncü seferlerde, hele ki Telemark'ta, yakınlarda gürül gürül akan nehir, üstümüze serili yıldızlı gecelerde terk edilmiş, buz gibi iki kulübede kaldığımız haftalar boyunca anlamıştım. Koskoca yumrukları olan iri bir adamdı ve boğum boğum bir yüzü vardı, her daim ruh hâlini ele veren canlı gözleri vardı. Yazdığı kitaplara duyduğum hayranlıktan ötürü onunla konuşmakta zorlanıyordum, söylediğim her şey bariz aptalcaydı, onun yaptıklarının yanında esamesi okunmazdı, ama orada, Telemark'ta, beraber kahvaltı yaparken, okula iki kilometrelik yolu beraber katederken, beraber ders verirken, beraber akşam yemeği yerken ve kahve içerken ya da geceleri beraber bira içerken, saklanacak hiçbir yer yoktu. Konuşmak zorundaydın. Bø'den önceki istasyonun adının Juksebø olduğunu söylemişti ve buna gülmekten katılmıştık. "Bø" bir yerleşim yerinin adıydı ve "Jukse" hile yapmak demekti. Ona montumun mont değil, "skinn" mont olduğunu söyledim, "deri" sözcüğü ile "kandırma" arasında kelime oyunu yaparak. Buna daha da çok gülmüştü, işte bu kadar basitti ya. Beyni zehir gibi çalışıyordu, her şey ilgisini çekiyordu ve içinde bir şeylerden yansıyor, ileri fırlatılıyordu, çünkü içindeki her şey ufka koşuyordu, aşırıya karşı inanılmaz bir susamışlığı vardı ve bu, etrafındaki dünyanın sürekli yeni bir ışıkla, Thure Erik Lund ışığıyla aydınlanmasını sağlıyordu, ama sadece ona mahsus değildi, çünkü bunun kendine özgü doğası da içindeki bir şeyden, gelenekten, okumalarından yansıyordu.

Dünyaya böylesi bir enerjiyle yaklaşan çok insan yoktur.

Bana karşı iyiydi. Kendimi bir nevi küçük erkek kardeşi, kanatları altına aldığı ve çeşitli şeyler gösterdiği biri gibi görüyordum; o da bir yandan benim burada, ya da onun söylediği hâliyle *burrada* ondan neler edindiğimi merak ediyordu. Bir gece, yazdığı bir şeyi okumak ister miyim diye sordu, evet, elbette dedim, bana iki sayfa uzattı, okumaya başladım, inanılmaz etkileyici bir girişti, kırsal bir dünyada apokaliptik bir dinamit patlaması oluyor, bir çocuk okuldan dışarı fırlayıp ormana gidiyordu. Sihirliydi, ama başımı kaldırıp ona baktığımda utanç içindeki küçük bir çocuk gibi, başını dev ellerinin ardına gizlemiş oturuyordu.

"Offff, çok utanç verici," dedi. "Acayip utanç verici."

Ne?

Aklını mı kaçırmıştı?

Bu adam, bütün nevi şahsına münhasır karakteriyle, dik kafalı olduğu kadar cömert, hareketli olduğu kadar bastırılamaz adam Stockholm'e, Linda'yla beni ziyarete gelecekti.

İki gün öncesinde bir yaş günü partisine gidecektik. Mikaela otuzunu doldurmuştu. Söder'de Långholmen'den çok da uzakta olmayan tek odalı bir dairesi vardı ve ağzına kadar insanla dolup taşmıştı, köşede kendimize yer bulduk, hatırlayabildiğim kadarıyla bir tür barış organizasyonunun direktörü olan bir kadınla sohbet ettik, kocası da bilgisayar mühendisiydi ve bir telefon firması için çalışıyordu. Hoş sohbettiler, iki bira içtim, biraz daha sert bir şeye ihtiyaç duydum, bir şişe Aquavit buldum, onu içmeye başladım. Giderek daha da sarhoş oldum, gece oldu, insanlar evlerine gitmeye başladı, biz kaldık, sonunda öyle sarhoş olmuştum ki peçetelerden küçük kâğıt toplar yapıp yakınlardaki insanların kafasına atıyordum. Linda'nın en yakın arkadaşlarından oluşan çekirdek grup kalmıştı sadece, oturduğum yerden insanların kafasına kâğıt topları atarak kendime eğlence yaratmadığım zamanlarda önüme gelenle gevezelik yapıyor ve acayip gülüyordum. İnsanlara güzel bir şeyler söylemeye çabalamış, pek başaramamıştım, ama en azından niyetim belliydi. Sonunda Linda, ben tam da acayip eğleniyorken beni sürükleyerek dışarı çıkardı, itiraz ettim, ama beni söküp götürdü, paltomu giydim, birdenbire sokakta yola

düşmüştük. Linda bana çok kızmıştı. Anlamamıştım, şimdi mesele neydi? Öyle sarhoş olmuştum ki. Benden başka kimse sarhoş değildi, fark etmemiş miydim? Sadece ben. Diğer yirmi beş misafir ayıktı. İsveç'te böyleydi: Başarılı bir partinin hedeflerinden bir tanesi de partiden herkesin geldiği şekilde ayrılmasıydı. Ben insanların yerde yuvarlanana dek içmesine alışkındım. Bu bir otuz yaş partisi değil miydi? Hayır, onu küçük düşürmüştüm, hayatında hiç bu kadar utanmamıştı, onlar en yakın arkadaşlarıydı, ve ben kalkmış, onun sevgilisi, hakkında ne büyük övgülerle konuştuğu adam, abuk sabuk şeyler söyleyip insanların kafasına kağıt toplar atıp, onlara hakaret etmiş, tüm kontrolümü yitirmiştim.

Tepem attı. Çizgiyi aşmıştı. Ya da o kadar sarhoştum ki çizgi kalmamıştı. Ona küfrettim, bağırdım, korkunç olduğunu söyledim, tek düşündüğünün beni hizaya getirmek, önüme engeller koymak, bana sımsıkı yapışmak olduğunu söyledim. Hastaca, diye bağırdım, sen hastasın. Şimdi siktirip gidiyorum, seni terk ediyorum. Beni bir daha asla görmeyeceksin.

Elimden geldiğince hızla yürüdüm. Koşturarak peşimden geldi.

Sen sarhoşsun, dedi. Sakinleş. Bunu yarın konuşuruz. Bu hâlde şehre gidemezsin.

Ne demek gidemem? dedim elini iterek. Onun sokağıyla benimkinin arasındaki küçük çim alana gelmiştik. Seni bir daha asla görmek istemiyorum, diye bağırdım, yol boyu yürüyüp Zinkensdamm İstasyonu'na ilerledim. Linda dairesinin dışında durup arkamdan seslendi. Arkamı dönmedim. Söder'i geçtim, Eski Şehir'in içinden ana istasyona geldim, yol boyu hâlâ burnumdan soluyordum. Planım basitti: Oslo trenine binecek, bu boktan şehri terk edecek ve bir daha asla dönmeyecektim. Asla. Bir daha hiç. Kar yağıyordu, hava soğuktu ama öfkem beni ısıtıyordu. İstasyonda, gidiş panosundaki harfleri doğru düzgün ayırt edemiyordum, ama biraz yoğun bir konsantrasyondan sonra, ki buna dengemi sağlamak için de ihtiyaç duymuştum, sabah dokuzla on arasında bir tren olduğunu gördüm. Saat daha dörttü.

Beklerken ne yapmalıydı?

Arkada bir bank buldum ve uyumak için üzerine yerleştim. Uykuya dalmadan önce düşündüğüm son şey uyanınca fikrimi

değiştirmemem gerektiğiydi, planıma sadık kalmalıydım, ne kadar ayık olursam olayım, Stockholm artık geride kalmıştı.

Bir istasyon görevlisi gelip omzumu dürttü; gözlerimi açtım.

"Burada uyuyamazsın," dedi.

"Tren bekliyorum," dedim yavaşça oturur konuma geçerek.

"Anlıyorum. Ama burada uyuyamazsın."

"Oturabilir miyim peki?" diye sordum.

"Sanmam," dedi. "Sarhoşsun, öyle değil mi? Belki de en iyisi evine dönmen."

"Peki," dedim. Ayağa kalktım.

Obaa. Evet, hâlâ sarhoştum.

Saat sekizi geçiyordu. İstasyon kalabalıktı. Tek istediğim uyumaktı. Kafam çatlıyor, ateşim varmışçasına yanıyordu, öyle ki gördüğüm hiçbir şey aklımda kalmıyordu, her şey kayıyordu, metro koridorlarından güçlükle yürüdüm, bir trene bindim ve Zinkensdamm durağında inip, daireye çıktım, anahtar yoktu, bu yüzden kapıya vurmak zorunda kaldım.

Uyumam gerekiyordu. Geri kalan her şeyi siktir etmiştim.

Linda cam kapının ardındaki koridordan koşarak geldi.

"Geldin mi," dedi kollarını boynuma dolayarak. "Çok korktum. Uzun boylu bir Norveçli geldi mi diye şehirdeki bütün hastaneleri aradım... Neredeydin?"

"Ana istasyonda," dedim. "Norveç'e giden ilk trene binecektim. Ama şimdi uyumam gerek. Beni kendi hâlime bırak ve uyandırma."

"Tamam," dedi. "Uyandığında istediğin bir şey var mı? Kola, domuz pastırması?"

"Umurumda değil," dedim, dairenin içine daldım, giysilerimden kurtulup yorganın içine girdim ve saniyesinde uyudum.

Uyandığımda dışarıda hava kararmıştı. Linda mutfaktaki koltukta oturmuş, ince ve uzun tek bacağı üzerindeki bir dalıcı kuş gibi başı yana eğik lambanın altında bir şeyler okuyordu.

"Merhaba," dedi. "Nasılsın?"

Kendime bir bardak su doldurdum ve bir dikişte bitirdim.

"İyi," dedim. "Gerginlik dışında."

"Dün gece için çok üzgünüm," dedi, kitabı koltuğun koluna bırakıp ayağa kalkarak.

"Ben de," dedim.

"Beni terk edecek misin gerçekten?"

Başımı evet anlamında salladım.

"Terk edecektim. Canıma tak etti artık."

Bana sarıldı.

"Anlıyorum," dedi.

"Sadece partide olanlar değil. Daha fazlası."

"Evet," dedi.

"Gel. İçeri oturma odasına geçelim," dedim. Bardağımı tekrar doldurdum ve masaya oturdum. Linda peşimden geldi ve tavandaki lambayı yaktı.

"Buraya ilk gelişimi hatırlıyor musun?" dedim. "Bu odaya yani."

Başını öne salladı.

"Kendini bana yakın bulmaya başladığını söylemiştin."

"Gerçeğin çok az bir kısmını yansıtıyordu."

"Evet, bunu şimdi biliyorum. Ama o zaman bu söylediğine alınmıştım. Yakın bulmak kulağa o kadar zayıf geliyor ki Norveççede. Bir teyzeye örneğin yakın bulabilirsin kendini. Oysa İsveççede bunun Norveççedeki âşık olmayla aynı anlama geldiğini bilmiyordum. Âşık. Ben sadece benden biraz hoşlanmaya başladığını, zaman içinde bunun bir ihtimal bir şeye dönüşebileceğini sanmıştım. Söylediklerini böyle yorumlamıştım."

Hafifçe gülümsedi ve masaya baktı.

"Balıklama atlamıştım," dedi. "Seni buraya çıkarıp sana hissettiklerimi söyledim. Ama sen öyle soğuktun ki. Arkadaş olabileceğimizi söylemiştin, hatırlıyor musun? Her şeyimi ortaya koymuş ve her şeyimi kaybetmiştim. Sen gittikten sonra öyle umutsuzdum ki."

"Ve şimdi buradayız."

"Evet."

"Bana ne yapacağımı söyleyemezsin, Linda. Böyle yürümez. Seni terk ederim. Bak içmeyi kastetmiyorum. Her şeyi kastediyorum. Bunu yapamazsın."

"Biliyorum."

Sessizlik oldu.

"Dolapta köfte yok muydu?" diye sordum. "Açlıktan ölmek üzereyim."

Başını salladı.

Mutfağa gittim, köfteleri tavaya attım, spagetti suyu koydum. Arkamdan Linda'nın geldiğini duydum.

"Bu yaz sana batan hiçbir şey yoktu, dedim. "İçmemden bahsediyorum. O zaman önemsemiyordun, değil mi?"

"Hayır," dedi. "Ve harikuladeydi. Ben çizgiyi aşmaktan korkarım, ama o zaman seninleyken korkmuyordum, kendimi çok güvende hissediyordum. Bu duygudan düşüp yine manik olacağımı ya da basitçe çirkinleşebileceğimi hiç hissetmedim. Ama şimdi farklı. Değiştik."

"Doğru," dedim, ve yağ köftelerin arasında erimeye başlarken ona döndüm. "O hâlde şimdi neredeyiz?"

Omuz silkti.

"Bilmiyorum. Ama sanki bir şeyi yitirdik gibi hissediyorum. Bir şeyler sona erdi. Ve geri kalanı da yitireceğiz diye korkuyorum."

"Ama beni bir şeye zorlayamazsın. Geri kalanı da yitirmenin en kesin yolu bu."

"Elbette. Biliyorum."

Spagetti suyuna tuz ektim.

"Sen de yiyecek misin?" diye sordum.

Başparmaklarıyla göz yaşlarını silerken başını yukarı aşağı salladı

Thure Erik ertesi gün iki gibi geldi, içeri adım atar atmaz ufak daireyi karakteriyle doldurdu. Eski kitapçılara gittik, doğa tarihine dair eski kitaplara göz attı, sonra Pelikanen'e gittik, orada akşam yemeği yedik, mekân kapanana dek bira içtik. Ona tren istasyonundaki geceyi anlattım, Norveç'e giden trene binmeye karar verişimi.

"Ama ben geliyordum ya!" dedi. "Gelip bir başıma mı dolanacaktım o zaman."

"Uyanınca ben de bunu düşündüm," dedim. "Thure Erik Lund geliyor, lanet olasıca ülkeme dönemem ki."

Güldü ve bana öyle fırtınalı bir ilişkisini anlattı ki Linda'yla benimki yanında bir yaz komedisi kalıyordu. O gece yirmi bira içtim, son saatlerde tek hatırladığım, Thure Erik'in konuştuğu

yaşlı bir ayyaşın masamıza oturup habire bana ne güzel olduğumu söyleyip durmasıydı, *ne güzel çocuksun*. Thure Erik gülüp adamın hayatından ayrıntılar öğrenmeye çalışırken arada omzumu dirseğiyle hafifçe dürtüyordu. Evin önünde durduğumuzu ve onun uyumak için arabasının arka koltuğuna güçlükle tırmanışını, soğuk gri gökyüzünde etrafımızda kar tanelerinin uçuştuğunu hatırlıyorum.

Bir oda ve mutfak: Alanımız buydu. Orada yemek yapıyor, yiyor, uyuyor, sevişiyor, sohbet ediyor, televizyon seyrediyor, kitap okuyor, tartışıyor, misafirlerimizi ağırlıyorduk. Küçük ve dardı, ama yeterliydi, idare ediyorduk, kendi yağımızda kavruluyorduk. Ama eğer çocuklarımız olacaksa, ki hiç durmadan bundan bahsediyorduk, kendimize daha büyük bir daire bulmamız gerekecekti. Linda'nın annesinin şehir merkezinde bir evi vardı, iki odalıydı ama seksen metrekareden büyüktü, şimdikiyle kıyaslayınca futbol sahası gibiydi. Artık o daireyi kullanmıyordu, kiraya vermişti, kendisi bizim taşınabileceğimizi söyledi. Tam olarak öyle demedi, çünkü yasal değil, İsveç'te kira kontratları kişiye ait ve hayat boyu geçerlidir, ama değiş tokuş yapabiliyordun: Linda'nın annesi bizim, biz de onun dairesine geçecektik.

Bir gün evi görmeye gittik.

Hayatımda gördüğüm en burjuva apartmandı. Odanın bir köşesinde, heybetli mermer ön yüzüyle önceki yüzyıldan kalma Rus stili devasa bir şöminesi vardı; aynı ebatta ama nispeten daha az heybetli bir şömine de yatak odasında vardı. Bütün duvarlarda beyaz ve zevklice oyulmuş paneller, en az dört metre yüksekliktеki tavanda da kartonpiyerler vardı. Zemin on dokuzuncu yüzyılın sonlarından harikulade balık sırtı parkelerle kaplıydı. Mobilyalar da aynı tarzdı: Ağır, sanatsal on dokuzuncu yüzyıl sonlarından.

"Burada yaşayabilir miyiz?" dedim daireye bakışlar atarak yürürken.

"Hayır, elbette yaşayamayız," dedi Linda. "Skärholmen ya da benzeri bir yerdeki bir daireyle değiş tokuş yapsak olmaz mı? Burası ölü."

Skärholmen ağırlıklı olarak göçmenlerin oturduğu banliyölerden biriydi, bir cumartesi orada pazara gitmiştik ve hayat dolulu-ğundan, insan çeşitliliğinden çok etkilenmiştik.

"Katılıyorum," dedim. "Burayı bize ait bir yere çevirmek neredeyse imkânsız."

Öte yandan buraya taşınma fikri kısmen cazip geliyordu. Ferah, güzel, merkezî bir mekan. Odaların içinde kaybolmamızın önemi var mıydı? Ya da belki, onlarla mücadele eder, onlara hükmeder eder, burjuva tarzını bizim bir parçamız yapardık?

Hep burjuva yaşam tarzını arzulamıştım. Hep bu usturupluluğu istemiştim. Bu katı şekillerin, kararlaştırılmış kuralların orada durmasını ve içeridekini yerinde tutmasını, onu düzene sokmasını, birlikte yaşayabileceğin bir kalıba sokmasını ve hayatını defalarca darmadağın etmesine izin vermemesini istemiştim. Ama ne zaman orta sınıf bir ortamda bulunsam, örneğin babamın anne ve babasındayken, ya da Tonje'nin babasıyla, tersi oluyordu, sanki içimdeki tüm başkalık, uymayan her şey, form ve yapıların dışında kalanlar, kendimle ilgili nefret ettiğim her şey görünür oluyordu.

Ama burada? Linda, ben ve bir çocuk? Yeni bir hayat, yeni bir şehir, yeni bir ev, yeni bir mutluluk?

Bu kavram, dairenin başlangıçta bıraktığı ağırbaşlı, cansız izlenimini gölgede bırakıyordu, fikre ısınmıştık ve yatakta seviştikten sonra heveslenmiştik; sonrasında ikimizin de başının altında birer yastık, uzanmış sigara içerken, yeni hayatımızın burada başlayacağı konusunda hiçbir şüphemiz yoktu.

Geir nisan sonunda Irak'tan döndü. Eski Şehir'deki pahalı bir Amerikan restoranında yemek yedik, öylesine heyecanlı ve daha önce hiç görmediğim şekilde hayat doluydu ki, yavaş yavaş benim de tümüyle aşina olduğum bütün deneyimleri, orada tanıştığı bütün insanların etkisinin solup, aklının ve sohbetlerinin başka konularda mesaiye başlaması haftalar sürdü. Mayısın başlarında Linda'yla ben Anders'in de yardımıyla bütün eşyalarımızı taşıdık, sonrasında tüm daireyi tepeden tırnağa temizlemeye giriştik. Tüm akşam boyunca ve gece çalıştık, saat on biri gösteriyordu ve biz işimizi hâlâ bitirememiştik ki Linda aniden duvara doğru çömeldi.

"Yeter!" dedi. "Daha fazla yapamayacağım!"

"Bir saat daha," dedim. "En fazla bir buçuk saat sürer. Hadi bir son gayret."

Gözleri yaşlarla dolmuştu.

"Annemi arayalım hadi," dedi. "Bitirmek zorunda değiliz. O yarın gelir yapar. Sorun olmaz. Eminim."

"Başkasının gelip senin daireni temizlemesine müsaade eder miydin?" diye sordum. "Senin dağınıklığını toplamasını. Başın her sıkıştığında anneni çağıramazsın. Otuz yaşındasın Tanrı aşkına!"

İç çekti.

"Evet, biliyorum," dedi. "Sadece çok yoruldum. Ve o *yapabilir*. O bunu sorun etmez."

"Ama ben ederim. Ve sen de etmelisin."

Ayağa kalkıp bezi aldı ve banyo kapısının çerçevesini ovmaya başladı.

"Ben kalanı hallederim," dedim. "Sen git, ben gelirim."

"Emin misin?"

"Evet, eminim. Sorun yok."

"Peki."

Üstünü giydi ve karanlığa çıktı, ben temizliği bitirdim ve sözlerimde samimiydim, benim için sorun değildi. Ertesi gün benim eşyalarımı taşıdık, yani bütün kitaplarımı, iki bin beş yüz tane kitabım vardı: Asansörden daireye kutuları taşıma işine yardım eden Anders ile Geir'in bütün kalpleriyle küfrettikleri bir gerçek. Geir bunu tabii ki ABD deniz piyadeleriyle yan yana mühimmat kasalarını indirmesiyle kıyasladı, onun için sadece birkaç hafta öncesine kadar yaptığı bir aktiviteydi, ama benim için Wells Fargo posta arabaları ya da bizon avı kadar yabancıydı. Ev eşyaları iki odada devasa iki yığın hâlinde toplandığında, ben odaları boyamaya başlarken, Linda 17 Mayıs Bayramı'yla ilgili bir radyo programı yapmak için Norveç'e gitti. Orada, sadece birkaç saatliğine Stockholm'de gördüğü annemde kalacaktı. Trene bindikten sonra annemi aradım, bir şey canımı sıkıyordu; Tonje'nin varlığına dair tüm işaretler, özellikle de düğün fotoğrafı, ki Noel için gittiğimde duvarda hâlâ asılıydı, ve düğün albümü. Linda'nın buna maruz kalmasını istemiyordum, kendini hayatımın dışındaki bir parça

gibi hissetmesini, eskinin yerini dolduran biri gibi hissetmesini istemiyordum, kısa bir girişten, son görüşmemizden sonraki havadisleri dinledikten sonra, konuya girmeye başladım. Aptalca olduğunu biliyordum, ama kendimi durduramıyordum, bunun Linda'yı yaralayabileceği düşüncesine katlanamıyordum, ve sonunda söyledim. Acaba düğün fotoğrafını indirmesinin, ya da en azından daha az göze batacak bir yere kaldırmasının bir mahsuru olur muydu? Hiç olmazdı, çoktan indirilmişti bile. Sonuçta artık evli değildik. Ya albüm peki? diye sordum. Hani, düğün albümü. Onu da bir yere tıkamazsın değil mi? Aa, hayır Karl Ove, dedi annem. O benim fotoğraf albümüm. Benim hayatımın bir evresini temsil ediyor. Onu saklamak istemiyorum. Linda sorun etmeyecektir; senin önceden evli olduğunu biliyor. İkiniz de yetişkin insanlarsınız. Tamam, dedim, haklısın, senin fotoğraf albümün. Sadece Linda'yı kırmak istemiyorum da. Kırmayacaksın, dedi annem, bir şey olmayacak.

Linda'nın onunla kalması cesur bir karardı, ona elini uzatma çabasıydı, ve iyi de oldu, gün içinde birkaç kez telefonda konuştuk, Vestland'ın doğası karşısında büyülendiğini söyledi, bütün o yeşil, mavi ve beyaz, o neredeyse tamamen terk edilmiş yüksek dağlar ve derin fiyortlar, güneşin gökyüzünde sürekli ışıldaması, sanki rüya gibi bir evreye geçiş yapmıştı. Balestrand'daki küçük bir misafirhaneden bana telefon açtı, penceresinden görünen manzarayı anlattı, pencereden dışarı sarktığında dalgaların çıkardığı sesi duyabiliyordu, Linda'nın sesi gelecek doluydu. Ağzından çıkan her şeyde anlattığı hep bizdik, ben öyle yorumlamıştım. Dünya öyle güzeldi ki, bizim hakkımızdaydı, çünkü biz bu dünyada beraberdik, gerçekten de, sanki biz dünyanın kendisiydik. Ona geniş odaların gri değil de beyaz olunca ne kadar güzel olduklarını anlattım. Ben de gelecekle doluydum. Onun eve dönmesini ve yaptığımı görmesini, burada şehir merkezinde yaşamayı ve sahip olmaya karar verdiğimiz çocuğumuzu iple çekiyordum. Telefonu kapattık, boya yapmaya devam ettim, ertesi gün 17 Mayıs Bayramı'ydı, ve akşamüstü Espen ile Eirik uğrayacaktı. Biskops-Arnö'deki eleştirmen seminerine katılmışlardı. Yemeğe dışarı çıktık, onları Geir'le tanıştırdım, Geir Eirik'le

kaynaştı, farklı konular hakkında hiç çekinmeden konuştular, ama Espen'le pek anlaşamadı. Geir herkesçe kabul edilen bir iki şey söyledi, Espen dediklerini sorguladı, Geir bunu fark ettiğinde buz kesti ve bu kadardı. Her zamanki gibi arabuluculuk yapmaya çalıştım, yani, bir elimle Espen'e diğer elimle de Geir'e bir şeyler uzattım, ama çok geçti, bir daha asla birbirleriyle konuşamayacak, birbirlerine saygı duyamayacak ve birbirlerini sevmeyeceklerdi. Ben ikisini de seviyordum, üçünü de hatta, ama benim hayatım hep böyle geçmişti, çeşitli kısımlar arasında ağır bölmeler vardı, ve ben her birine öyle farklı şekilde davranıyordum ki, bir araya geldiklerinde kendimi ele vermiş gibi hissediyordum, ne öyle ne de böyle davranabiliyor, onun yerine sürekli tarzları karıştırmak zorunda kalıyordum; başka bir deyişle ya tuhaf davranıyor ya da ağzımı açmıyordum. Espen'i tam olarak Espen olduğu için çok seviyordum, Geir'i de tam olarak Geir olduğu için seviyordum, ve karakterimin bu özelliği, aslında bu iyilik, en azından benim nazarımda, beraberinde ikiyüzlü olmayı gerektiriyordu.

Linda bütün günü benim ailemle geçirdiğini anlattı ertesi sabah; o ve annem Dale'ye, annemin kız kardeşi Kjellaug ve onun kocası Magne'nin köyün oldukça yukarısında kalan çiftliklerine gitmişlerdi ve 17 Mayıs Bayramı'nı geleneksel bir şekilde kutlamışlardı. İnsanlarla röportaj yapıyordu ve bana anlattıklarından bütün bu vakayı gerçek anlamda egzotik bulduğunu anlamıştım. Yapılan konuşmalar, her yörenin kendine özgü milli giysileri, bando, çocukların korteji. Sabah ormanın kenarında bir geyik görmüşlerdi, eve dönerken de fiyortta oynaşan yunus balıkları. Annem bunun iyi bir işaret olduğunu, kısmet getirdiğini söylemişti.

Orada yunus balığına sık rastlanmazdı, ben bile sadece iki kez görmüştüm, birinci sefer yakından, dedemle beraber teknedeydik, hava pusluydu ve deniz çarşaf gibiydi, yüzmeye başlamışlardı, önce sadece suları yaran bir yatın sesi gibi bir ses duyulmuş, sonra pürüzsüz, koyu gri, parlak bedenleri görünmüştü. Dala çıka, dala çıka yüzmüşlerdi. Anneannem de o zaman, annem gibi, onların kısmet getirdiklerini söylemişti. Linda heyecanlıydı ama aynı zamanda yorgundu, ki bütün yolculuk boyunca öyleydi,

bütün o virajları dolanmaktan araba tutmuştu, bu yüzden erkenden yatmıştı, öyle anlattı bana. Önceki gece anneannemin en küçük kız kardeşi, annemden on yaş büyük Alvdis'e ve onun kocası Anfin'e uğramıştı, ufak tefek ama neşeli bir yaradılışı ve Linda'nın bayıldığı güçlü kimliği olan bir adamdı, bu duygu belli ki karşılıklıydı çünkü balina avcılığı yaptığı zamanlardan topladığı bütün hediyelik eşyaları ortaya dökmüş ve o günlerdeki maceralarını anlatmıştı, muhtemelen de Linda'nın uzattığı mikrofonla artan bir motivasyonla. Kayıt konusunda biraz endişelenmesine rağmen, penguen yumurtalarından krep yapmışlar! diye anlatmıştı Anfin bir kahkaha patlatarak Linda'ya. Anfin öyle belirgin bir Jølster aksanıyla konuşuyordu ki İsveçliler büyük ihtimalle dediklerini anlamayacaktı.

Espen sabah ayrıldı, ama Eirik kaldı ve ben son kitapları raflara yerleştirip son kolilerden de kurtulurken o, şehre indi, böylece Linda ertesi sabah döndüğünde her şey bitmiş olacaktı. O gece yine dışarı çıktık ve sonrasında evde oturup duty freeden alınan bütün içkileri içtik. Linda'yla sürekli mesajlaşıyorduk, çünkü midesi bulanıyor, kendini yorgun hissediyordu, tabii ki bunun tek bir anlamı olabilirdi, değil mi? Saatler ilerledikçe mesajlar daha tutkulu ve sevgi dolu oldu, ama sonunda bana iyi geceler, bir tanecik prensim, yarın belki büyük bir gün olacak! yazdı.

Sabah saat yedide yattığımda içimdeki alkolün alevleri öylesine güçlü yanıyordu ki artık etrafımı göremez olmuştum, sanki iç dünyam anlamsız içtiğim zamanlarda olduğu gibi, her şey olmuştu. Yine de saati dokuza kurmaya yetecek kadar bir aklım kalmıştı. Linda'yı istasyonda karşılamam gerekiyordu.

Saat dokuzda hâlâ sarhoştum. Bütün irademi devreye sokarak ayaklarımın üstünde durmayı başarabiliyordum. Ayaklarımı yerde sürüyerek banyoya gittim, duş aldım, temiz giysiler giydim, Eirik'e ben çıkıyorum diye seslendim, giysileriyle kanepede yatıyordu, güçlükle kalktı ve o da kahvaltı yapmaya çıkacağını söyledi, saat on ikide, önceki gün gittiğimiz restoranda buluşalım dedim, başıyla onayladı, sallanarak merdivenlerden indim, sokağa çıktım, güneş ışıl ışıl parlıyordu ve asfalt bahar kokuyordu.

Yolda kola almak için durdum, lıkır lıkır içtim, bir tane daha aldım. Vitrinde yüzümü inceledim. İyi görünmüyordu. Kısık, kırmızı gözler. Yorgun hatlar.

Buluşmayı üç saat ertelemek için her şeyimi verirdim. Ama imkânsızdı, on üç dakika sonra treni istasyonda olacaktı ve ben elimi çabuk tutmak zorundaydım.

Platformda yürürken mutlu ve hafifti, dudaklarında bir tebessümle etrafında beni arandı, el salladım, geri el salladı ve tek eliyle valizini çekerek bana doğru yürümeye başladı.

Bana baktı.

"Hoş geldin," dedim.

"Ne oldu? Sarhoş musun?" diye sordu.

Öne doğru adım attım ve kollarımı ona doladım.

"Hoş geldin," diye tekrarladım. "Dün gece biraz uzadı, ama özel bir durum yok. Eirik'le evde takıldık."

"Buram buram alkol kokuyorsun," dedi kollarımdan kurtularak. "Bunu bana ne cüretle yaparsın? Özellikle de böyle bir günde?"

"Üzgünüm," dedim. "Ama abartılacak bir durum yok ki, değil mi?"

Cevap vermedi, yürümeye başladı. İstasyondan çıkarken tek kelime etmedi. Klarabergsviadukten'e çıkan yürüyen merdivenlerden çıkarken bana küfretmeye başladı. Üst kattaki eczanenin kapısını zorladı ama pazar günüydü ve kapalıydı. NK'nin diğer tarafındaki eczaneye doğru yürümeye devam ettik. Yol boyunca öfkeliydi. Yanında bir köpek gibi yürüyordum. İkinci eczane açıktı. Senden usandım artık, dedi, neden seninle yaşıyorum anlamıyorum, sadece kendini düşünüyorsun. Dün konuştuğumuz şeyler hiç mi bir şey ifade etmedi sana? dedi, ve sonra eczanede sıra kendisine geldi, bir gebelik testi istiyordu, verdiler, parasını ödedi, çıktık, Regeringsgatan'dan yukarı doğru yürüdük, hiç ara vermeden söylenmeye devam etti, yanımızdan geçen insanlar bize bakıyordu, ama o umursamıyordu, her zaman çok korktuğum öfkesi onu ele geçirmişti. Ona artık kesmesini, düzgün davranmasını söylemek geçiyordu içimden, özür dilemiştim, yanlış bir şey yapmamıştım ki, mesajlaşmalarımız ve Norveç'ten gelen misafirimle içmem arasında bir bağlantı yoktu, benim sarhoş

olmamla onun elinde tuttuğu hamilelik testi arasında da bağlantı yoktu, ama o bunu böyle görmüyordu, onun için hepsi birdi, o romantik biriydi, ikimizle ilgili, aşkımız ve çocuğumuz hakkında bir rüyası vardı, benim davranışım o rüyayı paramparça etmiş, ona bunun bir rüya olduğunu hatırlatmıştı. Ben kötü bir insandım, sorumsuzdum, baba olmayı aklımın ucuna nasıl getirebiliyordum? Onu böyle bir şeye nasıl maruz bırakabiliyordum? Utançtan kavrularak, suçluluk duygusuyla kıvranarak yanında yürüyordum, çünkü insanlar bize bakıyordu, çünkü içmiştim ve korkudan titriyordum çünkü öfkesini tetiklemiştim, doğrudan bana, olduğum kişiye saldırıyordu. Haklı olduğu sürece, dedikleri doğru olduğu sürece bu utanç vericiydi, bugün belki de bir çocuğumuzun olacağını öğreneceğimiz hâlde onu sarhoş karşılamış olmamdan ötürü ona kes çeneni, cehenneme kadar yolun var diyemezdim. Haklıydı, ya da bu hakkıydı, buna boyun eğmek ve katlanmak düşüyordu bana.

Aklıma Eirik'in yakınlarda olabileceği geldi ve başımı daha da eğdim, bu olabilecek en kötü şeydi, yani tanıdığım birisinin beni böyle görmesi.

Yukarı çıktık, daireye. Taze badana yapılmış, her şey yerli yerinde: Burası bizim yuvamızdı.

Dönüp bakmadı bile.

Evin ortasında durdum.

Bana öfkeyle vurmuştu; boksörün kum torbasına vurduğu gibi. Sanki bir nesneymişim gibi. Sanki benim hiç duygularım yokmuş gibi, evet, sanki hiç iç dünyam yokmuş gibi vurmuştu, ben onun hayatında ortalarda dolanan boş bir bedendim.

Hamile olduğunu biliyordum, emindim, ve seviştiğimiz o andan itibaren emin olmuştum. Evet oldu, şimdi bir bebeğimiz olacak diye düşünmüştüm.

Ve olmuştu da.

Orada öylece dururken birden içimdeki her şey açıldı. Savunma mekanizmam düştü. Toplayabileceğim hiçbir direnç gücüm kalmadı. Ağlamaya başladım. Her şeyin kontrolünü yitirdiğinde ve her şeyin grotesk olma derecesinde biçimsizleştiği zamanlardaki türden bir ağlama.

Linda durdu, dönüp bana baktı.

Beni daha önce hiç ağlarken görmemişti. Babam öldüğünden beri hiç ağlamamıştım, üstünden beş yıl geçmişti.

Dehşete kapılmıştı.

Arkamı döndüm, beni böyle görmesini istemedim, utancım on misli arttı, bir insan olmadığım gibi artık bir erkek de değildim.

Ama arkamı dönmem işe yaramadı. Ellerimle yüzümü kapamam da. Koridora doğru yürümem de. O kadar baskındı ki, öylesine katılarak ağlıyordum ki, tamamen kopmuştum.

"Ama Karl Ove," dedi arkamdan. "Canım Karl Ove. Ben bu söylediklerimle hiçbir şey kastetmiyorum. Sadece hayal kırıklığına uğradım. Ama önemli değil. Hiç önemli değil. Bir tanem Karl Ove. Ağlama. Ağlama."

Ben de ağlamak istemiyordum. İsteyeceğim en son şey beni ağlarken görmesiydi.

Ama kendimi tutamıyordum.

Kollarını bana dolamaya çalıştı, onu itekledim. Derin derin nefes almaya çalıştım. Nefesim titreyen ve zavallı bir hıçkırığa dönüştü.

"Üzgünüm," dedim. "Üzgünüm. Kötü bir niyetim yoktu."

"Ben de üzgünüm," dedi.

"Döndük yine aynı noktaya," dedim, gözyaşlarının arkasından gülümseyerek.

Onun da gözleri yaşlarla dolmuştu, ama o da gülümsüyordu.

"Evet," dedi.

"Evet," dedim.

Banyoya gittim, bir hıçkırık nöbeti daha sarstı beni, derin bir nefes almaya çalışırken yeni bir titreme, ama sonra yüzüme birkaç kez soğuk su çarpınca dindi.

Koridora çıktığımda Linda hâlâ ayakta duruyordu.

"Daha iyi misin?" diye sordu.

"Evet," dedim. "Olabildiğince gülünçtü. Dün geceki içkilerden olsa gerek. Birdenbire bütün savunmam çöktü. Her şey çok çaresiz göründü."

"Ağlaman önemli değil," dedi.

"Tabii senin için önemli değil. Ama ben hoşlanmıyorum. Görmemiş olmanı tercih ederdim. Ama gördün. Şimdi biliyorsun. Ben böyle biriyim işte."

"Evet, sen iyi birisin."

"Hadi," dedim. "Bu kadar yeter. İşimize bakalım. Evi nasıl buldun?"

Gülümsedi.

"Muhteşem."

"Güzel."

Birbirimize sarıldık.

"Linda," dedim. "Kontrol etmeyecek misin?"

"Şimdi mi?"

"Evet."

"Peki. Ama önce bana biraz daha sarıl."

Sarıldım.

"Şimdi?" diye sordum.

Güldü.

"Peki."

Sonra banyoya gitti ve elinde beyaz test çubuğuyla dışarı çıktı yeniden.

"Birkaç dakika sürecekmiş," dedi.

"Ne çıkacak sence?"

"Bilmiyorum."

Mutfağa gitti, peşinden gittim. Beyaz çubuğa baktı.

"Bir hareket var mı?"

"Hayır, hiçbir şey. Of belki de bir şey çıkmayacak. Bir şey olduğuna o kadar emindim ki."

"E bazı işaretler oldu. Miden bulandı. Sürekli yorgundun. Daha ne olacak ki?"

"Bir."

"Baksana. Mavi oldu galiba?"

Bir şey söylemedi.

Sonra bana baktı. Gözleri koyu ve ciddiydi, bir hayvanınki gibi.

"Evet, mavi."

Herkese söylemek için ilk üç ayın geçmesini bekleyemedik. Üç

hafta sonra Linda annesini aradı, ki o da telefonun öbür ucundan sevinç gözyaşlarına boğulmuştu. Benim annemin tepkisi daha çekimserdi, ne güzel, ne hoş, dedi ama biraz geçince ekledi, acaba biz buna hazır mıyız merak etmişti. Linda'nın okulu vardı, benim yazılarım. Zaman gösterecek, dedim, ocak ayında görürüz. Annemin değişiklikleri sindirmekte her zaman yavaş olduğunu biliyordum, önce konuyu düşünmüştü, ama sonra yeni duruma adapte olmuştu. Annemle telefonu kapatır kapatmaz aradığım Yngve, aa güzel haber, dedi. Evet, dedim, bahçede ayakta durmuş sigara içerken. Doğum ne zaman peki? diye sordu. Ocak ayında dedim. Tebrikler, dedi. Sağ ol, diye yanıtladım. Karl Ove, dedi, ben şu anda çok müsait değilim aslında, Ylva'yla futbol maçına geldik. Sonra konuşsak olur mu? Elbette, dedim ve kapattık.

Bir sigara daha yaktım ve verdikleri tepkilerle tam olarak tatmin olmadığımı fark ettim. Bir BEBEĞİMİZ oluyordu, Tanrı aşkına! Bu BÜYÜK bir olaydı!

Ama İsveç'e taşındığımda bir şey olmuştu. Eskisi gibi sıkı temas hâlindeydik, konu o değildi, yine de bir şeyler farklıydı, ve bu değişim onlardan mı benden mi kaynaklı diye düşünüyordum. Onlardan daha uzaktaydım, hayatım bir anda kökünden değişmişti, yeni yerler, yeni insanlar, yeni duygular. Bunları eskiden aynı ortamlarda, Tybakken'den başlayarak Tveit ve sonra da Bergen'de devam eden, aynı sürekliliğin içinde olduğumuz zamanlarda olduğu gibi içten gelen bir rahatlıkla konuşamıyordum.

Hayır, muhtemelen buna gereğinden fazla anlam yüklüyorum diye düşündüm. Yngve'nin tepkisi yedi yıl önce yazdığım romanın kabul edildiğini söylemek için telefon açtığımda da farklı olmamıştı. Gerçekten mi? demişti, kısa ve öz. Hım, iyi. Benim başıma gelen en muhteşem şeydi, haberle donakalmıştım ve çevremdeki herkesin tepkisinin benzer olacağını sanmıştım.

Doğal olarak öyle olmamıştı.

Hayat değiştiren haberlerle yüzleşmek hiçbir zaman kolay olmamıştır, özellikle de gündelik hayata ve banalin içine gömülmüşsen, ki hep gömülüyüzdür. Her şeyi özümserler, birkaç olay dışında hemen her şeyi küçültürler, ki o haberler öyle

büyüktürler ki etrafındaki gündelik hayatın ıvır zıvırlarına bir atık bırakmazlar. Büyük haberler böyledir ve onların içinde yaşamak mümkün değildir.

Sigarayı dışarı attım ve yukarı Linda'nın yanına çıktım, içeri girerken kaşlarını kaldırmış bana bakıyordu.

"Ne dediler?" dedi.

"Çok sevindiler," dedim. "En güzel dileklerini ve tebriklerini iletiyorlar."

"Sağ olsunlar," dedi. "Annem sevinçten çıldırdı. Gerçi onun çok heyecanlanmadığı bir şey yok da."

Yngve daha sonra, o gece aradı; istediğimiz tüm bebek giysilerini ve eşyalarını alabileceğimizi söyledi. Puset, bez değiştirme masası, tulum, badi, önlük, pantolon, süveter, ayakkabı; her şeyi saklamışlardı. Linda bunu söylediğimde duygulanmıştı, ona güldüm, son birkaç haftada hassaslaştığı konular değişmişti, en olmadık şeylere tepki verebiliyordu. O da güldü. Annesi sık sık uğruyordu, bize muhteşem yemekler getiriyordu, buzluğa atıyorduk, birkaç torba bebek giysisi, hayat arkadaşının çocuklarının verdiği giysiler ve bir kasa dolusu da oyuncak. Bize bir çamaşır makinesi almıştı, hayat arkadaşı Vidar gelip kurdu.

Linda eğitimine devam etti, ben kuledeki ortak ofiste yazmaya devam ettim, İncil okumaya başladım, Katolik bir kitabevi buldum ve meleklerle alakalı elime geçirdiğim tüm kitapları satın aldım, Thomas Aquinas ve Augustinus, Basileios ve Hieronymus, Hobbes ve Burton okudum. Spengler, Isaac Newton hakkında bir biyografi, Aydınlanma ve Barok ile ilgili referans kitapları aldım; bir şekilde bu farklı düşünce okullarını ve sistemlerini birbirine bağlamaya, ya da ne olduğunu bilmesem de bir şeyleri aynı yöne itmeye çalıştığım yerde yığınlar hâlinde duruyorlardı.

Linda mutluydu, ama içinde sürekli, her şeyden korkmasına yol açan bir boşluk duygusu vardı. Doğduğu zaman bebeğe bakabilecek miydi? Peki bebek doğacak mıydı? Onu kaybedebilirdi, olmayacak şey değildi, ve ne söylersem söyleyeyim ne yaparsam yapayım içini kasıp kavuran korkuyu ondan sökemiyordum, kontrolünün dışına çıkmıştı, ama neyse ki o da geçti.

Haziran sonunda Norveç'e tatile gittik; önce birkaç gün geçirdiğimiz Tromøya'ya, sonra Espen ve Anne'nin bize bir kulübe kiraladıkları Larkollen'e, ve en sonunda da annemin yanına Jølster'e. İkimizin de ehliyeti yoktu, böylece elmadan daha ağır bir şey taşıyamayan Linda'yla beraber uçaklarda, trenlerde, otobüslerde ve taksilerde bagajımızı çekiştirdim. Arvid bizi Arendal'da karşıladı. Benden birkaç yaş büyüktü, Tromøyalıydı, esasen Yngve'nin arkadaşıydı ama Yngve'nin de okuduğu Bergen'deyken sık sık buluşurduk, ayrıca daha birkaç ay öncesinde bizi Stockholm'de ziyaret etmişti. Şimdi bizi kendi yerine götürmek istiyordu. Linda'nın yorgun olduğunu ve kiraladığımız kulübeye gitmek istediğini biliyordum, Linda'nın bu isteğini vurgulamak için Arvid'e hemencecik Linda'nın bebek beklediğini söyledim.

Bu, güneş ışığıyla yıkanmakta olan Arendal sokağına bir yıldırım gibi düştü.

"Aaa tebrikler!" dedi Arvid.

"O yüzden kulübeye gidip biraz dinlensek daha iyi..."

"Onu hallederiz," dedi Arvid. "Sizi arabayla bırakırım ben. Sonra da gelip tekneyle alırım."

Kütükten yapılma dandik bir kulübeydi. Daha kulübeyi gördüğüm an pişman olmuştum. Amacım ona geldiğim yeri göstermekti. Fikir benim için güzeldi. Ama burası değildi.

Birkaç saat uyudu, dalgakıranda yürüdük, teknesiyle suların üstünde süzülerek Arvid geldi. Arvid'in yaşadığı Hisøya Adası'na gidecektik. Kayalar üzerine kurulmuş, yeşil ağaçlarla çevrili, gökyüzüyle denizin oluşturduğu mavi bir kemerin tam göbeğinde yer alan ve akşam güneşinde kızılımtırak parlayan beyaz evlerin yanından geçtik, Tanrım, burası ne kadar muhteşem diye düşündüm. Ve sonra gün batımıyla başlayan rüzgâr: Manzarayı çok yabancılaştırıyordu, bunu şimdi görebiliyordum, burada büyüdüğüm zaman da hep görmüştüm. Yabancılaştırıyordu çünkü bir manzaranın öğelerini bir araya getiren şey rüzgâr başlayınca çekicin parçalara ayırdığı bir taş gibi birbirinden kopuyordu.

Kıyıya yanaştık, evine çıktık, bahçedeki bir masanın etrafına oturduk. Linda oldukça soğuk görünen bir tavırla içine kapanmıştı, ben kıvrandım, orada Arvid'in ailesi ve arkadaşlarıyla

oturuyorduk, onunla ilk kez tanışıyorlardı, tabii ki onlara ne kadar harikulade bir sevgilim olduğunu göstermek istiyordum, ama o kalkıp bu kadar gönülsüz davranıyordu. Masanın altından kolunu sıktım. Bana baktı, gülümsemeden. Kendini toparlaması için avaz avaz bağırmak gelmişti içimden. İstese ne kadar tatlı olabileceğini, bu işte özellikle ne kadar yetenekli olduğunu, başka insanlarla bir masada oturup, hikâyeler anlatıp kahkahalar atmak konusundaki maharetini biliyordum. Ama sonra Linda'nın çok iyi tanımadığım arkadaşlarının yanında benim nasıl davrandığımı hatırladım. Sessiz ve katı ve utangaç, mutlaka gerekmedikçe yemek boyunca ağzını bıçak açmayan bir adam.

Ne düşünüyordu?

Onu bu hâle getiren neydi?

Arvid mi? Onun hafif böbürlenmeye meyilli yanı mı?

Anna mı?

Atle mi?

Yoksa ben mi?

Akşamüstü bir şey mi söylemiştim?

Yoksa onun içindeki bir şey miydi? Bununla hiçbir ilgisi olmayan bir şey mi?

Yemekten sonra Hisøya ve Mærdø açıklarına doğru tekneyle gezintiye çıktık, açığa geldiğimizde Arvid hızı artırdı. Hızlı ve ince tekne suların üstünde kaymaya başladı, gelen dalgalara çarpıp sekerek. Linda'nın yüzü bembeyazdı, üç aylık hamileydi, belki de bu şiddetli hareketler bebeği yitirmesine sebep olabilirdi, aklından bu geçiyordu, görebiliyordum.

"Ona yavaşlamasını söyle," diye hırladı. "Bu benim için tehlikeli!"

Dümenin ardında, yüzünde bir tebessümle oturan Arvid'e baktım, bize doğru sıçrayan ferah tuzlu sudan gözleri kısılmıştı. Ben bunun tehlikeli olduğunu düşünmüyordum, bu yüzden müdahale edip Arvid'e biraz yavaşlamasını söyleyemedim, aptalcaydı. O esnada Linda öfke ve korkudan delirmiş bir vaziyette oturuyordu. Onun hatırına kendimi aptal durumuna düşürmek pahasına devreye girmeli miydim?

"Bir şey olmaz," dedim Linda'ya. "Tehlikeli değil."

"Karl Ove!" diye gürledi. "Ona yavaşlamasını söyle. Bu inanılmaz tehlikeli. Anlamıyor musun?"

Doğruldum ve Arvid'e yaklaştım. Mærdø Adası'na müthiş bir hızla yaklaşıyorduk. Bana baktı ve gülümsedi.

"Tekne uçuyor, değil mi?"

Başımla onayladım ve gülümsedim. Ona tam yavaşlamasını söylemek üzereyken, kendimi tuttum, Linda'nın yanına oturdum.

"Tehlikeli değil," dedim.

Bir şey söylemedi, kollarını kavuşturarak, gergin ve kireç beyazı yüzüyle öylece oturdu.

Mærdø'de gezindik, çayıra battaniye serildi, kahveler içildi, kurabiyeler yenildi, sonra tekneye döndük. İskeleye giderken Arvid'e sokuldum.

"Sen gazı verince Linda biraz korktu. Biliyorsun hamile, o yüzden sarsıntı falan hani, bilirsin. Dönüşte biraz daha sakin gidebilir miyiz?"

"Sıkıntı yok ya," dedi.

Hove'ye kadar bütün mesafeyi bir salyangoz hızında katetti. Acaba bize bir şey mi söylemeye çalışıyor, yoksa gerçekten özen gösterdiği için mi böyle davranıyor diye aklımdan geçirdim. Her ne idiyse bu utanç vericiydi. Hem onunla konuşmuş olmam hem de giderken müdahale edememiş olmam. Birisine biraz yavaş gider misin, sevgilim hamile demek dünyanın en basit işi olmalıydı, öyle değil mi?

Hele ki Linda'nın korkularının ve tedirginliğinin birçok insana kıyasla farklı bir kökeni olduğu düşünüldüğünde. Manik depresif geçen iki seneden sonra kaldırıldığı hastaneden çıkalı daha üç yıl olmuştu. Böyle bir deneyimden sonra bebek sahibi olmak kendi içinde riskler taşıyordu. Nasıl tepki vereceğini bilmiyordu. Belki de daha derin bir manik depresif döneme girecekti? Belki de yeniden hastaneye kaldırılması gerekecekti. Öyle olursa çocuğa ne olacaktı? Ama bu korkularından arınmıştı ve dünyaya, rahatsızlanmadan önce olduğundan farklı bir şekilde tutunuyordu, onu neredeyse bir senedir her gün gördüğüm için iyi olacağını biliyordum. Olanı bir kriz olarak görmüştüm. Uzun ve her şeyi kapsayan, ama bitmiş bir kriz. O sağlıklıydı; hayatında hâlâ yer kaplayan ruh dalgalanmaları normal davranış sınırları içerisindeydi.

Moss'a giden trene yetiştik, Espen bizi istasyondan aldı ve arabasıyla Larkollen'deki evine götürdü. Linda'nın biraz ateşi çıkmıştı, yattı, Espen'le ben yakınlardaki bir sahaya futbol oynamaya gittik, gece mangal yapacaktık, Espen ve Anne'yle oturdum, sonra sadece Espen kaldı. Linda uyuyordu. Ertesi gün Espen bizi Jeløya'daki kulübeye götürdü, biz bir hafta kalacaktık, onlar da o sırada Stockholm'e gidip bizim dairemizde kaldılar. Beş civarı kalktım ve Linda saat onda uyanıncaya kadar yeni romanın üzerinde çalıştım, çünkü yazdığım metin artık bir romana dönüşmüştü. Kahvaltı yapıyorduk, yazdığım kısımları ara sıra ona yüksek sesle okuyordum, hiç ayırt etmeden hepsinin çok iyi olduğunu söylüyordu, birkaç kilometre ötedeki plaja yüzmeye gittik, biraz alışveriş yapıp öğle yemeği hazırladık, akşamları o uyurken ben balığa çıktım, geceleri ateş yakıp konuştuk, ya da okuduk, ya da seviştik. Bir hafta dolduğunda Moss'dan Oslo'ya giden trene atladık, sonra Flåm'dan Bergen hattına binip gemiyle Balestrand'a gittik ve Kviknes Otel'de kaldık, ertesi gün Fjærland feribotuna bindik. Orada Tomas Espedal ile buluştuk; bir arkadaşıyla yürüyüş seyahatindeydi, Sunnfjord'daki evine yürüyorlardı. Bergen'de yaşamaya başladığımdan bu yana onu görmemiştim, bu yüzden sırf onu görmüş olmak bile beni neşelendirdi, o tanıdığım en iyi insanlardan biriydi. Annem Fjærland'de iskelede bizi bekliyordu, mavi gökyüzüne zıt grimtırak beyaz renkte ışıldayan buzulun yanından geçtik, sık sık çığ düşen, uzun, karanlık ve dar vadiye çıkan uzun tüneli geçip ılıman, hayat dolu Jølster kırsalının açıldığı Skei'ye çıktık.

Bu Linda'yla annemin karşılaştığı üçüncü seferdi ve gezinin geri kalanını beyhude bir çabayla ikisi arasında hemen dikkatimi çeken uçurumu kapatmakla geçirdim. Sürekli bir engel oluyordu, neredeyse hiçbir şey sorunsuz geçmiyordu. Sorunsuz geçtiyse ve Linda canlanıp bir şeyler anlatmışsa, ve annem de sohbete katıldıysa sınırsız bir sevince kapılıyor, sonra neden olduğunu fark ediyor ve oradan uzaklaşmak istiyordum.

Sonra Linda'nın kanaması oldu. Ödü kopmuştu, gerçekten çok korkmuştu, bir an önce gitmek istiyordu, Stockholm'ü aradı ve ebeyle konuştu, onu muayene etmeden yorum yapamayacağı

yanıtını aldı. Bu Linda'yı daha da korkuttu ve benim de, merak etme önemli değildir, kesin her şey yolundadır, yoktur bir şey, dememin bir faydası olmadı, çünkü ben ne anlardım? Ben bu konuyla ilgili ne gibi bir otorite olabilirdim ki? Gitmek istedi, ben kalıyoruz dedim, bunu kabullendiğinde her şey benim sorumluluğum altına girdi, çünkü bir aksilik olursa, ya da şayet olmuşsa, kontrole gerek yok, bekleyip görelim diye ısrar eden bendim.

Linda'nın bütün enerjisi bu konuya yoğunlaşmıştı, tek düşündüğünün bu olduğunu görebiliyordum, korku içini kemiriyordu, yemek yerken ya da gece beraberken bir şey konuşmuyordu artık, ikinci katta uyuduğu bir sefer aşağıya inmişti ve annemle beni bahçede konuşurken gördüğünde gözlerini bürüyen kara bir öfkeyle dönüp gitmişti, neden olduğunu anlıyordum; sanki hiçbir şey olmamış gibi, sanki onun ne hissettiği önemli değilmiş gibi konuşuyorduk. Ve bu hem doğru hem de yanlıştı. Ben her şeyin yolunda gideceğini düşünüyordum, ama emin değildim, öte yandan orada misafirdik, annemi altı aydan uzun süredir görmemiştim, konuşacak çok şeyimiz vardı, hiçbir şey söylemeden, sürekli bir endişe ve hezeyan hâlinde ağzımızı bıçak açmadan ortalıkta dolanmanın kime ne faydası olacaktı? Kollarımı ona doladım, onu rahatlattım, ona her şeyin iyi olacağını söylemeye çalıştım, ama dediklerimi duymuyordu bile, orada olmak istemiyordu. Annem ona bir şey sorduğunda doğru düzgün cevap vermiyordu. Vadideki yürüyüşlerimizde annemi ve annemle ilgili her şeyi eleştiriyordu. Annemi savunuyordum, birbirimize bağırıyorduk, arkasını dönüp tek başına yürüyordu, peşinden koşturuyordum, bir kâbustu, ama bütün kâbuslarda olduğu gibi bundan da uyandığın bir an vardı. Ama önce bir final sahnesi: Annem arabayla bizi tekneye bineceğimiz Florø'ye götürdü. Erken varmıştık, öğle yemeği yemeğe karar verdik, duba gibi bir şeyin üstünde bir restoran bulduk, oturduk, balık çorbası ısmarladık. Geldi, tadı berbattı, yağı basmışlardı, başka da bir şey yoktu içinde.

"Bunu yiyemem," dedi Linda.

"Haklısın, güzel değil," dedim.

"Garsona bize başka bir şey getirmesini söyleyelim," dedi Linda.

Gelen yemeği mutfağa geri göndermekten daha utanç verici bir şey tahayyül edemiyordum. Ve burası sadece Florø'ydü, Stockholm ya da Paris değil. Öte yandan daha fazla kapris çekecek hâlim yoktu o yüzden garsonu çağırdım.

"Korkarım bu pek güzel değil," dedim. "Acaba bunun yerine başka bir şey ısmarlayabilir miyiz?"

Dinç, orta yaşlı kadın garson ucuz bir sarıya boyalı saçlarıyla, bana tasvip etmediğini belli eden şekilde baktı.

"Bu yemekte bir sorun olamaz. Ama var diyorsanız içeri gidip şefe sorarım."

Annem, Linda ve ben, önümüzde ağzına kadar dolu üç çorba kâsesiyle masanın etrafında çıt çıkarmadan oturduk.

Garson kadın başını iki yana sallayarak geri geldi.

"Üzgünüm," dedi. "Şef çorbada bir sorun olmadığını söylüyor. Tadı olması gerektiği gibiymiş."

Ne yapmalıydık?

Hayatımda ilk kez bir yemeği geri göndermiştim ve kabul görmemişti. Dünyanın başka neresi olsa bize bir alternatif sunarlardı, ama Florø'de değil. Utanç ve sinir harbinden yüzüm kızarmıştı. Eğer yalnız olsaydım ne kadar kötü olursa olsun, Tanrı'nın cezası bu çorbayı içerdim. Ama şimdi ne kadar utanç verici ve gereksiz bulsam da şikâyet etmiştim, ve onlar da benim şikâyetime direniyorlar mıydı?

Ayağa kalktım.

"Gidip şefle bizzat konuşayım," dedim.

"Siz bilirsiniz," dedi garson kadın.

Duba boyunca yürüyüp karanın üzerindeki mutfağa gittim, başımı tezgâhın üzerinden içeri uzattım, ufak tefek şişko bir adam yerine boylu poslu ve yapılı benim yaşlarımda bir adam gördüm.

"Çorba siparişi vermiştik," dedim. "Aşırı yağlı. Korkarım yememiz mümkün değil. Acaba onun yerine başka bir şey alabilir miyiz?"

"Olması gerektiği gibi o çorbanın tadı," dedi. "Balık çorbası sipariş ettiniz, balık çorbası yiyeceksiniz. Bu konuda size yardımcı olamam."

Bizimkilerin yanına geri yürüdüm. Linda ve annem bana baktı. Başımı iki yana salladım.

"Umurunda değil."

"Belki ben gidip konuşsam," dedi annem. "Sonuçta yaşlı başlı kadınım. Belki faydası olur."

Eğer restoranlarda şikâyet etmek benim tabiatıma aykırıysa, onunkine hepten aykırıydı.

"Boş ver bence," dedim. "En iyisi gitmek."

"Ben bir şansımı deneyeceğim," dedi.

Birkaç dakika sonra geri geldi. O da başını iki yana salladı.

"Peki o zaman," dedim. "Açım ama bu kadar şeyden sonra bu çorbayı içemeyiz."

Ayağa kalktık, parayı masanın üstüne bırakıp ayrıldık.

"Teknede yiyeceğiz artık," dedim tepkisini sadece başını sallayarak veren Linda'ya, gözleri kararmıştı.

Pervaneleri hızla dönen tekne geri geldi. Bagajımızı tekneye aldık, anneme el salladık ve kendimize en önde bir yer bulduk.

Birer dilim yumuşak, neredeyse ıslanmış pizza, patatesli krep ve yoğurt yedik. Linda arkasına yaslanıp uyudu. Uyandığında kafasında olan her şey gitmişti. Işıl ışıl ve neşeliydi, yanı başımda oturup sohbet etti. Derin bir şaşkınlıkla onu inceledim. Bütün her şey annem yüzünden miydi? Yoksa tanımadığı bir yerde olduğu için mi? Yoksa hayatımın onun dâhil olmadığı dönemine bir ziyaret yaptığı için mi? Bebeği kaybetme kaygısı yüzünden değildi öyle mi? Çünkü o ihtimal hâlâ vardı.

Bergen'den eve uçtuk, ertesi gün muayeneden geçti ve her şey gayet yolundaydı. O küçücük kalp atıyordu, küçücük beden büyüyordu, yapılması gereken bütün testlerin sonucu iyi çıkmıştı.

Eski Şehir'deki klinikte geçirdiği muayenenin ardından yakınlardaki bir pastaneye oturduk ve muayene sırasında olanları konuştuk. Hep böyle yapıyorduk. Bir saat sonra metroyla, ta Åkeshov'da bana verilen yeni ofise geçmiştim. Sonunda kuledeki yerde olmaya daha fazla dayanamamıştım, Linda'nın yazar ve yönetmen arkadaşı Maria Zennström, çok cüzi bir ücret karşılığında bana derme çatma bir odasını önermişti. Bir apartman yerleşkesinde zemin katındaydı, gün içinde etrafta kimse olmuyordu, beton duvarlar arasında yapayalnız oturup yazdım, okudum, metro vagonlarının ağaçlar arasından her beş dakikada bir sarsıla sarsıla

geçişini izledim. Spengler'in *Batı'nın Çöküşü* kitabını okumuştum ve medeniyet üstüne teorileri hakkında birçok şey söylenebilirdi, ama Barok Dönemi, Faust Paktı, Aydınlanma Çağı ve medeniyetlerin döngüsel doğası hakkında yazdıkları orijinal ve ustacaydı; bazısını doğrudan, merkezinde bir çeşit on yedinci yüzyılın bulunması gerektiğinin ayırdına vardığım romanıma aldım. Her şey oradan kaynaklanıyordu, dünyanın ayrıldığı zamandı: Bir tarafta eski ve kullanışsız, bütünüyle sihirli, akıl dışı, dogmatik ve otoriter gelenek; diğer tarafta bizim şu anda iskân ettiğimiz dünyaya evrilen şey.

Sonbahar geçti, göbek büyüdü, Linda akla gelebilecek her türlü ufak tefek şeyle oyalanıyordu, her şeyi bir nevi kendine çekiyordu, yanan mumlar, sıcak banyolar vardı, dolabın içinde bebek giysisi yığınları, düzenlenen foto albümleri, hamilelik ve bebeğin ilk senesi üzerine okunan kitaplar. Bunları gördüğümde acayip seviniyordum, ama nedense ben kendimi veremiyor, bu duygunun yanından bile geçemiyordum. Ben yazmak zorundaydım. Onunla beraber oluyor, sevişiyor, konuşuyor, yürüyüşlere çıkıyordum ama onun hissettiği şekilde hissedemiyor, yaptıklarını yapamıyordum.

Aralarda öfkeli patlamalar oluyordu. Bir sabah mutfak halısına su döktüm, öyle bırakıp metroya gittim, eve döndüğümde halının üzerinde kocaman sarı bir leke vardı. Ne olduğunu sordum, utançla yüzüme baktı, mutfağa girdiğinde arkamda bıraktığım su lekesini görmüş, öylesine öfkelenmişti ki bütün meyve suyunu üzerine boca etmişti. Ama ancak su kuruyup lekesi kaybolduğunda anlamıştı ne yaptığını.

Halıyı atmak zorunda kaldık.

Bir gece, annesinin bir servet ödeyerek alıp hediye ettiği mobilya takımının bir parçası olan yemek masasının üstünü oydu, nedeni doğumhaneye yazdığı mektuba gerekli ilgiyi göstermemiş olmamdı. Mektup ne tür tercihleri ve istekleri olduğuyla ilgiliydi, önerilerden birini yüksek sesle okurken başımı evet anlamında salladım ama yeterince içten gelerek yapmamıştım belli ki çünkü birden kalemle masanın üstüne bütün gücüyle defalarca bastırıp, üzerinde oyuklar açmıştı. Ne yapıyorsun? dedim. Hiç umursamı-

yorsun, dedi. Of, lanet olsun tabii ki umursuyorum. Bak masayı ne hâle getirdin.

Bir gece ona o kadar öfkelendim ki şömineye bütün gücümle bir bardak fırlattım. Bardak tuhaf bir şekilde kırılmadı. Tam benlik olay, diye düşünmüştüm sonradan, kavga esnasında bardağı fırlatıp kırma klişesini bile beceremediğimiştim.

Beraber doğuma hazırlık kursuna katıldık, oditoryum ağzına kadar doluydu ve katılımcılar kürsüden gelen her sese karşı inanılmaz hassastı; biyolojik bakış açısına ters gelen ufacık bir şey söylense, topluluktan hafif bir ıslık sesi yükseliyordu, çünkü bu, cinsiyetin toplumsal bir yapı olduğu ve bedenin herkesçe makul görülen alanın dışında kendine bir yer bulamadığı bir ülkede geçiyordu. İçgüdü, dedi kürsüden bir ses. Hayır, hayır, hayır! diye fısıldadı kızgın kadınlar. Böyle bir şeyi nasıl söylersin! Bir bankın üstünde oturmuş ağlayan bir kadın görmüştüm, kocası kursa on dakika gecikmişti, oh be yalnız değilim diye düşündüm. Nihayet adam geldiğinde, kadın yumruğuyla onun karnına vurmuş, adam ise olabilecek en dikkatli şekilde kadını bulunduğu ruh durumundan çıkarıp daha kontrollü ve ağırbaşlı bir hâle sokmaya uğraşmıştı.

İşte böyle aniden değişen ruh hâllerinde dolanıyorduk; sessiz sakin, optimist ve sevecenlikten ani öfke patlamalarına erişiyorduk. Her sabah Åkeshov metrosunu kullanıyordum ve istasyona adım attığım anda evde olan bitenler kafamdan siliniyordu. Yer altındaki istasyonda alabalığa bakıyordum, atmosferi içime çekiyordum, trene binip kitap okuyordum, metro hareket ettikten sonra yanlarından hızla kayarak geçtiğimiz banliyö evlerine bakıyordum, yeniden okuyordum, büyük köprüyü geçerken kasabayı inceliyordum, yine okuyordum, küçük istasyonlardaki duraklara bayılıyordum, gerçekten bayılıyordum, iş için bu istikamete binen neredeyse tek yolcu olarak Åkeshov'da iniyor, ofise yaklaşık bir kilometre yürüyor ve tüm gün çalışıyordum. Yakında yazdıklarım yüz sayfayı bulacaktı, kitap giderek daha da tuhaflaşıyordu; yengeçle ilgili giriş bölümünden sonra metin denemeye dönüşmüştü ve ilahi olan hakkında önceden hiç dikkate almadığım teoriler sunmuştu, ama tuhaf bir şekilde, kendi koşullarında,

kendilerine göre haklıydılar. Bir tane Rus Ortodoks kitabevine denk gelmiştim, gerçek bir hazineydi, dikkate değer envaiçeşit yazı vardı orada, onları satın aldım, notlar tuttum, uydurduğum teorilerden biri daha yerine oturduğunda keyfimi bastıramıyordum; ta ki akşam eve dönene, beni orada bekleyen hayat, tren Hötorget İstasyonu'na yaklaşırken yavaşça ötekilerin yerini alıncaya kadar. Linda'nın kontrolleri için Anne Bakım Merkezi'ne gitmek zorunda olduğumuzda bazı günler şehre daha erken dönüyordum, bir sandalyede oturup Linda'nın muayenesini izliyordum, tansiyonunun ölçülmesini, kan örnekleri alınmasını, kalp atışlarının dinlenmesini, göbeğinin ölçülmesini falan, bebek gerektiği şekilde büyüyordu, her şey yolundaydı, bütün test sonuçları mükemmeldi, ortada bir şey varsa o da Linda'nın hem fiziksel olarak güçlü hem de turp gibi sağlıklı olduğuydu, bunu ona elimden geldiğince sık söylüyordum. Bedenin ağırlığı ve kesinliğiyle kıyaslandığında endişe hiçbir şeydi; vızıldayan bir sinek, uçuşan bir tüy, bir tutam tozdu yalnızca.

IKEA'ya gittik ve bez değiştirme masası aldık, üstünü giysi ve havlu yığınlarıyla doldurduk, onun üzerindeki duvara fok balığı, balina, kaplumbağa, aslan, maymun resimlerinin olduğu bir kartpostal serisini ve Beatles'ın en saykodelik döneminden bir resmini yapıştırdım, böylece bebek ne kadar muhteşem bir dünyaya doğduğunu görebilecekti. Yngve'yle Kari Anne bize ellerindeki bebek eşyalarını gönderdiler, ama söz verdikleri puset yoktu ortada, bu da Linda'nın gitgide daha çok sinirini bozuyordu. Bir gece patladı, puset falan yoktu ortada, benim abime güvenemezlerdi, gidip kendimize puset almalıydık, ta en başında bunları söylememiş miydi? Doğuma daha iki ay vardı. Yngve'yi aradım, lafı puset getirdim ve hamile kadınların manasız sinir harbi yaptıkları durumları mırıldandım, hallederiz dedi, biliyordum ama yine de sormak zorundaydım. Nasıl da nefret etmiştim bunu yapmaktan. Sırf onu tatmin etmek için tabiatıma aykırı davranmaktan. Ama kendime bunun bir amacı, bir hedefi olduğunu hatırlattım, ve bu hedefi her şeyin üstünde tuttuğum sürece bütün bu saçmalıklara katlanabilmeliydim. Puset gelmedi. Bir öfke patlaması daha.

Bebeğe banyo yaptırırken kullanmak için küvete bir zamazingo aldık, badiler, küçük ayakkabılar, tulumlar ve pusette uyuyacağı zamanlar için uyku tulumu aldık. Helena'dan Linda'nın nemli gözlerle karşıladığı küçük bir yorgan ve yastıkla beraber bir tane de beşik ödünç aldık. Ve bebeğe ne isim koyacağımızı tartıştık. Neredeyse her gece oturup konuşuyorduk, birbirimize devamlı değişik isimler öneriyorduk, dört beş isimden oluşan ve sürekli değişen bir listemiz vardı. Bir gece Linda Vanja ismini önerdi, kız olursa ismi işte bu olacaktı. Birden emin olmuştuk. İsmin içindeki Rus esintisinden ve yaptığı güçlü ve vahşi çağrışımlardan etkilenmiştik, Vanja da Norveççedeki Johannes'in geldiği Ivan isminden geliyordu, ki Johannes Linda'nın babasının ismiydi. Eğer erkek olursa adı Bjørn olacaktı.

Bir sabah, Sveavägen metrosunun merdivenlerinden inerken, gözlerim kavgaya tutuşmuş iki adama takıldı. Yorgun yolcuların yanında gösterdikleri saldırganlık korkunçtu, bağırıyorlar, birbirlerine çığlık atıyorlardı, kalbim küt küt atmaya başladı, tren platforma yaklaşırken birbirlerine öyle bir girişiler ki. Bir tanesi diğerine tekme atacak mesafeye gelmek için ötekinden hafifçe uzaklaştı. Onlara yaklaştım. Olaya müdahale etmem gerek diye düşündüm. Kapıya tekme atmaya çekindiğim zamanki boksör olayı, Arvid'e yavaşlamasını söyleyemediğim tekne olayı ve Linda'nın benim harekete geçmekteki başarısızlığım konusundaki kaygısı birleşince içimde tereddütten eser kalmamıştı. Burada durup seyredemezdim. Müdahale etmek zorundaydım. Bunun düşüncesi bile dizlerimin bağını çözmeye, kollarımın titremesine yetiyordu. Yine de çantamı yere bıraktım, bu bir sınav, diye düşündüm, siktir, şimdi şu lanet kavgayı önemsemem gerekiyordu; doğruca iki kavgacının üzerine yürüdüm, en yakınımdakine kollarımı sımsıkı doladım. Elimden geldiğince çok sıktım. Ben böyle yapınca, başka bir adam daha öne çıktı, aralarına girdi, bir üçüncüsü geldi ve sonra kavga bitti. Çantamı aldım, diğer taraftaki trene bindim ve Åkeshov'a varana kadar yerimden kalkmadım, bitkin düşmüştüm, kalbim göğsümde deli gibi atıyordu. Kimse harekete geçmekte yavaş davrandığımı iddia edemezdi, ama zekice

davrandığımı da, çünkü bıçakları olabilirdi, her şey olabilirdi, hem bu kavganın benle hiçbir alakası yoktu.

Bu aylarla ilgili tuhaf olan şey birbirimize nasıl yakınlaştığımız ve uzaklaştığımızdı. Linda kin tutmuyordu, bir şey olup bittiğinde, konu onun için kapanıyordu. Benim için öyle değildi. Ben kin tutuyordum, geçen sene yaşanan her bir olay bir şekilde içimde bir yerlerde duruyordu. Ama bir yandan da neler olduğunu anlıyordum, hayatımıza dâhil olan öfkeli parlamalar o ilk sonbaharda ilişkimizde kaybettiğimiz şeyle alakalıydı, Linda kalanını da kaybetmekten korkuyordu, beni bağlamaya çalışıyordu, ve benim bu bağlardan çekinmem aramızdaki mesafeyi büyütüyordu, bu tam da onun korktuğu şeydi. Hamile kalınca her şey değişmişti, şimdi ikimizin tek tek koyduğunun ötesinde bir ufuk vardı, bizden daha büyüktü ve hep oradaydı; benim düşüncelerimde ve onunkilerde. Tedirginliği büyük olabilirdi, ama ona rağmen Linda'da bir bütünlük ve güven vardı. Her şey yerli yerine oturacaktı, iyi olacaktı, biliyordum olacağını.

Aralık ortasında Yngve ve çocukları ziyarete geldi. Yanlarında o çok beklenen puseti getirdiler. Birkaç gün kaldılar. Linda ilk gün ve ikinci günün de ilk saatlerinde cana yakındı, ama sonra sırtını döndü, beni deliye çeviren o düşmanca tavrını takındı, bana yönelik olduğu zaman önemsemiyordum, çünkü ben alışkındım ve nasıl geri püskürteceğimi biliyordum, ama başkaları varken değil. Sonra müdahale etmek zorunda kaldım, Linda'yı teskin etmeye çalıştım, Yngve'yi teskin etmeye, kanalları açık tutmaya çalıştım. Büyük güne altı hafta kalmıştı, sessizlik ve huzur istiyordu, buna hakkı olduğunu düşünüyordu, ve belki de öyleydi, ben ne bilirim, ama bu misafirlerine artık cana yakın davranamayacağı anlamına gelmiyordu ya? Misafirperver olmak, insanların istediği kadar bizde kalabilmeleri benim için önemliydi, ve Linda'nın nasıl böyle davranabildiğini aklım almıyordu. Ya da evet, alıyordu: Yakında doğum yapacaktı ve evde insan kalabalığı olsun istemiyordu, ayrıca Yngve'yle o birbirlerinden ışık yılı uzaklıktaydı. Yngve'nin Tonje'yle iyi, yakın bir ilişkisi olmuştu, Linda'yla öyle değildi, o da bunun farkına vardı elbette, ama niye böyle lanet bir şekilde davranması gerekiyordu?

Neden duygularını saklayıp oyunu sürdürmüyordu? Benim aileme cana yakın olamıyordu? Ben onunkine öyle değil miydim? Hiç, çok sık uğruyorlar, burunlarını onları ilgilendirmeyen şeylere sokuyorlar sürekli diyor muydum ona? Linda'nın ailesi ve arkadaşları benimkilere kıyasla bin misli daha fazla uğruyorlardı, oran bine birdi, ama yine de, fark bu kadar muazzamken bile, adapte olamıyor, olmak istemiyordu, sırtını dönüyordu. Neden? Çünkü duygularıyla hareket ediyordu. Ama duygular bastırılmak için oradadırlar.

Hiçbir şey söylemedim, ona olan bütün kırgınlıklarımı, öfkelerimi kontrol altında tuttum, Yngve ile çocuklar gittiğinde ve Linda mutlu, hafiflemiş ve yeniden heyecanlı hâline döndüğünde onu kendimden uzak tutup, suratımı asarak cezalandırmadım, ki bu aslında doğal tepkim olurdu, hayır yapmadım, tam tersine, konuyu kapattım, bırak manasızlık manasızlığıyla kalsın, sonra Noel öncesindeki ve sonrasındaki günler mükemmel geçti.

2003'ün son gecesinde, ben mutfakla salon arasında mekik dokuyup yemeği ayarlarken ve Geir bir sandalyede oturmuş bir yandan beni seyredip bir yandan da benle sohbet ederken, Bergen'de bıraktığım hayattan artık tek bir iz bile yoktu. Şu an etrafımdaki her şey bir şekilde o dönemde tanımadığım iki kişiyle bağlantılıydı. Çoğunlukla bütün hayatımı paylaştığım Linda'yla elbette, ama bir de Geir'le. Ondan etkilenmiştim ve bu kadar kolay etki altında kalmam, görüşlerimin başkaları tarafından bu kadar kolaylıkla etkilenebilmesi aslında hoşa gitmeyen bir düşünce olabilirdi. Bazen onun şu birlikte oynamana izin verilmeyen çocukluk arkadaşlarından biri olduğunu düşünürdüm. Ondan uzak dur Karl Ove, sana kötü örnek oluyor.

Son yarım ıstakozu tabağa yerleştirdim, bıçağı bıraktım, alnımda biriken teri sildim.

"İşte hazır," dedim. "Bir tek süslemesi kaldı."

"İnsanlar bir bilse neler yaptığını," dedi Geir.

"Nasıl yani?"

"Yazarların çok heyecan verici ve arzu edilen bir hayat sürdüklerine dair genel bir kanı vardır. Ama sen zamanının çoğunu yemek ve temizlikle geçiriyorsun."

"Öyle," dedim. "Ama şu sonucun güzelliğine bakar mısın."

Limonları dörde böldüm ve ıstakozların yanına döşedim, maydanoz kopartıp yanlarına dizdim.

"İnsanlar skandallar yaratan yazarları sever, anlıyor musun. Peşinden koşturan kadınlardan kurduğun haremle Theater Kafe'ye gitmen gerekir. Senden bunu beklerler. Burada durup kovalarca lanet suyun yanında içinin geçmesini değil... Norveç edebiyatının en büyük hayal kırıklığı Tor Ulven olmalı. Adam evinden dışarı adım atmadı! Hahaha!"

Kahkahası bulaşıcıydı. Ben de kahkaha attım.

"O da yetmezmiş gibi bir de intihar etti!" diye ekledi. "Hahaha!"

"Hahaha! Ama Ibsen de bir hayal kırıklığıydı şimdi. Aynalı silindir şapkasını demiyorum ha. O şapka saygıyı hak ediyor. Hele masasında tuttuğu canlı akrep yok mu. Bjørnson hayal kırıklığı değildi bu arada. Hamsun hele hiç değildi. Hatta, tüm Norveç edebiyatını böyle ikiye bile ayırabilirsin. Korkarım senin durumun da hiç iyi gözükmüyor."

"Öyle," dedim. "Ama en azından ortalık temizlendi. Eveet. Bakayım, bir tek ekmek eksik."

"Aklıma gelmişken, bence yakında, şu bahsettiğin Olav H. Hauge hakkındaki denemeyi yazmalısın."

"Hardanger'in kötü adamı mı?" dedim, ekmeği kahverengi kese kağıdından çıkarırken.

"Evet, onu."

"Bir gün yapacağım," dedim, ekmeği doğramadan bıçağı sıcak suyun altına sokup mutfak beziyle kuruladım. "Aslında arada aklıma düşüyor. Oturma odasındaki tüm mobilyaları parçaladıktan sonra kömür deposunda çırılçıplak yatması. Ya da köy çocuklarının onu taşlaması. Vay be, kafayı tamamen sıyırdığı yıllar olsa gerek."

"Hitler'in büyük bir adam olduğunu yazmasına ne demeli, sonra da savaş sırasında o sayfaları günlüğünden koparması," dedi Geir.

Evet ya. Ama günlüğün en dikkate şayan kısmı hastalık döneminin başlangıcında yazdıkları. Engelleri kalktıkça her şeyin nasıl başlayıp hızlandıkça hızlandığını okuyabiliyorsun. İşte birden

orada: Yazarlar ve kitapları hakkında *gerçekten* ne düşündüğünü yazıyor. Normalde herkes hakkında iyi bir şeyler söylemeye pek meraklı. Kibar ve düşünceli ve cana yakın ve iyi. Sonra sağlığı bozuluyor. Kimsenin bunun hakkında yazmamış olması çok tuhaf değil mi? Yani Jan Erik Vold hakkında değerlendirmesinin bu kadar radikal bir değişiklik göstermesi falan."

"E tabii kimse onun hakkında yazmaya cesaret edemiyor," dedi Geir. "Deli misin. İnsanlar onun kafayı üşüttüğü dönemi parmağıyla dürtüklemeye dahi cesaret edemiyor."

"Ama onun için haklı bir gerekçeleri var," dedim ekmek dilimlerini sepete yerleştirip sonraki ekmeği kesmeye başlarken.

"Neymiş o gerekçeler?"

"Edep. Nezaket. Anlayış."

"Of, harbi uyuyacağım ha şimdi. Burası baydı."

"Ciddiyim. Gerçekten öyle."

"Biliyoruz ciddi olduğunu herhâlde. Bak beni dinle: Bu, günlüğün *içinde*, değil mi?"

"Evet öyle."

"Ve sen Hauge'yi onsuz anlamıyorsun değil mi?"

"Anlamıyorum."

"Ve Hauge'yi büyük bir şair olarak görüyorsun?

"Evet."

"Öyleyse bundan nasıl bir sonuç çıkarıyorsun? Büyük bir şairin ve günlük yazarının hayatının önemli bir kısmını sırf edep uğruna görmezden mi gelelim? Bütün tatsız kısımlarını unutalım mı?"

"Hauge uzayın derinliklerinden kendisine ışık tuttuklarına inanıyorsa ne olmuş yani? Yani, bu şiirleri hakkında neyi değiştirir? Ayrıca vahşi doğruculuğu nerede bitiyor ve duyarlı kibarlığı nerede başlıyor kim bilebilir ki? Yani ikisi arasına bir çizgi çekmen gerekse nereye çekeceksin?"

"Ne? Sende ateş bacayı sardı herhâlde? Hauge'nin en egzantrik yönlerini bana sen anlattın ulan, hatta kafayı takmıştın! Onun deli ve bilge haricindeki herhangi bir şey olduğu o uzatmalı dönemler göz önünde bulundurulduğunda, Hardanger'deki bilge adam imajının sorgusuz kabul edilemeyeceğini söylemiştin. Ya da daha

açık olmak gerekirse, bilgelik, artık bu her ne ise, hayatındaki bedbahtlık olmadan anlaşılamaz."

"Ateş olmayan yerden duman çıkmaz, derler. "Tor Ulven'e gülüyor olmamızdan mıdır nedir biraz vicdan azabı duydum."

"Hahaha! Gerçekten mi? Bu kadar duyarlı ve ihtiyatlı olamazsın. Sonuçta adam ölmüş gitmiş. Parti delisi olduğu da söylenemez, öyle değil mi? Sahi adam vinç kullanıyordu ya, değil mi? Hahaha!"

Son dilimleri de kestim ve güldüm, içimde hafif bir huzursuzluk yok değildi.

"Neyse bu kadar gevezelik yeter," dedim dilimleri sepete koyarken. "Ekmek sepetini, tereyağı ve mayonezi kap da içeri geçelim."

"Harika görünüyor!" dedi Helena ben yemeği sofraya koyarken.

"Efsane olmuş Karl Ove," dedi Linda.

"Hadi bakalım herkes sofraya," dedim. Şampanyanın kalanını kadehlere doldurdum ve bir şişe beyaz şarap açtım, sonra oturdum ve tabağıma bir yarım ıstakoz aldım. Bir süre önce Gunnar ve Tove'nin hediye ettiği deniz mahsulleri setindeki penseyle önce büyük kıskacı yardım. Bu beyaz ve düz minik kıkırdağın ya da adı her neyse etrafındaki etin böyle lezzetli kalınlıkta olması. İçinde çoğunlukla su bulunan, etle dış kabuğun arasındaki bölge: Istakozun deniz tabanında yürümesi, kim bilir *bu* nasıl bir histir?

"İşte böyle güzel vakit geçirilir!" dedim Norveççe aksanımla. "Şerefe!"

Geir gülümsedi. Diğerleri anlamayınca duymazdan geldiler ve kadehlerini havaya kaldırdılar.

"Şerefe! Ve bizi davet ettiğiniz için teşekkürler!" dedi Anders.

Yemeğe misafir geldiğinde yemekleri genelde ben yapıyordum. Sevmekten ziyade bana arkasına saklanabilecek bir fırsat sunduğu için. Geldiklerinde mutfakta durabiliyor, hoş geldiniz demek için bir an kafamı içeri uzatıp tekrar mutfakta saklanmaya devam edebiliyordum, ta ki yemek sofraya konulana ve ortaya çıkmak zorunda kalana dek. Ama o zaman dahi bir şeylerin arkasına

saklanabilirdim; bardaklardan birine şarap, diğerine su dolması mı gerek, ben halledebilirdim, ilk yemekler bittiyse mesela, tabakları toplayıp öteki servis tabaklarını çıkarabilirdim.

Bu gece de öyle yaptım. Anders'ten büyüleniyordum ama onunla konuşamıyordum. Helena'yı seviyordum ama onunla konuşamıyordum. Linda'yla konuşabiliyordum, ama şimdi diğerlerinin de iyi vakit geçirmesinden sorumluyduk, dolayısıyla birbirimize kapanamazdık. Geir'le de konuşabilirdim, ama başkalarıyla beraberken kişiliğinin başka bir yönü çıkıyordu ortaya; Anders ile ortak tanıdıkları suçlulardan konuştular, gülüp sohbeti sürdürdüler, Helena'yı insanı dumura uğratan dürüstlüğüyle eğlendirdi, şaşkınlıkla karışık kahkahalar atıyordu. Tüm bunların altında yatan başka gerilimler vardı. Linda ve Geir aynı yükteki mıknatıs uçları gibiydiler, birbirlerini itiyorlardı. Dışarı çıktıklarında Helena Anders'ten pek hoşnut olmuyordu, Anders'in Helena'nın hiç katılmadığı, ya da aptalca bulduğu yorumlar yaptığı anlar az değildi; bu türden gerilimler beni etkiliyordu. Mesela Christina hiç konuşmadan saatlerce oturabiliyordu, bu da beni etkiliyordu, neden böyleydi, iyi vakit geçirmiyor mu? Sorun biz miydik? Yoksa Geir mi? Yoksa kendisi mi?

Aramızda neredeyse hiçbir benzerlik yoktu, yüzeyin hemen altında, yani söylenen ve yapılan her şeyin altında mütemadiyen bir sempati ya da antipati akıntısı vardı, ama buna rağmen, ya da belki de tam da bu yüzden o gece hafızalarda yer etti, çünkü bir noktadan sonra herkes sanki artık kaybedecek bir şeyi yokmuş gibi hissetmeye başlamıştı ve hayatlarımızdaki her türlü hikâyeyi, hatta sırf kendimize sakladığımız hikâyeleri bile anlatabilmiştik.

Ama sonra konuşma aksamaya başladı, genelde birbirlerinden ziyade, birbirleri hakkında bir şeyler bilen insanlar arasında olduğu gibi.

Ben kaygan ve kalın eti kabuğundan çıkarıp parçalara ayırdım, çatalı batırdım, ağzıma götürmeden önce mayoneze bandırdım.

Dışarıda sanki bir şey patlamışçasına muazzam bir gürültü koptu. Pencere çerçeveleri zangırdadı.

"Bu yaptıkları şey yasal değil," dedi Anders.

"Doğrudur, bu işin kompetanı sensin anladığım kadarıyla," dedi Geir.

"Biz dilek feneri getirdik," dedi Helena. "Yakıyorsun, sonra balon sıcak havayla dolup doğrudan havalanıyor. Yükseldikçe yükseliyor. Patlama falan da olmuyor. Öyle sessiz sakin yükseliyor. Muhteşem bir şey."

"Şehirde uçurabiliyor muyuz?" diye sordu Linda. "Ya yanıyorken çatının birine konarsa?"

"Yılbaşı gecesi her şey serbest," dedi Anders.

Sessizlik oldu. Acaba onlara bir seferinde bir arkadaşla beraber yeni yılın ilk günü bütün yanmış fişekleri toplayıp, içlerindeki barutu boşaltıp bir kaba doldurmamızı ve ateşlememizi anlatsam mı diye düşündüm. Sahne hafızamda hâlâ canlıydı: Geir Håkon bana doğru dönüyor, yüzü isten kapkara olmuş. Babamın çıkan sesi duymuş olabileceğinin, ya da tamamen çıkmazsa isi görebileceğin kafama dank ettiği anda içimi kaplayan korku. Ama bu yersiz bir hikâye olur şimdi, diye düşündüm, ayağa kalktım, şarap doldurdum, gülümseyen Helena'yla göz göze geldim, yerime oturdum, Geir'e baktım, İsveç ile Norveç arasındaki farklardan bahsetmeye başlamıştı, bu, sofrada sohbet tıkandığı anda ortamı canlandırmak için açtığı bir konuydu, bunda herkes ânında dökülüyordu.

"Ama İsveç'le Norveç'i neden kıyaslıyorsun," dedi Anders biraz sonra. "Burada bir şey olduğu yok. Soğuk ve berbat bir yer."

"Anders İspanya'ya dönmek istiyor," dedi Helena.

"Ne varmış yani?" diye lafı yapıştırdı Anders. "Taşınmamız gerekirdi. Hepimizin. Bizi burada tutan ne ki sahiden? Var mı bir şey?"

Avuçlarını bize çevirdi.

"Canın ne isterse yaparsın. Kimse bir şey demez. Ayrıca o kadar güzel ve sıcak ki. Orada muhteşem şehirler var. Sevilla. Valencia. Barselona. Madrid."

Bana baktı.

"Futbol seviyesinde de *ufak* farklar var. Senle El Classico'yu seyretmeye gidelim. Bir geceliğine. Ben biletleri ayarlarım. O iş bende. Var mısın?"

"Fena fikir değil," dedim.

"Fena fikir değil," diye homurdandı. "Gidelim işte oğlum."

Linda bana bakıp gülümsedi. Sen git, ben senin adına mutlu olurum, diyordu bakışları. Ama başka bakışlar ve ruh hâlleri de vardı, önünde sonunda dökülürlerdi ortaya, biliyordum. Ben evde bir başıma otururken, sen git eğlenmene bak, bakışları vardı mesela. Sırf kendini düşünüyorsun. Eğer bir yere gideceksen, beraber gidilmeli, vardı. Bunların hepsi gözlerinde saklıydı. Birbirlerini boyunduruk altına almaya çalışan sınırsız bir aşk ve sınırsız bir endişe. Son aylarda yeni bir şey, bir sessizlik belirmişti, bebeğin yakında doğmasıyla alakalıydı, içinde duruyordu. Tedirginliği hassas, uhreviydi; kışın gökyüzünde dolanan Kuzey Işıkları ya da bir ağustos akşamında gökte parlayan bir şimşek misali bilincinde titreşiyordu ve beraberinde getirdiği karanlığın da bir ağırlığı yoktu, çünkü bir ışık eksikliğiydi ve eksikliğin bir ağırlığı yoktur. Şimdi onu dolduran şey başkaydı, dünyayla bir ilgisi olduğunu düşünmüştüm, dünyevi bir şeydi, kök salmaya dairdi. Ama bir yandan da bunun aptalca bir mitleştirici düşünce olduğunu düşünüyordum.

Yine de. Dünya.

"Ne zaman peki El Classico?" diye sordum, Anders'in kadehini doldurmak için uzanarak.

"Bilmiyorum. Ama illa o maçı izlemek zorunda değiliz. Başka maç da olur. Ben Barcelona'yı görsem yeter."

Kadehimi doldurdum ve kıskacın ardındaki eti ittirdim.

"Evet, iyi olurdu," dedim. "Ama her koşulda doğumdan sonra bir haftanın geçmesini beklemeliyiz. Sonuçta, 1950'lerdeki erkeklerden değiliz."

"Ben öyleyim," dedi Geir.

"Ben de öyleyim," dedi Anders. "Ya da en azından sınırlarında geziyorum. Eğer yapabilseydim, doğum esnasında boydan boya koridoru arşınlardım."

"Ee neden yapamadın?" diye sordu Geir.

Anders ona baktı ve gülüştüler.

"Herkesin içeceği var mı?" diye sordum. Herkes başını öne sallayıp eline sağlık dedikten sonra tabakları toplayıp mutfağa götürdüm. Christina iki servis tabağıyla peşimden geldi.

"Yardım edilecek bir şey var mı?" diye sordu.

Başımı iki yana salladım ve başımı aşağı eğerken bir an göz göze geldik.

"Yok," dedim. "Ama çok teşekkürler."

Geri döndü. Tavanın birini suyla doldurup ocağın üzerine koydum. Dışarıdan havai fişeklerin tıslama ve akabindeki patlama sesleri geliyordu. Bulunduğum yerden görebildiğim ufak gökyüzü parçası, alçaldıkça sönen pırıltılı ışık yağmurlarıyla aydınlanıyordu. Oturma odasından kahkahalar yükseliyordu.

İki döküm tencereyi ocaktaki elektrikli gözlerin üzerine koydum ve ısıyı maksimuma getirdim. Pencereyi açar açmaz aşağıdan geçen yayaların sesleri birdenbire yükseldi. Oturma odasına geçtim, müzik açtım, Cardigans'ın son CD'siydi, arka plan için güzel bir ambiyansı vardı.

"Yardım ister misin diye sormayacağım bile," dedi Anders.

"Aa ne kadar ayıp," dedi Helena yüzünü bana dönerek "Yardıma *ihtiyacın* var mı?" dedi.

"Yok yok, her şey kontrolüm altında."

Linda'nın arkasında durup ellerimi onun omuzlarına koydum.

Sessizlik. Sohbet yeniden başlayana dek orada durmalıyım diye düşündüm.

"Noel'den hemen önce Film Enstitüsü'nden birkaç kişiyle öğle yemeği yedim," dedi Linda bir süre sonra. "Bir tanesinin albino yılanı vardı. Ya piton ya da boa yılanıydı, birinden biri. Sarı motifli ama bembeyaz. Sonra bir başkası bir zamanlar boa yılanı olduğunu anlattı. Evinde, evcil hayvan olarak. Kocaman bir yılan. Sonra bir gün şok geçirmiş, çünkü yatağında yanında yatıyormuş, açılıp tam uzunluğuna ulaşmış. Hep kıvrık görüyormuş çünkü, anladınız mı, ama o sırada cetvel gibi dümdüzmüş. Kadın taş kesilmiş ve Skansen Hayvanat Bahçesi'nde yılanlardan sorumlu kişiyi aramış. Adam ne dese beğenirsiniz? Tam zamanında aramışsın. Mükemmel zamanlama, demiş. Çünkü büyük yılanlar avlarını ölçmek istediklerinde böyle olurlarmış. Yutup yutamayacağını kestirebilmek için."

"Oooohaaa," dedim. "Aman Tanrım!"

Diğerleri güldü.

"Karl Ove yılanlardan korkuyor," dedi Linda.

"Bugüne kadar duyduğum en fena hikâyeydi."

Linda bana döndü.

"Rüyasında yılan görüyor. Sonra yorganı yere fırlatıp gecenin bir vakti üstünde tepiniyor. Bir seferinde doğrulup yataktan *sıçramıştı*. Kıpırdamadan durmuştu, sanki paralize olmuş gibiydi, öylece bakıyordu. Ne oldu Karl Ove? Rüya görüyorsun. Yatağa dön, demiştim. Orada bir *slange* var demişti. Slange Norveççe yılan demek. Orada *orm* yok demiştim. Orm İsveççe yılan demek. Yatağa gel, dedim. Küçümseyerek şöyle demişti "Orm dediğinde kulağa hiç de tehlikeli gelmiyor!"

Herkes güldü. Geir, Anders'le Helena'ya Norveççe'de *orm* ve *slange* arasındaki farkı anlattı, orm Norveççede solucan anlamına geliyordu, ve sonra ne anlatacağını biliyorum demiştim içimden, rüyanda yılan görmenin Freudyan yorumlamasını anlatacaktı ve bunu duymak istemiyordum, bu yüzden mutfağa döndüm. Su kaynamıştı, tagliatelle makarnaları suya saldım. Tencerelerdeki yağlar kabarıyordu. Birkaç sarımsak kıyıp içine attım, lavabodan midyeleri alıp tencereye doldurdum ve kapağını kapattım. Kısa sürede fokurdayıp gürlemeye başladı. İçine beyaz şarap koydum, bir tutam maydanoz doğrayıp içine serpiştirdim, birkaç dakika sonra midyeleri ocaktan aldım, tagliatelleleri kevgire aktardım, pesto sosu aldım ve her şey hazırdı.

"Of muhteşem görünüyor," dedi Helena tabaklarla içeri döndüğümde.

"Çok zor değil ya," dedim. "Jamie Oliver'in kitabından aldım tarifi. Ama güzel."

"Kokusu harika," dedi Christina.

"Senin elinden gelmeyen bir şey var mı?" dedi Anders bana bakarak.

Aşağı baktım, midyenin yumuşak etine çatalımı batırdım, rengi, üzerinde turuncu çizgiler bulunan bir kahverengiydi ve bir ısırık aldığımda dişlerimin arasında kum tanesi gibi çıtırdamıştı.

"Linda size bizim *pinnekjøtt* yemeğimizi anlattı mı hiç?" diye sordum, tekrar başımı kaldırıp ona bakarak.

"Pinnekjøtt mü? O neymiş?"

"Geleneksel Norveç Noel Yemeği," dedi Geir.

"Kuzu kaburgası," dedim. Tuzlayıp birkaç ay kurumaya bırakıyorsun. Annem bana biraz göndermiş."

"Postayla kuzu eti mi gönderdi?" diye sordu Anders. "Bu da başka bir Norveç geleneği mi?"

"Ya neyle gönderecekti? Neyse, annem onları tuzlayıp evimizin çatısına asıyor. Acayip lezzetli. Bana Noel öncesi göndereceğine söz vermişti. Noel gecesi için, Linda da denememişti henüz, benim için Noel'i kuzu kaburgası yemeden kutlamak diye bir şey söz konusu bile olamaz, ama ayın yirmi yedisinden önce gelemedi. Ben de elime ulaştığında eti paketinden çıkardım ve o gece bir Noel yemeği daha yemeye karar verdik, akşamüstü benim eti buharda pişirmem, uğraşmam gerekti. Masayı kurduk, beyaz örtü, mumlar, Aquavit falan her şey hazır. Ama et pişmek bilmedi, kapağı yeterince sıkı kapanan bir tenceremiz yoktu, bir de tüm evi buram buram kuzu kokuttuk. Sonunda Linda'yla kafayı vurup yattık."

"Sonra gece saat birde uyandırdı!" dedi Linda. "Ve geldik buraya oturduk, gecenin bir vakti kendi başımıza geleneksel Norveç Noel yemeği yedik."

"Muhteşemdi ama, değil miydi?" dedim.

"Evet, öyleydi," dedi ağzında bir tebessümle.

"Et de güzel miydi bari?" diye sordu Helena.

"Evet. Pek hoş görünmüyordu ama güzeldi."

"Ben de bir an, yapamadığın bir şeyin hikâyesini anlatacaksın sanmıştım," dedi Anders. "Ama anlattığın şey gövde gösterisi çıktı."

"Çocuğu rahat bırak," dedi Geir. "İnsanlara bizzat nasıl bir başarısızlık timsali olduğunu anlatmaktan kendine kariyer yaptı. Bir sefil, trajik hikâyeden diğerine. Enine boyuna utanç ve pişmanlık. Parti veriyoruz yahu! Bırak da bir değişiklik yapıp başarılarını anlatsın."

"Ben de senin bir yenilgini anlatmanı istiyorum Anders," dedi Helena.

"Sen kiminle konuştuğunun farkında mısın," dedi Anders. "Karşında bir zamanlar zengin olmuş birisi var. Hem de zengi-

nin zengini yani. İki arabam, Östermalm'da dairem, içinden para taşan bir banka hesabım vardı. İstediğim zaman, istediğim yere tatile gidebilirdim. Hatta atlarım bile vardı! Şimdi ne yapıyorum? Dalarna'daki atıştırmalık domuz pastırması fabrikasında çalışıp iki yakamı bir araya getirmeye çalışıyorum! Ama hiç değilse sizin gibi oturup sızlanmıyorum!"

"Sizin gibi derken?" diye sordu Helena.

"Sen ve Linda gibi mesela! Eve geliyorum ve sen kanepede oturmuş, elinde bir fincan çayla aklına gelen her şeyden sızlanıyorsun. Gün boyunca mücadele etmek zorunda kaldığın makul ya da akıl dışı ne varsa artık. O kadar karmaşık ne var ya? İşler ya yolunda gider, ya da gitmez. Ki gitmemesi de iyidir, çünkü eğer işler yolunda gitmiyorsa bundan böyle geriye yalnızca iyiye gitmesi seçeneği kalır."

"Sende ne var biliyor musun, sen hiçbir zaman nerede olduğunu anlamak istemiyorsun," dedi Helena. "Ama bunun kavrayışla falan alakası yok. Mesele senin bunu görmek istememen. Bazen sana gıpta ediyorum. Gerçekten. Kim olduğumu, başıma gelen şeylerin neden benim başıma geldiğini anlamak için öyle çok debeleniyorum ki."

"Senin hikâyen Anders'in hikâyesinden çok da farklı değil, değil mi?" dedi Geir.

"Ne demek istiyorsun?"

"Yani senin de her şeyin vardı. Kraliyet Drama Tiyatrosu'nda çalışıyordun, büyük prodüksiyonlarda önemli rollerde, büyük filmlerde oynuyordun, sonra her şeyi bırakıp oradan ayrıldın. Ve bu da aslında oldukça optimist bir davranıştı bana sorarsan. Amerikalı bir New Age gurusuyla evlenip Hawaii'ye taşınmak."

"Yani, müthiş bir kariyer hamlesi sayılmazdı," dedi Helena. "O konuda haklısın. Ama kalbimin sesini dinledim. Ve hiçbir şeyden pişman değilim. Hiçbir şeyden, gerçekten!"

Gülümsedi ve etrafına bakındı.

"Ve Christina'nın hikâyesi de aynı," dedi Geir.

"Senin hikâyen nedir?" diye sordu Anders Christina'ya bakarak.

Gülümseyip başını kaldırdı, ağzındaki lokmasını yuttu.

"Ben daha neredeyse başlamadan zirvedeydim. Kendi giysi markam vardı ve bir sene yılın en iyi tasarımcısı seçilmiştim. Londra Moda Haftası'nda İsveç'i temsil etmek üzere seçilmiştim. Bir koleksiyonla Paris'teydim–"

"Evimize bir televizyon ekibi geldi," dedi Geir. "Ve Christina'nın yüzü Kültür Evi'nin önündeki devasa flamaların, hayır, devasa yelken bezlerinin üstüne işlenmişti. *Dagens Nyheter Gazetesi*'nde altı sayfalık bir makale yayımlandı hakkında... Servis yapan kadınların elf gibi giyindiği resepsiyonlara katıldık. Şampanyalar su gibi akıyordu. İnanılmaz mutluyduk."

"Ee sonra ne oldu?" diye sordu Linda.

Christina omuz silkti.

"Hiç para gelmedi. Başarının bir dayanağı yoktu. Ya da olması gereken yerde değildi. Hâliyle iflas ettim."

"Ama en azından gürültü koparak gittin," dedi Geir.

"Öyle," diye onayladı Christina.

"Son koleksiyon altın vuruş oldu," dedi Geir. "Christina kocaman bir çadır kiraladı, Gärdet'e kuruldu. Sidney Opera Evi'nin bir kopyasıydı. Modellerin açık alandan at üstünde gelmesi gerekiyordu. Atları da Kraliyet Piyadeleri'nden ve atlı polislerden almıştı. Her şey dev boyutlarda ve acayip masraflıydı. En ufak masraftan bile kaçmamıştı. Kuru buzla dolu devasa punch kâseleri falan, hani dumanlı falan olur böyle, neyse resmen herkes oradaydı. Tüm televizyon kanalları, bütün büyük gazeteler falan. Sanırsın gişe rekorları kıran bir Hollywood filmi seti."

"Sonra yağmur başladı. Ama ne yağmak. Sağanak, resmen gök delinmişti ya."

Christina güldü ve elini ağzına götürdü.

Modelleri görecektiniz var ya," diye devam etti Geir. "Erkeklerin saçları peruk gibi kafalarına yapışmıştı. Bütün giysiler sırılsıklam olmuştu ve çamura bulanmıştı. Büyük fiyaskoydu. Ama tabii asortik bir yanı da yok değildi. Böylesine gösterişli tökezlemek öyle her babayiğidin harcı değildir."

Herkes koptu.

"İşte sen bize ilk geldiğinde bu yüzden terlik tasarlıyordu," dedi Geir bana bakarak.

"Terlik değildi bee," dedi Christina.

"Neyse ne işte," dedi Geir. "Tasarladığı eski ayakkabı modellerinden bir tanesi, Christina onları Londra'da bir moda gösterisinde giyince hit oldu. Ama Christina'nın cebine tek kuruş girmedi. Teselli armağanı gibiydi. O rüyadan geriye kalan tek şeydi."

"Ben zirveye çıktım sayılmaz," dedi Linda. "Ama benim yaşadığım o küçük başarı da birebir aynı eğriyi takip etti."

"Yere çakılma eğrisi mi?" diye sordu Anders.

"Yere çakılma eğrisi evet. Yayımlanan kitabımla edebiyat dünyasına giriş yapmıştım ve bu başlı başına harika bir olaydı, katiyen başkaları için heyecan uyandırmasından değil, ama benim için harikulade bir olaydı, üstüne bir de Japonya'da bir ödüle layık görülmüştüm ve ödülü almak için oraya gitmem gerekiyordu. Neyse işte Japonca konuşma kılavuzu falan almışım. Sonra birden hastalanmaz mıyım! Ama hiçbir şeyle başa çıkabilecek mecalim yok, kaldı ki bu bir Japonya seyahati... Neyse, sonra bir şiir serisi daha yazmıştım ve başta kabul edilmişti. Haberi alınca kutlamaya gitmiştim, ama sonra teklifi geri çektiler. Başka bir yayınevine gittim, orada da aynısı oldu. Editör önce arayıp şiirleri muhteşem bulduğunu ve basacaklarını söyledi. Öyle böyle utanç verici değildi ya, herkese de bildirmiştim... Sonra tekrar arayıp basamayacaklarını söyledi. Öyle kaldı."

"Çok üzücü bir hikâyeymiş," dedi Anders.

"Amaan önemli değil," dedi Linda. "Şimdi düşünüyorum da iyi ki de basmamışlar. Çok önemli sanki."

"Peki ya sen, Geir," dedi Helena.

"Yani ben de güzel bir kaybeden miyim diye mi soruyorsun?"

"Aynen."

"Valla, öyle sayılırım herhâlde. Ben akademi dehâsı bir çocuktum."

"Ha bunu kendin söylemene rağmen öyle mi?" dedim.

"Başka kimse söylemeyince ne yapayım? Ama harbi öyleydim. İsveç'te yaptığım saha çalışması hakkında Norveççe bir tez yazdım. Çok akıllıca bir hareket değildi. İsveçli yayıncıların da Norveçli yayıncıların da ilgilenmemeleri demekti bu çünkü. Boksörler hakkında, yaptıkları şeye hiçbir sosyolojik açıklama

ya da mazeret aramaksızın yazmamın; yani yoksul, sabıkalı olduklarını, imkânları olmadığını ya da buna benzer şeyler yazmamış olmamın da bir faydası olmadı. Tam tersine, kültürlerinin uygun ve geçerli olduğunu düşünüyordum, feminenleştirilmiş orta sınıf akademik kültüründen çok daha uygun ve geçerliydi. Ama nihayetinde bu da akıllıca bir hamle değildi. Tez bir dünya Norveçli ve İsveçli yayıncıdan geri dönmeye devam ediyor. Sonunda parasını cebimden ödeyip bastırdım. Kimse okumadı. Pazarlama, nedir pazarlama biliyor musun? Bir gün bir yayınevinde çalışan kadınla konuştum ve bana kitabımı sabah akşam Nesodden-Oslo feribotunda okuduğunu ve kapağını gördüklerinde aslında insanların merak etmesi gerekir diye düşündüğünü söyledi!"

Güldü.

"Ders vermeyi bıraktığım için akademik makaleler de yazmıyorum artık, seminerlere de katılmıyorum, kendi başıma oturup yazması beş yıl sürecek ve muhtemelen kimsenin istemeyeceği bir kitap üzerinde çalışıyorum."

"Bana gelseydin," dedi Anders. "Seni bir şekilde televizyona çıkarırdım. Kitabın hakkında konuşabilirdin."

"Nasıl başaracaktın peki bunu?" diye sordu Helena. "*An offer you can't refuse?*"

"Buna senin tanıdıkların dahi yetmezdi," dedi Geir. "Ama düşünmen yeter."

"Geriye bir tek sen kalıyorsun," dedi Anders bana bakarak.

"Karl Ove mi?" dedi Geir. "O gözyaşlarını bir limuzinde döküyor. Stockholm'e geldiğinden beri söylüyorum."

"Katılmıyorum," dedim. "İlk kitabım yayımlanalı beş yıl oldu neredeyse. Ara ara gazetecilerin aradığı doğru. Ama ne soruyorlar? Hey, baksana Knausgaard, tıkanıp yazamayan yazarlar hakkında bir makale yazıyorum da. Acaba seninle de sohbet edebilir miyiz diye düşünmüştüm. Ya da daha da kötüsü: Baksana. Sadece tek kitap çıkarmış yazarlar hakkında bir makale çıkacak. Sayıları çok değil, biliyorsun. Ve sen, e sen de sadece bir kitap yazdın. Bunun hakkında konuşmak için bana çok az zaman ayırabilir misin diye sormak istiyordum. Nasıl bir his olduğunu falan. Bilirsin. Hâlâ yazıyor musun? Yoksa kaynak suyunu çekmeye mi başladı?"

"Duydunuz mu?" dedi Geir. "Gözyaşlarını bir limuzinde döküyor."

"Ama elimde hiçbir şey yok! Dört yıldır yazıyorum ve ortada hiçbir şey yok! Hiçbir şey!"

"Bütün arkadaşlarım *başarısız*," dedi Geir. "Öyle olağan, ana akım başarısızlarından da değil ha, bunların komple içi geçmiş. Bir tanesi internette arkadaşlık sitelerinde kendine manita bulmak için hesap açınca, biosuna ormanlarda, çayırlarda yürüyüşe gitmeye, kamp ateşinde sosis pişirmeye bayıldığını yazıyor, o da birisini restorana ya da kafeye götürecek parası yok da ondan. Dikili tek bir ağacı yok. Koca bir sıfır. Üniversiteden meslektaşlarımdan biri aklını bir fahişeyle bozdu, bütün parasını ona harcadı, iki yüz bin krondan fazla para gömdü kadına, göğüs büyütme operasyonunu bile ödedi istediği gibi olsunlar diye. Başka bir arkadaş bağcılığa başladı. Uppsala'da! Başka bir tanesi on dört yıldır doktora tezi yazıyor. Hiçbir zaman bitiremeyecek çünkü habire yeni teoriler ve okumadığını fark ettiği ve tezinde mutlaka bulunması gereken yeni kitaplar çıkıyor. Yazmaya hiç ara vermiyor. Normal zekâlı bir tip ama kendi çıkmaz sokağında tıkanmış kalmış. Bir tane de Arendal'da on üç yaşındaki bir kızı hamile bırakan bir arkadaş vardı.

Bana bakıp güldü.

"Merak etmeyin Karl Ove değildi. Bildiğim kadarıyla en azından. Sonra benim arkadaşım var, ressam," diye devam etti Geir. "Yetenekli, becerikli, ama tek çizdiği uzun Viking gemileri ve kılıçları, bir de o kadar sağa kaydı ki onun artık hiçbir şekilde dönüşü yok. Demek istediğim, Viking gemisi çizerek sanat dünyasına giriş yapamazsın."

"Beni de bu koleksiyonun içine sürükleme," dedi Anders.

"Hayır, buradaki hiç kimse o gruba dâhil değil," dedi Geir. "En azıdan henüz değil. Ben hepimiz bir heyelanın üstündeymişiz gibi hissediyorum. Bir enkazın üzerinde oturuyoruz. Şimdilik durum iyi, gökyüzü kara ve yıldızlarla dolu, su da sıcak, ama usuldan kaymaya başladık."

"Bu çok şairaneydi," dedi Linda. "Ama ben öyle hissetmiyorum."

İki eli karnının üzerinde, oturuyordu. Göz göze geldik. Ben mutluyum, diyordu bakışları. Ona gülümsedim.

Tanrım. İki hafta sonra burada bir bebeğimiz olacaktı.

Baba olacaktım.

Masa sessizleşti. Herkes bitirmişti. Sandalyelerinde arkalarına yaslanıyorlardı, Anders'in elinde bir kadeh şarap vardı. Şişeyi aldım, ayağa kalktım ve kadehleri doldurdum.

"Öyle açıktık ki," dedi Helena. "Bu hiç olmuyor diye düşünüyordum."

"Bu bir yarışma," dedim şişeyi masaya bırakıp ucundan akan damlayı başparmağımla silerken. "En kötü durumdaki hangimiz? Ben!"

"Hayır, ben!" dedi Geir.

"Annemleri arkadaşlarıyla otururken bunlardan bahsederken hayal edemiyorum," dedi Helena. "Ama onlar gerçekten ellerinde kürek olmadan akıntıya karşı durmuşlardı. Biz değil."

"Nasıl yani?" diye sordu Christina.

"Babam Örebro'nun peruk kralı. Küçük peruklar yapıyor. İlk karısı, yani annem, bir alkolik. Öyle kötü durumda ki onu ziyaret dahi edemiyorum. Edersem de sonrasında haftalarca kendime gelemiyorum. Ama babam yeniden evlendiğinde yine bir alkolik seçti."

Babasının karısını mükemmel bir şekilde taklit etmek için yüzünü buruşturup birkaç tik yaptı. Bir keresinde onunla çocuklarının vaftiz töreninde tanışmıştım; hem oldukça kontrollü hem de sabrının sınırlarındaydı. Helena sık sık gülüyordu ona.

"Ben küçükken bu küçük meyve suyu kutularına şırıngayla alkol enjekte ederlerdi. Böylece daha masum görünürlerdi. Hahaha! Bir seferinde de annemle birlikte tatile çıktığımda bana uyku hapı vermiş, kapıyı dışarıdan üstüme kilitlemiş ve şehre inmişti."

Herkes güldü.

"Ama şimdi çok daha kötü durumda. Bir tür canavara dönüşmüş. Ziyaretine gittiğimizde bizi bitiriyor. Sadece kendini düşünüyor, başka hiçbir şeyi değil. İçiyor ve hep küstah."

Bana baktı.

Senin baban da içiyordu, değil mi?

"Evet, içiyordu," dedim. "Çocukluğumda değil. Ben on altı yaşımdayken başladı. Ve otuz yaşıma geldiğimde öldü. Yani on dört yıl o çıkmazda kaldı. Kelimenin tam anlamıyla ölene dek içti. Zaten yapmaya çalıştığı da buydu muhtemelen."

"Onunla ilgili komik bir hikâyen yok mu?" diye sordu Anders.

"Karl Ove kendi talihsizliklerinden senin başkalarının talihsizliklerinden zevk aldığın kadar zevk almıyor olabilir," dedi Helena.

"Yok canım. Önemli değil," dedim. "Bununla ilgili bir şey hissetmiyorum artık. Bu komik mi bilmiyorum ama bir tane var bak anlatayım. İşte babam en son annesinin evinde kalıyordu. Hiç durmadan içiyordu tabii ki. Bir gün oturma odasının önündeki basamaktan düşmüş. Sanırım bacağını kırmıştı. Kötü bir şekilde ayağını burkmuş da olabilir. Neyse işte sonuç olarak kıpırdayamıyordu, öylece yerde yatıyordu, babaannem ambulans çağırmak istedi, ama babam izin vermedi. Orada öylece yattı, oturma odasında zeminde, babaannem de ona hizmet ediyordu. Olduğu yerde yedi içti. Ne kadar süre boyunca bilmiyorum. Birkaç gün sürmüştür belki. Neyse bir gün amcam oraya gitmiş, bir bakmış hâlâ yerde yatıyor."

Herkes güldü. Ben de güldüm.

"İçmediği dönemlerde nasıldı peki?" diye sordu Anders. "İlk on altı yıl?"

"İtin tekiydi. Ödümü koparıyordu. Altıma edecek kadar korkuyordum. Bir seferinde hiç unutmam... daha ben ufakken yüzmeyi çok severdim, kışın havuza giderdim, haftanın benim için doruk noktasıydı havuz günü. Neyse havuzda çorabımı tekini kaybetmiştim. Bulamıyorum. Ulan ara ara, hiçbir yerde yok. Nasıl korktum var ya. Tam bir kâbustu."

"Niye ki?" diye sordu Helena.

"Çünkü babam anlarsa hayatımı cehenneme çevirirdi."

"Çorabını kaybettin diye mi?"

"Evet, aynen. Anlama ihtimali oldukça düşüktü elbette, gizlice eve girip hemencecik yeni bir çift çorap alabilirdim, ama eve gidene kadar yol boyunca ödüm kopmuştu. Kapıyı açtım. Evde kimse yoktu. Ayakkabılarımı çıkarmaya başladım. Peki içeri kim girse beğenirsiniz, tabii ki babam. Ne yaptı peki? Orada öyle dikilip üstümü çıkarışımı seyretti."

"Ee ne oldu sonra?" diye sordu Helena.

"Bana tokat attı ve bir daha asla havuza gidemeyeceğimi söyledi," deyip gülümsedim.

"Hahaha," diye güldü Geir. "İşte aradığım adam! Sapına kadar tutarlı."

"Senin baban da sana vuruyor muydu peki?" diye sordu Helena.

Geir tereddüt etti.

"Geleneksel Norveç çocuk terbiyesinde belli başlı özellikler vardır. Bilirsin, dizlerimin üstüne yat pantolonunu indir. Ama benim hiç yüzüme vurmadı, Karl Ove'nin babasının yaptığı gibi hiç fevri bir kararla da vurmadı. Ceza olsun diye vururdu, başka bir şey değil, ne fazlası ne azı. Ben vurduklarını adil olarak değerlendirdim. Ama yapmayı sevmiyordu. Sanırım yerine getirilmesi zorunlu bir görev olarak görüyordu. Çok nazik biridir babam. İyi bir insandır. Ona karşı hiç kötü hisler beslemedim. Dövdüğü zamanlarda için bile. Sonuçta günümüzde olduğundan çok farklı bir kültürleri vardı."

"Ben babam için aynı şeyleri söyleyemeyeceğim," dedi Anders. "Şimdi çocukluğuma ve bütün o psikolojik saçmalıklara girmek istemiyorum. Ama dediğim gibi, ben küçükken zengindik, okul bitince de onun firmasına girdim, bir ortak gibi. Muhteşem bir üst-sınıf hayatı sürdüm. Sonra babam birden iflas etti. Hesaplarla oynadığı ve düzenbazlık yaptığı ortaya çıktı. Ve ben de bana uzattığı her şeye imzamı atmıştım. Beni hapisten çıkardılar ama öyle büyük bir vergi borcum var ki ömrüm boyunca elime geçen parayla o borcu ödemeye devam edeceğim. İşte bu yüzden düzgün bir işim yok. Bir anlamı yok çünkü, elime ne geçerse büyük kısmına el koyacaklar nasılsa."

"Peki babana ne oldu?" diye sordu Linda.

"Kaçtı. Bir daha yüzünü görmedim. Nerede olduğunu bilmiyorum. Yurt dışında bir yerlerde. Görmek de istemiyorum doğrusu."

"Ama annen kaldı," dedi Linda.

"Öyle de diyebiliriz, evet," dedi Anders. "Gücenmiş, terk edilmiş ve züğürt hâlde."

Gülümsedi.

"Evet, onunla bir kez karşılaşmıştım," dedim. "Hatta, iki kez. Çok eğlenceli bir kadın. Köşede bir sandalyede oturuyor ve duymak isteyen herkese iğneli sözleriyle salça oluyor. Çok esprili kadın."

"Esprili mi?" diye sordu Anders ve onun taklidini yapmaya başladı, kendi adını seslenip yaptığı her şey için onu eleştiren çatlamış yaşlı kadın sesiyle.

"Benim annem ödlek ya," dedi Geir. "Ve bir şey hayatında kalan her şeyi ya sabote ediyor ya da gölgede bırakıyor. Herkes hep yakınında olsun istiyor. Büyürken cehennemdi resmen, kendimi ondan kurtarabilmek bana çok pahalıya mal oldu. Beni yanında tutma yöntemi bana kendimi suçlu hissettirmekti. Kabul etmeyi reddettim. Ancak öyle kaçabildim. Tabii bedeli doğru düzgün konuşmuyor olmamız. Büyük bir bedeldi, ama bu bedeli ödemeye değerdi."

"Neden korkuyor ki?" diye sordu Anders.

"Yani ödlekliği nasıl mı tezahür ediyor?"

Anders başıyla onayladı.

"Ya insanlardan korkmuyor. Onlarlayken çok direkt ve korkusuz olabiliyor. Açıklıktan korkardı. Örneğin, arabayla bir yerlere giderken hep yanında minder olurdu. Kucağında. Ne zaman bir tünele girsek öne eğilip minderi başının üstüne koyardı."

"Gerçekten mi?" diye sordu Helena.

"Elbette. İstisnasız. Tünelden çıkınca haber verin derdi. Sonradan bu daha da ilerledi, birdenbire birden çok şeritli yollara çıkamaz olmuştu, yakınımızdan arabaların geçmesine tahammülü yoktu. Sonra birden su kenarlarına katlanamamaya başladı. Tatillerimizi kelimenin tam anlamıyla imkânsız hâle gelmişti. Otoyolsuz, su kenarından geçilmeyecek ve tünele girilmeyecek parkurlar bulmak için babamın bir general edasıyla harita başına geçişini hiç unutmam."

"Benim annem de tam tersi," dedi Linda. "Hiçbir şeyden korkmuyor. Sanırım tanıdığım en korkusuz insan. Tiyatroya giderken şehirde onunla beraber bisiklete binişimi hatırlıyorum. Deli gibi pedal çevirir, kaldırıma, insanların üzerine, yola. Bir seferinde polis durdurdu. Oralı bile olmadı, bir dinleyip özür dileyeyim,

bir daha olmaz diyeyim falan hak getire. Epey alınmıştı. Nasıl pedal çevireceği kimseyi ilgilendirmezdi. Bütün çocukluğum boyunca böyleydi. Öğretmenlerimden biri benden şikâyetçi falan olursa hemen karşılık verirdi. Benimle ilgili hiçbir zaman hiçbir sorun yoktu. Ben hep haklıydım. Altı yaşımdayken Yunanistan'a tek başıma tatile gitmeme izin verdi."

"Tek başına mı?" diye tekrar etti Christina. "Sadece sen mi?"

"Hayır ya, bir arkadaşım ve ailesiyle birlikte. Ama altı yaşındaydım ve iki hafta boyunca yabancı bir ülkede yabancı insanlarla kalacak olmam biraz aşırıydı sanki, öyle değil mi?"

"O dönem yetmişlerdi," dedi Geir yeniden. "O zamanlar her şeye izin vardı."

"Annem mütemadiyen beni utançtan yerin dibine sokardı. İnsanda hiç mi utanma duygusu olmaz, en akıl almaz şeyleri yapabilir, ve eğer bu beni korumak içinse, o an yer yarılsa da içine girsem diye düşünmüşümdür hep."

"Peki baban?" diye sordu Geir.

"O bambaşka bir dünya. Hiçbir şekilde öngörülemezdi. Hastalandıktan sonra her şey mümkündü. Polis gelip götürsün diye korkunç bir şey yapmasını bekliyorduk resmen. Annem, kardeşim ve ben; sık sık kaçmamız gerekirdi. Ondan kaçardık, ha."

"Neler yapardı?" diye sordum, ona bakarak. Önceden bana babasını anlatmıştı, ama sadece kaba hatlarıyla, çok az ayrıntı vermişti.

"Her şey mümkündü. Yağmur oluklarına tırmanır pencereden içeri atlardı. Şiddet gösterebilirdi. Kan, tuz buz olmuş cam ve şiddet. Ama sonra polis gelirdi. Ve her şey yeniden iyiydi. Evdeyken, sürekli bir felaket beklerdim. Ama felaket geldiğinde de hep sakindim. Sanki en kötüsü olunca bana neredeyse bir rahatlama geliyordu. Baş edebilirdim, biliyordum. Mesele oraya kadar gelebilmekti."

Bir sessizlik oldu.

"Ha bak aklıma bir hikâye geldi!" diye bağırdı Linda. "Babamdan kaçıp Norrland'daki anneanneme gittiğimiz zamandı. Galiba ben beş, abim yedi yaşındaydı. Stockholm'e döndüğümüzde evin içi gaz doluydu. Babam gazı açıp kaç gün öyle bırakmıştı. Annem kilidi çevirdiğinde sanki birisi kapıyı bütün gücüyle itmiş gibi

olmuştu. Bize döndü ve Mathias'a beni aşağı, sokağa götürmesini ve orada beklememizi söyledi. Eve girip gazı kapatmak için biz gidene dek bekledi. Sokakta Mathias şöyle demişti, çok iyi hatırlıyorum, şu an annemin ölebileceğinin farkındasın değil mi? Evet, diye yanıtlamıştım. Daha sonra o gün annemi telefonda konuşurken duydum. "Bizi öldürmeye mi çalışıyordun?" diye sormuştu. Yaşananları büyütmek için değil, gerçekten soruyordu. "Bizi sahiden de öldürmeye mi çalışıyordun?"

Linda gülümsedi.

"Bunu geçmek zor," dedi Anders. Ve Christina'ya döndü. "Geriye sen kalıyorsun. Senin annen baban nasıldı? Hayattalar, değil mi?"

"Evet," dedi Christina. "Ama yaşlandılar artık. Uppsala'da oturuyorlar. Pentekostalistler. Orada büyüdüm ve her şey hakkında suçluluk duyma fikriyle büyütüldüm, en ufacık şey hakkında bile. Ama iyi insanlar. Onların hayatının amacı. Kış sonrası kar eriyip de asfaltın üstünde kum kalınca ne yaptıklarını biliyor musunuz?"

"Hayır," dedim bana dönüp baktığı için.

"Süpürüp Kara Yolları'na iade ediyorlar."

"Hadi canım, sahiden mi?" diye sordu Anders. "Hahaha!"

"Alkol almıyorlar, elbette. Ve babam çay kahve de içmiyor. Eğer sabahları keyif yapmak isterse sıcak su içiyor."

"Yok artık," dedi Anders.

"Öyle," dedi Geir. "Sıcak su içiyor ve Kara Yolları için yol kenarına kum bırakıyorlar. O kadar iyiler ki o noktaya ulaşmak neredeyse imkânsız. Eminim damat olarak benim onları cehennemden teste gelen biri olduğumu falan düşünüyorlardır."

"Onlarla büyümek nasıl bir şeydi?" diye sordu Helena.

"Yıllarca dünyanın onların dünyası gibi olduğunu, ona benzediğini sandım. Bütün arkadaşlarım ve onların anne babaları da bu akımın parçasıydı. Onun dışında bir hayat yoktu. Onlarla bağımı kopardığımda bütün arkadaşlarımla da bağımı koparmış oldum."

"Kaç yaşındaydın o sıralar?"

"On iki," dedi Christina.

"On iki mi?" diye tekrar etti Helena. "Bunu yapacak gücü nasıl buldun? Hadi gücü buldun, ya olgunluğu?"

"Bilmiyorum. Yaptım sadece. Ve zordu. Gerçekten zordu. Bütün arkadaşlarımı yitirdim."

"On iki yaşında mı?" dedi Linda.

Christina başını evet anlamında salladı ve gülümsedi.

"Böylece artık sabahları kahve içebildin yani?" diye sordu Anders.

"Evet," dedi Christina. "Ama onların yanındayken içmiyorum."

Güldük. Ayağa kalkıp tabakları toplamaya başladım. Geir de kalktı, kendi tabağını alıp peşimden mutfağa geldi.

"Saf mı değiştirdin, Geir?" diye bağırdı Anders arkasından.

Boş midye kabuklarını çöpe sıyırdım, tabakları sudan geçirdim ve bulaşık makinesine yerleştirdim. Geir bana kendi tabağını verdi, bir iki adım geri gitti ve buzdolabına yaslandı.

"Büyüleyici," dedi.

"Neymiş o?" diye sordum.

"Konuştuğumuz şeyler. Ya da onlar hakkında konuşuyor olmamız bile. Peter Handke'nin bunun için bir sözü var. *Erzählnächte*, diyor sanırım onlara. İnsanların kendini açtığı ve bir hikâyeyle katkıda bulunduğu geceler."

"Evet," dedim ona dönerek. "Dışarı çıkalım mı? Sigara içmem gerek."

"Olur," dedi Geir.

Tam paltolarımızı giymiştik ki Anders de geldi.

"Sigaraya mı çıkıyorsunuz? Ben de geleyim."

İki dakika sonra bahçenin ortasındaydık; benim parmaklarımın arasında ucu korlaşmış sigara, diğer ikisi cepleri ellerinde. Soğuktu ve rüzgâr esiyordu. Her yerde havai fişek atılıyordu.

"Yukarıda dilimin ucuna gelen bir hikâyem daha vardı," dedi Anders bir elini saçının üstünde gezdirirken. "Elindeki her şeyi kaybetmekle ilgili. Ama en iyisi burada anlatmak diye düşündüm. İspanya'daydık. Bir arkadaşımla ortak restoranımız vardı. Harika bir hayattı. Bütün gece ayakta, kokain, içki falan kafalar kıyak, gün boyunca güneşin altında uzanmışsın, akşam yedi sekiz gibi her şey yeniden başlıyor. Hayatımın en güzel dönemiydi bence. Tamamen özgürdüm. Ne istersem tam olarak onu yapıyordum."

"Ve?" dedi Geir.

"Sonra belki de istediğim şeyi çok fazla yapmaya başlamıştım. Barın üzerinde ofisimiz vardı, ortağımın karısını becerdim orada, kendimi tutamadım. Tabii bizi iş üstünde yakaladı ve orada bitti. Birlikte çalışmak diye bir şey kalmadı. Ama bir gün dönmek istiyorum. İş Helena'yı ikna etmeye bakıyor."

"Bu onun hayalini kurduğu hayat olmayabilir belki?" dedim.

Anders omuz silkti.

"Ama bir şekilde orada güzel bir yazlık falan kiralanabilir. Her altı ayda bir aylığına falan. Granada olur, başka bir yer olur. Nasıl fikir?"

"Güzel," dedim.

"Benim hiç tatilim yok," dedi Geir.

"Nasıl yani?" diye sordu Anders. "Bu seneyi mi kastediyorsun?"

"Hayır, hiçbir zaman olmayacak. Ben haftanın her günü cumartesi pazarlar dâhil her hafta çalışıyorum, hatta yılın bütün haftalarında, belki Noel gecesi hariç."

"Niye ki?" diye sordu Anders.

Geir güldü.

İzmariti yere attım ve birkaç kez üstüne bastım.

"Çıkalım mı artık?" dedim.

Anders, onunla ilk karşılaşmamda Linda'yla beni küçük bir apartman dairesinde kirada oturdukları Saltsjöbaden yakınlarındaki tren istasyonunda karşıladı, yol boyunca oradaki koşuşturmacayı çekiştirdi, yaşam para ve konumdan daha fazlasıydı, ama o sıralar biz "sanatçı tipler"in duymayı isteyeceğimize inandığı sözler ettiğinden, suyumuza gittiğinden şüphelenmişsem de reelde bunun tam tersini düşündüğünü anlamam için aylar geçmesi gerekti: Tek gerçek ilgisi para ve paranın sağladığı yaşamdı. Yeniden zengin olma düşüncesini kafaya takmıştı, ne yapıyorsa bunun içindi ve bunu vergi memurlarının gözü önünde başaramayacağından illegal kazanç dünyasına kaymıştı. Helena'yla tanıştığında Anders'in bütün işleri şaibeliydi; aşkı uğruna elinden geldiğince uzun süre çaba gösteren Helena, çok geçmeden birlikte bir bebek yaptıkları için, sonunda dayanamamış ve birtakım isteklerde bulunmuş, Anders de görünüşte bunlara uymuştu.

Kazandığı para hâlâ kanun dışıydı ama kimi açılardan bakıldığında "temiz" sayılırdı. Her nasılsa hepsi de yalnızca birkaç ay süren bir dizi projeye kaynak yaratmak için, tuzunun kuru olduğu zamanlardaki bağlantılarını kullanması haricinde tam olarak ne iş yaptığını bilmiyordum. Ona telefon etmek boşa enerji kaybıydı, sürekli cep numarası değiştiriyordu, bu düzenli değişiklik sözde şirket arabaları için de geçerliydi. Onları ziyaret ettiğimiz zamanlar, bir akşam oturma odasının duvarında devasa bir düz ekran televizyon, koridordaki masanın üzerinde ise yeni bir dizüstü bilgisayarla karşılaşabilirdik; ama ertesi gün yerlerinde yeller esiyor olabilirdi. Sahip olduklarıyla elinin altından gelip geçenler arasındaki sınır bulanıktı belli ki; yaptığı işle, elinden geçen para arasında da apaçık bir bağlantı olduğu söylenemezdi. Kazandığı bütün parayı, ki bunlar çoğu zaman düşük miktarlar değildi, kumara yatırırdı. Kımıldayan ne varsa üzerine bahse girerdi. Hatırı sayılır düzeydeki ikna yeteneği sayesinde ödünç para bulmakta güçlük çekmediğinden kendini hep gerçek bir bataklığın ortasında bulurdu. Olup bitenleri genelde kendisine saklardı; ama arada sırada işlerinin gün yüzüne çıktığı olurdu, örneğin bir keresinde birileri Helena'yı arayıp Anders'in anlaşmaları gözden geçirmek için geldiği şirketin kasasını boşalttığını, yedi yüz bin kronluk bu meselenin polise havale edileceğini söylemişti. Helena bununla karşısına çıktığında Anders gözünü bile kırpmamıştı: Onu suçlayarak şirketin zaten altüst olmuş şaibeli hesaplarını örtbas etmeye çalışıyorlardı. Paraları cebe indirip kumarda çarçur etmiş olsa bile, söz konusu kara para olduğu için polis, başvuracakları son yerdi, o bakımdan güvendeydi. Büyük olasılıkla, kimi dolandırdığına dikkat ediyordu, ama bu büsbütün güvende oldukları anlamına gelmiyordu. Dışarıda oldukları bir gün evlerine girildiğini söylemişti Helena Linda'ya; adamlar bunu yapabildiklerini göstermek istemişti herhâlde. Anders daha sonra kalburüstü bir restoran projesine ortak olmuşsa bile o da birkaç ay içinde tarih oldu, sonra birtakım şantiyelerin işletmesini üstleniverdi, ardından bir kuaför salonunun pahalı bir yer kiralamasına aracılık etti, son olarak da iflastan kurtarması gereken şu pastırma fabrikası. Sorun şu ki, tabii buna sorun diyebilirseniz, ondan hoşlanmamak

elde değildi. Her türden kişiyle konuşabilmek gibi ender bulunan bir yeteneği vardı, üstelik görür görmez hemen anlaşılacağı üzere oldukça da cömertti. Ve hep mutluydu. Partilerde dikkat çeken, ev sahiplerine ziyafet için teşekkür eden, duruma uygun kutlamayı bilen ya da ne gerekiyorsa yerine getiren biriydi; ortak noktalarının azlığına çokluğuna bakmaksızın da konuştuğu herkese güzel sözler ederdi. İnsanlara çoğunlukla kendilerini iyi hissettirmeyi bilirdi. Aynı zamanda hiçbir zorlama yanı, üzerinde çalışılmış tavrı yoktu; kabul etmekte güçlük çektiğim birkaç kişilik özelliğinden biri olan genel ikiyüzlülüğüne karşın, belki de onu bu yüzden böyle çok sevebiliyordum. Beni tabii ki umursadığı yoktu, ama görüştüğümüzde ilgileniyormuş rolü de yapmazdı; kimileri bunu kendine görev edinir ve düşüncelerle eylemler arasındaki çatlak pek az kişinin hâkim olabildiği o minicik jestlerde açığa çıkar, örneğin odanın öbür yanına kayan kısa bir bakış kendi içinde önemsiz bulunabilir, ama karşınızdaki yeniden sizinle bağlantı kurarken hafif irkilmişse, formalite, bir formalite olarak kendisini göstermiş demektir. Yaşamı karşısındakilerin güvenini kazanmaya bağlı biri için kendisini böyle bir orta oyununda bulmak kuşkusuz oldukça yıkıcıdır. Ama Anders "oyun" oynamazdı, tüm sırrı buydu. Öte yandan, ağzından çıkan her şeyin tıpatıp düşüncelerini, yaptıklarını ve isteklerini yansıtması bağlamında "dürüst" de değildi. Nasıl biriydi o hâlde? İçinde bulunduğu duruma göre, aklından geçenleri eğip bükmeden söyleyen insanlar vardır, ama çok azdır böyleleri, ben böyle olan yalnızca iki kişi tanıdım; onların dâhil olduğu sosyal durumlarda olaylar çığırından çıkar. İnsanlarla anlaşamayıp tartışmaya başladıklarından değil, konuşmaya dair hedefleri diğer tüm hedefleri dışarıda bıraktığında bunun yarattığı baskıcı hava geri tepip onları kaba ve inatçı gösterdiğinden böyle olur; oysa gerçek doğaları böyle değildir, en azından benim tanıdığım iki kişi, görebildiğim kadarıyla temelde cömert ve arkadaş canlısıydı. Benim neden olabileceğim sosyal huzursuzluklar ise bu durumun tam tersi kaynaklıydı. Ya hiçbir şey söylemeyerek ya da herkesin suyuna giderek durumu akışına bırakıyordum. Başkalarının duymayı isteyeceğine inandığınız sözler etmek de şüphesiz, bir yalan biçimidir. Hâliyle, Anders'le

benim toplumsal tavırlarımız arasındaki ayrım bir yere kadardı. Onunki aşınmış güvenden, benimki aşınmış kişiliğimden kaynaklı olsa da sonuç temelde aynıydı: Ruhun usulca çürümesi.

Helena gibi yaşamın manevi tarafına çekilmiş ve sürekli kendisini anlamaya çalışan birinin, yüzünde bir tebessümle para dışındaki bütün değerleri elinin tersiyle iten bir adamla birlikte olması ironikse bile anlaşılmaz değildi elbette; önemli ortak yanları vardı: hafiflik ve yaşam sevgisi. Ayrıca çok güzel bir çiftlerdi. Koyu saçları, sıcak bakışları, keskin yüz hatlarıyla çarpıcı bir görünüşe sahip Helena alımlı ve etkileyici kişiliğiyle oldukça çekiciydi. Yetenekli bir oyuncuydu. Onu iki televizyon dizisinde izlemiştim, polisiye olanında bir dulu oynuyordu ve yaydığı kasvet onu gözümde yabancılaştırmıştı, sanki Helena'nın yüzünü kullanan bir yabancıyı izlemek gibiydi. Öteki dizi ise bir güldürüydü, cadaloz bir kadını oynuyordu ve onda da aynı izlenime kapılmıştım, sanki onun yüz hatlarına sahip bir başkasıydı izlediğim.

Genç bir oğlanı andıran tavırlarıyla Anders de yakışıklıydı, bu, havasından mı, bakışlarındaki ışıltıdan mı, ince yapısından mı yoksa ellili yıllarda "yele" diye tanımlanan saç modelinden mi kaynaklanıyordu bilmiyorum, çünkü Anders kolay görülebilen biri değildi. Bir gün şehir merkezindeki Plattan'da ona rastlamıştım; bir duvar dibinde eğilmiş duruyordu, çok ama çok yorgundu, az kalsın tanıyamayacaktım; ama beni görür görmez doğrulmuş ve âdeta toparlanmıştı, göz açıp kapayıncaya dek, tanıdığım o mutlu, enerjik adama dönüşmüştü.

Döndüğümüzde Helena, Christina ve Linda masayı toplamış, kanepede sohbete dalmıştı. Mutfağa gidip kahve koydum. Demlenmesini beklerken yandaki odaya geçtim, Helena'yla Anders'in çocuğu, üzerinde giysileri ve battaniyeyle yatağımızda uyuyordu, odada onun soluk sesi haricinde tek bir ses yoktu. Boş beşik, boş karyola, bez değiştirme masası ve yanındaki bebek giysileriyle şifonyer o loşlukta biraz uğursuz görünüyordu. Bebeğimizin gelişi için her şey hazırdı. Bez değiştirme masasının altındaki rafa bir paket bebek bezi bile alıp koymuştuk, ayrıca havlularla el bezleri de vardı; pencereden gelen esintide kenarın-

dan sarkan minik uçakları titreşen bir oyuncak asmıştık üstüne de. Uğursuzdu çünkü içinde bebek yoktu ve böyle konularda olabileceklerle olacaklar arasındaki sınır aşırı bulanıktı.

Salondan kahkahalar yükseliyordu. Kapıyı ardımdan kapadım; tepsiye bir şişe konyak, konyak kadehleri, kahve fincanları ve tabakları koydum, makinedeki kahveyi bir termosa doldurup hepsini içeri götürdüm. Christina kucağında oyuncak ayıyla mutlu görünüyordu, yüzü her zamankinden daha açık ve sakindi; öte yandan onun yanında oturan Linda gözlerini güçlükle açık tutuyordu. Bu aralar dokuz dedin mi yatağa giriyordu. Ama saat şimdi neredeyse on iki olmuştu. Helena raflardaki müzik CD'leri arasından dinleyecek bir şeyler bulmaya çalışırken Anders'le Geir masada oturmuş ortak tanıdıkları bir suçluyu konuşuyorlardı. Geir'in takıldığı yıllarda, belli ki boks kulübüne bir sürü suçlu uğruyordu. Masayı kurup oturdum.

"Sen Osman'la tanışmıştın değil mi Karl Ove?" diye sordu Geir.

Başımı salladım.

Geir bir keresinde arkadaşı olan iki boksörle tanıştırmak için Mosebacke'ye götürmüştü beni. Bunlardan biri, Paolo Roberto, dünya şampiyonluğu unvanı için ringe çıkmıştı ve şimdi İsveç'te bir televizyon yıldızıydı, ayrıca bir tür geri dönüş olarak yeni bir unvan karşılaşmasına hazırlanıyordu. Osman adındaki diğer boksör arkadaşı da onunla aynı seviyedeydi, ama onun kadar ünlü değildi. Yanlarında, Geir'in "boks uzmanı" diye takdim ettiği bir İngiliz antrenör vardı. "O bir boks uzmanıdır!" El sıkıştık, pek konuşmadıysam da bütün bunlar alıştığım şeylere hiç benzemediği için olan biteni yakinen takip ettim. Çok sakindiler, havada en ufak gerginlik yoktu, o an gerginliğin bende ne kadar da alışkanlık yaptığını fark ettim. Krep yediler, kahve içtiler, gelen geçeni seyrettiler, alçalan ve yeryüzünü ısıtmayı sürdüren sonbahar güneşinde gözlerini kısıp Geir'le eski günlerden konuştular. Geir'in bedeni de en az onlarınki kadar sakinse de değişik, daha hafif, daha heyecanlı, neredeyse gergin bir enerjiyle dolup taşıyordu; sürekli bir açık kollayan gözlerinden ve coşkun, bilgili ama aynı zamanda hesapçı konuşmasından belliydi bu; içlerinden geldiği gibi konuşan adamların jargonuna uyduruyordu

kendisini. Osman adındaki adamın üzerinde bir tişört vardı, iri pazıları belki benimkilerin beş katı büyüklüğündeyse de orantısız büyüklükte değil, biçimliydi. Bu esasen bütün üst gövdesi için geçerliydi. Gevşek, yumuşak tavırlarla karşımda oturuyordu ve ne zaman gözlerimi ona çevirsem ben daha kılımı bile kıpırdatamadan, saniyeler içinde beni pelteye çevirebileceği geliyordu aklıma. Bu bana bir feminenlik hissi veriyordu. Alçaltıcıydı, ama kendi kendime alçalıyordum, bunu kimse ne görebilir ne de sezebilirdi. Ama lanet duygu oradaydı işte.

"Yarım yamalak tanışmıştık," dedim. "Geçen yıl Mosebacke'de. Bir çift şempanze gibi takdim etmiştin onları bana."

"Bence biz daha çok şempanzeye benziyormuşuzdur," dedi Geir. "Neyse, ne diyordum, hah, Osman. Farsta'da bir arkadaşıyla zırhlı bir araca saldırmış. Seçtikleri yer emniyet müdürlüğüne *elli* metre mesafedeymiş. Bizimkiler ellerini çabuk tutamayınca araçtakiler alarmı çalıştırmayı başarmış, polis saniyeler içinde olay yerinde bitmiş! Bunun üzerine bizimkiler parayı falan boş verip kendi araçlarına koşturmuşlar. Sonra da benzinleri bitmesin mi! Ahahah!"

"Hadi be? Sanırsın Karabela Çetesi."

"Değil mi! Haha!"

"Ee Osman ne durumda? Silahlı soygun öyle hafif bir suç sayılmaz."

"Fena değil. Yalnızca iki yıl vermişler. Ama arkadaşının sabıkası varmış, uzun süre yatar."

"Yeni mi oldu bu?"

"Hayır, hayır. Yıllar oluyor. Boksörlük kariyerine başlamadan çok önceydi."

"Haa," dedim. "Konyak?"

Geir de Anders de başlarını öne salladılar. Şişeyi açıp üç kadeh doldurdum.

"Başka isteyen var mı?" diye sordum kanepeye dönüp. Sallanan kafalar.

"Bana da bir damlacık koyar mısın?" diye sordu Helena. Bize doğru gelirken arkasındaki saçma ölçüde küçük hoparlörlerden müzik yükselmeye başladı. O akşam daha önce de çaldığımız Damon Albarn'ın *Mali* CD'siydi bu, Helena çok beğenmişti.

"Al bakalım," dedim, ona uzattığım kadehin yalnızca dibini örten altın sarısı sıvı masanın üzerinde asılı lambanın ışığında parlıyordu.

"Beni mutlu eden bir şey varsa," dedi Christina, kanepeden. "o da yetişkinlik. Otuz iki yaşında olmak yirmi iki yaşında olmaktan katbekat daha iyi."

"Kucağındaki oyuncak ayının farkındasın değil mi?" dedim. "Nedense söylediklerin bu hâlinle pek inandırıcı gelmiyor da."

Kahkaha attı. Onun güldüğünü görmek harikaydı. Hafiften içine kapanık bir hâli vardı ama karanlık bir kapanma değildi bu, sanki kendisi dâhil her şeyi bir arada tutmak için bütün gücünü kullanıyor gibiydi. Uzun ve inceydi; kuşkusuz, kendine özgü bir tarzda her zaman iyi giyinirdi, beyaz teninde çilleriyle çok güzeldi; ama bu ilk izlenimler geçtikten sonra şu hafif kapalılık onunla ilgili düşüncelerimi kuşatırdı, en azından durum benim için böyleydi. Ayrıca çocuksu bir yanı vardı, özellikle kahkaha attığında, heyecanlandığında ve kendini tutmayı bıraktığında. Olgunlaşmamış bir çocuksuluk değil de kendini bırakmış, oyuncu bir çocuksuluktu bu. Bunun bir benzerini, kendisini bırakıp bastırılmamış ya da acele bir şey yaptığındaki ender zamanlarında annemde görürdüm bazen; doğal tepkiyle kırılganlık arasında annem için de bir ayrım yoktu. Bir keresinde Geir'le Christina'ya yemeğe gitmiştik. Christina her zamanki gibi tüm enerjisini ve dikkatini yemek pişirmeye adamıştı. Salona bir şey almak için geldiğinde ben solgun ışıkların altında, kitaplıkların arkasındaydım. Orada olduğumu bilmiyordu. Mutfaktan gelen aspiratör gürültüsü ve diğer sesler arasında kendi kendine gülümsedi. Gözleri ışıl ışıldı. Ah bunu görmek beni nasıl da mutlu etmişti, ama üzmüştü de; çünkü onları ziyaret etmemizin onun için ne ifade ettiğini kimseye göstermek istememişti.

Onlarda kaldığım bir sabah masada kahve içerken, bulaşık yıkayan Christina birdenbire dolaplardaki tabak çanak yığınlarını göstermişti.

"Aynı eve çıkma kararı alınca her şeyden on sekizer tane aldım," demişti. "Burada büyük partiler veririz demiştim. Yığınla arkadaş ve harika yiyecekler. Ama hiç kullanmadık bunları. Bir kere bile!"

Yatak odasından Geir'in gürültülü kahkahası duyuldu. Christina gülümsedi.

Onlar işte böyleydi.

"Katılıyorum sana," dedim şimdi. "Yirmili yaşlar cehennem gibiydi. Ergenlik desen ondan beter. Ama otuzlar fena değil."

"Ne değişti ki?" diye sordu Helena.

"Yirmi yaşındayken sahip olduklarım, beni ben yapanlar çok azdı. O zaman bilmiyordum tabii, çünkü varım yoğum o kadardı. Ama şimdi otuz beş yaşındayım ve çok daha fazlası var. Yirmi yaşındayken içimde ne varsa hâlâ duruyor. Ama şimdi çok daha fazlasıyla çevrili. Ben üç aşağı beş yukarı böyle düşünüyorum."

"Bu inanılmaz iyimser bir düşünce," dedi Helena. "Yani yaşlandıkça her şeyin daha iyiye gideceği düşüncesi."

"Öyle mi?" dedi Geir. "Ne kadar azına sahip olursan yaşamak o kadar kolaylaşmaz mı?"

"Benim için hiç de öyle değil," dedim. "Şimdi artık benim için hiçbir şeyin o kadar anlamı yok. Eskiden öyle değildi. Ayrıntılar çok büyük anlam taşıyabiliyordu! Çok belirleyici olabiliyordu!"

"Bu doğru," dedi Geir. "Ama ben buna yine de iyimserlik demezdim. Ölümcül, belki."

"Başa gelen çekilir," dedim. "Şimdi buradayız ya sen ona bak. Hadi şerefe!"

"Şerefe!"

"Gece yarısına yedi dakika kaldı," dedi Linda. "Televizyonu açıp Jan Malmsjö'nün geri sayımını mı izlesek?"

"O ne?" diye sordum, yanına gidip elimi uzattım. Elimi tuttu, onu çekip ayağa kaldırdım.

"Şiirler okuyor. Çanlar çalıyor. Bir İsveç geleneği."

"E aç öyleyse hadi," dedim.

O televizyonu açarken ben de pencereleri açmaya gittim. Havai fişeklerin gürültüsü giderek yükseliyordu; patlamalar, çatırtılar ve ıslıklar çatıların üzerinde kesintisiz bir ses duvarı oluşturmuştu. Sokaklar insan kaynıyordu. Ellerde şampanya şişeleri ve maytaplar vardı, parti giysilerinin üzerine kalın paltolar ve şapkalar giyilmişti. Çocuk yoktu; yalnızca mutlu, sarhoş yetişkinler vardı.

Linda son şampanya şişesini de getirip kadehleri köpüklü içkiyle doldurdu. Elimizde şampanya dolu kadehlerle pencere kenarına doluştuk. Diğerlerini izledim. Mutlu ve heyecanlıydılar; orayı burayı işaret edip kadeh kaldırıyorlardı.

Dışarıda sirenler çalmaya başladı.

"Ya savaş çıktı ya da 2004'e girdik," dedi Geir. Uzanıp Linda'yı kucakladım. Göz göze geldik.

"Mutlu yıllar," deyip öptüm.

"Mutlu yıllar sevgili prensim," dedi. "Bu bizim yılımız."

"Evet, öyle," dedim.

Tüm kucaklaşmalar, tebrikler bitince ve insanlar sokaklardan çekilmeye başladıktan sonra, Anders'le Helena, Çin balonlarını hatırladılar. Paltolarımızı giyip arka bahçeye çıktık. Anders'in fitili yakmasıyla usul usul sıcak havayla dolmaya başlayan balon sonunda elinden kurtulup ev boyunca yükselirken sessizce parlıyordu. Östermalm'ın çatıları üzerinde gözden yitene dek onu takip ettik. Yukarı çıkınca yuvarlak masanın etrafına yeniden kurulduk. Yoğunluğu azalan sohbet daha dağınıktı, ama arada sırada bir noktaya odaklanıyordu; örneğin Linda lise yıllarında katıldığı bir sosyete partisinden söz etti, ev çok büyükmüş ve kocaman yüzme havuzunun arkasında devasa bir cam bölme varmış. Akşam boyunca yüzmüşler ve Linda suya atlarken ayağı çarpınca cam bölme kırılıp tuzla buz olmuş.

"O sesi asla unutmayacağım," dedi.

Anders Alpler'e seyahatini anlattı; kayak için pist dışına çıktığında ayaklarının altında birdenbire yer yarılmış. Kayakları ayağında, buzların arasında belki altı metre derinliğindeki bir yarığa düşüp bilincini yitirmiş. Bir helikopterle kurtarmışlar; belinde bir kemik kırılmış, felçten korktuklarından hemen ameliyata almışlar, haftalarca hastanede yatmış, o süre boyunca, söylediğine göre arada sırada başucundaki sandalyede buram buram alkol kokan babasını görürmüş; tıpkı bir rüyada gibi.

Tam o sırada ayağa kalkıp eğildi ve ameliyattan sırtında kalan uzun yarayı görebilmemiz için gömleğini sıyırdı.

Ben de on yedi yaşımdayken başımdan geçen kazayı anlattım onlara, Telemark'ın buz gibi ücra bir köşesinde saatte yüz kilometre hızla giderken lastiğimiz patlamıştı, bir telefon direğine çarpıp yoldan

çıkmış ve bir hendeğe düşmüştük, kazadan ağır bir yara almadan sağ çıkmamız mucizeydi, ama araba hurdaya çıkmıştı. Ancak en kötüsü kaza değil soğuktu, hava eksi yirmi dereceydi, gece yarısı Imperiet konserinden geliyorduk ve üzerimizde tişörtler, ceketler ve spor ayakkabılarla orada saatlerce araba beklemiştik.

Anders'in, Geir'in ve benim kadehlerimize yeniden konyak doldurdum, Linda esnedi, Helena tam Los Angeles'la ilgili bir hikâye anlatmaya başlamıştı ki binada bir yerlerde acı acı bir alarm ötmeye başladı.

"Bu da ne?" dedi Anders. "Yangın alarmı mı?"

"Sonuçta yılbaşı gecesi," dedi Geir.

"Dışarı mı çıksak?" diye sordu Linda kanepede ardına yaslanarak.

"Önce gidip bir bakayım," dedim.

"Dur ben de geleyim," dedi Geir.

Koridora çıktık. Hiç değilse duman yoktu. Ses aşağıdan geldiği için merdivenlere koştuk. Asansörün üzerindeki ışık yanıp sönüyordu. Uzanıp kapının üzerindeki pencereden içeri baktım. Asansörde yerde biri yatıyordu. Kapıyı açtım. Rus kadındı. Bir ayağı duvara dayalı, sırtüstü yatıyordu. Üzerinde parti giysileri vardı; göğüs kısmı pullarla süslü siyah bir elbise, ten rengi çoraplar ve yüksek topuklar. Bizi görünce güldü. İçgüdüsel olarak baldırlarına ve siyah külotuna baktıktan sonra yüzüne döndüm.

"Kalkamıyorum!" dedi.

"Durun size yardım edelim," dedim. Kolunu yakalayıp onu oturur konuma getirdim. Geir öbür tarafına geçti ve onu aramıza alıp ayağa kaldırmayı başardık. Bütün bu süre boyunca güldü. Kapalı alanda ağır bir parfüm ve alkol kokusu birikmişti.

"Teşekkürler," dedi, önce İsveççe, ardından Norveççeye döndü. "Çok, çok teşekkürler."

Ellerimi avuçlarına alıp eğilerek öptü, önce birini, sonra diğerini. Ardından bana baktı.

"Aa ne kadar yakışıklı bir adam," dedi.

"Hadi bakalım, seni evine götürelim," dedim. Oturduğu katın düğmesine basıp kapıyı kapattım. Bir ona bir bana bakan Geir'in ağzı kulaklarındaydı. Asansör katları tırmanmaya başlayınca kadın bana yaslandı.

"İşte," dedim. "Geldik. Anahtarların yanında mı?"

Omzundaki çantayı açtı, parmaklarıyla çantasını eşelerken bedeni, rüzgârda kalmış bir ağaç gibi sağa sola sallanıyordu.

"İşte burada!" diye bir zafer çığlığı attı, bir anahtar demeti çıkararak.

Geir, elindeki anahtarı kilide uzatırken yalpalayan kadını omzundan yakaladı.

"Bir adım daha yaklaş," dedi, "Daha kolay olur."

Kadın söz dinledi. Bir süre bocaladıktan sonra anahtarı kilide sokmayı başardı.

"Teşekkürler!" dedi yeniden. "Bu akşam yardımıma koşan iki meleksiniz siz."

"Rica ederiz," dedi Geir. "Bol şans."

Yukarı çıkarken bakışları bana soru sorar gibiydi.

"Bu senin deli komşun muydu?"

Başımla onayladım.

"Fahişelik yapıyor, değil mi?"

Başımı iki yana salladım.

"Bildiğim kadarıyla hayır," dedim.

"Yapıyordur bence. Yoksa buranın kirasını nasıl ödeyecek. Ayrıca görünüşü... Ama hiç de aptal görünmüyordu değil mi?"

"Tamam yeter artık," dedim evin kapısını açarken. "Herhangi bir kadın işte. Çok mutsuz, alkolik ve Rus. Bir de dürtü kontrolü bozulmuş."

"Orası kesin." Geir kahkaha attı.

"Neyin nesiymiş?" diye seslendi Helena, salondan.

"Bizim Rus komşu ya," dedim içeri girerken. "Asansörde düşmüş, çok sarhoş olduğu için kalkamamış. Onu evine çıkardık."

"Karl Ove'nin ellerini öptü," dedi Geir. "'Ne kadar yakışıklı bir adam,' dedi."

Herkes güldü.

"Üstelik bana birçok kez sövüp saymışlığı var," dedim, "Bize kafayı yedirtecek."

"Tam bir kâbus," dedi Linda. "Kafa gitmiş. Merdivende ona rastlayınca beni bıçaklayacağından korkuyorum neredeyse.

Gözlerinde öyle bir nefretle bakıyor ki bana, öyle değil mi? Derin bir nefret hem de."

"E onun zamanı geçiyor tabii," dedi Geir. "Sen de karnın burnunda, büyük bir mutlulukla buraya taşınınca..."

"Sence sorun bu mu gerçekten?" diye sordum.

"E tabii yani," dedi Linda. "Keşke en başından araya bir mesafe koyabilseydik. Ama başta ona çok açık davrandık. Şimdi kafayı taktı bize."

"Evet, doğru," dedim. "Tatlı isteyen var mı? Linda meşhur tiramisusundan yaptı."

"Aaa!" dedi Helana.

"Meşhur çünkü yapmayı bildiğim başka tatlı yok," dedi Linda.

Tatlıyı ve kahveyi getirdim, yeniden masaya dizildik. Tam o sırada alt kattan bir müzik sesi geldi.

"Burada böyleyiz işte," dedim.

"Kapı dışarı ettiremiyor musunuz?" diye sordu Anders. "İsterseniz ben ilgileneyim o işle."

"Nasıl olacak o iş?" diye sordu Helena.

"Kendime has yöntemlerim var." diye karşılık verdi Anders.

"Öyle mi?" dedi Helena.

"Polise şikâyet etsenize," dedi Geir. "Edin ki durumun ciddiyetini anlasın."

"Ciddi mi diyorsun?" diye sordum.

"Elbette. Etkili bir girişimde bulunmazsanız uğraşıp durursunuz."

Müzik tıpkı başladığı gibi birdenbire susuverdi. Alt dairenin sokak kapısı çarpıldı. Merdivenlerde topuk sesleri yankılanmaya başladı.

"Buraya mı geliyor acaba?" dedim.

Hepimiz sessizce kulak kabarttık. Ama ayak sesleri bizim kapımızı geçip tırmanmayı sürdürdü. Çok geçmeden geri dönüp aşağıya yöneldi ve azalarak kesildi. Pencereye gidip dışarı baktım. Rus, üzerinde yalnızca elbisesi ve ayağında çifti eksik ayakkabısıyla sendeleye sendeleye yola çıktı. Yaklaşan bir taksiye el etti. Önünde duran araca bindi.

"Taksiye biniyor," dedim. "Ayağında tek ayakkabıyla. Azmine diyecek yok."

Oturdum, sohbet başka yönlere kaydı. Saat iki gibi Anders'le Helena gitmek için ayaklandı, kalın kışlıklarını kuşanıp bize sarıldıktan sonra evlerinin yolunu tuttular; Anders uyuyan kızını kucağına almıştı. Geir'le Christina onlardan yarım saat sonra gitti, Geir elinde yüksek topuklu bir ayakkabıyla geri döndü.

"Külkedisi gibi," dedi. "Ne yapayım bunu?"

"Kapısının önüne bırak," dedim. "Hadi çık git artık, uyuyacağız."

Salonu toplayıp bulaşık makinesini çalıştırdıktan sonra yatak odasına gittiğimde Linda çoktan uykuya dalmıştı. Ama üzerimi değiştirirken gözlerini açamayacak, bana mahmur gülümsemeler gönderemeyecek kadar derin bir uyku değildi bu.

"Güzel bir geceydi, değil mi?" dedim.

"Evet, güzeldi." dedi.

"Eğlendiler mi sence?" diye sordum yanına uzanarak.

"Bence eğlendiler. Sence?"

"Bence de. Şahsen ben eğlendim."

Sokak lambalarından yere cılız bir ışıltı vuruyordu. İçerisi hiçbir zaman zifirî karanlık olmuyordu. Ve hiçbir zaman tam sessiz de değildi. Dışarıda hâlâ havai fişekler patlıyor, sokaklarda sesler yükselip alçalıyordu, yeni yıl gecesi bitmeye yaklaşırken dışarıda arabaların sayısı artmıştı.

"Ama komşumuz beni gerçekten kaygılandırmaya başlıyor," dedi Linda. "Burada oturması hoşuma gitmiyor."

"Evet," dedim. "Ama yapabileceğimiz pek bir şey yok."

"Evet."

"Geir onun bir fahişe olduğunu düşünüyor."

"Öyle kesinlikle," dedi Linda. "Şu eskort şirketlerinden birinde çalışıyor."

"Nereden biliyorsun?"

"Ben anlarım."

"Ben anlamıyorum," dedim. "Bir milyon yıl düşünsem aklımın köşesinden geçmez."

"Çünkü sen çok naifsin," dedi Linda.

"Belki de."

"Öylesin."

Gülümsedi, beni öpmek için uzandı.
"İyi geceler," dedi.
"İyi geceler," dedim.

Yatakta aslında üç kişi olduğumuzu kavramak güçtü. Ama öyleydi. Linda'nın karnındaki bebek büsbütün gelişmişti; onu bizden yalnızca bir santimetrelik bir et ve deri duvarı ayırıyordu. Bebek artık her an doğabilirdi ve bu Linda'nın tavırlarından okunabiliyordu. Artık yeni bir işe girişmiyor, pek dışarı çıkmıyor, sakinliğini koruyor, kendisinin ve bedeninin üzerine titriyor, uzun uzun yıkanıyor, kanepede filmler seyredip uyukluyordu. Uyuşuk bir duruma geçmişse de huzursuzluğu tümüyle yakasını bırakmamıştı. Şimdi onu endişelendiren, bütün bu süreçte benim oynayacağım roldü. Doğum kursunda gebe kadınla ebe arasındaki ilişkinin önemli olduğunu, anlaşmazlık çıkarsa, herhangi bir kötü hava eserse olabildiğince erken söylememiz gerektiğini, böylece başka, bir umut çok daha uygun, bir ebenin görevi üstlenebileceğini söylemişlerdi. Dahası, doğum sırasında babanın her şeyden önce bir iletişimci rolünü üstlenmesi gerektiğini belirtmişlerdi; o karısını herkesten iyi tanırdı, ne istediğini anlardı ve karısı başka işle uğraşırken baba adayı bu bilgileri ebeye aktarmakla yükümlüydü. İşte ben burada devreye giriyordum. Ana dilim Norveççeydi. Ebelerle hemşireler konuştuklarımı anlayacak mıydı ki? Daha da kötüsü ben çatışmadan kaçınır, her durumda herkese anlayış gösterirdim. Beraberinde getirebileceği olumsuz duyguları bir kenara bırakıp kötü çıkan ebeyi geri çevirebilecek, yeni bir tane talep edebilecek miydim?

"Sakin ol, sakin ol, sorun çıkmayacak," diye karşılık verdim, "düşünmeyi bırak, her şey hallolur," ama sakinleşemiyordu, kaygılarının müsebbibi bendim. Zamanı geldiğinde bir taksi çağırmanın bile üstesinden gelebilecek miydim?

Ayrıca haklı olması işleri hiç de kolaylaştırmıyordu. Herhangi bir gerginlik beni devirirdi. Herkesi mutlu etmek istiyordum, ama bazen karar verip eyleme geçmem gereken durumlar baş gösteriyordu ve o zaman korkunç sıkıntılar çekiyordum, o zamanlar en nahoş deneyimlerim arasında başı çekiyordu. Ve şimdi kısa

bir dönem içinde bir dizi böyle durumla karşılaşmıştım, Linda da bunlara tanıklık etmişti. Kilitli kapı olayı, tekne olayı, annemle başımızdan geçenler. Ne yazık ki bir sabah metroda yaşanan bir kavga olayında araya girmem de bunları telafi etmeye yaramamıştı pek; nasıl bir yargı yetisiydi benimki? Ve daha da önemlisi, metro istasyonunda bıçaklanmayı ebeye kapıyı göstermeye yeğleyeceğimi bilmemdi.

Sonra bir akşamüstü eve dönerken, Malmskillnadsgatan'a çıkan sokak asansörünün düğmesine basmak için bilgisayar çantamla iki alışveriş torbasını yere koymuştum, telefonuma bakınca Linda'nın sekiz kez aradığını gördüm. Yaklaştığım için geri aramadım. Bir türlü aşağı inmek bilmeyen asansörü bekledim. Arkamı dönünce uyku tulumu içinde bir duvara yaslanmış dinlenen bir evsizle göz göze geldim. Zayıftı, yüzünün rengi solmuştu. Bakışları meraksızdı, ama duygusuz değildi. Beni algıladı. Bunun ve Linda'nın çağrılarının muğlaklığının yarattığı endişeyle bindiğim asansör usulca yukarı tırmandı. Durur durmaz kapıyı açtım ve kaldırım boyunca koşarak David Bagares Sokağı'na geldim, binaya girip merdivenleri çıktım.

"Hey?" diye seslendim. "Bir şey mi oldu?"

Yanıt yok.

Kendi başına hastaneye gitmiş olamazdı herhâlde?

"Hey?" diye seslendim bir kez daha. "Linda?"

Botlarımı çıkarıp mutfağa girdim ve yatak odasının kapısından içeri baktım. Kimse yoktu. Alışveriş torbalarının hâlâ kollarımdan sarktığını fark edince onları tezgâha koydum, ardından yatak odasını geçip salonun kapısını açtım.

Linda salonun ortasında durmuş bana bakıyordu.

"Ne oldu?" diye sordum. "Bir şey mi oldu?"

Cevap vermedi. Yanına gittim.

"Ne oldu Linda?"

Bakışları karanlıktı.

"Bütün gün hiçbir şey hissetmedim," dedi. "Bir terslik varmış gibi. Hiçbir şey hissedemiyorum."

Kolumla onu sardım. Sıyrılıp kaçtı.

"Her şey yolunda," dedim. "Eminim."

"HİÇBİR HALT YOLUNDA DEĞİL!" diye bağırdı. "Hiç mi bir şey anlamıyorsun? Ne olduğunu anlamıyor musun ya?"

Yeniden ona sarılmaya çalıştım, ama tekrardan sıyrıldı.

Ağlamaya başladı.

"Linda, Linda," dedim.

"Ne olduğunu anlamıyor musun?"

"Her şey yolunda," dedim. "Eminim."

Bir kez daha haykırmasını bekledim. Ama ellerini indirip yaşlı gözlerini bana çevirdi.

"Nasıl emin olabiliyorsun?"

Hemen yanıt vermedim. Üzerimden ayırmadığı bakışları beni suçluyor gibiydi.

"Ne yapalım istersin?" diye sordum.

"Hastaneye gitmeliyiz."

"Hastane mi?" diye sordum. "Her şey *olması gerektiği* gibi. Doğum yaklaşınca bebekler daha az kımıldar. Yapma böyle, her şey çok iyi gidiyor. Yalnızca..."

Bana inanmaz gözlerle baktığını görünce tam o an bir sorun olabileceğini anladım.

"Kalk hadi paltonu giy," dedim. "Ben taksi çağırıyorum."

"Önce hastaneyi ara, geleceğimizi söyle," dedi.

Başımı iki yana sallayarak pencere pervazındaki telefonun yanına gittim.

"Dosdoğru gideriz," dedim, ahizeyi alıp merkez taksi durağının numarasını çevirirken. "Orada bize yardımcı olurlar."

Telefon çalarken Linda'ya bakıyordum. Ağır, sanki kendinde değilmiş gibi hareketlerle paltosunu giyişini, eşarbını boynuna dolayışını, bağcıkları bağlamak için önce bir ayağını, ardından öbürünü taburenin üzerine koyuşunu izledim. Koridorda dikilirken salonun karanlığına karşı tüm ayrıntıları görünüyordu. Hâlâ yaşlar süzülüyordu gözlerinden.

Kimsenin aramamı yanıtlamadığı telefonda birbiri ardına çağrı seslerini dinliyordum.

Linda şimdi bana bakıyordu.

"Henüz yanıt vermediler," dedim.

O sırada çalma sesi kesildi.

"Stockholm Taksi," dedi bir kadın sesi.

"Hah, merhaba, Regeringsgatan 81'e bir taksi lütfen."

"Tabii... nereye gideceksiniz?"

"Danderyd Hastanesi."

"Peki."

"Ne kadar sürer gelmesi?"

"Yaklaşık on beş dakika."

"Yapmayın ya," dedim. "Doğum için. Acil bir taksi gerekiyor bize."

"Ne için demiştiniz?"

"Doğum."

Doğum sözcüğünü anlamadığını fark ettim. Uygun İsveççe sözcüğü bulana dek birkaç saniye geçti.

"Förlossning," dedim sonunda. "Hemen şimdi bir taksi gerekiyor."

"Elimden geleni yapacağım," dedi. "Ama bir söz veremem."

"Teşekkürler," deyip kapattım, kredi kartım ceket cebimde duruyor mu diye baktıktan sonra kapıyı kilitleyip koridora, Linda'nın yanına çıktım. Aşağı inerken bakışlarını benden kaçırdı.

Dışarıda kar yağışı sürüyordu.

"Hemen gelecek mi?" diye sordu Linda, kaldırımda.

Başımı salladım.

"En hızlı şekilde göndereceğiz dediler."

Trafik yoğunsa da taksiyi çok uzaktan gördüm. Oldukça hızlı geliyordu. El salladığımı görünce yanımızda durdu. Eğilip kapıyı açtım, Linda'yı bindirdikten sonra kendim de yerleştim.

Şoför bize döndü.

"Acelemiz mi var?" dedi.

"Tam olarak düşündüğünüz şey değil," dedim. "Ama Danderyd'e gidiyoruz."

Aracı Birger Jarlsgatan'a sürdü. Arka koltukta konuşmadan oturuyorduk. Linda'nın elini tuttum. Neyse ki bunu yapmama izin verdi. Yol ışıkları aracın içinden dar birer kemer gibi kayıp geçiyordu. Radyoda "I Won't Let the Sun Go Down on Me" çalıyordu.

"Korkma," dedim. "Her şey olması gerektiği gibi."

Karşılık vermedi. Hafif bir bayır çıkıyorduk. Yolun iki yanında, ağaçların arasında tek tük villalar vardı. Karlı çatılar bembeyazdı, giriş kapıları sarı ışıklarla aydınlatılmıştı. Bazen turuncu bir kızak, bazen koyu renk ve pahalı bir araba görüyorduk. Ardından sağa dönüp yolun altından geçtik ve ışıklı pencereleri yüzünden delik deşik olmuş devasa bir kutuyu andıran hastaneye geldik. Binaların çevresine karlar yığılıydı.

"Nerede olduğunu biliyor musun?" diye sordum. "Yani *Förlossning* bölümünün?"

Şoför başını yukarı aşağı sallayıp sola döndü ve üzerinde *BB Stockholm* yazan bir tabelayı işaret etti.

"Buradan gireceksiniz," dedi.

Biz geldiğimizde kapının önünde motoru çalışır durumda bir başka taksi duruyordu. Şoför onun arkasına yanaştı; ben ona Visa kartımı uzattım, dışarı çıktım, Linda'nın elinden tutup ayağa kalkmasına yardım ettim, o sırada başka bir çift hızla hastane kapısından içeri girdi, adamın elinde bir bebek koltuğu ve kocaman bir torba vardı.

Ekstresini imzaladığım kartı fişle birlikte iç cebime koydum, Linda'nın peşinden binaya girdim.

Öbür çift, asansörün önünde bekliyordu. Onların birkaç metre arkasında durduk. Linda'nın sırtını okşadım. Ağlıyordu.

"Hiç de böyle hayal etmemiştim," dedi.

"Her şey yolunda," dedim.

Asansör geldi, çiftin ardından biz de bindik. Aynanın altındaki barı sımsıkı kavrayan kadın birdenbire iki büklüm oldu. Elleri dolu adam yere bakıyordu.

Kata geldiğimizde zili çalarak hastanedekilere haber verdiler. Karşılayan hemşire önce onlarla kısaca konuştu, ardından bize döndü ve birazdan bizim için birinin geleceğini söyleyerek öbür çifti koridorun sonuna doğru götürdü.

Linda bir sandalyeye oturdu. Ben ayakta durup koridora baktım. Işıklar solgundu. Her odanın önünde tavandan sarkan bir tabela vardı. Bazıları kırmızı yanıyordu. Ve ne zaman yeni bir tabelanın ışığı yansa bir sinyal sesi duyuluyordu, yüksek bir ses

değildi, ama hiç kuşkusuz kurumsaldı. Hemşireler arada bir görünüp bir odadan öbürüne geçiyordu. Koridorun sonunda bir baba kucağındaki bohçayı sallıyordu. Şarkı söyler gibiydi.

"Neden acil olduğunu söylemedin?" dedi Linda. "Burada oturamam!"

Yanıt vermedim.

Beynim durmuştu.

Ayağa kalktı.

"İçeri gireceğim," dedi.

"Biraz daha bekle," dedim. "Burada olduğumuzu biliyorlar sonuçta."

Durdurmaya çalışmanın yararı yoktu, ileri atılınca ben de onu takip ettim.

Ofis bölümünden çıkan bir hemşire bizi karşıladı.

"Sizinle ilgilenen kimse var mı?" diye sordu.

"Hayır," dedi Linda. "Biri gelecekti, ama henüz gelen giden yok."

Gözlüklerinin üzerinden Linda'ya baktı.

"Bütün gün bir kımıltı hissetmedim," dedi Linda. "Tek bir kımıltı bile."

"Kaygılandın demek," dedi hemşire.

Linda başını öne salladı.

Hemşire arkasını dönüp koridora bakındı.

"Şu odaya gir," dedi. "Boş. Hemen şimdi biri gelip seninle ilgilenecek."

Oda öylesine yabancıydı ki bizden başkasını gözüm görmüyordu. Linda'nın her bir hareketi dosdoğru içime işliyordu.

Paltosunu çıkarıp bir sandalyenin arkasına astı, kanepeye oturdu. Ben pencereye gidip yola, gelip geçen araçların akışına baktım. Camın önünde karlar belli belirsiz gölgeler biçiminde düşüyor, kar taneleri ancak otoparktaki lambaların ışık çemberlerine girince görünür oluyordu.

Bir duvarın dibinde jinekolog muayene koltuğu vardı. Onun yanında pek çok cihaz, bir ses sistemi gibi üst üste raflara dizilmişti. Öbür taraftaki rafta bir CD oynatıcı vardı.

"Duyuyor musun?" dedi Linda.

Duvarın arkasından bastırılmış bir uluma geliyordu.

Dönüp Linda'ya baktım.

"Ağlama, Karl Ove," dedi.

"Elimden başka bir şey gelmiyor," dedim.

"Her şey yoluna girecek," dedi.

"Şimdi de *sen* mi beni yatıştırıyorsun?" dedim. "Nasıl olacak böyle *bu* iş?"

Gülümsedi.

Sonra yine sustuk.

Birkaç dakika sonra kapı çalındı, içeri giren hemşire Linda'nın yatağa yatıp göbeğini açmasını istedi, stetoskobuyla dinleyip gülümsedi.

"Her şey yolunda görünüyor," dedi. "Ama tam emin olmak için bir ultrason alalım."

Yarım saat sonra oradan ayrıldığımızda Linda rahatlamıştı ve sevinçliydi. Ben bitip tükenmiştim, ayrıca hastanedekileri gereksiz yere uğraştırdığımız için biraz utanıyordum. Kapılardan girip çıkanlara bakılırsa işlerinin başlarından aşkın olduğu ortadaydı.

Niye her zaman en kötü senaryoya inanırız?

Öte yandan, bir elim göbeğinin üzerinde Linda'nın yanında yatarken, ki içerideki bebek öyle büyümüştü ki pek kımıldayacak yeri kalmamıştı, en kötü senaryo da gerçekleşmiş olabilirdi diye düşündüm; oradaki yaşam sonlanabilirdi, olmayan bir şey değildi, küçük bir düşünce bile olsa olasılık mevcut olduğunca tek doğru eylem bunu ciddiye almak ve *utanç* duygularına yenik düşmemek değil miydi? Yoksa başkalarını rahatsız etmekten çekinmek miydi?

Ertesi gün ofise gidip Ezekiel'in öyküsünü yazmayı sürdürdüm, Thure Erik'in oldukça yerinde önerisine uyarak, denemeci bir yaklaşımla değil de yalnızca bir fenomen olarak melek kavramını öyküye yeniden işlemeye giriştim. Ezekiel'in sanrıları çok görkemli ve gizemliydi; Tanrı'nın ona sözcükleri ete ve kana büründürmesi için parşömeni yemesini buyurması direnilecek gibi değildi. Aynı zamanda yazıda da kendisini göstermişti Ezekiel; kıyamet imgeleriyle dolu çılgın peygamber, meleklerin yandığı ve insanların kurban edildiği sanrılarının içindeki ani değişimlerle ve

kuşku ve çelişki dolu günlük yaşamın sefaletiyle çevriliydi; dışarıdan bakıldığında, evinin önünde, kentin erkeklerinin bakışları altında, Kudüs'ü simgeleyen bir tuğlanın çevresine, siperleri, surları gösteren şekiller çiziyordu ve bunların hepsi Tanrı'nın buyruklarına uygun yapılıyordu. Dirilişin ayrıntıları: "Kuru Kemikler, RAB'bin sözünü dinleyin!" Rab Yehova bu kemiklere şöyle diyor: "İşte sizin içinize soluk koyacağım ve dirileceksiniz. Ve üzerinize kaslar koyacağım ve sizi etlendirip deriyle kaplayacağım."

Bu gerçekleştikten sonra: "Canlanıp ayaklarının üzerinde durdular. Çok, çok büyük bir ordu oluşturuyorlardı."

Ölüler ordusu.

Bir bütünlük yaratmaya çalışıyordum, ama pek başarılı değildim, dekor çok zayıftı, birkaç sandalet, develer ve kum, hepsi bu, bir de şurada burada sefil çalılar; ayrıca söz konusu kültürle ilgili bilgilerim sıfıra yakındı ve bu sırada Linda evde, olacaklara tümüyle başka bir açıdan kafa yorarak bekliyordu. Doğum için beklenen gün geçti, hiçbir şey olmadı, onu hemen hemen her saat başı arıyordum, ama hayır, yeni bir gelişme yoktu. Evde konuşulan tek konu oydu. Ardından, hesaplanan tarihten bir hafta sonra, ocak sonunda bir gün televizyon seyrederken Linda'nın suyu geldi. Bunu hep bir baraj taşması gibi dramatik bir olay diye canlandırmıştım gözümde; ama öyle değildi, aksine, öyle az sıvı gelmişti ki Linda tam emin olamıyordu. Hastaneyi aradı, kuşkucu yaklaştılar, genelde suyun gelip gelmediği şüpheye mahal bırakmazdı, ama sonunda gelmemiz gerektiğini söylediler, çantayı kapıp taksiye binerek yine yüksek kar yığınlarının çevrelediği, yine o parlak ışıkların aydınlattığı hastaneye gittik. Linda jinekolog koltuğunda muayene edildi, ben pencereden dışarı, yola, gelip geçen arabalara ve turuncu gökyüzüne baktım. Linda'nın küçük bir çığlık attığını duyunca başımı çevirdim. Suyun geri kalanı da gelmişti.

Başka hiçbir şey olmadığı ve kasılmalar henüz başlamadığı için bizi eve yolladılar. Durum değişmezse iki gün sonra doğumu damardan ilaç vererek başlatmayı deneyeceklerdi. En azından artık bir tarihimiz vardı. Eve döndüğümüzde Linda gerginlikten pek

uyuyamadı, ben deliksiz uyudum. Ertesi gün birkaç film seyrettik, Humlegården'de uzun bir yürüyüşe çıktık, benim öne uzanmış kolumun ucundaki kamerayla kendi fotoğraflarımızı çektik, ışıltılı yüzlerimiz birbirine yakındı, arka plandaki park bembeyaz karlarla örtülüydü. Linda'nın annesinin ilk haftalarda kullanmamız için dondurucuya koyduğu pek çok yemekten birini ısıtıp yedik, ardından ben kahve koyarken, salondan gelen uzun inlemeyi duydum. İçeri koşunca Linda'yı elleri karnında iki büklüm buldum. "Ooohh," dedi. Ama başını kaldırıp bana bakınca gülümsediğini gördüm.

Usulca doğruldu.

"İşte şimdi başladı," dedi. "Kasılmalar arasında geçen süreyi bilmek için saati not edebilir misin?"

"Acıdı mı?" diye sordum.

"Biraz," dedi. "Çok değil."

Kalemle kâğıt getirmeye gittim. Saat beşi birkaç dakika geçiyordu. Bir sonraki kasılma tam yirmi üç dakika sonra başladı. Öteki için yarım saat daha geçmesi gerekti. Aralıkları değişen kasılmalar ve besbelli giderek artan sancılarla bütün akşam böyle sürdü. Saat on birde yatağa girdiğimizde Linda sancı gelince çığlık attı. Yanına uzanıp yardım etmeye çalıştım, ama nasıl yapacağımı bilmiyordum. Ebe ona sancıları azaltmak için TENS adında bir cihaz vermişti, acıyan yerlere konulan elektrotlardan oluşuyordu. Bunlar, güç ayarlı bir makineye bağlıydı; bir süre denedik. Bir kablo ve düğme yığını karşısında bocalayıp durdum, çabalarım ona birkaç elektroşok vermemle sonuçlanınca Linda acı ve öfkeyle çığlığı bastı, Kapa şu lanet şeyi! Hayır, hayır, dedim, bir daha deneyeceğim, işte, sanırım artık çalışıyor. Ah, Tanrı aşkına, diye bağırdı. Anlamıyor musun? Bana elektrik veriyor. Götür şunu! Cihazı kaldırıp ona masaj yapmayı denedim, bu işe özel aldığım yağı ellerime sürdüm, ama Linda'yı bir türlü memnun edemiyordum; ya çok yukarı ya çok aşağı, ya çok sert ya çok yumuşak yapıyordum. Kadın doğum bölümündeki büyük küveti denemeyi iple çekiyordu, sıcak suyla doldurulduğunda doğum başlamadan önceki sancıları gideriyordu; ama Linda'nın suyu geldiği için bunu kullanamazdı, evdeki küvete de giremezdi. Bu yüzden küvete otu-

ruyor ve ne zaman yeni bir sancı dalgası gelse inlemeler ve sızlanmalar eşliğinde tepesinden aşağı kaynar sular boca ediyordu. Ben parlak ışığın altında, yorgunluktan solmuş bir hâlde onu izliyordum; yardım etmek şöyle dursun, bulunduğu yere ulaşma şansım bile yoktu. Şafak sökerken ancak uyuyabildik, birkaç saat sonra kalkınca da hastaneye gitmeye karar verdik, oysa randevumuza altı saat vardı ve daha önce gelmeyi düşünüyorsak kasılmaların üç ya da dört dakika sıklığında olması gerektiğini üzerine basa basa açıklamışlardı. Linda'nın kasılmaları yaklaşık çeyrek saatte birdi, ama öyle acı çekiyordu ki koşulları ona hatırlatmam söz konusu bile olamazdı. Bir taksi daha, bu kez boz bulanık sabah ışıklarında, Danderyd'e bir yolculuk daha. Linda'yı muayene edince açıklığın yalnızca üç santimetre olduğunu söylediler, anladığım kadarıyla bu çok değildi ve Linda'nın çektiği sıkıntıları düşününce yakında biteceğini sandığımdan şaşırmıştım. Ama hayır, tam tersiydi; söylediklerine göre aslında eve dönmemiz gerekiyordu, ancak boş bir odaları vardı, herhâlde aşırı yorgun ve pejmürde göründüğümüzden, kalmamıza izin verdiler. Çıkarken kapıyı kapamadan önce, biraz uyuyun dediler.

"En azından artık buradayız," dedim, çantayı yere koyarak. "Acıktın mı?"

Başını iki yana salladı.

"Bir yıkansam iyi olur. Bana katılmak ister misin?"

Başımla onayladım.

Duşun altında birbirimize sarılınca yeni kasılmalar başladı, eğilip duvardaki demire tutundu ve ilk defa önceki gece duyduğum o sesi çıkardı yine. Sırtını sıvazladım, ama onu gevşetmekten çok aşağılıyormuşum gibiydi. Doğruldu, aynada bakışlarımız buluştu. Yüzlerimiz büsbütün boş, bitkindi; bu işte kendi başımızayız, diye düşündüm.

Odaya gittik, Linda ona verilen giysileri giydi; ben kanepeye uzandım. Bir an sonra derin bir uykuya dalmıştım.

Birkaç saat sonra odamıza küçük bir heyet geldi ve doğum başlatıldı. Linda kimyasal ağrı kesici istemediğinden ona steril soğuk su enjeksiyonları yaptılar; çivi çiviyi söker ilkesinden yola çıkarak

derinin altına su vermek anlamına geliyordu bu. İki hemşire su enjekte ederken Linda odanın ortasında durmuş elimi tutuyordu. Çığlık attı, ciğerleri sökülürcesine KAHRETSİİİN, diye haykırıp içgüdüsel olarak kurtulmaya çalıştı, ama hemşireler deneyimli ellerle onu sımsıkı tuttular. Onu böyle acılar içinde görünce gözlerim yaşardı. Öte yandan bunun daha başlangıç olduğunu, çok daha kötüsünün geleceğini seziyordum. Ve Linda'nın böyle düşük bir acı eşiği olduğu belli olduğuna göre daha kötüsü kim bilir nasıl olacaktı?

Beyaz hastane önlüğü içinde yatağa oturdu, koluna soktukları iğneyi ince bir plastik boruyla metal askıdaki saydam torbaya bağladılar. Verdikleri ilaç nedeniyle fetüsü gözlem altında tutmak istediklerini söylediler; fetüsün kafasına tutturdukları küçük sonar cihazın kablosu Linda'nın içinden çıkıp yatağı boylu boyunca geçiyor, yanındaki bir makineye bağlanıyordu, çok geçmeden makinenin ekranında bir sayı yanıp sönmeye başladı. Fetüsün nabzıydı bu. Ve bu da yetmezmiş gibi Linda'ya bir kemer dolamışlardı, bu kemerin üzerindeki alıcılar da başka bir monitöre bağlıydı. Orada da bir sayı yanıp sönüyordu ve kasılmalar başlayınca sayının üzerindeki dalgalı elektrik çizgisi hızla yükseliyordu. Bir yandan da aynı grafiği gösteren bir kâğıt çıkıyordu makineden.

Sanki Linda'yı aya göndereceklerdi.

Sonda fetüsün kafasına tutturulurken bir çığlık daha atan Linda'nın yanağını okşamıştı ebe. Niye ona bir çocukmuş gibi davranıyorlar, diye merak ettim, durup çevremde olan bitene bakmak dışında yapacak bir işim kalmadığından. Şimdi büyük olasılıkla hemşirelerin odasında bulunan mektup yüzünden miydi acaba? Güçlü görünmesine, olacakları iple çekmesine karşın oldukça çok desteğe ve yüreklendirmeye ihtiyaç duyduğunu yazmıştı Linda o mektupta.

Eller karmaşasının arasında gözlerimiz buluşunca gülümsedi. Ben de ona gülümsedim. Kumral, ciddi görünüşlü bir ebe, bana monitörleri nasıl okuyacağımı gösterdi; bebeğin nabzı özellikle önemliydi, aşırı bir yükselme ya da düşüş olursa bir düğmeye basarak onlara haber vermem gerekiyordu. Ve sayı sıfıra inerse kaygılanmama gerek yoktu, büyük olasılıkla bağlantı kopmuş

demekti. Bizi gerçekten burada yalnız başımıza mı bırakacaklarını sormak istedim, ama ne bunu ne de doğumun ne kadar süreceğini sorabildim. Bunun yerine başımı salladım. Sık sık gelip bize bakacağını söyledi, ardından hep birlikte gittiler.

Çok geçmeden kasılmalar sıklaştı. Linda'nın tepkilerinden anladığıma göre oldukça da güçlenmişlerdi. Çığlık attı ve hareketleri değişti, sanki bir şey arıyordu. Sürekli konumunu değiştiriyor, yerinde duramıyor, haykırıyordu; acıdan kaçmanın bir yolunu aradığını anladım. Hayvansı bir yan vardı bunda.

Kasılmalar geçince sakinleşti.

"Sanırım bunu yapamayacağım Karl Ove," dedi.

"Tabii ki yapabilirsin," dedim. "Tehlike yok. Acıtıyor, ama tehlike yok."

"Çok acıyor! Aşırı çok acıyor!"

"Biliyorum."

"Bana masaj yapar mısın?"

"Evet, elbette."

Yatağın iki yanındaki kollara tutunarak doğruldu.

"Burası mı?" diye sordum.

"Az aşağısı," dedi.

Ekrandaki eğri yükselmeye başladı.

"Sanırım kasılma geliyor," dedim.

"Oh, hayır," dedi.

Eğri, bir dalga gibi kabardı. Linda daha aşağı, diye haykırdı, kıvrandı, inledi, yeniden kıvrandı, bütün gücüyle yatağın kenarlıklarını kavradı. Eğri alçalmaya ve sancı dinmeye başlayınca bebeğin nabzında aşırı bir yükselme gördüm.

Linda kendini sırtüstü yatağa bıraktı.

"Masaj işe yaradı mı?" diye sordum.

"Hayır," diye yanıt verdi.

Sonraki kasılmada nabız düşmezse ebeleri çağırmaya karar verdim.

"Yapamayacağım," dedi.

"Tabii ki yapabilirsin," dedim. "Çok iyi gidiyorsun."

"Alnımı tut."

Elimi alnına koydum.

"Yine geliyor," dedim. Linda doğruldu, kıvrandı, inledi, bağırdı ve yeniden yıkıldı. Düğmeye bastım, kapının üzerindeki kırmızı tabela yanıp sönmeye başladı.

"Nabız çok yükseldi," dedim, ebeyi karşımda bulunca.

"Hım," dedi. "Damlayı biraz yavaşlatmamız gerekecek. Fazla gelmiş olabilir."

Linda'nın yanına gitti.

"Nasılsın bakalım?" diye sordu.

"Korkunç acıyor," dedi Linda. "Daha çok var mı?"

Ebe başını salladı.

"Evet, var."

"Bir şeyler kullanmam gerek. Başa çıkamıyorum. Olmuyor. Gülme gazı alabilir miyim sence?"

"Onun için çok erken," dedi ebe. "Etkisi çabuk geçiyor. İleride kullanmak daha iyi."

"Ama böyle olmuyor," dedi Linda. "Bana şimdi lazım! Böyle olmuyor!"

"Biraz bekleyelim," dedi. "Tamam mı?"

Linda başını sallayınca ebe yeniden gitti.

Bir saat daha aşağı yukarı böyle geçti. Linda acıyla başa çıkmanın bir yolunu arıyor, yapamıyordu; üzerine çullanıp onu ezen dalgalardan kaçmaya çalışıyormuş gibiydi. Korkunç bir manzaraydı. Terini kurulamak, elimi alnına koymak ve arada sırada sırtına masaj yapmak için yarı gönüllü girişimlerde bulunmak dışında bir şey gelmiyordu elimden. Dışarıda, biz farkına varmadan çöken karanlıkta, kar yağıyordu. Saat dörttü, doğumun başlatılmasından bu yana bir buçuk saat geçmişti. Ve bu hiçbir şeydi, biliyordum. Kari Anne'nin, Ylva'yı doğurması yirmi dört saat sürmemiş miydi?

Kapı çalındı. Soğuk, kumral ebe geldi.

"Nasılsınız bakalım?" diye sordu.

Kambur duran Linda yan döndü.

"Gülme gazı istiyorum!" diye bağırdı.

Ebe düşünüp taşındı. Ardından dışarı çıktı, üzerinde iki şişe bulunan bir servis arabasını getirip yatağın önüne yerleştirdi. Birkaç dakika uğraştıktan sonra gazı hazırladı ve maskeyi Linda'nın eline tutuşturdu.

"Ben de bir şeyler yapmak istiyorum," dedim. "Masaj. Nerede en çok etki eder, gösterebilir misin?"

O sırada kasılmalar yeniden başladı, bedeninin alt bölümü kıvranan Linda maskeyi yüzüne bastırıp gazı derin derin içine çekti. Ebe elimi Linda'nın beline yerleştirdi.

"Sanırım burası," dedi. "Tamam mı?"

"Tamam," dedim.

Ellerimi yağladım, ebe çıkarken kapıyı kapattı, ellerimi üst üste koyup avucumu Linda'nın beline bastırdım.

"Evet!" diye bağırdı. Maske sesini boğuyordu. "Orası işte! Evet, evet, evet!"

Sancılar dinerken bana döndü.

"Gülme gazı olağanüstü," dedi.

"İyi," dedim.

Kasılmalar bir kez daha gelince Linda'ya bir şey oldu. Artık kaçmaya çalışmıyordu, izlemesi yürek burkan yararsız girişimlerle acıdan kurtulmaya uğraşmıyordu, yeni bir tavır takınmıştı, acıyla yüzleşiyor gibiydi, onun varlığını kabulleniyor, karşısına dikiliyordu, önce merakla, ardından giderek artan bir güçle; bir hayvan gibi, diye düşündüm bir kez daha, ama artık zayıf, ürkek ve gergin tavırlarla değil, acı gelince iki eliyle birden yatağın kenarlarını kavrayıp dikiliyor, belinden aşağısını ileri geri hareket ettirerek gaz maskesinin içine uluyordu ve her kasılmada tam olarak aynısını yineliyor, yineliyor, yineliyordu. Mola, maske elde, beden yatakta. Ardından dalga geliyordu; her zaman ondan biraz daha önce, monitörde görüyordum sancının geldiğini ve elimden geldiğince masaj yapıyordum; Linda doğruluyor, öne arkaya savruluyor, kasılma bitene dek bağırıyor, ardından yine yatağa yıkılıyordu. Artık onunla bağlantı kurmak mümkün değildi, büsbütün kendi içinde kaybolmuştu, çevresinde olan biteni algılamıyordu, acıya göğüs germek, dinlenmek, göğüs germek, dinlenmek kalmıştı geriye. Ebe geldiğinde Linda orada değilmiş gibi konuştu benimle, bunu yapmakta bir anlamda haklıydı da, sanki onun çok, çok uzağındaydık. Ama büsbütün kopmamıştı, birdenbire ciğerlerinin bütün gücüyle, SU ya da HAVLU diye bağırabiliyor, isteği yerine getirilince TEŞEKKÜRLER diye haykırıyordu.

Ne tuhaf bir akşamdı. Dışarıdaki karanlık, kar taneleriyle yoğunlaşmıştı. Monitörlerin elektronik biplemeleri ve Linda gaz solurken hırıltılarla, kasılmalar tavan yaptığında kükremelerle doluyordu oda. Bebeği düşünmüyordum, Linda'yı de pek düşündüğüm yoktu, tüm varlığımla masaj yapmaya yoğunlaşmıştım, Linda yatarken hafifçe, elektronik dalgalar yükselirken giderek daha sert; Linda'nın doğrulması için bir işaretti bu, bir yandan gözümü nabızda tutarken bir yandan eğri alçalana dek olanca gücümle ovuyordum. Sayılar, grafikler, masaj yağı ve bel bölgesi, hırıltı ve ulumalardan ibaretti her şey. Saniye saniye, dakika dakika, saat saat her şey buydu. An beni yutmuştu, zaman geçmek bilmiyordu sanki, öte yandan geçiyordu da, ne zaman rutin dışında bir şey olsa bu durumdan çıkıyordum. Bir hemşire geldi, her şey yolunda mı diye sordu ve saat birden bire beşi yirmi geçe olmuştu. Başka bir hemşire geldi, yiyecek bir şey isteyip istemediğimi sordu ve saat birdenbire yediye yirmi beş vardı.

"Yemek mi?" diye tekrarladım, sanki bu sözcüğü hiç duymamışım gibi.

"Evet, vejetaryen ya da normal lazanya arasında seçim yapabilirsiniz," dedi.

"Aa, ne güzel," dedim. "Normal lazanya, lütfen."

Linda yanında birilerinin olduğunu bile fark etmiyor gibiydi. Yeni bir dalga geldi, hemşire kapıyı kapattı, ben ellerimi bütün gücümle Linda'nın beline bastırdım, eğrinin alçalmasını bekledim ve Linda maskeyi bırakmayınca dikkatlice aldım ondan. Tepki vermedi, orada durmuş kendi içine bakıyordu, alnından terler damlıyordu. Bir sonraki sancı bastırdığında attığı çığlık, yüzüne sımsıkı bastırdığı maskede boğuldu. O sırada kapı açıldı, hemşire masaya bir tabak koydu; saat yediydi. Linda'ya yemek yiyebilir miyim, diye sordum; başını salladı, ama elimi çeker çekmez hayır, gitme, diye bağırdı; bunun üzerine düğmeye bastım, aynı hemşire girdi içeri, acaba masajı devralabilir miydi? Elbette, deyip benim bıraktığım yerden devam etti. Linda bağırdı. Hayır, Karl Ove yapmalı! Karl Ove yapmalı! Bu çok hafif! Bu sırada, iki dakika sonra masaj yapmayı sürdürebileyim ve Linda kendi temposuna geri dönebilsin diye yemeği elimden geldiğince hızlı bir şekilde mideye indirdim.

Kasılmalar, gaz, masaj, mola, kasılmalar, masaj, gaz, mola. Başka hiçbir şey yoktu. Ardından ebe geldi, otoriter bir tavırla Linda'yı yan çevirdi, ne kadar genişlediğini muayene etti; Linda bağırdı, bu başka türlü bir bağırıştı, ondan çıkmıştı ama yarımdı.

Yeniden doğruldu, temposuna geri döndü, bu dünyanın dışına çıktı ve saatler geçti.

Birdenbire bir bağırış: "Yalnız mıyız?"

"Evet," dedim.

"SENİ SEVİYORUM, KARL OVE!"

İçinin derinlerinden geliyor gibiydi, daha önce hiç gitmediği ve dolayısıyla hiç bilmediği bir yerden. Gözlerim doldu.

"Ben de seni seviyorum," dedim, ama beni duymadı, bir başka dalga kabarıyordu.

Zaman akıyordu: Sekiz, dokuz, on. Tek bir düşüncem bile yoktu, ona masaj yapıyor, monitörleri izliyordum ki birdenbire bir düşüncenin farkına vardım: Bir çocuk doğuyordu. Bizim bebeğimiz doğuyordu. Yalnızca birkaç saat kalmıştı. Sonrasında bir çocuğumuz olacaktı.

Düşünce kayboldu; grafiklerle sayılar, ellerle bel, ritimlerle ulumalar geri döndü.

Kapı açıldı. Başka bir ebe, yaşlıca bir kadın geldi. Arkasında genç bir kız vardı. Kadın Linda'ya yaklaştı, yüzü yalnızca birkaç santimetre ötedeydi, kendisini tanıttı. Linda'nın iyi gittiğini söyledi. Yanında stajyer getirmişti, sorun olur muydu? Linda başıyla onaylayıp gözleriyle stajyeri aradı. Kızı görünce başını yeniden salladı. Ebe yakında her şeyin geçeceğini söyledi. Onu muayene edecekti.

Linda yine başını salladı, bir çocuğun annesine baktığı gibi bakıyordu ona.

"Çok iyi," dedi ebe. "Aferin benim kızıma."

Bu kez Linda çığlık atmadı. Kocaman gözlerini havaya dikmiş, yatıyordu. Alnını okşadım, beni fark etmedi. Ebe onun elini tutunca Linda bağırdı: "ZAMANI GELDİ Mİ?"

"Biraz daha," dedi ebe. Linda sabırla doğrulup konumunu aldı.

"Bir saat ya da daha az," dedi ebe, bana.

Saatime baktım. On bir.

Linda sekiz saattir orada yatıyordu.

"Bunları artık çıkarabiliriz," dedi ebe, bütün kemerleri ve kabloları çekip alarak. Linda, birdenbire özgür kalınca öylece yattı, yatakta bir bedendi şimdi; göğüs gerdiği acı izlediğim ekrandaki yeşil eğriler ve yükselen sayılar değildi artık, içinde olup biten bir şeydi.

Bunu daha önce anlamamıştım. İçindeydi ve bunda büsbütün yalnızdı.

İşte böyleydi.

Özgürdü artık. Her şey içinde olup bitiyordu.

"Geliyor," dedi, içinden geliyordu. Ellerimi bütün gücümle beline bastırdım. Artık yalnızca o ve içi vardı. Hastane, monitörler, kitaplar, tıbbi kurslar, kasetler, düşüncelerimizin izlediği tüm o koridorlar, bunların hiçbiri yoktu; yalnızca o ve onun içindeki vardı.

Bedeni terden kayganlaşmış, saçları dağılmıştı, beyaz önlüğe gevşekçe sarınmıştı. Ebe hemen döneceğini söyledi. Stajyer kaldı. Linda'nın alnını kuruladı, ona su verdi, bir Marathon çikolatası getirdi. Linda aç gözlü bir şekilde saldırdı buna. Kıyısına gelmişti, bunu hissediyor olmalıydı, artık yalnızca kısacık süren molalarda âdeta sabırsızlanmaya başlamıştı.

Ebe odaya döndü. Işıkları kıstı.

"Yatıp dinlen biraz," dedi. Linda uzandı. Ebe onun yanağını okşadı. Ben pencereye gittim. Aşağıdaki yolda tek bir araba bile yoktu. Lambaların çevresindeki hava yoğun karlıydı. Oda büsbütün sessizdi. Başımı çevirdim. Linda uyuyor gibi görünüyordu.

Ebe bana gülümsedi.

Linda inledi. Ebe kolunu yakaladı. Oturan Linda'nın gözleri ormandaki bir gece gibi karanlıktı.

"Ikın şimdi," dedi ebe.

Yeni bir şey olmuştu, farklı bir şey, ne olduğunu anlamamıştım, ama onun arkasına geçip yeniden beline masaj yapmaya başladım. Kasılmalar sürdükçe sürdü, Linda gaz maskesini yakalayıp derin soluklar aldı, ama işe yaramıyordu; içinden kopan çığlık uzadıkça uzadı.

Ardından kesildi. Linda geri yıkıldı. Ebe, onun alnındaki terleri silip iyi iş başardığını söyledi.

"Bebeğe dokunmak ister misin?" diye sordu.

Linda başını kaldırıp usulca salladı. Dizlerinin üzerine doğruldu. Ebe onun elini tutup bacaklarının arasına götürdü.

"Bu kafa," dedi. "Hissedebiliyor musun?"

"EVET!" dedi Linda.

"Ikınırken elini orada tut. Bunu yapabilir misin?"

"EVET!" dedi Linda.

"Buraya gel," diyen ebe Linda'yı yatağın kenarında durdurdu. "Böyle dur.

Stajyer, duvarın önünde duran tabureyi aldı.

Linda diz çöktü. Masaj yapmanın artık bir işe yaramadığını sezsem de onun arkasından gittim.

Ciğerlerinin bütün gücüyle bağırdı, bebeğin kafasını eliyle tutarken bütün bedeni titriyordu.

"Kafa çıktı," dedi ebe. "Bir kez daha. Ikın."

"Kafa çıktı mı?!" diye sordu Linda. "Kafa çıktı mı dedin?"

"Evet, ıkın şimdi."

Her şeyin ötesindeymiş gibi bir çığlık daha yükseldi.

"Sen tutmak ister misin?" diye sordu ebe, bana bakarak.

"Evet," dedim.

"Gel, burada dur," dedi.

Taburenin çevresini dolaştım, görmez gözlerle bana bakan Linda'nın önünde durdum.

"Bir kez daha. Ikın, güzel kızım. Ikın."

Gözyaşlarına boğulmuştum.

Bebek küçük bir fok gibi dosdoğru ellerime düştü.

"Ooooooh!" diye bağırdım. "Ooooohhh!"

Minik beden sıcak ve kaygandı, az kalsın ellerimden düşecekti, ama genç stajyer yardımıma koştu.

"Çıktı mı? Çıktı mı?" diye sordu Linda, evet, dedim, minik bedeni ona uzattım, alıp göğsüne yaslayınca neşeyle hıçkırdım, Linda saatlerdir ilk kez bana bakıp gülümsedi.

"Cinsiyeti ne?" diye sordum.

"Bir kız, Karl Ove," dedi. "Bir kız."

Bebeğin uzun, siyah saçları kafasına yapışmıştı. Teni grimsi ve mum gibiydi. Çığlık attı; daha önce hiç böyle bir ses duymamıştım,

kızımın sesiydi bu, sevinçten havalara uçuyordum, daha önce hiç uçmamıştım, ama şimdi uçuyordum, hep birlikte uçuyorduk. Çevremiz sessizdi, karanlığa gömülmüştü; ama ebe, stajyer, Linda, ben ve minik bebek, biz ışıklar içindeydik.

Yatağa götürülen Linda sırtüstü rahat bir konum aldı ve teni artık kırmızılaşan bebek başını kaldırıp bize baktı.

Gözleri bir çift siyah lamba gibiydi.

"Merhaba..." dedi Linda. "Aramıza hoş geldin..."

Bebek bir kolunu kaldırıp indirdi. Sürüngenimsi, timsahımsı, kertenkelemsi bir hareketti bu. Öbür kolunu da kaldırdı. Yukarı, biraz açığa, aşağı.

Siyah gözler dosdoğru Linda'ya bakıyordu.

"Evet," dedi Linda. "Ben senin annenim. Bu da baban! Görebiliyor musun?"

Biz birdenbire beliren yaratığı izlerken iki kadın ortalığı toplamaya girişti. Linda'nın göbeğiyle bacakları kanlıydı, kızımız da kanla kaplıydı; saçtıkları keskin, her nasılsa metalik koku burnuma her gelişinde yabancılığını koruyordu.

Linda onu göğsüne koydu, ama bebek bununla ilgilenmedi; bize bakmakla meşguldü. Ebe bir tepsi yemek, bir bardak elma suyu ve bir İsveç bayrağıyla geri döndü. Biz yemek yerken boyuyla kilosunu ölçmek için aldıkları bebek ağladı, ama yeniden Linda'nın göğsüne yerleşince sustu. Linda'nın ona yaklaşımı, tavırlarındaki sonsuz şefkat benim için yeni deneyimlerdi.

"Bu Vanja mı?" diye sordum.

Linda bana baktı.

"Evet, elbette, baksana?"

"Selam minik Vanja," dedim. Linda'ya baktım. "Ormanda bulduğumuz bir şeye benziyor."

Linda başını salladı.

"Bizim minik orman cinimiz o."

Ebe yatağa geldi.

"Şimdi ikiniz de odanıza gitmelisiniz," dedi. "Bu arada bebeği giydirmek istemez misiniz?"

Linda bana baktı.

"Yapabilir misin?"

Başımı öne salladım. Minik, incecik bedeni alıp yatağın ucuna yatırdım, çantadan pijamaları çıkardım; tuhaf, küçücük sesiyle ağlayan kızımızı sonsuz bir özenle giydirmeye başladım.

"Doğurmayı iyi biliyorsun," dedi ebe, Linda'ya. "Daha sık yapmalısın."

"Teşekkürler," dedi Linda. "Sanırım bu şimdiye kadar duyduğum en güzel iltifattı."

"Düşünsene yola nasıl çıktı. Bunu yaşamı boyunca yansıtacaktır."

"Gerçekten öyle mi düşünüyorsun?"

"Evet. Bunun bir anlamı olduğu apaçık. İkinize de iyi geceler ve tebrikler. Yarın sabah uğrayabilirim, ama kesin değil."

"Çok, çok teşekkürler," dedi Linda. "Hepiniz olağanüstüydünüz."

Birkaç dakika sonra Linda koridorda yalpalaya yalpalaya odaya giderken, ben Vanja'yı göğsüme bastırmış, onu izliyordum. Kocaman gözleriyle tavanı seyrediyordu bebek. Odaya girince ışığı söndürüp yatağa gittik. Uzun süre olan biteni konuştuk, Linda bütün bu süre boyunca Vanja'yı göğsüne götürüp durdu, ama bebek ilgilenmiyormuş gibi görünüyordu.

"Artık hiçbir şeyden korkmana gerek yok," dedim.

"Ben de tam olarak böyle düşünüyorum," dedi Linda.

Sonunda uykuya daldılar; ben uyanık yattım, içim kıpır kıpırdı, bir şeyler yapmak için ölüp bitiyordum. Hiçbir şey yapmamıştım. Belki de nedeni buydu. Asansörle aşağı indim, dışarı, soğuk havaya çıktım, bir sigara yakıp annemi aradım.

"Alo, benim, Karl Ove," dedim.

"Nasıl gidiyor?" diye sordu hemen. "Hastanede misiniz?"

"Evet, bir kızımız oldu," dedim, sesim çatladı.

"Aaaaa," dedi annem. "Düşünsene, bir kız! Linda rahat mıydı?"

"Evet, çok iyi geçti. Gerçekten iyi. Her şey olması gerektiği gibiydi."

"Tebrikler, Karl Ove," dedi. "Bu çok güzel bir haber."

"Evet," dedim. "Onu haber vereyim dedim. Yarın yine konuşuruz. Ben... Evet... Sanırım şimdi çok konuşamayacağım."

"Anlıyorum," dedi annem. "Linda'ya sevgilerimi ve tebriklerimi ilet."

"Peki," deyip kapattım. Linda'nın annesini aradım. Haberi alınca ağladı. Bir sigara daha yakıp ona da aynısını söyledim.

Telefonu kapattım, ardından Yngve'yi aradım. Bir sigara daha yaktım, onunla konuşmak daha kolaydı; aydınlatılmış otoparkta dolandım, telefon dakikalardır kulağımdaydı, ısınmıştı, oysa dışarısı eksi on derece olmalıydı ve benim üzerimde yalnızca gömlek vardı, telefonu kapadım ve telaşla sağa sola bakındım, dışarıdakilerin bir şekilde içimdekilerle örtüşmesini istiyordum, ama örtüşmüyordu, yeniden dolaşmaya başladım, bir sigara daha yaktım, birkaç nefesten sonra söndürüp girişe koştum, aklım nereye gitmişti, onlar *yukarıdaydı!* Şimdi! Oradaydılar şimdi!

Linda minik bebeği göğsüne yerleştirmiş, uyuyordu. Bir süre onları izledim, not defterimi çıkardım, lambayı açıp sandalyeye oturdum ve olanlarla ilgili bir şeyler yazmaya çalıştım, ama fazlasıyla aptalcaydı, işe yaramadı, kalkıp televizyon odasına gittim, ve doğan her çocuk için tabeladaki tarih çizelgesine bir raptiye takmak gerektiği geldi aklıma birdenbire, bunu yaptım, kızlar için pembe, oğlanlar için mavi, güzel Vanja için bir raptiye taktım, koridoru birkaç kez aşağı yukarı yürüdüm, bir sigara içmek için asansörle aşağı indim, çok geçmeden ikinciyi yaktım, yukarı çıktım, yatağa gittim, ama uyuyamadım, içimde bir şey çözülmüştü, birdenbire her şeye açık hâle gelmiştim, ve kendimi içinde bulduğum dünya anlam doluydu. Nasıl uyunabilirdi?

Neyse, sonuçta uyudum.

Bu öyle yeni ve hassas bir konuydu ki yalnızca bebeği giydirmek bile büyük bir projeydi. Bizi arabasıyla almaya gelen Helena aşağıda beklerken, Vanja'yı hazırlamamız yarım saat sürdü, ama asansörden çıkarken Helena'nın kahkahasıyla karşılaştık: "Kızı bu giysilerle soğuğa çıkarmayacaksınız herhâlde?"

Ah, bunu düşünmemiştik.

Helena onu kuş tüyü ceketine sardı, otoparka koştuk, bu sırada tek elimle tuttuğum çocuk koltuğundaki Vanja sağa sola sallanıyordu. Evde yalnız kalınca Linda ağlamaya başladı, kucağında Vanja'yla yaşamındaki bütün iyilikler ve kötülükler için ağlıyordu şimdi. Ben yine o yoğun eylem güdüsüyle dolmuştum, yerimde

duramıyordum, bir şeyler yapmalıydım, yemek pişirebilir, yerleri temizleyebilir, dışarı koşup alışveriş yapabilirdim; hareket içerdikten sonra ne yaptığımın önemi yoktu. Öte yandan Linda göğsünde bebekle kımıldamadan, sessizce oturmak istiyordu. Işık da sessizlik de hâlâ bizimleydi; çevremizi bir huzur sarmıştı.

Olağanüstüydü.

İzleyen on gün boyunca huzurla, dinginlikle ve yine o denetlenemez eylem güdüsüyle dolanıp durdum. Ardından yine çalışmaya başlamam gerekiyordu. Yaşamımda olan biten ve evde olmayı sürdüren her şeyi bir kenara bırakıp Ezekiel'i yazmaya giriştim. Akşamleyin o küçük ailenin kapısını açmak ve bu benim ailem diye düşünmek.

Mutluluk.

Vanja'nın getirdiği yeni ihtiyaçlarla günlük yaşam sürüp gitmeye başladı. Linda bebekle yalnız kalmayı sevmiyordu, onu kaygılandırıyordu bu; ama çalışmam gerekiyordu, roman sonbahara çıkmalıydı, para gerekiyordu.

Ama sandaletler ve develerle ilgili roman yürümüyordu bir türlü.

Bir keresinde defterime şöyle yazmıştım: "Norveç'te canlandırılan İncil" ve "Setesdal Tepeleri'nde İbrahim." Budalaca bir düşünceydi, ikisi de bir roman için hem fazlasıyla küçük hem de fazlasıyla büyüktü; ama şimdi birdenbire aklıma geldiğine göre bu düşünce büsbütün başka bir biçimde gerekiyor olmalıydı, canı cehenneme, başlayıp görecektim. Kabil, bir İskandinavya manzarasına karşı şafak vakti bir taşı balyozluyordu. Linda'ya okuyabilir miyim diye sordum, evet, elbette, dedi, ama inanılmaz aptalca, dedim, iyi yazdığında genellikle öyle oluyor, dedi, peki, dedim, ama bu kez öyle değil. Hadi, okusana, dedi oturduğu koltuktan. Okudum. Harika, çok harika, deyip durdu, yazmayı sürdürmelisin; ben de sürdürdüm, Vanja'nın mayıs ayındaki vaftizine dek; annemin Jølster'deki evinde yapmıştık töreni. Dönünce, Västervik yakınlarındaki Idö Takımadaları'na gittik, Ingrid'in sevgilisi Vidar'ın orada yazlığı vardı. Linda'yla Ingrid, Vanja'yla ilgilenirken ben oturup yazdım, hazirandı, altı hafta içinde romanı bitirip cilalamalıydım, ama Habil'le Kabil'in öyküsü bitmişse de yazdıklarım hâlâ çok azdı. İlk kez editörüme yalan attım, yalnızca son

düzenlemeleri yapacağımı söyledim; oysa *asıl* romanı oluşturacak öyküye daha yeni başlamıştım. Çılgınlar gibi yazıyordum, böyle gitmeyeceği çok açıktı, herkesle birlikte öğle yemeği yiyor, akşamları Linda'yla Avrupa Futbol Şampiyonası'nı seyrediyordum, onun dışında küçük bir odada klavyeyi dövüyordum. Idö'den eve döndüğümüzde bunun ya hep ya hiç durumu olduğunu anladım, Linda'ya ofise taşınacağımı, gece-gündüz yazmam gerektiğini söyledim. Yapamazsın, dedi, olacak iş değil, bir ailen olduğunu unuttun mu? Yaz mevsiminde olduğumuzu da mı unuttun? Kızına tek başıma mı bakacağım? Evet, dedim. Durum böyle. Hayır, değil, izin vermiyorum, dedi. Peki, ama yine de taşınacağım dedim. Taşındım da. Büsbütün delirmiş gibiydim. Günde iki-üç saat uyuyor, sürekli yazıyordum, yazdığım roman dışında hiçbir şeyin anlamı yoktu. Annesine yerleşen Linda her gün pek çok kez arıyordu beni. Öyle öfkeliydi ki bağırıyordu, tam anlamıyla bağırıyordu telefonda. Ben ahizeyi kulağımdan uzaklaştırıp yazmayı sürdürüyordum. Benden ayrılacağını söyledi. Ayrıl, dedim. Umurumda değil, yazmam gerekiyor. Doğruydu bu. Gitmek istiyorsa giderdi. Gideceğim, dedi. Bizi bir daha asla görmeyeceksin. İyi, dedim. Günde yirmi sayfa yazdım. Harfler, sözcükler, cümleler ya da şekiller görmüyordum; yalnızca manzara ve insanlar vardı karşımda; Linda arayıp bağırıyordu; bana kalantor, dedi, alçak bir herif olduğumu söyledi, duygusuz canavar dedi, dünyadaki en kötü kişi olduğumu ve benimle tanıştığı güne lanet ettiğini söyledi. İyi, dedim, ayrıl benden, umurumda değil; gerçekten böyle düşünüyor, umursamıyordum, kimse bunun önüne geçemezdi, Linda telefonu çarpıp kapadı, iki dakika sonra arayıp sövmeyi sürdürdü, artık tek başımaydım, Vanja'yı tek başına büyütecekti, bence sakıncası yok, dedim, ağladı, rica etti, yalvardı, onu yalnız bırakmakla çok kötü bir iş yapıyordum. Ama umurumda değildi, gece gündüz yazıyordum; bir gün durup dururken aradı ve ertesi gün eve döneceğini söyledi, istasyona gelip onları karşılar mıydım?

Evet, karşılardım.

İstasyonda, pusette uyuyan Vanja'yla bana doğru geldi, kısaca selamlayıp nasıl olduğumu sordu, iyiyim, dedim, her şey için çok üzgün olduğunu söyledi. İki hafta sonra telefon edip romanın

bittiğini söyledim; mucize eseri, yayınevinin verdiği tarihte, 1 Ağustos'ta bitirmiştim, eve gittiğimde Linda bana hazırladığı bir kadeh Prosecco'yla beni koridorda karşıladı, salonda en sevdiğim müzik çalıyordu, masada en sevdiğim yemek vardı. Bitirmiştim, roman yazılmıştı, ama başımdan geçenlerle işim bitmemişti, bulunduğumu hissettiğim yerle demek istiyorum. Oslo'ya gittik, basın konferansına katıldım, daha sonra akşam yemeğinde öyle sarhoş oldum ki otelde sabah boyunca yüzüstü yatıp kustum, havalimanına zor yetiştik, orada uçağın gecikmesi Linda açısından bardağı taşıran son damlaydı, kontuarda hava yolu çalışanlarına patladı, ben başımı ellerimin arasına gizledim; yine aynı noktaya mı dönmüştük? Uçak Bringelandsåsen'e indi, annem bizi karşıladı, izleyen hafta boyunca güzelim dağların yamaçlarında uzun yürüyüşlere çıktık, her şey harikaydı, her şey olması gerektiği gibiydi, ama yeterince iyi değildi, ben o yeri özlüyordum; o çılgın, yalnız, mutlu yerde olmak için ölüp bitiyordum.

Eve dönünce Linda, Drama Enstitüsü'nde ikinci yılına başladı, ben evde kalıp Vanja'ya baktım. Vanja sabah tıka basa süt emiyordu, onu öğle yemeğinde DE'ye götürüyordum, yine tıka basa süt emiyordu ve akşam olunca Linda eve olabildiğince çabuk pedal çeviriyordu. Bundan yakınamazdım, her şey iyiydi, kitap iyi karşılanmıştı, yabancı yayınevleri haklarını satın almıştı ve tüm bunlar olup biterken ben her şeyden çok sevdiğim kızımı Stockholm'de pusetinde dolaştırıyordum, sevgilim kursunda bizi özlüyordu.

Sonbahar geçti, kış geldi, bebek maması, bebek giysileri, bebek ağlaması ve bebek kusmuğuyla geçen yaşam, büsbütün boşa harcanan sabahlar, bomboş akşamlar kötü etkisini göstermeye başladı, ama bundan yakınamazdım, hiçbir şey söyleyemezdim, çenemi kapatıp üzerime düşeni yapmak zorundaydım. Apartmanda küçük tacizler sürüyordu; yeni yıl gecesi yaşananlar Rus'un bize karşı tavırlarını değiştirmemişti. Bize işkence etmek için daha uğraşmaz diye düşünmenin saflık olduğu ortaya çıktı, tam tersini yaptı, tacizleri sıklaştırdı. Bir sabah yatak odasındaki radyoyu açarsak, yere bir kitap düşürürsem, duvara bir çivi çakarsam hemen akabinde borular gümbürdemeye başlıyordu. Bir gün temiz çamaşırlarla dolu bir Ikea torbasını bodrumdaki çamaşırhanede bıraktım,

birisi onu alıp lavabonun altına koymuş, gider borusunu gevşetmişti; lavabodan akan ve çoğunlukla pis olan bütün sular, torbaya dolmuştu. Kışın sonlarına doğru bir sabah, apartmanın sahibi olan şirket Linda'ya telefon etti, hakkımızda bir şikâyet mektubu almışlardı, ciddi kusurlar içeren bir listeydi, zahmet olmazsa onları açıklayabilir miydik? Birincisi, geç saatlerde yüksek sesle müzik çalıyorduk. İkincisi, kapının önüne çöp koyuyorduk. Üçüncüsü, puset her zaman koridordaydı. Dördüncüsü, arka bahçede sigara içip izmaritleri yere atıyorduk. Beşincisi, bodrumda çamaşır bırakıyor, ardından orada temizlik yapmıyor, bize ait olmayan zamanlarda çamaşır yıkıyorduk. Ne diyebilirdik? Komşumuzun bize kafayı taktığını mı? Onun sözüne karşı bizimkiydi. Ayrıca şikâyet mektubundaki tek imza onun değildi, üst kattaki kız arkadaşı da imzalamıştı. Dahası bazı noktalar aslında doğruydu. Apartmanda herkes çöpünü sabah aşağı götürmek üzere kapının önüne koyduğundan biz de koyuyorduk. Ayrıca reddedemezdik; iki işgüzar önünde çöp torbaları duran kapımızın fotoğrafını çekmişti. Puseti de kapının önüne koyduğumuz doğruydu; bebeği ve ona gerekenleri gün boyu defalarca bodrumdan taşıyacağımızı mı düşünüyorlardı? Yıkama saatlerimizi unuttuğumuz da büyük olasılıkla doğruydu, ama herkes unutmuyor muydu? Neyse, daha dikkatli olmalıydık. Bu kez üzerinde durmayacaklardı, ama daha fazla şikâyet gelirse kontratımızı gözden geçireceklerdi. İsveç'te yaşam boyu kira kontratı vardı ve bizimki gibi şehir merkezinde bir kontrat için yıllar boyunca çalışmak ya da karaborsada bir milyona satın almak gerekiyordu. Bizimkini Linda annesinden devralmıştı. Bu noktadan sonra her şeyi kitabına uygun yapmaktan başka çaremiz yoktu. İsveçlilerin kanına işlemişti bu, faturalarını zamanında ödemeyen İsveçli yoktu, çünkü ödemezlerse kınama alırlardı ve kınama alırlarsa, meblağ ne kadar küçük olursa olsun, banka kredisi alamaz, cep telefonu abonesi olamaz, araba kiralayamazlardı. Benim gibi titizlikten uzak, altı ayda bir birkaç borcu birden geciktiren biri için elbette durum çok farklıydı. Birkaç yıl sonra borç almam gerektiğinde ve başvurum kafadan reddedilince durumun ciddiyetini anladım. Kredi, *sen*! Ama İsveçliler dişlerini sıkıyordu, yaşamlarında düzen vardı ve kendileri gibi olmayanları küçümsüyorlardı.

Of, bu küçük boktan ülkeden nasıl da nefret ediyordum. Ne kadar da kendilerini beğenmişlerdi! İsveç'te ne varsa normaldi; değişik olan her şey ise anormal. Üstelik aynı anda çok kültürlülük ve azınlık konularını da kucaklıyorlardı! Gana ya da Etiyopya'dan İsveç bodrumlarındaki çamaşırhaneye gelen zavallı Afrikalıların vay hâline! İki hafta önceden bir saat aralığı rezerve etmek zorunda kalmak ve kurutucuda bir çorap unutursan kulağının çekilmesi. Ya da elinde o lanet İkea torbalarından biriyle kapıda beliren bir adamın alaycı bir yardımseverlikle acaba bu sizin mi, diye sorması. İsveç toprakları on yedinci yüzyıldan beri savaş yüzü görmemişti; birilerinin İsveç'i işgal etmesi, binalarını bombalaması, ülkeyi aç bırakması, erkeklerini vurması, kadınlarının ırzına geçmesi ve daha sonra uzak bir ülkenin, Şili ya da Bolivya'nın örneğin, sığınmacılara şefkatle kucak açıp İskandinavları çok sevdiğini söyledikten sonra onları oradaki şehirlerden birinin gettosuna yerleştirmesi düşüncesi geçiyordu sık sık aklımdan. Sırf buna nasıl tepki vereceklerini görmek için.

Belki de en kötüsü de, Norveçlilerin İsveç'e aşırı hayran olmasıydı. Norveç'teyken ben de hayrandım. Hiçbir şey bilmiyordum elbette. Sonra öğrendim ve Norveç'tekilere anlatmaya çalıştım, ama kimse anlattıklarımı anlamadı. Bu ülkenin kuralcılığını anlatmak olanaksız. Bunun bir nedeni de, kuralcılığı, ancak onun yokluğu belirgin kılabilirken, halk arasında normun dışına çıkan görüşlerin olmaması. Dolayısıyla fark etmek zaman alıyor.

Şubat 2005'te, bir elimde Dostoyevski kitabı, öbüründe NK torbasıyla merdivenlerde Rus'a rastladığımda durum böyleydi. Bakışlarını benden kaçırması alışıldık bir durumdu. Akşamları bisiklet odasına koyduğumuz puseti ertesi gün sık sık duvara itilmiş, açılan tentesi şuradan buradan ezilmiş, bazen örtüsü yere atılmış bulurduk; hepsi de belli ki alelacele ve aşırı bir öfkeyle yapılmıştı. İkinci el aldığımız spor model puset, *büyük çöpler* tabelasının altına konulduğundan çöp arabası sabah alıp götürmüştü. Bunu birinin bilerek yaptığını düşünmek güç olsa da olmayacak şey değildi. Nihayetinde diğer komşular da bize karşı pek sıcak değildi.

Kapıyı açıp içeri girdim, eğilip botlarımı çözdüm.

"Merhaba?" dedim.

"Merhaba," dedi Linda, salondan.

Sesinde soğukluk yoktu.

"Kusura bakma geç kaldım," dedim, doğrularak, atkımla ceketimi çıkarıp portmantodaki askıya astım. "Okurken saatin nasıl geçtiğini anlamamışım."

"Sorun değil," dedi Linda. "Vanja'yı bir güzel yıkayıp yatırdım. Harikaydı."

"Güzel," deyip salona girdim. Üzerinde benim koyu yeşil yün hırkamla kanepede oturmuş televizyon izliyordu.

"Benim hırkamı mı giyiyorsun?"

Uzaktan kumandayla televizyonu kapatıp ayağa kalktı.

"Evet?" dedi. "Seni özlüyorum, biliyorsun."

"Burada yaşıyorum," dedim. "Her zaman buradayım ya."

"Ne demek istediğimi biliyorsun," dedi, uzanıp beni öperek. Bir süre sarıldık.

"Espen'in annesinin onlara geldiğinde oğlunun kazaklarını giymesini, kız arkadaşının rahatsız edici bulduğunu hatırlıyorum," dedim. "Sanırım annenin oğlu üzerinde bir tür sahiplenme gösterisi yaptığını, bunun düşmanca bir tavır olduğunu düşünmüştü."

"Ki açıkça öyleydi," dedi. "Ama burada yalnızca seninle ben varız. Aramızda düşmanlık da yok, öyle değil mi?"

"Yok, hiç yok," dedim. "Gidip yemek hazırlayayım. Bu arada bir kadeh kırmızı şarap ister misin?"

Bana ters ters baktı.

"Aa doğru ya, sen emziriyorsun," dedim. "Ama bir kadehten bir şey olmaz, değil mi? Hadi ama."

"İyi olurdu, ama bekleyeceğim. Sen iç!"

"Önce gidip Vanja'ya bir bakayım. Uyuyor, değil mi?"

Linda başını salladı, yatak odasına gittik, kızımız ikiz yatağımızın yanındaki beşikte yatıyordu. Poposu havada, başı yastığa gömülmüş, kolları iki yana açık bir hâlde, diz çöker gibi uyuyordu.

Gülümsedim.

Linda üzerini battaniyeyle örterken ben dışarı çıktım, torbayı mutfağa götürüp fırını açtım, patatesleri yıkayıp birer birer çatalladım, biraz yağ sürdüğüm tepsiye koyup fırına verdim ve brokoli için bir tencereye su koydum. Linda gelip masaya oturdu.

"Bugün bir montajı bitirdim," dedi. "Sonrasında dinleyebilir misin? İyi dersen öyle bırakacağım."

"Elbette," dedim.

Babasıyla ilgili bir belgesel üzerinde çalışıyordu ve bunu çarşamba günü teslim etmesi gerekiyordu. Geçen birkaç hafta boyunca onunla röportajlar yapmıştı; bize elli metre uzaklıkta oturmasına karşın yıllardır görmediği kızının yaşamına yeniden girmişti böylece.

Antrikotları geniş kesme tahtasına koyup yırttığım kâğıt havluyla kuruladım.

"Güzel görünüyor," dedi Linda.

"Bakalım," dedim. "Kilo fiyatını söylemeye cesaret edemiyorum."

Patatesler öyle küçüktü ki fırında on dakika kalmaları yetti, tavayı elektrik ocağının üzerine koyup brokolileri kaynamaya başlayan suyun içine attım.

"Masayı kurayım," dedi. "Salonda yiyoruz, değil mi?"

"Olur."

Ayağa kalktı, yeşil tabaklardan ikisini indirdi, dolaptan iki şarap kadehi çıkardı ve hepsini salona götürdü. Ben de elimde maden suyu ve şarap şişesiyle peşinden gittim. Salona girdiğimde Linda bir mum çıkarıyordu.

"Çakmağın var mı?"

Başımla evetledim, çakmağı cebimden çıkarıp ona verdim.

"Böyle daha iyi değil mi?" diye sordu, gülümseyerek.

"Evet, öyle," dedim. Şarabı açıp kadehlerden birini doldurdum.

"Sen de içebilsen iyiydi," dedim.

"Bir yudum alabilirim herhâlde ya," dedi. "Tadına bakmak için. Ama yemeği bekleyeceğim."

"Tamam," dedim.

Mutfağa giderken Vanja'nın beşiğine uğradım yine. Şimdi sırtüstü yatıyordu, beşiğine yüksekten düşmüş gibi kollarını iki yana açmıştı. Kafası bir top gibi yuvarlaktı ve kısa bedeni oldukça yağlıydı. Vanja'yı muayene eden doktor onu zayıflatmaya çalışmamızı önermişti. Her ağladığında süt vermemiz gerekmiyordu belki de.

Bu ülkede herkes deliydi.

Yatağa dayanıp ona doğru eğildim. Ağzı açık uyuyor, hırıltılı soluklar veriyordu. Arada sırada yüzünde Yngve'yi görür gibi oluyordum, ama hemen geçiyordu bu; bunun dışında ne bana ne de aileden herhangi birine biraz olsun benziyordu.

"Sevimli değil mi?" dedi Linda, geçerken omzumu okşayarak.

"Mm," dedim. "Sevimlilik neye yarayacaksa artık."

Doğumdan birkaç saat sonra Vanja'yı muayene eden doktora, Linda yalnızca *sevimli bir bebek* değil, *özellikle sevimli bir bebek* dedirtmeye çalışmıştı. Bu isteğe boyun eğen doktorun sesindeki coşkusuzluk Linda'nın hoşuna gitmemişti. Şaşkınlıkla bakmıştım ona. Anne sevgisi, bütün diğer görüşleri böyle kendisine uymaya mı zorluyordu?

Ah, ne günlerdi bizim için. Minik bebeklerle uğraşmaya hiç alışık olmadığımızdan bütün küçük operasyonlar kaygıyla mutluluğun bir karışımıydı.

Artık daha aşinaydık.

Mutfakta, tavada tüten tereyağı kararmaya başlamıştı. Yanındaki tencereden buhar çıkıyordu. Kapak zıplıyordu. İki parça et tavaya değince tısladı, patatesleri fırından çıkarıp bir kâseye koydum, brokolinin suyunu süzüp birkaç saniye ocakta tuttum, biftekleri çevirdim, mantarları unutmuşum, bir tava daha çıkardım, iki yarım domatesle mantarları yüksek ateşe koydum. Sonra pencereyi açtım, dumanlar hemen dışarı çıktı. Biftekleri brokoliyle birlikte beyaz tabağa koydum ve mantarları beklerken kafamı pencereden dışarı çıkardım. Soğuk hava yüzüme çarptı. Karşıdaki ofisler boş ve karanlıktı, ama aşağıdaki kaldırımda yürüyenler vardı, sıkıca giyinmişlerdi ve sessizlerdi. İşleri kötü gidiyor gibi görünen restoranın arka masalarında birkaç kişi oturuyordu, bu sırada yandaki mutfakta, onların göremediği, ama benim görebildiğim aşçılar tezgâhlarla ocaklar arasında kararlı, kesin tavırlarla gidip geliyordu. Bitişikteki caz kulübü Nalen'in önünde küçük bir sıra oluşmuştu. Şapkalı bir adam, İsveç Radyosu otobüsünden inip kapıdan geçti. Boynunda bir şey asılıydı, büyük olasılıkla bir kimlik kartı. Mutfağa dönüp mantarları çevirmek için tavayı salladım. Bu bölgede neredeyse kimse oturmuyordu, genelde

ofis binaları ve dükkânlar vardı, akşam onlar kapanınca da sokak yaşamı ölüyordu. Ve akşamları burada yürüyenler, bu bölgedeki çok sayıda restorandan birine gidiyordu. Burada çocuk büyütmek düşünülemezdi. Çocuklara göre hiçbir şey yoktu.

Ocağı söndürdüm, şimdi hafiften kahverengileşmiş küçük beyaz mantarları, kenarında bir mavi, bir de sarı çizgi bulunan beyaz bir tabağa koydum. Çok güzel değildi, ama babamın bıraktığı birkaç eşyayı Yngve'yle bölüşünce getirmiştim onu buraya. Boşanma sonrası annem Tveit'teki evden onun payına düşen bölümün parasını verdikten sonra satın almış olmalıydı bunları babam. Bütün ev eşyalarını bir kerede satın almıştı; sahip olduğu her şeyin aynı dönemden gelmesi bir yanıyla bunu anlamsızlaştırıyordu, yeni bir ev ve yalnız bir yaşam dışında hiçbir halesi yoktu. Benim için durum farklıydı: Babamın bu yemek takımından başka bir dürbün ve bir çift lastik çizmeden oluşan öteberisi onu bir anı olarak saklamama yardım ediyordu. Güçlü ve duru bir anı değildi bu, daha çok, onun da bir zamanlar yaşamının bir parçası olduğunu düzenli aralıklarla hatırlamamı sağlıyordu. Annemin evinde nesneler çok değişik bir rol oynuyordu. Örneğin 1960'lı yıllarda, Oslo'da öğrenciyken aldıkları bir plastik kova vardı, 1970'lerde ateşe çok yakın konulduğu için bir kenarı erimiş, ben çocukken gözleri, kanca burnu ve çarpık ağzıyla bir adamın yüzüne benzettiğim bir biçim almıştı. Bu hâlâ tek kovaydı, annem bir şey yıkarken onu kullanıyordu ve ben ona su doldururken kovayı değil suratı görüyordum hâlâ. Önce sıcak su, ardından sabun dökülüyordu zavallı adamın kafasına. Annemin yulaf lapasını karıştırdığı kepçe ben kendimi bildim bileli kullandığı kepçeydi. Onu ziyarete gittiğimizde kahvaltı ettiğimiz kahverengi tabaklar, 1970'li yıllarda, çocukluğumda, mutfak iskemlesinden ayaklarımı sallandırarak kahvaltı ettiğim aynı tabaklardı. Satın aldığı yeni eşyalar da eskilere katılmış, onun olmuştu; babamınkiler gibi değiştirilebilir değillerdi. Onu gömen rahip de vaazında böyle demişti, bir yere odaklanmak gerektiğini, yerleşmek gerektiğini dile getirmişti; babamın bunu yapmadığını söylemek istiyordu ve kesinlikle haklıydı. Ama tutunmamak, ayakları yere basmamak, dibe vurup parçalanana dek kendini düşmeye bırakmak için de iyi nedenler olabileceğini yıllar geçince anladım.

Bütün düşünceleri böyle kendi içine çeken nihilizmin nesi vardı?

Yatak odasında Vanja ağlamaya başladı. Kafamı kapıdan içeri uzatınca onun korkulukları kavramış, sabırsızlıkla zıpladığını gördüm, bu sırada Linda koşarak geldi.

"Yemek hazır," dedim.

"Her zamanki gibi!" dedi, Vanja'yı kucaklayıp onunla yatağa uzandı, kazağının bir kenarını kaldırıp sütyenini gevşetti. Vanja ânında sustu.

"Birkaç dakika içinde uyur yine," dedi.

"Beklerim," deyip mutfağa gittim. Pencereyi, aspiratörü kapattım, tabakları aldım, Linda'yla Vanja'yı rahatsız etmemek için koridordan geçip salona götürdüm. Bir bardağa maden suyu doldurdum, salonun ortasında etrafıma bakınarak içtim. Biraz müzik dinlemek iyi olurdu. CD raflarının önünde durdum. Emmylou Harris'in *Anthology*'sini aldım, geçtiğimiz haftalarda pek çok kez dinlediğimiz albümü yeniden çalmaya başladım. Hazırlıklı olunca ya da yalnızca arka planda çalınca müziğe karşı kendini korumak kolaydı; çünkü yalındı, işlenmiş değildi ve duygusaldı; ama şimdi olduğu gibi hazırlıksız yakalandığımda ya da gerçekten dinlediğimde beni derinden etkiliyordu. Duygularım kabardı, ne olup bittiğini anlamadan gözlerim doldu. Ancak o zaman ne kadar az hisseder olduğumu, uyuştuğumu anladım. On sekiz yaşındayken sürekli böyle duygularla doluydum, dünya daha derinden etkiliyordu, bu yüzden yazmak istemiştim, tek nedeni buydu, müziğin dokunduğu bir şeye dokunmak istemiştim. İnsan sesinin hüznü, inlemesi, neşesi, sevinci; dünyanın bize hissettirdiği her şeyi uyandırmak istiyordum.

Bunu nasıl unutabilmiştim?

Albüm kutusunu koyup pencereye gittim. Rilke ne yazmıştı? Müziğin onu kendisinden alıp götürdüğünü ve bulduğu yere değil de daha derin bir yere, bitmemiş bir noktaya getirip bıraktığını mı?

Bunu derken kafasındaki herhâlde *country* müzik değildi...

Gülümsedim. Linda gelip önümde durdu.

"Şimdi uyuyor," diye fısıldadı, bir sandalye çekip oturdu. "Of, ne güzel!"

"Biraz soğumuştur büyük olasılıkla," dedim, onun karşısına yerleşerek.

"Önemi yok," dedi. "Başlayabilir miyim? Açlıktan ölüyorum."

"Keyfine bak," dedim, Linda etle sebze alırken ben kendime bir kadeh şarap doldurup tabağıma biraz patates koydum.

Yalnızca altı tane olmalarına karşın adlarını pek bilmediğim sınıf arkadaşlarının seçtiği projelerden konuşmaya başladı. Kursa başladığında durum böyle değildi, Film Enstitüsü'nde ya da toplandıkları çeşitli barlarda onlarla düzenli olarak görüşüyordum. Nispeten yaşlı bir sınıftı, yirmili yaşlarının sonlarında, şimdiden düzenlerini kurmuş insanlardı. Aralarından biri, Anders, *Doktor Kosmos*'ta oynamıştı, öbürü, Özz, tanınmış bir *stand-up* komedyeniydi. Ama Linda, Vanja'ya hamile kalınca bir yıl ara verdi ve benim aralarına karışmaya pek meraklı olmadığım yeni bir sınıfa düştü.

Et, tereyağı gibi yumuşacıktı. Kırmızı şarap, toprak ve ağaç tadındaydı. Mum ışığında Linda'nın gözleri parlıyordu. Çatal bıçağımı tabağa koydum. Saat sekize birkaç dakika vardı.

"Belgeseli şimdi dinlememi ister misin?" diye sordum.

"Canın istemiyorsa boş ver," dedi Linda. "Yarın baksan da olur yani."

"Ama merak ediyorum," dedim. "Hem çok uzun değil, öyle değil mi?"

Başını iki yana sallayıp ayağa kalktı.

"Oynatıcıyı getireyim öyleyse. Nereye oturmak istersin?"

Omuz silktim.

"Şuraya olur mu?" dedim, kitaplıkların yanındaki sandalyeyi göstererek. DAT oynatıcıyı getirdi, ben kâğıt kalem aldım, oturup kulaklığı taktım, Linda soran gözlerle baktı, başımı salladığımı görünce oynat düğmesine bastı.

Linda masayı topladığından ben de tek başıma oraya oturup dinlemeyi sürdürdüm. Babasının öyküsünü zaten biliyordum, ama onun kendi ağzından dinlemek farklıydı. Adı Roland'dı, 1941 yılında Norrland'daki şehirlerden birinde doğmuştu. Annesi, iki küçük kardeşiyle birlikte onu babasız büyütmüştü. Roland on beş yaşındayken annesi ölmüş, küçük erkek kardeşiyle kız kardeşinin

sorumluluğu ona geçmişti. Gelip temizlik ve yemek yapan kadın dışında herhangi bir yetişkinden destek görmeden yaşamışlardı. Roland dört yıl daha okula gitmiş, İsveç'teki adıyla *gymnas* mühendis olmuş, çalışmaya başlamıştı; boş zamanlarında yerel kulübün kalecisi olarak futbol oynuyor, mutlu bir yaşam sürüyordu. Bir dansta Ingrid'le tanıştı; Ingrid onunla aynı yaştaydı, olgunlaşma enstitüsünde okumuştu ve bir maden şirketinde sekreter olarak çalışıyordu, ayrıca çok güzeldi. Sevgili olup evlendiler. Ancak Ingrid'nin oyunculuk düşleri vardı ve Stockholm Drama Okulu'na kabul edilince, Roland bütün eski yaşamını bırakıp onunla başkente taşındı. Bir tiyatrocu olarak Ingrid'i bekleyen yaşamın Roland'a verecek hiçbir şeyi yoktu, Norrland'ın kırsalında bir şehirde mühendis ve kaleci olduğu yaşamla, ülkenin en önemli sahnesinde güzel bir oyuncunun kocası olarak sürdüğü yaşam arasındaki uçurum büyüktü. Kısa bir arayla iki çocuk yaptılar, ama bu onları bir arada tutmaya yetmedi, çok geçmeden boşandılar ve hemen ardından Roland ilk kez hasta oldu. Yakalandığı hastalık sınır tanımıyor, yakasına yapışmış onu bırakmıyordu; manik uçlarla depresif uçurumlar arasında gidip geliyordu Roland. O noktadan sonra ruh hastalıkları hastanelerine girip çıkar oldu. Onunla ilk kez 2004 baharında tanıştığımda 1970'lerin ortasından bu yana hiçbir işte çalışmamıştı. Linda yıllardır onunla görüşmemişti. Daha önce fotoğraflarını görmüşsem de kapıyı açıp onu karşımda görünce şaşırmıştım. Yüzü büsbütün açıktı: Sanki onunla dünya arasında hiçbir şey yoktu. Dünyaya karşı korunmasızdı, savunmasızdı tamamen, ve bunu görmek insanın ruhunu incitiyordu.

"Karl Ove sensin, öyle mi?" dedi.

Başımı sallayıp elini sıktım.

"Roland Boström," dedi. "Linda'nın babası."

"Hakkında çok şey duydum," dedim. "İçeri gelsene."

Linda, kucağında Vanja'yla hemen arkamda duruyordu.

"Merhaba baba," dedi. "Bu Vanja."

Roland hiç kımıldamadan durup Vanja'ya baktı, Vanja da hiç kımıldamadan onun bakışına karşılık verdi.

"Oooo," dedi Roland. Gözleri yaşarmıştı.

"Paltonu alayım," dedim. "Sonra oturup bir fincan kahve içelim."

Yüzü açıktı, ama hareketleri katıydı, neredeyse mekanikti.

"Duvarları siz mi boyadınız?" dedi, salona girince.

"Evet," dedim.

En yakınındaki duvarın yanına sokulup iyice inceledi.

"Duvarları sen mi boyadın, Karl Ove?"

"Evet."

"Çok iyi iş çıkarmışsın! Boya yaparken çok dikkat etmek gerekir, sen etmişsin. Ben de evi boyuyorum. Yatak odasını turkuaza, oturma odasını krem rengine. Ama henüz yatak odasının arka duvarından öteye geçemedim."

"Çok iyi," dedi Linda. "Eminim çok güzel olacaktır."

"Evet, güzel olacağı kesin de."

Linda daha önce hiç görmediğim bir havaya bürünmüştü. Babasına uyum sağladı, bir bakıma kendisini ondan aşağıda tuttu, onun çocuğuydu, ona eşlik ediyor, ilgi gösteriyordu, ama aynı zamanda ondan üstün olmanın utancını sürekli saklamaya çalışıyor, ve bunu pek başaramıyordu. Roland kanepeye oturdu, ben kahve doldurdum, o sabah aldığımız tarçınlı çörekleri getirmek için mutfağa gidip elimde tabakla geri döndüm. Roland sessizce yedi. Linda kucağında Vanja'yla onun yanına oturdu. Ona bebeğini gösterdi. Bunun Linda için böyle büyük bir anlamı olacağı hiç aklıma gelmezdi.

"Çörekler güzelmiş," dedi Roland. "Kahve de çok iyiydi. Sen mi yaptın, Karl Ove?"

"Evet."

"Kahve makineniz var mı?"

"Evet."

"İyi, iyi," dedi.

Sessizlik.

"Size mutluluklar diliyorum," diye sürdürdü, sözlerini. "Linda benim tek kızım. Gelip sizi ziyaret edebilmek beni çok sevindiriyor."

"Fotoğraflara bakmak ister misin, baba?" diye sordu Linda. "Vanja'nın doğum fotoğraflarına?"

Başıyla onayladı.

"Vanja'yı biraz tutar mısın," dedi Linda, bana. Sıcak küçük bohça benim kucağıma yerleşti, uykudan gözleri kapanıyordu, bu sırada Linda fotoğraf albümünü getirmek için kitaplığa gitti.

"Mmm," dedi Roland, ona gösterilen her fotoğrafa.

Bütün albüm bitince sehpadaki kahvesine uzandı, yavaş, özenli, iyi düşünülmüş bir hareketle ağzına götürdü ve iki büyük yudum aldı.

"Norveç'e yalnızca bir kez gittim, Karl Ove," dedi. "Narvik'e. Bir takımda kaleciydim, oraya bir Norveç takımıyla karşılaşmaya gittik."

"Hadi ya!" dedim.

"Evet," dedi, başını sallayarak.

"Karl Ove de futbol oynamış," dedi Linda.

"Fi tarihinde," dedim. "Zaten amatör düzeydeydi."

"Kaleci miydin?"

"Hayır."

"Peki."

Sessizlik.

Yine o aynı, titizlikle düşünülmüş gibi görünen tavrıyla bir yudum daha kahve içti.

"Sizleri gördüğüme çok sevindim," dedi, fincanını altlığa yerleştirince. "Ama artık eve gitsem iyi olacak."

Ayağa kalktı.

"Ama daha yeni geldin!" dedi Linda.

"Çok güzeldi," dedi. "Sizi yemeğe çağırmak isterim. Sıra bende. Salı uyar mı?"

Linda'ya baktım. Karar vermek ona düşerdi.

"Olur," dedi.

"Anlaştık öyleyse," dedi Roland. "Salı, saat beşte."

Koridora çıkarken yatak odasının açık kapısından içeri bakıp durdu.

"Buranın boyasını da mı sen yaptın?"

"Evet," dedim.

"Bir görebilir miyim?"

"Elbette," dedim.

Onun arkasından içeri girdik. Duvarın önünde durup devasa sobanın arkasına baktı.

"Burayı boyamak kolay olmamış, belli," dedi. "Ama iyi görünüyor!"

Vanja küçük bir ses çıkardı. Kucağımda yatarken yüzünü göremediğim için yatağa yatırdım. Gülümsedi. Roland yatağın kenarına oturup elini Vanja'nın ayağına koydu.

"Kucağına almak istemez misin?" diye sordu Linda. "İstersen alabilirsin."

"Yok," dedi. "Onu gördüm ya."

Ardından kalktı, koridora çıkıp paltosunu giydi. Çıkmak üzereyken bana sarıldı. Sakalları yanağıma battı.

"Tanıştığımıza çok sevindim, Karl Ove," dedi. Linda'ya sarıldı, bir kez daha Vanja'nın ayağını yakaladı ve uzun paltosu içinde merdivenlerden indi.

Vanja'yı bana veren Linda, masayı toplamak için salona giderken gözlerini benden kaçırdı. Peşinden gittim.

"Nasıl buldun?" dedi, geçerken öylesine sorar gibi.

"İyi bir adam," dedim. "Ama dünyaya karşı hiçbir filtresi yok. Böylesine yoğun bir kırılganlık saçan kimseyi gördüğümü sanmıyorum."

"Çocuk gibi, değil mi?"

"Evet, öyle. Orası kesin."

Bir elinde üst üste üç fincan, öbüründe çörek sepetiyle yanımdan geçti.

"Vanja'nın biraz ilginç bir büyükbabası var," dedim.

"Evet, nasıl olacak bu iş?" diye sordu. Sesinde kinaye yoktu; soru dosdoğru yüreğinin karanlıklarından gelmişti.

"İyi olacak tabii ki," dedim.

"Ama ben onu hayatımızda istemiyorum," dedi, fincanları bulaşık makinesine koyarken.

"Hep böyleyse bir şey olmaz," dedim. "Arada sırada bir kahve içmeye gelmesinde sakınca yok. Ayrıca kırk yılda bir onun evinde akşam yemeği. Sonuçta büyükbabası."

Linda bulaşık makinesinin kapağını kapadı, kalan çörekleri dolabın alt çekmecesinden çıkardığı saydam bir poşete koydu, ağzını bağladığı poşeti buzluğa koymak için yanımdan geçti.

"Ama bununla yetinmeyecek, biliyorum. Bir kez bağlantı kurdu ya telefon etmeye başlar. Üstelik yalnızca dağıttığında arar. Onun için bir sınır yok. Bunu anlaman gerek."

Kalan tabaklar için salona gitti.

"Yine de deneyebiliriz," dedim, arkasından. "Bakalım hele ne olacak?"

"Peki," dedi.

Derken kapı çaldı.

Kim olabilirdi? Yine mi şu çılgın komşu mu?

Ama Roland'dı. Bakışları telaşlıydı.

"Dışarı çıkamıyorum," dedi. "Kilidin düğmesini bulamıyorum. Her yere baktım. Ama yok. Bana yardım edebilir misin?"

"Ne demek, tabii," dedim. "Vanja'yı Linda'ya verip geliyorum."

Dediğimi yaptıktan sonra ayakkabılarımı giyip arkasından apartman kapısına gittim, ilk kapının sağında duran düğmenin yerini gösterdim.

"Bunu unutmamaya çalışacağım," dedi. "Gelecek sefer için. İlk kapının sağında."

Üç gün sonra, evine yemeğe gittik. Bize boyadığı duvarı gösterdi, ben işçiliğini övünce sevinçle ışıldadı. Daha yemek yapmaya girişmemişti, Vanja da koridordaki pusetinde uyuduğu için, o yemek yaparken Linda'yla ben salonda baş başa oturup konuştuk. Duvarda Linda'yla erkek kardeşinin fotoğrafları vardı, ayrıca ilk kitaplarını çıkardıklarında yapılan röportajlar ve gazete makaleleri de kesilip asılmıştı. Linda'nın kardeşi 1996'da bir kitap çıkarmıştı, ama tıpkı ablası gibi o da o zamandan beri bir şey üretmemişti.

"Seninle çok gurur duyuyor," dedim, Linda'ya.

Kahve sehpasına baktı.

"Balkona çıkalım mı?" diye sordu. "Sen de bir sigara içersin."

Balkon yoktu, teras vardı, oradan, öbür iki çatının arasından Östermalm görünüyordu. Stureplan'nın dibinde bir teras; dairenin değeri kim bilir kaç milyondu? Evet, karanlık ve isliydi, ama onun çözümü kolaydı.

"Burası babanın mı?" diye sordum, elimi çakmağa siper yapıp sigaramı yakarken.

Linda başıyla onayladı.

İyi adreslerin ve güzel apartman dairelerinin Stockholm'deki kadar önemli olduğu başka yer hiç görmedim. Bir bakıma her şeyin odağı buydu. Odağın dışında oturanlar pek hesaba katılmıyordu. Stockholm'de sürekli sorulan "nerede oturuyorsun" sorusu bu yüzden, Bergen'dekinden çok farklı anlamlar taşıyordu.

Aşağıyı görebilmek için kenara gittim. Kaldırımda kıştan kalan kar ve buz yığınları, yumuşak havada büsbütün erimiş, kumlarla egzoz dumanlarından grileşmişti. Düzenli aralıklarla şehre inen soğuk yağmur bulutlarıyla kaplı gökyüzü de griydi. Öte yandan kış göğünün grisi değildi bu, sonuçta artık mart ayı gelmişti ve mart ışıkları öyle berrak, öyle güçlüydü ki böyle kasvetli bir günde bile bulut tabakasını delip geçiyor, başka bir deyişle karanlığın tüm kapılarını aralıyordu. Önümdeki duvarlarda, aşağıdaki yolun asfaltında bir ışıltı vardı. Park etmiş araçların her biri kendi renginde parlıyordu. Kırmızı, mavi, koyu yeşil, beyaz.

"Sarıl bana," dedi Linda.

Sigaramı masadaki kül tablasına bastırıp kollarımı ona doladım. Biraz sonra içeri döndüğümüzde, salonu yine boş bulunca mutfağa gittik. Roland ocağın başında, bir mantar konservesini tavaya boşaltıyordu. Sıcak tavaya çarpan sıvı tısladı. Ardından kabakları ekledi. Yanında bir tencere spagetti kaynıyordu.

"Güzel görünüyor," dedim.

"Evet, güzel," dedi.

Tezgâhın üzerinde bir kutu karides konservesi ve bir kutu krema vardı.

"Genellikle yemeği Vikingen'de yiyorum. Ama cumaları, cumartesileri ve pazarları evdeyim. Ayrıca Berit'e yemek pişiriyorum.

Berit onun kız arkadaşıydı.

"Yardım edebileceğimiz bir şey var mı?" diye sordu Linda.

"Hayır," dedi. "Siz oturun, ben hazır olunca yemeği getiririm."

Yemeğin tadı, Bergen Üniversitesi'ndeki ilk yılımda, Absalon Beyers Sokağı'ndaki kiralık odamda pişirip yediklerime benziyordu. Linda'nın babası Norrland'daki futbol takımında kalecilik yaptığı günlerden biraz daha söz etti. Ardından bir zamanlar

yaptığı işi açıkladı; ambarların planlarını çizip tasarımlarını yapıyormuş. Sonra eskiden sahip olduğu atı anlattı; tam kazanmaya başlayacakmış gibi görünürken sakatlanmıştı. Her şeyi çok kesin, özenli anlatıyordu; sanki her bir ayrıntının çok büyük önemi vardı. Konuşmanın bir yerinde, ömrünün kalan günlerini nasıl hesapladığını gösterebilmek için kalem kâğıt getirdi. Linda'yla göz göze gelmeye çalıştım, ama bana bakmadı. Ziyaretin kısa süreceğini önceden kararlaştırmıştık, masanın üzerindeki iki litrelik dondurma kutusu bitince ayaklandık ve Vanja'nın eve götürülmesi, emzirilmesi, altının değiştirilmesi gerektiğini, ne yazık ki gitmek zorunda olduğumuzu söyledik. Roland buna sevinmiş göründü. Ziyaret onun için de çok uzun sürmüş gibiydi. Ben koridora çıkıp paltomu giyerken Roland kızıyla baş başa birkaç kelâm etti. Biricik kızım ne kadar da büyümüş. Gel biraz kucağıma otur dedi. Ayakkabılarımı bağlamayı bitirince gidip kapı aralığından içeri baktım. Kolunu kucağındaki Linda'nın beline dolamış, duyamadığım birtakım laflar ediyordu. Bir yanıyla grotesk bir manzaraydı, sıklıkla ufak kızların takındığı bu duruş, otuz iki yaşında birine hiç yakışmıyordu, Linda da bunu biliyordu elbette, dudakları mutsuzlukla büzülmüştü, bütün varlığından bir duygusal ikilem çığlığı kopuyordu. Ne bunu sürdürmeyi, ne de babasına karşı çıkmayı istiyordu. Roland bunu anlayamaz, incinirdi; bu yüzden Linda bir yandan okşanırken oturmayı sürdürmek zorundaydı, ayağa kalkmasının karşı çıkma diye görülmeyeceği bir sürenin ardından doğruldu, yeniden onun karşısına geçti.

Olaya tanık olduğumu fark ettirip durumu onun açısından daha da kötüleştirmemek için birkaç adım geriledim. Koridora çıktığında duvardaki fotoğrafları inceliyordum. Linda giyindi. Babası bizi uğurlamaya geldi, önceki gibi bana sarıldı, pusette uyuyan Vanja'ya baktı, Linda'yı kucakladı, kapıda durdu, asansöre binmemizi izledi, asansör kapısı kapanırken son bir kez elini kaldırıp içeri girdi; biz de binada alçalmaya başladık.

Gördüklerimle ilgili tek bir söz etmedim. Linda'nın, babasının sözünü dinlerken on yaşına geri dönmesini, yetişkin bir kadın olarak bununla mücadelesinde görmüştüm. Mücadele etmek zorunda kalması gerçeği yetişkinlik yanını diskalifiye ediyordu,

yetişkinler kendilerini böyle durumlarda bulmazdı, öyle değil mi? Roland'ın böyle düşünceleri yoktu, sınır tanımayan türdendi, Linda onun gözünde kızıydı, yaşsız bir tür yaratıktı.

Ve tıpkı Linda'nın öngördüğü gibi babası telefon etmeye başladı. Günün herhangi bir saatinde, herhangi bir ruh durumunda arayabiliyordu, bunun üzerine Linda onunla bir anlaşma yaptı: Belli bir günde, belli bir saatte arayacaktı. Roland bunu beğenmiş göründü. Ama bizim için bu da yükümlülüktü: Telefona çıkmazsak aşırı alınganlık gösterebilir, anlaşmamızı geçersiz sayıp yine canı istediğinde bizi arayabilir ya da asla aramayabilirdi. Ben yalnızca birkaç kez konuştum onunla. Bir keresinde bana bir şarkı söylemek istedi. Kendisinin yazdığı bu şarkının Stockholm sahnelerinde ve radyoda seslendirildiğini söyledi. Neye inanacağımı bilmiyordum. Ama şarkı söylemesine izin vermemek için bir neden yoktu. Şarkıya başladı, sesi güçlüydü, enerjisi çok yoğundu, tüm notaları tutturamasa da performansı etkileyiciydi. Dört kıtalık şarkı, Norrland'da yol yapımında çalışan bir göçmen işçiyle ilgiliydi. Roland şarkıyı bitirince çok güzel demek dışında bir şey yapamadım. Daha fazlasını bekliyordu herhâlde, birkaç saniye sustu. "Biliyorum, kitap yazıyorsun Karl Ove. Henüz okumadım ama onlarla ilgili çok iyi şeyler duydum. Bunu bilmeni istedim. Seninle çok gurur duyuyorum, Karl Ove. Gerçekten..."

"Bunu duyduğuma sevindim," dedim.

"Linda'yla ikiniz iyi misiniz?"

"Evet, iyiyiz."

"Ona iyi davranıyor musun?"

"Evet."

"İyi. Onu asla terk etmemelisin. Asla. Anlıyor musun?"

"Evet."

"Onunla ilgilenmelisin. Ona iyi davranmalısın, Karl Ove." Ağlamaya başladı.

"İyiyiz," dedim. "Kaygılanacak bir şey yok."

"Ben yalnızca bir ihtiyarım," dedi. "Ama başımdan çok şey geçti. Çoğu kişinin başından geçenlerden daha fazlası. Övünülecek bir yaşamım yok artık. Ama yaşayacak kaç günüm kaldığını hesapladım. Biliyor muydun?"

"Evet, bunu nasıl bulduğunu sana geldiğimizde göstermiştin."

"Aa, evet, evet. Ama Berit'le tanışmadınız, öyle değil mi?"

"Hayır."

"Bana çok iyi davranıyor."

"Fark ettim," dedim.

Birdenbire savunmaya geçti.

"Öyle mi? Nasıl?"

"Linda söz etmişti ondan biraz. Ingrid'den de. Bilirsin..."

"Peki. Seni daha fazla rahatsız etmeyeyim Karl Ove. Eminim yapacak önemli işlerin vardır."

"Olur mu öyle şey," dedim. "Hiç rahatsız olmuyorum ben."

"Linda'ya aradığımı söylersin. Hoşça kal."

Ben hoşça kal diyemeden kapattı. Ekranda konuşmanın sekiz dakikadan fazla sürmediğini gördüm. Linda'ya anlattığımda somurttu.

"Bunları dinlemek zorunda değilsin," dedi. "Bir daha aradığında telefonu açma."

"Beni rahatsız etmiyor," dedim.

"Ama beni ediyor," dedi.

Linda'nın belgeselinde bunların hiçbiri yoktu. Babasının sesi dışında ne varsa kesip çıkarmıştı. Ama bu seste her şey vardı. Yaşamını dile getiriyordu, annesinin ölümünden söz ederken kederli, yetişkinliğin ilk yıllarından söz ederken neşeli, Stockholm'e taşınmaktan söz ederken bitkindi sesi. Telefonun yol açtığı sorunları anlatıyordu, bu lanet icadı uzun süreler dolapta tutmuştu. Günlük rutinlerinden başka hayallerini de anlatıyordu, en büyük hayali bir aygır çiftliği sahibi olmaktı. Bu noktada kendi atına geldi konu, anlatışında hipnotize edici bir yan vardı, daha ilk cümlesiyle kişiyi kendi dünyasına çekiyordu. Ama elbette anlattıklarının çoğu Linda'yla ilgiliydi. Yaptıklarını dinleyip, yazdıklarını okuyarak Linda'nın benliğine çok yaklaşmıştım. Sanki ondaki özel nitelikler ilk kez ancak o sırada görünür olmuştu. Günlük yaşamda bunlar yaptıklarımız arasında yok olup gider, o yüzden ben de herkes gibi sevdiğim kişiyi görememiştim. Unutmuş da olabilirdim tabii; bu kesinlikle hiç aklıma gelmemişti.

Nasıl olabilirdi?

Linda'ya baktım. Gözlerindeki beklentiyi saklamaya çalışıyordu. Bakışlarını masadaki DAT oynatıcıya ve kablo yığınına indiriverdi.

"Hiçbir yerini değiştirmene gerek yok," dedim. "Bu tamamdır."

"İyi mi sence?"

"Evet. Bence harika."

Kulaklığı masaya koydum, gerindim, birkaç kez gözlerimi kırpıştırdım.

"Etkilendim," dedim.

"Ne etkiledi seni?"

"Babanın yaşamı bir bakıma trajedi. Ama konuşurken içini hayatla dolduruyor, onun bir *yaşam* olduğunu anlıyoruz. Başından geçenlerden bağımsız, kendi değeri olan bir yaşam. Bu bilinen bir şey belki, ama bilmek ayrı hissetmek ayrı. Az önce onu dinlerken ben hissettim."

"Çok sevindim," dedi. "Ses düzeylerini ayarlamak dışında bir şey yapmam gerekmiyor demek. Pazartesi bitirebilirim. Bak emin misin?"

"Daha emin olamazdım," dedim, ayağa kalkarak. "Bir sigara içeceğim."

Aşağıda, arka bahçede soğuk rüzgârlar esiyordu. Apartmandaki yegâne çocuklar, dokuz-on yaşlarında bir oğlan ve on bir-on iki yaşlarında ablası, bahçenin öbür yanında, kapının önünde top oynuyorlardı. Onların arkasında, duvarın ötesindeki Glenn Miller Kafe'den oldukça yoğun bir müzik geliyordu. Top oynayan çocuklarıyla üst katta oturan, her zaman yorgun görünen yalnız anne, pencereyi açık bırakmıştı. Karakteristik şıngırtılardan bulaşık yıkadığını duyabiliyordum. Oğlan tombuldu, büyük olasılıkla bunu gölgeleyip onu daha sert göstermek için saçları kısacık kesilmişti. Gözlerinin altında her zaman mor torbalar olurdu. Ablasının arkadaşları gelince ya topla numaralar yapar ya da tırmanma demirinde gösterilere girişirdi. Ablasının onunla oynamaktan daha iyi bir işi olmadığı böyle akşamlarda baş başa kaldıklarında oğlan seviniyor, enerjiyle dolup taşıyor, iyi oynamaya çalışıyordu. Arada sırada evlerinden bağırışlar, çığlıklar geliyordu, bazen üçünden birden, ama çoğunlukla oğlanla annesinden. Birkaç kez babanın

onları almaya geldiğini görmüştüm– çok içtiği aşikâr, hastalıklı görünen, bıyıklı, zayıf biriydi.

Kız gidip çitin dibine oturdu. Bir cep telefonu çıkardı, oturduğu yer çok karanlık olduğundan ekranın mavi ışığı bütün yüzünü aydınlatıyordu. Erkek kardeşi topu duvara vurmaya başladı, tekrar tekrar. Bam. Bam. Bam.

Annesi kafasını pencereden çıkardı.

"Keser misin şunu!" diye bağırdı. Oğlan sessizce eğildi, topu alıp ablasının yanına oturdu, kız bakışlarını telefondan bir saniye bile ayırmadan yan döndü.

Aydınlatılmış iki kuleye baktım. İçimde bir şefkat ve acı dalgası kabardı.

Ah Linda, ah Linda.

O sırada bitişiğimizde oturan komşu bahçeye geldi. Kapıyı usulca arkasından kapatışını izledim. Ellili yaşlardaydı, günümüzdeki ellilikler gibiydi, yapay bir gençliği vardı. Kabarık saçları sarıya boyalıydı, kürk ceket giymişti ve gergin bir tasmanın ucundaki meraklı bir köpeği çekiştiriyordu. Bana bir sanatçı olduğunu söylemişti, ama tam olarak ne yaptığını öğrenememiştim. Munch tipinde olduğu söylenemezdi. Bazen pek konuşkan olurdu, yazın Provence'a gideceğini söyler, New York'a ya da Londra'ya bir hafta sonu gezisi planladığını anlatırdı. Bazen hiçbir şey söylemeden yanımdan geçip gider, selam bile vermezdi. Linda'yla aynı zamanda doğum yapan, erginlik çağındaki kızına çıkışırdı sağda solda.

"Hani sigarayı bırakıyordunuz?" diye sordu, adımlarını yavaşlatmadan.

"Saat henüz on iki olmadı," dedim.

"Aa," dedi. "Yarın kar yağacak. Bakın buraya yazıyorum."

İçeri girdi. Biraz bekledim, sigaramı birilerinin bu amaç için duvarın kenarına koyduğu saksıya atıp onu izledim. Soğuktan parmak eklemlerim kızarmıştı. Basamakları üçer üçer çıkıp kapıyı açtım, paltomu çıkardım, kanepede televizyon izleyen Linda'nın yanına gittim. Eğilip öptüm.

"Ne izliyorsun?" diye sordum.

"Hiçbir şey yok. Film izleyelim mi?"

"Olur. Hadi izleyelim."

DVD rafına gittim.

"Ne izlemek istersin."

"Hiçbir fikrim yok. Sen seç."

Bakışlarımı filmlerin üzerinde dolaştırdım. Hep ufkumu genişletsin diye film alırdım. Kendilerine özgü, benim de özümseyebileceğim bir imgelemleri olmalı, potansiyellerini değerlendirmediğim yerlerle ilişki kurmamı sağlamalı veya tanımadığım bir zaman ya da kültürde geçmeliydi. Kısacası bütün yanlış nedenlerden yola çıkarak seçiyordum; çünkü akşam olup da bir film izlemek istediğimizde 1960'lı yılların Japonya'sında bir olayı anlatan siyah beyaz bir film olmuyordu bu; o dönemin filmlerinde sıkça görüldüğü gibi, dünyadan büsbütün kopmuş, çarpıcı güzellikteki insanların Roma'nın engin varoşlarında buluşmasından başka bir şey anlatmayan filmleri de istemiyorduk. Hayır, akşam olup da bir film seyretmeye oturduğumuzda eğlenmek istiyorduk. Bu olabildiğince az çaba gerektirmeli, az güçlük çıkarmalıydı. Bu her şeyde böyleydi. Artık kitap okuduğum da yoktu; ortalıkta bir gazete varsa onu okumayı yeğliyordum. Üstelik bu eşik yükselmeyi sürdürüyordu. Ve budalalıktı bu, yaşam hiçbir şey vermiyor, yalnızca zamandan çalıyordu. Bizi etkileyen, olaylar zincirini başlatan bir film izlemişsek durum şuydu: Dünya hep aynı kalıyor, bizim ona bakış açımız değişiyordu. Bir kafayı ezen ayak gibi üzerimize binebilen günlük yaşam, bize zevk de verebilirdi. Her şey bakan göze bağlıydı. Göz, örneğin Tarkovski'nin filmlerinde dünyayı her şeyin sızıp aktığı, taşıp döküldüğü, tüm karakterlerin ekrandan eriyip gidebildiği, geriye yalnızca sehpadaki fincanların kaldığı, aşırı yoğun, neredeyse gözdağı veren bir yeşillikte bitkilerin kapladığı arka plana karşı yağan yağmurla usulca dolan bir teraryuma çeviren suyu görüyorsa, pekâlâ aynı varoluşsal derinliklerin günlük yaşamda da ortaya çıktığını görürdü. Çünkü biz etle kandan, tendonla kemikten oluşuyorduk; çevremizde otlarla ağaçlar büyüyor, böcekler vızıldıyor, kuşlar ötüyor, bulutlar süzülüyor, yağmur yağıyordu. Dünyaya anlam veren göz sürekli bir olasılıktı; ama neredeyse her zaman ona ters düşüyorduk, en azından bizim yaşamlarımız böyleydi.

"*İz Sürücü*'yü izleyelim mi?" diye sordum, Linda'ya dönerek.

"Bana uyar," dedi. "Hadi koy da izleyelim."

DVD'yi oynatıcıya koydum, tavan lambasını söndürdüm, bir kadeh şarap doldurup Linda'nın yanına oturdum, uzaktan kumandayı alıp alt yazıların dilini ayarladım. Linda bana sokuldu.

"Uyusam bir şey olur mu?" diye sordu.

"Deli misin! Uyu gitsin." dedim, kolumu ona dolayarak.

Adamın karanlık, rutubetli odada uyandığı açılışı en az üç kez görmüştüm. Tren geçerken, üzerinde küçük nesneler duran masa sallanıyordu. Adam aynanın önünde tıraş oluyor, kadın onu tutmaya çalışıyor, ama başaramıyor. Hiçbir zaman bundan ilerisine geçememiştim.

Linda elini göğsüme koyup bana baktı. Onu öpünce gözlerini yumdu. Sırtını okşadım, yapışırcasına sarıldı bana. Sırtüstü yatırıp boynunu, yanağını, dudaklarını öptüm, başımı göğsüne koydum, yüreğinin çarpışını dinledim, yumuşak eşofmanını aşağı sıyırıp göbeğini, baldırlarını öptüm... O yoğun bakışlarıyla bana bakan güzel gözleri içine girdiğimde kapandı. Korunmuyoruz, diye fısıldadı. Gidip getirsen mi? Hayır, dedim. Hayır. Ve içine boşaldım. Bütün istediğim buydu.

Sonra uzun süre konuşmadan yan yana yattık.

"Şimdi bir çocuğumuz daha olacak," dedim en sonunda. "Buna hazır mısın?"

"Evet," dedi. "Ah evet. Hazırım."

Ertesi sabah Vanja her zamanki gibi saat beşte uyandı. Linda onunla birlikte birkaç saat daha uyuyabilmek için onu yatağımıza getirdi, ben kalktım, dizüstü bilgisayarımı çıkarıp danışmanlık yaptığım çeviri üzerinde çalışmaya başladım. Tam bir pösteki sayma işiydi, kendisi yüz kırk sayfayı geçmeyen bir öykü kitabı üzerine daha şimdiden otuz sayfa yazmıştım. Öte yandan çalışmayı özlemiş, işin başına oturmaktan zevk almıştım. Tek başımaydım, ve bir metin üzerinde çalışıyordum. Başka hiçbir şeye ihtiyacım yoktu! Bir de küçük mutluluk anları vardı tabii: kahve makinesini çalıştırmak, suyun fokurdayıp damla damla aktığını görmek, taze demlenmiş kahvenin kokusu, daha kimse kalkmadan arka bahçenin karanlığında dikilmek, bir fincan kahve eşliğinde günün ilk

sigarasını içmek. Sonra yukarı dönüp, evlerin arasındaki boşluk giderek aydınlanır ve sokaktaki hareketlilik artarken çalışmaya koyulmak. Bu sabah şafak aydınlığı farklıydı ve onunla evin havası da değişmişti; geceleyin ince bir kar yağmıştı. Saat sekizde bilgisayarı kapatıp çantasına koydum, yüz metre ötedeki fırına gittim. Bir dizi bina boyunca dükkân tenteleri tepemde çırpınıp duruyordu. Yoldaki karlar çoktan erimişti, ama kaldırımdakiler duruyordu, geceleyin gelip geçenlerin ayak izleriyle kaplıydı. Şimdi sokak ıssızdı. Biraz sonra kapısını açıp girdiğim minik fırını benim yaşımda iki kadın işletiyordu. Oraya adım atmak, bütün kadınların, büfelerde çalışan veya ofislerin yerlerini silenlerin bile, çarpıcı güzellikte olduğu, 1940'lı yılların *film noir*'larından birine adım atmak gibiydi. Biri kızıl saçlı, beyaz tenli, çilliydi; yüz hatları keskin, gözleri yeşildi. Öbürünün uzun kumral saçları, hafif köşeli bir yüzü ve arkadaş canlısı koyu mavi gözleri vardı. İkisi de ince, uzundu, üstleri başları; alınları, yanakları, elleri ve önlükleri falan un içindeydi. Gazetelerden kesilip duvara yapıştırılmış makalelerde ikisinin de yaratıcı mesleklerini her zaman düşledikleri bu iş için bıraktığı yazıyordu.

Kapının üzerindeki çan çalınca kızıl saçlı kadın tezgâhın arkasından çıktı, istediklerimi söyledim, ekşi mayalı bir ekmek, tam buğday sandviç ekmeklerinden altı tane, iki de tarçınlı çörek. Bir yandan da saydıklarımı elimle gösteriyordum, çünkü en basit Norveççe sözcük bile "Ne?" ile karşılanıyordu Stockholm'de. Hepsini torbaya koyup hesabı çıkardı. Elimde beyaz torbayla eve koştum, ayaklarımdaki karı koridordaki paspasa sildim, kapıyı açar açmaz, Linda'yla Vanja'nın kalkıp mutfakta kahvaltı etmeye başladıklarını işittim.

Vanja oturmuş kaşığını sallıyordu, benim girdiğimi görünce gülümsedi. Yüzü yulaf lapasıyla kaplıydı. Epeydir onu beslememize izin vermiyordu. Temizleme içgüdüsüne kapıldım, onun böyle yapış yapış oturmasını sevmediğim için yüzünü silmek istiyordum. Benim kanımda vardı bu. Linda en başından bu tepkimi engellemişti; yemekte ne bir kural ne bir sınır olmalıydı, bu hassas bir konuydu ve Vanja dilediğini yapmalıydı. Elbette Linda haklıydı, bunu anlıyordum, ayrıca salt teoride, bir bebeğin ağzını şapırdatıp

ortalığı batırarak yemek yemesinin iştahını, sağlıklılığını ve özgürlüğünü gösterdiğini de kabul edebiliyordum, ama pratikte ilk içgüdüm onun bu davranışını değiştirmekti. Babam içimden dışarı böyle yansıyordu. Ben çocukken masadaki bir ekmek kırıntısına bile tolerans göstermezdi. Hâliyle biliyordum, başımdan geçmişti ve bütün varlığımla bundan nefret etmiştim; peki o hâlde bunu ne diye ölüm kalım meselesi yapmaya devam ediyordum?

Birkaç dilim ekmek kestim, sandviç ekmekleriyle bir sepete koydum, su ısıtıcıyı çalıştırıp onlarla kahvaltı etmek için masaya oturdum. Tereyağı biraz sertti, bıçakla sürmeye çalışırken ekmek parçalandı. Vanja bana bakıyordu. Başımı çevirip gözlerimi ona diktim. İrkildi. Ardından, neyse ki, gülmeye başladı. Yine aynısını yaptım, uzun süre önüme, masaya baktım, Vanja bir şey olacağından umudu kesip ilgimin başka yere kaydığını düşünmeye başlayınca çabucak onun gözlerinin içine baktım, korkuyla sıçrayıp gözlerini kocaman açtı. Ardından yine kahkahalara boğuldu. Linda'yla ben de güldük.

"Vanja'mız çok komik," dedi Linda. "Benim minik komik kuzum!"

Eğilip burnunu Vanja'nınkine sürttü. Linda'nın önünde açık duran gazetenin kültür sayfasını aldım, başlıkları tararken ısırdığım ekmeği çiğnedim. Arkamdaki tezgâhta suyu kaynatan ısıtıcı kendiliğinden kapandı. Kalkıp bardağa bir çay poşeti koydum, üzerine kaynar su döktüm, buzdolabına gidip süt kutusunu aldım ve geri masaya oturdum. Dalgalanarak süzülen kahverengi sıvının rengini büsbütün değiştirene dek çay poşetini birkaç kez batırıp çıkardım. Sonra bardağın içine biraz süt damlattım ve gazeteyi kurcaladım.

"Arne'yle ilgili söylenenleri duydun mu?" dedim, Linda'ya bakarak.

Başını sallayıp gülümsedi, ama bana değil, Vanja'ya.

"Yayıncılar kitabı geri çekiyor. Ne büyük çöküş."

"Evet," dedi. "Zavallı Arne. Ama bütün suç kendisinde."

"Sence yalan olduğunu biliyor muydu?"

"Hayır, hiç sanmıyorum. Bilerek yapmadığına eminim. Öyle olduğunu düşünmüştür."

"Zavallı herif," dedim, fincanımı kaldırıp çamur rengi çayı yudumlayarak.

Arne, Linda'nın annesinin Gnesta'daki komşularından biriydi. Yakınlarda ölen Astrid Lindgren'le sohbetlerinden yola çıkarak yazdığı kitap bu sonbaharda yayımlanmıştı. Arne ruhani yanı kuvvetli biriydi, Tanrı'ya inanırdı, ama geleneksel anlayışla değil, ve Astrid Lindgren'in de bu gelenek dışı inançta, onunla hemfikir olması pek çok kişiyi şaşırtmış olmalıydı. Gazeteler konuya ilgi duymaya başlamıştı. Konuşmaların tanığı yoktu, ve Lindgren bu düşüncelerini başka kimseye de açmadığına göre, kitap için uydurulduklarını kanıtlanamazdı. Ama basına yansımış başka konular da vardı, bunlardan biri, Arne'nin Lindgren'i okuyuşundaki anakroniydi: *Mio Benim Mio'm*'u okuduğunu söylediği dönemde kitap henüz yayımlanmamıştı. Bu durum kitap boyunca birçok örnekte kendisini gösteriyordu. Sonra Lindgren Ailesi, yazarın böyle inançları olduğunu yalanladı; bunları söylemiş olamayacağını belirtti. Gazeteler Arne'yi yerden yere vuruyor, bir yalancı olduğunu, neredeyse yalancılığının patolojik bir hâl aldığını yazıyordu ve şimdi de yayıncı kitabı geri çekmişti; hastalıklarla boğuştuğu son birkaç yılında Arne'nin dayanağı olan, çok gurur duyduğu kitabı.

Öte yandan Linda'nın dediği gibi suç büsbütün kendisinindi.

Bir dilim ekmeğe daha yağ sürdüm. Vanja ellerini havaya uzattı. Linda onu sandalyesinden alıp banyoya götürdü, çok geçmeden su sesi ve karşı koyan Vanja'nın küçük ciyaklamaları duyuldu.

Salondaki telefon çaldı. Donup kaldım. Arayanın Linda'nın annesi Ingrid olduğunu biliyordum, bu saatte başka kimse aramazdı, yine de yüreğim hızla çarpmaya başladı.

Telefonun çalması başladığı hızla kesilene dek kımıldamadan oturdum.

"Kimdi?" diye sordu, kucağından sarkan Vanja'yla banyodan çıkan Linda.

"Bilmiyorum," dedim. "Açmadım. Büyük olasılıkla annendi."

"Ben ararım," dedi. "Zaten arayacaktım. Vanja'yı tutar mısın?"

Onu evde benim kucağım dışında hiçbir yere bırakamazmış gibi uzattı.

"Yere koysana," dedim.

"Yere koyarsam ağlar."

"Bırak ağlasın. Ne olacak."

"Olur," dedi, tam tersini kastedercesine. Aslında olmaz, ama sırf sen söyledin diye yapıyorum. Bak bakalım ne oluyor."

Elbette Linda onu yere bırakır bırakmaz ağlamaya başladı Vanja. Kollarını Linda'ya uzattı, ardından ellerinin üzerine düştü. Linda arkasını dönmedi. Oturduğum yerden uzanabildiğim çekmeceyi açtım, bir çırpma teli çıkardım. Titreştirmem bile Vanja'nın ilgisini çekmemişti. Burnunun ucunda bir muz salladım. Gözlerinden akan yaşlarla başını iki yana salladı. Sonunda onu kucağıma alıp yatak odası penceresine götürdüm, pervazda ayakta tuttum. Bu işe yaradı. Gördüğümüz her şeyin adını söyledim, ilgiyle izliyor, gelip geçen bütün arabaları gösteriyordu.

Linda göğsüne bastırdığı telefonla kafasını kapıdan içeri uzattı.

"Annem yarın ona yemeğe gelir miyiz, diye soruyor. Gider miyiz?"

"Olur," dedim. "Gidebiliriz."

"Geliyoruz diyorum öyleyse."

"De."

Vanja'yı özenle yere indirdim. Ayakta durabiliyordu, ama henüz yürüyemediğinden çöküp Linda'ya doğru emeklemeye başladı.

Çocuğun bir saniye bile mutsuzluk sergilemesine izin verilmeden bütün istekleri yerine getiriliyordu. Neredeyse ilk yılın tamamında geceleyin iki saatte bir uyanıp süt emmişti. Linda, yorgunluktan aklını kaçıracak duruma gelse de Vanja'yı kendi yatağına yatırmıyordu; o zaman ağlardı. Ben acımasız eylem planından yanaydım, bırakalım yatağına, gece boyunca istediği kadar ağlasın, gelecek sefer ne yaparsa yapsın kimsenin gelmeyeceğini anlar, sonunda vazgeçer, belki biraz da kızar, ardından kendi başına uyumayı kabullenirdi. Linda'ya sanki susturana dek Vanja'nın kafasına vuracağım demiştim. Orta yolu bulup teyzem Ingunn'ü aradık, bir çocuk psikoloğu olarak bu konularda deneyimliydi. Aşamalı kesmeyi önerdi, Vanja süt emmek ya da kalkmak istediğinde buna izni yoksa oldukça çok sevilip okşanmalı,

ama istediği yapılmamalı ve emzirmelerin arası geceden geceye uzatılmalıydı. Böylece geceleri elimde not defteriyle yatağının başına gidiyor, Vanja öfkeyle bana bakıp ciyak ciyak ağlarken, bir yandan saatleri yazıyor, bir yandan onu sevip okşuyordum. Bütün geceyi uyuyarak geçirmesi on gün aldı. Bir gecede yapılabilirdi. Sonuçta biraz fazla ağlasa ne gelebilirdi ki başına? Çocuk parkında da aynı şey. Bankta oturup kitap okuyarak onu yalnız bırakmaya çalıştım, ama bu söz konusu bile değildi, birkaç saniye yalnız kalınca gözleri beni aramaya başlıyor, kollarını yalvarırcasına havaya kaldırıyordu.

Linda telefonu kapatıp kucağında Vanja'yla geldi.

"Yürüyüşe çıkalım mı?" dedi.

"Sonuçta yapacağımız başka bir şey yok," dedim.

"Ne demek istiyorsun?" diye sordu, kaygıyla.

"Hiç," dedim. "Nereye gidelim?"

"Skeppsholmen olur mu?"

"Olur, oraya gidelim."

Hafta içinde Vanja'ya ben baktığım için şimdi Linda'nın sırasıydı. Kucağına oturttu, Yngve'nin çocuklarından bize geçen küçük kırmızı örgü kazağı, kahverengi kadife pantolonu, anneannesinin aldığı kırmızı tulumu, çenesinin altından bağlanan, beyaz kenarlıklı kırmızı şapkayı ve beyaz yün eldivenleri giydirdi. Bir ay öncesine dek onu giydirirken uslu dururdu, ama son zamanlarda elimizde kıvranıp kıpırdanmaya başlamıştı. Özellikle altını değiştirmek çok güçleşmişti, Vanja kıvranıp dururken dışkı her yere bulaşabiliyordu; birden çok kez sesimi yükseltmiştim. KIMILDAMA! Veya, YA KIMILDAMASANA! Onu gereğinden fazla sıkı tutmuştum. Vanja kaçmaya çalışmayı eğlenceli buluyordu, her başardığında ya gülümsüyor ya da kahkaha atıyordu, başlangıçta kızgın ve yüksek sesten hiçbir şey anlamıyordu. Bazen büsbütün duymazdan geliyor veya bu da ne demek oluyor, dercesine şaşkınlıkla bana bakıyordu. Ya da bazen ağlıyordu. Önce alt dudak kıpırdamaya, titremeye başlıyor, ardından gözyaşları boşanıyordu. Ben ne halt ediyorum, diye düşünüyordum o zaman. Büsbütün aklımı mı kaçırmıştım? Yalnızca bir yaşındaydı, bundan daha masum olamazdı ve ben ona *bağırıyordum!*

Neyse ki kolayca yatıştırılabiliyor, güldürülebiliyordu; balık hafızalı oluşu da büyük şanstı. Olaya bu açıdan bakıldığında benim için durum daha da kötüydü.

Linda daha sabırlıydı, beş dakika sonra tepeden tırnağa giyinen Vanja, yüzünde beklenti dolu bir gülümsemeyle annesinin kucağındaydı. Asansörde düğmelere basmaya çalıştı; Linda ona doğrusunu gösterip elini yönlendirdi. Düğmenin ışığı yandı, asansör çalıştı. Linda onunla pusetini almak için bisiklet odasına giderken ben dışarıda bir sigara yaktım. Rüzgâr güçlü esmeyi sürdürüyordu, gökyüzü hâlâ ağır ve griydi. Hava sıfır veya eksi bir dereceydi.

Regeringsgatan'dan Kungsträdgården'e yürüyüp Nationalmuseet'yi geçtikten sonra sola, Skeppsholmen yarımadasına döndük, iskeleler ev olarak kullanılan teknelerle doluydu. Bunlardan birkaçı geçtiğimiz yüzyıldandı ve zamanında şehrin devasa adalar körfezinde yolcu taşımıştı. Ayrıca ahşap tekne yapılan bir tür küçük tersane vardı, en azından öyle görünüyordu, omurga ve kalaslar ahşap ambarın içine bir iskelet gibi yerleştirilmişti. Yürürken arada sırada sakallı bir yüze rastlıyorduk, onun dışında bölge ıssızdı. Vanja'nın, yaşamının kısalığı düşünülürse, ömrünün çoğunu geçirdiği Moderna Museet buradaki küçük bir tepenin üzerinde yer alıyordu. Giriş ücretsizdi, restoran iyiydi ve çocuklara uygundu, oyun alanları vardı, ayrıca sanat eserlerinden bazıları görmeye değerdi.

Limanda deniz kapkaraydı. Bulutlar yoğun ve alçaktı. Yerdeki ince kar tabakası, görünürde kalan azıcık rengi de örttüğünden belki, her şeyi sertleştiriyor, çıplaklaştırıyordu. Buradaki tüm müze binaları eskiden ordununduu ve bunu anlamak zor değildi; alçak ve kapalıydılar, ya kısa, ıssız yollar boyunca uzanıyor ya da bir zamanlar tören alanı olan yerlerin karşısında kalıyorlardı.

"Dün çok harikaydı," dedi Linda, bana sarılarak.

"Evet," dedim. "Öyleydi. Ama gerçekten bir çocuk daha istiyor musun?"

"Evet, istiyorum. Ama bu küçük bir olasılık."

"Eminim hamilesindir," dedim.

"Vanja'nın erkek doğacağından emin olduğun kadar mı?"

"Ha ha."

"Çok sevinirdim," dedi. "Hamile olduğumu düşünsene! Bir çocuğumuz daha olacağını!"

"Evet..." dedim. "Sen ne diyorsun buna, Vanja? Küçük bir kardeş ister misin?"

Bize baktı. Ardından başını çevirdi, kapalı kanatlarıyla dalgaların üzerinde inip çıkan üç martıyı gösterdi.

"Deh!" dedi.

"Evet, üç," dedim. "Üç martı."

Tek çocuk söz konusu bile olamazdı, iki ise azdı ve çocuklar birbirine çok yakın olurdu; ama üç bence kusursuzdu. O durumda çocukların sayısı ebeveynleri geçerdi, pek çok kombinasyon olasılığı doğardı ve kendimize bir çete diyebilirdik. Gerek yaşamlarımızı gerekse çocukların aralarındaki yaşı düşünüp en uygun zamanı belirlemek için plan yapmayı tam bir saçmalık olarak görüyordum, nihayetinde bir şirket işletmiyorduk. Şansın karar vermesini, oluruna bırakmayı ve sonuçlara katlanmayı istiyordum. Yaşamın anlamı bu değil miydi? Dolayısıyla Vanja'yla sokakta dolaşırken, onun altını değiştirip karnını doyururken, başka türlü bir yaşam arzusunun göğsümü daraltması, bunlar bir kararın sonucuydu ve bunlara katlanmam *gerekiyordu*. Şu eski, bildik yol dışında bir seçenek yoktu: Dayanmak. Böyle yaparak çevremdekilerin yaşamına gölge düşürmemse katlanmam gereken bir başka sonuçtu. Linda şimdi hamile olsun veya olmasın bir çocuk daha yapacaktık, ardından bir tane daha gelmesi de aynı ölçüde kaçınılmazdı; peki bu, sorumluluğun ötesine geçip, arzularımın ötesine geçip kendi çapında çılgın ve özgür bir şey olacak mıydı? Şayet olmayacaksa ben ne yapacaktım?

Orada olup, yapmam gerekenleri yapacaktım. Yaşamımda bir tek buna tutunabiliyordum, benim yegâne değişmezimdi, taştan bir yazıttı.

Hakikaten de öyle miydi?

Birkaç hafta önce Jeppe aramıştı, buradaydı, buluşup birkaç bira içmeyi öneriyordu. Ona çok saygı duyuyordum, ama başka pek çok kişiyle olduğu gibi onunla da konuşmayı bir türlü başaramamıştım; öte yandan biraları art arda çabucak devirince biraz gevşedik. Ona yaşamımın aldığı biçimden söz ettim. Bana baktı ve

tipik özelliği diyebileceğim doğal bir buyurganlıkla "Ama *yazman* gerekiyor, Karl Ove!" dedi.

Ama esasen en önemlisi yumurtanın kapıya ya da bıçağın kemiğe dayanmasıydı.

Ama niye?

Çocuklar yaşam demekti, ve kim yaşama sırtını dönerdi ki?

Hem yazmakta ölümden başka ne vardı? Harfler mezarlıkta birer kemik değildi de neydi?

Djugård feribotu adanın burnunu döndü. Karşıda büyük lunapark Gröna Lund vardı, bütün makineler boş ve kımıltısızdı, bazılarının üstüne branda çekilmişti. Birkaç yüz metre ileride Vasa gemisine ev sahipliği yapan bina yükseliyordu.

"Feribota binip karşıya geçelim mi?" diye sordu Linda. "Blå Porten'de öğle yemeği yeriz."

"Daha yeni kahvaltı yaptık," dedim.

"Kahve içeriz öyleyse."

"Evet, olabilir. Üzerinde para var mı?"

Başını salladı; feribotun yanaşacağı yere gidip bekledik. Vanja saniyeler içinde yakınmaya başladı. Linda çantasında bulduğu bir muzu ona verdi. Vanja pusetine yeniden oturdu, muz parçalarını ağzına tıkıştırırken mutlu mesut denizi seyretmeye başladı. Onunla ilk kez tek başıma dışarıya çıkışımı hatırladım, çünkü buraya gelmiştik. Bir haftalıktı. Önümde pusetle yarımadanın çevresini neredeyse koşarak dolaşmıştım, soluk almayı bırakacağından korkuyordum, uyanıp ağlayacağından korkuyordum. Evde durum kontrol altındaydı: Uyku getirici de olsa sessiz bir sevinç yaratan bir sistemle emzirme, uyutma ve altını değiştirme vardı. Evden uzaklaşınca tutunabileceğimiz bir yapılanma kalmıyordu geriye. Vanja'yı ilk kez üç günlükken dışarı çıkarmıştık, kontrole gitmesi gerekiyordu, biz sanki bomba nakli yapıyorduk. Birinci sorun, dışarısı eksi on beş dereceden bile daha soğuk olduğu için giymesi gereken onca giysiydi. İkinci sorun, bebek koltuğunun taksiye nasıl takılacağıydı. Üçüncüsü resepsiyonda bizi inceleyen bakışlardı. Ama her şey yolunda gitti, büyük gürültü patırtı koparsak da başardık, onu birkaç dakika sonra, muayene sırasında usulca bacaklarını sallarken görmeye değmişti. Turp gibi sağlıklıydı ve karşı

konulmaz ölçüde keyifliydi; ona eğilen hemşireye gülümseyiverdi. Bu bir gülümseme, dedi hemşire. Sızlanma değil. Bebeklerin bu kadar erken gülümsemesi enderdir! Bu övgüyle göklere yükseldik, nasıl bir anne baba olduğumuzu gösteriyordu, ancak birkaç ay sonra tam da bu etkiyi yaratmak için herkese aynı sözlerin, bebeklerin bu kadar erken gülümsemesine nadiren rastlanıldığının söylendiğini düşünecektim. Ama varlığına henüz alışamadığımız kızımızın üzerine pencereden yansıyan o alçak, her nasılsa yumuşak kış güneşi, dışarının dondurucu soğuğunda ışıldayan buzlar, Linda'nın büsbütün açık ve sakin yüzü, bunu tek bir çelişki bile barındırmayan ender anılarımızdan biri yapıyordu. Koridora çıkıp gitmeye hazırlanırken Vanja çığlık çığlığa ağlamaya başlayana dek sürmüştü. Ne yapacaktık? Kucağımıza mı almalıydık? Evet, mecburduk. Linda onu emzirse miydi? Peki, nasıl? Vanja üzerindeki sayısız giysiyle bir balonu andırıyordu. Onu yeniden soymalı mıydık? Ağlarken? Böyle mi yapılıyordu? Ya sakinleşmezse ne olacaktı?

Linda gergin, kararsız tavırlarla onun giysilerini çekiştirirken Vanja nasıl da ağlıyordu.

"Bırak ben yapayım," dedim.

Linda'nın bana bakan gözlerinde bir ateş parladı.

Dudakları meme başına yapışan Vanja birkaç saniye sustu. Ama sonra kafasını geri atıp bağıra bağıra ağlamayı sürdürdü.

"Yok, bunu istemiyor," dedi Linda. "Ne istiyor peki? Hasta mı acaba?"

"Hayır, hasta olamaz. Doktor yeni baktı daha."

Vanja çığlık çığlığaydı. Küçücük yüzü büsbütün karışmıştı.

"Ne yapacağız?" dedi Linda, umutsuzluk içinde.

"Biraz kucağında tut, bakalım ne olacak," dedim.

Bizden sonraki çift, bebek koltuğundaki ufaklıkla dışarı çıktı. Yanımızdan geçerken bize bakmamaya özen gösterdiler.

"Burada dikilemeyiz," dedim. "Gidelim. Hadi. Ağlasın dursun."

"Taksi çağırdın mı?"

"Hayır."

"E çağırsana!"

Vanja'ya bakıp sımsıkı sarıldı, ama bunun bir yararı olmadı; Vanja'nın tulumuyla Linda'nın kuş tüyü ceketi, sakinleştirici bir

temas sağlamaktan çok uzaktı. Cep telefonumu çıkarıp taksinin numarasını tuşladım, bir yandan da öteki elimde tuttuğum bebek koltuğuyla koridorun sonundaki merdivenlere doğru yürümeye başladım.

"Bekle," dedi Linda. "Şapkasını giydirmem lazım."

Taksiyi beklediğimiz süre boyunca ağladı. Neyse ki taksi birkaç dakika içinde geldi. Arka kapıyı açtım, emniyet kemerini kullanarak bebek koltuğunu yerine yerleştirmeye çalıştım, bir saat önce sorunsuz yapabilmiştim, ama o an büsbütün olanaksız görünüyordu. Akla gelebilecek her yolla, lanet koltuğun altına, üstüne, ortasına bağlamaya çalıştım, ama hiçbiri işe yaramadı. Tüm bunlar olurken Vanja ağlamayı sürdürüyor, Linda bana kötü kötü bakıyordu. Sonunda şoför çıkıp bana yardıma geldi. Önce kımıldamaya yanaşmadım, teşekkürler ama bu kahrolası işi tek başıma yapabilirdim; ama bir dakika daha uğraştıktan sonra yenilgiyi kabullenip ona izin verdim; bıyıklı, Iraklı görünümlü adam bir hamlede bağlayıverdi koltuğu.

Güneşte ışıl ışıl parlayan karlarla örtülü Stockholm boyunca ağladı Vanja. Ancak evin kapısından girip üzerindekileri çıkardıktan ve Linda'nın yanına yattıktan sonra sustu.

İkimiz de kan ter içinde kalmıştık.

"Biraz sıkıntılıydı!" dedi Linda, uyuyan Vanja'nın yanından kalkarken.

"Evet," dedim. "En azından güçlü bir kızımız var."

O günün ilerleyen saatlerinde, Linda'nın doktor muayenesini annesine anlattığını duydum. Bebeğin ağlamasının, kapıldığımız paniğin sözünü bile etmiyordu, hayır, Vanja'nın muayene sırasında masada yatarken gülümsediğini anlatıyordu. Linda nasıl da mutlu ve gururluydu! Vanja gülümsemişti, sağlıklıydı; dışarıda alçalan ışıklar, karla kaplı yüzeylerden yükseliyormuş gibi görünüyor, içerideki her şeyi yumuşatıp parlatıyordu, bacaklarını sallayarak battaniyenin üzerinde çıplak yatan Vanja'yı bile.

Sonrasında olanlar sessizlikte gerçekleşmişti.

Şimdi, yaklaşık bir yıl sonra, rüzgârda feribotu beklerken bütün o sahne gözüme saçma görünüyordu. Nasıl öyle bir cahillik yapabilmiştik? Ama yapmıştık işte, o ara kendimi nasıl

hissettiğimi, her şeyin kırılganlığını ve her yere yansıyan mutluluğu hâlâ hatırlıyordum. Yaşamda hiçbir şey beni bebek sahibi olmaya hazırlamamıştı, daha önce bebek görmüşlüğüm bile yoktu; aynısı Linda için de geçerliydi, yetişkin yaşamı boyunca tek bir bebeğe bile yakın olmamıştı. Her şey yeniydi, her şey yaparken öğrenilmeliydi; yanlışlar dâhil. Çok geçmeden, çocuk bakımının çeşitli unsurlarını üstesinden gelmem gereken görevler olarak görmeye başladım, sanki amacı aynı anda olabildiğince çok iş başarmak olan bir yarışmaya katılmıştım, Vanja gündüzleri benim sorumluluğumdayken de bunu yapmayı sürdürdüm, ta ki tüm unsurlar tükenip, küçük savaş kazanılana dek; sonra geriye rutinler kalmıştı.

İskeleye kalan son metreleri süzülerek geçen feribotun motoru tornistan yaptı. Biletçi kapıyı açtı, puseti güverteye çıkardık, görünürde bizden başka yolcu yoktu. Pervanelerin çevresinde gri-yeşil su baloncukları oluştu. Linda kot ceketinin iç cebinden cüzdanını çıkarıp bilet parasını ödedi. Ben korkuluklara tutunup şehre baktım. Beyaz projeksiyon Tiyatro'ydu, evimizin bulunduğu Sveavägen'i, Birger Jarlsgatan'dan ayıran küçük bir yükseltiydi. Kocaman bina yığınları neredeyse bütün manzarayı dolduruyordu. Evlerin, yolların varoluş nedenini bilmeyen, onları yalnızca biçimler, kütleler olarak algılayan bir bakış açısından, şehrin üzerinde uçup konaklayan güvercinlerin gözünden örneğin, ne tuhaf görünüyordu ortalık; bir çırpıda nasıl da her şeyi tuhaflaştırıyordu bu manzara. Devasa bir geçitler ve oyuklar labirenti, bazıları açık göğün altında, bazıları kapalı, bazılarıysa yerin altındaki tünellerde larvalar gibi ilerleyen trenler.

Bir milyonun üzerinde kişi yaşıyordu burada.

"Annem istersen pazartesileri Vanja'ya bakabileceğini söyledi. Bu durumda bütün gün sana kalır."

"Kesinlikle isterim," dedim.

"Kesin diye bir şey yok," dedi.

Gözlerimi devirdiğimi düşündüm.

"Orada yatabiliriz," diye devam etti. "sabah erkenden de döneriz. Tabii istersen. Annem de Vanja'yı akşam getirir."

"Fena bir plan değil gibi," dedim.

Gemi karşıya yanaşınca lunaparkın yanındaki sokaktan yürüdük, yaz aylarında burası bilet gişelerinin, sosisli sandviççilerin önünde uzun kuyruklar oluşturan, yol boyunca uzanan *fast food* restoranlardan birinde yemek yiyen veya yalnızca dolaşan insanlarla tıklım tıklım doluydu her zaman. Biletler, broşürler, dondurma ambalajları, sosisli sandviç kâğıtları, peçeteler, pipetler, kola kutuları, meyve suyu kartonları ve eğlenen insanların yere attığı başka her türden şeyle dolu olurdu hep. Şimdi sokak ıssız, boş ve temizdi. Bu yandaki restoranlarda ve karşıdaki lunaparkta kimsecikler görünmüyordu. Öbür uçtaki küçük tepede konser alanı Circus vardı. Oradaki restorana Anders'le gitmiştim, Premier League seyredebileceğimiz bir yer arıyorduk. Arka bölümdeki televizyonda istediğimiz maçı gösteriyorlardı. İçeride bizden başka yalnızca bir kişi vardı. Işıkların loşluğuna, duvarların karanlığına karşın güneş gözlüğü takmıştı. Tommy Körberg'ti. O gün bütün gazeteler onun suratını birinci sayfadan vermişti, alkollü araç kullanırken yakalanmıştı, Stockholm'ün her sokağında yüzünü görüyordunuz. Şimdi de orada saklanıyordu. Özenle kaçırılan bakışlardan da dik bakışlar kadar rahatsız oluyordu herhâlde, ikimiz de onun bulunduğu tarafa bir kez bile bakmamıştık ama o, biz geldikten kısa bir süre sonra kalkıp gitti.

Onun başından geçenlerin yanında benim en kötü alkolik kaygılarım bile sönük kalıyor gibiydi.

Cebimdeki telefon çaldı. Çıkarıp ekrana baktım. Yngve.

"Alo?" dedim.

"Alo," dedi. "Nasıl gidiyor?"

"İyi. Senden ne haber?"

"Ne olsun, iyidir."

"Güzel. Yngve, bir kafeye girmek üzereyiz. Seni sonra arasam olur mu? Akşama doğru falan? Yoksa önemli bir konu mu vardı?"

"Yok yok. Sonra konuşuruz."

"Görüşürüz o zaman."

"Görüşürüz."

Telefonu cebime koydum.

"Yngve'ydi," dedim.

"İyi miymiş?" diye sordu Linda.

Omuz silktim.

"Bilmiyorum. Sonra ararım."

Kırk yaşına girdikten iki hafta sonra Yngve, Kari Anne'den ayrılıp kendi evine yerleşmişti. Her şey birdenbire olup bitmişti. Ancak son gelişinde anlatmıştı bana tasarılarını. Kişisel sorunlarından nadiren söz eder, ben doğrudan sormadıkça neredeyse her şeyi kendisine saklardı. Ama bunu yapmak her zaman uygun olmuyordu. Ayrıca, istemediği bir yaşam sürdüğünü anlamam için bunu ondan duymam gerekmiyordu. Her şeyin bittiğini söylediğinde onun adına sevindim. Yine de, kırk yaşına haftalar kala annemden ayrılan babamı düşünmeden edemiyordum. Bu durumda haftalarla ölçülen yaş rastlantısı, ne ailesel ne de genetik bir sorundu ve orta yaş krizi bir söylence değildi: Çevremdekileri vurmaya başlamıştı, oldukça da sert vuruyordu. Kimileri neredeyse çaresizlikten çıldırmak üzereydi. Neden? Daha fazla yaşam için. Kırk yaşında, şimdiye dek hep geçici görülen yaşam, ilk kez yaşamın kendisine dönüşür, bu dönüşüm tüm düşleri silip atar, gerçek yaşamın, olması gerekenin, yapılacak bütün o büyük işlerin başka bir yerde olduğu düşüncelerini yok eder. Kırk yaşına basanlar, her şeyin burada, bu küçük günlük yaşamda son biçimlerini almış olarak bulunduğunu, ve bir çaba göstermedikçe, aksine inanıp son bir kumar oynamadıkça da bunun hep öyle kalacağını anlar.

Yngve daha iyisini istediği için yapmıştı bunu. Babam da kökten bir değişiklik istediği için. Bu yüzden Yngve için kaygılanmıyordum, ve hiçbir zaman da kaygılanmamıştım; o her zaman başının çaresine bakardı.

Vanja pusetinde uykuya dalmıştı. Linda durdu, arabanın arkalığını yatırdı, Blå Porten'in önünde, kaldırımda günün yemeğini gösteren tabelaya baktı.

"Aslında acıktım ya," dedi. "Sen?"

"Öğle yemeği yiyebiliriz," dedim. "Kuzu köfte iyidir."

Güzel bir yerdi. Ortada bitkilerle dolu, fıskiyeli bir açık alan vardı, yazları orada oturulabiliyordu. Kışın burası cam duvarlarla çevrili uzun bir koridora dönüşüyordu. Tek kötü yanı, çoğu ellilerinde, altmışlarında kültür meraklısı kadınlardan oluşan müşterileriydi.

Puseti iten Linda geçebilsin diye kapıyı açık tuttum, ardından tekerleklerin arasındaki çubuğu kavrayıp üç basamağı indirdim. Masaların yarısından biraz fazlası doluydu. Vanja uyanırsa diye en uzaktaki masaya yerleştikten sonra sipariş vermeye gittik. En dipteki pencerenin kenarındaki masada Cora oturuyordu. Bizi görünce gülümseyerek ayağa kalktı.

"Merhaba!" dedi. "Sizi görmek ne güzel."

Önce Linda'yı, ardından beni kucakladı.

"Söylesenize," dedi, "Nasıl gidiyor?"

"İyi," dedi Linda. "Sen nasılsın?"

"İyi. Gördüğünüz gibi işte, annemle geldim."

Cora'nın davetlerinden birinde tanıştığım anneyi başımla selamladım. O da başını sallayarak karşılık verdi.

"Yalnız mı geldiniz?" diye sordu Cora.

"Yok, Vanja şurada," dedi Linda.

"Hee, evet. Daha burada mısınız?"

"Evet, sanırım..." dedi Linda.

"Bir ara uğrarım," dedi Cora. "Gelip bir kızınızı görürüm. Sorun olur mu sizin için?"

"Aa hiç olur mu," diyen Linda tezgâhın köşesine, sıraya gireceğimiz yere gitti.

Linda'nın arkadaşlarından ilk tanıdığım Cora'ydı. Norveç'i ve Norveç'le ilgili her şeyi seviyordu, orada yıllarca oturmuştu ve sarhoş olduğunda Norveççe konuşmaya eğilimliydi. İki ülke arasında büyük farklar bulunduğunu anlayan tanıdığım tek İsveçli oydu, üstelik bunu anlaşılabilecek tek biçimiyle, bedeniyle anlamıştı. Norveç'te insanlar sokakta, dükkânlarda, toplu taşımada durmadan birbirlerini itip kakıyordu. Norveçliler büfelerde, sıralarda ve taksilerde her zaman sohbet ediyordu. Norveç gazetelerini okuyup tartışmaların düzeyini görünce şaşkınlıktan gözleri yuvalarından uğramıştı. Birbirlerine girişiyorlar, demişti, coşkuyla. Hiçbir sözü sakınmıyorlar! Hiçbir şeyden korkmuyorlar! Yerle gök arasındaki bütün görüşleri dile getirmekle, hiçbir İsveçlinin cesaret edemeyeceği şeyler söylemekle kalmıyor, bunu yaparken birbirlerine kafa göz girişiyorlar. Of, bu ne kadar özgürleştirici bir şey var ya! Böyle düşünmesi onunla tanışmamı kolaylaştırmıştı; Linda'nın

öbür arkadaşları gibi değildi, onların daha farklı, ciddi ve cilalı bir havası vardı; beni götürdüğü ofis topluluğundakileri hiç saymıyorum bile. Kibar ve arkadaş canlısıydılar, beni sık sık öğle yemeğine çağırıyorlardı, ben de neredeyse aynı sıklıkla onları geri çeviriyordum; birkaç kez gidip aralarında konuşurlarken onları sessizce dinlemiştim. Bunlardan birinde Irak'ın yaklaşan işgalini ve İsrail'le Filistin arasındaki bitmez tükenmez çatışmayı tartışıyorlardı. Belki tartışmak demek doğru değil; daha çok havadan sudan ya da yemeklerden söz eder gibiydiler. Ertesi gün Cora bana arkadaşının ofisteki pozisyonundan apar topar istifa ettiğini söyledi. Görünüşe bakılırsa İsrail-Filistin ilişkileriyle ilgili ateşli bir tartışma yapılmış ve kız işinden oracıkta istifa etmişti. Gerçekten de ertesi gün masasını boşaltmıştı. Ama ben de oradaydım! Ve hiçbir şey fark etmemiştim. Ne bir saldırganlık, ne bir rahatsızlık vardı. Konuşkan, arkadaş canlısı sesler ve çatal-bıçak kullanırken tavuk kanadı gibi inip kalkan dirsekler. Burası İsveç, ve bunlar İsveçlilerdi.

Ama o gün Cora da rahatsız olmuştu. Ona Geir'in savaşla ilgili bir kitap yazmak için iki hafta önce Irak'a gittiğini söylemiştim. Cora onun kendini beğenmiş, bencil bir budala olduğunu söyledi. Politikayla pek ilgilenmezdi, bu sert tepkisine şaşırmıştım. Ona hakaretler yağdırırken gözleri yaşarmıştı. Empatisi böylesine güçlü biri miydi?

Babasının 1960'lı yıllarda Kongo'daki savaşa gittiğini söyledi. Savaş muhabiri olarak çalışmış. Onu çökertmiş bu iş. Yaralanmamış veya deneyimleri onu sarsıp ruhunda yaralar açmamış; tam tersi, geri dönmek istemiş, orada yaşadıklarını daha fazla yaşamayı, ölüme yakın olmayı istemiş; bu İsveç'teki hiçbir şeyin karşılayamayacağı bir istek. Babasının daha sonra sirkte motosiklet sürdüğü tuhaf bir hikâye anlattı, *ölüm motosikleti* diyordu ona Cora; tabii içmeye de başlamış adam. Yıkıcı birine dönüşen babası o daha çocukken kendi canına kıymış. Gözyaşları onun içindi, onun yasını tutuyordu.

Güçlü, otoriter ve katı bir annesi olması büyük şanstı bu durumda, öyle değil mi?

Pek değil... Benim izlenimlerime göre annesi Cora'nın yaşamını onaylamıyordu ve Cora bunu gereğinden çok önemsiyordu.

Annesi bir muhasebeciydi ve Cora'nın az çok kültürel bir çevrede dolaşıp durması, annesinin ona uygun bulduğu yaşamla tam örtüşmüyordu. Cora pek çok kadın dergisinde muhabir olarak ad yapmıştı, ama kendi gözünde bunun pek önemi yoktu, şiir yazıyordu, bir şairdi. Linda'nın da gittiği Biskops-Arnö'ye gitmişti, benim şiirden anladığım kadarıyla iyi de yazıyordu; bir keresinde okuduğunu duymuş, şaşırmıştım. Şiirleri ne çoğu genç İsveçli şairin yazdığı gibi dil odaklıydı, ne de başkalarınınki gibi zarif veya kırılgan; başka bir şeydi, baskılanmamıştı, kişisellikten uzak ama tepkisel, sorgulayıcı bir yanları vardı, onunla bağdaştırması güç, geniş bir dille yazılmışlardı. Yine de kitabı hâlâ yayınlanmadı. İsveçli yayıncılar, Norveçlilerden çok daha biçimci, seçiciydi; kendisini çevreye uydurmayanların hiç şansı yoktu. Cora dişini sıkıp çalışsaydı önünde sonunda başarırdı, yetenekliydi; ama dayanıklı olmadığı ilk bakışta anlaşılıyordu. Kendine acıyor, kısık sesle konuşuyor, çoğunlukla bunaltıcı konulardan söz ediyordu; ama birdenbire değişip canlanabiliyor, ilginçleşebiliyordu. Sarhoş olduğunda tüm ilgiyi üzerine çekip olay çıkarabiliyordu, Linda'nın arkadaşlarından bir tek o yapardı bunu. Belki de onu bu yüzden kendime yakın görüyordum.

Uzun saçları yüzünün iki yanına dökülüyordu. Küçük gözlüğünün arkasındaki bakışlarında köpeğimsi bir hüzün vardı. Ne zaman içse, ve hatta arada sırada ayıkken de, Linda'ya duyduğu büyük hayranlığı ve onunla özdeşleşmesini dile getirirdi. Linda buna nasıl tepki vereceğini bilemezdi bir türlü.

Usulca Linda'nın sırtını okşadım. Yanında durduğumuz masanın üzeri her boydan ve biçimden tatlılarla doluydu. Koyu kahverengi çikolata, açık sarı vanilya, yeşil badem ezmesi, pembeli beyazlı bezeler. Her kâsenin üzerindeki küçük bayrakta ürün adı yazıyordu.

"Ne istersin?" diye sordum.

"Bilmiyorum... Tavuklu salata belki. Sen?"

"Kuzu köfte. En azından bildiğim bir yemek. Senin siparişini de verebilirim. Sen git otur istersen."

Gitti. Sipariş verip ödedim, iki bardağa su doldurdum, devasa tatlı masasının köşesindeki ekmekten birkaç dilim kestim, birkaç küçük tereyağı ve peçete aldım, hepsini tepsiye koydum, sonra tezgâhın ke-

narında, kanatlı kapıdan üst yarısını görebildiğim mutfaktan gelecek yemekleri beklemeye koyuldum. Dışarıda, orta avluda, bomboş duran masalarla sandalyeler, gri beton zeminin ve gri gökyüzünün kusursuzlaştırdığı yemyeşil bitkilerle çevriliydi. Özellikle bu iki rengin, griyle yeşilin birleşmesi bir özlem yaratıyordu. Hiçbir sanatçı bunu Braque'dan daha iyi kullanamamıştır. Tonje'yle Barcelona'dayken onun baskılarını gördüğümü hatırladım; engin gökyüzünün altında tekneler ve kumsal neredeyse sarsıcı güzellikteydi. Birkaç bin krona satıyorlardı, çok pahalı diye düşünmüştüm. Kararımı değiştirdiğimde artık çok geçti; ertesi gün, Barcelona'daki son günümüz, bir cumartesiydi ve ben galeri kapısını nafile çekiştirip duruyordum.

Gri ve yeşil.

David Hockney'in bir tabaktaki limonlardan oluşan olağanüstü tablosundaki gibi griyle sarı da ilginçti. Rengi motiften ayırmak modernizmin en önemli başarısıydı. Daha öncesinde Braque'ın ya da Hockney'inki gibi tablolar kimsenin aklına bile gelmezdi. Modernitenin sanata getirdiği bütün yük düşünüldüğünde asıl soru, buna değip değmediğiydi.

Bulunduğum kafe, Liljevalch Sanat Galerisi'nindi, arka bölümü, bahçenin dördüncü ve son duvarını oluşturuyordu, basamakların üzerindeki ıssız kapı da kafenin içindeydi. Orada gittiğim en son sergi Andy Warhol'undu, bu konuda hangi açıdan bakarsam bakayım nitelik açısından bir değerlendirme yapacak durumda değildim. Bu yüzden kendimi aşırı tutucu, yobaz hissettim; elbette öyle olmak istemiyordum ve kesinlikle bu yönde bir çabam yoktu. Ama ne yapabilirdim?

Thure Erik'in sık sık dediği gibi geçmiş, pek çok olası gelecekten biridir yalnızca. Kaçınılması, görmezden gelinmesi gereken geçmiş değildi, kemikleşmesiydi. Aynısı şimdi için de geçerliydi. Sanatın vermeye çabaladığı hareket durağanlaştığında ondan kaçınmak, başka yere bakmak gerekiyordu. Modern olduğu, çağa uyduğu için değil; hareket etmediği, yani öldüğü içindi.

"Kuzu köfte ve tavuk salatası?"

Arkamı döndüm. Sivilceli, aşçı şapkalı, önlüklü bir genç adam tezgâhın arkasında durmuş, iki elinde birer tabakla etrafına bakınıyordu.

"Evet, benim," dedim.

Tabakları tepsiye koyup masamıza götürdüm, Linda kucağında Vanja'yla bekliyordu.

"Uyandı mı?" diye sordum.

Linda başını salladı.

"Ben alabilirim," dedim, "Sen de yemeğini yersin."

"Teşekkürler," dedi.

Teklifimin nedeni özveri değil, kendimi düşünmemdi. Linda'nın kan şekeri düşüyordu sık sık, süre uzadıkça da giderek asabileşiyordu. Üç yıla yakın süre birlikte yaşadıktan sonra belirtileri kendisinden çok önce anlar olmuştum, ayrıntılarda gizliydi bu, ani bir hareket, bakışında küçük bir kararma, yanıtlarında azıcık bir sertlik... O zaman tek yapılması gereken önüne yemek koyup geçmesini beklemekti. İsveç'e gelmeden önce bu fenomeni duymamıştım bile, kan şekeri düşüklüğünün varlığından haberim yoktu, ilk kez Linda'da görünce şaşırmıştım. Niye garsonu terslemişti? Ben nedenini sorunca niye kafasını sallayıp bakışlarını kaçırmıştı? Geir, derinlemesine araştırılmış bu yaygın fenomeni, bütün İsveçlilerin yuvaya gitmesine ve orada gün boyunca ara öğün yemelerine bağlıyordu. İnsanların bir terslik yüzünden veya birisi kırıcı davrandığı için, başka bir deyişle az çok nesnel gerekçelerden ötürü öfkelenmesine alışkındım, küçük yaştaki çocukların açlıktan etkilendiğini de biliyordum. İnsan aklının çalışma biçimiyle ilgili öğrenmem gereken çok şey olduğu açıkça ortadaydı. Yoksa İsveçli aklının mı demeliyim? Kadın aklı mı? Eğitimli orta sınıf aklı mı?

Vanja'yı kucağıma aldım, girişte duran bebek sandalyelerinden birini almaya gittim. Bir elimde sandalye, öbüründe kızımla geri döndüm, Vanja'nın şapkasını, tulumunu ve ayakkabılarını çıkarıp onu oturttum. Saçı darmadağın, yüzü mahmurdu, ama bakışlarında yarım saatlik huzur umudu veren bir ışıltı vardı.

Köftelerden kestiğim küçük parçaları önüne koydum. Koluyla köfteleri yere atmaya çalıştı, ama plastik masanın kenarları onu engelledi. Vanja eline alıp bir bir yere atma fırsatı bulamadan önce yemeği tabağıma geri aldım. Onu birkaç dakika oyalayacak bir şey var mı diye eğilip pusetindeki çantayı karıştırmaya başladım.

Teneke bir yemek kutusu iş görür müydü?

Kurabiyeleri masanın kenarına aldım, ardından içine anahtarlarımı koyduğum kutuyu onun önüne yerleştirdim.

Şıngırdayan ve çıkarılıp geri konulabilen nesneler gerekiyordu ona. Çözümümü beğenip masaya oturarak yemek yemeye başladım.

İçeride konuşma vızıltıları, çatal kaşık gürültüleri ve arada sırada duyulan bastırılmış kahkahalar vardı. Geldiğimizden beri geçen kısa süre içinde kafe neredeyse tıklım tıklım dolmuştu. Djurgården hafta sonları hep kalabalıktı ve yüz yılı aşkın süredir değişmemişti bu. Parklar geniş ve güzeldi, bazı yerler parktan çok koruya benziyordu, ayrıca birçok müze vardı. Munch, Strindberg, Hill tabloları ve Nietzsche'nin ölüm maskesiyle Thielska Galerisi; kendisi de bir sanatçı olan Prens Eugen'in eski evi Waldemarsudde, Nordiska Museet, Biologiska Museet ve elbette kuzey hayvanları hayvanat bahçesi ve İsveç'in bütün tarihinden yapılarla Skansen müzelerinin hepsi burjuva saygınlığı, ulusal romantizm, sağlık takıntısı ve zevk düşkünlüğü gibi tuhaf bir karışımı yansıtan, 1800'lü yılların sonuyla 1900'lü yılların başını kapsayan o harika dönemden geliyordu. Geriye yalnızca sağlık takıntısı kalmıştı; İsveç diğerleriyle arasına mesafe koymuştu, özellikle ulusal romantizmle; şimdilerin ideali eşsiz insan değil eşitlik, kültürel eşsizlik değil çok kültürlü toplumdu; bu yüzden buradaki bütün müzeler, müze müzeleriydi. Özellikle Biologiska Museet için geçerliydi bu durum, geçtiğimiz yüzyılın başında bir tarihte inşa edildiğinden beri değiştirilmeden kalmıştı elbette; hayvan ve kuş resimleri çizen, büyük ressam Bruno Liljefors'un hazırladığı arka planlarla, yapay bir doğal ortamda sergilenen çeşit çeşit doldurulmuş hayvan sergileri bile aynıydı. O günlerde gezegende hâlâ insan eli değmemiş çok sayıda yer vardı, dolayısıyla bu temsilin dünyayı genişleteceği düşünülen bilgiyi sağlamak dışında bir amacı yoktu; ayrıca uygarlığımıza bakışı, her şeyin insan terimlerine tercüme edilmek zorunda olması, ihtiyaçtan değil arzudan, susuzluktan kaynaklanmıştı; öte yandan bilgiye duyulan bu açlıkla susuzluğun dünyayı genişletmesi gerekirken daha da küçültmesi, fiziksel olarak da daraltması, o sıralar yeni başlayan, bu yüzden çok çarpıcı görünen girişimin şimdi tamamlanmış

olması, ne zaman oraya gitsem bende ağlama isteği uyandırıyordu. Hafta sonlarında kanalların kıyısında, çakıllı yollarda, çimenlerde ve ağaçların arasında dolaşan insanlar, 1800'lü yıllardakilerle aynıydı ve bu da şu duyguyu güçlendiriyordu: Onlar gibiyiz biz de, yalnızca daha yitiğiz.

Benim yaşlarımda bir adam belirdi önümde. Gözüm bir yerlerden ısırıyordu, ama tam çıkaramadım. Keskin hatlı, çıkık bir çenesi vardı ve saçlarının döküldüğünü gizlemek için kafasını kazıtmıştı. Kulak memeleri kalındı ve yüzünde belli belirsiz bir pembe pırıltı vardı.

"Bu sandalye boş mu?" diye sordu.

"Evet, boş," dedim.

Özenle kaldırdığı sandalyeyi yanımızdaki masaya götürdü, altmışlarında iki kadınla bir adam, otuz yaşlarında bir kadın ve onun iki küçük çocuğuyla sohbet ediyordu. Büyükanneler ve büyükbabayla yemeğe çıkmış bir aile.

Vanja son haftalarda başlayan korkunç ağlamalarından birini tutturdu. Ciğerlerinin tüm gücüyle ağlıyordu. Doğruca sinir sistemime işliyordu, dayanılacak gibi değildi. Ona baktım. Teneke kutu da anahtarlar da sandalyenin yanına düşmüştü. Onları yerden aldım, Vanja'nın önüne koydum. Tutup yeniden yere attı. Çığlık çığlığa ağlamasaydı bir oyun olabilirdi bu.

"Ağlama Vanja," dedim, "Lütfen."

Beyaz tabakta sarı görünen son patates parçasını alıp ağzıma götürdüm. Onu çiğnerken tabağımda kalan et parçalarını topladım, bıçağımı kullanarak çatalıma yığdım, salatadaki soğan halkalarıyla birlikte lokmamı yutup bunları da ağzıma götürdüm. Sandalyeyi alan adam, yanında yaşlı adamla tezgâha gidiyordu, karısının babası olmalıydı bu, yaşlı adamın daha sıradan denebilecek yüzü onun yüz hatlarını çağrıştırmıyordu.

Nerede görmüştüm onu daha önce?

Vanja yine çığlık attı.

Yalnızca sabırsızlık yapıyor, heyecanlanmaya gerek yok, diye düşündüm, öfke göğsümü sıkıştırırken.

Çatal bıçağımı tabağıma koydum, kalktım, yemeğini bitirmek üzere görünen Linda'ya baktım.

"Biraz yürüyüşe çıkarayım," dedim, "koridorda falan. Ardından kahve içmek istiyor musun, yoksa başka bir yere mi gidelim?"

"Başka bir yerde de içebiliriz," dedi. "Burada da olur."

Gözlerimi devirdim, Vanja'yı almak için uzandım.

"Bana gözlerini devirme," dedi Linda.

"Ama basit bir soru sormuştum," dedim. "Bir evet-hayır sorusu. İstiyor musun, istemiyor musun? Buna bile yanıt veremiyorsun."

Ondan karşılık beklemeden Vanja'yı yere koydum, elini tutup ve arkasından yürümeye başladım.

"*Sen* ne istiyorsun?" diye sordu Linda, arkamızdan. Vanja'yla uğraşır gibi yapıp duymazdan geldim. Bir yere gitmek için değil, daha çok coşkudan, bir ayağını ötekinin önüne koyuyordu, sonunda basamaklara ulaşınca elini bıraktım. Bir süre ayakta durup sallandı. Ardından diz çöküp üç basamağı tırmandı. Emekleyerek, küçük bir köpek yavrusu gibi olanca hızıyla kapıya yöneldi. Kapı açılınca dizlerinin üzerine oturdu, gözlerini kocaman açıp, gelenlere baktı. İki yaşlı kadındı. Arkadaki durup ona gülümsedi. Vanja bakışlarını indirdi.

"Biraz utangaç, sanki?" dedi kadın.

Kibarca gülümseyip Vanja'yı kucağıma aldım, avluya çıkardım. Bir masanın altındaki kırıntıları yiyen güvercinleri gösterdi. Ardından yukarı baktı, rüzgârda süzülen martıları gösterdi.

"Kuşlar," dedim. "şuraya bak, pencerenin arkasına. İnsanlar oturuyor."

Önce bana, ardından içeridekilere baktı. Gözleri canlıydı, etkilenmeye açık oldukları kadar da anlamlıydılar. Ona baktığımda bu aşırı kararlı küçük kişinin kim olduğunu anladığım duygusuna kapılıyordum her zaman.

"Ama çok soğuk," dedim. "İçeri gidelim mi?"

Basamaklarda, Cora'nın bizim masamıza geldiğini gördüm. Neyse ki oturmamıştı. Elleri ceplerinde, yüzünde bir gülümsemeyle sandalyenin arkasında duruyordu.

"Ne kadar da büyümüş!" dedi.

"Evet," dedim. "Ne kadar büyümüş Vanja?"

Genelde Vanja bu soruya kollarını başının üzerine uzatarak yanıt verebildiği için gururlanırdı. Ama şimdi yalnızca başını omzuma koydu.

"Biz de eve dönüyorduk. Değil mi?" dedim, Linda'ya bakarak. "Şimdi bir kahve almak yarım saat sürer."

Başını öne salladı.

"Evet, bizim de kalkmamız gerekiyor," dedi Cora. "Ama bir ara uğrayacağımı konuştuk Linda'yla az önce. Yakında görüşürüz."

"Çok iyi," dedim. Kucağıma aldığım Vanja'nın tulumunu giydirmeye başladım. Bu arada soğuk görünmemek için de Cora'ya gülümsedim.

"Ev erkeği olmak nasıl bir duygu?" diye sordu.

"Korkunç," dedim. "Ama katlanıyorum işte."

Gülümsedi.

"Ciddiyim," dedim.

"Anladım," dedi.

"Karl Ove katlanıyor," dedi Linda. "Bu onun yaşama yöntemi."

"Ama dürüst bir yanıt, öyle değil mi?" diye sordum. "Yalan söylememi mi tercih ederdin?"

"Hayır," dedi Linda. "Sadece bu kadar hoşnutsuz olmana üzülüyorum."

"*O kadar da* hoşnutsuz değilim," dedim.

"Annem az ileride beni bekliyor," dedi Cora. "Sizi gördüğüme sevindim. Görüşürüz."

"Biz de seni gördüğümüze sevindik," dedim.

Cora gidince Linda'ya döndüm.

"Yersiz bir şey mi söyledim yoksa?" dedim, Vanja'yı pusetine yerleştirdim, kemerini bağladım ve tekerleklerin frenini ayağımla itip açtım.

"Hayır," dedi Linda, yanıtın kısalığından bunun tersini kastettiğini anladım. Ağzını bile açmadan merdivenlere kadar gelip arabayı kaldırdı, avludan çıkıp merkeze doğru yanım sıra yürürken de hiç konuşmadı. Soğuk rüzgâr iliklerimize işliyordu. Etrafımızda iğne atsan yere düşmüyordu. İki yandaki otobüs durakları titreyen insanlarla doluydu, hepsi de siyahlar giymişti, belli bir açıdan bakıldığında, Antarktika'da bir uçurumun kenarında birbirlerine sokulup kımıldamadan gökyüzünü izleyen kuşlardan farkları yoktu.

"Dün ne güzel, ne romantikti," dedi sonunda, bu arada biyoloji müzesini geride bırakmıştık, dalların arasından kanalın karanlık pırıltısı görünüyordu. "Ama bugün geriye hiçbir şey kalmamış gibi."

"Romantik biri olmadığımı biliyorsun," dedim.

"Peki nasıl birisin gerçekten?"

Bunu sorarken bana bakmıyordu.

"Kes şunu," dedim. "Yine başlama."

Vanja'ya bakıp gülümsedim. Kendi dünyasında yaşıyordu o, ve bu dünya bizimkine duygular, algılar, fiziksel temaslar ve seslerle bağlıydı. Dünyalar arasında böyle gidip gelmek, bir an Linda'yla didişirken bir an Vanja'yla mutlu olmak tuhaftı; sanki birbirine hiç benzemeyen iki ayrı yaşam sürüyordum. Oysa Vanja'nın tek yaşamı vardı, ama yakında büyüyüp ikinci yaşama geçecek, masumluk uzak bir anıya dönüştüğünde, böyle anlarda Linda'yla aramızda olup bitenleri anlayacaktı.

Kanalın üzerindeki köprüye ulaştık. Vanja'nın bakışları insandan insana sıçrıyordu. Ne zaman bir köpek gelse ya da bir motosiklet geçse eliyle işaret ediyordu.

"Bir çocuk daha yapabileceğimiz düşüncesi beni çok sevindirdi," dedi Linda. "Dün çok sevindirdi, bugün de sevindiriyor. Aklımdan çıkmadığını söyleyebilirim. Göğsümde bir mutluluk duygusu. Ama sen böyle hissetmiyorsun. Bu da beni üzüyor."

"Yanılıyorsun," dedim. "Ben de mutluydum."

"Ama şimdi mutlu değilsin."

"Hayır," dedim. "Ama bu o kadar tuhaf bir şey mi ki? Yalnızca keyfim pek yerinde değil o kadar."

"Vanja'yla evde kaldığın için mi?"

"Başka şeyler de var ama o da evet."

"Yazabilsen daha mı iyi olurdu?"

"Evet."

"O zaman Vanja'yı yuvaya veririz," dedi.

"Ciddi misin?" diye sordum. "Daha çok küçük."

Yayaların yoğun olduğu bir saatti, Djurgården'e doğru daralan köprü iyice sıkış tepiş olduğundan yavaş yürümemiz gerekiyordu. Linda puseti tek eliyle itiyordu. Bundan nefret etsem de ses etmedim, şimdiki konuşmamızın yanında bu çok önemsiz kalıyordu.

"Evet, çok küçük," dedi Linda. "Ama üç aylık bekleme listesi var. O zamana kadar neredeyse on altı aylık olacak. Yine çok küçük olacak gerçi..."

Karşıya geçince sola dönüp rıhtım boyunca yürüdük.

"Tam olarak ne söylemeye çalışıyorsun?" diye sordum. "Bir yandan yuvaya gitmeli diyorsun. Öbür yandan çok küçük."

"Bence çok küçük. Ama çalışman kaçınılmazsa yuvaya gitmek zorunda yine de. Ben kursu yarıda bırakamam."

"Bunun sözünü eden olmadı. Yaza kadar Vanja'ya bakacağımı söyledim. Sonbaharda da yuvaya başlayabilir. Bunu değiştiren bir durum çıkmadı ortaya."

"Ama mutsuzsun."

"Evet, ama belki de bu çok önemli değildir. Neyse, Bayan İyi'nin isteğine karşı çıkıp kendisini düşünerek çocuğunu erkenden yuvaya veren Bay Kötü olmayı istemiyorum."

Gözlerini bana dikti.

"Elinde olsa hangisini seçerdin?"

"Elimde olsaydı Vanja pazartesi günü başlardı yuvaya."

"Çok küçük olduğunu düşünsen de mi?"

"Evet. Ama bu kararı yalnızca ben veremem, öyle değil mi?"

"Hayır, ama sana katılıyorum. Pazartesi günü telefon edip bekleme listesine Vanja'nın adını yazdıracağım."

Bir süre sessizce yürüdük. Sağımızda Stockholm'deki en pahalı, en seçkin apartmanlar vardı. Daha prestijli bir muhit yoktu. Binalar da bu durumu yansıtıyordu. Cepheler hiçbir şey ele vermiyor, duvarlardan hiçbir şey görünmüyordu; şatolara, kalelere benziyorlardı daha çok. İçeride on iki-on dört odalı devasa apartman daireleri olduğunu biliyordum. Avizeler, soyluluk, yığınla para. Bana yabancı yaşamlar.

Karşıda kalan liman rıhtım boyunca siyahtı, daha ileride uçları beyaz köpüklü dalgalar vardı. Gökyüzü ağır ve karanlıktı, karşı yakadaki bina yığınlarının ışıkları engin grilikte noktacıklardı yalnızca.

Vanja arabada mızıldanıyor, kıvranıp duruyordu. Aşağı kayıp yan döndü, bunun sonucunda daha fazla huysuzlanmaya başladı. Linda eğilip onu doğrultunca Vanja bir an için arabadan alına-

cağını düşündü ve durumun böyle olmadığını anlayınca kızarak ağlamaya başladı.

"Bir dursana," dedi Linda. "Bir bakayım çantada elma falan var mı."

Vardı, Vanja'nın kızgınlığı geçivermişti. Feribota doğru ilerlerken yeşil elmasını mutlu mesut kemiriyordu.

Üç ay sonrası mayıstı. Yalnızca iki ay kazanmıştım. Ama hiç yoktan iyiydi.

"Belki haftada birkaç gün annem de bakabilir Vanja'ya," dedi Linda.

"Bu harika olur," dedim.

"Yarın sorabiliriz."

"Evet diyecek gibi hissediyorum," dedim, gülümseyerek.

Linda'nın annesi, çocuklarından birine yardım gerektiğinde her şeyi bir yana bırakarak koşup gelirdi. Ayrıca şimdiye dek yardımın bir sınırı vardıysa bile bir torunun dünyaya gelmesi bu sınırı kesinlikle ortadan kaldırmıştı. Vanja'ya tapıyordu ve onun için her şeyi ama her şeyi yapardı.

"Mutlu musun artık?" diye sordu Linda, sırtımı sıvazlayarak.

"Evet," dedim.

"Çok büyümüş olacak," dedi. "On altı ay. O kadar da küçük sayılmaz."

"Torje yuvaya gittiğinde on aylıktı," dedim. "Onda gözle görülür bir hasar yok en azından."

"Ve hamileysem doğum ekimde demektir. Vanja'nın günlerinin düzene girmesi iyi olur."

"Bence hamilesin."

"Bence de öyleyim. Daha doğrusu, hamile olduğumu biliyorum. Dünden beri buna eminim."

Kraliyet Drama Tiyatrosu önündeki meydana gelip ışığın yeşile dönmesini beklerken kar yağmaya başladı. Köşelerden, çatılardan rüzgâr kuvvetle esmeye başladı, yapraksız dallar sallandı, bayraklar hızla dalgalandı. Tepemizde uçuşan zavallı kuşlar yollarını şaşırmıştı. Biblioteksgatan'ın sonundaki pazar yerine yürüdük, 1970'li yılların masumiyetinde, bütün İsveç'i sarsan ve Stockholm Sendromu kavramına adını veren rehine dramı burada yaşanmıştı.

Arka sokaklardan birinden yukarı çıkıp, akşam alışverişini yapmak için NK'ye gittik.

"İstersen sen Vanja'yı eve götür, alışverişi ben yapayım," dedim, Linda'nın marketleri ve alışveriş merkezlerini hiç sevmediğini bildiğimden.

"Hayır, seninle olmak istiyorum," dedi.

Zemin katta kalan yiyecek bölümüne inmek için asansöre bindik, İtalyan sosisleri, domates, soğan, maydanoz, iki paket makarna, dondurma, dondurulmuş yabanmersini aldık, asansörle üst kata çıktık, Systembolaget'den bir kutu kırmızı şarap, küçük bir şişe brendi ve domates sosu için küçük bir kutu beyaz şarap aldık. Hafta sonu, garanti olmasa da, bir saat okuma zamanı bulursam diye yeni gelen Norveç gazeteleri Aftenposten, Dagbladet, Dagens Næringsliv ve Verdens Gang'ı aldım, bunların yanına The Guardian'la The Times'ı ekledim.

Eve geldiğimizde saat biri birkaç dakika geçiyordu. Ortalığı toplayıp temizlemek tam iki saat sürdü. Ayrıca yıkanması gereken dağ gibi çamaşır vardı. Ama zamanımız çoktu. Fredrik'le Karin saat altıdan sonra gelecekti.

Linda Vanja'yı sandalyeye yerleştirip mikrodalgada bebek yemeği ısıtırken ben biriken çöpleri topladım, banyoda bebek bezleri tenekeyi doldurmakla kalmamış, kapağı dikey konuma zorlayıp yerlere saçılmıştı, hepsini aşağıya, geri dönüşüm odasına götürdüm. Hafta sonu olduğundan konteynerler tıka basa doluydu. Kapakları açıp çeşitli çöpleri ait oldukları yerlere attım: Kartonlar şuraya, renkli camlar buraya, renksiz camlar oraya, plastikler buraya, metaller şuraya ve geri kalanlar oraya. Her zaman olduğu üzere, binada aşırı içki tüketildiğine bir kez daha tanık oldum; kâğıtların çoğu şarap kartonuydu ve neredeyse bütün şişeler şarap ve sert içki şişeleriydi. Ayrıca resimli dergiler, ucuz gazete ekleri ve daha kalın, kuşe kapaklı özel dergiler her zaman büyük bir yığın oluştururdu. Bizim blokta özellikle moda, iç tasarım ve yazlıklar üzerine dergiler okunuyordu. Kısa duvarın köşesinde geçici olarak kapatılmış bir delik vardı, hırsızlar yandaki kuaför salonuna girmek için açmıştı bunu. Neredeyse onlarla burun buruna gelmiştim. Saat beşte uyandığım bir sabah elimde kahvemle dışarıya

gidiyordum, koridora çıkar çıkmaz kuaförün alarmı kulakları sağır edercesine çalmaya başladı. Aşağıda telefonu kulağında bir güvenlik görevlisi vardı. Beni görür görmez konuşmayı bırakıp burada mı oturuyorum, diye sordu. Başımla onayladım. Birinin kuaföre girdiğini, polise haber verildiğini söyledi. Onunla bisiklet odasına gittik; kapı kırılıp açılmıştı, duvarda yarım metre genişliğinde bir delik gördüm. Budala hırsızlarla ilgili birkaç şaka geldi dilimin ucuna, ama söylemedim. Kadın İsveçliydi, ya sözlerimi ya da şakayı anlamayacaktı. Konteyner kapaklarını kapattıktan sonra sigara içmek için dışarı çıkarken burada yaşamanın sonuçlarından biri de daha az konuşuyor olmam, diye düşündüm. Dükkânlardaki tezgâhtarlarla, kafelerdeki garsonlarla, trendeki kondüktörlerle ve karşılaştığım yabancılarla havadan sudan konuşmayı büsbütün bırakmıştım. Norveç'e dönmenin en iyi yanlarından biri bu olurdu, tanımadığım insanlarla konuşma kolaylığının geri gelmesi ve rahatlamak. Gardermoen Havalimanı'nın geliş salonuna adım atar atmaz vatandaşlarımla ilgili bilgiler kafama üşüşürdü; şu, Bergen'den geliyor; öbürü, Trondheimli; o adam kesin Arendal'dan geliyordur, şu kadın Birkelandlı değil mi? Toplumsal tablonun tüm nüansları için geçerliydi bu. Kişilerin meslekleri, geçmişleri, her şey saniyeler içinde açığa çıkardı; oysa İsveç'te benden gizliydi bunlar. Bütün dünya böyle silinip gidiyordu. Kim bilir bir Afrika kentinde yaşamak nasıl olurdu? Ya da bir Japon kasabasında?

Dışarıda rüzgâr beni sersemletti. Yoğun kar asfaltın üzerinde kıvrılarak yükselen tepecikler oluşturmuştu, burgaçlar yer yer perdeler gibiydi, Baltık Denizi yakınlarında bir kentin arka bahçesine değil de bir platoya ayak basmıştım sanki. Ön kapının sundurmasına sığındım, burada bana ısırıcı karlardan yalnızca ve özellikle delişmen olanları, onlar da arada sırada erişebiliyordu. Varlığımdan, hareketlerimden hiçbir şekilde etkilenmeyen güvercin, köşesinde kımıldamadan duruyordu. Sokağın karşısındaki kafe görebildiğim kadarıyla tıklım tıklımdı, müşterilerin çoğu gençti. Rüzgârda iki büklüm olmuş birileri geçiyordu arada sırada önümden. Hepsi de bana bakıyordu.

Tanık olduğum tek hırsızlık olayı bu değildi. Bina kent merkezinde olduğundan bazen evsizler tarafından kullanılıyordu. Bir

sabah bodrumdaki çamaşır odasında birine rastladım; arkada, çamaşır makinelerinden birinin yanında yatıyordu, büyük olasılıkla bir kedi gibi onun sıcağına sığınmıştı. Kapıyı çarptım, yukarı çıkıp birkaç dakika bekledim, döndüğümde gitmişti. Bir akşam saat on sularında yine bodrumda bir evsize daha rastladım. Depodan bir şey almaya inmiştim, karşımda onu buldum, bir duvara yaslanmıştı, sakallı yüzüyle keskin bakışlarını bana çevirmişti. Başımla selam verdim, kapıyı açıp istediğimi aldıktan sonra gittim. Elbette polisi aramak gerekirdi, kesinlikle yangın tehlikesi yaratıyorlardı, ama beni rahatsız etmedikleri için ilişmemiştim onlara.

Duvarda söndürdüğüm sigaramı iyi bir kiracı gibi büyük kül tablasına attım, bir yandan da ciddi ciddi yakında sigarayı bırakmam gerekeceğini düşünüyordum. Bugünlerde ciğerlerim yanıyordu. Sabahları kaç yıldır boğazım yoğun balgamla dolu uyanıyordum? Ama bugün bırakmayacaktım, asla bugün değildi. İçeri girerken son zamanlarda yaptığım gibi hafif yüksek bir sesle söylemiştim bunu.

Ben evi temizlerken, Linda'nın Vanja'yla yaptıklarını duyabiliyordum. Kitap okuyor, şarkılar söylüyor, onunla ara öğünler yiyor, oyuncaklar buluyordu; bu oyuncaklar çoğunlukla tekrar tekrar yere çarpılıyordu, pek çok kez müdahale etmenin kıyısına geldim, ama belli ki komşu evde değildi, ben de boş verdim. Arada sırada beni görmeye geliyorlardı, kollarından sarkan Vanja gazetesiyle oynarken Linda'nın birkaç satır okumaya çalıştığı oluyordu, ama daha birkaç dakika geçmeden Vanja yine kesintisiz ilgi istiyordu. Linda da bu ilgiyi ona hep gösteriyordu. Araya girip görüşümü belirtme konusunda dikkatli olmalıydım, eleştiri olarak değerlendirilmesi için fazla bir şey gerekmiyordu. Bir çocuk daha yapmak gergin dinamikleri gevşetebilirdi. İki tane daha yapmak kesinlikle gevşetirdi.

İşim bitince gazete yığınını alıp kanepeye yerleştim. Geriye yalnızca masa örtüsünü ütülemek, masayı hazırlayıp yemeği pişirmek kalmıştı. Ama basit bir yemek yapacaktım, yarım saatten uzun sürmezdi, çok zamanım vardı. Karanlık çöküyordu. Sokağın karşısındaki apartman dairesinden gitar sesi geliyordu, kırklı yaşlarındaki sakallı, *blues* şarkılarına çalışıyordu.

Linda kapıda durdu.

"Biraz Vanja'ya bakabilir misin?" dedi. "Benim de ara vermem gerekiyor."

"Daha yeni oturdum," dedim. "Kahrolası evi köşe bucak temizledim, fark etmişsindir herhâlde."

"Ben de Vanja'ya baktım," dedi. "Sence bu daha mı az emek gerektiriyor?"

Evet, bence daha az emek gerektiriyordu. Hem Vanja'ya bakıp hem de evi temizleyebilirdim. Biraz ağlardı, ama sorun olmazdı. Ama tam bir yüzleşme istemiyorsam bu yolu izleyemezdim.

"Hayır, daha az emek gerektirmiyor," dedim. "Ama bütün hafta ben baktım Vanja'ya."

"Ben de baktım," dedi. "Sabahları ve akşamları."

"Hadi ama," dedim. "Onunla evde kalan benim."

"Ben evdeyken sen ne yapıyordun peki? Sabahları ve akşamları alıyor muydun onu? Yoksa ben de senin gibi kafeye mi gitmeliydim?"

"Tamam," dedim. "İlgileneceğim. Otur."

"Böyle davranacaksan boş ver. Kızıma kendim bakarım."

"Nasıl davrandığımın ne önemi var? Ben Vanja'yla ilgileneceğim, sen de ara vereceksin. Bu kadar basit. Herkes mutlu."

"Ayrıca sigara molası verip duruyorsun. Ben vermiyorum. Bunu hiç düşündün mü?"

"O zaman sen de sigaraya başla," dedim.

"Belki başlarım," dedi.

Onunla göz göze gelmeden kalktım, Vanja yerde oturmuş bir eliyle tuttuğu flüte üflüyor, öbür elini aşağı yukarı sallıyordu. Pervaza yaslanıp kollarımı göğsümde kavuşturdum. Vanja'nın bütün küçük isteklerini yerine getirmeyecektim kesinlikle. Başka çocuklar gibi o da sürekli eğlendirilmeden birkaç dakika yaşayabilmeliydi.

Oturma odasından Linda'nın gazete sayfalarını çevirdiğini duyuyordum.

Ona örtüyü ütülemesini, masayı hazırlamasını ve yemek pişirmesini söylemeli miydim? Yoksa Vanja'yı almaya geldiğinde şaşırmış gibi görünüp bunun artık onun görevi olduğunu mu öne sürseydim? İşleri değiştirmemiş miydik?

Keskin, çürük bir koku odayı doldurmaya başladı. Vanja flütü çalmayı bırakmış, kımıldamadan oturuyordu, gözleri dalıp gitmişti. Arkamı dönüp pencereden dışarı baktım. Aşağıda uçuşan kar taneleri, tepeden sallandırılmış lambaların ışıklarına yakalanıyordu; ama yukarıda, belli belirsiz bir tıpırtıyla cama çarpana dek görünmüyorlardı. US VIDEO'nun kapısı bir açılıyor bir kapanıyordu. Arabalar benim göremediğim trafik ışıklarının belirlediği aralıklarla geçiyordu. Karşı dairelerin pencereleri çok uzaktı, sakinleri camların soluk ışıklarında bulanık karaltılar olarak görünüyordu ancak.

Geri döndüm.

"Bitirdin mi?" diye sordum, Vanja'nın gözlerine bakarak. Gülümsedi. Onu kucağıma alıp yatağa fırlattım. Gülmeye başladı.

"Şimdi altını değiştireceğim," dedim. "Kımıldamadan yatman gerekiyor. Anladın mı?"

Onu kaldırıp bir daha zıplattım.

"Anladın mı seni gidi küçük orman cini?"

Gülmekten neredeyse soluğu kesilmişti. Pantolonu inince kıvranıp yatağın yukarısına kaçmaya çalıştı. Ayağından yakalayıp geri çektim.

"Kımıldama dedim. Anlamıyor musun?" dedim, bir an için anlamış göründü, kımıldamadan yatmış, yuvarlak gözlerini bana dikmişti. Bir elimle bacaklarını havaya kaldırdım, öbür elimle çocuk bezini açıp çıkardım. O sırada Vanja kıvranmaya başlayıp kurtulmaya çalıştı, onu çok sıkı tuttuğum için epilepsi nöbeti geçirir gibi çırpınıyordu.

"Hayır, hayır, hayır," dedim, onu yatağa geri fırlatarak. Güldü; ıslak mendilleri kutudan elimden geldiğince çabuk çıkardım, yine kıvrılıp dönen Vanja'yı sabit tutup temizledim, bu sırada içimde kabardığını hissettiğim öfkeye aldırmamaya çalışarak burnumdan soluyordum. Vanja'nın ayağı, kaldırmayı unuttuğum kirli bezin içine girmişti, bezi kenara itip ayağını sildim, ama çok uğraşmadım, ıslak mendillerin artık işe yaramayacağını biliyordum. Vanja'yı kucaklayıp banyoya götürdüm, kolumun altında tekmeler savurup kıvranan Vanja'yla duş başlığını aldım, suyu açtım, elimin tersiyle sıcaklığı ayarladım ve sarı duş perdesine yapışan

Vanja'nın alt bedenini özenle yıkamaya giriştim. Bitince onu havluyla kuruladım, birkaç özgürlük girişimini daha engelleyip altını bezledim. Kirli bezi, ağzını bağlayacağım bir torbaya koyup kapının önüne çıkarmak kalmıştı geriye.

Linda salonda gazetelere göz gezdiriyordu. Öllegård'un birinci yaş günü armağanı olarak verdiği tahta oyuncaklardan birini yere vurdu Vanja. Ellerim başımın altında, yatağa uzandım. Hemen sonra büyük bir gürültüyle borulara vuruldu.

"Aldırma şuna," dedi Linda. "Bırak Vanja istediği gibi oynasın."

Ama yapamadım. Ayağa kalkıp Vanja'nın yanına gittim, tahta oyuncağı elinden aldım. Ona pelüş kuzuyu verdim. Fırlatıp attı. Şakacı bir sesle konuşmaya başlayıp kuzuyu ileri geri oynatsam da ilgisini çekemedim. Tahta oyuncağı istiyordu; onu yere vurunca çıkan sesi sevmişti. Alabilirdi öyleyse. Kutudan iki tane çıkarıp yere vurmaya girişti. Hemen ardından borular yine gümbürdemeye başladı. Nasıl oluyordu bu, orada durmuş *bekliyor* muydu? Kutudan bir tahta da ben çıkarıp bütün gücümle radyatöre vurdum. Vanja bana bakıp güldü. Bir an sonra aşağıdaki kapının çarpıldığını duydum. Salonu geçip koridora çıktım. Zil çalınca kapıyı hızla açtım. Öfkeli bir yüzle bana bakıyordu Rus. Dışarı çıktım, yüzüm onunkinden birkaç santimetre ötedeydi.

"Ne HALT istiyorsun?" diye bağırdım. "Ne HALT ETMEYE buraya geliyorsun? Seni burada istemiyorum. ANLIYOR MUSUN?"

Bunu beklemiyordu. Geri çekildi, bir şey söylemeye çalıştı, ama ağzını açar azmaz yine saldırdım.

"DEFOL GİT!" diye bağırdım. "BİR DAHA KAPIYA GELİRSEN POLİS ÇAĞIRIRIM."

Bu sırada ellili yaşlarında bir kadın basamaklara geldi. Üst katta oturanlardan biriydi. Geçerken şöyle bir baktı. Sonuçta bir tanıktı. Bundan cesaret alan Rus gitmedi.

"SÖYLEDİKLERİMİ ANLAMIYOR MUSUN? ZEKÂ ÖZÜRLÜ MÜSÜN? DEFOL GİT, DEDİM. GİT, GİT, GİT!"

Bunu söyledikten sonra ona doğru bir adım daha attım. Arkasını dönüp merdivenden inmeye başladı. Birkaç basamak sonra durup bana döndü.

"Bunun sonuçları olacak," dedi.

"Umurumda bile değil," dedim. "Kime inanacaklar sanıyorsun? Yalnız, alkolik bir Rus'a mı? Küçük bebeği olan yerleşik bir çifte mi?"

Ardından kapıyı kapatıp içeri girdim. Linda salonun kapı aralığında durmuş, gözlerini bana dikmişti. Ona bakmadan yanından geçtim.

"Belki en akıllıca davranış değildi," dedim. "Ama kendimi iyi hissettim."

"Tahmin edebiliyorum," dedi.

Yatak odasına gidip Vanja'nın elinden tahta oyuncakları aldım, kutuya yerleştirdim, uzanamasın diye kutuyu da şifonyerin üzerine koydum. Sıkıntısını dağıtabilmek için onu alıp pervaza koydum. Bir süre arabaları izledik. Öte yandan yerimde duramayacak kadar sinirliydim, Vanja'yı yere indirip banyoya gittim, kışın bir türlü ısınmayan ellerimi sıcak suyla yıkadım, kuruladım, aynada kendimi inceledim, içimde kaynaşan duyguların, düşüncelerin tekini bile dışa vurmuyordu yansımam. Belki de en belirgin çocukluk anım, yüksek seslerle saldırganlıktan duyduğum korkuydu. Tartışmalardan, olaylardan nefret ederdim. Yetişkin yaşamımda uzun süre onlardan kaçınmayı başarmıştım. İlişkilerimin hiçbirinde bağırıp çağırmalar olmamıştı; bütün anlaşmazlıklar benim yöntemimle ele alınıyordu; kinaye, alay, soğukluk, somurtma ve sessizlik. Ancak Linda yaşamıma gelince bu durum değişti. Hem de ne değişme. Korkuyordum. Mantığa dayalı bir korku değildi bu, sonuçta fiziksel gücüm ondan fazlaydı elbette, ayrıca ilişki dengesi bakımından onun bana duyduğu ihtiyaç, benim ona duyduğumdan büyüktü, başka bir deyişle benim yalnız kalmakla ilgili bir sorunum yoktu, yalnızlık benim için yalnızca bir seçenek değil, çekici bir seçenekti, öte yandan Linda başka her şeyden çok yalnızlıktan korkardı; bununla birlikte, daha güçlü bir konumda olsam da, bana söylenmeye başladığında korkuyordum. Çocukluğumda kapıldığım türde bir korkuydu bu. Ah, bundan gurur duymuyorum, ama ne çıkar? Düşünceler veya iradeyle denetleyemiyordum, içimdeydi, derinlere, belki de kişiliğimin temellerine işlemişti. Ama Linda'nın bütün bunlardan haberi bile yoktu. Korktuğum belli olmuyordu. Kendimi savunurken sesim

çatlar, ağlamanın kıyısına gelirdim, ama onun açısından bu en basit hâliyle öfke olarak görülüyor olabilirdi. Hayır, düşündüm de, bir şekilde anlıyor olmalıydı. Ama benim açımdan bu deneyimin korkunçluğunu tam anladığını sanmıyorum.

Sanırım ben de bundan bir şeyler öğrenmiştim. Rus'a yaptığım gibi birine bağırmak, bir yıl öncesine kadar aklımın köşesinden bile geçmezdi. Elbette bu durumda bir barışma söz konusu değildi. Artık tek olasılık durumun daha da kötüye gitmesiydi.

Ne olmuş peki?

Dört mavi Ikea çantası dolu kirli çamaşırı alıp koridora çıkardım, onları büsbütün unutmuştum. Ayakkabılarımı giydim, bodruma gidip çamaşır yıkayacağımı söyledim, bağırarak. Linda kapıya geldi.

"Şimdi yapman şart mı?" diye sordu. "Gelmelerine az kaldı. Daha yemek pişirmeye başlamadık bile..."

"Saat daha dört buçuk," dedim. "Üstelik perşembeye dek başka çamaşır saatimiz yok."

"Tamam," dedi. "Aramızda sorun yok, değil mi?"

"Elbette yok," diye karşılık verdim.

Yanıma geldi, öpüştük.

"Seni sevdiğimi biliyorsun," dedi.

Vanja salondan emekleyerek çıktı. Linda'nın pantolonuna tutunup ayağa kalktı.

"Merhaba, bize katılmak ister misin?" dedim, onu kaldırarak. Kafasını bizim aramıza yerleştirdi. Linda güldü.

"Güzel," dedim. "Gidip makineyi çalıştırayım."

Ellerimde ikişer torbayla merdivenlerden indim. Sağı solu belli olmayan komşunun şimdi bir de incindiğini düşününce hissettiğim huzursuzluğu aklımdan çıkardım. En kötü ne olabilirdi? Elinde bıçakla bana saldıracak değildi. Gizlice intikam almak; onun yöntemi buydu.

Basamaklar boştu, koridor boştu, çamaşır odası boştu. Işığı yaktım, çamaşırları kırk derecelik renkliler, altmış derecelik renkliler, kırk derecelik beyazlar ve altmış derecelik beyazlar olarak dört yığına ayırdım, bunlardan ikisini iki büyük makineye tıktım, kontrol panelinde açılan göze deterjan doldurdum ve makineleri çalıştırdım.

Yukarı çıktığımda Linda müzik açmıştı; benim sanatçıya karşı ilgimi kaybettikten sonra çıkardığı Tom Waits CD'lerinden biriydi bu, Tom Waits'e benzemesi haricinde, hakkında bir bilgim yoktu. Linda bir keresinde, Stockholm'deki bir gösteri için bazı Waits metinlerini yeniden işlemişti, yaptığı şeyin o güne dek yaptığı en doyurucu ve eğlenceli işlerden biri olduğunu söylemişti; Waits'in müziğiyle hâlâ yoğun ve oldukça yakın bir ilişkisi vardı.

Mutfaktan kadehleri, çatal bıçağı ve tabakları getirip masaya koydu. Hâlâ katlı duran bir örtünün yanı sıra kırışık peçeteler de vardı masada.

"Bence ütülememiz gerek, ne dersin?" diye sordu.

"Evet, örtü sereceksek ütülemek lazım. Sen ütüleyebilir misin? Ben de yemeği hazırlamaya başlarım."

"Tamam."

Linda dolaptan ütü masasını getirirken ben mutfağa gidip malzemeleri çıkardım. Ocağa koyduğum dökme demir tencerenin altını yaktım, içine biraz yağ koydum; bir sarımsağı soyup doğradım, Linda mutfak lavabosunun altındaki sprey şişesini almaya geldi. İçinde su var mı görebilmek için birkaç kez salladı.

"Tarife bakmadan mı pişiriyorsun?" diye sordu.

"Ezberledim artık," dedim. "Kaç kez yaptık bu yemeği şimdiye kadar? Yirmi mi?"

"Ama onlar daha önce yemedi," dedi.

"Yok yemediler," dedim, kesme tahtasını tencerenin üzerine getirip minik sarımsak küplerini içine kaydırdım, o sırada Linda da salona gitti.

Dışarısı artık sessizleşmişti, ama kar sürüyordu. İki gün sonra ofise döneceğimi düşününce sevinçle ürperdim. Belki Ingrid, Vanja'yı haftada iki değil, üç kez alabilirdi. Yaşamdan daha fazlasını beklemiyordum gerçekten. Huzur istiyordum, ve yazmak istiyordum.

Fredrik, Linda'nın arkadaşları arasında en eskisiydi. On altı yaşında Kraliyet Drama Tiyatrosu'nun gardırobunda çalışırken tanışmışlar, o zamandan beri de bağlantıyı koparmamışlardı. Fredrik çoğunlukla reklamlarla uğraşan ve ilk büyük filmini yapmayı

bekleyen bir yönetmendi. Müşterileri büyük markalardı, reklamları sürekli televizyonda dönüyordu, bu yüzden işinde iyi olduğunu, sağlam para kazandığını varsaymıştım. Senaryosunu Linda'nın yazdığı üç kısa metrajlı filmden başka bir de orta metrajlı filmi vardı. Birbirine yakın gözleri mavi, saçları sarıydı. Kafası büyük, bedeni zayıftı ve çekingen, üstelik belirsiz denebilecek bir kişiliği vardı, bu yüzden onun karşısında nerede durduğunu şaşırıyordu insan. Kahkaha atmak yerine kıkırdıyordu, iyi huyluydu, bu iki durum kişiyi onunla ilgili acele karar almaya itebiliyordu. İyi huyluluğu derinlik ya da ağırbaşlılığı gizlemekten çok yalnızca üstü kapalılık gibi görünüyordu. Fredrik'te bir yan vardı, neydi, bilmiyordum, ama oradaydı, belki bir gün olağanüstü bir film olarak kendisini gösterecekti bu, belki göstermeyecekti; merak ediyordum. Akıllı ve cesurdu, kaybedecek pek bir şeyi olmadığını yıllar önce anlamıştı. En azından ben onun karakterini böyle okuyordum. Linda onun rejisör olarak en güçlü yanının, oyuncularla başa çıkabilmesi, en iyi performansı gösterebilmeleri için gerekenleri onlara verebilmesi olduğunu söylemişti, ben de Fredrik'i görünce bu yanına tanık oldum, tanıştığı herkesi öven, arkadaş canlısı biriydi, masum görünüşü kişiye kendisini güçlü hissettirirken, doğasının hesapçı yanı, böyle yaparak sağladığı yararları nasıl kullanacağını çok iyi biliyordu. Oyuncular rollerini onunla tartışmalı, derine inmeliydi elbette; ama bütünü görmelerine izin yoktu, gerçek anlamın nerede yattığını ondan başkası bilmiyordu.

Fredrik'i beğeniyordum, ama onunla konuşamıyor, baş başa bırakıldığımız durumlardan kaçınmaya çalışıyordum. Anladığım kadarıyla o da aynısını yapıyordu.

Sevgilisi Karin'i pek tanımıyordum. Linda'yla aynı okula, Sahne Sanatları Enstitüsü'ne girmişti, ama o senaryo yazarlığı bölümündeydi. Ben de yazdığıma göre onun işinden anlamalıydım; ama her türden gerilim, karakter gelişimi, kurgu, alt kurgu, sunuş ve dönüm noktasıyla senaryo yazarlığının zanaat yönü çok baskındı, bu bağlamda pek katkıda bulunamayacağımı varsaydığımdan kibar ilgiden daha fazlasını göstermemiştim. Karin siyah saçlıydı, kahverengi gözleri ufak, beyaz yüzü de dardı. Tavırları biraz iş kadını gibiydi, bu da Fredrik'in daha uçarı, çocuksu

karakterine iyi uyuyordu. Bir çocukları vardı ve bir tane daha bekliyorlardı. Bizden farklı olarak her şey kontrolleri altındaydı, evlerinde düzen vardı, çocuklarıyla dışarı çıkıyor, ilginç etkinlikler düzenliyorlardı. Onlar bize geldikten ya da biz onlara gittikten sonra, genellikle Linda'yla bunu konuşurduk: Onlar için böylesi kolay görünen bir şey nasıl oluyor da bizim kapasitemizi büsbütün aşabiliyordu?

Çift olarak arkadaşlık kurabilmemizi sağlayan pek çok etken vardı: Aynı yaştaydık, aynı alanlarda çalışıyorduk, aynı kültüre aittik ve herkesin çocuğu vardı. Ama hep bir parça eksikti, sanki aramızda küçük bir uçurum vardı, sohbet her zaman biraz zorlamaydı, doğru tınıyı bir türlü tutturamıyorduk. Bunu başardığımız ender durumlar herkesi sevindiriyor, rahatlatıyordu. İşlerin yolunda gitmemesinin büyük bir nedeni bendim: Benim engin sessizliklerim, durgunluğum ve bir söz ettiğimde üzerime çöken hafif huzursuzluk. Bu akşam da aşağı yukarı böyle geçti. Altıyı birkaç dakika geçe geldiler, hoşbeş ettikten sonra Fredrik'le ben birer cin tonik içtik, hep birlikte yemek yedik, çeşitli konularda birbirimize sorular yönelttik, şunu bunu sorduk ve bir kez daha bu duruma bizden, en azından benden, ne kadar daha iyi uyum sağladıkları ortaya çıktı. Girişkenlik, durup dururken başımdan geçen bir olaydan ya da bir düşüncemden söz açıp konuşmaları yönlendirmek beni aşıyordu. Linda da çok sık yapmazdı bunu, onun stratejisi bir soru sormak ve konuyu yönlendirmeyi onlara bırakmaktı, ama bazen kendisini çok iyi ve güvenli hisseder, benim asla başaramadığım bir rahatlıkla sahneye çıkardı. Bunu yaptığında akşam çok iyi geçerdi; oyuna kafa yormayan oyuncuların sayısı üçe çıkardı.

Yemekleri övdüler, masayı topladım, kahve koydum, Karin'le Fredrik çocuklarını, Vanja'nın uyuduğu karyolanın yanına yatırırken tatlı için masayı hazırladım.

"Bu arada Noel'den önce senin eski ev Norveç televizyonundaydı," dedim. Oğulları uykuya dalınca masaya gelmiş, tabaklarına dondurma ve sıcak yabanmersini doldurmuşlardı.

Eski evi dediğim benim ofisimdi, Fredrik'ten kiraladığım tek odası, tuvaleti ve küçük mutfağı bulunan daireydi.

"Öyle mi?" diye sordu.

"Aktuelt'in Norveç versiyonu olan *Dagsrevyen* benimle röportaj yaptı. Önce burada yapmak istediler. Hayır dedim elbette. O sırada Vanja'ya baktığımı duyunca beni onunla görüntülemek istediler. Yine hayır dedim elbette. Israr ettiler. Bebeği çekmeleri gerekmiyormuş, puset yetermiş. Röportaj başlamadan önce arabayı kentte dolaştırıp Vanja'yı Linda'ya verebilir miymişim? Ne diyebilirdim?"

"Hayır, örneğin?" dedi Fredrik.

"Ama onlara bir şey vermem gerekiyordu. Bir kafe ya da ona benzer bir yerde yapmayı kesinlikle reddetmişlerdi. Bir şeyle ilgili olması gerekiyormuş. Bu yüzden röportaj senin ofiste yapıldı, ayrıca Gamla Stan'da dolaşıp Vanja için bir melek figürü aramam gerekti. Aptallıkları göz yaşartıcıydı. Ama bu işler böyle işte. Gösterecek bir şey gerekiyor onlara."

"Sonu iyi oldu ama," dedi Linda.

"Hayır, iyi olmadı," dedim. "Öte yandan nasıl daha iyi olabilirdi, onu da aklım almıyor. O koşullarda."

"Norveç'te önemli birisin, öyle mi?" diye sordu Fredrik, bilgiç bir havayla.

"Yok, yok," dedim. "Bir ödüle aday gösterildiğim için yalnızca."

"Hıı," dedi. Ardından güldü. "Takılıyordum yalnızca. Ama doğrusu bir İsveç dergisinde romanından bir alıntı okudum. Çok sürükleyiciydi."

Gülümsedim.

Benim açtığım konu az buçuk kendini beğenmişliğe doğru kayınca, dikkatleri başka yere çekmek için ayağa kalktım:

"Az kalsın unutuyordum. Bu akşam için küçük bir şişe konyak almıştık. İster misin?" Fredrik yanıt vermeden önce mutfağın yolunu tutmuştum bile. Döndüğümde konuşma alkol ve emzirme konusuna yoğunlaşmıştı, doktorun biri Linda'ya bunun sorun olmadığını söylemişti, kararında içildiğinde en azından, ama İsveç sağlık otoriteleri büsbütün kesmeyi önerdiğinden Linda riske girmiyordu. Fetüsle annenin doğrudan kanla bağlantılı olduğu gebelikte tüketilen alkolle, emzirme sırasında tüketilen alkol ayrıydı.

Oradan konu çabucak genel olarak hamileliğe, daha sonra da doğuma kaydı. Arada sırada bir söz etmek, küçük bir katkıda bulunmak dışında çoğunlukla sessizce dinledim. Doğum, kadınlar için önemli ve hassas bir konuşma konusuydu, gizlice övünülen pek çok yanı olabiliyordu, erkek olarak tek seçenek uzak durmaktı. Bir görüş bildirmekten kaçınmak. Fredrik'le ben öyle yaptık. Sezaryen konusu açılana dek. Artık kendimi dizginleyemedim.

"Sezaryenin doğuma alternatif diye gösterilmesi çok saçma," dedim. "Sağlık nedenleri varsa anlarım. Ama tıbbi bir gerekçe yokken, anne de sağlam ve sağlıklıysa niye bebeği çıkarmak için karnı kesip açasın? Televizyonda bir operasyon izlemiştim, çok korkunçtu: Bebek bir an karında duruyor, bir an sonra ışığa çıkarılıyor. Çocuk için korkunç bir sarsıntı olmalı. Ayrıca anne için de. Doğum bir süreç, yavaş bir süreç. Bebekle anneyi hazırlamak için var. Bu biçimde gerçekleşmesinin bir nedeni olduğundan, bunun bir anlam taşıdığından bir saniye bile kuşku duymadım. Ama sezaryenle bütün bu süreç iptal ediliyor, çocuğun içinde harekete geçen, bizim denetimimiz dışında gerçekleşen her şey durduruluyor; çünkü karın kesip bebeği çıkarmak daha kolay. Bir ruh hastalığı, bana sorarsanız."

Sessizlik. Neşemiz kaçmıştı. Linda utanmış görünüyordu. Bilmeksizin çizgiyi aştığımı anladım. Durumun kurtarılması gerekiyordu, ama nerede yanlış yaptığımı bilmediğim için bunu ben yapamazdım. Fredrik yaptı.

"Tutucu, gerçek bir Norveçli!" dedi gülümseyerek. "Bu yetmezmiş gibi bir yazar. Selam sana Hamsun!"

Şaşkınlıkla ona baktım. Bana göz kırpıp yine gülümsedi. Akşamın geri kalanında bana Hamsun dedi. Hey, Hamsun, kahve kaldı mı, diyordu örneğin. Ya da: Sen ne dersin, Hamsun? Taşraya mı taşınalım, kentlerde mi kalalım?

Bu konuyu sık sık tartışıyorduk, Stockholm'den taşınmayı, Norveç'in güney ya da batı kıyısındaki adalardan birine yerleşmeyi düşünüyorduk; ayrıca Fredrik'le Karin de bu düşünceyi kafalarında evirip çeviriyorlardı, özellikle Fredrik, ormanın ortasında bir çiftlikte yaşamanın romantik düşüncelerine kapılıyordu; internette buldukları satılık yerleri arada sırada bize de gösteriyorlardı.

Ama sonundaki Hamsun lafı, taşınma isteğimize birdenbire yepyeni bir anlam yüklemişti. Bunun tek nedeni de çocuk dünyaya getirmek için en iyi yöntemin sezaryen olmadığını söylememdi.

Nasıl olmuştu bu?

Güzel bir akşam geçirdiklerini coşkuyla dile getirip bunu bir daha yapmamız gerektiğini pek çok kez söyledikten sonra gittiler, ben masayı toplayıp bulaşık makinesini çalıştırdım, Linda'yla Vanja yatak odasında uyurken biraz daha oturdum. İçki alışkanlığımı yitirmiştim, konyağın sıcak bir alev gibi düşüncelerimi ısıttığını, onlara bir umursamazlık pırıltısı verdiğini hissedebiliyordum. Ama sarhoş değildim. Yarım saat boyunca, özel bir şey düşünmeden kanepede kımıldamadan oturduktan sonra mutfağa gittim, birkaç bardak su içtim, bir elma alıp bilgisayarın başına oturdum. Bilgisayar çalışınca Google Earth'ü açtım. Yerküreyi yavaşça döndürdüm, Güney Amerika'nın ucunu buldum, usulca yukarı çıktım, bir fiyordun kara parçasını kestiğini çok uzaktan görünce haritayı yaklaştırdım. Bir vadiden nehir akıyordu, kıvrımlı dağlar kıyıda keskince yükseliyordu, öteki tarafta ırmak, sulak topraklar gibi görünen alana yayılıyordu. Daha ileride, fiyordun kenarında Rio Gallegos kenti vardı. Onu bloklara bölen sokaklar kıvrım kıvrımdı. Arabaların boylarından binaların alçak olduğu sonucunu çıkardım. Çoğu düz çatılıydı. Geniş sokaklar, alçak binalar, düz çatılar: Eyalet merkezi. Denize yaklaştıkça konutlar seyreliyordu. Limanlar dışında kumsallar ıssızdı. Haritayı yeniden uzaklaştırınca kıyı boyunca irili ufaklı sığ su alanlarının yeşil pırıltısını gördüm, derin yerler lacivertti. Deniz yüzeyinin üzerinde bulutlar asılıydı. Patagonya olması gereken bu ıssız bölgenin kıyısı boyunca ilerledim, Puerto Deseado adındaki kente geldim. Küçük bir yerdi; neredeyse çölü andıran bir sarılıktaydı. Hiç kimse yaşamıyormuş gibi görünen kentin ortasında bir dağ, kurumuşa benzeyen iki de göl vardı. Denizde devasa tankerlerin yanı sıra uzanan iskeleleriyle bir rafineri göze çarpıyordu. Kenti çevreleyen alanlar bitki örtüsü ve yapılaşmadan yoksun tepelerden, kıvrılarak içeri uzanan dar yollardan, birkaç gölden, ırmaklı bir-iki vadiden, ağaçlardan ve evlerden oluşuyordu. İlerleyip görüntüyü yeniden yaklaştırdım, Montevideo'nun karşısındaki

Rio Plata'da yer alan Buenos Aires'e geldim, kıyıda bir yer seçip havalimanına odaklandım. Beyaz kuş sürülerini andıran uçaklar terminale yakın duruyordu, havalimanı denize bir taş atımı uzaklıktaydı, kıyı boyunca ağaçlı bir yol uzanıyordu. Yolu izleyince bir parkın ortasında üç devasa yüzme havuzu gibi görünen bir yapı çıktı karşıma. Ne olabilirdi? Biraz daha yaklaştım. Aha! Bir su parkı! İleride, yolun karşısındaki büyük açıklıkta Estadion River Plate'in yer aldığını biliyordum. Çarpıcı büyüklükteydi, sahayı çevreleyen koşu parkurundan sonra, izleyici bölümüne gelmeden önce, yarım daire biçiminde iki büyük alan daha vardı. 1978'de burada oynanan, Hollanda'yla Arjantin arasındaki Dünya Kupası Finali, televizyonla ilgili ilk anılarımdandı. Bütün o beyaz konfetiler, büyük kalabalık, yeşil çimlerin üzerinde Arjantin'in mavi-beyaz çizgili, Hollanda'nın turuncu formaları. Art arda iki final kaybeden Hollanda. Ardından yine kentten uzaklaştım, ileride bulduğum bir ırmağı, yatağı boyunca izledim. İki yaka da ağır sanayi bölgesiydi, vinçli liman alanları, büyük gemiler vardı; nehrin üzerinden hem kara yolu hem de demir yolu köprüleri geçiyordu. Burada da pek çok futbol sahası vardı. Nehir, kent merkezine yaklaştıkça daha çok kişisel kullanıma yönelik tekneler göze çarpıyordu. Buranın arkasında rengârenk ahşap yapılarla dolu olduğunu bildiğim La Boca bölgesi vardı. Aşağıda sekiz şeritli bir otoyol, ırmağın üzerinden geçiyordu, ben de onu izledim. Liman boyunca bir süre gidiyordu. İki yakada da büyük mavnalar vardı. Yaklaşık on sokak ileride parkları, anıtları ve görkemli yapılarıyla kent merkezi yer alıyordu. Teatro Cervantes'in olması gereken yerde görüntüyü yaklaştırdım, ama çözünürlük çok düşüktü, her şey kenarsız grilere, yeşillere dönüşünce bilgisayarı kapattım, mutfağa uğrayıp son bir bardak daha su içtikten sonra yatak odasına gidip Linda'nın yanına uzandım.

Ertesi sabah Linda'nın annesinin oturduğu Gnesta'ya giden banliyö trenine binmek için istasyona gittik. Sokaklarla çatılar aşağı yukarı beş santimetrelik bir karla örtülüydü. Işıkların yer yer parladığı gökyüzü kurşun grisiydi. Pazar sabahı olduğundan ortalıkta pek insan yoktu. Partiden eve dönen biri, köpeğini gezdiren bir

ihtiyar ve istasyona yaklaşınca çantasını sürükleyen bir yolcu adayı. Platformda çenesini göğsüne dayamış uyuyan bir genç vardı. Arkasında bir karga, çöp kutusunu eşeliyordu. Daha ileride bir tren, platformda durmadan geçti. Tepemizdeki elektronik tabelada yaşam belirtisi yoktu. Linda platformun kenarında aşağı yukarı yürüyüp duruyordu; otuzuncu yaş günü için ona Londra'dan aldığım diz boyu beyaz paltosunu, beyaz yün şapkasını giymişti ve Noel'de verdiğim, ona çok yakışsa da beğenmediği, gül işlemeli beyaz atkısını dolamıştı boynuna. Desen de renk de onun kadar romantikti, beyaz her zaman çok yakışırdı ona. Soğuk yanaklarını kızartmış, gözlerini nemlendirip parlatmıştı. Birkaç kez el çırpıp durduğu yerde koştu. Yürüyen merdivenden, iki yanında birer tekerlekli valizle, ellilerinde şişman bir kadın indi. Arkasında on altı yaşlarında, koyu renk giysiler içinde bir kız vardı; gözlerine siyah maskara sürmüş, siyah eldivenlerle siyah şapka takmıştı, uzun saçları sarıydı. Platformun kenarında yan yana durdular. Aralarında benzerlik kurmak zorsa da anne kız olmalıydılar.

"Pu huu pu huu!" dedi Vanja, sallana sallana yürüyen iki güvercini göstererek. Ona okuduğumuz kitaplardan birindeki baykuşu taklit etmeyi öğrenmişti, onun gözünde artık bütün kuşlar bu sesi çıkarıyordu.

Ne kadar küçük hatlı bir yüzü var, diye düşündüm. Küçücük gözler, küçücük burun, küçücük ağız. Kendisi küçük olduğundan değil, her zaman küçük hatlı bir yüzü olacağı belli. Özellikle Linda'yla yan yana durduklarında. Doğrudan, apaçık bir benzerlik yoktu aralarında, ama kan bağı belli oluyordu, özellikle yüz hatlarının oranında. Linda'nın da küçük gözleri, küçük burnu ve küçük ağzı vardı. Gözlerinin rengi ve badem biçiminde üst bölümleri dışında benim yüz hatlarımın izi bile yoktu Vanja'da. Ama arada sırada tanıdığım ifadeler beliriyordu yüzünde, Yngve'nin ifadeleri, birlikte büyürken onda görürdüm bunları.

"Evet, iki güvercin," dedim, önünde diz çökerek. Beklenti dolu gözlerini bana dikti. Deri şapkasının siperini kaldırıp kulağına fısıldadım. Güldü. O sırada tepemizdeki tabela çalışmaya başladı. Gnesta, ikinci peron, üç dakika.

"Uyuyası varmış gibi görünmüyor," dedim.

"Yok," dedi Linda. "Daha erken."

Arabasında olmadığı, hareket etmediği sürece, kımıldamadan, eli kolu bağlı oturmak Vanja'nın en sevmediği şeylerden biriydi, bu yüzden, bir saat süren Gnesta yolculuklarında onu sürekli oyalamamız gerekiyordu. Bir kitap, bir oyun ya da bir kutu kuru üzümle onun dikkatini yarım saatten fazla çekemediğimizde koridorda ileri geri yürütüyor, pencereye ya da cam kapıya götürüyorduk. Kalabalık değilse bu çok sorun olmuyordu, elbette benim gibi gazete okumayı planlamamışsanız, dünden kalan bütün yığın çantamdaydı; öte yandan işe gidiş-işten dönüş saatlerinde vagonlar tıklım tıklımken kötü olabiliyordu ve bir saat boyunca ağlayan yorgun bir bebekle adım atamaz durumda kalmak yıpratıcı bir deneyimdi. Bu yolculuğu sık sık yapıyorduk. Linda'nın annesi Vanja'ya bakabiliyor, biz de birkaç saat baş başa kalabiliyorduk, ama tek nedeni bu değildi, oraya gitmeyi seviyorduk, en azından ben çok seviyordum. Çiftlikler, otlayan hayvanlar, geniş ormanlar, küçük çakıllı yollar, göller, temiz hava. Yoğun karanlık gece, yıldızlı gökyüzü ve salt sessizlik.

Tren usulca perona yanaştı, vagona girip kapının yanındaki koltuklara oturduk, burada puset için yer vardı; tren tüneli geçip Slussen Köprüsü'ne doğru ilerlerken dışarıyı seyredebilsin diye Vanja'yı koltukta ayağa kaldırdım, ellerini pencereye dayadı. Buz tutmuş, karla kaplanmış su, evlerin sarısına, kızılımsı kahverengisine ve kar tutmamış Mariaberget yamaçlarının dik karanlığına karşı bembeyaz parlıyordu. Doğu yönündeki bulutlarda altın gibi bir pırıltı vardı, arkalarındaki güneş içlerinden parlıyor gibiydi. Söder'de girdiğimiz tünelden çıktığımızda suyun üzerinde, karşı yakaya uzanan yüksekçe bir köprüdeydik; ilkin birbiri ardına yüksek binalarla dolu banliyö merkezleri geçtik, ardından konut alanları ve villa bölgelerine ulaştık, sonunda yapıların doğaya oranı tersine döndü ve köyler engin orman ve göllerin arasında küçük birimler gibi görünmeye başladı.

Beyaz, gri, siyah ve yalıtılmış koyu yeşil parçalar, içinden geçip gittiğimiz manzaranın renkleriydi bunlar. Geçen yaz buraya her gün geliyordum. Haziran'ın son iki haftasında Ingrid ve Vidar'da kalmıştık, ben yazmak için Gnesta'yla Stockholm arasında gidip

geliyordum. Kusursuz bir yaşamdı. Altıda kalkıyor, bir dilim ekmekle kahvaltı ediyor, ön kapının şimdiden güneşte ısınmış basamaklarında, ormanın kıyısına dek uzanan çayır manzarasına karşı sigaramla kahvemi içiyor, ardından sırt çantamda Ingrid'nin yaptığı sandviçlerle bisiklete binip istasyona gidiyor, trende kitap okuyor, ofise yürüyor, yazıyor, saat altı sularında parlak güneşe doymuş ormanı geçip geri geliyor, tarlaların arasından bisikletle küçük eve, beni bekleyen akşam yemeğine dönüyor, Linda'yla akşam gölde yüzdükten sonra dışarıda oturup kitap okuyor, erkenden yatağa giriyordum.

Bir gün tren yolu kıyısında orman yangını çıkmıştı. Bu da çok olağanüstü görünüyordu. Bütün yamacı saran alevler trene yalnızca birkaç metre uzaklıktaydı. Ağaçların bazıları büsbütün tutuşmuştu, bazı ağaçların gövdelerini alevler yalıyordu. Turuncu diller yeri, çalıları, otları yalayıp geçiyordu; her şey yine o aynı yaz güneşiyle apaydınlıktı ve açık mavi gökyüzüne karşı, bütün olan biten saydamlaşmış gibiydi.

Ah, içimi doldurup taşırmıştı bu, çok görkemliydi, sanki dünya açılıyordu önümde.

Tren Gnesta İstasyonu'na yanaşırken Vidar yan taraftaki park yerinde duran arabasından indi, sonrasında biz ona doğru yürürken dudaklarında uçuşan bir gülümsemeyle bizi bekliyordu. Yetmiş küsur yaşındaydı, saçlarıyla sakalları bembeyazdı, biraz kamburu çıkmışsa da çakı gibiydi, çoğunlukla dışarıda geçirilmiş bir ömrün sonucunda bronzlaşmış teni ve keskin, zeki ama biraz çekingen, mavi gözleri bunu kanıtlıyordu. Linda'nın bana anlattığı azıcık şey ve kendi çıkarımlarım dışında Vidar'ın ömrünü nasıl geçirdiği konusunda neredeyse hiçbir bilgim yoktu. Bir hafta sonu boyunca pek çok konudan konuşsa da kendisinden söz ettiği enderdi. Finlandiya'da büyümüştü, orada ailesi vardı, ama İsveççeyi aksansız konuşuyordu. Otoriterliğine karşın baskın biri değildi, insanlarla kaynaşmayı seviyordu. Çok okuyordu, gazetelerin başından girip sonundan çıkıyordu, ayrıca edebiyat konusunda şaşırtıcı derinlikte bir bilgisi vardı. Belki de yaşının kendini en çok gösterdiği yer, azimle savunduğu bakış açılarıydı; gördüğüm kadarıyla

bunların sayısı çok değildi, ama oldukça geniş bir alan kapladıklarını anlamıştım. Kişiliğin bu yönleri beni etkilemiyordu, ama ayrım yapmadığı Ingrid'yle Linda'yı ve Linda'nın erkek kardeşini etkiliyordu. Sanırım bunun bir nedeni ailede yeni olmamdı, bir nedeni de onu dinlemeyi sevmem, söylediklerine gerçekten ilgi duymamdı. Konuşmalarımızın tek yönlülüğü, benim katkılarımın sorulardan ve sayısız "Evet," "Ah, evet," "Gerçekten mi?" "Hım," "Anlıyorum," "Çok ilginç," gibi kısa karşılıklardan öteye geçmemesi bana çok doğal geliyordu; çünkü eşit değildik, onun yaşı benimkinin iki katıydı, ardında uzun bir ömür vardı. Linda bunu pek anlamıyordu. Kendi kendime sonlandıramayacak kadar kibarlık gösterdiğim sıkıcı bir konuşmadan kurtarılmam gerektiğine inandığı için bana seslenmelerinin ya da beni götürmeye gelmelerinin sayısı az değildi. Arada sırada durum gerçekten böyle de olabiliyordu, ama çoğunlukla ilgim içtendi.

"Merhaba Vidar," dedi Linda, puseti arabanın arkasına iterek.

"Merhaba," dedi. "Sizi burada görmek ne güzel."

Linda Vanja'yı dışarı çıkardı, ben puseti katlayıp Vidar'ın açtığı bagaja yerleştirdim.

"Sıra çocuk koltuğunda," dedim, bebek koltuğunu arka kapıdan sokup emniyet kemeriyle tutturdum, Vanja'yı yerine oturttum.

Vidar başka pek çok yaşlı adam gibi araba kullanıyordu, önünü iyi görebilmek için cama birkaç santimetre daha yaklaşmak elzemmiş gibi direksiyonun üzerine eğilmişti. Gündüzleri iyi bir şofördü, o yılın baharında örneğin, yazlık evinin bulunduğu Idö'ye giderken dört saat boyunca onun arabasındaydık, ama yollara karanlık çöktüğünde kendimi pek güvende hissetmiyordum. Daha birkaç hafta önce, çakıl yolun kıyısında yürüyen komşulardan birini ezecektik az kalsın. Adamı uzaktan görmüştüm, Vidar'ın da gördüğünü, birkaç metre kala direksiyonu kıracağı için yön değiştirmediğini varsaymıştım. Ama durum böyle değildi, onu görmemişti; benim haykırışım ve komşunun çabuk davranıp çalılara atlamasının birleşimi sonucu, kazanın önüne geçmiştik.

İstasyonun otoparkından çıkıp ana yola döndük, Gnesta'daki tek ana yol buydu.

"Her şey yolunda mı?" diye sordu Vidar.

"Evet," dedim. "Yakınacak bir durum yok."

"Dün gece dehşetli bir hava vardı. "Pek çok ağaç yıkıldı. Evde elektrikler kesildi. Ama sanırım sabah onarmışlardır. Şehir nasıldı?"

"Orada da biraz rüzgâr esiyordu," dedim.

Sola dönüp küçük köprüyü geçerek devasa tarlaya geldik, beyaz saman balyaları hâlâ yol kenarında yığılıydı. Bir kilometre sonra yeniden döndük, ormandan geçen çakıl yolda ilerledik, ağaçların çoğu yaprak döken türdendi, bir yanımızda, ağaç gövdelerinin arasından bir gölü andıran, çıplak kayalar ve böğürtlen çalılarıyla çevrili bir çayır görünüyordu. Uzun boynuzlu, yapılı büyükbaş hayvanlar yıl boyunca burada otluyordu. Yüz metre ileride Ingrid'yle Vidar'ın evine giden çimen kaplı patika vardı, ana yolsa birkaç kilometre boyunca ilerliyor, sonunda ormanın ortasında bir çayırlıkta son buluyordu.

Geldiğimizde Ingrid evin önünde bizi bekliyordu. Araba durur durmaz koşup geldi, Vanja'nın tarafındaki arka kapıyı açtı.

"Ah, benim canım!" dedi, ellerini göğsüne koyup. "Seni görmeyi nasıl da iple çekiyordum!"

"Kucağına al istersen," dedi Linda, öbür taraftaki kapıyı açarak. Ingrid, Vanja'yı kucağına aldı, görebilmek için biraz kendinden uzaklaştırdı, ardından sıkıca kucakladı, bu sırada ben, bagajdan puseti indirdim, yeniden kurup ön kapıya doğru sürdüm.

"Açsınız herhâlde," dedi Ingrid. "Öğle yemeği hazır."

Ev küçük ve eskiydi. Geniş bir çayırlığa bakan ön cephesi dışında tamamı ormanla çevriliydi. Akşamları ve şafak vakitlerinde karşıdaki ormandan gelen geyikler burada oynaşırdı. Koşturan tilkilerle zıplayıp duran tavşanlar da görmüştüm. Eskiden bir çiftlik olan ev hâlâ bunun izlerini taşıyordu: Yapıyı oluşturan iki odaya mutfak ve banyo eklenmişse bile Ingrid'yle Vidar'ın oturacak pek fazla metrekaresi yoktu. Salon karanlık ve sıkış tepişti, arkadaki yatak odasındaysa iki gömme yatak ve duvardaki birkaç kitap rafından başka bir şeye yer kaldığı söylenemezdi. Ayrıca evin biraz arkasında bir toprak ambar, iki yatağı ve televizyonuyla yeni yapılmış bir kulübe, en yukarıda da aynı zamanda odunluk işlevi gören atölye vardı. Biz kalmaya gelince Vidar'la Ingrid kulübeye taşınır, akşamları bütün evi bize bırakırlardı. Buraya

gelmeyi, eski ve kaba ağaç direklerin yanındaki yatağa uzanıp tavandaki pencereden yıldızlı gökyüzüne bakmayı, karanlığa ve sessizliğe gömülmeyi çok seviyordum. Buraya son geldiğimizde Calvino'nun *Ağaca Tüneyen Baron*'unu okumuştum, önceki seferde Wijkmark'ın *Dressinen*'ini; bu okuma deneyimlerinin olağanüstü olmasında, kitapların içerikleri kadar çevrenin ve atmosferin de etkisi vardı büyük olasılıkla. Yoksa kendimi içinde bulduğum dünyada bu kitapların yarattığı atmosferik alanın özel bir titreşimi mi vardı? Çünkü Wijkmark'tan önce Bernhard'dan bir roman okumuştum ve içeriği beni aynı şekilde doldurmaktan çok uzaktı. Bernhard'da bana hiçbir alan açılmamış, her şey yansımaların küçük odasına kapatılmıştı; okuduğum en korkutucu ve sarsıcı romanlardan biri olan *Yok Etme*'yi yazmışsa bile benim görmeyi istediğim, gitmeyi istediğim yol o değildi. Kesinlikle hayır, kapalı ve zorunlu olandan elimden geldiğince uzaklaşmak istiyordum. Hölderlin'in bir yerlerde yazdığı gibi: *Hadi açığa gel, dostum!* Ama nasıl, nasıl?

Pencerenin kenarındaki sandalyeye oturdum. Masanın üzerinde, et suyu tenceresinden dumanlar yükseliyordu. Yanında bir sepet ev yapımı küçük ekmek, bir şişe maden suyu ve üç kutu düşük alkollü bira vardı. Vanja'yı masanın köşesindeki bebek koltuğuna yerleştiren Linda bir ekmeği ikiye kesip ona verdikten sonra mikrodalga fırında bebek maması ısıtmaya gitti. Annesi işi devralınca Linda gelip yanıma oturdu. Karşımızdaki sandalyeye oturan Vidar, baş ve işaret parmaklarıyla sakallı çenesini ovuşturuyor, yüzünde küçük bir gülümsemeyle bizi izliyordu.

"Haydi," diye seslendi Ingrid, mutfaktan. "Siz başlayın!"

Linda kolumu okşadı. Vidar başıyla ona tencereyi gösterdi. Linda kâselere çorba doldurmaya başladı. Solgun yeşil pırasa halkaları, turuncu havuç dilimleri, sarı lahana kökleri ve yer yer kırmızı lifler yer yer parlak, mavimsi yüzeylerden oluşan büyük, gri et parçaları. Ete bitişik düz, beyaz kemiklerden bazıları cilalı taş gibi pürüzsüz, bazıları kaba ve gözenekliydi. Hepsi de sıcak yemek suyunun içindeydi; ısı azalır azalmaz yağ katılaşacaktı, ama şimdi bulanık sıvının üzerinde küçük, neredeyse saydam boncuklar ve baloncuklar biçiminde yüzüyordu.

"Her zamanki gibi çok lezzetli," dedim, yanına oturduğu Vanja'nın yemeğini üfleyerek soğutan Ingrid'ye bakarak.

"Sevindim," dedi, benimle kısa bir süre göz göze geldi, ardından plastik kaşığı plastik tabağa daldırıp Vanja'nın her nasılsa bu kez bir kuş yavrusu gibi açtığı ağzına götürdü. Buraya geldiğimizde Vanja'yla ilgili bütün işleri içgüdüsel olarak Ingrid üstlenirdi. Mama, bez değiştirme, giysiler, uyku, temiz hava; her şeyi yapmak istiyordu. Yüksek bir sandalye, çocuk için yemek takımı, biberon, oyunlar ve bir de, geldiğimizde kullanılmaya hazır bekleyen, yedek bir puset satın almıştı; ayrıca dolaplar bebek maması, lapa ve püre kavanozlarıyla doluydu. Bize bir şey gerekirse, örneğin Linda bir elma isterse ya da Vanja'nın ateşinin çıktığından kaygılanırsa, Ingrid bisikletine atlayıp üç kilometre ötedeki dükkâna ya da eczaneye gider, bisikletinin sepetinde elmalar ya da termometre ve ateş düşürücü ilaçla geri dönerdi. Genellikle öğlenleri iki, akşamları üç çeşitten oluşan yemeklerin hazırlığını ve alışverişini biz gelmeden önce yapmış olurdu. Vanja saat altıda uyanınca o da kalkar, ekmek pişirir, öğle yemeğini usulca hazırlamaya girişmeden önce kimi zaman Vanja'yla yürüyüşe çıkardı. Biz dokuzda uyandığımızda taze ekmekler, haşlanmış yumurta, kahve, meyve suyu ve benim sevdiğimi düşündüğü için yaptığı omletten oluşan kahvaltı bizi bekliyor olurdu, ayrıca benim için satın aldığı gazeteyi koyardı önüme her zaman. Her konuda olağanüstü olumlu, olağanüstü anlayışlıydı, ağzından "hayır" sözcüğü çıkmazdı, dünyada bize yardımcı olamayacağı hiçbir sorun yoktu. Buzluğu sonsuz sayıda dondurma kutusu, plastik kovalarla sardalya doluydu, bunlara ek olarak hazırlayıp etiketlediği yemekler vardı: "Köfte sosu, Janssons,[1] etli patates, köfte, biber dolması, krep sarma, kuru bezelye çorbası, kızarmış patatesli kuzu pirzola, Burgonya usulü biftek, somon rosto, peynirli pırasalı turta... Vanja'yla dolaşırken hava biraz serinlemişse büyük olasılıkla bir dükkâna girip ona yeni çizmeler alırdı.

"Annen nasıl?" diye sordu. "İyi mi?"

"Evet, sanırım," dedim. "Yakında tezini bitirecek, anladığım kadarıyla."

1 Patates, soğan, salamura balık, ekmek kırıntısı ve kremayla yapılan geleneksel bir İsveç yemeği.

Peçeteyle çenemdeki çorbayı sildim.

"Ama okumama izin vermiyor," diye ekledim, gülümseyerek.

"Ona saygım büyük," dedi Vidar. "Altmış yaşındakiler arasında üniversitede okumaya yetecek kadar merakı kalmış kişi pek yoktur, bu kesin."

"Sanırım bu konuda karmaşık duyguları var," dedim. "Her zaman yapmak istiyordu ve şimdi kariyeri bitmek üzereyken yapıyor."

"Neyse ne," dedi Ingrid. "Kolay iş değil başardığı. Annen çok sağlam birisi."

Yine gülümsedim. Norveç, İsveç'e onların düşündüğünden daha uzaktı, bir an için annemi İsveç gözleriyle gördüm.

"Evet, öyledir herhâlde," dedim.

"Selamlarımızı ilet," dedi Vidar. "Bu arada ailenin geri kalanını da unutma. Hepsini çok seviyorum."

"Vaftiz törenine gittiğimizden beri ailenden söz ediyor Vidar," dedi Ingrid.

"Gerçek karakterler vardı!" dedi Vidar. "Şair Kjartan. Sıra dışı, ilginç biri. Öbürlerinin, Ålesundlu çocuk psikologlarının adı neydi?"

"Ingunn ve Mård mı?"

"Evet. Çok iyilerdi! Bir de kuzenin Jon Olav'ın babası? Magne miydi adı? Geliştirme Müdürü?"

"Evet, doğru," dedim.

"Otoriter biri," dedi Vidar.

"Öyle," dedim.

"Amcan. Trondheimlı öğretmen. O da çok iyi biri. Babana benziyor mu?"

"Hayır," dedim. "Bence ona en az amcam benzer. Her zaman mesafesini korumuştur, çok akıllıca buluyorum bu davranışını."

Bir duraksama oldu. Çorba höpürtüsü, Vanja'nın bardağını masaya vurması, kahkaha atması.

"Onlar da hâlâ sizden konuşuyor," dedim, Ingrid'ye bakarak. "Özellikle yaptığın yemeklerden!"

"Norveç çok farklı," dedi Linda. "Gerçekten. Özellikle 17 Mayıs Bayramı. Herkes geleneksel giysiler içinde, göğsünde madalyalarla dolaşıyor."

Güldü.

"İlkin ironi yaptıklarını sandım, ama hayır, değildi. Gerçekti. Madalyaları gururla taşıyorlardı. Hiçbir İsveçli bunu yapmaz, orası kesin."

"İsveçliler de gurur duymuyor mu?"

"Evet, duyuyor. Ama dünyada hiçbir İsveçli bunu, kendisine bile, itiraf etmez."

Çorbanın kalanını alabilmek için kâseyi eğdim, pencereden dışarı baktım, gri gökyüzünün altında uzun çayır karlarla örtülüydü, arkadaki ormanın kenarında yaprakları dökülmüş siyah ağaçların oluşturduğu çizgi arada sırada gür ladinlerin yeşiliyle bölünüyordu. Ağaçların büyüdüğü koyu renkli orman toprağı kararıp kurumuş kırık dallarla örtülüydü.

"Henrik Ibsen madalyaları takıntı yapmıştı," dedim. "Alabilmek için birilerinin önünde diz çökmeyeceği madalya yoktu. Aklına gelebilecek her krala ve naibe mektup yazmıştı bunun için. Evinin salonunda bile takıyordu madalyalarını. Madalyalarla dolu küçük göğsüyle dolaşıyordu ortalıkta. Hehehe. Ayrıca fötr şapkasında bir de aynası vardı. Kafede otururken gizlice kendisini seyredebiliyordu."

"Ibsen gerçekten yapmış mı bunları?"

"Evet," dedim. "Aşırı gösterişçiydi. Strindberg'inkinden çok daha çarpıcı bir aşırılık biçimi değil mi bu? Onunkisi yalnızca simya, çılgınlık, absent ve kadınlardan nefret etmekti; bildik sanatçı mitolojisi. Ama Ibsen burjuva gösterişçiliğinin sınırlarını zorluyordu. Strindberg'ten çok daha deliydi."

"Yeri gelmişken," dedi Vidar, "Arne'nin kitabıyla ilgili son haberleri okudunuz mu? Yayıncılar sonunda toplattılar."

"Bunu yapmakta haklıydılar büyük olasılıkla," dedim. "Çok fazla hata vardı."

"Evet, sanırım çoktu," dedi Vidar. "Ama yanlışlarda yayıncılar ona yardımcı olmalıydı. Sonuçta Arne hastaydı. Kendi fantezileri, dilekleriyle gerçek arasına sınır çekemiyordu."

"Sence gerçekten doğruları yazdığına mı inanıyordu?"

"Evet, kuşkusuz. Arne iyi biri. Ama yalan söylemeden yapamıyor. Sonunda kendi öykülerine inanmaya başlıyor."

"Nasıl karşıladı?"

"Bilmiyorum. Bu aralar Arne'yle konuşulacak ilk şey bu değil sonuçta."

"Elbette," dedim, gülümseyerek. Biranın, İsveçlilerin düşük alkollü birasının son yudumunu içtim, küçük ekmeklerden bir tane yiyip sandalyeme yaslandım. Bulaşık yıkama türünden işlere yardım etmeme asla izin verilmeyeceğini bildiğimden öneride bulunmaya bile kalkışmadım.

"Yürüyüşe çıkalım mı?" dedi Linda, bana bakarak. "Vanja'yı uyutabiliriz belki."

"Peki," dedim.

"Kendi başınıza dolaşmak istiyorsanız," dedi Ingrid, "burada benimle kalabilir."

"Yok, sorun değil, teşekkürler. Yanımıza alalım. Gel bakalım küçük orman cini, gidiyoruz," diyen Linda, elini yüzünü yıkamak için Vanja'yı alıp götürdü, ben de üzerimi giyip puseti hazırladım.

Göl yoluna çıktık. Tarlalardan soğuk bir rüzgâr esiyordu. Karşıda oynaşan kargalar, saksağanlar vardı. Onların üstünde, ağaçların arasında inekler, kımıldamadan durmuş, uzaklara bakıyordu. Ağaçlardan bazıları meşeydi, yaşlıydı, sanırım ya on sekizinci yüzyıldan ya da daha eskiden kalmaydı, ben ne anlardım? Onların gerisinde demir yolu vardı ve ne zaman tren geçse etrafa bir gürültü yayılıyordu. Yolun sonunda güzelim bir taş kulübe vardı. Burada yaşlı bir rahip oturuyordu; sol parti genel başkanının babasıydı ve bir Nazi olduğu söyleniyordu. Bu doğru mu değil mi bilmiyordum, ünlü kişilerle ilgili böyle dedikodular hep yapılırdı. Arada sırada kambur, çökmüş adamın ortalıkta dolaştığını görüyordum.

Venedik'teyken yaşlı bir adam görmüştüm, kafası o kadar öne eğikti ki, omuzlarıyla neredeyse aynı hizadaydı. Tek görebildiği ayaklarının dibiydi. Meydanı boydan boya geçmesi âdeta sonsuza dek sürmüştü. Arsenale'de bir koronun prova yaptığı kilisenin yanındaki kafede oturmuş sigara içiyordum, görünce bakışlarımı ondan ayıramadım. Aralık ayı başlarında bir akşamdı. Girişin yanında kollarını göğsünde kavuşturmuş bekleyen üç garsonu saymazsak yaşlı adamla benden başka kimsecikler yoktu ortalıkta.

Çatıların üzerinde bir sis asılıydı. Nemlenmiş parke taşları ve eski taş yapılar lambaların ışığında parlıyordu. Yaşlı adam bir kapının önünde durdu, anahtarını çıkardı, kilidin yerini kabaca görebilmek için bütün bedenini arkaya eğdi. El yordamıyla anahtar deliğini buldu. Kamburu yüzünden beden hareketleri onun değilmiş, yanlışmış gibi görünüyordu; bütün ilgi o yere bakan, kımıltısız kafadaydı, bu nedenle kafa bir tür santrale dönüşmüştü; bütün kararların alındığı, bütün hareketlerin belirlendiği, bedenden bağımsız bir beden bölümü.

Kapıyı açıp içeri girdi. Arkadan bakıldığında kafası yokmuş gibi görünüyordu. Ardından, bana olanaksız gelen, beklenmedik ani bir hareketle kapıyı çarptı.

Ürkütücüydü, çok ürkütücüydü.

Birkaç yüz metre önümüzdeki tepede kırmızı bir araba belirdi. Arkasında karlar burgaçlar oluşturuyordu. Araba yaklaşırken kenara çekildik. Arka koltuklar sökülmüştü, boş alanda havlayarak koşturan iki beyaz köpek vardı.

"Gördün mü?" dedim. "Kızak köpeğine benziyorlardı. Öyle midir dersin?"

Linda omuz silkti.

"Bilmiyorum," dedi. "Dönemecin oradaki köpekler değil mi? Şu sürekli havlayanlar."

"Ben geçerken hiç köpek görmedim orada," dedim. "Ama biliyorum, daha önce de söylemiştin. Korkuyor muydun? Neydi?"

"Bilmiyorum. Belki biraz," dedi. "Hiç hoş değil. Uzayıp kısalan tasmaları var ve üstüme üstüme geliyorlar..."

Depresyon nedeniyle kendisine bakamadığında, uzun süreler boyunca burada kalmıştı. Bütün gününü misafir kulübesindeki yatağında televizyon izleyerek geçiriyordu. Annesiyle ve Vidar'la pek konuşmuyor, hiçbir şey istemiyor, hiçbir şey yapamıyordu; içindeki her şey donup kalmıştı. Bu durumun ne kadar sürdüğünü bilmiyorum. Pek sözünü etmemişti. Ama birçok yerde izini görmüştüm, örneğin onun için kaygılanan komşuların bakışlarında veya seslerinde.

Vadide yaşlı, göçmüş patriğin oturduğu büyük çiftliğe geldik, doğrusu pek büyük değildi, yapılar bakımsızdı. Pencerelerden

ışık geliyordu, ama içeride kimseler görünmüyordu. Ahırla ev arasındaki yolda üstleri karla örtülü üç eski araba vardı; arabalardan biri tekerleksizdi, tuğlaların üzerinde duruyordu.

Sıcak, karanlık bir ağustos akşamında oradaki havuzun kenarına kurulmuş bir masaya oturup kerevit yememiz inanılır gibi değildi. Ama yemiştik. Karanlıkta kâğıt fenerler ışıldıyor, mutlu sesler yankılanıyordu; uzun masanın iki ucunda kıpkırmızı parlayan kerevit yığınları vardı. Bira kutuları, Aquavit şişeleri, kahkahalar ve şarkılar. Çekirgelerin sesi, uzaktan akan trafik. Linda'nın beni o gece şaşırttığını hatırlıyorum; çatalıyla kadehine vurmuş, ayağa kalkıp bir sarhoş şarkısı söylemişti. İki kere yapmıştı üstelik. Burada ondan bunun beklendiğini, her zaman yaptığını söylemişti. Yetişkinleri eğlendiren türde bir çocuk olagelmişti. İlkokula giderken Stockholm'de bir tiyatroda bir yıldan uzun süre boyunca *The Sound of Music*'te oynamıştı. Sanırım evdeki partilerde de gösteri yapıyordu. Benim gibi hem teşhirciydi hem saklanmayı seviyordu.

Ingrid de kendisini göstermişti. Komşularla kaynaşırken herkese sarılıyor, yanında getirdiği yiyecekleri gösteriyor, sohbet edip kahkaha atıyordu; ilgi odağı olmuştu, herkes onunla konuşmak istiyordu. Bölgede eğlenceli toplantılar düzenlendiğinde her zaman yardım eder, bir şeyler pişirirdi ve hasta veya yardıma muhtaç biri varsa bisikletiyle görmeye gider, elinden geleni yapardı.

Parti başlayınca herkes, ilerideki gölde yakalanan kerevitlerle dolu tabakların başına geçti, İsveçlilerin "nubbe" dedikleri içkiler kafaya dikiliyordu. Ortamın havası eğlenceliydi. Ardından ahırdan haykırışlar duyuldu birdenbire, bir kadına bağıran bir adam sesi; masanın tadı kaçtı, kimileri baktı, kimileri bakmamaya çalıştı; ama herkes biliyordu. Çiftliğin sahibi olan yaşlı adamın oğluydu bu, zorbalığıyla nam salmıştı, ergenlik çağındaki kızına bağırıp çağırıyordu sigara içtiği için. Ingrid hemen ayağa kalktı, kendinden emin adımlarla oraya gitti, bastırılmış öfkeyle bütün bedeni titriyordu. Otuz beş yaşlarında, iri kıyım, güçlü, sert bakışlı adamı karşısına aldı ve öyle bir şiddetle azarladı ki adam küçüldü. Azarlanan adam arabasıyla çekip gittikten sonra, Ingrid, bu süre boyunca orada durup ağlayan kızın omzuna elini koydu, onu masaya getirdi. Masaya oturur oturmaz az önceki ruh

durumuna geri dönmüştü, sohbete, kahkahalara başladı ve herkesi kendisine uydurdu.

Şimdiyse her şey beyaz ve durgundu.

Çiftliğin aşağısındaki yol kulübelere gidiyordu. Karlar temizlenmemişti; yılın bu zamanında kimseler olmazdı burada.

En Tid for Alt (Her Şeyin Bir Zamanı Var) üzerinde çalışırken, Noah'ın kız kardeşi Anna'yı, Ingrid'yi düşünerek yazmıştım. Hepsinden daha güçlü bir kadın, sular yükseldiğinde bütün aileyi dağa çıkaran, sular dağa ulaşınca daha da yükseklere götüren, sonunda tüm umutlar tükenene dek çabalamaktan geri durmayan bir kadın. Asla teslim olmayan, çocukları ve torunları için her şeyi göze alabilecek bir kadın.

Olağanüstü biriydi. Öne çıktığında her yeri doldurmasına karşın alçak gönüllülüğü elden bırakmıyordu. Yüzeysellik etkisi uyandırabiliyordu, ama gözlerinde bu etkiyi silen bir derinlik vardı. Mesafesini korumaya çalışır, her zaman geride durur, kimsenin yoluna çıkmamaya çalışırdı; bize de en yakın kişiydi.

"Sence Fredrik'le Karin dün gece iyi vakit geçirdiler mi?" diye sordu Linda, bana bakarak.

"Evet, sanırım," dedim. "Çok güzeldi."

Uzaklarda bir yerlerde bir gürültü koptu.

"Bana Hamsun demeyi biraz abartsa da," diye sürdürdüm.

"Yalnızca şaka yapıyordu!"

"Anladım canım o kadarını da."

"İkisi de seni çok seviyor."

"Evet ama bunu anlamıyorum. Bir araya geldiğimizde neredeyse hiçbir şey söylemiyorum."

"Aa, söylüyorsun aslında ya. Sonuçta çok ilgi gösterdiğin için suskun görünmüyorsun."

"Hım."

Linda'nın arkadaşlarının yanında sessiz, soğuk durduğum için, onlarla daha fazla ilgilenmek yerine yalnızca bir görev yerine getirir gibi orada bulunmakla yetindiğim için, arada sırada vicdanım sızlardı. Bu benim açımdan bir görevdi; ama Linda açısından yaşamdı ve ben bu yaşama katılmıyordum. Bu konuda hiç yakınmıyordu, ama farklı olmasını dilediğini hissedebiliyordum.

Gürültü arttı. Kavşakta ziller çalmaya başladı. *Ding ding ding ding.* O sırada ağaçların arasında bir kımıltı gördüm. Bir an sonra ormanın ortasından bir tren çıktı. Çevresinde bir bulut gibi karlar yükselmişti. Birkaç yüz metre boyunca göl kıyısını takip etti; tüm o beyazlık ve grilikte ışıl ışıl görünen, çeşitli renklerde konteynırlarla dolu yük vagonları upuzun bir çizgi oluşturdu, ardından tren ormanın öteki tarafında gözden yitti.

"Vanja bunu görmeliydi," dedim. Ama uyuyordu, dünyayı algılamıyordu. Boğazını yaka gibi saran kar maskesi ve onun üzerinde beyaz astarlı, kırmızı polyester şapkası, ve onun da üzerine sıkıca geçirilmiş kalın kulaklıklarıyla yüzü neredeyse görünmez olmuştu. Ayrıca bir eşarbı, şişme tulumu ve içinde yün hırkasıyla yün pantolonu vardı.

"Hastayken Fredrik benimle çok ilgilenmişti," dedi Linda. "Koğuşa gelip beni alırdı. Sinemaya giderdik. Pek konuşmazdı. Ama dışarı çıkmak bile çok işe yaramıştı. Ve tabii benimle böyle ilgilenmesi."

"Bütün arkadaşların seninle ilgilenmiştir herhâlde, değil mi?"

"Evet, hepsi kendi çapında ilgilendi. Bu bana gösterdi ki... O âna dek hep karşı tarafta durduğumu, anlayış gösteren, yardım eden, veren olduğumu anladım... Koşulsuz değil elbette, ama genelde. Büyürken kardeşime, babama ve bazen de anneme. Ardından her şey tersine döndü: Hasta olunca, alıcı durumuna düştüm. Yardımı kabul etmek zorunda kaldım. Tuhaf olanı... Özgürlüğü hissettiğim, istediğimi yaptığım tek zaman hastalığın manik evresiydi. Ama özgürlük öyle büyüktü ki altından kalkamıyordum. Acıtıyordu. İyi bir yanı da vardı. Sonunda özgür olmanın. Ama elbette bunu yürütemezdim. O biçimiyle olmazdı."

"Hayır," dedim.

"Ne düşünüyorsun?"

"İki şey doğrusu. Birinin seninle ilgisi yok. Ama almak konusunda söylediklerini düşününce senin yerinde olsaydım hiçbir şeyi kabul etmeyeceğimi anladım. Kimsenin beni görmesini istemezdim. Bana yardım edilmesini hiç istemezdim. Bu yanım öyle güçlü ki bilemezsin. Almak bana göre değil. Hiçbir zaman da olmayacak. Bu birincisi. İkincisi manik döneminde neler yaptığın.

Özgürlükle böyle bir bağlantı kurduğuna göre demek istiyorum. Neler yaptın özgürken?"

"Almazsan sana nasıl ulaşılacak peki?"

"Ulaşılmak istediğimi kim söyledi?"

"Ama öyle olmaz ki."

"Hadi sen önce bir sorumu yanıtla."

Sol yanımızda kutlama alanı belirdi. Küçük bir çimenlikti, arka tarafta birkaç bankla uzun bir masa vardı, genellikle yaz dönümü akşamlarında bölgedeki herkes buraya toplanır, yapraklarla donatılmış yüksek direğin çevresinde dans eder, pasta yer, kahve içer ve ödüllü bir yarışmaya katılarak akşamın programlı bölümünü sonlandırırdı. O yaz ilk kez katılmıştım ve birinin direği ateşe vermesini beklemiştim içgüdüsel olarak. Sonuçta ateş yakmadan yaz dönümü kutlamayacaklardı, öyle değil mi? Ben bunu söyleyince Linda güldü. Hayır, ateş yok, büyü yok, yalnızca devasa sütunun çevresinde *Küçük Kurbağa* şarkıları eşliğinde dans edip gazoz içen çocuklar; tıpkı İsveç'in bütün küçük yerlerinde o gece herkesin yaptığı gibi.

Direk hâlâ oradaydı. Beyaz kar çizgileriyle kaplı yapraklar kurumuş, kızılımsı kahverengiye dönmüştü.

"Yaptıklarımdan çok hissettiklerimle ilgiliydi," dedi Linda. "Her şeyin mümkün olduğu duygusu. Hiçbir engel yoktu. ABD başkanı olabilirim, demiştim anneme, en kötü yanı da bunda ciddi olmamdı. Dışarı çıktığımda sosyallik bir engel değildi, tam tersiydi, her şeyi gerçekleştirebileceğim ve büsbütün, tastamam kendim olabileceğim bir arenaydı. Bütün eğilimlerimde haklıydım, kendimi eleştirmenin kıyısından bile geçmiyordum, her şey yolundaydı, öyle değil mi, ayrıca o zaman bu doğruydu da. Anlıyor musun? Her şey gerçekten yolundaydı. Ama hiç yerimde duramıyordum elbette, yeterince şey olmuyordu bir türlü, daha fazlasına açtım, bitmemeliydi, bitmesine izin veremezdim; bu yolculuğun bir noktada biteceğini, sonunda duvara toslayacağımı hissediyor olmalıydım. Duvara toslayıp yerimden kımıldayamaz duruma gelecektim. En kötü cehennem işkencesi."

"Kulağa korkunç geliyor."

"Gerçekten öyleydi. Ama yalnızca korkunç değildi. Kendimi o kadar güçlü, o kadar öz güven dolu hissedebilmek olağanüstüydü.

Ayrıca bir bakıma gerçekti de. Başka bir deyişle benim içimdeydi. Anlıyorsun değil mi."

"Doğrusunu söylemek gerekirse anlamıyorum," dedim. "Ben hiç o noktaya ulaşmadım. Duyguyu tanıyorum. Bir kere ben de hissettim, ama yazarken, sessizce bir masada otururken. Bu çok farklı."

"Sanmıyorum. Bence sen de manik evredeydin. Yemek yemiyordun, uyumuyordun; öyle mutluydun ki ne yapacağını şaşırmıştın. Ama yine de bir tür sınırın, içinde bir güvencen vardı; bu da gerçekte, bıçak kemiğe dayandığında, ne kadarına katlanabileceğinle ilgiliydi. Katlanamayacağın bir şeyi yeterince uzun süre yaparsan bunun büyük sonuçları olur. Bedelini ödemen gerekir. Karşılıksız değildir."

Göl boyunca ilerleyip ormana uzanan yola geldik. Rüzgâr büyük buz kütlelerini açığa çıkarmıştı. Yer yer cam gibi parlıyor, karanlık gökyüzünü ayna gibi yansıtıyordu; yer yer de gri, yeşilimsi ve meyve suyu dondurması gibi pütürlüydü. Tren geçtikten, uyarı zilleri sustuktan sonra ormana neredeyse salt bir sessizlik çökmüştü. Dallar sürtünürken veya birbirine çarparken çıkan hışırtılar, tıpırtılar vardı yalnızca. Bir de puset tekerleklerinin gıcırtısı ve ayakkabılarımızın gevrek sesi.

"Hastanede söyledikleri bir şey benim için çok önemliydi," diye sürdürdü Linda. "Basit bir konuydu. Manik döneme girdiğimde aslında kendimden bıktığımı hatırlamaya çalışmam gerektiğini söylediler. Büyük bir depresyonda olduğumu. Ve yalnızca bu, bunun var olması, düşünmeme çok yardım etti. Çoğu bununla ilgili aslında, insanın kendiyle bağlantısının kopmasıyla. Gerçekten. Bu kadar ileri gitmesinin en önemli nedeni bu olabilir bence. Hiç gerçekten yaşamadım. Hiçbir zaman bir iç yaşamım olmadı, demek istiyorum. Hep dışsal bir yaşamdı. İşler uzun süre yolunda gitti, ben de hep sınırlarımı zorladım, ardından sonunda gidemez oldum. Her şey durdu."

Bana baktı.

"Sanırım o günlerde çok acımasızdım. Veya içimde acımasız bir yan vardı. Herkesle bağlantımı kestim, anlayacağın üzere."

"Bu doğru sanırım," dedim. "Tanıştığımız sıralarda bugün-

künden çok farklı bir havan vardı. Evet, acımasız tanımı yerinde. Çekici ve tehlikeli diye düşünmüştüm. Artık seni böyle görmüyorum."

"Ayaklarım yere sağlam basmıyordu. Tam o sıralarda denetimi kaybetmeye başladım. O zaman birlikte olmadığımıza çok seviniyorum! Asla yürümezdi. Yürüyemezdi."

"Yok, büyük olasılıkla yürümezdi. Ama senin ne kadar romantik olduğunu anlayınca biraz şaşırdığımı söylemek zorundayım. Çevrendekilere böylesine yakın olmak istemen. Bunun senin için bu kadar önemli olması."

Bir süre sessiz kaldık.

"O durumdayken benimle birlikte olmayı yeğler miydin?"

"Hayır."

Gülümsedim. Gülümsedi. Arada sırada ormanda esen rüzgârın ıslıkları dışında ortalık büsbütün sessizdi. Burada yürümek güzeldi. Çok uzun süredir ilk kez ruhum huzura kavuşmuştu. Her yer kalın kar örtüsüyle kaplı olsa bile, beyaz parlak bir renk olsa bile, parlaklık baskın değildi; çünkü gökyüzünü hassaslıkla yansıtan ve karanlıkta bile parlayan kardan yükselen ağaç gövdeleri budaklı ve siyahtı, sayısız çeşitlilikle birbirine dolanan dallar da siyahtı. Dağlar siyahtı, yıkılan ağaçların gövdeleri ve kalıntıları siyahtı, kayalar siyahtı ve devasa alaçamların örtüsü altında orman yüzeyi de siyahtı.

Yumuşak beyazlık da yutucu karanlık da büsbütün kımıltısızdı, hiçbir şey hareket etmiyordu. Bizi çevreleyenlerin ne kadar çoğunun ölü, ne kadar azının gerçekten yaşıyor olduğunu ve yaşayanların içimizde ne kadar çok yer tuttuğunu düşünmemeye olanak yoktu. Bu nedenle, resim çizebilmeyi, o yeteneğe sahip olabilmeyi çok isterdim, çünkü bu yalnızca resimle dile getirilebilirdi. Stendhal müziğin en yüce sanat biçimi olduğunu, diğer bütün biçimlerin müzik olmak istediğini yazmıştı. Bu elbette Platoncu bir görüştü; diğer tüm sanat biçimleri başka bir şeyi yansıtırken müzik kendisinde bir şey olan tek biçimdir, ötekileriyle kesinlikle karşılaştırılamaz. Ama ben gerçekliğe yakın olmak istiyordum, yani fiziksel, elle tutulur gerçekliğe; benim için görsel her zaman önce gelirdi, yazarken de okurken de harflerin

gerisindekiler ilgimi çekerdi. Dışarıdayken, şimdi olduğu gibi yürürken, gördüklerim bana hiçbir şey vermezdi. Karlar kar, ağaçlar ağaçtı. Ancak karların ya da ağaçların bir resmini gördüğümde anlam kazanırlardı. Monet kardaki ışıkları olağanüstü iyi görüyordu; belki de teknik açıdan en yetenekli Norveçli ressam olan Thaulow da öyleydi; tam bir göz ziyafetidir, an o kadar yakındır ki onu yaratan şey aşırı büyür, ırmağın kıyısındaki yıkık dökük bir kulübe ya da kumsaldaki bir iskele birdenbire paha biçilmez olur, tabloların o yoğun şimdide ve burada bizimle olduğu, yakında onlardan ayrılacağımız duygusuna kapılırız; ama kar söz konusu olduğunda işlenen ânın sanki öbür tarafı görünür, bunu ve bunun ışığını canlandırması bir şeyi, hadi söyleyelim, cansızlığı, boşluğu, yüksüzlüğü ve yansızlığı apaçık görmezden gelir, kışın ormana girer girmez veya tabloyu görür görmez süreklilik ve ölümle bağlantılı bu özellikler dikkat çeker, artık an yerinde kalamaz. Caspar David Friedrich de bunu biliyordu; ama onun değil, düşüncesinin resmini yaptı. Bütün simgeleştirmelerde bu sorun vardır kuşkusuz; ne saf bir göz vardır, ne temiz bir bakış; hiçbir şey kendisinde olduğu gibi görülmez. Bu çatışmadan da bir bütün olarak sanatın anlamı sorusu doğar. Evet, tamam, buradaki ormanı gördüm, dolaştım, düşündüm. Ama çıkardığım bütün anlam benden geldi, kendimden bir şeyler yükledim. Bundan öte bir anlamı olsaydı, bakanın gözlerinden değil eylemden, başka bir deyişle kullanımdan gelirdi. Ağaçların kesilmesi, evlerin yapılması, ateşlerin yakılması, hayvanların avlanması gerekirdi; zevk için değil, yaşamım buna bağlı olduğu için. O zaman orman anlam kazanırdı, gerçekten o kadar çok anlam kazanırdı ki artık onu görmez olurdum.

Dönemeçte, yaklaşık yirmi metre önümüzde kırmızı anorak giymiş bir adam belirdi. Ellerinde kar sopaları vardı. Arne'ydi bu.

"Selam, siz miydiniz!" dedi, yaklaşırken.

"Selam Arne. Epeydir görüşemedik," dedi Linda.

Yanımızda durup pusete baktı. Skandal karşısında yıkılmışa benzemiyordu.

"Kocaman olmuş," dedi. "Kaç yaşında şimdi?"

"İki hafta önce bir yaşını doldurdu," dedi Linda.

"Yok artık! Zaman ne çabuk geçiyor," dedi, benimle göz göze gelerek. Gözlerinden biri sabitti ve sulanmıştı. Son yıllarda her türden hastalık geçmişti başından; beyninde bir tümör vardı, onu aldırttıktan sonra edindiği morfin zevkinden kurtulamamış, bir süre rehabilitasyona gitmesi gerekmişti. O da bitince inme inmişti. Şimdi de zatürre mi olmuştu neydi?

Her seferinde onu daha kötü ve daha da bitkinleşmiş görsem de, yürüyüşü aksamış, hareketleri yavaşlamış olsa da zayıf düşmüş görünmüyordu; enerji yoksunluğu çekmiyordu, içinde bir yaşama arzusu yanıp tutuşuyor, bütün sorunlarına karşın ilerleyişini sürdürüyor, iki yıl önce onun için ayağı çukurda diye düşünenleri utandırıyordu. Onu ayakta tutan bu kıvılcım, yaşama duyduğu bu arzu olmalıydı. Onun başından geçenler, kimi olsa iki metre toprağın altına sokardı.

"Vidar'ın söylediğine göre kitabın İsveççeye çevrilecekmiş," dedi.

"Evet," dedim.

"Ne zaman? Kaçırmak istemem doğrusu."

"Önümüzdeki sonbahar diyorlar, ama büyük olasılıkla bir sonraki sonbahara kalır."

"Beklerim," dedi.

Kaç yaşındaydı? Altmışlarının sonu? Söylemesi zordu, tavırları yaşlı adam gibi değildi, gören gözünde gençlik ışıltısı vardı; yüzünde gençlik yansıtan tek yer burası olsa da, başka yerleri kırışık, yıpranmış, kanlı ve sarkık görünse de yaşam başka biçimlerde kendisini gösteriyordu, en çok da zorunlu yavaşlamanın hiç yakışmadığı coşkulu sesinde, ama aynı zamanda bıraktığı genel izlenimde ve bedeninin gösterdiği tüm dirence karşın yorulmak bilmez görünen havasında. Bir yetimhanede yetişmişti, ama arkadaşları gibi yoldan çıkmamıştı. Söylediğine inanacak olursak ileri düzeyde futbol oynamış, *Expressen*'de yıllarca muhabirlik yapmıştı. Dahası birçok kitabı yayımlanmıştı.

Konuştuğunda, karısı ona, çocuk ruhlu adamlarla evlenen tüm kadınlar gibi, anlayışla bakıyordu. Bir hemşireydi ve tahammülünün sonuna yaklaşmıştı; hasta bir koca haricinde, yeni ikizleri

olan ve ondan çok destek bekleyen çocuklarıyla da ilgilenmesi gerekiyordu.

"Pekâlâ," dedi. "Seni gördüğüme sevindim Linda, seni de Karl Ove."

"Biz de öyle," dedim.

Elini alnına götürüp yola koyuldu, attığı her adımda sopaları yükseliyordu.

Konuşma boyunca dosdoğru ileri bakan, suyla dolup katılaşmış göz bir trolün ya da başka bir mitolojik yaratığın olabilirdi; bu imge sürekli gözümün önüne gelmese bile yarattığı duygu tüm gün sürmüştü.

"Pek dağılmış gibi görünmüyor, öyle değil mi?" dedim, Arne dönemeçte gözden yittikten sonra biz de yeniden yürümeye başlayınca.

"Hayır," dedi Linda. "Ama insanların gerçekten nasıl olduklarını görmek hiç kolay değildir."

Uzaklardan, bu kez öteki taraftan, başka bir gümbürtü daha geldi. Pusetinde gözlerini kırpıştırarak yatan Vanja'yı kaldırdım, biraz sonra ağaçların arasından çıkıp hızla yanımızdan geçecek olan treni görebilsin diye çevirdim. Treni görünce gösterip bağırdı; o kadar yakından geçmişti ki tozlaşmış karlardan ince bir katman yüzüme çarptı, çarpar çarpmaz da eridi.

Bir kilometre gittik gitmedik, bir demir yolu setinin yanında patika son buldu. Yazları atların otladığı karşıdaki tarla, ağaçların arasında el değmemiş bir masa örtüsü gibi bembeyazdı. Solda, doğu yönünde bir öbek ev vardı, onların arasındaki patika, Olof Palme'nin kardeşinin güzelim çiftliğine gidiyordu. Bir yaz akşamı, Linda'yla bisikletle gezerken yolumuzu kaybetmiş, yanlışlıkla buraya gelmiştik, bisikletleri evlerin arasındaki çakıl yolda iterken, beyaz giysili bir grubun büyük göle ve öteki tarafta, uzaklardaki Gnesta merkezinin manzarasına karşı yemek yediğini görmüştük. Başka tarafa bakmaya çok özen gösterdiysem de görüntüleri retinama kazınmıştı: Badanalı yalın çiftlik evleri ve kırmızı modern ofis binaları arasında, Södermanland dışındaki yeşilliklerin ortasında, beyaz bahçe mobilyalarında öyle Bergmanımsı oturmaları.

Geldiğimiz yoldan eve dönerken Vanja'yı arabasından çıkarıp kucağıma aldım.

Yarım saat sonra evin önündeki yokuşa vardığımızda içeriden yükselen bağrış çağrış seslerini duyduk. Mutfak penceresinden, Ingrid'yle Vidar'ın, yemek masasının önünde durmuş birbirine bağırdığını gördüm. Sanırım beklediklerinden erken gelmiştik ve karlar seslerimizi bastırmıştı. Ancak ben basamaklarda ayağımı birkaç kez yere vurunca bağırışlar kesildi. Linda, Vanja'yı aldı, ben arabayı Vidar'ın evin yanına, geçtiğimiz bahar ve yaz boyunca çalışıp tamamladığı garaja koydum. Döndüğümde Vidar koridorda tulumunu giyiyordu.

"Eee?" dedi, gülümseyerek. "Epey uzaklara gittiniz mi?"

"Yok," dedim. "Biraz içerilere doğru yürüdük yalnızca. Hava gerçekten çetin!"

"Evet, öyle," dedi, kahverengi, uzun kauçuk çizmeleri giyerken. "Ben gidip birkaç şey onaracağım."

Yanımdan geçip yokuşu çıkarak atölyesine doğru yürüdü. Üzerimdekileri çıkardığım yere yarım metre uzaklıktaki mutfakta Ingrid, Vanja'yı tezgâhın yanındaki yüksek bir sandalyeye oturtmuş, patates soyuyordu. Şapkamla eldivenlerimi şapka rafına koydum, kapının kenarında botlarımı çıkardım; Ingrid, Vanja'nın önüne bir tas su ve plastik bir ölçü kaşığı seti koydu. Bunun onu saatlerce oyalayacağını biliyordum. Paltomu askıya asıp diğer ceketlerin, pardösülerin ve paltoların arasına sıkıştırdıktan sonra içeri girdim.

Ingrid kızgın görünüyordu. Ama tavırları düşünceli ve sakindi, Vanja'yla konuşurken sesi yumuşak ve şefkatliydi.

"Yemekte ne var? Neler pişirdiniz yine?" diye sordum.

"Kuzu," dedi. "Fırında patates. Ve kırmızı şarap sosu."

"Ah, çok güzel geliyor kulağa!" dedim. "Kuzuyu çok severim."

"Biliyorum," dedi. Gülümsedi, gözlüklerin arkasında devasa görünen gözleriyle bana baktı.

Vanja ölçü kaşığı setini suya çarptı.

"Burada iyi vakit geçiriyorsun Vanja, öyle değil mi?" dedim. Saçlarını karıştırdım. Ingrid'ye baktım. "Linda uzanmaya mı gitti?"

Ingrid başını salladı. En fazla dört metre uzaklıktaki yatak bölümünden Linda'nın sesi geldi:

"Buradayım!"

Yanına gittim. Birbirine doksan derece açıyla yerleştirilmiş iki yatak neredeyse odanın tümünü kaplıyordu. Linda uzaktakine yatmış, yorganı ağzına kadar çekmişti. Perdeler kapalı değilse bile içerisi karanlık, neredeyse kasvetliydi. Koyu renk, kaba ağaçtan duvarlar bütün ışığı yutuyordu.

"Bırrr!" dedi Linda. "Sen de kestirecek misin biraz?"

Başımı iki yana salladım.

"Sanırım biraz kitap okuyacağım. Sen uyu ama."

Yatağın kenarına oturup saçını okşadım. Duvarlardan birinde Vidar'ın çocuklarıyla torunlarının fotoğrafları vardı. Öteki duvar kitaplarla kaplıydı. Pervazda bir çalar saat ve Vidar'ın en küçük kızının fotoğrafı duruyordu. Başkalarının yatak odalarında kendimi hep huzursuz hisseder, görmek istemediğim bir şey görürdüm; ama burada durum öyle değildi.

"Seni seviyorum," dedi.

Eğilip öptüm onu.

"İyi uykular," dedim, kalkıp çıktım. Getirdiğim kitapları buldum, Dostoyevski'yle yüzleşemedim, o sırada girişmek için fazlasıyla zordu, onun yerine, uzun süredir okumayı düşündüğüm Rimbaud biyografisini aldım, pencerenin altındaki kanepeye uzandım. Onun Afrika bağlantısı ilgimi çekiyordu. Ve bir de yaşadığı dönem. Sıra dışı, eşsiz karakteriyle ilgili açığa çıkanlar dışında şiirlerinde pek ilgi çekici yan göremiyordum.

Mutfakta bir yandan çalışan Ingrid bir yandan da Vanja'yla sohbet ediyordu. Onu çok iyi idare ediyor, en zor işi bile heyecanlı bir serüvene çeviriyordu; ayrıca Vanja'yla birlikteyken kendi ihtiyaçlarını büsbütün bir kenara bırakıyordu. Her şey Vanja'yla ve onun deneyimleriyle ilgiliydi. Ama ödün vermek değildi bu, ona yürekten zevk veriyormuş gibi görünüyordu.

Anneme Ingrid'den daha az benzeyen bir kadın bulunabileceğini sanmıyorum. Annem de kendi ihtiyaçlarını bir kenara bırakmıştı, ama Vanja'yla ve birlikte yaptıklarıyla arasındaki uzaklık çok daha büyüktü, aynı zevki almadığı ortadaydı. Bir keresinde

onlarla parktayken annemin bakışlarındaki uzaklığı görünce ona sıkılıp sıkılmadığını sormuştum; sıkıldığını söylemişti, her zaman sıkılmıştı, biz çocukken de.

Ingrid istediğinde herhangi bir çocuğun ilgisini çekebilirdi, doğasında ânında bağlantı kurabilmesini sağlayan bir yan vardı. Çevresindekileri etkileyen bir hava yayıyordu; bir yere girdiğinde kesinlikle bir şeyler değişirdi. Orayı esir alırdı. Annem kimseye fark ettirmeden bir yerde oturabilirdi. Ingrid ülkenin en önemli sahnesinde oyunculuk yapmıştı, kocaman ve etkin bir yaşam sürmüştü. Annem gözlemiş, üzerinde durmuş, okumuş, yazmış, hatırlamış ve düşüncelerle dolu bir yaşam sürmüştü. Ingrid yemek pişirmeyi seviyordu, annem bunu gerektiği için yapmıştı.

Vidar yatak odası penceresinin önünden geçti, mavi tulumu içinde biraz kambur duruyor, kayıp düşmemek için dikkatli adımlar atıyordu. Biraz sonra garaja giderken oturma odasının penceresinde belirdi. Mutfakta Vanja dolaba tutunarak ayağa kalkmıştı, Ingrid de dumanı tüten patatesleri ocaktan alıyordu. Kalkıp koridora çıktım; ceketimi, şapkamı ve botlarımı giydim, kapıyı açtım, sigara içmek için duvarın yanındaki sandalyeye oturdum. Vidar elinde bir kovayla garajdan çıktı.

"Birazdan bana yardım edebilir misin?" diye sordu. "On dakika sonra falan?"

"Elbette," dedim.

Başını sallayıp evin köşesini döndü. Uzaklara baktım. Gökyüzündeki ışık parlaklığını yitiriyordu. Yaklaşan karanlık çevreye eşitsiz dağıtılmıştı, zaten karanlık yerler büyük bir oburlukla ışığı emiyorlardı; ormanın kenarındaki ağaçlar, gövdeler ve dallar artık kapkaraydı. Cılız şubat ışığı dövüşmeden, direnmeden solmuştu, son bir pırıltıya bile gücü yetmezdi, her şey kararana ve gece olana dek usulca, belli belirsiz azalmaktan başkası gelmezdi elinden.

Birdenbire bir mutluluk duygusuna kapıldım.

Tarlanın üzerindeki ışık, havanın soğuğu, ağaçların sessizliğiydi bu. Bekleşen karanlıktı. Soluduğum şubat akşamı havası başka şubat akşamı deneyimlerinin anılarını, daha doğrusu yankılarını canlandırıyordu; anıların kendileri çoktan solup gitmişti. Bütün yaşam orada toplandığından tarifsiz zenginlikte ve doygunluktaydı.

Yılları yarıp geçen bu özel ışık su halkaları gibi yayılıyordu anılarıma.

Mutluluk duygusu yerini aynı ölçüde güçlü bir üzüntü duygusuna bıraktı. Sigaramı kara bastırıp yağmur oluğunun altındaki fıçıya attım, gitmeden önce izmaritleri toplamayı kendime hatırlatıp evin arkasına yürüdüm, Vidar toprak ambarın üzerindeki kulübede derin dondurucu dolabının kapağını vidalıyordu.

"Bunu kulübeye taşımamız gerekiyor," dedi. "Yerler biraz kaygan, ama dikkat edersek bir şey olmaz."

Başımı salladım. Arkamızda bir karga gakladı. Döndüm, karşıdaki ağaçlara baktım, ama sesin geldiği yeri görmedim.

Bugün Ingrid'yle Vidar'ın dışarıda yaptıkları her şeyin izleri vardı karlarda. Ayak izleri evin ön kapısıyla küçük kulübeler arasındaydı. Geri kalan yerler bembeyaz ve pürüzsüzdü.

Vidar üçüncü vidaya başladı. Parmak hareketleri yumuşak ve akıcıydı. Bütün küçük onarımları yapıyordu, görünüşe bakılırsa ne kadar küçük olursa o kadar çok seviyordu. Ben avucumla tutamadığım her şey karşısında sabrımı yitiriyordum. Ikea mobilyaları kurmak beni delirtiyordu.

Vidar çalışırken dudakları aralıktı. Görünen çarpık dişleri, kısık gözleri ve üçgen yüzünü vurgulayan keçi sakalıyla bir tilkiyi andırıyordu.

Yerin gri zemininde soluk kırmızı renkte parlayan, kumla dolu bir kova getirip yanına koymuştu.

"Yolları mı kumlayacaktın?"

"Evet," dedi. "Sen yapmak ister misin?"

"Elbette," dedim.

Kovayı kaldırdım, ayak izlerinin üzerine avuç avuç kum serpmeye başladım. Ingrid evden çıktı, karın üzerinde her zamanki kısa, hızlı adımlarıyla ilerliyordu, yeşil anorağının önü açıktı, toprak ambara gidiyordu. Böylesine önemsiz bir anda bile yoğun bir havası vardı. Linda kalkmış olmalı, diye düşündüm. Yoksa Vanja da onunla birlikte uykuya mı dalmıştı?

Yolun aşağısındaki iki ağacın dallarında hâlâ birkaç elma sallanıyordu. Kabukları buruşmuş, siyah noktalarla kaplanmıştı; ama soluk koyu kırmızı, yeşil renklerini korumuşlardı, çevrelerindeki

siyah yapraksız dallar renklerini daha da belirginleştiriyordu. Karlarla örtülü çayıra veya ormana karşı ışıldıyorlardı. Ama arkalarına kırmızı kulübeler gelince renkleri siliniyor, görünmez oluyordu.

Ingrid elinde iki tane bir buçuk litrelik maden suyu şişesi, kolların altında sıkıştırılmış üç kutu birayla ambardan çıktı, kapının kancasını takabilmek için şişelerden birini yere bıraktı, etiketle kapak beyaz karlarda fazlasıyla sarıydı, şişeyi yeniden alıp evin yolunu tuttu. Ben barakaya ulaşmıştım, kumun kalanını geri dönerken yere serptim. Kovayı yere koyarken önceki gün kafede gördüğüm adamı kime benzettiğimi hatırladım birdenbire. Tarjei Vesaas! Hık demiş burnundan düşmüştü âdeta. Aynı kare çene, aynı yumuşak bakışlar, aynı kel kafa. Ama ten rengi farklıydı, bariz ölçüde pembe ve bebek gibi yumuşaktı. Sanki Vesaas'ın kafatası yeniden yaratılmış veya doğanın birçok oyunundan biri olarak aynı genetik kod yeniden kullanılmıştı; ama üzerine farklı bir deri gerilmişti.

"Tamamdır," dedi Vidar, tornavidayı arkasındaki tezgâha koyarak. "Hadi girişelim. Ben buradan eğeceğim, sen de arkasını kaldır. Tamam mı?"

"Tamam," dedim.

Kaldırdım, ağırlık Vidar'ın tarafına kayınca bedeninin gerildiğini gördüm. Çoğunu ben yüklenmek isterdim, çok ağır olmadığı ortadaydı; ama bu besbelli olanaksızdı. Küçük adımlarla yokuşu indik, kulübenin önündeki hafif eğimde yan yana yürüdük, içeriye girince yere koyduğumuz dondurucuyu köşedeki yerine iterek yerleştirdik.

"Teşekkürler," dedi Vidar. "Bunu hallettiğimiz iyi oldu."

Yardım edecek kimsesi olmadığı için bu tür işler çoğunlukla bizim gelişimizi bekliyordu.

"Ne demek," dedim.

Fişi takınca dondurucu hemen vınlamaya başladı. İçeride sandık tipi iki büyük dondurucuya ek olarak bunun gibi iki büyük dolap daha vardı. Hepsi de yiyecek doluydu. Geyik, buzağı ve kuzu etleri. Turna, levrek, somon. Sebzeler ve orman meyveleri. Her türden ev yapımı yemek. Yemek ve paraya karşı bu tavır bize

büsbütün yabancıydı. Elden geldiğince kendi kendilerine yetmelerinin yanı sıra Ingrid her zaman indirimdeki ürünlerden büyük miktarlarda satın alıyor, kuruşunun hesabını bilmeyi bir onur meselesi yapıyordu. Her şey eldeki bütün kaynakları değerlendirmekle ilgiliydi. Örneğin bir süpermarketle anlaşmıştı, meyveleri çöpe atmak yerine ona veriyorlardı; Ingrid de meyve suyu, reçel, kek ve aklına başka ne eserse yapıyordu. Bazen yemek sırasında yediğimiz ete kaç para verdiğini söylerdi; bunu yapmaktaki amacı, yemeğin onun aşçılık yeteneklerini uygulamasından önceki değeriyle sonraki değeri arasındaki farkı göstermekti. Ne kadar ucuz, o kadar iyi. Bununla birlikte hiç de cimri biri değildi; kendi maddi durumlarına aldırmaksızın bizi her türden armağana boğuyordu. Tutumluluğunun temelinde başka bir şey vardı, bir ev kadını gururu ve onuru belki de; bir zamanlar ev ekonomisi okumuştu ve oyunculuk kariyeri bittikten sonra belli ki eski yaşamına geri dönmüştü.

İşte böyle dondurucu dolapları ve sandıkları vınlayıp duruyordu; toprak ambar sebze, meyve, reçel ve turşu kavanozlarıyla doluydu; her geldiğimizde olağanüstü yemekler yiyorduk; çoğunluğu birkaç kuşak önce bu ülkede yenen yemeklerden oluşuyordu, aynı zamanda İtalyan, Fransız ve Asya yemekleri de vardı; ama hepsinin bir özelliği ortaktı: Gösterişten uzak olmak.

Vanja'nın vaftizine hazırlanırken Ingrid yemek pişirmeye yardım etmek istedi. Kutlama annemin Jølster'deki evinde yapılacaktı; Ingrid mutfağı ve dükkânları tanımadığı için yemeği kendi evinde yapıp getirmeyi önerdi. Bana kalırsa, küçük bir toplantı için bini aşkın kilometre uzaktan yemek getirmek büsbütün saçma bir fikirdi; ama ısrar etti, daha kolay olduğunu söyledi, konu öylece kapandı. Bunun sonuncunda Ingrid ve Vidar, önceki yıl, mayıs sonlarında bir gün, Førde yakınlarındaki havalimanına geldiğinde, yanlarında kişisel valizlerine ek olarak tıka basa dolu, üç büyük derin dondurucu torbası vardı. İki kutlama yapılacaktı. Cuma günü annemin altmışıncı yaş günü, pazar günü Vanja'nın vaftizi. Linda'yla ben birkaç gün önce gelmiştik, ama sorunsuz denemezdi, annem kutlamalar için salonu yeniliyordu ve hazırlığı henüz bitirmemişti, ortalığın şantiye gibi olması Linda'yı hem

düş kırıklığına uğrattı hem de kızdırdı. Evin durumunu görünce toplamanın en az üç günümü alacağını anladı. Onun deliye dönmesini değilse de öfkelenmesini anlayabiliyordum, yine de kabul edemedim. Vadide Vanja'yla dolaşmaya çıktığımızda Linda anneme lanetler yağdırıyordu: Böyle bir durumla karşılaşacağımız söylenmemişti, bilseydi Stockholm'deki ev dururken vaftiz törenini asla burada yapmazdı.

"Sissel kötü niyetli, konuksever değil, soğuk ve kapalı," diye bağırdı Linda, günlük güneşlik, yemyeşil vadide. "Bu doğru. Annemi olduğu gibi göremediğini, verdiği armağanların asla armağan olmadığını, onun beni kendisine bağlamaya çalıştığını söylüyorsun, haklı olabilirsin; ama sen de kendi kahrolası anneni göremiyorsun."

Mantıksız bulduğum, doğrusu delilik diye gördüğüm öfkesini nesnel akıl yürütmeleriyle karşılamak zorunda kaldığım zamanlarda hep olduğu gibi midem ağrımaya başlamıştı.

İçinde Vanja'nın uyuduğu puseti iterken vadi yolundan aşağı neredeyse koşuyorduk.

"Vaftiz edilecek olan bizim kızımız," dedim. "Elbette evi buna hazırlamamız gerekiyordu! Bildiğin gibi, senin annenden farklı olarak benimkisi çalışıyor, bu yüzden yetiştiremedi. Bütün zamanını bize ve işlerimize ayıramaz. Kendi yaşamı var."

"Körsün," dedi Linda. "Ne zaman buraya gelsek çalışman gerekiyor, durumdan yararlanıyor, buradayken hiçbir zaman baş başa kalamıyoruz."

"Ama her zaman baş başa kalıyoruz!" dedim. "Baş başa kalmak dışında yapacak hiçbir şeyimiz yok. Sahip olduğumuz tek lanet şey bu!"

"Bizi hiç rahat bırakmıyor," dedi Linda.

"Ne saçmalıyorsun?" dedim. "Rahat mı dedin? Bizi rahat bırakan tek bir kişi varsa o da annem. Esas senin annen rahat bırakmıyor. Bir an bile yakamızdan düşmüyor. Vanja'nın doğumunu unuttun mu? İlk birkaç gün kimseyi istemediğini, kızımızla yalnız kalmayı düşündüğünü söylemiştin."

Linda yanıt vermedi, bana bakmakla yetindi.

"Annem gelmek istedi elbette. Yngve de. Ama telefon edip ilk birkaç hafta gelemeyeceklerini, daha sonra ne zaman isterlerse

uğrayabileceklerini söyledim. Peki ne oldu? Senin davetinle kapımızda kim bitti? Senin annen. Sen ne dedin? 'Yalnızca annem!' Lanet olsun! Evet, aynen böyle dedin. 'Yalnızca' sözcüğü her şeyi açıklıyor. Onu görmüyorsun. Gelip yardım etmesine öyle alışmışsın ki farkına bile varmıyorsun. O gelebilir, ama benim annem gelemez."

"Ama annen Vanja'yı görmeye bir kere bile gelmedi. Aylar geçti."

"Peki niye dersin? Gelmesini ben engellemiştim!"

"Sevgi, Karl Ove, her tür engellemeden daha güçlüdür."

"Ooo, Tanrı aşkına," dedim.

Sustuk.

"Dün, örneğin," dedi Linda, "yatağa gidene dek bizimle oturdu."

"Ne olmuş?"

"Annem bunu yapar mıydı?"

"Hayır, saat sekizde yatmaya giderdi, senin ondan bunu beklediğini düşünürse yapardı. Onu ziyarete gittiğimizde her şeyi üstleniyor, bu doğru. Ama bu doğal olan budur demek değil. Evden ayrıldığımdan beri anneme ufak tefek işlerde yardım ediyorum. Evi boyuyorum, çimleri kesip ortalığı temizliyorum. Bunda bir terslik mi var? Yardım etmekte bir terslik mi var? Ha? Üstelik bu kez ona değil kendimize yardım ediyorum! Bu bizim vaftizimiz. Anlamıyor musun?"

"Olayların iç yüzünü göremiyorsun," dedi Linda. "Buraya sen çalışasın ben de tek başıma Vanja'ya bakayım diye gelmedik. Bunu arkamızda bırakmak için gelmiştik. Annen düşündüğün kadar masum değil. Bunu düşünüp hesaplamış."

Of, lanet olsun, diye düşündüm; son sözler söylendikten sonra yolda sessizce yürüyorduk. Kahrolası bir felaketti bu. Böylesi boktan bir duruma nasıl düşmüştüm?

Gökyüzünde güneş ışıl ışıldı. Eriyen karlarla kabaran, Jølstra Gölü'ne doğru gürül gürül akan ırmağın iki yanında dimdik yamaçlar yükseliyordu; dağların arası cam gibi pürüzsüz, sessizdi, zirvelerden birinde Jostedal Buzulu'nun bir kolu parlıyordu. Hava keskin, berraktı; yukarımızdaki, aşağımızdaki yemyeşil çayırlar,

çanları çınlayan koyunlarla doluydu; dağların mavimsi tepeleri büyük, bembeyaz kar benekleriyle kaplıydı. Acıtıcı bir güzellikti. Vanja pusette uyurken, annemin evini yenilemeye yardım etmem konusunda tartışarak yürüdük.

Linda'nın mantıksızlığı sınır tanımıyordu. Yok, çok ileri gittim diye düşündüğü bir nokta yoktu.

Kafasından neler geçiyordu?

Aa bilmez miyim! Ben ofisten dönene dek Vanja'yla tek başına kalmıştı, kendisini yalnız hissetmiş, bu iki haftayı iple çekmişti. Küçük ailesiyle birlikte sakin, güzel günler geçirmeyi bekliyordu. Öte yandan ben, ofis kapısını arkamdan kapatıp yalnız kalabilmek ve yazabilmek dışında hiçbir şeyi iple çekmiyordum. Özellikle şimdi, altı yıllık başarısızlıktan sonra sonunda bir yerlere ulaşmıştım ve burada bitmediğini, daha ötesi olduğunu fark ediyordum. Özlediğim, düşündüğüm buydu; Linda, Vanja, Jølster'deki vaftiz değildi; sırası geldikçe ilgileniyordum onlarla. İyiyse iyiydi. İyi değilse de değil. Ayrımın pek önemi yoktu benim gözümde. Tartışmaları da bunlarla aynı yere koymalıydım, ama yapamıyordum, duygularım çok güçlüydü ve beni kontrol ediyorlardı.

Cuma geldi çattı; annem kutlamalar için, Nordfjord'daki Loen'de Hemşireler Sendikası'nının kullandığı malikâne benzeri binayı kiralamıştı. Fiyortlar, dağlar, ırmaklar ve çiftliklerden oluşan baş döndürücü manzarada Loen'e ilerlerken, ben bütün gece oturup onun yaş günü için konuşma yazdığımdan yorgundum. Öbürleri Briksdal Buzulu'na gitti; Linda'yla ben biraz uyuyabilmek için Vanja'yla odamızda kaldık. Bizi çevreleyen manzaranın güzelliği olağanüstü ve huzursuz ediciydi. Bütün bu maviler, bütün bu yeşiller, bütün bu beyazlar, bütün bu derinlik ve alanlar. Daha önce böyle görünmemişti bana; hatırladığım kadarıyla eskiden manzara gündelik bir şeydi, bir yerden bir yere gidebilmek için geçilmesi gereken, neredeyse önemsiz bir unsurdu.

Dışarıda ırmak gürlüyordu. Yakında bir tarlada bir traktör çalışıyordu. Yükselip alçalıyordu sesler. Arada sırada binanın önünde konuşmalar duyuluyordu. Linda, göğsünde Vanja'yla yanımda uyuyordu. Onun açısından tartışmamız çoktan unutulmuştu.

Haftalar boyunca somurtup surat asabilen yalnızca bendim, yalnızca ben yıllarca dargın kalabilirdim. Ama ondan başkasına karşı değil. Linda'dan başka kimseyle tartışmıyor, başka kimseye kin gütmüyordum. Annem, kardeşim ya da arkadaşlarım kırıcı bir söz ettiğinde boş veriyordum. Onların söyledikleri beni etkilemiyordu, ilgilenmeye değecek kadar önemli değildi. Bir yetişkin olarak, eskiden patlayıcı olan karakterimin bütün alt ve üst tonlarını susturduğumu, bu sayede yaşamımın geri kalanını huzur içinde geçireceğimi, biriyle birlikte yaşamakla ilgili tüm sorunlarımı üç uzun ilişkimden sonra mükemmelleştirdiğim ironi, alay ve somurtkan sessizlik yöntemleriyle çözeceğimi varsaymıştım. Ama Linda'yla sanki duygularımın çılgın sevinçlerle yabani öfkeler ve çaresizlik, umutsuzluk çukurları arasında gidip geldiği, yaşamın, birbirini izleyen, hepsi de belirleyici anlardan oluşan zamanına geri dönmüştüm; yoğunluk yüzünden bazen yaşam yaşanabilir olmaktan çıkıyordu; bana huzur veren tek şey değişik yerleri, değişik zamanları, değişik kişileriyle kitaplardı, burada ben hiç kimseydim ve hiç kimse ben değildi.

O zaman gençtim, başka seçeneğim yoktu.

Şimdi otuz beş yaşındaydım ve olabildiğince az huzursuzluk, olabildiğince az ruhsal bunalım istiyordum. Buna hakkım vardı, öyle değil mi? En azından, elde edebilmek için iyi bir konumda değil miydim?

Öyle görünmüyordu.

Dışarıda bir kayanın üzerine oturdum, yazdığım konuşmaya göz gezdirirken sigara içiyordum. Paçayı kurtarabileceğimi ummayı son âna dek sürdürmüştüm, ama kaçış yoktu, Yngve'yle ben, annem için ikimizin de birer konuşma yapmasına karar vermiştik. Bunu hiç ama hiç istemiyordum. Bazen birkaç sayfa okumak veya demeç vermek veya sahnede bir tartışmaya katılmak zorunda kaldığımda öyle çok geriliyordum ki dizlerimin bağı çözülüyordu. Ama "gergin" tanımı benim durumuma hiç uymuyordu, gerginlik sinirlerde geçici bir aşamadır, küçük bir sapmadır, ruh titremesidir. Benimki acıtıcı ve sertti. Ama yine de iyileşiyordu.

Ayağa kalkıp yola çıktım, buradan bütün kasaba görünüyordu. Yamaçlarda verimli, sulak topraklar yemyeşildi, yaprak döken

ağaçlar nehir kıyısı boyunca öbeklenmişti, bir avuç dükkânı ve konutlarıyla minik kasaba merkezi düzlükteydi. Camgöbeği renginde, çarşaf gibi dümdüz fiyort, karşı yakada yükselen dağlar, yamaçların tepelerinde beyaz duvarları, kızılımsı çatıları, yeşil ve sarı tarlalarıyla birkaç çiftlik, çok geçmeden uzaklardaki denize batıp gözden yitecek güneşin keskin ışıklarında parlıyordu. Çiftliklerin yukarısındaki dağlar çıplaktı, koyu maviydi, yer yer neredeyse kapkara görünüyorlardı, biraz sonra ilk yıldızlar onların beyaz doruklarının tepesinde, ilkin güçlükle seçilen, bulanık bir renkli ışık gibi ortaya çıkacak, ardından dünyayı saran karanlıkta göz kırparak parlayana dek sürgit belirginleşecekti.

Bu bizim kavrama gücümüzün ötesindeydi. Dünyamızın her şeyi kapsadığını düşünebilir, kumsalda eğlenebilir, arabalarla dolaşabilir, telefonla sohbet edebilir, ziyarete gidebilir, yiyip içebiliriz ve evde oturup televizyona çıkanlarla aramızdaki bu tuhaf, yarı yapay simbiyozda onların yüzlerini, görüşlerini, kederlerini özümseyebiliriz ve her şeyin bunlarla sınırlı olduğuna kendimizi giderek daha çok inandırır, yıllarca uyuştururuz; ama gözlerimizi gökyüzüne çevirip uzaklara baktığımızda tek düşünebildiğimiz şey gücümüzün ve kavrayışımızın yetersizliğini anlamak olur; bizi böyle kandırmasına izin verdiğimiz dünya gerçekte ne kadar küçük ve önemsiz? Evet, elbette, gördüğümüz dramalar görkemliydi, içselleştirdiğimiz imgeler yüceydi, üstelik bazen vahiy gibiydi; ama biz köleler dürüst olmalıyız, gerçekte bunlarda rolümüz ne?

Hiç.

Ama yıldızlar tepemizde göz kırpıyor, güneş parlıyor, otlar büyüyor ve toprak, evet, toprak, bütün yaşamı yutuyor, onun tüm izlerini sildikten sonra uzuvlarla gözler, yapraklarla tırnaklar, saçlarla kuyruklar, yanaklarla postlar ve bağırsaklarla dalga dalga yeni yaşam fışkırtıyor; ardından yeniden yutuyor. Aslında hiç anlamadığımız ya da anlamak istemediğimiz, tüm bunların bizim dışımızda olup bittiği, bize bir söz düşmediği, yalnızca büyüyüp ölenlerden olduğumuz, denizdeki dalgalar kadar kör olduğumuz.

Arkamdan dört araba geldi vadiye. Bunlar annemin konuklarıydı; kız kardeşleri, onların kocaları, çocukları; ayrıca Ingrid ve Vidar da gelmişti. Eve yürüdüm, arabadan inenlerin coşkulu,

mutlu olduğunu gördüm; buzul olağanüstü bir manzaraydı besbelli. Bir saat içinde odalarına yerleşeceklerdi, ardından salonda toplanıp geyik eti ve kırmızı şarap eşliğinde konuşmaları dinleyecek, kahve ve konyak içecek, akşam aydınlık bir yaz gecesine dönerken küçük gruplara ayrılıp sohbet ederek iyi vakit geçirecektik.

İlkin Yngve kalktı ayağa. Birlikte aldığımız hediyeyi anneme verdi, bir refleks kameraydı bu, ardından konuşma yaptı. Ben çok gergindim, tek bir sözünü bile anlamadım. Annemin bir fotoğrafçı olarak kendisine çok güvendiğini, ama asla bir kamerası olmadığı için bu öz güveninin havada kaldığını söyledi. Hediyenin gerekçesi buydu.

Benim sıram geldi. Tek lokma yemek yiyememiştim. Oysa oturmuş bana bakanların neredeyse hepsini kendimi bildim bileli tanıyordum, her birinin bakışları dostçaydı. Her hâlükârda konuşmayı yapmak zorundaydım. Anneme benim için herhangi bir önemi olduğunu söylememiştim şimdiye dek. Onu sevdiğimi belirten türde sözler de çıkmamıştı ağzımdan. Böyle bir şey söyleme düşüncesi bile beni tiksindiriyor, midemi bulandırıyordu. Elbette şimdi de söyleyecek değildim. Ama bugün altmış yaşını dolduruyordu ve ben, oğlu olarak, onu birkaç sözle onurlandırmalıydım.

Ayağa kalktım. Herkes bana baktı, çoğu gülümsüyordu. Kâğıtları tutan ellerimin titremesini engellemek için bütün gücümü toplamam gerekti.

"Canım annem," deyip ona döndüm. Yüreklendirici bir gülümsemeyle karşılık verdi. "Sana teşekkür ederek söze başlamak istiyorum," diye sürdürdüm. "İnanılmaz derecede iyi bir anne olduğun için sana minnettarım. İnanılmaz derece iyi bir anne olman, bildiklerimden biri yalnızca. Ama bildiklerimizi söze dökmek her zaman kolay değil. Bu durumda özellikle güç, çünkü senin niteliklerini görmek her zaman kolay değil."

Yutkundum, su bardağıma baktım, ona uzanmamaya karar verdim, başımı kaldırıp bana çevrili gözlere baktım.

"Tam bu konuyla ilgili bir Frank Capra filmi var. 1946 yapımı *Şahane Hayat*. Küçük bir Amerikan kasabasında yaşayan iyi bir adam, derin bir kriz sonucunda sahip olduğu her şeyden vazgeç-

meye kalkıyor. O sırada araya giren bir melek, onsuz dünyanın nasıl olacağını gösteriyor adama. Adam ancak o zaman başkalarının yaşamlarındaki gerçek değerini görüyor. Bizim yaşamlarımızdaki önemini anlaman için sana bir meleğin yardım etmesi gerektiğini sanmıyorum, ama arada sırada bize gerekebilir. Herkes kendisi olabilsin diye geri duruyorsun. Bu basmakalıp gelebilir kulağa, ama öyle değil; tam tersi, çok ender bir nitelik. Bazen de görmesi zor. Kendilerini öne çıkaranları görmek kolay. Sınır çekenleri görmek kolay. Ama sen hiçbir zaman öne çıkmıyor, başkalarına sınır çekmiyorsun; onları olduğu gibi kabul edip duruma uyum sağlıyorsun. Sanırım buradaki herkes görmüştür bunu."

Masada mırıldanmalar oldu.

"On altı-on yedi yaşlarımdayken bu özelliğin benim için çok önemliydi. Tveit'te yalnız yaşıyorduk, karmaşık bir süreçti sanırım, ama bana güvendiğini ve inandığını hissettim her zaman. Deneyimlerimden ders çıkarmama izin verdin. O sırada bunu yaptığını anlamamıştım. Ne seni ne de kendimi kavrayabildiğimi sanmıyorum. Ama şimdi anlıyorum. Bunun için sana teşekkür etmek istiyorum."

Bu sözlerle birlikte annemin gözlerine baktım ve sesim çatladı. Bardağı alıp suyu içtim, gülümsemeye çalıştım, ama kolay değildi, masada bana karşı bir tür sempati duygusu yükseldiğini hissettim; bununla başa çıkmakta zorlandım. Kendi duygusallığımın derinliklerine dalmak istemiyordum, bir konuşma yapmak istiyordum yalnızca.

"Evet," dedim. "Şimdi karşımızda altmış yaşına giriyorsun. Bir emekli olarak yaşamını planlamak yerine üniversitede lisans eğitimini bitirmen senin nasıl biri olduğunu çok iyi gösteriyor: Birincisi, yaşam dolu ve enerjiksin, entelektüel merakın var; ikincisi, asla vazgeçmiyorsun. Kendi yaşamında olduğu gibi başkalarına karşı da böylesin: Her şey ağırdan alınmalı. Gereken süre tanınmalı. Yedi yaşımda okula başlayacakken bunun değerini bilmiyordum. İlk gün beni okula götürdün, çok iyi hatırlıyorum, okul yolunu tam çıkaramamıştın, ama bulacağına emindin. Bir yerleşim bölgesine geldik. Sonra bir başkasına. Ben açık mavi kıyafetim, sırtımda çantam ve taralı saçlarımla oturuyordum ve

yeni arkadaşlarım bahçede tüm o konuşmaları dinlerken biz Tromøya'da arabayla dolanıp duruyorduk. Sonunda okula ulaştığımızda tören bitmişti. Buna benzer sınırsız anı anlatabilirim; örneğin, bir keresinde yolunu büsbütün şaşırmış, kendini uzak bir vadide, karanlık bir tarlanın traktör yolunda bulup da bu yolun Oslo yönünde gitmediğini anlayana dek kilometrelerce gitmiştin. Bunların sayısı öyle çok ki en yenisiyle kendimi sınırlandıracağım; bir hafta önce altmışıncı yaş günün dolayısıyla iş arkadaşlarını kahve içmeye çağırmıştın, onlar geldiğinde kahve almayı unuttuğun ortaya çıkınca hep birlikte çay içmiştiniz. Kişiliğinin aklı başka yerde yanı, bizimle ve başkalarıyla yaptığın konuşmalarda senin varlığının böylesi güçlü hissedilmesinin ön koşulu diye düşünüyorum bazen."

Bir kez daha onunla göz göze gelme budalalığını yaptım. Bana gülümsedi, o sırada gözlerim yaşardı ve hayır, oh, hayır, ayağa kalkıp bana sarılmak istedi.

Konuklar alkışlarken yerime oturdum, kendimden iğreniyordum; duygularının denetimini yitirmek iyi bir etki bırakmış, sözlerime vurgu katmış olabilirdi, ama böylesi bir zayıflık göstermek beni utandırıyordu.

Birkaç sandalye ileride, en büyük teyzem Kjellaug ayağa kalktı, yaşamlarımızın sonbaharından söz etti, iyi huylu birkaç yuhalamayla karşılandı; ama konuşması iyiydi, sıcaktı; ayrıca altmış, kırk değildi.

O sırada Linda geldi, yanıma oturup kolumu tuttu. Her şey yolunda mı, diye fısıldadı. Başımı salladım. Uyuyor mu, diye fısıldadım. Linda da başını sallayıp gülümsedi. Kjellaug oturduktan sonra sıradaki konuşmacı kalktı, masadaki herkes konuşana dek böyle sürdü. Vidar'la Inrid dışında elbette, onlar annemi hiç tanımıyordu. Ama iyi vakit geçiriyorlardı, en azından Vidar eğleniyordu. Evdeyken arada sırada göze çarpan, biraz inatçı yaşlı adam alıklığının izi bile kalmamıştı; burada rahattı, mutluydu, gülümsüyordu, yanakları ve gözleri alev alevdi, herkese söyleyecek bir lafı vardı, insanların anlattıklarıyla gerçekten ilgileniyor, çeşit çeşit anıları, öyküleri ve görüşleriyle onlara hemen karşılık veriyordu. Ingrid'nin kendisini nasıl hissettiğini söylemek zordu.

Heyecanlı görünüyor, kahkaha atıyor ve çevresine övgüler yağdırıyordu, her şey harika ve olağanüstüydü; ama bundan ileriye geçemiyordu, oraya takılıp kalmış gibiydi, ya kimseyi tanımadığından ayak uyduramıyor ya da kendi düşünceleri fazlasıyla yüce olduğundan, ya da onun genelde sürdüğü yaşamla burası arasındaki ayrımın büyüklüğünden bir türlü akşamın havasına giremiyor veya kendi havasından çıkamıyordu. Bunu yaşlılarda birçok kez görmüştüm: Beklenmedik değişimleri pek kaldıramıyor, çevrelerinden ayrılmaktan hoşlanmıyorlardı, ama birincisi, katı ve gerileyici bir şey çökerdi onların üstlerine, Ingrid'nin tavırları hiç böyle değildi, tam tersiydi daha çok; ikincisi, Ingrid yaşlı değildi, en azından günümüz ölçüleriyle. Ertesi gün vaftiz töreni için geri döndüğümüzde tavırları değişmedi, ama çevresinde daha geniş alan olunca daha az dikkat çekiyordu. Yemek için kaygılanıyordu, önceki gece olabildiğince çok hazırlık yapmıştı; vaftiz günü geldiğinde evin kapısının kilitli olabileceğinden, konuklar için her şeyi hazırlayamaya yetişemeyeceğinden, mutfakta kendi başına gerekli araçları bulamayacağından endişeleniyordu.

Kilise görevlisi, genç bir kadındı; vaftiz havuzunda çevresine toplandık, kafası ıslatılırken Vanja'yı Linda tutuyordu. Tören bitince Ingrid gitti, biz geri kalanlar yerlerimize oturduk. Akşam ayini başladı. Jon Olav ve ailesi gidip sunağın önünde diz çöktü. Bir nedenle ben de kalkıp onlar gibi yaptım. Sunağın önünde diz çöktüm, dilimin üzerine konan kutsal ekmeği yedim, kutsal şarabı içtim, kutsandıktan sonra kalkıp yerime döndüm; bu sırada annem, Kjartan, Yngve ve Geir gördüklerine inanamayan bakışlarla beni izliyordu.

Niye yapmıştım bunu?

Hristiyan mı olmuştum?

Ergenlikten beri ateşli bir Hristiyanlık karşıtı ve yürekten materyalist olan ben, bir saniye içinde, üzerinde hiç düşünmeden, ayağa kalkmış, sıraların arasında ilerleyip sunağın önünde diz çökmüştüm. Salt içgüdüydü. O bakışlara karşı bir savunmam yoktu, Hristiyan'ım diyemedim. Biraz utanarak bakışlarımı yere indirdim.

Pek çok şey olmuştu.

Babam öldüğünde bir rahiple konuşmuştum, bir itiraf gibiydi, her şey içimden boşalmıştı birdenbire; rahip yalnızca beni dinleyip avutmak için oradaydı. Cenaze, ayinin kendisi, neredeyse fizikseldi, tutunabileceğim bir şeydi. Babamın sonlara doğru iyice sefilleşen, yıkıcı olan yaşamını bir yaşama çevirmişti.

Bu bir avuntu değil miydi?

Bir de geçen yıl üzerinde çalıştığım metin vardı. Yazdıklarım değil, araştırmak istediğimi usulca anladığım yer: Kutsallık. Romanımda onu hem alaya almış hem de yardıma çağırmıştım; ama ilahilerde, okumaya başladığım metinlerde olduğunu bildiğim ciddiyetten uzaktı ve benim asla yaklaşmadığım ve asla da yaklaşmayacağım yine de varlığını hissettiğim kutsallığın yakınlarında hep bulunan bu ciddiyet, bu yoğun çekim benim İsa hakkındaki düşüncelerimi değiştirmişti, çünkü bu kutsallık et ve kemikle ilgiliydi, doğum ve ölümle ilgiliydi; bedenlerimiz ve kanımızla, dünyaya getirdiklerimiz ve gömdüklerimizle bağlıydık ona, sürekli, hiç durmadan, dünyamızda bir fırtına kopuyordu ve her zaman kopmuştu ve bunun formüle edildiğini bildiğim tek yer, hem en aşırı hem de en yalın şeyler, kutsal yazılardaydı. Bunun yakınlarında dolaşan şairler ve sanatçılar vardı. Trakl, Hölderlin, Rilke. Eski Ahit'i okumak, özellikle kurban ayinlerin açıklandığı Musa'nın Üçüncü Kitabı ve çok daha genç, bize çok daha yakın olan Yeni Ahit, tarih ve zamanı geçersiz kılıp toz bulutu yapıyor ve bize her zaman orada olan ve asla değişmeyeni sunuyordu.

Bu konuda çok düşünmüştüm.

Bir de yerel kilise görevlisi, evli olmadığımız, ben boşanmış olduğum için Vanja'yı vaftiz etmekte çekimser davranması gibi önemsiz bir sorunu vardı; inancımız konusunda üsteleyince evet, bir Hristiyan'ım, İsa'nın Tanrı'nın oğlu olduğuna inanıyorum, diyemedim, bu uçuk düşünceye hiçbir zaman inanamamıştım, kaçamak yanıt verdim, geleneğe, babamın cenazesine, yaşamla ölüme, ritüele getirdim sözü, daha sonra kendimi ikiyüzlü hissettim, sanki kızımızın vaftiz edilmesi için kilise görevlisini kandırmışız gibi bir duyguya kapıldım, sanırım vaftiz sonrası ayin başlayınca bu durumu düzeltmek istedim, ama sonuç öncekinden daha da

ikiyüzlü gösterdi beni. Hristiyan olmadan kızımı vaftiz ettirdiğim yetmiyormuş gibi bir de ayine katılıyordum!

Öte yandan, kutsallık.

Etle kemik.

Her şey değişir ve aynı kalır.

Son olarak da Jon Olav'ın gidip orada diz çöktüğünü görmek. Bütün biriydi, iyi biriydi, bir şekilde beni de oraya çekmiş, dizlerimin üzerine çökertmişti: Ben de bütün olmayı çok istiyordum. Ben de iyi olmayı çok istiyordum.

Anne-baba, vaftiz çocuğu ve vaftiz annesi-babası, fotoğraf çektirmek için kilise basamaklarında durduk. Vanja'nın büyük büyük annesi de Jølster'de onun üzerindeki giysiyle vaftiz edilmişti. Anneannemin kız kardeşlerinden de gelenler vardı, Linda'nın gözdesi Alvdis kocasını da getirmişti; bütün teyzelerim gelmiş, çocuklarından ve torunlarından kimilerini de yanlarına katmıştı, babamın erkek kardeşlerinden biri bütün o uzun yolu gelmişti, ayrıca Linda'nın Stockholm'den arkadaşları Geir'le Christina'ya ek olarak elbette Vidar'la Ingrid vardı.

Biz orada dururken Ingrid koşa koşa yokuşu tırmandı. Evi kilitli bulacağı korkusu boş çıkmadı, çünkü aklı havada annem gerçekten de kilitlemişti kapıyı. Anahtarı alan Ingrid çabucak geri döndü. Yarım saat sonra döndüğümüzde bulamadığı bir yemek için dövünüp duruyordu. Ama her şey yolundaydı, hava harikaydı, kutlamayı bahçede, üzerine dağlar yansıyan göle karşı yaptık; herkes yemeklere bayıldı. Ama yemek servisi bittikten sonra ve kucaktan kucağa dolaşan Vanja'yla ilgilenmek gerekmeyince Ingrid'ye yapacak iş kalmadı; belki onun için zor olan da buydu. Odasına gitti ve biz onun yokluğunu hissedene dek geri dönmedi; saat beş, beş buçuk olmuş, kimi konuklar ayrılmıştı. Linda onu bulmaya gitti. Ingrid uyuyordu ve uyandırmak neredeyse olanaksızdı. Her zaman böyleydi, biliyordum. Linda bana onun uykusunun ağırlığının ve uyandıktan sonra beş-on dakika boyunca onunla bağlantı kuramamanın çok korkutucu olduğunu söylemişti. Uyku haplarından kaynaklandığı yönünde bir teorisi vardı. Ingrid dışarı çıktığında neredeyse sendeliyordu, kahkahası

uygunsuzdu, başka bir deyişle masada olup bitenler için fazla yüksek sesliydi ve öbürlerinin kahkahalarıyla eş zamanlı değildi. Onu böyle görmek beni kaygılandırmıştı, bir terslik olduğu ortadaydı. Burada değil gibiydi, parlak gözleri ve kırmızı yanaklarıyla gürültücü ve heyecanlıydı. Herkes yatınca Linda'yla bu konuyu konuştuk. Uyku ilaçları ve kutlamanın yol açtığı stresti. Sonuçta yirmi beş kişiye yemek yapıp servis etmişti. Onun için her şey yeni ve tuhaftı.

Ingrid ve Vidar'la bir sonraki görüşmem buradaydı, o heyecan ve huzursuzluk büsbütün silinmişti. Vidar da alıştığı yaşamına geri dönmüştü.

Şimdi ellerini kalçalarına koymuş, yaptığı işi düşünüyordu bir an için. Yaklaşan bir trenin sesi yamaca doğru yükseldi, silindi, birkaç saniye sonra öbür taraftan daha güçlü bir şekilde çıktı, bu sırada Linda yokuştan yanımıza geliyordu.

"Yemek hazır!" diye bağırdı, bizi görünce.

Ertesi sabah Vidar erkenden arabasıyla bizi istasyona getirdi. Tren kalkmak üzereyken geldik, bilet alacak fırsat bulamadım. Önümüzdeki üç gün boyunca Vanja'ya bakmak için bizimle gelen Ingrid'nin aylık kartı vardı, Linda'nın seyahat kartında da Stockholm'e dönmeye yetecek kadar para kalmıştı. Pencere kenarına oturdum, hâlâ okuma fırsatı bulamadığım gazetelerimi aldım. Ingrid, Vanja'yla ilgilenirken Linda dışarıyı izliyordu. Biz Södertälje'de tren değiştirip birkaç istasyon geçtikten sonra geldi kondüktör. Ingrid kartını gösterdi, Linda biletini uzattı, ben para bulmak için elimi cebime attım. Kondüktör bana gelince Ingrid "Haninge'de bindi," dedi.

Ne?

Benim adıma bilet ücretinde dolandırıcılık mı yapıyordu?

Ne halt ettiğini sanıyordu?

Kondüktörle göz göze geldim.

"Stockholm'e," dedim. "Haninge'den. Ne kadar?"

Aslında Gnesta'dan bindiğimi söyleyemedim. Ingrid kendisini nasıl hissederdi? Öte yandan kendi ücretim neyse ödemeyi ilke edinmiştim, örneğin bir dükkânda bana fazla para verildiğinde

kasiyeri uyarırdım. Tren biletinde sahtekârlık, yapacağım en son şeylerden biriydi.

Ben biletimi ve para üstümü alıp teşekkür ettikten sonra kondüktör sabah yolcuları kalabalığına karıştı.

Öfkeden deliye dönmüştüm, ama çenemi tutup okumayı sürdürdüm. Stockholm Central'e gelince puseti perona indirdim ve Ingrid'nin valizini ofise götürmeyi önerdim, böylece önce bize, ardından ofise sürüklemek zorunda kalmazdı; bizi ziyarete geldiğinde genellikle orada gecelerdi. Önerime sevindi. Onlarla terminalde vedalaştım, havalimanı treninin yanından çıkıp şatoyu andıran LO Binası'nın bulunduğu pazar yerine yürüdüm, bir elimde sürüklediğim bavul, öbüründe bilgisayar çantamla Dalagatan'ı çıktım, beş dakika sonra ofisin kapısının önündeydim.

Burası şimdiden anılarla doluydu. *En Tid for Alt*'ı yazdığım dönemden anılar üzerime yağıyordu. Ah nasıl mutluydum o zaman.

Lavabonun altında Ingrid'nin bavuluna yer açmaya giriştim, çalışırken ve işemek için tuvalete gittiğimde onu görmek istemiyordum.

Peki lavabonun altında ne mi buldum? Ingrid'nin şampuanı ve saç kremi. Peki çöp torbasının dibindekiler neydi? Ingrid'nin kulak çubukları ve diş ipi.

"Bu da ne demek!" diye bağırdım, iki şişeyi tutup mutfak çöpüne attım. Artık sabrım taştı, diye haykırıp çöp kutusunun poşetini aldım, lavabodaki saç yığınını toplamak için eğildim, onun saçlarıydı, Tanrı aşkına, burası benim ofisim, yalnızca benim olan, yalnız kalabildiğim tek yer ve burayı bile ıvır zıvırıyla dolduruyor, burayı bile işgal ediyor diye düşündüm, saçlarını olanca gücümle poşete tıktım ve onu da buruşturup mutfak tezgâhının altındaki çöp kutusunun ta dibine soktum.

Canı cehenneme.

Masaya oturdum, düğmesine bastığım bilgisayarın açılmasını sabırsızca bekledim. Parkenin üzerinde dikenli tacıyla İsa vardı. Kanepenin arkasındaki duvarda Balke'nin gece sahnesinin posteri asılıydı. Masada Thomas'ın iki fotoğrafı vardı. Arkamdaki duvarda ikisi de aynı on yedinci yüzyıl sergisinden gelme, parçalara ayrılmış bir balina ve neredeyse fotoğraf gibi gerçekçi böcek çizimleri vardı.

Burada yazamazdım. Başka bir deyişle, yeni bir şey yazamazdım.

Ama zaten bu hafta yazmayacaktım. Cumartesi sabahı, başka yer kalmamış gibi, Bærum'da, "yazarlığım" ile ilgili seminer verecektim, üç gün boyunca buna hazırlanmalıydım. Anlamsız bir işti, ama kabul edeli çok oluyordu. Kitabımın İskandinav Kurulu Edebiyat Ödülü'ne aday gösterildiği gün gelmişti öneri; Norveçli adayların gelip kitapları ya da yazarlıklarıyla ilgili konuşma yapmalarının gelenekselleştiğini yazmışlardı, o sırada kendimi savunacak durumda olmadığımdan olur demiştim.

Ve şimdi burada oturuyordum.

Bayanlar, baylar. Umurumda bile değilsiniz, yazdığım kitap da umurumda değil, ödül kazanıp kazanmaması da umurumda değil; tek istediğim yazmayı sürdürmek. Peki ne yapıyorum burada? Kendime övülme izni verdim, bir an zayıf düştüm, böyle anlarım çoktur, ama artık övgülere kendini bırakma ve bir an zayıf düşmeler bitti. Bunu uygun ve kesin biçimde göstermek için yanımda birkaç gazete getirdim. Onları kürsünün önüne koyup üstlerine sıçacağım. Görüşümü iyi bir şekilde dile getirebilmek için birkaç gündür kendimi tutuyordum. Başlıyoruz. Evet. Oh. İşte. Şimdi kıçımı sileceğim, hepsi bu. Sözü bir başka adaya, Stein Mehren'e bırakıyorum. Teşekkürler.

Yazdıklarımı silip mutfağa gittim, su ısıtıcıyı doldurdum, dondurucuda kurutulmuş kahve kavanozuna bir kaşık sapladım, birkaç parça kahve koparıp bardağa aldım, üstüne sıcak su döktüm. Üzerimi giyip sokağın karşısındaki hastanenin önündeki banka gidip oturdum, gelip geçenleri ve arabaları seyrederek art arda üç sigara içtim. Gökyüzü kasvetli bir griydi, hava soğuk ve keskindi, yol kenarındaki karlar egzoz gazlarından kararmıştı.

Cep telefonumu çıkardım ve bir kıta şiir yazıp Geir'e yolladım.

Geir Geir, geldi ölüm vakti
Uzvun da bak kaskatı kesildi
Ama merak etmeyesin sakın
Verecek herkese yarın
Güzel bir kız peydahladın

Ardından yeniden içeri dönüp bilgisayarın başına geçtim. Kapıldığım isteksizliğe bir de bitirmek için beş koca günüm olduğu düşüncesi eklenince kendimi motive etmek olanaksızlaşmıyorsa bile güçleşiyordu. Ne demeliydim? Falan filan falan, kitabım, falan filan, mutlu ve gururluyum.

Cebimdeki telefon öttü. Çıkarıp Geir'in mesajına tıkladım.

Bu sabah bir trafik kazasında öldüm gerçekten. Şimdiden haberlere çıktığımı bilmiyordum. Porno dergilerimi alabilirsin. Bana artık gerekmeyecek. Hiç sertleşmediğim kadar sertleştim. Güzel mezar yazısı bu arada. Ama bundan daha iyisini de yapabilirsin belki?

Yapabilirim kesinlikle, yazdım. *Buna ne dersin?*

Geir yatıyor bu zamansız mezarda
Yoldan çıkıverdi Saab araba
Gözler akıp gitti ama yürek çarpıyor
Yine de kimse bunu görmüyor
Göğsü ezilmiş olsa bile
Ölümü düşmüyor kimsenin diline
Ne zaman ki tabut toprağa indi, ışık söndü
İşte o zaman bu iyi insan da öldü

Aşırı komik değildi, ama fena zaman geçirtmiyordu. Geir de üniversitedeki ofisinde biraz olsun gülebilmişti. Mesajı yolladıktan sonra markete gidip yiyecek bir şeyler aldım. Yemekten sonra kanepede bir saat kestirdim. Karamazov Kardeşler'in birinci cildini bitirmiştim, ikinciye başladım, okumayı bıraktığımda dışarısı büsbütün karanlıktı ve içeri akşam saatleri sesleri dolmuştu. Saatlerce yatağa uzanıp kitap okuduğum çocukluk günlerime geri döndüğümü hissettim, her nedense uykudan, soğuk bir uykudan uyanmış gibi kafam üşümüştü, bunun etkisiyle çevrem sertleşmiş, istemediğim bir yere dönüşmüştü. Ellerimi sıcak suyla yıkadım, iyice kuruladım, bilgisayarı kapatıp çantama koydum, atkımı boynuma doladım, şapkamı taktım, paltomu ve ayakkabılarımı giyip kapıyı arkamdan kilitledim, eldivenlerimi de giydikten sonra

sokağa çıktım. Geir'le Pelikanen'de buluşmamıza yarım saatten fazla vardı, zamanım boldu.

Kaldırımdaki karlar sarımsı kahverengiydi, irmik gibi bir kıvamı vardı, basınca insanın ayağının altından kaçıyorlardı sanki. Rådmannsgatan'dan metro istasyonuna doğru yürüyüp Sveavägen'i geçtim. Saat altı buçuktu. Neredeyse boş olan sokakları o tuhaf, uçucu karanlık dolduruyordu, bu karanlığı yalnızca elektrik ışığı oluşturabilirdi ve burada pencerelerden, sokak lambalarından, karlardan, tentelerden, basamaklardan, korkuluklardan, park etmiş araçlardan, bisikletlerden, cephelerden, pervazlardan, sokak tabelalarından ve direklerden yansıyordu. Yürürken pekâlâ başkası da olabilirdim, diye düşünüyordum, başka hiçbir şeyle değiştirilmeyecek kadar değerli tek bir şey kalmamıştı içimde. Drottninggatan'a geldim, sokağın köşesi böcekleri andıran insan silüetleriyle doluydu, Observatorielunden Park'ın basamaklarını indim, iğrenç tabelasında "çiğnemeden yut" yazan Çin restoranının önünden geçip merdivenlerden metroya indim. İki peronda yaklaşık otuz-kırk kişi vardı, taşıdıkları çantalara bakılırsa çoğu işten eve dönüyordu. En boş yere gidip çantamı bacaklarımın arasına koydum, bir omzumla duvara yaslanıp Yngve'yi aradım.

"Alo?" dedi.

"Alo, ben Karl Ove," dedim.

"Onu görebiliyorum," dedi.

"Beni mi aradın?" dedim.

"Evet, cumartesi günü," dedi.

"Geri arayacaktım, ama işlerim biraz yoğundu. Konuklar vardı, unuttum."

"Sorun değil," dedi Yngve. "Önemli değildi."

"Mutfak geldi mi?"

"Evet, daha bugün geldi. Yanımda duruyor. Bir de yeni araba aldım."

"Bak sen!"

"Almak zorundaydım. Citroën XM, çok eski değil. Cenaze arabası olarak kullanılmış."

"Şaka yapıyorsun!"

"Yoo."

"Cenaze arabası mı süreceksin?"

"İçi yenilenmiş, artık tabuta yer yok. Oldukça normal görünüyor."

"Neyse. İçinde cesetler bulunmuş olması... Uzun süredir bu kadar ürpertici bir şey duymamıştım."

Yngve homurdandı.

"Çok hassassın," dedi. "Sıradan bir araba işte. Param ona yetiyor ne yapayım."

"Evet, evet," dedim.

Bir sessizlik oldu.

"Başka haber var mı?" diye sordum.

"Özel bir şey yok. Senden ne haber?"

"Bir yenilik yok. Dün Linda'nın annesindeydim."

"Öyle mi."

"Öyle."

"Peki Vanja? Yürümeye başladı mı?"

"Birkaç adım. Ama doğruyu söylemek gerekirse yürümekten çok düşüyor," dedim.

Kıkırdadı.

"Tore ve Ylva nasıllar?"

"İyiler," dedi. "Tore sana bir mektup yazdı bu arada. Okuldan. Aldın mı?"

"Hayır."

"Yazdıklarını bana söylemek istemedi. Bak bakalım ne yazmış."

"Bakalım."

Tünelde trenin ışıkları belirdi. Hafif bir esinti geçti perondan. Bekleyenler kenara doğru yaklaşmaya başladı.

"Tren geliyor," dedim. "Sonra konuşuruz."

Tren usulca önümde durdu. Kapıya yaklaşmak için çantamı alıp birkaç adım ilerledim.

"Tamam," dedi. "Kendine iyi bak."

"Sen de."

Kapılar açıldı, yolcular dışarı aktı. Elimi indirirken birisi arkadan dirseğime çarptı, telefonum kapının önündeki kalabalığın arasına fırladı, içgüdülerime uyup bana çarpan kişiye döndüğüm için telefonun düştüğü yeri görmemiştim.

Nereye gitmişti?

Yere çarpma sesi gelmemişti. Birinin ayağına denk gelmiş olabilir miydi? Peronda yere çömelip gözlerimle etrafı taradım. Telefonumdan hiçbir iz yoktu. Tekmelerle uzaklaşmış mıydı? Hayır, bunu fark ederdim, diye düşündüm, doğruldum, kafamı çevirdim, çıkışa yönelenlere baktım. Birinin çantasına düşmüş olabilir miydi? Kolundan açık bir çanta sarkan bir kadın vardı. Belki de içine düşmüştü? Hayır, böyle bir şey olmaz.

Ama belli mi olur?

Kadının peşinden yürümeye başladım. Usulca omzuna dokunup çantasına bakmak isteyebilir miydim, telefonumu kaybettim ve buraya düşmüş olabileceğini düşünüyorum, diyebilir miydim?

Hayır, yapamazdım.

Kapıların kapanacağını bildiren uyarı sesini duydum. Bir sonraki trenin gelmesine on dakika var, zaten geç kaldım, telefonum da eski, diye düşünme fırsatı bulabildim, yarı yarıya kapanan kapıdan içeri sıçramadan önce. Vagonun içinde parlayan istasyon ışıkları yerlerini birdenbire derin karanlığa bırakırken afallamış hâlimle, *gotik* tarzda giyinmiş yirmili yaşlarında birinin yanına oturdum.

On beş dakika sonra Skanstull'de indim, istasyonun dışındaki ATM'den para çektikten sonra karşıya geçip Pelikanen'e girdim. Duvar kenarında banklı masaları, siyah-beyaz kareli zeminde sıkış tepiş masa ve sandalyeleri, kahverengi ahşap panelleri, duvarların sıvalı bölümlerinde ve tavanda tabloları, yine kahverengi panellerle kaplı ve dipleri banklarla çevrili birkaç geniş taşıyıcı direği ve en dipte upuzun, geniş barıyla klasik bir birahaneydi burası. Neredeyse tamamı yaşlı garsonlar siyahlar giymiş, beyaz önlük takmışlardı. Müzik yoktu, ancak gürültü düzeyi yüksekti; konuşmalarla kahkahaların vızıltısı ve tabak çanak şıngırtısı, masaların üzerinde bir bulut gibi asılıydı; burada biraz zaman geçirilince fark edilmeyen bu ses, sokaktan gelip kapıdan içeri adım atınca kulak tırmalayan, çoğunlukla rahatsız eden bir gök gürültüsünü andırıyordu. Müşteriler arasında büyük olasılıkla 1960'lı yıllardan beri birasını burada içen birkaç sarhoş, akşam yemeğini burada yiyen bir iki ihtiyar vardı; ama sayıları azalıyordu, çoğunluk,

Södermalm'ın her yerinde olduğu gibi, kültür üreten orta sınıftan kadınlarla erkeklerden oluşuyordu. Ne çok genç, ne çok yaşlı, ne çok çekici, ne çok çirkindiler ve asla aşırı sarhoş değillerdi. Kültür sayfası muhabirleri, yüksek lisans yapanlar, edebiyat fakültesi öğrencileri, yayınevi çalışanları, radyo-televizyonda arka oda emekçileri, tek tük oyuncu veya yazar arasında gerçekten üne kavuşmuş birilerini görmek çok enderdi.

Kapıdan içeri girip birkaç metre yürüdüm ve durdum, atkımı gevşetip paltomun düğmelerini açarken müşterileri taradım. Gözlükler, kel kafalar ışıldıyor, beyaz dişler parlıyordu. Hepsinin önünde masaların kahverengisi yüzünden sarı renkleri daha belirginleşmiş biralar vardı. Ama Geir'i göremedim.

Örtülü masalardan birine gidip sırtımı duvara vererek oturdum. Beş saniye içinde karşımda beliren garson bana suni deriyle kaplı kalın bir menü uzattı.

"İki kişiyiz," dedim. "Yemek siparişi için arkadaşı bekleyeceğim. Önden bir Staropramen alabilir miyim?"

"Elbette," dedi garson, altmışlı yaşlarında bir kadındı, yüzü büyük ve tombul, kabarık saçları kumraldı. "Açık mı koyu mu?"

"Açık, lütfen."

O kadar güzeldi ki burası. Tipik salt birahane havasının düşüncelerimi başka yerlere, daha klasik dönemlere götürmesi buranın bir müzeyi andırmasından dolayı değildi, zorlama bir yanı olmayan bu ortam, 1930'lu yıllardan beri insanların bira içip sohbet etmeye geldikleri bir yerdi. Stockholm'ün en iyi yanlarından biri, değişik dönemlerden kalma birçok yerin abartıya kaçmadan çalışmayı sürdürmesiydi. Örneğin 1600'lerden kalma Van der Nootska Sarayı, söylenenlere göre, mekân yüz yıllıkken Bellman'ın ilk sarhoş olduğu yerdi; ben de arada sırada orada öğle yemeği yiyordum, Dışişleri Bakanı Anna Lindh'in öldürülmesinin ertesi günü gitmiştim ilk kez, kente tuhaf bir sessizlik ve ürkeklik egemendi; ayrıca Gamla Stan'da 1700'lerden kalma Den Gyldene Freden Restoranı, 1800'lerden Tennstopet ve Strindberg'in betimlediği kırmızı odanın bulunduğu Berns Salonger var; 1920'lerden beri değişmeden kalan güzelim *art nouveau* bar Gondolen'i unutmamalı, Katharina Asansörü'nün tepesinde, tüm kentin

panoramasına sahip barda kişi kendisini bir zeplinde veya bir transatlantiğin salonunda hissediyordu.

Elinde bira dolu tepsiyle gelen garson, bardağımı bir çırpıda önüme sürdüğü altlığın üzerine koyup gülümsedikten sonra, müşterilerin büyük olasılıkla ikide bir ona takılacağı gürültücü masalara doğru gitti.

Bardağı ağzıma götürdüm, dudaklarıma değen köpüğü hissettim; soğuk, hafiften acı sıvı, böyle çok tada hazırlıksız yakalanan ağzımı doldurup boğazımdan aşağı akarken, sırtım ürperdi.

Ah.

Gelecek düşünülürken ve kentsel yaşamın her yere yayıldığı, insanın makineyle ezelden beri arzuladığı simbiyoza kavuştuğu bir dünya düşlenirken en yalın unsurlar pek akla gelmez; örneğin, tarladaki buğdaydan, kırlardaki şerbetçi otundan yapılan altın sarısı ve böylesine lezzet dolu ve gürbüz bira yahut ekmek veya tatlı ama karanlık, toprağımsı tadıyla pancar, başka bir deyişle, ahşap masalarda, güneş ışığının düştüğü pencerelerin önünde her zaman yiyip içtiğimiz şeyler. 1600'lerin saraylarında, üniformalı hizmetçileri, yüksek topuklu ayakkabıları ve on yedinci yüzyıl düşünceleriyle dolu kafalarının üzerinde pudralı peruklarıyla insanlar birayla şarap içmek, ekmekle et yemek, işeyip sıçmak dışında ne yapıyorlardı? On sekiz, on dokuz, yirminci yüzyıllar için de geçerliydi bu durum. İnsanlık anlayışı sürekli değişiyor, dünya ve doğa anlayışı da öyle, her türden tuhaf düşünce ve inançlar doğup ölüyor, işe yarayan-yaramayan nesneler bulunuyor, bilim dünyanın gizemlerinin daha da derinlerine dalıyor, makineler çoğalıyor, hızlar artıyor ve eski yaşam biçimleri sürgit terk ediliyor; ama hiç kimse birayı bırakmayı ya da değiştirmeyi hayal etmiyor. Malt, şerbetçi otu, su. Tarla, kır, ırmak. Ve temelde her şey için geçerli bu. Köklerimiz kadim bir geçmişe uzanıyor, ilk insan Afrika'nın bir yerlerinde kırk bin yıl önce gözlerini ışığa açtığından beri veya *Homo sapiens* ne kadar uzun zamandır varsa o kadar sürede bedenlerimiz, gereksinimlerimiz veya bizde önem taşıyan başka hiçbir şeyimiz değişmedi. Ama biz farklı olduğumuza inandık, üstelik düş gücümüz öylesine güçlüydü ki inanmakla kalmayıp kendimizi buna uydurduk, kafelerimizde ve karanlık kulüple-

rimizde sarhoş olup danslar ettik, büyük olasılıkla, örneğin yirmi beş bin yıl önce Akdeniz kıyılarında bir yerde bir ateşin pırıltıları çevresinde yapılan danslardan daha beceriksizceydi bunlar.

Çevremizdekiler tedavisi olmayan hastalıklardan düşüp ölürken modern olduğumuz düşüncesi nasıl ortaya çıkabiliyor? Beyin tümörüyle kim modern olabilir? Herkesin çok geçmeden toprağın altına girip çürüyeceğini bile bile modern olduğumuza nasıl inanabiliriz.

Bardağımı yeniden dudaklarıma götürüp büyük yudumlar aldım.

Nasıl da seviyordum içmeyi. Daha bardağın yarısına gelmemişken beynim bu kez kendimi iyice bırakma düşüncesini evirip çevirmeye başlamıştı. Burada oturup içtikçe içmek. Yapmalı mıydım?

Hayır, yapmamalıydım.

Orada bulunduğum birkaç dakika içinde kapıdan içeri sürekli birileri girdi. Çoğu benim gibi yapıyor, birkaç metre ilerleyip duruyor, bir yandan paltolarını çekiştirirken diğer yandan müşterileri inceliyordu.

İçeri son giren grubun arkasında bir yüzü tanıdım. Evet, Thomas'tı bu!

Ona el salladım, yanıma geldi.

"Merhaba, Thomas," dedim.

"Merhaba, Karl Ove," dedi, tokalaşırken. "Uzun zamandır görüşmedik."

"Evet, uzun zaman oldu. Nasıl gidiyor?"

"Çok iyi gidiyor. Senden ne haber?"

"Ne olsun, her şey yolunda."

"Burada birileriyle bulaşacaktım. Şurada, köşedeler. İstersen bize katılabilirsin."

"Teşekkürler, ama Geir'i bekliyorum."

"Doğru ya! Evet, sanırım seninle bulaşacağını söylemişti. Onunla dün görüştüm. Sorun değilse gelip bir selam veririm."

"Sorun olur mu hiç," dedim. "Görüşürüz."

Geir'in arkadaşlarındandı Thomas ve en sevdiklerimden biriydi tartışmasız. Ellili yaşlarındaydı, fotoğrafçılıkla uğraşıyordu, çarpıcı ölçüde Lenin'e benziyordu, sakalı, dökülen saçları, Moğol

gözleriyle ona tıpatıp benziyordu. Yayımlanmış üç kitabı vardı; ilki donanma komandolarının fotoğrafları, ikincisi de boksörlerin fotoğraflarıyla doluydu, Geir'le bu bağlamda tanışmıştı ve üçüncü kitabı hayvanların, nesnelerin, manzaraların ve insanların fotoğraflarından oluşuyordu, hepsinin üzerinde karanlık bir gölge asılıydı ve içlerindeki, çevrelerindeki boşluk fotoğrafların en çarpıcı özelliğiydi. Thomas sosyal çevrelerde dost canlısı ve kendi hâlinde biriydi; onunla konuşurken sanki yitirecek hiçbir şey yoktu, büyük olasılıkla kendisini pek ciddiye almadığı için böyleydi, öte yandan özgüveni yüksekti, belki de öyle olmasının nedeni buydu. Başkalarını iyiliğini istediği izlenimi uyandırıyordu. Ama çalışırken çok hırslı ve titizdi, doğaçlamadan çok stilistliğe kayan fotoğraflarında her zaman mükemmelliği hedeflerdi. Benim en sevdiklerim, ikisinin ortasına düşüyordu: Doğaçlama stilize, zamanda donmuş rastlantı. Harikalardı. Boks fotoğraflarından bazıları, bedenlerin dengesi ve ring dışında çekilmiş olmalarından dolayı bana antik Yunan heykellerini çağrıştırmıştı; diğer fotoğraflar da elbette oldukça karanlık ve vahşiydi. Kışın Thomas'ın iki çalışmasını satın almıştım, Yngve'ye kırkıncı yaş günü armağanı olacak resimleri seçmek için Thomas'ın laboratuvarında oturmuş, son kitabını oluşturacak diziyi karıştırıyordum, uzun süre kararsız kaldıktan sonra iki tanesinde karar kılmıştım. Yngve'ye verince onları beğenmediğini yüzünden anladım, başka iki tane seçebileceğini söyledim, kendime sakladığım o ilk iki fotoğraf şimdi ofisimde asılıydı. Parlak oldukları kadar uğursuzdular, ölümü yansıtıyorlardı, Yngve'nin onları istememesini pekâlâ anlayabiliyordum, yine de birazcık gücenmiştim. Aslında birazcıktan daha fazla. Yngve'nin sonunda seçmeyi başardığı fotoğrafları almak için Thomas'ın Gamla Stan'ın bodrumundaki laboratuvarına gittim, 1500'lerden kalma devasa taş duvarlı mahzenin kapısını çaldım, altmışlı yaşlarında, pejmürde giysili, bakımsız denebilecek ortağı açtı kapıyı. Thomas orada değildi, ama istersem aşağı inip bekleyebilirdim. Thomas'ın laboratuvarını paylaştığı fotoğrafçı Anders Petersen'di bu, ben onu Tom Waits'in *Rain Dogs* albümünün kapak fotoğrafından beridir tanıyordum, ama yetmişli yıllardaki *Café Lehmitz* çalışmasından bu yana ünlüydü. Yalın,

samimi, karmaşık çalışmaları gerçek yaşama olabildiğince yakındı. Laboratuvarın üstündeki odada kanepeye oturdu, bana kahve isteyip istemediğimi sordu, istemediğimi söyleyince işine geri döndü, bir yandan mırıldanıp bir yandan kontakt baskı yığınını karıştırmaya girişti. Onu meşgul etmek veya her şeye burnumu sokuyormuş gibi görünmek istemediğimden fotoğraflarla kaplı dolabın önünde durup çalışmaları inceledim, ama onun havasından etkilenmiştim bir kere; içeride başkaları olsaydı bu durum çözülürdü, ama yalnızca ikimiz vardık ve ben her hareketinin bilincindeydim. Naif görünüyordu; deneyimsizlikten kaynaklanan bir naiflik değildi bu, tam tersi, çok deneyimli olduğu duygusu uyandırıyordu her yanıyla, öte yandan bu deneyimlerin sonuçlarından etkilenmemiş, sanki dokunulmadan kalmıştı. Büyük olasılıkla durum böyle değildi, ama onunla göz göze gediğimde ve çalışmasını izlerken bu izlenime kapılmıştım. Birkaç dakika sonra Thomas geldi, beni gördüğüne sevinmiş gibiydi, herkesi gördüğüne seviniyordu kuşkusuz. Kahve koydu, merdivenlerin yanındaki kanepeye oturduk, fotoğrafları getirdi, son bir kez onları iyice inceledi, ardından önce plastik dosyaya, sonra bir zarfa koydu, bu arada ben de içinde para olan zarfı kahve sehpasında ona doğru ittim, bunu öylesine çaktırmadan yapmıştım ki fark ettiğinden emin olamadım; özel alışverişlerde beni rahatsız eden bir yan vardı, daha ben olup biteni anlamadan doğal denge bir şekilde ya bozuluyor ya da geçerliliğini yitiriyordu. Fotoğrafları çantama koydum, havadan sudan konuştuk; Geir'den başka bir bağlantımız daha vardı, Thomas'ın sevgilisi Marie bir şairdi, Biskops-Arnö'de Linda'ya ders vermişti yıllar önce ve şimdi Linda'nın arkadaşı Cora'nın bir bakıma akıl hocasıydı. İyi bir şairdi, bir bakıma klasikti; şiirlerinde ne gerçekle güzellik uzlaşmaz unsurlardı ne de anlam yalnızca dili ilgilendiriyordu. Jon Fosse'nin oyunlarından bazılarını İsveççeye çevirmişti ve başka işlerin yanı sıra Steinar Opstad'nın şiirleri üzerinde çalışıyordu. Onunla yalnızca birkaç kez görüşmüştüm, ama çok yönlü biri gibi görünüyordu; kişiliğine bir nüans zenginliği egemendi, ruhunun derinliği seziliyordu, her an varlığını sürdüren ama bununla kimseye sıkıntı vermeyen bir duyarlılığı olmasına karşın duyarlı olmanın ayrılmaz eşi

duygusal dengesizliği göstermiyordu. Öte yandan Marie karşımda durduğumda aklımdan geçenler bunlar değildi, sağ gözünün bebeği aşağı kaymış, gözünün akıyla irisi arasına yerleşmişti; öylesine korkutucuydu ki onunla ilgili ilk izlenimlerim bundan öteye geçmemişti.

Thomas, Linda'yla beni bir akşam yemeğe çağırmak istediklerini söyledi. Bu çok güzel olur, karşılığını verdim, kalkıp çantamı aldım; o da kalktı, tokalaştık, zarfı fark etmemiş göründüğünden ona fotoğraflar için para bıraktığımı söyledim, başını sallayıp teşekkür etti, sanki onu bana minnet duymaya zorlamıştım, merdivenleri çıkıp Gamla Stan'ın ayaz sokaklarına çıktığımda biraz utanıyordum.

Bunun üzerinden neredeyse iki ay geçmişti. Bizi davet etmemeleri beni pek rahatsız etmiyordu; Thomas'la ilgili edindiğim ilk bilgilerden biri her zaman her şeyi unuttuğuydu. Ben de unutkandım, dolayısıyla onu suçlamıyordum.

Birahanenin en gerisindeki masaya oturduğunda ince yapılı, iyi giyimli, Lenin maskesi takmış bir adamdı. Çantamdan sarı Tiedemanns tütün paketini çıkarıp sigara sardım, her nedense parmak uçlarım çok terliydi, tütün parçaları elime yapışıyordu; biramdan büyük yudumlar aldım, sigaramı yaktım, o sırada pencereden Geir'in silüetinin sokaktan geçtiğini gördüm.

Girer girmez beni gördüyse de masaya doğru yürürken başka seçenek arar gibi içeriyi inceledi. Pek çok çıkış yerinin bulunmadığı yerlere girmeyen bir tilkiye benzediği söylenebilirdi.

"Ne diye açmıyorsun kahrolası telefonunu?" diye sordu, elini uzatıp bir an için benimle göz göze gelerek. Ayağa kalkıp tokalaştıktan sonra yeniden oturdum.

"Yedi diye konuşmuştuk sanıyordum," dedim. "Saat yedi buçuk."

"Seni niye aramaya çalışıyordum sanıyorsun? Trenle peron arasındaki boşluğa dikkat et, demek için mi?"

"Metro istasyonunda telefonumu kaybettim," dedim.

"Kayıp mı ettin?" diye sordu.

"Evet, birisi dirseğime çarpınca telefon fırlayıp gitti. Bir çantaya düşmüş olmalı, çünkü yere çarptığını duymadım. Tam o sırada, fermuarı açık çanta taşıyan bir kadın geçiyordu."

"İnanılmaz birisin," dedi. "Kadından telefonunu geri istemedin herhâlde?"

"Yok. Çünkü, birincisi tam o sırada tren gelmişti, ikincisi olan bitenden emin değildim. Bir kadına gidip omuz çantanı karıştırabilir miyim, diyemezsin sonuçta."

"Sipariş verdin mi?"

Başımı iki yana salladım. Menüyü alıp garsona bakındı.

"Sütunun yanında duran kadın," dedim. "Ne yiyeceksin?"

"Sence?"

"Soğan soslu domuz mu?"

"Evet, neden olmasın?"

Geir'le buluştuğumuzda aramızda hep bir uzaklık vardı, sanki orada bulunduğumu kavrayamıyor, beni kendisinden uzaklaştırmaya çalışıyordu. Göz göze gelmekten kaçınıyor, benim açtığım konularda konuşmuyor, ilgisini başka yere yöneltip onları boğuyordu; alaycı olabiliyor, tüm varlığından bir küstahlık yayılıyordu. Bazen bu beni rahatsız ederdi, rahatsız olduğumda da konuşmazdım, öte yandan Geir bunu da eleştirmekten geri durmazdı. "Tanrım, bugün ağzını bıçak açmıyor." "Bütün akşam karşımda durup boş boş önüne mi bakacaksın?" veya "Eh, bu akşam neşene diyecek yok, Karl Ove." Bu durum kendi içinde süregelen bir tür psikolojik ön çatışma gibiydi, çünkü bir süre sonra, belki yarım saat, belki bir saat, belki yalnızca beş dakika sonra değişir, gardını indirir, duruma ayak uydurur, ilgi, yakınlık gösterir, düşünceli ve bilinçli davranırdı; önceden soğuk ve sert olan kahkahası ısınır, içtenleştiğindeki bu dönüşüm, sesiyle bakışlarına da yansırdı. Telefonda konuşurken kendisini savunmazdı, telefonu elimize alır almaz eşit şartlarda sohbete başlardık. Beni en iyi o tanıyordu, kesin olmamakla birlikte büyük olasılıkla onu da benden daha iyi tanıyan yoktu.

Aramızdaki ayrım yıllar içinde azalmıştı, ama hiçbir zaman büsbütün silinmemişti; çünkü görüşler veya tavırlarla ilgili değildi bu, temel karakterdi, asla etkilenemez bir yerin derinliklerine gömülmüştü ve *En Tid for Alt*'ı yazıp bitirdiğimde Geir'in verdiği armağanda kendisini çok belirgin biçimde göstermişti. Bir bıçaktı bu, Amerikan donanma askerlerinin kullandığı türdendi, birini

öldürmek dışında pek bir işe yaramazdı. Geir bunu şaka olsun diye yapmamıştı, aklına gelen en güzel nesne buydu. Sevinmiştim, ama parlak çeliği, keskin ucu ve hızlı kan akışı sağlayan derin oyuklarıyla öyle korkutucu görünüyordu ki ofisteki raflardan birinde, kitapların arkasında duran kutudan hiç çıkmadı. Geir bu armağanın bana çok yabancı olduğunu anlamış olmalıydı, çünkü *En Tid for Alt* birkaç ay sonra basılınca bana başka bir armağan daha verdi; on sekizinci yüzyıl Britannica Ansiklopedisi'nin tıpkı baskısıydı bu; o sıralar henüz var olmayan objeleri ve fenomenleri tanımlamadığı için fazlasıyla büyüleyiciydi ve elbette benim ağız tadıma daha uygundu.

Birkaç kâğıt barındıran bir plastik dosya çıkarıp bana uzattı.

"Yalnızca üç sayfa," dedi. "Daha iyi olmuş mu, bir okur musun?"

Başımı sallayıp kâğıtları dosyadan çıkardım, sigaramı söndürüp okumaya başladım. Geir'in taslak metnine bakarken aradığım, makalenin girişiydi. Karl Jaspers'in sınır durumları kavramını temel almıştı. Yaşamın en uç yoğunlukta yaşandığı, ölüme yakın noktayla, başka bir deyişle günlük yaşamın antiteziyle ilgiliydi.

"Çok iyi," dedim, okumayı bitirince.

"Emin misin?"

"Kesinlikle."

"Güzel," dedi, kâğıtları yeniden içine koyduğu dosyayı, yanındaki sandalyede duran çantanın içine bıraktı. "Sonra devamını da okursun."

"Hiç şüphe yok."

Sandalyesini yaklaştırdı, dirseklerini masaya dayayıp ellerini birleştirdi. Ben bir sigara daha yaktım.

"Senin muhabir bugün aradı bu arada," dedi.

"Kimmiş o?" diye sordum. "Şu *Aftenposten* adamı yok mu hani."

Portre makalesi yazan muhabir, arkadaşlarımdan birkaçıyla konuşmak istemişti. Ona Tore'nin ve Geir'in numaralarını vermiştim; Tore benimle ilgili her şeyi söyleyebilecek, sağı solu belli olmayan biriydi ve Geir de şimdiki durumumu daha yakından tanıyordu.

"Ne söyledin?" diye sordum.

"Hiçbir şey."

"Hiçbir şey mi? Niye?"

"Ne diyebilirdim ki? Gerçeği söyleseydim ya anlamazdı ya da büsbütün çarpıtırdı. Olabildiğince azını söyledim ben de."

"Bunun ne anlamı var?"

"Ne bileyim? Ona benim numaramı veren sensin..."

"Evet, bir şey söyle diye. Herhangi bir şey olabilir, demiştim sana, ne yazarlarsa yazsınlar."

Geir bana baktı.

"Böyle düşünüyor olamazsın," dedi. "Neyse, aslında seninle ilgili bir şey söyledim. Belki de en önemli şeyi."

"Neymiş bu?"

"Senin ahlak değerlerinin yüksek olduğunu. Budala ne karşılık verdi dersin? 'Herkesinki öyle.' Düşünebiliyor musun? Hiç kimse böyle değil. Neredeyse hiç kimsenin ahlak anlayışı yok, çoğu kişi bunun ne olduğunu bile bilmiyor."

"Ahlakı senden farklı yorumluyor demek."

"Evet, ama biraz skandal arıyordu. Bir zamanlar ne biçim sarhoş olduğun konusunda birkaç anı türünde şeyler."

"Neyse," dedim. "Yarın görürüz. O kadar da kötü olamaz. Sonuçta *Aftenposten.*[2]"

Masanın karşısına yerleşen Geir başını salladı. Ardından bakışlarıyla aramaya koyulduğu garson onu görür görmez yanımıza geldi.

"Soğan soslu domuz, lütfen," dedi. "Ve açık Staropramen."

"Ben köfte istiyorum," dedim, bardağımı kaldırarak. "Yanına da bundan bir tane daha."

"Tamamdır, beyler," diyen garson, minik not defterini gömlek cebine koydu ve ikide bir açılıp kapanan kanatlı kapıdan görünen mutfağa gitti.

"Yüksek ahlak değerleriyle ne demek istiyorsun?" diye sordum.

"Derin bir etik anlayışın var. Kişiliğin sarsılmaz bir etik temel üzerinde yükseliyor. Uygunsuz davranışlara karşı bütünüyle bedensel tepkiler veriyorsun, seni ezen utanç ne soyut ne kavramsal, yüzde yüz fiziksel; ondan kaçamıyorsun. Dolandırıcı değilsin, öte yandan ahlakçı da değilsin. Önde her şeyin göründüğü, arkada

2 Göreli olarak muhafazakâr bir Norveç gazetesi -ç.n.

her şeyin gizli olduğu Victorianlık görüşüne eğilimim olduğunu biliyorsun. Böyle bir yaşamın herhangi birini mutlu ettiğini düşünmüyorum, ama en azından daha çok yaşam sunuyor. Sen sapına kadar Protestan'sın. Protestanlık iç yaşam, kendinle bir olmak. İstesen de ikili bir yaşam süremezdin, bu elinden gelmezdi. Sende yaşamla ahlak ilişkisi birebir. Bu yüzden etik açıdan sarsılmazsın. İnsanların çoğu Peer Gynt'tür, yaşam yolunda bir iki kaçamak yaparak ilerlerler, öyle değil mi? Sen öyle yapmıyorsun. Her davranışın olabildiğine ciddi ve vicdanlı. Danışmanlık yaptığın metinlerde hiç satır atladın mı, örneğin? İlk sayfadan son sayfaya dek okumadığın oldu mu?"

"Hayır."

"Olmadı; bunun bir anlamı var. Sen kaçamak yapamazsın. *Yapamazsın.* Sen Protestan'ın önde gidenisin. Bir mutluluk muhasebecisisin, daha önce söylediğim gibi. Başkalarının uğrunda öleceği bir başarı kazandığında onu listenden çizmekle yetinirsin. Hiçbir şey seni mutlu etmiyor. Çoğunlukla yaptığın gibi kendinle baş başa kaldığında, benden çok ama çok daha disiplinlisin. Beni ve sistemlerimi tanıyorsun. Aklında kontrolünü kaybettiğin, bilinmeyen yerler var; ama oraya gitmezsen, ki bu günlerde hiç gittiğin yok, ahlakçılığın büsbütün acımasızlaşıyor. Baştan çıkarıcı durumlara benden veya ünlü olmayan başka herkesten daha çok maruz kalıyorsun. Ben olsaydın ikili bir yaşam sürerdin. Ama bunu yapamazsın. Yalın bir yaşama mahkûmsun. Ha ha ha! Asla Peer Gynt değilsin, bence senin doğanın özü böyle. İdealin masum ve masumiyet. Peki masumiyet nedir? Ben tam karşı ucundayım. Baudelaire bu konuda şöyle diyor, Virginia'yı bilirsin, salt masumiyetin simgesi, karikatürle yüzleştirildiğinde kaba kahkahalar duyuyor, bir onursuzluk seziyor, ama ne olduğunu bilmiyor. Bilmiyor! Kanatlarına sarınıyor. Ardından Caravaggio'nun *Hilebazlar* tablosuna geliyoruz, masum oğlan diğerleri tarafından dolandırılıyor. Sen osun. Bu da masumiyet. Senin durumunda bu masumiyet geçmişte yatıyor, *Ute av Verden*'de yazdığın on üç yaşındaki kız ve 1970'lerle ilgili çılgın nostaljinde... Bu Linda'da da var biraz. Onu nasıl tanımlamıştın? Madame Bovary ve Kaspar Hauser'in bir karışımı mı?"

"Evet."

"Kaspar Hauser, bilinmedik bir alan. Eski karın Tonje'yi tanımıyorum, ama fotoğraflarını gördüm, Linda'ya benzemese de onun görünüşünde de masum bir yan var. Masum olduğunu düşünüyorum, demek istemiyorum, öyle bir izlenim uyandırıyor. Bu tür masumiyet sana özgü. Saflık ve masumiyet benim ilgimi çekmiyor. Ama sende çok açık. Sen olabildiğine ahlakçı ve olabildiğine masum birisin. Masumiyet nedir? Dünyanın dokunmadığı, yok edilmemiş olan; içine tek bir taş bile atılmamış su. Canın istemiyor, arzulamıyorsun demiyorum, çünkü arzuluyorsun ama yine de masumiyetini koruyorsun. Güzelliğe olan akıl almaz büyüklükteki düşkünlüğün de buradan geliyor. Meleklerle ilgili yazmayı seçmen şans eseri değil. Onlar safların en safı. Bundan daha safı yok."

"Ama romanımda değil. Meleklerin bedensel, fiziksel yanlarını ele alıyorum yazdıklarımda."

"Yine de saflığın simgesiler. Ve bir de düşüşün. Ama onları insan yapan, günaha değil de insanlığa düşüren sensin."

"Böyle soyut bir açıdan bakarsan haklı olabilirsin. On üç yaşında kız masumiyetti, peki ne oldu ona? Fizikselleştirilmesi gerekti."

"Böyle de denebilir!"

"Evet, peki, tamam. Becerilmesi gerekti. Melekler insanlaşmak durumunda kaldı. Bir bağlantı var. Ama bunların hepsi bilinçaltında. Derinde. Bu bakımdan gerçek değil. O yönde gidiyor olabilir, ama ben bilincinde değilim. Tanıtım yazısını okumadan önce, utançla ilgili bir kitap yazdığımı bilmiyordum bile. Masumiyet ve on üç yaş konusunu düşünmem de bundan çok sonra oldu."

"Ama orada işte. Apaçık ortada, en küçük bir kuşkuya yer yok."

"Tamam. Ama benden gizli. Ayrıca unutmana çok şaşırdığım bir şey var. Masumiyet aptallıkla aynı soydandır. Sen aslında aptallıktan söz ediyorsun, öyle değil mi? Bilgisizlikten?"

"Hayır, hayır, ilgisi bile yok," dedi Geir. "Masumiyetle saflık günümüzde aptallığın *simgesi* oldu. En deneyimli kişinin kazandığı bir kültürde yaşıyoruz. Hastalıklı bir durum. Modernizmin gittiği yeri bilmeyen yok, bitimsiz bir gerileme içinde, bir biçim bozulup yeni bir biçim yapılıyor, böyle de sürecek ve bu sürdükçe de

kazanan deneyim olacak. Zamanımızın eşsiz özelliği, salt ya da bağımsız eylemi, bildiğin gibi, kabul etmek değil, vazgeçmek. Kabullenmek çok kolay. Bununla hiçbir şey elde edilmiyor. Aşağı yukarı işte burada görüyorum seni. Başka bir deyişle neredeyse aziz gibi."

Gülümsedim. Garson biralarımızı getirdi.

"Şerefe," dedim.

"Şerefe."

Büyük bir yudum aldım, elimin tersiyle ağzımdaki köpüğü sildim, bardağı önümdeki altlığa koydum. Parlak, sarı rengin neşelendirici bir yanı varmış gibi geliyordu bana. Geir'e baktım.

"Aziz gibi mi?" diye yineledim.

"Evet. Katolik inancındaki azizler senin inanç, düşünme ve eylem anlayışına yakın olabilir."

"Şimdi biraz abartmış olmuyor musun sence de?"

"Hayır, hiç de bile. Bana kalırsa bu yaptığın kesip atmak."

"Neyi?"

"Yaşamı, olanakları, yaratmayı. Yaşam yaratmayı; edebiyatı değil. Bence neredeyse korkutucu bir çilecilikte yaşıyorsun. Hayır, doğrusu bu çilecilikte sürünüyorsun. Çok sıra dışı geliyor bana. Olağanüstü. Böyle birini tanıdığımı veya duyduğumu sanmıyorum... En azından azizlere ya da kilise papazlarına bakmadıkça."

"Burada dur."

"Sen sordun. Başka kavramsal araç yok senin açından. Konu dış özelliklerde, tehlikeye giren ahlakta, toplumsal etikte yatmıyor. Din bu. Tanrısız bir din, orası belli. Tanrıya inanmadan ayine katılabilen ve inanca saygısızlık etmeyen başka birini tanımıyorum. Bir tek seni biliyorum."

"Tanıdıkların arasında bunu yapan başkası yok mudur?"

"Var, ama saflıkla değil! Kiliseye kabul töreninde ben de yaptım. Para için. Ardından kiliseyle ilişiğimi kestim. Parayı neye harcadım? Bir bıçak aldım. Ama bundan söz etmiyordum. Konu neydi?"

"Ben."

"Evet, doğru. Beckett'le ortak bir yanınız var doğrusu. Yazma biçimleriniz değil, azizliğiniz. Cioran şöyle diyor: 'Beckett'le karşı-

laştırılınca ben bir fahişeyim.' Ahaha!' Bence bu kesinlikle çok yerinde bir söz. Ahaha! Bu arada Cioran dünyanın en dürüst kişilerinden biri diye görülür. Senin yaşamının büsbütün boşa harcandığını düşünüyorum. Bu bağlamda herkesinki boşa harcanmış, ama seninki daha çok boşa harcanmış, çünkü harcayacak daha çok şey var. Senin ahlakın o budalanın düşündüğü gibi vergi bildirimleriyle ilgili değil, doğan ile ilgili. Doğan ile alakalı yalnızca, başka bir şey değil. Aramızdaki bu devasa karşıtlık sayesinde her gün konuşabiliyoruz. *Sympatio* kavramı. Yazgına sempati duyabilirim. Çünkü yazgı konusunda elden bir şey gelmez. Tek yapabildiğim izlemek. Sana yardım edilemez. Kimsenin yapabileceği bir şey yok. Senin için üzülüyorum. Ama bunu yalnızca yakınımda süregelen bir trajedi olarak görebilirim. Bildiğin gibi trajedi iyi birinin kötü zamanlardan geçmesi. Buna karşın komedi, kötü birinin iyi zamanlardan geçmesi."

"Niçin trajedi?"

"Çünkü neşesiz. Çünkü yaşamın çok neşesiz. İnanılmaz kaynakların var ve aşırı yeteneklisin, ancak burada duruyor, sanata dönüşüyor, ama asla ileri gitmiyor. Midas gibisin. Dokunduğu her şey altın oluyor, ama bu ona zevk vermiyor. Nereye gitse çevresindekiler ışıldayıp parlıyor. Başkaları arayıp duruyor ve bir altın kırıntısı bulduklarında satıp yaşam, görkem, müzik, dans, zevk, lüks ya da en azından biraz kadın eti satın alıyorlar, var olduklarını birkaç saatliğine unutabilmek için bir kadının tepesine çıkıyorlar. Sen masumiyeti arzuluyorsun ve bu olanaksız bir birleşim. Arzu ve masumiyet asla uyumlu olamaz. En yüce, içine aletini sokarsan en yüce olmaktan çıkar. Sana Midas rolü biçilmiş, her şeye sahip olabilirsin, ve kaç kişi buna sahip olabilir dersin? Neredeyse hiç kimse. Peki kaç kişi bu rolü geri çevirir? Çok daha az sayıda kişi. Ben bir tane tanıyorum. Trajedi bu değilse nedir, bilmiyorum. Sence şu muhabir bundan bir şey çıkarabilir mi?"

"Hayır."

"Hayır. Her şeyi gazeteci terazisiyle tartıyor. Herkesi aynı kefeye koyuyor muhabirler, bütün sistemin temeli bu. Ama böyle yaparak sana veya kişiliğine yaklaşamaz bile. Unutalım gitsin."

"Bu herkes için geçerli, Geir."

"Belki öyle, belki değil. Senin kendine çarpık bakışın ve başkaları gibi olmayı istemen de bununla ilgili."

"Sen böyle diyorsun. Ben, portremi senden başka kimse böyle çizemezdi, diyorum. Yngve, annem ve akrabalarım veya arkadaşlarımdan herhangi biri, senin bu sözlerine hiçbir anlam veremezdi."

"Ama bu durum, söylediklerimi daha az doğru kılmıyor, öyle değil mi?"

"Hayır, şart değil, ama annenin bir keresinde senin için, çevrendeki herkesi büyüttüğünü, çünkü görkemli bir yaşamın olmasını istediğini söylediği geldi aklıma."

"Ama öyle. Yaşam ne kadar görkemli yapılabilirse o kadar görkemlidir. Kendi yaşamımın kahramanı ben değil miyim? Tanınmış kişiler, ünlüler, herkesin tanıdığı kişiler, kendilerinde, kendi çabalarıyla tanınmış veya ünlü değiller; birisi onları ünlü yaptı, çözümledi, birisi onlarla ilgili yazılar yazdı, filmler çekti, konuştu, hayranlık duydu onlara. Bu sayede başkalarının gözünde görkemli oldular. Ama bu yalnızca ortam hazırlama. Benim ortam hazırlama biçimim niye daha az gerçek olmalı ki? Hayır, tam tersi, çünkü tanıdıklarım benimle aynı yerdeler, onlara dokunabilir, konuşurken gözlerine bakabilirim; şimdi, burada buluşuyoruz ve sürekli çevremizde uçuşup duran bütün o öteki adlardan hiçbiriyle bunu yapmıyoruz. Ben yer altı adamıyım, sen İkaros'sun."

Garson elinde yemeklerle bize doğru geliyordu. Geir'in önüne koyduğu tabakta, bir domuz parçası, beyaz soğan sosu denizinde bir ada gibi yükseliyordu. Benim tabağımda, parlak yeşil ezilmiş bezelyelerle kırmızı yabanmersini sosunun yanında yığılı köfteler yoğun, açık kahverengi krema sosuna bulanmıştı. Patatesler ayrı bir tabakta servis edilmişti.

"Teşekkürler," dedim, garsona bakarak. "Bir tane daha alabilir miyim?"

"Bir Staro, tabii, hemen getiriyorum," deyip Geir'e baktı. Kucağına peçete seren Geir başını iki yana salladı.

"Ben bekleyeceğim, teşekkürler."

Bardağımın dibinde kalanı içip tabağıma üç patates koydum.

"Bir övgü değildi, öyle sandıysan düzelteyim," dedi Geir.

"Ne değildi?" diye sordum.

"Aziz benzetmesi. Hiçbir modern kişi bir aziz olmak istemez. Azizlik yaşamı ne? Acı çekme, ödün verme, ölme. Dış yaşam sürmedikten sonra çok iyi bir iç yaşam sürmeyi kim ister? İnsanlar ancak dış yaşam ve başarı konusunda sağlayacağı yararlar bağlamında düşünürler içe dönmeyi. Modern kişiler için tek bir dua vardır, o da arzuların dile getirilmesi. İstediğin bir şey olmadıkça dua etmezsin."

"Benim de yığınla isteğim var."

"Evet, elbette. Ama sana zevk vermiyorlar. Mutlu bir yaşam için çabalamamak, kalkışabileceğin en kışkırtıcı iş. Yine söylüyorum, bu bir övgü değil. Hiç değil. Ben yaşamak istiyorum. Tek önemli olan bu."

"Seninle konuşmak şeytana terapiye gitmeye benziyor," dedim, patates tabağını ona uzatarak.

"Ama şeytan sonunda hep kaybeder," dedi.

"Bunu bilemeyiz," dedim. "Henüz son gelmedi."

"Haklısın. Ama kazanacağını gösteren bir ipucu yok. En azından ben göremiyorum."

"Tanrı artık bizimle değilken bile mi?"

"Bizimle değil, yerinde bir söz. Daha önce burada değil, üstümüzdeydi. Şimdi onu içselleştirdik. Özümsedik."

Birkaç dakika sessizlik içinde yemek yedik.

"Söylesene," dedi Geir. "Günün nasıl geçti?"

"Gerçek bir gün gibi geçmedi," dedim. "Bir konuşma yazmaya çalıştım, biliyorsun, baktım saçmalıyorum, kitap okuyayım dedim."

"Daha kötüsü de olabilirdi."

"Evet, büyük olasılıkla. Ama tüm bunlar karşısında ne kadar öfkelendiğimin farkına varıyorum. Bu arada sen bunu hiç anlamayacaksın."

"Tüm bunlar, derken?" diye sordu Geir, bardağını masaya koyarken.

"Bu durumda, iki kitabım hakkında yazmaya zorlandığım zaman kapıldığım duygu. Anlamı varmış gibi yapmaya zorlanıyorum, yoksa konuşamam, kendi sırtını sıvazlamaya benziyor, öyle

değil mi? Çok iğrenç, çünkü ben kendi kitaplarımdan övgüyle söz ederken dinleyiciler gerçekten ilgi gösterecek. Niye? Daha sonra kitapların çok güzel olduğunu, konuşmamın pek harika olduğunu söylemek için yanıma gelmek isteyecekler, ben onlarla göz göze gelmeyi istemeyeceğim, onları görmek istemeyeceğim, bu cehennemden kaçmak istiyorum, çünkü orada bir tutsağım, anlıyor musun? Lanet övgülere maruz kalmaktan daha kötü bir yazgı yok. Georg Johannesen "övgü becerisi" diyor ama ayrım yapmak gereksiz, o zaman değerli övgü varmış gibi oluyor, oysa yok. Ne kadar yüksekten geliyorsa o kadar kötü. Önce utanıyorum, arkasına saklanabileceğim hiçbir şey kalmıyor, ardından öfkeleniyorum. İnsanlar bana o özel biçimde davranmaya başlayınca. Biliyorsun sen de. Ah hayır, kahretsin, neden söz ettiğimi hiç anlamıyorsun sen! Merdivenin dibindesin, öyle değil mi? Sen tırmanmak istiyorsun. Ahaha."

"Hahaha."

"Övgüyle ilgili söylediklerimin hepsi doğru değil bu arada," diye sürdürdüm. "Sen iyi bir şey söylersen bunun bir anlamı olur. Geir beni överse, anlamlıdır. Ayrıca Linda elbette ve Tore, Espen ve Thure Erik. Bana yakın olanlar. Yabancılardan söz ediyorum ben. Denetimim dışında kalanlardan. Ne olduğunu bilmiyorum... Tek bildiğim başarıya güvenilmeyeceği. Bundan söz ederken bile öfkelendiğimi fark ettim."

"Söylediklerinden ikisi çok dikkatimi çekti ve beni oldukça düşündürttü," dedi Geir, çatal bıçağı tabağının üzerinde tutarak bana baktı. "Birincisi Harry Martinson'un intiharından konuşuyordun. Nobel Ödülü'nü aldıktan sonra karnını yarıp açmış. Bunun nedenini çok iyi anladığını söyledin."

"Evet, ama bu çok açık," dedim. "Nobel Edebiyat Ödülü'nü almak bir yazar için en büyük utanç. Ayrıca ödülü sistemli olarak sorgulandı. İsveçliydi, İsveç Akademisi üyeliği yapmıştı, bir tür kayırma olduğu belliydi, gerçekten hak etmemişti. Hak etmemişse tüm olan biten aşağılamaya döner. Böyle bir aşağılamayla başa çıkabilmek için çok güçlü olmak gerekir. Martinson'un tüm o aşağılık kompleksleri düşünüldüğünde ödül dayanılmaz olmalı. Eğer bunun için yapmışsa. İkincisi neydi?"

"Hım?"

"Söylediklerimden ikisinin aklına takıldığını söylemiştin. İkincisi ne?"

"Ha, Tom Kristensen'in *Talan*'ındaki Jastrau. Hatırlıyor musun?"

Başımı iki yana salladım.

"Kimse senden iyi sır saklayamaz," dedi. "Her şeyi unutuyorsun. Beynin peynirsiz İsviçre peynirine benziyor. *Yağma*'nın okuduğun en korkutucu kitap olduğunu söylemiştin. Oradaki düşüşün düşme olmadığını söylemiştin. Kendisini bırakmış, vazgeçmiş, sahip olduğu her şeye boş verip içmeye başlamış, kitapta bu gerçek bir seçenek gibi görünüyormuş. Daha doğrusu iyi bir seçenek. Sahip olduğun her şeye boş vermek, kendini bırakmak. Bir iskeleden aşağı bırakır gibi."

"Şimdi hatırlıyorum. Yazdıkları çok iyi betimliyor sarhoşluğu. Ne kadar olağanüstü olabildiğini. Bunun o kadar da korkunç bir şey olmadığı duygusuna kapılıyor insan. Düşmenin tembel, dirençsiz yanını hiç düşünmemiştim daha önce. O sıralar bunu dramatik, belirleyici bir şey olarak görüyordum. Gündelik, gelişigüzel, üstelik harika bir iş diye görmek çok sarsıcıydı. Çünkü gerçekten harika. Sarhoşluğun ikinci günü, örneğin. Aklına gelen düşünceler..."

"Hahaha!"

"Sen hiç kendini bırakamazsın," dedim. "Öyle değil mi?"

"Hayır. Peki *sen*?"

"Hayır."

"Hahaha! Ama neredeyse tanıdığım herkes bıraktı kendisini. Stefan çiftliğinde sürekli kafayı çekiyor, öyle değil mi? Kafayı çekip domuz çevirme yapıyor ve traktör sürüyor. Yazın evdeyken, Odd Gunnar viskiyi süt bardağıyla içiyordu. Ağzına kadar doldurmasının nedeni benim ziyaretimmiş. Oysa ben hiçbir şey içmiyordum. Tony'ye ne demeli? Ama o uyuşturucu bağımlısı, onunkisi biraz farklı."

Karşı masalardan birinde, şimdiye dek sırtı bize dönük oturan bir kadın, ayağa kalkıp tuvaletlerin kapısına doğru yürümeye başlayınca onun Gilda olduğunu gördüm. Beni görebileceği

birkaç saniye boyunca başımı eğip masaya baktım. Gilda'yı sevmiyor değildim, ama tam şimdi onunla konuşmak istemiyordum. Yıllardır Linda'nın en iyi arkadaşlarından biriydi, bir süre aynı evi bile paylaşmışlardı, Linda'yla ilişkimizin başlarında sık sık onunla zaman geçirirdik. Bir süredir Vertigo Yayınevi'yle bir ilişkisi vardı, ama orada tam olarak ne yaptığını bilmiyordum, en azından kitap kapaklarından birinde, Marquis de Sade'ın bir kitabında, onun çektiği fotoğraflardan biri vardı; bunun dışında haftanın birkaç günü Hedengrens Kitabevi'nde çalışıyordu, yakınlarda, edebiyatla bağlantılı bir kız arkadaşıyla şirket kurmuşlardı. Sağı solu belli olmayan, delişmen biriydi, ama patolojik değil de daha çok yaşamla dolup taştığı için ne zaman ne söyleyeceği, ne yapacağı belli olmadığından. Ve Linda'nın bir yönüyle çok iyi uyuşuyordu. Tanışmaları çok tipikti. Linda onunla sokakta tanışmıştı; daha önce birbirlerini hiç görmemişlerdi, ama Gilda'nın ilginç göründüğünü düşünen Linda onun yanına gitmişti ve arkadaş olmuşlardı. Gilda'nın geniş kalçaları, büyük göğüsleri, kumral saçları ve Latin hatları vardı, 1950'lerin kadın örneğini çağrıştırıyordu, tanınmış Stockholm yazarlarından ona kur yapanların sayısı birden çoktu; ama bu görünüşün ardından şımarık, somurtkan, yabani bir kız yansırdı sık sık. Daha yumuşak yapılı Cora, ondan korktuğunu söylemişti bir keresinde. Gilda'nın sevgilisi Kettil, edebiyat öğrencisiydi, doktorasına yeni başlamıştı. Kettil, Herman Bang önerisi geri çevrilince onlara istedikleri, reddetmeyecekleri konuyu, soykırım edebiyatını vermiş, elbette hiçbir sorunla karşılaşmamıştı. Onunla son görüşmemiz evlerindeki bir partideydi; yakınlarda Danimarka'da katıldığı bir seminerde, Bergen'de okumuş bir Norveçli'yle tanışmıştı Kettil; adı ne, diye sorduğumda Jordal, demişti, Preben olmasın, diye sormuştum, evet, adı buydu, Preben Jordal. Onunla arkadaş olduğumu, birlikte *Vagant*'ta editörlük yaptığımızı, onu çok beğendiğimi, zeki ve yetenekli biri olduğunu söylemiştim, buna karşılık Kettil hiçbir şey söylememişti ve hiçbir şey söylememe biçiminde biraz da utangaçlık vardı, konuyu değiştirip iletişimdeki kopukluğun üzerini örtebilmek için birdenbire bardağımı doldurmaya kalkışınca, Preben'in benden benzer güzel düşüncelerle söz etmediğini anlamıştım.

Ardından bir anda aklıma son kitabımı yerden yere vurduğu gelmişti, üstelik iki kere, önce *Vagant*'ta, ardından *Morgenbladet*'de; Danimarka'daki konuşma konusu bu olmalıydı. Ben övülmediğim için Kettil huzursuz olmuştu. Doğru, bu bir teoriden öteye geçmiyordu, ama doğru yanlarının bulunduğuna oldukça emindim. Beni yerden yere vurmasını hemen hatırlamamam tuhaftı, ama bunun arkasında ne yattığını anlamamdan daha tuhaf değildi: Preben belleğimin Bergen bölümündeydi, orada yer alıyordu, oysa yerden yere vurma Stockholm dönemine, şimdiye denk geliyordu ve yaşamla değil, kitapla ilgiliydi. Ah, incinmiştim, yüreğimden bıçaklanmak gibiydi, Preben'i tanıdığım için sırtımdan bıçaklandım demek daha uygun olabilir. Ama asıl suçladığım Preben değildi, daha çok kitabımın yanlışsız ya da bu türden eleştirilere bağışık olmaması, başka bir deyişle yeterince iyi olmamasıydı, aynı zamanda bu hükmün kitaba yansıyacağından, bir tek bu sözlerin hatırlanacağından korkuyordum.

Ama Gilda'yla konuşmak istememem nedeni bu değildi herhâlde. Yoksa bu muydu? Benim açımdan böylesi olaylar, ilgili herkesin üzerine bir gölge gibi çökerdi. Hayır, onun şirketini dinlemek istemiyordum. Edindiğim bilgiye göre kitapçılarla yayınevleri arasında bir tür bağlantı sağlıyorlardı. Bir tür etkinlik düzenleme zımbırtısı mı ne? Festivaller falan? Neyse ne, duymak istemiyordum.

"Sizde geçirdiğimiz o akşam ne güzeldi bu arada ya," dedi Geir.

"En son o zaman mı görüştük?"

"Neden sordun?"

"Beş hafta önceydi. Şimdi gündeme getirmen tuhaf."

"Hee, anlıyorum. Dün Christina'yla onu konuştuk, belki o yüzden aklıma gelmiştir. Yakında bizde toplanalım diye düşünüyorduk."

"İyi fikir," dedim. "Thomas da burada. Gördün mü? Şurada, arkada oturuyor."

"Hadi ya? Konuştunuz mu?"

"Çok kısa. Sonra uğrayacağını söyledi."

"Senin kitabını okuyor bu aralar, sözünü etti mi?"

Başımı iki yana salladım.

"Meleklerle ilgili bölümü çok sevdi, çok daha uzun olması gerektiğini söyledi. Ama sana bir şey söylememesi tam ona göre bir davranış. Kitabı senin yazdığını unutmuştur belki. Ahahaha! Aşırı unutkan."

"Sanırım kendi içine gömülmüş," dedim. "Bana da oluyor bu. Üstelik daha otuz beş yaşındayım. Thure Erik'le buraya gelişimizi hatırlıyor musun? Bütün gün, bütün gece oturup içtik. Saatler geçerken kendi yaşamından söz etmeye başladı. Çocukluğunu, annesini, babasını, kız kardeşlerini, ailesinin eski kuşaklarını anlattı. Evvela, öykü anlatmakta çok iyi, ikincisi, söyledikleri arasında hayli çarpıcı birkaç şey vardı. Çok dikkatli dinlediysem ve kendi kendime, bunlar harika yahu, diye düşündüysem de ertesi gün her şeyi unutmuştum. Ve tek aklımda kalan anlatı yapısıydı. Çocukluğundan, babasından ve ailesinden söz ettiğini hatırlıyordum. Ve çok çarpıcı olduğunu. Ama 'çarpıcı' olan neydi, hatırlayamıyordum. Hiçbir şey. Kara delik."

"Sarhoştun."

"Bununla bir ilgisi yok. Tonje'nin, yıllar önce başından korkunç bir şey geçtiğinden söz edip durduğunu hatırlıyorum, birbirimizi yeterince tanımadığımız için ne olduğunu söylememişti, yaşamının en büyük sırrıydı. Anlıyor musun? Sonunda ne olduğunu söylemesi için iki yıl geçmesi gerekti. Alkol falan yoktu. Ben büsbütün, tastamam oradaydım, her bir sözünü dikkatle dinliyordum, arkasından uzun uzun konuştuk. Ama sonra silinip gidiverdi. Birkaç ay sonra geriye hiçbir şey kalmamıştı. Tek bir ayrıntı bile hatırlamıyordum. Bu beni oldukça kötü bir konumda bırakıyordu, çünkü onun için çok acı dolu bir olaydı, öylesine hassas bir konuydu ki kusura bakma ama hiçbir şey hatırlamıyorum, dersem beni terk ederdi. Bu yüzden ne zaman sözü açılsa bütün öyküyü biliyormuş gibi yapmam gerekti. Üstelik bu unutkanlık her yerde kendisini gösterebiliyor. Örneğin bir keresinde, Damm'da çalışan Fredrik'e Norveç düzyazısıyla ilgili bir kitap yayımlamalarının iyi olacağını söylemiştim, bir sonraki mailinde düşüncenin ne olduğunu belirtmeden konuyu sürdürdü ve onun neden söz ettiği konusunda benim hiçbir fikrim yoktu. Büsbütün çıkıp gitmişti aklımdan. Yazdıklarını büyük bir tutku ve yoğun-

lukla bana anlatan yazarlar var, ben de karşılık veriyorum, aynı tutkuyla yarım saat, belki bir saat sohbet ediyorum. Ve birkaç gün sonra hepsi kayboluyor. Annemin ne üzerine tez yazdığını hâlâ bilmiyorum. Bir noktada gücendirmeden soramaz duruma geldiğim için biliyormuş gibi yapıyorum. Acaba ne halttan söz ediyordu, diye düşünürken başımı sallayıp gülümsüyorum. Bu durum, yaşamın tüm alanlarında geçerli benim için. Yeterince umursamadığım veya kendimi vermediğim için böyle sanabilirsin; ama doğru değil, umursuyorum ve kendimi veriyorum. Yine de, puf, uçup gidiyor. Öte yandan Yngve her şeyi hatırlayabilir. Her şeyi! Linda hiçbir şeyi unutmuyor. Sen her şeyi hatırlayabiliyorsun. Bu da yetmezmiş gibi benim gerçek olduğunu sandığım hiç gerçekleşmemiş olaylar, hiç söylenmemiş sözler var. Bak yine Thure Erik mesela: Biskops-Arnö'de Henrik Hovland'la tanışmamı hatırlıyor musun?"

"Elbette."

"Thure Erik'inkine çok yakın bir çiftlikten geldiği ortaya çıktı. Onları iyi tanıyordu ve Thure Erik'in babasından epeyce söz etti. Bunun üzerine Thure Erik'in babasının öldüğünü söyledim. Oh, dedi Henrik Hovland, bunu ilk benden duyuyordu. Bölgedekilerle artık pek bağlantısı kalmadığını söyledi. Yine de çok şaşırdığı ortadaydı. Ve sözlerimden en küçük bir kuşkusu yoktu. Thure Erik'in babası yaşıyorsa ne diye öldü diyecektim ki? Ama ölmemişti. Thure Erik, bir sonraki görüşmemizde babasından şimdiki zamanda söz etti, duraksamadan ve kedersiz. Capcanlıydı. Peki, bana öldüğünü düşündürten neydi? Bunun gerçek olduğunu ileri sürmeme yetecek ne vardı? Bilmiyorum. Hiçbir fikrim yok. Olanlardan sonra ne zaman Thure Erik'le karşılaşsam geriliyorum. Ya Thure Erik, Hovland'a rastlarsa ve Henrik ona başsağlığı dilerse? Thure Erik şaşkın gözlerle ona bakar, neden söz ettiğini sorar, o da baban der, beklenmedik bir ölüm, öyle değil mi; babam mı, nereden çıkarıyorsun babamın öldüğünü? Şey, Knausgaard söyledi. Yaşıyor mu? Ölmedi mi diyorsun? Ama Knausgaard dedi ki... Dünyada hiç kimse benim bunu yanlışlıkla söylediğimi, sözlerime gerçekten inandığımı kabul etmez; tanıdığım başka kimsenin babası ölmedi, karıştırıyor da olamam. Salt fantezi, ama ben gerçek

sanıyordum. Birkaç kez geldi başıma, ama mitoman olduğum için değil, söylediklerime gerçekten inanıyorum. Tanrı bilir saçmalıkları ne sıklıkla gerçek sandığımı!"

"Benim monoman olmam ve sürekli aynı şeyden söz etmem senin için ne iyi. Böylece iyice beynine işliyor ve hiç yanılamıyorsun."

"Emin misin? Babanla en son ne zaman konuştun?"

"Haha."

"Bu bir özür. Görme bozukluğu gibi. Şurada biri mi var? Yoksa bir ağaç mı? Ah, bir şeye çarptım. Masa. Aha, restorandayız! Bara giderken duvara yakın yürü. Tüh! Yumuşak bir şey miydi? Birine tosladım. Özür dilerim! Beni tanıyor musunuz? Aa, Knut Arild! Kahretsin! Seni hemen tanıyamadım... Bütün bunlardan yükselen korkunç düşünce de herkesin böyle özürleri olduğu. Herkesin içinde, saklamak için çok büyük enerji harcadığı özel kara deliği var. Dünya birbirine toslayan içsel özürlülerle dolu. Karşılaştığımız o çekici yüzlerin ve daha az çekici olsa da en azından normal görünen, ürkütücü denemeyecek yüzlerin arkasında bu var. Psikolojik, ruhsal ya da psişik değil, daha bilinçli, fizyonomik bir şey. Düşüncede, bilinçte, bellekte, algı ve kavrayışta kusurlar."

"Ama *öyle* işte. Hahaha! *Öyle*! Çevrene bak be adam! Uyan! Burada bile kaç tane algı yetmezliği vardır dersin? Yaptığımız her şey için neden biçimler oluşturuyoruz sanıyorsun? Konuşma, seslenme, öğretme, hizmet etme, yeme, içme, yürüme, oturma ve seks biçimleri. Akla gelebilecek her şey. Normallik bu yüzden değil de, neden böyle çok aranıyor sanıyorsun? Buluşabileceğimizden emin olduğumuz tek yer olduğu için. Ama orada bile buluşamıyoruz. Arne Næss sıradan, normal biriyle buluşacağı zaman sıradan ve normal olmak için elinden geleni yaptığını, öte yandan o normal kişinin kendi bakış açısından, Næss'e erişebilmek için aşırı bir çaba gösterdiğini söylüyor. Dediğine göre, yine de asla buluşamazlar, aralarındaki uçurum kapatılamaz. Biçimsel olarak belki kapatılabilir, ama gerçekte değil."

"Ama gezegenin herhangi bir yerine paraşütle atlasa konukseverlikle karşılanacağından, ona yemek ve yatacak yer verileceğinden emin olan Arne Næss değil miydi?"

"Evet, oydu. Tezimde bundan söz ediyordum."

"Oradan aklımda kalmış olmalı. Dünya küçük."

"En azından bizimkisi," dedi Geir, gülümseyerek. "Ama haklı. Benim deneyimlerim de bunu gösteriyor. Her yerde karşılaşılan ortak bir minimum insanlık var. Bağdat özellikle böyleydi."

Alçak topuklu ayakkabıları ve çiçekli yazlık elbisesiyle Gilda onun arkasından bize yaklaştı.

"Merhaba, Karl Ove," dedi. "Nasılsın?"

"Merhaba, Gilda," dedim. "Çok iyiyim. Senden ne haber?"

"Ben de iyiyim. Şu aralar çok çalışıyorum, bilirsin. Evde her şey yolunda mı? Linda ve ufaklık iyi mi? Son konuşmamızdan beri zamanın böyle akıp gitmesi ne kötü. Linda neler yapıyor? İşleri iyi gidiyor mu?"

"Evet, iyi. Şu sıralar okulla uğraşıyor. Ben de gündüzleri Vanja'yı gezdiriyorum."

"Nasıl bir duygu?"

Omuz silktim.

"İyi."

"Ben de bunu merak ediyorum," dedi. "Bir çocuk sahibi olmak neye benziyor? Onları biraz itici buluyorum. Kocaman göbek, süt dolu memeler, beni rahatsız ediyor doğrusu. Linda mutlu mu?"

"Oh, evet."

"Aman ne güzel. Ona selam söyle. Bir ara arayacağım onu. Söylersin!"

"Tabii. Kettil'e selamlar."

El sallayarak sandalyesine geri döndü.

"Gilda ehliyetini yeni aldı," dedim. "Söylemiş miydim? İlk kez kendi başına araba kullandığında bir tırın arkasındaymış ve daralan şeritteymiş, sollamaya zamanı yeter sanıp hızlanarak karşı şeride geçmiş, ama yapamayacağını görmüş. Bariyerlere bindirip yoldan çıkmış, birkaç yüz metre sürüklenmiş. Neyse ki yaralanmamış."

"Hemen ölecek birine benzemiyor," dedi Geir.

Garson gelip masayı temizledi. İki bira daha söyledik. Bir süre konuşmadan oturduk. Bir sigara yaktım, parlak küllükteki yumuşak külleri sigaramın ucuyla bir araya topladım.

"Bugün ben ödüyorum, ona göre," dedim.

"Tamam," dedi Geir.

Hesabı ödeyeceğimi önden söylemeseydim o öderdi, karar verdi mi değiştirtmek olanaksızdı. Bir keresinde dördümüz yemeğe çıkmıştık, Geir'le Christina ve Linda'yla ben, Birger Jarlsgatan'ın sonundaki Tayland restoranına gitmiştik; Geir hesabı kendisinin ödeyeceğini söylemiş, ben olmaz, en azından paylaşalım demiştim, hayır, demişti, ben ödüyorum, o kadar! Garson onun kartını aldıktan sonra hesabın yarısını nakit olarak çıkarıp masaya, onun önüne koymuştum. Almak için bir girişimde bulunmadı, doğrusu gördüğünden bile emin değildim. Kahve geldi, içtik, on dakika sonra kalkmaya hazırlanırken Geir hâlâ paraya dokunmamıştı. Hey, parayı alsana, dedim, hesabı bölüşüyoruz. Hadi ama. Hayır, ben ısmarlıyorum, diye yineledi. Senin paran. Sen al. Parayı alıp cebime sokmaktan başka seçeneğim yoktu. Almasaydım orada bırakacağını iyi biliyordum. Bunun üzerine en iğrenç "söz dinleyeceğini biliyordum" gülümsemesini takınmıştı. Ben de ödemediğime pişman olmuştum. Geir'in küçük düşmekten kurtulmak için vermeyeceği ödün yoktu. Ama Christina'nın yüzü çok hassastı ve bütün düşüncelerini açığa vuruyordu; Geir'den utanmış gibi görünüyordu. En azından durumu utanç verici bulmuştu. Geir'le açıkça çatışmaya hiç girmemiştim. Bu akıllıcaydı belki, çünkü onda asla yenemeyeceğim bir yan vardı. Çocukların yaptığı gibi bakışma yarışması yapsaydık bir hafta gözlerini gözlerimden ayırmayabilirdi. Ben de ayırmazdım, ama er ya da geç bunun gereksizliğini görür, bakışlarımı indirirdim. Onunsa aklının ucundan bile geçmezdi bu.

"Eee," dedim. "Senin günün nasıl geçti?"

"Sınırlar hakkında yazıyordum. Ayrıntılarıyla söyleyecek olursam, on sekizinci yüzyılda Stockholm hakkında. Bizimle karşılaştırıldıklarında ölüm oranlarının ne kadar yüksek olduğu, yaşamlarının ne kadar kısa olduğu, sahip oldukları yaşamı nasıl değerlendirdikleri. Ardından Cecilia sohbet için ofise geldi. Birlikte öğle yemeği yedik. Önceki gece sevgilisi ve sevgilisinin arkadaşıyla yemeğe çıkmışlar. Bütün gece arkadaşıyla flört etmiş, eve dönünce de sevgilisi küplere binmiş tabii."

"Kaç yıldır birlikteler?"

"Altı."

"Ondan ayrılmayı mı düşünüyor?"

"Hayır, hiç de değil. Tam tersine. Ondan çocuk yapmak istiyor."

"Peki niye flört etmiş?"

"Belli ki ikisini de istiyor."

"Sen ne dedin peki? Senden öğüt almaya gelmiş galiba."

"Reddetmesini söyledim. Her şeyi reddet. Flört etmediğini, yalnızca dostça davrandığını söyle. Hayır, hayır, hayır, de. Bir daha da böyle bir aptallık yapma, bir fırsatın ortaya çıkmasını bekle ve onu sakince değerlendir. Yaptıkları yüzünden onu suçlamıyorum. Düşüncesizliği yüzünden suçluyorum. Adamı incitti. Yok yere."

"Bunu söyleyeceğini biliyor olmalı. Aksi hâlde sana gelmezdi."

"Bence de. Sana gelmiş olsaydı ona her şeyi kabul etmesini, diz çöküp af dilemesini ve bundan böyle erkeğine bağlı kalmasını öğütlerdin."

"Evet, ya böyle derdim ya da terk etmesini söylerdim."

"En kötüsü de bunda ciddi olman."

"Elbette ciddiyim," dedim. "Tonje'ye ihanet edip söylemediğim yıl geçirdiğim en kötü yıldı. Kapkaranlıktı. Bitmek bilmeyen upuzun bir gece. Sürekli düşünüyordum. Ne zaman telefon çalsa korkuyla sıçrıyordum oturduğum koltuktan. Televizyonda aldatmak sözü geçtiğinde tepeden tırnağa kızarıyordum. İçim yanıyordu. Ne zaman aldatma konusu açılsa bir solucan gibi kıvrandığımı er ya da geç anlayacak diye film kiraladığımızda bununla ilgili olanları seçmemeye özen gösteriyordum. Suçlu olduğum gerçeği yaşamımdaki başka her şeyi de bozmuştu; yürekten, içten hiçbir şey söyleyemiyordum, her şey yalan ve roldü. Tam bir kâbustu."

"Şimdi olsa söyler miydin?"

"Evet."

"Gotland'daki olaylara ne demeli?"

"Aldatmak değildi o."

"Ama yine de acı vermiyor mu?"

"Evet, veriyor."

"Cecilia ihanet etmedi ki. Ne yapmayı düşündüğünü sevgilisine neden anlatsın?"

"Olay o değil. Niyet önemli. Niyet olduğu sürece sonuçlarına katlanmak gerek."

"Gotland'daki niyetine ne buyurulur?"

"Sarhoştum. Ayık olsam yapmazdım."

"Düşünür müydün peki?"

"Belki. Ama büyük bir sıçrama."

"Bildiğin üzere Tony Katolik. Papazının ona söylediği şu sözler aklıma kazındı: Günah kendini günah işleme olasılığının bulunduğu bir konuma getirmektir. Aklından geçenleri, içindeki baskıyı bile bile sarhoş olmak, kendini böyle bir konuma getirmek bence."

"Evet, ama içmeye başlamadan önce büsbütün güvende olduğumu sanıyordum."

"Ahaha!"

"Cidden bak."

"Karl Ove. Senin yaptığın hiçbir şey. Önemsiz. Herkes bunu anlar. Herkes. Ne yapmıştın ki sahi? Kapısını mı çalmıştın?"

"Evet, yarım saat boyunca. Gecenin bir yarısı."

"Seni içeri almadı, değil mi?"

"Yok, yok. Kapıyı açtı, bana bir şişe su verdi ve kapattı.

"Ahahah! Seni gördüğümde bembeyaz bir yüzle titriyordun. Birini öldürmüş gibi görünüyordun."

"Kendimi öyle hissediyordum."

"Ama gerçekte önemsizdi, öyle değil mi?"

"Büyük olasılıkla. Ama kendimi bağışlayamıyorum. Ölene dek de bağışlamayacağım. Yeterince iyi olmayan davranışlarımdan oluşan uzun bir liste var. Konu bu. Aldatmamak gerekir. Bunun uyması kolay bir ilke olduğu düşünülür. Kimileri için öyledir de. Tanıdıklarımdan kimileri, sayıları çok değil, birkaç kişi her zaman doğruyu seçiyor. Her zaman iyiler, düzgünler. Hiçbir şey yapmadığı için yanlış da yapmayanlardan söz etmiyorum, onların yaşamları o kadar küçüktür ki hiçbir şeye gerçekten zarar verilemez; ama her nedense vardır böyleleri. Varlıkların son zerresine varana dek doğrudan şaşmayan, her durumda en iyi davranışı sergilemeyi

bilenlerden söz ediyorum. Kendisini öne çıkarmak yerine geride duranlardan. Sen de tanımışsındır onları. Sapına kadar iyi insanlar gördün öyle değil mi? Onlar benim neden söz ettiğimi bile anlamaz. Çünkü bunu düşünmezler, kafaları iyi olmaya çalışmaz, çünkü zaten iyilerdir ve bunun farkına varmazlar. Arkadaşlarıyla ilgilenir, sevdiklerini düşünürler, iyi babalardırlar ama kadınsı bir biçimde değil, her zaman iyi iş çıkarırlar, iyi olanı isteyip iyi olanı yaparlar. Bütünlüğü olan kişiler. Jon Olav, örneğin, kuzenimi tanıyorsun, değil mi?"

"Evet, tanışmıştık."

"Hep bir idealist olageldi, ama kendisine bir çıkar sağlamak için değil. Ona gerek duyan herkesin yardımına koştu. En küçük bir yozlaşma yok onda. Hans da böyle. Onurlu... Evet, aradığım sözcük buydu. Saygın. Onurluysan doğru olanı yaparsın. Ben hiç onurlu değilim, her zaman bir sorun çıkıyor... Bir sapkınlık değil, ama bayağı, yapışkan, sürüngen bir şey sızıyor benliğimden dışarı. Düşünceli davranmam gereken bir durumda kafa göz dalıyorum, öyle değil mi ve niye? Çünkü yalnızca kendimi düşünüyor, kendimi görüyor, kendimden dışarı sızıyorum. Başkalarına iyi davranabilirim, ama buna önceden hazırlanmam gerek. Kanımda olmayan bir şey. Doğamda yok."

"Peki beni bu sisteminde nereye koyuyorsun?"

"Seni mi?"

"Evet."

"Aa, sen bir kiniksin. Gururlu ve tutkulusun, belki de tanıdığım en gururlu kişisin. Alçaltıcı bir davranış sergilemektense sokaklarda yaşayıp açlık çekersin. Arkadaşlarına sadıksın. Sana gözüm kapalı güveniyorum. Ayrıca kendini de kolluyorsun, bir anlaşmazlık durumunda veya sana bir kötülük yapıldığında ya da sonunda eline daha büyük bir şey geçecekse başkalarına karşı acımasız olabiliyorsun. Doğru değil mi?"

"Evet, ama ben sevdiklerimi her zaman düşünürüm. Gerçekten. Vicdansız, daha doğru bir anlatım olur. Doğrusu arada önemli bir fark var."

"Vicdansız, öyleyse. İzninle bir örnek vereyim. Irak'ta canlı kalkanlara katıldın, onlarla Türkiye'yi baştan uca geçtin, Bağdat'ta

her şeyini paylaştın. Kimileri arkadaşın oldu. Onlar inançları doğrultusunda oradaydı, öte yandan sen bu inancı paylaşmıyordun ve bunu bilmiyorlardı."

"Kuşkulandılar," dedi Geir, gülümseyerek.

"Amerikan donanması gelince arkadaşlarınla vedalaşıp arkana bile bakmadan düşman saflarına geçtin. Onlara ihanet ettin. Başka türlü görülemez bu. Ama kendine ihanet etmedin. Seni böyle bir yere koyuyorum. Özgür, bağımsız bir yer, ama oraya ulaşmanın bedeli ağır. İnsanlar kırıntı gibi çevrene saçılıyor. Benim için bu olanaksız. Ofisteki sandalyemden kalkar kalkmaz başlıyor toplumsal baskı, sokağa çıktığımda elim kolum bağlanmış oluyor. Kımıldayamıyorum. Hahaha! Gerçekten öyle bak. Temelinde yatansa, bunu anladığını sanmıyorum, ne azizlik ne ahlaklılık; korkaklık. Korkaklıktan başka bir şey değil. Herkesle bağlantımı kesmeyi, onların istediklerini değil kendi istediklerimi yapmayı istediğimi düşünmüyor musun?"

"Evet, düşünüyorum."

"Yapacak mıyım sence?"

"Hayır."

"Sen özgürsün. Ben değilim. Bu kadar basit."

"Hayır, hiç de değil," dedi Geir. "Toplumsal baskının tuzağına düşmüş olabilirsin, kimseyle görüşmemene rağmen bu tuhaf olsa da, hahaha! Ama seni anlıyorum, haklısın, herkesi aynı anda düşünmeye çalışıyorsun, size yemeğe geldiğimizde nasıl ortalıkta dört döndüğünü kendi gözlerimle gördüm. Ama tuzağa düşmenin, özgürlüğü yitirmenin pek çok biçimi var. İstediğin her şeyi elde ettiğini unutmamalısın. Hedefindekilerden intikam aldın. Konumun var. Herkes senin ne yapacağını bekliyor, yüzünü görür görmez palmiye yaprakları sallıyor. İlgini çeken bir konuda makale yazarsan birkaç gün sonra dilediğin gazetede basılır. Seni arayıp şuraya buraya, her yere çağırıyorlar. Gazeteler her konuda görüşüne başvuruyor. Kitapların Almanya'da, İngiltere'de çıkacak. Bundaki özgürlüğü anlıyor musun? Yaşamında açılan kapıları görüyor musun? Boş verip kendini bırakmayı istediğinden söz ediyorsun. Ben kendimi bıraksam aynı yerde olurum. Zaten dipteyim. Kimse yazdıklarımla ilgilenmiyor. Kimse düşüncelerimle

ilgilenmiyor. Kimse beni bir yere çağırmıyor. Kendim zorla kabul ettirmem gerekiyor, öyle değil mi? İnsanlarla dolu bir yere girdiğimde kendimi ilginç göstermem gerekiyor. Senin gibi bir ön varlığım yok, bir adım yok, her seferinde her şeyi baştan yaratmam gerekiyor. Bir kuyunun dibinde durmuş elimde megafonla bağırıyorum. Ne dediğimin hiç önemi yok, kimse dinlemiyor. Dıştan söylediğim her şeyin içten bir eleştiri barındırdığını biliyorsun. O zaman herkesin gözünde, dediğim dedik biri olur insan. Hırçın, mızmız biri. Bu arada yıllar geçer. Yakında kırk yaşına gireceğim ve istediklerimin hiçbirine sahip değilim. Bunun harika ve eşsiz olduğunu söylüyorsun, belki öyle, ama neye yarar? Sen istediklerinin hepsine sahipsin, onları bir yana bırakabilir, bırakıp kullanmayabilirsin. Ama benim öyle bir seçeneğim yok. Başarmam gerek. Çabalayarak yirmi yıl geçirdim. Üzerinde çalıştığım kitap en az üç yıl alacak. Çevremdekilerin inancının ve dolayısıyla ilgilerinin azaldığını hissetmeye başladım bile. Çılgın projesini bırakmaya yanaşmayan delilere dönüşüyorum günden güne. Bütün sözlerimin değeri böyle ölçülüyor. Doktoramdan hemen sonra bir şey söylediğimde değeri doktoramla ölçülüyordu, o sıralar akademik ve entelektüel bakımdan yaşıyordum, şimdi ölüyüm. Ne kadar zaman geçerse bir sonraki kitap o kadar iyi olmak zorunda. Bir sonraki kitabın idare etmesi, oldukça iyi olması, çok iyi olması yeterli değil; üzerinde çok zaman harcadığım, göreli olarak yaşım çok ilerlediği için, sıra dışı olmalı. Bu açıdan bakıldığında ben de özgür değilim. Sözlerimi daha önce konuştuğumuz Viktoryan ideale bağlayacak olursam, bu bir idealden çok gerçeklik, başka bir deyişle ikili yaşam. Ayrıca kederli, çünkü böyle bir yaşam asla bütün olamaz. Herkes, kiniklik ve hesapçılık ortadan kalkıp da her şey bir bütün olduğunda, o tek aşkı, tek insana âşık olmayı düşler elbette. Evet, biliyorsun. Romantiklik. İkili yaşam, sorun için idare eden bir çözüm, ama kendisi sorunsuz değil, öyle düşündüğümü sanıyorsan yanılıyorsun. Pratik, geçici, yararcı, başka bir deyişle yaşamın bir bölümü. Ama bütün değil, ideal olmaktan çok uzak. Aramızdaki en büyük fark benim özgür senin tutsak olman değil. Böyle olduğumuza da inanmıyorum. En büyük fark benim mutlu olmam. Senin olmaman."

"O kadar da çilekeş değilim ama..."

"Kesinlikle. Çilekeş. Yalnızca sen böyle bir sözcük kullanabilirsin. Seni çok iyi açıklıyor."

"Çilekeş güzel bir sözcük. Eski Norveç efsanesi *Heimskringla*'da gördüm doğrusu. Storm'un çevirisi yüz yaşında. Konuyu değiştirme zamanı gelmedi mi?"

"Bunu iki yıl önce söyleseydin anlayabilirdim."

"Tamam. Devam edebilirim. Tonje'yle aramızda her şey bittikten sonra bir adaya gittim, iki ay orada kaldım. Daha önce gitmiştim, bir telefon ettim ve her şey ayarlandı. Bir ev, denizin ortasında küçük bir ada, benden başka üç kişi vardı. Kış sonuydu, ada boydan boya buz tutmuştu. Düşünceler içinde yürüyüp durdum. İyi biri olmak için elimden gelen her şeyi yapmam gerektiğini düşünüyordum. Tüm yaptıklarım bu amaca yönelik olmalıydı. Ama o âna dek tavırlarımı belirleyen ezik, korkak yaklaşımla, en küçük sorunda utançtan yerin dibine girerek değil. Bu onursuzlukla değil. Hayır, kendime çizdiğim yeni imajda yüreklilik, dik durmak da vardı. Karşımdakilerin dosdoğru gözlerinin içine bakacak, inançlarımı dile getirecektim. Giderek çöküyordum, biliyorsun, kaplamak istediğim yer günbegün azalıyordu; o adada, sözcüğün tam anlamıyla, belimi doğrultmaya başladım. Ciddiyim. Bu sırada Hauge'nin günlüklerini okuyordum. Üç bin sayfanın tamamını. Çok büyük bir avuntuydu."

"O çok daha kötüsünü yaşamıştı değil mi?"

"Kesinlikle. Ama konu bu değil. Kendisi olmaktan çıkıp idealindeki kişi olabilmek uğruna çabalamaya hiç ara vermedi. Mücadele kararlılığı olağanüstü güçlüydü. Dünyanın bir ucunda yer alan aptal küçük bir ülkenin, aptal küçük bir fiyordundaki aptal küçük bir çiftlikte okuyup yazmak ve iç kavgasını sürdürmek dışında hiçbir şey yapmayan, başından bir şey geçmeyen birinden söz ediyoruz."

"Arada sırada bütünüyle zırvalamaya başlamasına şaşmamalı."

"Onun açısından bunun da bir rahatlama olduğu izlenimine kapılıyor insan. Teslim oldu, onu sürükleyen hızın bir bölümü de mutluluktan doğuyordu. Kendisinin demir pençesinden kurtulup rahatlamış gibi görünüyordu."

"Tanrı durumunda olduğu gibi değil mi," dedi Geir. "Birinin onu gören şeyce görülmesi ve diz çökmeye zorlanması duygusu. Bu durum için değişik adlarımız var. Üst benlik, utanç veya her neyse. Bu yüzden Tanrı kimileri için daha güçlü bir gerçeklik."

"Bu durumda kendini bayağı duygulara bırakıp zevk ve eğlenceye dalmak da şeytan mı?"

"Kesinlikle."

"Bu beni hiç çeken bir şey değil. İçmediğim sürece. İçince her şey alabora oluyor. Gezip görmek, okuyup yazmak istiyorum. Özgür olmak. Büsbütün özgür. Adada özgür olma fırsatım vardı, çünkü Tonje'yle aramda her şey bitmişti. İstediğim herhangi bir yere gidebilirdim. Tokyo, Buenos Aires, Münih. Ama oraya, ıssız adaya gittim. Kendimi anlamıyordum, kim olduğum konusunda hiçbir fikrim yoktu, dolayısıyla sığındıklarımdan, iyi bir insan olmakla ilgili tüm o düşüncelerden başka hiçbir şeyim yoktu. Televizyon izlemedim, gazete okumadım, çorbayla peksimetten başka bir şey geçmedi boğazımdan. Kutlama yaptığımda balık köftesiyle karnabahar yiyordum. Bir de portakal. Şınav, mekik çekmeye başladım. Düşünebiliyor musun? Ne kadar şaşkın durumda olmalıyım ki sorunlarımı çözmek için şınav çekiyordum?"

"Bunların hepsi saflıkla ilgili, başka bir şeyle değil. Sapına kadar. Çilecilik. Televizyon ve gazetelerle yoldan çıkma, olabildiğince az ye. Kahve içtin mi?"

"Evet, kahve içtim. Ama saflık konusunda haklısın. Neredeyse faşist bir yanı var tüm bunların."

"Hitler'in büyük bir adam olduğunu yazmıştı Hauge."

"O zamanlar daha gençti. Ama en kötü yanı da bunu anlayabiliyor olmam: Benliğinde çürüyeduran bayağılık ve dar kafalılıktan, seni öfkeli veya mutsuz yapan tüm saçmalıklardan kurtulma, içinde çözülerek yitip gidebileceğin saf ve görkemli bir şey yaratma arzusunu. Bütün boktanlıktan arınma, öyle değil mi? Bir ülke, bir ırk, bir dünya. Bu artık sonsuza dek gözden düştü. Ama arkasında yatanı anlamakta hiçbir güçlük çekmiyorum. Toplumsal baskıya duyarlılığımı, başkalarının benimle ilgili yorumlarına boyun eğmemi düşünürsek, bin dokuz yüz kırklı yıllarda yaşasaydım ne yapardım, ancak tanrılar bilir."

"Hahaha! Sakin ol. Şimdi herkesin yaptığını yapmadığına göre büyük olasılıkla o zaman da yapmazdın."

"Ama Stockholm'e taşınıp Linda'ya âşık olunca her şey değişti. Sanki önemsiz şeylerin üzerine çıkmıştım, hiçbir şeyin önemi yoktu, her şey iyiydi ve tek bir sorun bile yoktu. Nasıl açıklayacağımı bilemiyorum... Sanki içim öyle güçlüydü ki dışarıdaki her şeyi eziyordu. Kırılganlıktan çok uzaktım, anlayabiliyor musun? Işıkla dolmuştum. Her yer aydınlıktı! Hölderlin bile okuyabiliyordum. Olağanüstü bir zamandı. Öyle mutlu olmamıştım hiç. Sevinçle dolup taşıyordum."

"Hatırlıyorum. Bastugatan'da oturuyordun ve ışık saçıyordun. Neredeyse fosforlu gibiydin. Manu Chao dinleyip duruyordun. Seninle konuşmak neredeyse olanaksızdı. Mutluluğa gömülmüştün. Işıl ışıl bir suratla, kahrolası bir lotus çiçeği gibi yatakta oturup gülümsüyordun."

"Mesele şu: Tüm bunlar bakış açılarıyla ilgili. Bir bakıma her şey zevk veriyor. Başka bir bakıma yalnızca üzüntü ve sıkıntı. Orada mutlu mutlu otururken televizyondaki ve gazetelerdeki saçmalıklara kafa yoruyor muydum sence? Herhangi bir şeyden utanıyor muydum? Her şeyi hoş görüyordum. Kaybetmem olanaksızdı. O yılın sonbaharında korkunç bir depresyon geçirip kendini kaybettiğinde sana da bunu söylemiştim. Her şey bakış açısıyla ilgili. Dünyandakiler ne değişti ne de ivedi çözülmesi gereken sorunlara dönüştü; tek değişen senin bakış açın. Ama elbette beni dinlemedin; Irak'a gitmeyi seçtin."

"Depresyonun karanlığında en son duymak istediğin şey mutlu bir budalanın zırvaları. Öte yandan döndüğümde mutluydum. İşe yaramıştı."

"Evet, şimdi yine roller tersine döndü. Yaşamın kötülüklerinden yakınıp duran benim."

"Sanırım doğanın düzeni böyle," dedi. "Sınav çekmeye başladın mı yine?"

"Evet."

Gülümsedi. Ben de gülümsedim."

"Ne halt edeceğim?" diye sordum.

Bir saat sonra Pelikanen'den çıktık, aynı trenle Slussen'e geldik, Geir orada kırmızı hatta aktarma yapacaktı. Elini omzuma koydu, kendime iyi bakmamı, Linda'yla Vanja'ya selam söylememi istedi. O gittikten sonra yerime oturdum, keşke saatlerce orada oturabilsem, bütün gece boyunca trenle gidebilsem diye düşündüm, şimdi olduğu gibi yalnızca üç istasyon sonra Hötorget'de kalkmak istemiyordum.

Vagon neredeyse boştu. Sırtında sert gitar çantasıyla genç bir adam kapının yanındaki direğe tutunmuş, ayakta duruyordu, bir deri bir kemikti, şapkasının altından dökülen siyah saçları kıvırcıktı. Arka koltukta on altı yaşlarında iki kız birbirine kısa mesajlar gösteriyordu. Siyah paltosu, pas kırmızısı atkısı ve yetmişli yıllarda giyilen neredeyse dört köşeli, gri, yün şapkasıyla yaşlı bir adam karşı sırada oturuyordu. Onun karşısında da büyük kuş tüyü ceketi, ucuz koyu renk kot pantolonu, kenarları sentetik yünle çevrili süet çizmeleriyle, Güney Amerikalı hatlarına sahip, ufak tefek ama biraz tombul bir kadın vardı.

Çıkmadan önce Geir hatırlatana dek telefon konusunu unutmuştum. Bana cep telefonunu uzatıp kendimi aramamı söyledi, aradım, ama kimse açmadı. Anlaşmamıza göre Geir kadına ev numaramı araması için yazdığı mesajı yarım saat sonra gönderecekti, o sırada ben de eve varmış olacaktım.

Bunun bir tür tavlama yöntemi olduğunu düşünür müydü acaba kadın? Onunla daha sonra konuşabilmek için telefonumu kasten çantasına koyduğumu?

T-Centralen tıklım tıklımdı. Çoğunluk gençlerdi; birkaç gürültücü çete, kulaklarında küçük kulaklıklarla bir-iki yalnız, kimilerinin ayaklarının arasında spor çantaları.

Linda'yla Vanja şimdi evde uyuyor olmalıydı.

Birdenbire aklıma gelen bu düşünce içimi sızlattı.

Bu benim yaşamımdı. Benim yaşamım buydu.

Kendimi toplamalı, başımı dik tutmalıydım.

Paralelimizdeki raylardan bir tren geçti, kendi düşüncelerine gömülmüş yolcularıyla akvaryumu andıran vagonunu birkaç saniye boyunca dosdoğru karşımda buldum, ardından onlar yukarı doğru giderken biz, vagonun yansımasıyla benim boş suratım

dışında hiçbir şeyin görülmediği bir tünele daldık. Tren yavaşlarken kalkıp kapıya gittim. Peronu geçip yürüyen merdivenle Tunnelgatan'a çıktım. Linda selamlaşıp onunla Biskops-Arnö'de birlikte okuduklarını söyleyene dek bana yabancı olan otuzlu yaşlarındaki şişko, sarışın kadın bilet gişesindeydi. Bakışlarımız buluşunca gözlerini kaçırdı. Bence sakıncası yok, diye düşündüm, baldırımla turnikeyi itip son merdivene yöneldim.

Malmskillnadsgatan'a açılan uzun merdiveni ne zaman çıksam eve gidiş yolumun Olof Palme'nin katilinin yürüdüğü yolla büyük olasılıkla aynı yol olduğu düşüncesine kapılıyordum. Cinayetin halka duyurulduğu günü bütün ayrıntılarıyla hatırlıyordum. Yaptıklarımı, düşündüklerimi. Cumartesi günüydü. Annem hastaydı, Jan Vidar'la kente gitmek için otobüse binmiştik. On yedi yaşındaydık. Palme cinayeti olmasaydı o gün de diğerleri gibi silinip gidecekti. Tüm saatler, tüm dakikalar, tüm konuşmalar, tüm düşünceler ve tüm olaylar. Başka her şeyle birlikte yokluk denizinde boğulacaktı. Geriye kalan azıcık şey de bütünü simgelemekle yükümlüydü. O günün hafızamda kalmasının tek nedeninin diğerlerinden farklı olması çok ironik değil miydi?

KGB'de pencere kenarında içki içen birkaç uzun saçlı adam vardı. Onların dışında içerisi boş görünüyordu. Ama belki de bu akşam etkinlik bodrumdaydı.

İki parlak siyah taksi tam gaz merkeze doğru gidiyordu. Onların esintisine kapılan kar taneleri saniyeler sonra, o sırada sokak seviyesindeki yüzüme çarptı. Karşıya geçtim, ön kapıya kalan son birkaç metreyi koşarak geçip içeri girdim. Neyse ki girişte veya merdivenlerde kimse yoktu. Ev sessizdi.

Paltomu, ayakkabılarımı çıkardım, sessizce salondan geçip yatak odasının kapısını açtım. Gözlerini aralayan Linda yarı karanlıkta bana baktı. Kolunu uzattı.

"Akşamın güzel geçti mi?"

"Evet," dedim, onu öpmek için eğilirken. "Burada her şey yolunda mı?"

"Hım. Seni özledik. Yatacak mısın hemen?"

"Önce biraz bir şeyler atıştırayım. Sonra gelirim. Olur mu?"

"Tamam."

Vanja alışılageldiği üzere beşiğinde poposunu havaya dikmiş, yüzünü yastığa gömmüştü. Yanından geçerken gülümsedim. Mutfakta bir bardak su içtim, bir süre buzdolabını seyrettikten sonra margarinle jambon paketini dışarı çıkardım. Yandaki dolaptan ekmek aldım. Dolabın kapağını kapatırken üst raftaki şişelere baktım. Ama sıradan bir bakış olmaktan çok uzaktı bu. Şişeler her zamanki konumlarında durmuyordu. Noel'den kalan yarım şişe Aquavit, Calvados'la yer değiştirmişti. Geride duran Grappa şimdi Hollanda cininin yanındaydı. Hepsi bu olsaydı kafa yormaz, cumartesi günü rafı temizlediğim için böyle olduğu sonucuna varırdım; ama iyice bakınca şişeler gözüme daha az dolu göründü. Aynı düşünce geçen hafta da aklıma gelmişti, ama üzerinde durmamıştım. Konuklar varken hatırladığımdan daha fazlasını içmiş olmalıyız diye düşünmüştüm. Ama şimdi, bunların üstüne, yerleri de değişmişti.

Elimde şişeleri evirip çevirerek bir süre bunun nedenini düşündüm. Grappa neredeyse tam dolu değil miydi? Birkaç hafta önceki akşam yemeğinden sonra üç küçük kadeh doldurmuştum. Şimdi etikete dek inmişti. Aquavit'in dibinde böyle azıcık kalmış olamazdı, öyle değil mi? Konyak da daha fazla değil miydi?

Bunlar yolculuklardan getirdiğim veya bize hediye edilen şişelerdi. Konuklar olmadıkça hiç içmezdik.

Linda mı içmişti?

Burada yalnızken içki mi içiyordu?

Çaktırmadan?

Hayır, hayır, hayır, olanaksız. Hamileliğinden bu yana alkole ağzını bile sürmemişti. Emzirdiği sürece de içmeyecekti.

Yalan mı söylüyordu?

Linda?

Yok daha neler. O kadar kör olamazdım.

Şişeleri aklımda kaldığı kadarıyla tam olarak eski yerlerine koydum. İçlerinde aşağı yukarı ne kadar kaldığını da ezberlemeye çalıştım. Ardından dolabı kapatıp yemeğe oturdum.

Büyük olasılıkla yanlış hatırlıyordum. Geçtiğimiz haftalarda düşündüğümden çok içmiş olmalıydık. Ne kadar kaldığını tam olarak bildiğimi söyleyemezdim. Şişeler de ben hafta sonunda

temizlik yaparken yer değiştirmiş olmalıydı. Anımsamamam bütünüyle doğaldı. Şklovski'ye göre Tolstoy, günlüğünde bundan söz etmiyor muydu? Salonun tozunu alıp almadığını anımsamamasından? Toz almışsa bu nasıl bir deneyimdi ve ne zaman yapmıştı?

Oh, Rus biçimciliği, bugüne kadar neredeydin?

Masayı temizlemek üzere kalktığım sırada salondaki telefon çaldı. Göğsüm sıkıştı korkuyla. Ardından Geir'in cep telefonuma gönderdiği mesaj aklıma geldi. Kaygılanacak bir durum yoktu.

Koşa koşa gidip telefonu açtım.

"Alo, ben Karl Ove," dedim.

Karşıdaki birkaç saniye boyunca sessiz kaldı. Ardından bir ses şöyle dedi:

"Telefonunu kaybeden sen misin?"

Konuşan bir erkekti. Bozuk bir İsveççe ile konuşuyordu, sesi saldırgan olmaktan çok dostçaydı.

"Evet, benim. Buldunuz mu?"

"Eve döndüğünde nişanlımın çantasındaydı. Oraya nasıl girdiğini açıklayabilir misin acaba?"

Önümdeki kapı açıldı. Linda yüzünde kaygılı bir bakışla yanıma geldi. Kendimi savunur gibi elimi kaldırıp gülümsedim.

"Rådmannsgatan'da arkamdan biri çarpınca elimden fırlayıp gitti telefon. Bana çarpan adama döndüğüm için telefonun düştüğü yeri görmedim. Ama yere düştüğünü de duymadım. Ardından kolunda açık çantayla yürüyen bir kadın gördüm ve oraya düşmüş olmalı, diye düşündüm."

"Niye bir şey söylemedin? Niye seninle bağlantı kurmasını istiyorsun?"

"O sırada tren geldi. Zamanım yoktu. Ayrıca nereye düştüğünden emin değildim. Bir yabancıya gidip çantana bakabilir miyim, diyemezdim, öyle değil mi?"

"Norveçli misin?"

"Evet."

"Tamam. Sana inanıyorum. Telefonunu geri alabilirsin. Nerede oturuyorsun?"

"Merkezde. Regeringsgatan'da."

"Banérgatan'ın yerini biliyor musun?"

"Hayır."

"Östermalm, Strandgatan'dan bir sokak yukarısı, Karlaplan'ın yanı. Orada bir ICA dükkânı var. Saat on ikide gel. Dışarıda olacağım. Olmazsam, cep telefonunu kasaya bırakırım. Kasiyere sorarsın. Olur mu?"

"Tabii. Teşekkürler."

"Gelecek sefer telefonunu sıkı tut."

Kapattı. Kucağında battaniyeyle kanepede oturan Linda soran gözlerle bana baktı.

"Nedir mesele?" diye sordu. "Bu kadar geç saatte kim arıyor?"

Olanları duyunca kahkaha attı. Olayın kendisinden çok, yarattığı kuşkuya gülmüştü. Telefon numarasını bilmediğiniz bir kadınla tanışmak için çantasına kendi telefonunuzu atıp çaldırmaktan daha iyi bir yol var mıydı?

Kanepeye, onun yanına oturdum. Bana sokuldu.

"Vanja çocuk yuvasının bekleme listesinde," dedi. "Bugün telefon ettim."

"Öyle mi? Harika!"

"Biraz ikircimli duygularım var, doğruyu söylemek gerekirse," dedi. "Çok küçük. Başlangıçta yarım gün mü göndersek?"

"Elbette."

"Minik Vanja."

Ona baktım. Sanki uyandığı uyku onu yormuştu. Gözleri kısık, yanakları şişti. Çaktırmadan içiyor olabilir miydi? Vanja'ya bu kadar düşkünken ve anneliği böyle çok ciddiye alıyorken?

Hayır, kesinlikle olamazdı. Nasıl düşünebilirdim böyle bir şeyi?

"Mutfak dolabında gizemli birtakım olaylar dönüyor," dedim. "Ne zaman baksam şişeler azalmış gibi geliyor bana. Dikkatini çekti mi?"

Gülümsedi.

"Hayır, ama büyük olasılıkla senin düşündüğünden daha çok içiliyordur."

"Öyle görünüyor," dedim.

Alnımı onun alnına dayadım. Dosdoğru benimkilere bakan gözleri beni doldurup taşırıyordu. Bu kısacık saniye boyunca

yalnızca onları görmüştüm, onun yaşamıyla parlıyorlardı, içinde sürdüğü yaşamla.

"Seni özledim," dedi.

"Buradayım," dedim. "Ne oldu ki? Yoksa her şeyimi mi istiyorsun?"

"Evet, tam olarak bunu istiyorum," dedi, ellerimi tutup beni aşağı çekerek.

Ertesi sabah her zamanki gibi dört buçukta uyandım, saat yediye dek çeviri öykü derlemesinin düzeltisi üzerinde çalıştıktan sonra hiç konuşmadan Linda ve Vanja'yla kahvaltı ettim. Saat sekizde Ingrid, Vanja'yı almaya geldi. Linda kursa gitti, yarım saat boyunca internet gazetelerini okudum, ardından biriken maillere yanıt yazmaya başladım. Daha sonra duş alıp giyinerek dışarı çıktım. Gökyüzü maviydi, alçak güneş kenti boylu boyunca aydınlatıyordu, hava hâlâ soğuksa da ışık, Stureplan'a doğru giderken izlediğim kasvetli sokakların derinliklerinde bile, bir tür bahar duygusu uyandırıyordu. Bu duyguya bir tek ben kapılmamıştım besbelli; önceki gün kafaları eğik, omuzları çökük yürüyenler şimdi yüzlerini kaldırmıştı, çevreye bakan gözlerinde hem merak hem mutluluk vardı. Bu açık, neşeli kent, dün sokaklarında gezdiğimiz o kapalı, çökkün olanla aynı mıydı? Bulutlardan sızan solgun kış ışıkları, grilikleri ve kırılganlıklarıyla, bütün renkleri ve yüzeyleri birbirine yaklaştırıp aralarındaki ayrımları en aza indirirken bu berrak, doğrudan güneş, onları canlandırıyordu. Kent çevremde renklere boğulmuştu. Bunlar yazın sıcak biyolojik renkleri değil, kışın soğuk ve sentetik mineral renkleriydi. Kırmızı tuğla, sarı tuğla, koyu yeşil araba kaportası, mavi tabela, turuncu ceket, mor eşarp, boz branda, bakır yeşili metal ve parlak krom. Binanın bir yanında pırıltılı pencereler, ışıltılı duvarlar, parlak yağmur olukları, öbür yanında karanlık pencereler, koyu duvarlar ve silik, neredeyse görünmez yağmur olukları. Birger Jarlsgatan'da yolun kenarına yığılmış karlar ışığın düşüşüne bağlı olarak parlayabiliyor, grileşip sönebiliyordu. Stureplan'da, Hedengrens Kitabevi'ne geldiğimde genç bir adam kapıyı yeni açıyordu. Bodruma inip rafların arasında dolaştım, topladığım kitap yığınını karıştırmak için

oturdum. Para teorisiyle ilgilendiğim, kitapta bundan söz edileceğini umduğum için Ezra Pound'un biyografisini, 1550'yle 1900 arasında Çin'de bilimi anlatan bir kitabı, Cameron diye birinin yazdığı, dünyanın ekonomi tarihiyle ilgili kitabı ve Avrupalılar gelmeden önce bütün Amerikan yerli kabilelerinin anlatıldığı altı yüz elli sayfalık görkemli çalışmayı satın aldım. Ayrıca Starobinski'nin Rousseau üzerine bir kitabını ve *Doubt and Belief in Painting* adında Gerhard Richter'le ilgili bir kitap buldum, onları da aldım. Pound, ekonomi, bilim, Çin veya Rousseau'yla ilgili hiçbir bilgim yoktu, onlarla ilgileniyor da değildim, ama yakında bir roman yazacaktım ve bir noktadan başlamam gerekiyordu. Uzun süredir Kızılderilileri düşünüyordum. Birkaç ay önce gördüğüm bir resimde, kanoyla bir gölü geçen Kızılderililer vardı, pruvada açık kanatlarıyla kuş gibi giyinmiş bir adam duruyordu. Bu imge, Kızılderililerle ilgili kitaplardan, çizgi romanlardan, filmlerden edindiğim tüm algılarımı, gerçekliğe çekmişti: Onlar var olmuşlardı gerçekten. Totem direkleri, mızrakları, okları ve yaylarıyla, kendilerininki dışında bir yaşamın yalnızca olası değil aynı zamanda gerçek de olduğundan habersiz bir şekilde, devasa kıtada mutlu bir yaşam sürmüşlerdi. Olağanüstü bir düşünceydi. Yabanıllığıyla, o kuş insanla ve o dokunulmamış doğasıyla tablodan yayılan romantizm gerçeklikten kaynaklanıyordu, başka zamanlarsa durum tam tersi olurdu. Sarsıcıydı. Başka türlü açıklayamıyorum. Sarsılmıştım. Yazmak zorunda olduğumu biliyordum. İmgeyi değil, içeriğini. Ardından bütün karşı düşünceler üşüştü beynime. Belki eskiden varlardı, ama artık yoklar, kendileri de kültürleri de çoktan silinip gitti. Öyleyse niye yazacaktım? Zamanları geçmişti ve bir daha asla gelmeyecekti. Kültürlerinden unsurların bulunduğu yeni bir dünya yaratırsam bu edebiyatın, kurgunun ötesine geçemez ve değersiz olurdu. Öte yandan Dante'nin, Cervantes'in ve Melville'nin yalnızca kurgu yazmasıyla bu düşünceye karşı koyabilirdim. O üçünün çalışmalarından yoksun bir insanlığın farklı olacağı su götürmezdi. Ne diye yalnızca kurgu yazmayacaktım? Doğrunun gerçekle ilişkisi elbette bire bir değildi. İyi argümanlardı, ama işe yaramadı, kurgunun, uydurma bir olay örgüsünde, uydurma bir karakterin, düşüncesi bile

midemi bulandırıyordu. Bedensel bir tepki veriyordum. Niye, bilmiyordum. Ama öyleydi. Kızılderililer beklemek zorundaydı. Her zaman kendimi böyle hissetmeyeceğimin bilincindeydim.

Kitapların parasını ödedikten sonra Plattan'a, müzik ve film dükkânına gittim, üç DVD ve beş CD aldım, ardından Akademi Kitabevi'ne uğradım, orada Atlantis Yayınevi'nin yayımladığı, Swedenborg üzerine bir inceleme buldum, ona ek olarak birkaç dergi aldım. Çoğunu okuma fırsatı bulamayacaktım, ama bu kendimi iyi hissetmemi engellemiyordu. Eve gittim, aldıklarımı boşalttım, tezgâhın başında durup birkaç sandviç yedikten sonra yine dışarı çıktım, bu kez Östermalm'a gittim, Banérgatan'daki dükkâna saat tam on ikide ulaştım.

Kimse yoktu. Bir sigara yakıp bekledim. Geçenlerin yüzlerini inceledim, ama kimse durup yanıma gelmedi. On beş dakika sonra dükkâna girdim, kadın kasiyere telefon bırakan oldu mu, diye sordum. Evet, gerçekten de bırakmıştı. Tarif edebilir miydim?

Ettim, yanındaki çekmeceden çıkardığı telefonu bana verdi.

"Teşekkürler," dedim. "Kim getirdi? Tanıyor musunuz?"

"Evet, ama adını bilmiyorum. Genç biri. Şuradaki İsrail Konsolosluğu'nda çalışıyor.

"İsrail Konsolosluğu mu?"

"Evet."

"Peki, tamam. Teşekkürler. Hoşça kalın."

"Güle güle."

Kendi kendime sırıtarak yürüdüm. İsrail Konsolosluğu. Kuşkulanmasına şaşmamalı! Telefonun içini dışını incelemişlerdir kesin. Tüm mesajları, tüm numaraları... He he he!

Telefonu açıp Geir'i aradım.

"Alo?" dedi.

"Dün telefonum için biri aradı," dedim. "Çok kuşkuluydu, ama sonunda geri vermeye yanaştı. Şimdi aldım. Bir dükkâna bıraktı. Kasiyere bırakanı tanıyor musun, diye sordum. Ne dedi, biliyor musun?"

"Bilmiyorum elbette."

"İsrail Konsolosluğu'nda çalışıyormuş."

"Şaka mı yapıyorsun?"

"Hayır. Telefon perona düşmemiş, çantaya düşmüş. Üstelik herhangi birinin çantasına değil, İsrail Konsolosluğu'nda çalışan birinin kız arkadaşının çantasına. Tuhaf, ha?"

"Bence kız arkadaş olayını unutabilirsin. Büyük olasılıkla kadın kendisi İsrail Konsolosluğu'nda çalışıyordur ve telefonu bulunca onlara haber vermiştir. Oradakiler de oturup telefonu kimin yerleştirdiğine kafa yormuşlardır. Ve ne olduğuna! Bomba mı? Mikrofon mu?"

"Ayrıca Norveç bağlantısının önemi ne? Ağır suyla mı ilgili? Lillehammer Olayı'nın intikamı mı?"

"Böyle olaylara bulaşabilmene inanamıyorum. Rus fahişeler ve İsrail ajanları. Yemeğe çağırdığın şu yazarın, yemeden önce her şeyi tartan kadının adı neydi?"

"Maria. Onun da bir Rus bağlantısı var bu arada."

"Yemekten sonra birilerini arayıp yediği her şeyi bildirmesi gerekiyordu. Ha ha ha!"

"Bunun konuyla ne ilgisi var?"

"Ne bileyim. Bütün tuhaflıklar seni mi buluyor? Linda'nın öbür arkadaşının âşık olduğu uyuşturucu bağımlısının kız kardeşinin sizin binada oturması? Linda'nın eskiden oturduğu apartmanda daire bulmanız? Bilgisayarının başına gelenler, yağmurda ıslanması, trenden raylara düşüp bozulmaması. Kaybolan telefonunun İsrail Konsolosluğu çalışanının çantasından çıkması da bütün bunların yanında çok doğal."

"Hepsi çok hareketli ve neşeli geliyor kulağa," dedim. "Ama gerçek yaşam öyküm çok farklı, bildiğin gibi."

"Oh, hadi ama, bir kereliğine rol yapamaz mıyız?"

"Hayır. Ne yapıyorsun?" diye sordum.

"Sence?"

"Sahne arkasında dalga geçiyormuşsun gibi geliyor kulağıma. Sanırım yazı yazıyorsun."

"Sanırım öyle yapıyorum. Sen?"

"Ben Filmhus'e gidiyorum. Linda'yla öğle yemeği yiyeceğim. Sonra görüşürüz."

"Tamam."

Telefonu kapatıp cebime koyduktan sonra hızlandım. Karlaplan'daki suyu çekilmiş havuzdan sonra Feltöversten'den Valhallavägen'i geçip yarı yarıya karlarla örtülü Gärdet'de yer alan ve güneşte parlayan Filmhus'e ulaştım.

Öğle yemeğinden sonra metroyla Odenplan'a gittim, oradan ofise yürüdüm; biraz kafa dinlemek istiyordum. Ingrid'de evin anahtarı vardı, büyük olasılıkla şimdi Vanja'yla birlikteydi. Yabancı yüzlerle, huzursuz bakışlarla dolu kafelere gitmek de istemiyordum. Masamın başına geçip konuşmamı yazmaya çalıştım bir süre, ama canım sıkıldı. Kanepeye uzanıp uykuya daldım. Uyandığımda dışarısı karanlıktı, saat dördü on geçiyordu. *Aftenposten* muhabiri saat altıda gelecekti, o gün Vanja'yla Linda'yı görmek istiyorsam paltomu giyip evin yolunu tutmaktan başka seçeneğim yoktu.

"Kimse var mı?" diye seslendim, kapıyı açarken. Vanja koridorda bütün hızıyla bana doğru emeklerken kahkahalar atıyordu, onu birkaç kez havaya atıp tuttuktan sonra mutfağa götürdüm, orada Linda bir tencereyi karıştırıyordu.

"Nohut yemeği," dedi. "Elimden gelenin en iyisi."

"Oh, harika," dedim. "Vanja nasıldı bugün?"

"İyiydi, sanırım. Tüm sabah çocuk müzesindeydiler. Annem yeni gitti. Ona rastladın mı?"

"Hayır," dedim, Vanja'yı yatağımıza götürdüm, yorulduğumu hissedene dek sağa sola yuvarladıktan sonra mutfak tezgâhının yanındaki sandalyeye oturttum, gülmekten yüzü kızarmış, terlemişti. Maillerime bakmak için salona gittim, onları okuduktan sonra bilgisayarı kapatıp sokağın karşısındaki alt daireye baktım, orada bir başka bilgisayar parlıyordu. Bir keresinde adamın biri ekranın önünde mastürbasyon yapıyordu. Kimsenin onu görmediğini sanmış, bizim evden görülebileceğini düşünmemişti. Odada yalnızdı, ama evde değil; bitişikteki mutfakta bir adamla kadın oturuyordu. Özel ve genel alanların birbirine ne kadar yakın durduğunu görmek tuhaftı.

Şimdi kimse yoktu. Ekranda pikseller oynaşıyordu, köşedeki lambanın ışığı bir koltuğa ve küçük bir masada açık duran kitabın üzerine düşüyordu.

"Yemek hazır!" diye bağırdı Linda, mutfaktan. Ayağa kalkıp onların yanına gittim. Saat şimdiden beşi çeyrek geçiyordu.

"Ne zaman geliyorlar?" diye sordu Linda; saatime bakıp durduğumu görmüş olmalıydı.

"Altıda. Ama hemen çıkacağız. Sen görünmek zorunda değilsin. İstersen selam verebilirsin, ama zorunda değilsin."

"Sanırım mutfakta kalacağım. Gözlerden uzakta. Heyecanlı mısın?"

"Hayır, ama havamda değilim. Bilirsin."

"Düşünme bile. Sohbet et, dilediğini söyle, kendine yüklenme. Gevşe."

"Majgull Axelsson'la konuştum, tanıyor musun, yazar? Tvedestrand ve Gothenburg'daki seminerlerdeydi. O sırada beni anaç kanatlarının altına almıştı biraz. Kendisiyle ilgili yazılanları asla okumamayı, kendisini televizyonda asla izlememeyi ve radyoda dinlememeyi ilke edindiğini söyledi. Röportajları bir seferlik olaylar diye gör, o sırada olanlara odaklan, dedi. O zaman yalnızca biriyle buluşmaya benziyor, hepsi bu, karmaşa yok demişti. Bana mantıklı gelmişti. Ama kişi kendisini düşünmeden edemiyor, öyle değil mi? Şimdi tam bir budala gibi mi gösteriliyorum, yoksa yalnızca bir budala gibi mi? Tüm bunlar beni yansıtıyor mu, yoksa yalnızca bir sunum mu?"

"Keşke tüm bunları bırakabilsen," dedi Linda. "Hiç gerek yok! Seni yiyip bitiriyor. Sürekli meşgul ediyor."

"Evet, biliyorum. Ama bırakacağım. Her şeyi reddedeceğim."

"Çok harika birisin. Keşke sen de bunu görebilsen."

"Temelde bunun tam tersini hissediyorum. Bu da her şeye yayılıyor. Terapiye gitmen gerekiyor, deme sakın."

"Hiçbir şey demedim!"

"Sen de böyle hissediyorsun," dedim. "Tek fark, kibarca söyersek, öz saygının sarsılmadığı dönemlerin olması."

"Umarım Vanja'nın başına gelmez bu," dedi Linda, ona bakarak. Vanja bize gülümsedi. Masanın üzeri ve sandalyenin altı pilavla kaplıydı. Dudakları sosla kıpkırmızı olmuş, ağzının kenarına beyaz pirinç taneleri yapışmıştı.

"Ama gelecektir," dedim. "Kaçınılmaz. Ya başlangıçta vardır ya da yolda edinir. Kurtulamaz. Öte yandan onu etkilemeyebilir. Etkilemek zorunda değil, ne dersin?"

"Umarım öyledir," dedi Linda.

Gözleri daldı.

"Yemek çok lezzetliydi," dedim, ayağa kalkarak. "Bulaşığı ben kaldırırım. Muhabirler gelmeden bitirebilirim."

Vanja'ya döndüm.

"Vanja ne kadar büyük?" diye sordum.

Kollarını başının üzerine kaldırdı gururla.

"Çok büyük!" dedim. "Gel de seni biraz yıkayalım."

Sandalyesinden alıp banyoya götürdüm, elini yüzünü yıkadım. Aynanın önünde tutup yanağımı yanağına dayadım. Kahkaha attı.

Yatak odasında bezini değiştirip yere bıraktıktan sonra masayı toplamak için mutfağa gittim. Ardından, bulaşık makinesi tezgâhın altında vınlarken, pek olası görmesem de, şişelerde bir değişiklik var mı, bakmak için dolabı açtım.

Vardı. Biri grappa şişesinden içmişti, bundan kesinlikle emindim, çünkü dün etiketin kenarına dek doluydu. Konyağın da konumu değişmişti, tam emin değildim, ama ondan da içilmiş gibi görünüyordu.

Neler dönüyordu burada?

Linda'nın yaptığına inanmayı reddediyordum. Özellikle dün gece bunu konuştuktan sonra.

Ama başka kimse yoktu.

Hizmetçimiz falan olduğu söylenemezdi.

Of, kahretsin, hayır.

Ingrid.

Bugün buradaydı. Dün de. O içmişti kesin, başkası olamazdı.

Vanja'ya bakarken içki mi içiyordu? Torununun yanında kafayı mı çekiyordu?

Bu durumda alkolik olmalıydı. Vanja onun her şeyiydi. Vanja söz konusuyken hiçbir riske girmezdi. Buna karşın içki içiyorsa arzusu çok güçlü olmalıydı, her şeyi göze aldığına göre tersi düşünülemezdi.

Tanrım, merhamet göster.

Yatak odasından Linda'nın ayak seslerini duyunca dolabı kapatıp tezgâha gittim, bir el bezi alıp masayı silmeye başladım. Saat altıya on vardı.

"Gazeteciler gelmeden önce inip bir sigara içeceğim. Olur mu?" dedim. "Biraz iş kaldı, ama..."

"Sorun değil. Gidebilirsin," dedi Linda. İnerken çöpü de götürür müsün?"

Tam o sırada kapı çaldı. Gidip açtım. Sakallı, omuz çantalı genç bir adam bana gülümsedi. Arkasında daha yaşlıca, koyu tenli başka bir adam duruyordu; omzunda büyük bir kamera çantası, elinde fotoğraf makinesi vardı.

"Merhaba," dedi genç adam, elini uzatarak. "Kjetil Østli."

"Karl Ove Knausgaard," dedim.

"Tanıştığımıza sevindim," dedi.

Fotoğrafçıyla tokalaşıp onları içeri buyur ettim.

"Kahve ister misiniz?"

"Çok iyi olurdu. Teşekkürler."

Kahve termosuyla üç fincan getirmek için mutfağa gittim. Döndüğümde salonu inceliyorlardı.

"Kar dolayısıyla evde kapalı kalmak hiç sorun olmaz burada," dedi muhabir. "Birkaç kitabın olduğu söylenebilir!"

"Çoğunu okumadım," dedim. "Okuduklarımdan da hiçbir şey hatırlamıyorum."

Düşündüğümden de gençti, sakalına karşın en çok yirmi altı, yirmi yedi yaşında görünüyordu. Dişleri büyük, bakışları yaşam doluydu, rahat ve neşeli bir yapısı vardı. Bu tip bana yabancı değildi, ona benzeyen pek çok kişiyle karşılaşmıştım, ama yalnızca son yıllarda, çocukluğumda değil. Toplumsal sınıf, coğrafya veya kuşakla ilgiliydi bu durum belki, belki de hepsiyle. Güneydoğu Norveç, orta sınıf, büyük olasılıkla akademik anne baba, diye tahmin yürüttüm. İyi yetiştirilmiş, kendisine güvenli tavırlar, keskin zekâ, gelişmiş toplumsal beceriler. Şimdiye dek karşısına önemli engeller çıkmamış biri, ilk birkaç dakikada uyandırdığı izlenim buydu. Fotoğrafçı İsveçli'ydi; dolayısıyla onun kendini taşıyışındaki nüansları algılama şansım yoktu.

"Doğrusu artık bütün röportaj tekliflerini geri çevirmeye karar vermiştim," dedim. "Ama yayınevinde sizin çok iyi olduğunuzu, bu fırsatı kesinlikle tepmemem gerektiğini söylediler. Umarım haklılardır."

Biraz yağ çekmek kimseyi incitmez.

"Ben de öyle umarım," dedi muhabir.

Kahveleri doldurdum.

"Burada birkaç fotoğraf çekebilir miyim?" diye sordu, fotoğrafçı.

Ben duraksayınca benim dışımda başka hiçbir şeyi çekmeyeceğine garanti verdi.

Muhabir röportajı evde yapmayı istemişti ilkin, hayır demiştim, ama buluşma yeri kararlaştırmak için telefon ettiğinde eve gelmesinin iyi olacağını söylemiştim. Evden bir yerlere gidebilirdik. Bunun onu sevindirdiğini anlamıştım sesinden.

"Tamam," dedim. "Burası iyi mi?"

Elimde kahveyle kitaplığın önünde durdum, adam dolaşarak fotoğraflar çekti.

Büsbütün saçmalıktı bu.

"Elini biraz kaldırabilir misin?"

"Biraz yapay görünmüyor mu?"

"Peki öyleyse. Boş verelim."

Koridorda Vanja'nın emeklediğini duyabiliyordum. Kapı aralığına oturup bize baktı.

"Selam Vanja!" dedim. "Korkutucu amcalar mı var içeride? Ama beni tanıyorsun, öyle değil mi?"

Onu kucağıma aldım. O sırada Linda geldi, gelişigüzel bir selam verdikten sonra Vanja'yı alıp mutfağa döndü.

Görülmesini istemediğim her şey görülmüştü. Biri bakışlarını onlara çevirir çevirmez ben ve benim olan her şey katılaştı, yapmacıklaştı. Böyle olmasını istememiştim. Kesinlikle. Ama bir kez daha durmuş, zekâ özürlü gibi sırıtıyordum işte.

"Birkaç tane daha çekebilir miyim?" diye sordu fotoğrafçı.

Yine poz verdim.

"Fotoğrafçının biri benim fotoğrafımı çekmeyi bir odunun fotoğrafını çekmeye benzetmişti," dedim.

"Kötü bir fotoğrafçı olmalı," dedi.

"Ne demek istediğini biliyor musun peki?"

Durdu, kamerayı yüzünden uzaklaştırdı, gülümsedikten sonra fotoğraf çekmeyi sürdürdü.

"Bence Pelikanen'e gitmeliyiz," dedim muhabire. "Ben sık sık gidiyorum. Müzik de yok. Sorun olmaz."

"Bana uyar."

"Önce dışarıda birkaç fotoğraf çekelim. Ardından sizi baş başa bırakırım," dedi fotoğrafçı.

O sırada muhabirin cep telefonu çaldı. Numaraya baktı.

"Bunu açmam gerek," dedi. Bir, en çok iki dakika süren konuşma kar yağışı, araba, tren saatleri ve bir kayak kulübesiyle ilgiliydi. Telefonu kapatıp benimle göz göze geldi.

"Hafta sonu arkadaşlarla kayağa gidiyoruz. Trenden kulübeye bizi götürecek kişiydi arayan. Bize hep yardımcı olan yaşlı bir adam."

"Ne güzel," dedim.

Bir kulübe, arkadaşlarla kayağa gitmek, bu benim hiç yapmadığım bir şeydi. Lisedeyken ve üniversitenin ilk yıllarında bu hep canımı sıkmıştı. Neredeyse hiç arkadaşım yoktu. Olan birkaçı da birbirini tanımıyordu. Şimdi böyle işlere kafa yormak için fazlasıyla yaşlıydım, yine de eski kendim adına içim sızladı.

Cep telefonunu cebine koyan muhabir kahve fincanını masaya bıraktı. Fotoğrafçı da malzemelerini toplamaya girişti.

"Gidelim mi?" diye sordum.

Birlikte giyinip dışarı çıkmaya hazırlanmak biraz rahatsız ediciydi, koridor çok dardı, adamlar burnumun dibindeydi, kimse bir şey söylemedi. Linda'ya seslenip hoşça kal dedim, gazetecilerle birlikte merdivenleri inip dışarı çıktık. Ön basamaklarda bir sigara yaktım. Isırıcı bir soğuk vardı. Fotoğrafçı beni sokağın karşısındaki basamaklara çekti, birkaç dakika boyunca sigarayı avcuma gizleyerek poz verdim, fotoğrafçı bence sakıncası yoksa sigarayı da çekmek istediğini söyledi. Aklından geçenleri anlayabiliyordum, biraz yaşam katıyordu bu, o deklanşöre basarken ben merdivenlerde durmuş sigara içiyor, onun isteklerine göre konum değiştiriyordum, bu sırada gelip geçen pek çok kişi her şeyi görüyordu; ardından tünelin girişine yürüdük, fotoğrafçı burada beş

dakika daha çalıştı, sonunda yeterince çektiğine karar verdi. O gittikten sonra muhabirle birlikte sessizce yokuşu çıktık, karşıdaki metro istasyonuna gittik. Hemen o sırada perona yanaşan trene binip pencere kenarında karşılıklı oturduk.

"Metroya binmek bana hâlâ Norveç Kupası'nı çağrıştırıyor," dedim. "İstasyondaki o özel kokuyu alınca bunu düşünüyorum. Küçük bir kentten geliyordum ve metro en egzotik icattı. Pepsi de öyle. O da yoktu bizim orada."

"Uzun süre futbol oynadın mı?"

"On sekiz yaşıma kadar. Ama pek iyi değildim. Çok düşük seviyedeydi."

"Yaptığın her şey düşük seviyede mi? Kitaplarının hiçbirini okumadığını söyledin. Gördüğüm röportajlarında işinin niteliksiz olduğunu söylüyorsun sık sık. Sence biraz fazla eleştirmiyor musun kendini?"

"Hayır. Sanmıyorum. Çıtayı ne kadar yükseğe koyduğuna bağlı, elbette."

Tren T-Central'den çıkarken muhabir pencereden dışarı baktı.

"Sence ödülü kazanacak mısın?" diye sordu.

"İskandinav Kurulu Edebiyat Ödülü'nü mü?" diye sordum.

"Evet."

"Hayır."

"Kim kazanacak peki?"

"Monica Fagerholm."

"Bundan emin görünüyorsun."

"Çok iyi bir roman, yazar bir kadın ve Finlandiya çok uzun süredir kazanmadı. Elbette o kazanacak."

Konuşma yine kesildi. Röportajın öncesine ve sonrasına hep bir belirsizlik hâkim olurdu; tanımadığım bir adam benim en derin düşüncelerimi ortaya çıkaracaktı, ama henüz değil; ortam oluşmamış, roller biçilmemişti, eşit konumdaydık, temas noktası olmamasına karşın konuşmak zorundaydık.

Ingrid'yi düşündüm. Doğruluğunu kesinlikle kanıtlayana dek kimseye, Linda'ya bile, bir şey söyleyemezdim. Tek yapmam gereken şişeleri işaretlemekti. Bu akşam yapmalıydım. Böylece yarın bakabilirdim. İçkiler azalırsa konuyu ele alırnam gerekecekti.

Skanstull'e geldik, karanlıkta ışıldayan kentte Pelikanen'e sessizce yürüdük, kendimize arkalarda bir masa bulduk. Bir buçuk saat boyunca benden, işimden konuştuk; ardından ben kalktım, Ertesi gün Norveç'e uçacak olan muhabir olduğu yerde kaldı. Uzun röportajlardan sonra olageldiği gibi kendimi boş hissediyordum, bir hendek gibi kurumuştum. Her zamanki gibi kendime ihanet ettiğim duygusuna kapılmıştım. Yalnızca orada oturarak koşullara uymuştum, başka bir deyişle yazdığım iki kitap iyi ve önemliydi ve ben, yazar, ilginç ve sıra dışı biriydim. Konuşmanın çıkış noktası buydu: Söylediklerim önemliydi. Önemli bir şey söylemezsem gizliyorum demekti. Sonuçta bir yerlerde bir şey olmak zorundaydı! Örneğin çocukluğumdan öyküler anlattığımda, oldukça sıradan, herkesin başından geçebilen bu olaylar önemliydi, çünkü onları anlatan bendim. Benimle ilgili, iki iyi ve önemli kitabın yazarıyla ilgili bir şeyler yansıtıyordu bu. Ben konuşmanın temelini oluşturan bu görüşü paylaşmakla kalmamış, konuşmayı büyük bir coşkuyla yapmıştım. Hayvanat bahçesindeki bir papağan gibi konuşup durmuştum. Bu sırada durumun gerçekliğinin de bilincindeydim. Norveç'te iyi, anlamlı bir roman ne sıklıkla çıkıyordu ortaya? Onla yirmi yıl arasında. En son iyi Norveççe roman Kjartan Fløgstad'nın *Fyr og Flamme*'siydi ve o da 1980'de, yirmi beş yıl önce yayımlanmıştı. Ondan önce en iyi roman Vesaas'ın yirmi üç yıl önce, 1957'de yazdığı *Kuşlar*'dı. Peki bu arada kaç Norveççe roman çıkmıştı? Binlerce! Evet, on binlerce! Bazıları iyiydi, aralarında idare edenler vardı, ama çoğu zayıftı. Durum buydu, ilginç bir yanı yoktu bunun, herkes biliyordu. Sorun tüm bu yazarlıkları çevreleyen şeydi; vasat yazarların övgüden beslenmesi, bunun sonucunda kendilerine bakışlarının bozulması, basında belli şeyleri söylemeye yüreklendirilmesi.

Neden söz ettiğimi çok iyi biliyorum. Ben de onlardan biriyim.

Yalnızca bir kez değil, tekrar tekrar kandırılmama izin verdiğim için utançtan ve öfkeden kafamı kesebilirim. Yıllar içinde bir şey öğrendiysem, bizimki gibi vasatlıkla dolup taşan bir dönemde bu bana özellikle önemli geliyor, o da şudur:

Kendini bir halt sanma.

Önemli biri olduğunu düşünmeye kalkma.

Çünkü değilsin. Kendini beğenmiş, vasat bir pislik çuvalısın yalnızca.

Özel olduğuna inanma. Bir değerin olduğunu düşünme, çünkü değersizsin. Önemsiz bir pisliksin.

Bu yüzden başını eğ ve çalış, seni küçük pislik. En azından ortaya bir şey çıkarırsın. Kapa çeneni, başını eğ ve bir pislik kadar bile değerin olmadığını bilerek işini yap.

Öğrendiğim şey, aşağı yukarı buydu.

Tüm deneyimlerimin özeti buydu.

Şimdiye dek kapıldığım tek gerçek düşünce buydu.

Bir yanı böyleydi. Öbür yanıysa benim beğenilmeyi alışılmadık ölçüde fazla sevmemdi, hep sevmiştim, çocukluğumdan beri. Yedi yaşımdan bu yana başkalarının benimle ilgili düşüncelerine çok büyük önem veriyordum. Gazeteler işimle ve benimle biraz ilgilenmeye başlayınca bu, bir yandan, beğenildiğimin onaylanmasıydı ve dolayısıyla varlığımın bir bölümü bunu büyük bir zevkle kabulleniyordu, öte yandan neredeyse başa çıkılmaz bir sorundu, çünkü artık onları tanımadığım, görmediğim için başkalarının benimle ilgili görüşlerini denetlemem olanaksızdı. Bu yüzden röportajlarda ne zaman söylemediğim bir şey olsa ya da sözlerim çarpıtılsa bunu düzeltmek için yeri göğü birbirine katıyordum. Başaramazsam utançtan yerin dibine giriyordum. Tüm bunlara karşın röportajları sürdürmem, bir yerde bir muhabirin karşısına oturmam, övülme arzumun hem bir budala gibi görünme korkumdan hem de nitelik ideallerimden büyük olduğunu gösteriyordu, ayrıca kitapların okurlara ulaşması için röportajların önemli olduğunu da düşünüyordum. *En Tid for Alt*'ı yazdığımda Geir Gulliksen'e röportaj yapmak istemediğimi söylemiştim, ama onunla konuştuktan sonra karar değiştirmiştim, üzerimdeki etkisi büyüktü; yayınevine bunu borçlu olduğum gerekçesiyle haklı çıkarmıştım yeni kararımı. Ama yetmiyordu bu: Ben bir yazardım, pazarlamacı veya fahişe değil.

Bütün bunlar içinden çıkılmaz bir duruma geldi. Gazetelerde bir budala gibi gösterildiğimden yakınıyordum sürekli, ama bu başka birilerinin değil benim suçumdu, diğer yazarların nasıl gösterildiğini görmüştüm, Kjartan Fløgstad örneğin, asla bir budala gibi görünmüyordu. İlkeli biriydi, çevresinde olan bitene aldır-

madan ulu bir ağaç gibi yükseliyordu, ender bulunan o eksiksiz kişilerden olmalıydı.

Ayrıca kendinden de söz etmiyordu.

Peki ben bundan başka, yalnızca bundan başka ne yapmıştım?

Biletimi gişedeki siyahi adama verdim, boş bakışlarla sertçe damgalayıp bana geri uzattı, yürüyen merdivenle aşağı indim, tüneli geçip dar perona çıktım, trenę yedi dakika kaldığını görünce bir banka oturdum.

Sonbahar biterken *Ute av Verden* yayımlandığında TV2 Haberler programı röportaj yapmak istedi. Beni almak için evime geldiler, Hurtigruten Terminali'ne gittik, röportajı orada yapacaktık, yolda, Nygårdsparken'in kıyısındaki Høyteknologibygget'nin yanından geçerken, muhabir dönüp bana kim olduğumu sordu.

"Gerçekte kimsin?"

"Ne demek istiyorsun?" diye karşılık verdim.

"Erik Fosnes Hansen bir aziz, kültürel muhafazakâr, bir çocuk dâhi. Roy Jacobsen İşçi Partisi yazarı. Vigdis Hjort eğlence düşkünü, sarhoş bir kadın yazar. Sen kimsin? Seninle ilgili hiçbir şey bilmiyorum."

Omuz silktim. Güneş karların üzerinde parlıyordu.

"Bilmiyorum," dedim. "Sıradan bir adamım."

"Hadi ama! Bir şey vermelisin bana. Yaptığın bir iş?"

"Şurada burada çalıştığım oldu. Biraz eğitim gördüm. Bilirsin..."

Yeniden önüne döndü. O gün daha sonra söylemek yerine göstererek sorunu çözdü: Röportajın sonlarına doğru, kişiliğimi yansıtmak için bir dizi duraksama ve sessizlik geliştirdi ve şu sözlerimle noktaladı: "Ibsen yalnızın en güçlü olduğunu söylemişti. Bence yanılıyordu."

Bankta otururken sözlerimin anısı altında ezilerek ellerimi kaldırdım ve derin bir nefes aldım.

Böyle bir şeyi nasıl söylemiştim?

İnanmış mıydım buna?

Evet, inanmıştım. Ama annemin düşüncelerini dile getiriyordum, insan ilişkilerine kafa yoran, bunun değerli olduğuna inanan oydu, ben değildim. Öte yandan bir zamanlar inanmıştım.

Ama kişisel deneyimlerimden değil, öyle olagelen şeylerden biriydi yalnızca.

Ibsen haklıydı. Çevremde gördüğüm ne varsa bunu doğruluyordu. İlişkiler bireyselliği ortadan kaldırmak, özgürlüğü tutsak almak, ilerleyişi engellemek için vardı. Özgürlük kavramını tartıştığımızda annem aşırı öfkelendi. Görüşümü dile getirince burnundan soludu ve bunun içerikten yoksun, değersiz ve yanıltıcı bir Amerikan düşüncesi olduğunu söyledi. Biz başkaları için vardık. Ama şimdiki sistemli var oluşumuza yol açan düşünce buydu, beklenmedik hiçbir şeyin olmadığı bir düzende anaokulundan okula, üniversiteden iş yaşamına bir tünelden geçer gibi gidiliyor, seçimlerin özgür iradeyle yapıldığına inanılıyordu, oysa ilkokul gününden başlayarak kum gibi eleniyorduk: Kimileri pratik işlere, kimileri teorik işlere yöneliyor, kimileri zirveye, kimileri dibe gidiyor ve bu sırada herkesin eşit olduğu öğretiliyordu. Bizi oluşturan düşünce buydu, en azından benim kuşağımı, yaşamdan beklentilerimiz vardı; isteklerde, gerçek isteklerde bulunabileceğimiz inancıyla yaşıyorduk ve işler düşündüğümüz gibi çıkmayınca kendimiz dışında her şeyi suçluyorduk, tsunami vurduğunda devlet hemen yardım etmezse öfkelenmemize yol açan buydu. Aşağılık bir durum değil mi bu? Hak ettiği işi alamayınca gücenmek. Ayrıca bu düşünce, artık en zayıflar dışında hiç kimsenin dibe vurmayacağını ileri sürüyordu, çünkü her zaman para kazanılabilirdi ve salt varoluş, yaşamı tehdit eden bir kaza veya felaketle karşı karşıya kalmak büsbütün ortadan kaldırılmıştı. En büyük vasatların sıcak evlerinde, tok karna oturup basmakalıp düşünceler haykırdığı kültürü bu düşünce ortaya çıkarmıştı, böylece Lars Saabye Christensen gibi yazarların veya o sırada tapılması gerekenlerin, sanki kanepede oturan Virgil'miş gibi yazarken kalem mi, daktilo mu, yoksa bir bilgisayar mı kullandığını ve günün hangi saatinde yazdığını anlatmasına izin vermişti. Bundan nefret ediyordum, bilmek istemiyordum. Öte yandan kendisi bir edebiyat deviymiş, sözlerin şampiyonuymuş gibi vasat kitaplarını nasıl yazdığını muhabirlere anlatan ben değil miydim?

Yaptıklarımın yeterince iyi olmadığını bilirken alkışlanmaya nasıl göz yumabilirim?

Tek bir şansım vardı. Tüm övgülerle, herkesin, her küçük amatörün satılığa çıktığı kokuşmuş kültür dünyasıyla bütün bağlantılarımı kesmem, aptal medyaya sırtımı dönmem, bir odaya kapanıp çağdaş edebiyatı değil de en nitelikli edebiyatı dürüstçe okumam ve yaşamım buna bağlıymış gibi yazmam gerekiyordu. Gerekirse yirmi yıl boyunca.

Ama işleri şansa bağlayamazdım. Bir ailem vardı ve yanlarında olmayı borçluydum onlara. Arkadaşlarım vardı. Ayrıca hayır, hayır demek istediğimde evet, evet, diyen bir karakter zayıflığım vardı, karşımdakileri incitmekten, çatışmadan, beğenilmemekten o kadar çok korkuyordum ki bunları engellemek için tüm ilkelere, düşlere, fırsatlara, doğru tadı veren her şeye boş verebilirdim.

Bir fahişeydim. Başka bir sözle açıklanamazdı bu.

Yarım saat sonra eve girip kapıyı arkamdan kapatınca salondan sesler duydum. Başımı içeri uzatınca Mikaela'nın gelmiş olduğunu gördüm. Linda'yla ikisi ellerinde birer bardak çayla kanepeye yerleşmişti. Kahve sehpasında üç mumlu bir şamdan, içinde üç parça peynir olan bir tabak ve çeşitli bisküvilerle dolu bir sepet vardı.

"Merhaba, Karl Ove, nasıl geçti?" diye sordu Linda.

Bana gülümsediler.

"Fena değil," dedim, omuzlarımı silkerek. "Konuşmaya değecek bir şey değil."

"Sen de bir bardak çay ve biraz peynir ister misin?"

"Hayır, sağ ol."

Orada dikilirken atkımı çözdüm, ceketimle birlikte gardıroba astım, ayakkabılarımı çıkarıp duvarın yanındaki rafa yerleştirdim. Rafın altında yer, kum ve çakılla grileşmişti. Çok ilgisiz görünmemek için bir süre onlara katılmam gerekir, diye düşünüp salona gittim.

Mikaela, Kültür Bakanı Leif Pagrotsky'yle yaptığı bir toplantıyı anlatıyordu. Onun büyük bir kanepede oturan ufak tefek biri olduğunu söyledi, kucağında kocaman bir minder varmış, otururken buna sarılıyormuş ve Mikaela'ya göre minderi ısırmış bile. Öte yandan adama duyduğu saygı büyüktü. Çok keskin bir zekâsı ve büyük bir çalışma kapasitesi vardı. Mikaela'nın niteliklerini bilmiyordum,

onunla yalnızca böyle durumlarda karşılaşmıştım, ama belli ki nitelikleri onun işine yarıyor olmalıydı: Daha otuz yaşında bir yüksek konumdan öbürüne gidiyordu. Tanıdığım pek çok kadın gibi o da babasına yakındı; şu veya bu şekilde edebiyatla bir ilişkisi vardı babasının. Gothenburg'da bir apartman dairesinde yaşayan, ondan çok şey isteyen annesiyle, anladığım kadarıyla, ilişkileri karmaşıktı. Mikaela sürekli sevgili değiştiriyordu ve ne kadar farklı olurlarsa olsunlar bir özellikleri ortaktı: Hepsi de Mikaela'dan aşağı seviyedeydi. Onu tanıdığım üç yıl içinde anlattığı tüm öykülerden bir tanesi özellikle aklımda kaldı. Folkoperaen'de bir barda oturuyorduk, gördüğü bir düşü anlattı. Bir partiye katılmıştı ve pantolonu yoktu; Donald Duck gibi belden aşağısı çıplaktı. Söylediğine göre bu onu rahatsız etmişti, ama hepsi bu değildi, çekici bir yanı vardı, bir masanın üzerine uzanıp çıplak poposunu havaya dikmişti. Ne anlama geliyor olabilirdi bu düş bizce?

Evet, ne anlama geliyor olabilirdi?

Bunu duyduğumda doğru olduğunu düşünmemiştim, masadakilerin benim bilmediğim bir şey bildiğini de sanmıyordum, sonuçta Mikaela bu düşün onunla ilgili açığa vurduğu şeyi herkesin bilmesini istemezdi herhâlde? O andan sonra, onun başka yönlerden sofistike tavırlarında fazlasıyla beklenmedik görünen bu naiflik kırıntısı onu şaşkınlık ve sevecenlikle değerlendirmemi sağladı. Yoksa amacı bu muydu? Ne olursa olsun Linda'yı çok seviyordu, bazen öğüt almak için ona başvuruyordu, benim gibi Mikaela da Linda'nın şaşmaz sezgilerini ve beğenisini tanıyordu. Böyle durumlarda biraz fazla ben merkezli olabilmesi beni çok şaşırtmıyordu, ayrıca pekâlâ bağışlanabilirdi. Ayrıca güç koridorlarındaki yaşamla ilgili anlattıkları her zaman ilgi çekiciydi, en azından o çevrelerden çok uzak olan benim için. Kendi bakış açısına göre, yakın ama kırılgan bir arkadaşını ve onun sessiz kocasını ziyaret ediyordu, girişkenlik yapıp kendi mutluluğu ve enerjisinden birazıyla bu aileyi kucaklamak dışında ne yapabilirdi? Vanja'nın vaftiz annesiydi, törene katılmıştı, annemin üzerinde çok iyi bir etki bırakmıştı, hâlâ onu soruyordu annem. Mikaela onu dinlemiş, kutlama sona ererken bulaşığa yardım etmeye gelmiş, böylece durumu anladığını göstermişti; aralarındaki tüm o örtülü

sürtüşmenin sonucuna Linda bunu hiç yapmamıştı. Bu yüzden formalitelerimiz var, birlikte yaşamamızı sağlıyorlar, kendilerinde dostluk veya iyi niyetin simgesiler, onlar yerine gelince büyük kişisel çelişkilere, daha fazla tuhaflığa göz yumuluyor, öte yandan mutsuz tuhaf bireyler bunu asla anlayamıyorlar, çünkü anlamamak tuhaflığın doğasında var. Linda kimseye hizmet etmek istemiyordu, kendisine hizmet edilmesini istiyordu, bunun sonucu olarak kimse ona hizmet etmedi. Öte yandan Mikaela hizmet etti ve sonucunda ona hizmet edildi. Bu kadar basit. Annemin ondan böyle etkilenmesi beni çok üzüyordu, çünkü Linda'nın kişiliğinde oldukça değişik bir zenginlik ve özgünlük vardı. Ani uçurumlar, beklenmedik fırtınalar, devasa direnç duvarları. İşleri yoluna koymak, direnci kırmak için uğraşmak sanatın özüne aykırıydı, bilgeliğe aykırıydı, daha çok kısıtlamayla veya kısıtlanmayla ilgiliydi. Soru şuydu: Hangisi seçilecekti? Yaşama yakın olan hareket mi, yoksa hareketin ötesinde, sanatın, aynı zamanda, belli bir açıdan, ölümün de bulunduğu o yer mi?

"Ben de bir bardak çay içeyim," dedim.

"Bitki çayı," dedi Linda. "Sen istemezsin herhâlde? Ama su büyük olasılıkla hâlâ sıcaktır."

"Yok, istemem," deyip mutfağa gittim. Suyun kaynamasını beklerken bir kurşun kalem aldım, dolabın önünde bir sandalyeye yerleşip bütün şişeleri işaretledim. Etiketlere küçük birer nokta, daha fazlası değil, öyle küçüktü ki görebilmek için orada olduğunu bilmek gerekirdi.

Ergenlik çağında bir çocuğun babası gibi davranıyordum, orada öyle durmak bana kendimi aptal hissettirdi, ama başka ne yapabileceğimi bilemiyordum. Çocuğuma bakan kadının, Linda'yla benim dışımda Vanja'yla en çok ilgilenen kişinin, onun yanındayken içki içmesini istemiyordum.

Fincana bir çay poşeti koydum, üzerine su döktüm. Nalen'e baktım; aşçılar yerleri temizliyor, bulaşık makinelerinde buharlar çıkıyordu. Salondaki ayaklanma seslerinden Mikaela'nın eve gitmek üzere olduğunu anladım. Koridora çıkıp ona güle güle dedim. Ardından bilgisayarın başına oturdum, İnternete bağlandım, maillerime baktım, bir şey yoktu, birkaç gazete sayfasına girdim

ve Google'da kendimi arattım. 29000'den çok sonuç geldi. Bu sayı bir tür indeks gibi yükselip alçalıyordu. Öylesine dolaşıp rastgele sağa sola tıkladım. Röportajlarla eleştirilerden uzak durdum, günlüklere tıkladım. Birisi benim kitaplarımın kıçını silmeye bile değmeyeceğini yazmıştı. Başka bir yerde küçük bir yayınevinin ya da edebiyat dergisinin sayfasını buldum. Benim adım Ole Robert Sunde'nin fotoğrafının altındaydı, kulak veren herkese Knausgaard'un son kitabının ne kadar kötü olduğunu anlatıyordu. O sırada, besbelli bir akrabanın karıştığı, komşular arası bir sınır anlaşmazlığının belgelerine denk geldim. Bir garaj duvarının birkaç metre fazla uzun ya da kısa olmasıyla ilgiliydi dava.

"Ne yapıyorsun?" diye sordu Linda, arkamdan.

"Google'de kendimi aratıyorum. Pandora'nın lanet kutusu gibi. Neler diyorlar bir bilsen."

"Yapmamalısın," dedi. "Gel, otur biraz."

"Geliyorum," dedim. "Birkaç şeye daha bakacağım yalnız."

Ertesi sabah, Ingrid saat sekizde Vanja'yı almaya gelince ofise gittim. Konuşmayı yazmakla uğraşarak saat üçe dek orada kaldım, üç buçukta eve döndüm. Linda küvete girmişti, Christina'yla yemeğe çıkacaktı. Mutfağa gidip şişeleri inceledim. İkisi içilmişti.

Linda'nın yanına gidip klozete oturdum.

"Selam," dedi, gülümseyerek. "Bugün kendime bir banyo bombası aldım."

Küvet köpükle doluydu. Oturuşunu dikleştirmek için kaldırdığı kolundan bir köpük şeridi sarkıyordu.

"Görebiliyorum," dedim. "Konuşmamız gereken bir konu var."

"Oh?"

"Annen. Son zamanlarda şişelerdeki içki seviyelerinin kayda değer ölçüde azaldığını söylemiştim, hatırlıyor musun?"

Başını salladı.

"Dün şişeleri işaretledim. Emin olayım diye. Yine eksilmişler. Sen değilsen annen olmak zorunda."

"Annem mi?"

"Evet, Vanja'nın yanındayken içki içiyor. Bir haftadır sürüyor olmalı bu, yeni başladığını düşünmek için bir neden yok bence."

"Emin misin?"

"Evet, oldukça."

"Ne yapacağız?"

"Bildiğimizi söyle. Bizim için bunun kabul edilemez olduğunu."

"Doğru."

Sustu.

"Ne zaman geri dönecekler?" diye sordum, bir süre sona.

Bana baktı.

"Beş gibi," dedi.

"Ne öneriyorsun?" diye sordum.

"Söylemek zorundayız. Ültimatom vermeliyiz. Bir daha yaparsa onu Vanja'yla baş başa bırakmayız"

"Hım," dedim.

"Yıllardır sürüyor olmalı," dedi, besbelli kendi düşüncelerine dalarak. "Birçok şeyi açıklıyor. Çok gergin. Onunla gerçek bir iletişim kurmak neredeyse olanaksız."

Ayağa kalktım.

"Belki başka bir şeydir," dedim. "Belki Vidar'la aralarında bir sorun vardır. Belki ilişkiye sıkışıp kalmıştır. Mutsuzdur."

"Altmış yaşını geçtikten sonra mutsuzluktan içkiye başlanmaz," dedi. "Bu onun çoktandır başvurduğu bir yöntem olmalı. Çoktandır."

"Yarım saate kadar burada olacaklar," dedim. "Sonra halletmek üzere bir kenara mı bırakalım, dosdoğru üzerine mi gidelim? Bir an önce çözelim mi?"

"Bekleyecek bir şey yok bana kalırsa," dedi. "Ama nasıl söyleyeceğiz? Kendi başıma yapamam. Reddeder, ne yapar eder konuyu benimle ilgili bir şeye dönüştürür. Birlikte yapalım mı?"

"Aile toplantısı gibi mi, demek istiyorsun?"

Linda omuz silkti ve köpükle dolu küvetin üzerinde ellerini açtı.

"Bilmiyorum doğrusu," dedi.

"Çok karmaşık. İkiye karşı bir. Mahkeme gibi. Ben yaparım. Onunla dışarı çıkıp konuşurum."

"Yapmak istediğinden emin misin?"

"İstemek mi? Bu, dünya üzerinde yapmak istediğim en son şey! Kayınvalidemden söz ediyoruz sonuçta. Benim tek istediğim saygın, düzenli, onurlu ve huzurlu bir yaşam."

"Senin yapmak istemene çok memnun oldum," dedi.

"Senin bu mevzuyu oldukça makul karşıladığını söylemeliyim."

"Neredeyse ancak böyle zamanlarda sakin olurum, beklenmedik bir şey olduğunda, bir kriz falan çıktığında. Çocukluğumdan kalma bir durum. Gündelik bir şeydi o zamanlar. Alışkınım. Ama ben de öfkeliyim, bilesin diye söylüyorum. Ona şimdi ihtiyacımız var. Çocuklarımızın yanında olmalı. Onların kimsesi yok, bildiğin gibi. Bizi şimdi yüzüstü bırakamaz. Yapamaz, gerekirse onu kendim yola getiririm."

"Çocuklar?" dedim. "Benim bilmediğim bir şey mi biliyorsun?"

Gülümseyerek başını iki yana salladı.

"Hayır, ama bir şeyler hissediyorum."

Dışarı çıktım, kapıyı arkamdan kapatıp salonun penceresinin önünde durdum. Küvetin suyunun boşaldığını duydum, dar sokağın karşısındaki kafenin önünde titreşen meşale ateşine, gelip geçen beyaz, maske gibi yüzlere baktım. Üst katta bir komşu gitar çalıyordu. Başına türban gibi bağladığı kırmızı havluyla koridora gelen Linda açık dolap kapağının arkasında kayboldu. maillerime bakmaya gittim. Bir tane Tore'den, bir tane Gina Winje'den. Yanıt yazmaya başladım, ardından sildim. Mutfağa gittim, kahve makinesini çalıştırdım ve bir bardak su içtim. Linda koridorun aynasında makyaj yapıyordu.

"Christina ne zaman geliyor?" diye sordum.

"Altıda. Ama şimdi yalnızken hazırlanırsam iyi olur. Günün nasıl geçti bu arada? Bir şeyler yapabildin mi?"

"Biraz. Kalanı yarın akşam ve cuma günü bitirmem gerek."

"Cumartesi mi gidiyorsun?" diye sordu, başını geri atıp küçük fırçayı kirpiğine sürerek.

"Evet."

Dışarıda asansör çalışmaya başladı. Binada oturanların sayısı çok değildi, büyük olasılıkla Ingrid'yle Vanja geliyordu. Evet, onlardı. Asansör durdu, kapı koridora açıldı, ters çevrilen pusetin sesi duyuldu hemen ardından.

Ingrid kapıyı açtı, içerisi çok geçmeden onun enerji yüklü varlığıyla doldu.

"Vanja yolda uykuya daldı," dedi. "Yoruldu küçük zavallıcık. Ama bugün çok şey yaptı! Çocuk müzesine gittik. Sezon bileti aldım, size bırakacağım... Yılın geri kalanında ücretsiz girebilirsiniz..."

Taşıdığı torbaları bıraktı, ceketinden cüzdanını aldı, çıkardığı sarı bir kartı Linda'ya uzattı.

"Ayrıca yeni bir tulum aldık, eskisinin aynısı, ama o biraz küçük geliyordu, sorun değildir umarım?"

Bana baktı. Başımı iki yana salladım.

"Ayrıca elimiz değmişken yeni bir çift eldiven de aldık."

Torbalarda bir süre arandıktan sonra kırmızı eldivenleri çıkardı.

"Kancaları var, kollarına takabiliyorsun. Güzel ve sıcaklar, ayrıca büyükler."

Linda'ya baktı.

"Dışarı mı çıkıyorsun? Ha evet, Christina'yla çıkacaktınız bu akşam." Bana döndü. "Geir'le sen de bir şeyler bulsanız iyi olur. Ama sizi rahatsız etmeyeyim. Ben hemen kaçıyorum."

Arkasındaki pusetinde, gözlerinin üzerine düşen şapkasıyla uyumayı sürdüren Vanja'ya döndü.

"Büyük olasılıkla bir saat daha uyur. Bu sabah pek uyumadı. Salona bırakayım mı?"

"Ben yapabilirim," dedim. "Gnesta'ya mı dönüyorsun?"

Kaşlarını kaldırdı.

"Hayır. Barbro'yla tiyatroya gidiyorum. Ofisini bir gece daha ödünç almayı planlamıştım. Linda'ya söyledim... galiba. Sana lazım mıydı?"

"Hayır, hayır," dedim. "Aslına bakarsan, seninle biraz konuşabilir miyiz ya? Konuşmamız gereken bir şey var da."

Kalın gözlük camlarının ardındaki büyük gözler huzursuzca beni inceledi.

"Biraz yürüyelim mi?" dedim.

"Peki," dedi.

"Hemen çıkalım öyleyse. Uzun sürmez."

Kapı kanatlarını bir arada tutan kancayı ve yer sürgüsünü açıp puseti içeri aldım. Ben bunu yaparken Ingrid bir bardak su içmek için mutfağa gitmişti. Üzerimi giyindiğim sırada Ingrid birkaç metre uzakta, kendi düşüncelerine dalmış bekliyordu. Linda salona gitmişti.

"Ayrılmıyorsunuz, öyle değil mi?" dedi, ben arkamızdan kapıyı kapatırken. "Bana ayrıldığınızı söyleme lütfen..."

Konuşurken yüzü bembeyaz kesilmişti.

"Hayır. Yok, hayır, ayrılmıyoruz. Bambaşka bir konuda konuşmak istiyorum."

"Oh, nasıl rahatladım!"

Arka bahçeye çıktık, ara sokaktan David Bagares Sokağı'na geçip Malmskilnadsgatan'a geldik. Hiçbir şey söylemedim, nereden başlayacağımı bilemiyordum. O da bir şey söylemedi; şaşkınlık veya beklenti dolu gözlerini birkaç kez üzerime dikti.

"Nasıl söyleyeceğimi bilemiyorum," dedim, kavşağa gelmiştik, Johanneskirken'e doğru yürümeye başladık.

Sessizlik.

"Ama... Dosdoğru söylemek en iyisi. Bugün Vanja'ya bakarken içki içtiğini biliyorum. Dün de öyle. Ve ben... Buna göz yumamam. Olmaz böyle. Bunu yapamazsın."

Yürürken gözleri sürekli üzerimdeydi.

"Seni denetlemek istiyor değilim," diye sürdürdüm. "Elbette dilediğini yapabilirsin. Ama Vanja'ya bakarken değil. Sınır çekmek zorundayım. Olmaz böyle. Anlıyor musun?"

"Hayır," dedi, şaşırarak. "Neden söz ettiğini bilmiyorum. Vanja'ya bakarken hiç içki içmedim. Asla. Aklımın köşesinden bile geçmez. Nereden çıkarıyorsun bunu?"

İçim allak bullak oldu. Çok fazla şeyin tehlikeye girdiği, acı veren durumlarda, çok ileri gittiğimde ya da istediğimden daha ileri gitmeye zorlandığımda her zaman olduğu gibi çevremdeki her şeyi ve kendimi özel, neredeyse aşırı gerçek bir açıklıkla görüyordum. Önümüzdeki kilise kulesinin yeşil teneke çatısı, yanından yürüdüğümüz mezarlığın yapraksız siyah ağaçları, karşıdan yokuşu çıkan arabanın mavi bir ışık gibi akması. Hafiften kambur yürüyüşüm, yanımda Ingrid'nin daha enerjik adımları. Bana bakması. Şaşkınlığı ve hafif, neredeyse belli belirsiz kızgınlığı.

"İçkilerin azaldığını fark ettim. Emin olmak için dün işaret koydum. Bugün geve döndüğümde daha fazla içildiğini gördüm. Ben içmedim. Bugün orada yalnızca Linda'yla sen vardın. Linda'nın içmediğini biliyorum. Bu durumda geriye sen kalıyorsun. Başka bir açıklaması yok."

"Olmak zorunda," dedi. "Çünkü ben değilim. Üzgünüm, Karl Ove, ama içkilerini içen ben değilim."

"Dinle," dedim. "Benim kayınvalidemsin. Senin iyiliğini düşünüyorum. Bunu istemiyorum. Hiç ama hiç. Seni herhangi bir şeyle suçlamak dünyada yapmak istediğim en son şey. Ama olan biteni biliyorken elimden başka ne gelir?"

"Ama biliyor olamazsın," dedi. "Ben yapmadım."

Midem ağrıdı. Bir tür cehenneme düşmüştüm sanki.

"Anlaman gerek, Ingrid," dedim. "Sen ne dersen de, bunun sonuçları olacak. Olağanüstü bir anneannesin. Vanja için çok emek harcıyorsun ve başka herkesten daha önemlisin. Bu beni fazlasıyla sevindiriyor. Böyle sürmesini de istiyorum. Bildiğin gibi çevremizde çok fazla insan yok. Ama itiraf etmezsen sana güvenemeyiz. Bunu anlayabiliyor musun? Vanja'yı göremezsin anlamına gelmiyor bu, çünkü her durumda görebilirsin. Ama itiraf edip bunu ardında bırakmayı kabul etmezsen tek başına göremeyeceksin. Onunla asla baş başa kalamazsın. Ne demek istediğimi anlıyor musun?"

"Evet, anlıyorum. Gerçekten çok yazık. Ama ne yapalım, öyle olsun. İşlemediğim bir suçu üstlenemem. Üstlenmek istesem bile. Yapamam."

"Peki," dedim. "Bunu daha ileri taşımayacağız. Bir süre bırakmayı, ne yapacağımızı daha sonra kararlaştırmayı öneriyorum."

"Olabilir," dedi. "Ama hiçbir şeyi değiştirmeyeceğini bilmelisin."

"Peki."

Fransız okulunun basamaklarından inip Döbelnsgatan'ı izleyerek Johannesplan'a, daha sonra Malmskillnadsgatan'dan David Bagares Sokağı'na geldik; yol boyunca tek söz bile etmedik. Ben kafamı eğmiş, uzun adımlarla ilerliyordum, o yanımda neredeyse koşuyordu. Böyle olmaması gerekiyordu, benim kayınvalidemdi, onu düzeltmem ya da cezalandırmam için dünyada bundan başka

hiçbir neden olamazdı. Uğraşmaya değmezmiş gibi görünüyordu. Her şeyi reddedince şimdi daha da değersiz olmuştu.

Anahtarı kilide sokup bahçe kapısını açtım onun için. Gülümseyerek içeri girdi.

Nasıl böyle sakin olabiliyor, kendisine güvenerek karşılık verebiliyordu?

Yoksa Linda mıydı?

Hayır, elbette Linda olamazdı.

Ama yanılıyor muydum? Bir hata mı yapmıştım?

Hayır.

Yoksa?

Beyaz giysili kuaför bahçede sigara içiyordu. Selam verdim, bana gülümsedi. Ingrid açtığım ön kapının önünde durdu.

"Ben artık gidiyorum," dedi, basamakları çıkarken. "Dediğin gibi, daha sonra konuşabiliriz. Belki o zamana dek işin iç yüzünü öğrenirsin."

Çantasını, plastik torbaları aldı, hoşça kal dilerken her zamanki gibi gülümsedi; ama bana sarılmadı.

O gittikten sonra Linda koridora çıktı.

"Nasıl geçti? Ne dedi?"

"Vanja'yla birlikteyken içki içmediğini söyledi. Ne bugün ne başka zaman. Şişelerdeki içkilerin azalmasını anlayamadığını ileri sürdü."

"Alkolikse reddetmek bağımlılığın doğasında var."

"Olabilir," dedim. "Ama biz ne yapabiliriz? Hayır, ben yapmadım, diyor. Ben evet, yaptın, diyorum ve o hayır, yapmadım, diyor. Hiçbir şey kanıtlayamam. Mutfakta güvenlik kameramız yok ki."

"Biz bildikten sonra önemi yok. Oyun oynamak istiyorsa sonuçlarına katlanacak."

"Hangi sonuçlara?"

"Onu Vanja'yla baş başa bırakamayız."

"Lanet olsun," dedim. "Ne boktan bir durum. Kayınvalidemle yürüyüşe çıkıp onu içki içmekle suçlamak zorunda kalıyorum. Bu da neyin nesi ya?"

"Bunu yapmış olman sevindirici. Büyük olasılıkla sonunda kabullenir."

"Sanmıyorum."

Yaşam ne çabuk yeni kökler salıyor. Kişi yabancısı olduğu bir kentin içinde nasıl da eriyip gidebiliyor. Üç yıl önce Bergen'de oturuyordum, o sıralar Stockholm'le ilgili hiçbir bilgim yoktu, orada oturan kimseyi tanımıyordum. Ardından Stockholm'e, yabancılarla dolu bu bilinmez kente geldim ve yaşamımı günbegün, ama hiç farkında olmadan, onlarınkine örmeye başladım; ayrılmaz bir bütün olduk sonunda. Londra'ya gitseydim, ki oraya da gidebilirdim, yine aynısı olurdu; sadece başkalarıyla. Öylesine gelişigüzel, öylesine yazgının elinde...

Ingrid ertesi gün Linda'yı arayıp her şeyi itiraf etti. Kendisinin bunu çok önemli bulmadığını, ama biz önemli bulduğumuza göre bir daha hiç kimseye sorun olmamak için gerekli önlemleri alacağını ekledi. Bir alkol terapistinden randevu almıştı bile ve kendisine, kendi gereksinimlerine yoğunlaşmaya karar vermişti, kendisine aşırı yüklendiği için sorunun bir bölümünün buradan kaynaklandığını düşünüyordu.

Linda bu konuşmadan sonra üstelemeyi bıraktı, annesi aşırı iyimser ve hevesli olduğundan onunla düzgün bir iletişim kurmasına olanak yoktu, sanki Ingrid gerçekle bağlantısını yitirmiş, hafif ve kaygısız bir gelecek dünyasında yaşamaya başlamıştı.

"Onunla konuşamıyorum! Hiçbir elle tutulur *bağlantımız* yok. Yalnızca sözler, boş laflar ve şuna buna övgüler... Örneğin senin durumu ele alış biçimini yere göğe sığdıramadı. Ben de çok olağanüstüyüm ve her şey muhteşem. Ama tüm bunlar ona Vanja'ya bakarken içki içmemesini söyledikten bir gün sonra geliyor. Onun için cidden kaygılanıyorum Karl Ove. Sanki acı çekiyor ve bunun farkında değil, anlayabiliyor musun? *Her şeyi* bastırıyor. Yaşamının son baharının tadını çıkarmayı hak ediyor. İşkenceler içinde acı çekip üzüntülerini bastırmak için içmek zorunda kalmamalı. Ama ne yapabilirim? Yardım istemediği ortada. Yaşamında bir sorun olduğunu bile kabullenmiyor."

"Ama sen onun kızısın," dedim. "Senden yardım istememesi çok doğal. Veya sana karşı bir şeyleri kabullenmemesi. Yaşamı boyunca başkalarına yardım etmeye odaklanmış. Sana, kardeşine, babanıza, komşularına. Şimdi siz ona yardım etmeye kalkarsanız her şey altüst olur."

"Eminim haklısındır. Ama ben yalnızca ona ulaşabilmek istiyorum, anlıyor musun?"

"Evet, anlıyorum."

Beş gün sonra *Aftenposten* röportajı mailime düştü. Okuyunca üzüldüm. Umutsuzdu. Kendimden başka suçlayacak kimse yoktu, ama yine de konuyu benim açımdan ele alan uzunca bir mektup yazdım muhabire, düşündüğüm ciddi görünüşü kazandırmak istiyordum, ama elbette her şeyi daha kötü duruma getirmekten öteye geçemedim. Muhabir hemen telefon etti, mektubumu internet sayfasında röportajın yanına koymayı önerdi, buna yanaşmadım, konu o değildi. O gün gazeteyi almamak ve ne kadar aptal göründüğümü düşünmeyi bırakmaktan başkası gelmezdi elimden. Evet, aptaldım, tamam, bununla yaşamam gerekiyordu. Portre röportajları kişinin özel yaşamından fotoğraflar da içerirdi, bende hiç olmadığı için annemden göndermesini istemiştim. Fotoğraflar zamanında gelmeyince ve muhabir bastırınca Yngve'yi aradım, elindekilerden birkaç taneyi tarayıp maille gönderdi; annemin özenle kalın kartona yapıştırdığı ve altına el yazısıyla ayrıntılı bilgiler eklediği fotoğraflar bir hafta sonra geldi. Onun ne kadar gurur duyduğunu anlayınca içimde bir üzüntü kabardı. Bir yerlerde bir ormanın içinde kaybolmak istiyordum en çok; kendime kütükten bir kulübe yapıp orada kalmak, uygarlıktan uzaklaşıp ateşi izlemek. İnsanlar mı, insanlar neye yarar?

"Nikotin lekeli parmakları ve hafiften sararmış dişleriyle genç bir Güneyli," diye yazmıştı. Bu cümle beynime kazındı.

Hak ettiğimi bulmuştum. Yıllar önce Jan Kjærstad'yla ilgili "Çenesiz Adam" başlıklı bir röportaj yapmamış mıydım? Üstelik bunun bir aşağılama olduğunun farkına bile varmadan...

Hahaha...

Yok, her neyse, buna kafa yormaya değmez. Bundan böyle bütün önerileri geri çevirmeli, evde kalıp Vanja'ya baktığım son aylar da geçince nisanda yeniden çalışmaya başlamalıydım. Yoğun ve sistemli; ayrıca neşe, enerji ve ışık veren her şeye karşı uyanık olarak. Elimdekinin değerini bilmeli, geri kalan her şeye boş vermeliydim.

O sırada yatak odasında Vanja uyandı. Onu kucağıma aldım, göğsüme dayadım, yatıştırana dek biraz dolaştırdım; artık yemek yemeye hazırdı. Mikrodalgada patatesle bezelye ısıttım, onları tereyağıyla ezdim, buzdolabında etli bir şeyler aradım, iki parmak balık buldum, onları da ısıtıp Vanja'nın önüne koydum. Karnı açtı, onu salondan görebildiğim için içeri gittim, yeniden mailleme baktım, birkaç yanıt yazdım ve mutfaktan gelebilecek hoşnutsuzluk seslerine karşı kulak kabarttım.

"Her şeyi yedin mi?" diye sordum, geri döndüğümde. Gülümsedi ve su bardağını yere attı. Onu kucağıma aldım, çenemdeki sakalları yakalayıp parmağını ağzıma soktu. Güldüm, onu birkaç kez havaya attım, banyodan bez getirdikten sonra altını değiştirdim, kirli bezi lavabonun altındaki çöpe atmadan önce Vanja'yı yere bıraktım. Döndüğümde ayakta yalpalıyordu.

Bana doğru yürümeye başladı.

"Bir! İki! Üç! Dört! Beş! Altı!" diye saydım. "Yeni bir rekor."

Olağanüstü bir şeyin gerçekleştiğini anlamıştı, yüzü ışıl ışıldı. Belki de yürümenin çarpıcı duygusuyla dolup taşmıştı.

Onu giydirip bisiklet odasındaki pusete götürdüm. Güneş parlamasa da aydınlık bir gündü, bahar gibiydi. Yerler kuruydu. Linda'ya kısa mesaj yazarak kızımızın ilk uzun yürüyüşünü haber verdim. "Harika!" diye yanıt yazdı. "Saat on ikide evdeyim. İkinizi de seviyorum."

Stureplan metro istasyonunun yanındaki markete gittim, kızarmış tavuk, yeşil salata, domates, salatalık, siyah zeytin, iki kırmızı soğan ve bir taze ekmek aldım, geri dönerken Hedengrens'e uğradım, Nazi Almanyası'yla ilgili bir kitap, Das Kapital'in ilk iki cildini, Orwell'ın bir türlü okuma fırsatı bulamadığım 1984'ünü ve bir makale derlemesini, Ekerwald'ın Celine'le ilgili bir kitabını ve Don DeLillo'nun son kitabını aldım, Vanja, araştırmalarıma bir son verince gidip kitapların parasını ödedim. Dışarı çıkar çıkmaz DeLillo'yu aldığıma pişman olmuştum, çünkü eskiden onu, özellikle The Names ve White Noise kitaplarını sevsem de Underworld'ün yarısını geçememiştim, ondan sonraki kitabının da çok kötü olması yazarın gerilediğini gösteriyordu. Dükkâna dönüp değiştirecektim, görüp beğendiğim başka kitaplar vardı,

misal Esterházy'nin babasıyla ilgili romanı *Göksel Uyum*. Ama İsveççe kitap okumamayı yeğliyordum, çünkü benim dilime çok yakındı, sürekli olarak bir sızma ve yok etme tehlikesi vardı, kitap Norveççede çıkmışsa Norveççe okuyordum, sonuçta ana dilimde daha fazla okumam gerekiyordu. Ayrıca Linda dönmeden önce yemek hazırlayabilmek için zamanım dardı. Vanja'nın kitaplara yeterince baktığımı düşündüğü de ortadaydı.

Mutfakta tavuk salatası yaptım, ekmekleri dilimledim, sofrayı kurdum, bu sırada Vanja yere oturmuş, elinde küçük bir tahta çekiçle minik ahşap toplara vuruyordu, toplar da tahta kanaldan geçip yere düşüyordu.

Beş dakika sonra oynamayı bırakmak zorunda kaldı, çünkü Rus kadın kaloriferlere vurmaya başladı. Bu sesten nefret ediyordum, onu işitmeyi beklemekten nefret ediyordum, ama kadının tepkisi şimdi yersiz sayılmazdı, bu sesler kimi olsa çileden çıkarabilirdi, oyuncağını elinden aldığım Vanja'yı sandalyeye yerleştirdim, önlüğünü takıp tereyağlı ekmek verirken Linda kapıdan girdi.

"Merhaba," dedi, gelip bana sarılarak.

"Merhaba?" dedim.

"Bu sabah eczaneye gittim," dedi, gözlerinde bir ışıltıyla.

"Evet?" dedim.

"Gebelik testi aldım."

"Evet? Yani ne demeye çalışıyorsun?"

"Bir bebeğimiz daha olacak, Karl Ove!"

"Gerçekten mi?"

Gözlerim yaşarmıştı.

Başını salladı. Onun da gözleri ıslaktı.

"Çok mutluyum," dedim.

"Evet, terapide başka bir şey konuşamadım. Gün boyu başka hiçbir şey düşünemedim. Çok harika."

"Benden önce terapistine mi söyledin?"

"Evet, ne olmuş?"

"Aklın neredeydi? Bu yalnızca senin bebeğin mi sanıyorsun? Benden önce başkalarına söyleyemezsin? Derdin ne senin?"

"Karl Ove, üzgünüm. Düşüncesizlik ettim. Çok heyecanlandım. Amacım bu değildi. Lütfen, bunun tadımızı kaçırmasına izin verme."

Ona baktım.

"Tamam," dedim. "Sonuçta pek fark etmez. Büyük resme bakınca yani."

Geceleyin Linda'nın ağlamasıyla uyandım. Bütün gücüyle hıçkırıyordu. Elimi ensesine koydum.

"Neyin var, Linda?" diye fısıldadım. "Niçin ağlıyorsun?"

Omuzları titriyordu.

Yüzünü bana döndü.

"Yalnızca sorumlu davranmaya çalışıyordum!" dedi. "Hepsi bu."

"Hepsi derken" diye sordum. "Neden söz ediyorsun?"

"Bu sabah eczaneye gidip testi aldım, sonucu bilmek istiyordum. Bekleyemedim! Sonucu gördükten sonra da terapiye gitmek zorundaydım! Eve gelebileceğim aklıma gelmedi! Terapiye gitmem gerektiğini düşündüm!"

Yine hıçkırmaya başladı.

"Dosdoğru eve gelip sana harika haberi verebilirdim! Terapiye gitmem gerekmiyordu, öyle değil mi?"

Sırtını okşadım, elimi saçlarında dolaştırdım.

"Ama, Linda, canım, önemli değil!" dedim. "Ne fark eder! İlk anda biraz şaşırdım, hepsi o ama anlıyorum seni. Önemli olan tek şey bir bebeğimizin olacağı!"

Bana bakarken gözyaşlarının arasında gülümsüyordu.

"Gerçekten böyle mi düşünüyorsun?" dedi.

Onu öptüm.

Dudaklarında tuz tadı vardı.

*

Vanja'yı doğum günü partisine götürdüğüm o kasım akşamı, Malmö'deki apartman dairesinin balkonunda otururken neredeyse iki yıl geçmişti. O zaman daha yeni rahme düşen bebek doğmakla kalmamış, şimdi bir yaşını doldurmuştu. Ona Heidi adını verdik, mutlu, sarışın bir kızdı, bazı açılardan bakıldığında ablasından daha dirençliydi, bazı açılardan en az onun kadar

hassastı. Vaftiz sırasında Vanja "Hayır! Hayır! Hayır!" diye öyle bir bağırmıştı ki rahip kız kardeşinin kafasına su serpeceği sırada bu ses bütün kilisede yankılandı, gülmemek olanaksızdı, sanki minik bir vampir ya da iblis gibi kutsal suya bedensel tepki veriyordu. Heidi dokuz aylıkken bir tür hevese kapılıp Malmö'ye taşındık, ikimiz de daha önce orada bulunmamıştık, kimseyi tanımıyorduk, ama oraya bir daireye bakmaya gittik ve kentte toplam beş saat geçirdikten sonra kararımızı verdik. Burada yaşayacaktık. Daire tam merkezde bir bloğun en üst katıydı, genişti, büyüktü, yüz otuz metrekareydi, bu kadar yüksekte olduğu için sabahtan akşama dek güneş alıyordu. Bizim için bundan uygunu yoktu; Stockholm'deki yaşamımız sürgit kararmış, sonunda kaçmaktan başka seçeneğimiz kalmamıştı. Çılgın Rus kadından uzaklaşmalıydık; sonunda onunla çözülmez bir çatışmaya girmiştik, sürekli ev sahibine şikâyet mektubu gönderdiğinden ev sahibi olaya el atıp bizi toplantıya çağırdı, ama bundan bir sonuç çıkmadı, çünkü bize inansalar bile, ki sonunda inanmışlardı, ellerinden bir şey gelmiyordu. Sonunda kendimiz çözmeye karar verdik. Rus bir gün yine kapımıza geldiğinde, ben kucağımda Vanja ve Heidi'yle ona bizden uzak durmasını söyledim, bana evinde bir adam olduğunu, beni ona dövdürteceğini söyledi, polisi arayıp tehdit ve taciz ihbarında bulunduk. İşin buraya varacağını hiç düşünmezdim, ama varmıştı. Polis bir şey yapamadı, ama bunun önemi yoktu; çünkü sosyal hizmet görevlilerini salmışlardı üzerine, iki görevli yaşam koşullarını incelemeye geldi, onun açısından daha büyük bir aşağılanma olamazdı. Of, nasıl da sevindirmişti bu düşünce beni! Ama komşularımızla ilişkilerimiz daha iyiye gitmedi. Ayrıca kocaman kentin ortasında iki çocukla kalakalmıştık, tek yeşil alanlar parklardı, onları köpek gibi dolaştırıyorduk, taşınmalı mıyız diye değil, ne zaman ve nasıl taşınacağız diye düşünüyorduk. Linda Norveç'e gitmek istedi, ben istemedim, İsveç'in iki kenti arasında seçim yapacaktık, ya Göteborg ya da Malmö; Linda'nın birinci seçenekle ilgili kötü anıları vardı, hastalığı yüzünden oradaki Litterær Gestaltning'deki[3] eğitimini birkaç hafta

3 Yaratıcı yazarlık okulu -ç.n.

içinde bırakmak zorunda kalmıştı, dolayısıyla karar belliydi: Orada geçirdiğimiz birkaç saat hoşumuza gittiği için Malmö'ye taşındık. Ferah bir yerdi, kentin üzerinde gökyüzü yüksekti, deniz yakındı, merkezden yalnızca birkaç dakika uzaklıkta geniş bir kumsal vardı, Kopenhag'a kırk beş dakika uzaklıktaydı, atmosfer rahattı, çevreye bir tatil havası egemendi, Stockholm'ün sert, ciddi, kariyer düşkünü ortamından çok farklıydı. Malmö'deki ilk aylar harikaydı, her gün yüzmeye gittik, çocuklar uyurken balkonda yemek yedik, iyimserlikle dolup taştık ve iki yıldır hiç olmadığı kadar yaklaştık birbirimize. Ama karanlık burada da beni buldu, yavaşça ve belli belirsiz yaşamımın tüm alanlarına sızdı, yenilik ışıltılı parlaklığını yitirdi, dünya elimden kayıp gitti, titrek bir düş kırıklığı kaldı geri.

Bu akşam olduğu gibi: Linda'yla Vanja mutfakta yemek yiyordu, Heidi'nin ateşi vardı ve yatak odamızdaki beşikte uyuyordu; içerideki bulaşıkları, sistemli bir şekilde yağmalanmışa benzeyen odaları düşününce boğulacak gibi oluyordum, sanki birisi çekmecelerdeki ve dolaplardaki her şeyi yerlere saçmıştı, her yer toz toprak içerisindeydi ve kirli çamaşırlar banyoya yığılmıştı. Yazdığım roman hiçbir yere gitmiyordu. İki yılı boş yere harcamıştım. Ev üzerime üzerime geliyordu. Gitgide şiddetlenen tartışmalarımız kontrolden çıkmak üzereydi. Mutluluğumun yerinde yeller esiyordu.

En küçük, önemsiz konularda öfkeleniyordum; yaşam söz konusu olduğunda, yaşamın toplamına bakıldığında kimin neyi ne zaman temizlediği önemli miydi? Linda'nın ruh durumu sürekli değişiyordu, dibe vurduğunda ya kanepeye ya da yatağa yığılıp kalıyordu, ilişkimizin başında bende şefkat uyandıran bu durum şimdi beni düpedüz rahatsız ediyordu: O yatıp sızlanırken *her* işi ben mi yapacaktım? Yapabilirdim, ama şartlarım vardı. İşleri ben görüyordum ve gergin, somurtkan, alaycı, arada sırada da öfkeli olmaya hakkım vardı. Mutsuzluk beni aşıyor, yaşamımızın içine işliyordu. Linda bizim mutlu bir aile olmamızdan başka bir şey istemediğini söylemişti. İstediği, düşlediği buydu: Bizim mutlu, neşeli bir aile olmamız. Benim tek düşlediğimse onun üzerine düşen ev işlerini yapmasıydı. Yaptığını söylüyordu ve bunun sonucunda ikimiz de

suçlamalarımız, öfkemiz, özlemlerimizle kendimizi yaşamın ortasında buluyorduk, kendi yaşamlarımızın, başkasının değil.

Ev işlerine kafayı takarak yaşam nasıl boşa harcanabiliyordu? Nasıl olabiliyordu bu?

Kendime olası en az sıkıntıyla en çok zamanı ayırmak istiyordum. Evde Heidi'ye bakan Linda'nın Vanja'yla ilgili tüm işleri de üstlenmesini istiyordum ki çalışabileyim. Linda bunu yapmak istemiyordu. Belki de istiyordu, ama başa çıkamıyordu. Çatışmalarımızla kavgalarımız şu veya bu şekilde bununla ilgiliydi, dinamiklerle. Onun yüzünden, istekleri yüzünden yazamazsam ondan ayrılırdım, bu kadar basitti. Bunu az çok biliyordu. Yaşam gereksinimlerine göre benim sınırlarımı zorluyor, ama asla kırılma noktama dayanmıyordu. Ama yakındım. İntikam alma yöntemim ona dilediği ne varsa vermekti: Çocuklara bakıyor, yerleri temizliyor, çamaşırları yıkıyor, alışverişi yapıyor, yemeği hazırlıyor, gerekli bütün parayı kazanıyordum; böylece benimle ve ailedeki rolümle ilgili elle tutulur bir yakınma gerekçesi bulamıyordu. Vermediğim tek şey ve onun istediği tek şeyse sevgimdi. İntikamımı böyle alıyordum. O giderek çaresiz düşerken ben soğuk, kaskatı izliyordum, sonunda dayanamadı ve öfke, umutsuzluk ve özlemle bana bağırdı. Sorun ne, diye sordum. Yeterince iş görmüyor muyum? Çok yorulduğunu söylüyorsun. Yarın çocuklarla ben ilgilenebilirim. Vanja'yı yuvaya götürürüm, sen yatıp dinlenirken Heidi'yi dışarı çıkarırım. Daha sonra akşam Vanja'yı yuvadan alır, akşam ikisine de bakarım. İyi olur, değil mi? Sen de dinlenirsin, çok bitkinsin. Sonunda söyleyecek laf bulamayınca eşyaları fırlatıp kırardı. Bardak, çanak, eline ne geçerse. Bu işleri benim için o yapmalıydı ki çalışabileyim, ama yapmıyordu. Ayrıca onun sorunu fazla iş yapmak değildi, sevdiği adamın sevgisiz, katı, üzgün, yorgun ve öfkeli olmasıydı ki bunu nasıl dile getireceğini bulamıyordu; benim açımdan en iyi intikam onu kendi sözleriyle köşeye sıkıştırmaktı. Onu tuzağıma düşürüp tüm isteklerini yerine getirmek beni nasıl da gururlandırıyordu! Kaçınılmaz kavgaların ardından, yatağa gittikten sonra genellikle ağlar ve barışmak isterdi. Bu bana daha fazla intikam fırsatı sağlıyordu, çünkü ben istemiyordum.

Öte yandan böyle yaşamak olanaksızdı, istediğim de bu değildi; dolayısıyla katı ve sarsılmaz öfkem dindiğinde ve sahip olduğum her şey paramparça olmuş gibi geriye bir tek çökmüş ruhum kaldığında barışıyorduk, birbirimize yaklaşıp eskiden hep yaptığımız gibi yaşıyorduk. Ardından tüm süreç yeniden başlıyordu, doğa olayı gibi döngüseldi.

Sigaramı söndürdüm, gazı kaçmış kolanın son yudumunu içtim, ayağa kalkıp korkuluklara tutunarak gökyüzüne baktım, kentin dışında bir yerlerde, yıldız olamayacak kadar alçak, uçak olamayacak kadar sakin bir ışık, kımıldamadan duruyordu.

Ne olabilirdi bu?

Birkaç dakika boyunca baktım. Birdenbire sola doğru alçalmaya başlayınca uçak olduğunu anladım. Östersundet'den dosdoğru bana doğru geldiği için kımıltısız görünmüştü.

Birisi cama vurunca arkamı döndüm. Vanja'ydı, gülümseyip el salladı. Kapıyı açtım.

"Yatacak mısın?"

Başını salladı.

"Sana iyi geceler diyecektim baba."

Eğilip yanağından öptüm.

"İyi geceler. İyi uykular!"

"İyi uykular!"

Koridoru koşarak geçip odasına gitti, böylesi uzun bir günün ardından bile enerji doluydu.

Şu lanet bulaşığı kaldırmak en iyisiydi.

Yemek artıklarını çöpe döktüm, bardaklardaki sütle su kalıntılarını boşalttım, elmayla havuç kabuklarını attım, tezgâhtaki plastik ambalajlarla çay poşetlerini topladım, temizlediklerimi lavaboya doldurdum, sıcak suyu açtım, üzerlerine bulaşık deterjanı püskürttüm, alnımı mutfak dolabına dayadım ve bardak bardak, tabak tabak yıkamaya başladım. Durulama. Ardından, bulaşıklık dolunca kalanlara yer açmak için kurulama. Daha sonra yerler, Heidi'nin oturduğu yerin silinmesi gerekiyordu. Çöpleri topladım, asansörle bodruma indim, labirent gibi sıcak koridorları geçip çöp odasına ulaştım, içerisi kaygan ve pisti, tavandan sarkan borular torpidoyu andırıyordu, üzerlerinde yırtık plastik kelepçeler

ve yalıtım bandı kalıntılıları vardı, kapıdaki tabelada, tipik İsveçli iyimserliğiyle Çevre Odası yazıyordu, poşetleri büyük, yeşil konteynerlerden birine atarken Ingrid'yi düşündüm, bize son geldiğinde çöp kutularından birinde yüzlerce küçük tuval bulmuş, bunların onu sevindirdiği kadar bizi de sevindireceğini düşünerek yukarı getirmişti, çocukların onlara birkaç yıl yetecek resim malzemesi vardı artık, konteynerin kapağını kapatıp eve döndüm, o sırada Linda parmaklarının ucunda, çocukların odasından çıkıyordu.

"Uyudu mu?" diye sordum.

Linda başını yukarı aşağı salladı.

"Ne güzel toplamışsın," dedi. Mutfak kapısında durdu. "Bir bardak şarap ister misin? Sissel'in getirdiği şişe hâlâ duruyor."

Aklımdan evvela hayır demek geçti, kesinlikle şarap istemiyordum. Ama işin tuhafı, evden uzakta geçirdiğim o kısa süre ona karşı tavırlarımı yumuşatmıştı, başımla onayladım.

"Olabilir," dedim.

İki hafta sonra bir akşam, Heidi'yle Vanja çevremizde koşuşturur, kanepede zıplayıp çığlıklar atarken, Linda'yla ben karmaşık duygular içinde, yaşamlarımızda üçüncü kez kafa kafaya vermiş, küçük beyaz test çubuğundaki minik mavi çizgiyi inceliyorduk. John, gelişini haber ediyordu. O yazın sonlarına doğru doğdu, ilk andan başlayarak sakin ve sabırlıydı, onu çevreleyen fırtına en kötü duruma geldiğinde bile kahkahaya hazırdı. Çoğunlukla dikenli çalıların arasında sürüklenmiş gibi görünüyordu, Heidi ne zaman fırsatını bulsa, genellikle kucaklama veya dostça yanağını okşama bahanesiyle onu tırmalıyordu. Pusetle kentte dolaşmaktan rahatsız olmak tarihe karışmıştı, yabancı ve unutulmuş bir durumdu, üç çocukla dolu kırık dökük pusetle, sıklıkla elimde iki üç alışveriş torbasıyla sokaklarda geziyordum artık, alnımda ve yanaklarımda derin kırışıklıklar oluşmuştu, gözlerimde yanan dehşet ateşiyle bağlantıyı çoktandır yitirmiştim. Yaptıklarımın kadınsılığı artık beni rahatsız etmiyordu, artık önemli olan çocukları gitmemiz gereken yere götürmekti, onların oturma grevleriyle, gitmeyi reddetmeleriyle veya huzurlu bir akşam ya da sabah

geçirmemi engellemek için bulup çıkarabilecekleri başka şeylerle uğraşmamaktı. Bir keresinde bir grup Japon turist sokağın karşısında durup beni gösterdi, sanki ben bir tür sirk gösterisinde palyaçoydum. *Parmaklarıyla* beni gösterdiler. İşte İskandinav erkeği! Gördüklerini torunlarına anlat!

Çocuklarla çok gurur duyuyordum. Vanja ateşli ve atılgandı, incecik bedeninin böyle bir etkinlik açlığı çekeceği, ağaçlar, tırmanma çubukları, yüzme havuzları ve açık alanlarıyla fiziksel dünyayı büyük bir oburlukla tüketeceği kimsenin aklına gelmezdi, yeni yuvada onu ilk birkaç ay geri tutan içe kapanıklığının yerinde yeller esiyordu, öyle ki ikinci veli görüşmesinin odağı bunun tam tersiydi. Vanja'nın saklanması, yetişkinlerle bağlantı kurmaması, oyunlarda girişkenlik göstermemesi değildi artık sorun; tam tersine, kibarca dile getirdikleri gibi aşırı öne çıkıyor, birinci olmak için aşırı çaba gösteriyordu. "Açıkçası," dedi yuvanın müdürü, "bazen çocukları eziyor. Olumlu yanı," diye sürdürdü, "bunu yapabilmek için durumu anlayacak ve kullanacak zekâya sahip olması. Öte yandan bunu yapmaması gerektiğini anlaması için çalışıyoruz. Na-na-na-na-naaa-na şarkısını nereden öğrendiğini biliyor musunuz? Bir filmde falan mı gördü? Öyleyse filmi burada gösterip öbür çocuklara açıklayabiliriz." Vanja'nın utangaçlığına bir kusur veya hastalık gözüyle bakıp bir konuşma terapistinden söz ettikleri son toplantıdan sonra onların düşünceleri umurumda bile değildi. Yalnızca dört yaşındaydı, birkaç aya kadar bir şeyi kalmazdı... Heidi o kadar ateşli değildi, fiziksel denetimi başka bir biçimdeydi, bedeninin bilincine varması Vanja'nınkinden oldukça farklıydı, kendisini düş gücünün eline bırakan Vanja'ya göre kurgu, bir gerçeklik türüydü yalnızca. Vanja bir şeyi hemen anlayıp öğrenemezse çaresizlikten deliye döner ve yardımı minnetle kabullenirdi, oysa Heidi her şeyi kendisi yapmak istiyordu, yardım önerirsek güceniyor, başarana dek denemeyi sürdürüyordu. Böyle zamanlarda yüzündeki zafer ifadesi görülmeye değerdi! Parktaki büyük ağacın üzerine Vanja'dan önce tırmanmıştı. İlkinde kollarını en üst dala dolamıştı. İkincisinde kendisini biraz gurura kaptırıp dalın üzerine çıkmıştı. Ben bankta gazete okurken duydum çığlığını. Yerin altı

metre yukarısında tutunacak hiçbir şey olmadan dala tünemişti. Bir ani harekette yere düşerdi. Koşup onu indirdim, gülmeden edemiyordum, ne halt ediyordu orada? Yürürken sık sık fazladan sıçradığı oluyordu, bunun mutluluk sıçraması olduğunu düşünüyordum. Ailemizde gerçekten mutlu olan veya aydınlık görünen tek kişi oydu sanki. Azarlanmak dışında her şeye katlanıyordu. Azarlanınca dudakları titriyor, gözleri yaşarıyordu, onu yatıştırmak bir saat sürebiliyordu. Vanja'yla oynamayı çok seviyordu, o zaman her şeye katlanıyordu ve bir şeylere binmeye bayılıyordu. Yazın gittiğimiz lunaparkta eşeğe binince gözleri gururla parladı. Ama Heidi'yi görmek bile Vanja'nın görüşünü değiştirmedi, binmek istemiyordu, asla binmeyecekti, burnuna düşen gözlüğünü kaldırdı, ve birdenbire John'un önüne atlayıp öyle bir çığlık attı ki herkes dönüp bize baktı. Öte yandan John bundan hoşlandı, bağırarak karşılık verdi, ardından gülüştüler.

Güneş batıdaki çam ağaçlarının üzerine alçalmaya başlamıştı bile. Gökyüzü çocukluğumdan tanıyıp sevdiğim o aynı derin mavilikteydi. İçimde bir şeyler gevşedi, yükseldi. Ama işime yaramazdı. Geçmiş hiçbir şeydi.

Linda Heidi'yi aptal eşekten indirdi. Heidi hayvana ve bilet satan kadına el salladı.

"Eveet," dedim. "Şimdi doğru eve."

Araba çakıl döşeli geniş otoparkta bir başınaydı. Kaldırıma oturdum, kucağıma aldığım Heidi'nin bezini değiştirdim. Ardından ön koltukta John'un emniyet kemerini bağladım, Linda arkada aynısını kızlar için yaptı.

Büyük kırmızı bir VW kiralamıştık. Ehliyetimi aldığımdan beri bu yalnızca dördüncü araba kullanışımdı ve her aşaması bana zevk veriyordu. Motoru çalıştırmak, vites değiştirmek, hızlanmak, geri geri gitmek, ilerlemek. Hepsi eğlenceliydi. Araba kullanacağımı hiç düşünmemiştim, kendimi bunu yaparken göremiyordum, dolayısıyla düzenli, neredeyse uyutucu tempoda, otoyolda saatte 150 km. hızla eve giderken, sollamaya başlama sinyali verirken, sollama yaparken, kendi şeridime geri dönerken, önce ağaçların egemen olduğu, sonra büyük bir tepeye doğru uzun tırmanışın

ardından tahıl tarlalarının, alçak çiftlik binalarının, görkemli koruların, yaprak döken ağaçların oluşturduğu küçük ormanların göz alabildiğine uzandığı ve batıda değişmez bir mavi sınır gibi denizle çevrili kırsal bölgeyi geçerken zevkim daha da arttı.

"Bakın!" dedim, zirveye çıkmıştık ve Skåne ayaklarımızın altında uzanıyordu. "*İnanılmaz* güzel!"

Altın tahıl tarlaları, yeşil kıyı ormanları, mavi deniz. Hepsi de batan güneşin ışıklarıyla yoğunlaşmış, parlamış gibi görünüyordu.

Kimse yanıt vermedi.

John'un uyuduğunu biliyordum. Ama arkadakiler de sızmış mıydı?

Dönüp omzumun üzerinden baktım.

Evet, gerçekten. Üç kız da ağaçları açık, gözleri kapalı uyuyordu.

İçimde mutluluk patlamaları oldu.

Bir saniye, iki saniye, belki üç saniye sürdü. Ardından her zamanki gibi mutluluk, yedeğindeki o karanlık gölgeyi getirdi.

Elimle direksiyonda tempo tutarak şarkıya eşlik ettim. Coldplay'in son CD'siydi, aslında dinlemeye katlanamadığım bir müzikti, ama araba sürmek için mükemmel olduğunu keşfetmiştim. Bir keresinde tam şimdiki duygulara kapılmıştım. On altı yaşımdaydım, âşıktım, bir yaz sabahı erkenden Danimarka'ya, Nykøbing'te bir futbol kampına gidiyorduk, arabada şoförle benden başka herkes uyuyordu. Dire Straits'in *Brothers in Arms* CD'si çalıyordu, o bahar çıkmıştı ve Sting'in *The Dream of a Blue Turtle* ve Talk Talk'un *It's My Life* albümleriyle birlikte o aylardaki olağanüstü deneyimlerimin fon müziğini oluşturuyordu. Düz arazi, güneşin doğuşu, dışarının sessizliği, uyuyan yolcular öylesine bir mutluluk yaratmıştı ki bunu yirmi beş yıl sonra hatırlayabiliyordum. Ama o mutlulukta hiçbir gölge yoktu, temizdi, katışıksızdı, doğasıyla oynanmamıştı. O zaman tüm yaşam önümde uzanıyordu. Her şey olabilirdi. Her şey olanaklıydı. Artık öyle değildi. Çok şey olmuştu ve olanlar, olabileceklere ortam hazırlamıştı.

Fırsatlar azalmıştı. Duygularım zayıflamıştı. Yaşam daha az yoğundu. Yarı yola geldiğimi, belki ötesine geçtiğimi biliyordum.

John benim yaşıma geldiğinde ben seksen yaşında olacaktım. İki ayağım birden değilse bile bir ayağım çukurda olacaktı. On yılda elli olacaktım. Yirmide, altmış.

Mutluluğun üzerine gölge düşmesi tuhaf mıydı?

Bir kamyonu geçmek için sinyal verdim. Çok deneyimsizdim, araba türbülansta sallanınca huzursuz oldum. Ama korkmuyordum, araba kullandığım süre boyunca bir kez korkmuştum, o da direksiyon sınavında. Bir kış sabahı erkenden girmiştim sınava, dışarısı zifirî karanlıktı. Daha önce karanlıkta hiç araba kullanmamıştım. Bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu, sağanakta da hiç araba kullanmamıştım. Sınavı yapacak olan kişi soğuk görünüşlü, soğuk duruşlu biriydi. Zorunlu güvenlik denetimlerini öğrenmiştim elbette. Adamın ilk sözü denetimi atlayabileceğimiz oldu. Yalnızca camın buğusunu sil, gerisi önemli değil. Ezberlediğim sırayla gitmeyince buğunun nasıl temizleneceğini bilmiyordum, uğraştım, iki dakika konsolda arandıktan sonra sorunu çözmüştüm, ama buğu temizleyiciyi çalıştırmak için kontak anahtarını çevirmeyi unutmuştum; adam gözlerini kısıp sordu: "Araba kullanmayı biliyorsun, öyle değil mi?" Başını iki yana sallayarak kontağı çevirdi. Böylesine korkunç bir başlangıçtan sonra ayaklarımın denetimini kaybetmek de hiç iyi olmamıştı, titriyordum, koordinasyonum sıfırdı, trafiğe akmak yerine zıpladık. Zifirî karanlık. Sabah trafiği. Sağanak yağmur. Yüz metre sonra adam bana işimi sordu. Yazarım dedim. Bunun üzerine yakından ilgilenmeye başladı. Söylediğine göre kendisi de bir ressamdı. Sergi falan açmıştı. Ne yazdığımı sordu. *En Tid for Alt*'ı anlatmaya başlamıştım ki bana gideceğimiz kasabanın adını söyledi. Önümüzde büyük bir otoyol kavşağı vardı. Kasabanın adının yazdığı bir tabela göremiyordum. Kitap İsveççede çıktı mı diye sordu. Başımı salladım. İşte! Tabela oradaydı. Ama uzak şeritte. Direksiyonu kırıp hızlandım, adam freni kökleyip arabayı durdurdu.

"Kırmızı yanıyor!" dedi. "Görmedin mi? Kan kırmızısı!"

Trafik ışıklarını görmemiştim.

"Sınav burada bitiyor öyleyse, değil mi?"

"Korkarım öyle," dedi. "Araya girmemiz gerekirse başarısız oldun demektir. Kurallar böyle. Biraz daha kullanmak istiyor musun?"

"Hayır. Geri dönelim."

Sınav üç dakika sürmüştü. Dokuz buçukta evdeydim. Linda gergin bakışlarını bana dikti.

"Çaktım," dedim.

"Oh hayır!" dedi. "Zavallım! Ne oldu?"

"Kırmızıda geçtim."

"Gerçekten mi?"

"Evet, gerçekten! Bu sabah kalktığımda sınavda kırmızıda geçeceğim aklıma bile gelmezdi! Ama sorun değil. Gelecek sefere başarırım. İki sınavda birden kırmızı ışıkta geçmem artık."

Gerçekten sorun değildi. Arabamız yoktu. Ehliyeti ocakta veya martta almam fark etmezdi. Ayrıca direksiyon derslerine öyle çok para dökmüştüm ki biraz daha az ya da fazla olması bir şeyi değiştirmezdi. Tek sorun, ayın sonunda bir yolculuk planlamış olmamızdı. Norveç'in güneyinde yer alan Søgne'de bir iş almıştım, ailecek oraya gitmeyi, ardından Tvedestrand'ı dolanıp Sandøya üzerinden geri dönmeyi, neye benzediğini görmek için bir pansiyonda birkaç gün kalmayı tasarlamıştık. Doğrusu bir-iki yıl önce Sandøya'ya bakmış, bizim oturmamız için mükemmel bir yer olduğunu düşünmüştüm. İki yüz nüfuslu bir ada, bir çocuk yuvası, on yaşına dek çocuklar için bir okul ve arabasız yollar. Kırsal bölge, büyüdüğüm yerlere çok benziyordu, ben de bunu özlüyordum, ama tam da oralar gibi değildi; Tromøya veya Arendal veya Kristiansand değildi, zaten oralara hayatta dönmezdim, ama başka, yeni bir yer olurdu. Büyüdüğümüz topraklara duyduğumuz özlemin biyolojik olduğunu düşündüğüm oluyor, bir şekilde içimize kök salmış, geldiği yeri bulması için bir kediye yüzlerce kilometre yolculuk yaptıran içgüdü, bizim de, insan hayvanının da içinde vardı, içimizdeki başka köklü akımlarla bir düzeydeydi.

Bazen internette Sandøya'nın fotoğraflarına bakıyordum, görünümün yol açtığı özlem orada süreceğimiz yaşamın büyük olasılıkla ne kadar yalnız, ne kadar terk edilmiş olacağını unutturuyor, bunları büsbütün gölgede bırakıyordu. Linda benim gibi değildi elbette, daha kuşkucuydu, ama fikre büsbütün karşı değildi. Deniz kıyısında bir ormanda oturmak, kent merkezinde altıncı katta oturmaktan çok daha uygundu bize. Saatlerce kafa yorduk,

gidip bakmamızı sağlayacak ölçüde uzun süre düşündük. Ama ben ehliyetimi alamadım, dolayısıyla Søgne'ye yalnız gitmem gerekti, bu da işin bütün anlamını ortadan kaldırdı. Neden söz ediyordum ben?

O akşam internetten uçak biletini ayırtırken Geir telefon etti. Gündüz konuşmuştuk, ama son haftalarda, kendi denetimli biçimiyle, biraz dağıtmıştı, dolayısıyla yeniden aramasında bir tuhaflık yoktu. Sandalyeme yaslanıp ayaklarımı masaya uzattım. Montgomery Clift'le ilgili yazdığı biyografiden söz etti biraz, onun her yönüyle daha yoğun yaşamak için nasıl uğraştığını anlattı. Benim Montgomery Clift'le ilgili tek bilgim, The Clash'in *London Calling*'deki "Montgomery Clift, honey!" satırıydı, Geir'in de onun adını buradan duyduğu ortaya çıktı; ama başka bir bağlamda: Irak'ta bir su deposunda birlikte oturduğu Robin Banks adındaki İngiliz uyuşturucu bağımlısı, bir zamanlar The Clash grubunun en yakın arkadaşlarındanmış, onlarla turnelere çıkmış, ona bir şarkı bile adamışlar, Montgomery Clift'in onların yaşamında neden böylesi önemli bir rol oynadığını anlatmış, bu da Geir'i daha fazla araştırma yapmaya yöneltmiş. Bir başka neden de *The Misfits*'in en sevdiği filmlerden biri olmasıydı. Thomas Mann'ın *Buddenbrooklar*'ından söz açtım, yeniden okumaya başlamıştım, cümleler kusursuz, yazı çok nitelikliydi, bu yüzden her sayfanın tadını çıkarmıştım, gerçekten tadını çıkarmıştım, oysa bu çok ender olurdu; ayrıca bu mükemmelliğin, yeri gelmişken serim ve biçimin de, Thomas Mann'ınkinden başka bir döneme ait olduğunu, bunun da çalışmayı daha çok bir taklide, bir rekonstrüksiyona benzettiğini, başka bir deyişle bir pastiş yaptığını söyledim. Pastiş özgün metni geride bıraktığında ne oluyordu? Bunu gerçekten *yapabilir miydi?* Bu klasik bir sorundu; ta Virgil'e varana dek yazarların kafasını kurcalamış olmalıydı. Stil ya da biçim, ilk ortaya çıktığı belli bir döneme ve belli bir kültüre ne kadar bağlıydı? Bir stil ya da biçim olarak ortaya çıkar çıkmaz yok oluyor muydu? Thomas Mann'ın elinde yok olmuyordu, doğru anlatım bu değildi, kararsızlaşıyordu daha çok, bitimsiz bir kararsızlık söz konusuydu, böylelikle ironi, tüm temelleri sarsan ironi dışarı

taşıyordu. Oradan Stefan Zweig'ın *Dünün Dünyası* kitabına geçtik, geçtiğimiz yüzyılın başlangıcının olağanüstü bir portresiydi, o sıralar gençlikle güzellik değil olgunluk ve ağırlık arzulanıyordu, bütün gençler göbekleri, saat zincirleri, puroları ve dökülen saçlarıyla olgun görünmeye çalışıyordu. Hepsi Birinci Dünya Savaşı'yla yerle bir olmuştu, ardından gelen İkinci Dünya Savaşı onlarla aramızda büyük bir uçurum oluşturmuştu. Bunun üzerine Geir, bir kez daha Montgomery Clift'in fırtınalı yaşamından dizginlenemeyen dirimselciliğinden söz etti. Geçtiğimiz yıl boyunca okuduğu bütün yaşam öykülerinde bunun ortak olduğunu anlamıştı: Hepsi de dirimselcilerle ilgiliydi. Teoride değil, uygulamada, onlar yaşamı sonuna dek yaşamaya çalışıyordu. Jack London, André Malraux, Nordahl Grieg, Ernest Hemingway, Hunter S. Thompson, Mayakovski.

"Sartre'ın neden amfetamin kullandığını çok iyi anlayabiliyorum," dedi. "Hızlı yaşa, daha çoğunu başar, yanıp kül ol. İşler böyle yürüyor. Ama aralarında en tutarlısı Mişima. Hep ona dönüyorum. İntihar ettiğinde kırk beş yaşındaydı. Tutarlıydı. Kahraman, yakışıklı olmak zorundaydı. Yaşlı olamazdı. Jünger'se tam tersi yönde ilerledi. Yüzüncü yaş gününde elinde konyağı ve purosuyla cin gibi oturuyordu. Güce bağlı. Beni yalnızca bu ilgilendiriyor. Güç, cesaret, kararlılık. Zekâ mı? Hayır. Bence istersen zeki olabilirsin. Bunun önemi yok, ilginç değil. Yetmişli, seksenli yıllarda yetişmek bir şaka. Hiçbir şey yapmıyoruz. Yaptıklarımız peş para etmez. Yitirdiğim ağırbaşlılığımı kazanmak için yazıyorum. Yaptığım bu. Ama bir işe yaramıyor elbette. Nerede oturduğumu, ne yaptığımı biliyorsun. Yaşamım önemsiz. Düşmanlarım da önemsiz. Gücünü harcamaya değmez. Ama başka bir şey yok. İşte, yatak odamda volta atıp duruyorum."

"Dirimselcilik," dedim, "Başka bir dirimselcilik daha var, biliyorsun. Toprağa ve hısımlara bağlı. Yirmili yıllarda Norveç."

"Bu ilgimi çekmiyor. Benim söz ettiğim dirimselcilikte Nazizm'in izi bile yok. Olsaydı da bir önemi olmazdı, ama yok. Ben anti-liberal kültürden söz ediyorum."

"Norveç dirimselciliğinde de Nazizm yoktu. Nasyonal sosyalizmi orta sınıf ithal etti, soyut bir biçime, bir düşünceye, başka

bir deyişle olmayan bir şeye dönüştürdüler. Oysa durum bir toprak parçası, bir aile özlemiydi. Hamsun'ü öylesine karmaşık yapan, bir birey olarak aşırı köksüz, başıboş olması, Amerikan bakış açısıyla modern kişiliğiydi. Ama o Amerika'dan, insan kalabalıklarından, köksüzlükten nefret etti. Kendinden nefret ediyordu. Bunun yol açtığı ironi, Thomas Mann'ınkinden daha önemli, çünkü stille ilgili değil, temel varoluşla ilgili."

"Ben bir yazar değilim, bir çiftçiyim," dedi Geir. "Hahaha! Ama hayır, toprağın sana kalsın. Ben yalnızca toplumsal dünyayla ilgileniyorum. Başka bir şeyle değil. Sen Lucretius okuyup *haleluya* diye bağırabilirsin. On yedinci yüzyıldaki ormanlardan söz edebilirsin. Bunlar beni hiç ilgilendirmiyor. Bence yalnızca insanlar önemli."

"Anselm Kiefer'in tablosunu gördün mü? Bir orman. Görünen tek şey ağaçlar ve yer yer kırmızı lekeler, ayrıca beyazla yazılmış kimi Alman şair adları. Hölderlin, Rilke, Fichte, Kleist. Savaştan beri, belki de tüm geçtiğimiz yüzyıldaki en büyük sanat eseri. Neyi anlatıyor. Bir ormanı. Neyle ilgili? Elbette Auschwitz. Bağlantı nerede? Düşüncelerle ilgili değil, dosdoğru kültürün derinliklerine uzanıyor, bu, düşüncelerle dile getirilemez."

"*Shoah*'yı görme fırsatın oldu mu?"

"Hayır."

"Orman, orman ve daha çok orman. Suratlar bir de. Orman ve gaz ve suratlar."

"Tablonun adı *Varus,* hatırladığım kadarıyla Romalı bir generalin adıydı. Cermenlere karşı önemli bir savaş mı ne kaybetmişti? Çizgi, yetmişli yılllardan Tacitus'a dek uzanıyor. Schama *Landscape and Memory*'de bunun izini sürüyor. Kendini ağaca asan Odin'i de ekleyebiliriz. Belki asıyordur, hatırlamıyorum. Ama orman."

"Demek istediğini anlayabiliyorum."

"Lucretius'u okuyunca meselenin dünyanın görkemiyle ilgili olduğunu gördüm. Ve bu, dünyanın görkemi, elbette barok bir kavram. Barok Dönemi'yle birlikte öldü. Varlıklarla ilgili. Varlıkların fiziksellikleriyle. Hayvanlar. Ağaçlar. Balıklar. Sen eylemin yok olmasına üzülüyorsun, ben dünyanın yok olmasına

üzülüyorum. Fiziksel yanının. Bize yalnızca resimleri kaldı. Bunlara başvuruyoruz. Ama kıyamet ne peki? Güney Amerika'da yok olan ağaçlar? Eriyen buzlar, yükselen sular? Sen ağırbaşlılığını kazanmak için yazıyorsan ben dünyayı geri kazanmak için yazıyorum. Evet, yaşadığım dünyayı değil. Toplumsal dünyayı hiç değil. Barok Dönemi'nin harika odalarını. Antika dolaplarını. Kiefer'in ağaçlarındaki dünyayı. Sanat bu. Başka bir şey değil."

"Bir tablo?"

"Beni yakaladın. Evet, bir tablo."

Kapı çalındı.

"Dur arayacağım seni," deyip kapattım. "Evet!"

Linda kapıyı açtı.

"Telefonda mıydın?" dedi. "Banyo yapacağımı haber vereyim dedim. Kulağın çocuklarda olsun. Uyanırlarsa diye. Kulaklık takma."

"Tamam. Sonra hemen yatacak mısın?"

Başını salladı.

"Ben de gelirim."

"Peki," dedi, gülümseyip kapıyı kapattı. Geir'i geri aradım.

"Ben ne bilirim," dedim içimi çekerek.

"Ya ben," dedi.

"Bu akşam ne yapıyordun?"

"Blues dinliyordum. Postayla on yeni CD geldi bugün. Ayrıca on üç, on dört, *on beş* tane daha sipariş verdim."

"Kafayı üşütmüşsün."

"Hayır, üşütmedim... Bugün annem öldü."

"Ne?"

"Uykusunda öldü. Kaygısı bitti artık. Peki bu ne işe yarar, diye sorulabilir. Ama babam yıkıldı. Odd Steinar da elbette. Birkaç güne kadar yola çıkacağız. Cenaze töreni haftaya. O sırada Güney Norveç'e gitmiyor muydun sen?"

"On gün sonra," dedim. "Biletleri aldım."

"Öyleyse görüşürüz belki. Biz de birkaç gün kalırız herhâlde."

Sessizlik oldu.

"Niye en başından söylemedin?" diye sordum. "Yarım saattir konuşuyoruz. Her şeyin normal olduğunu mu kanıtlamaya çalışıyordun?"

"Yok. Yok, hayır. Yanlış anladın. Hayır. Yalnızca çok düşünmek istemiyorum o konuyu. Senle konuşurken bu düşünceden uzaklaşıyorum. Bu kadar basit. Konuşulacak bir şey değil. Eminim anlıyorsundur. Bir yararı olmuyor. Blues da öyle. Kaçacak bir yer. Çok bir şey hissettiğimden değil gerçi. Hoş, sanırım bu da bir duygu."

"Evet."

Telefonu kapattıktan sonra mutfakla salon arasındaki koridora çıktım, aldığım elmayı yerken her yanı sökülmüş mutfağa baktım. Tezgâhın olduğu yer alçılıydı, uzun tahtalar çıplak duvarlara dayanmıştı, yerler tozla kaplıydı, sağda solda çeşitli aletlerle kablolar vardı, yakında kurulacak eşyalar plastik paketlerinde duruyordu. Yenileme iki hafta sürecekti. Bizim tek istediğimiz bulaşık makinesiydi, ama tezgâh uygun boyutta değildi, bütün mutfağı değiştirmemizin daha uygun olacağını söylemişti tesisatçı. Biz de öyle yaptık. Bloğun sahipleri ödeyecekti parasını.

Bir ses duyunca kafamı çevirdim.

Çocukların odasından mı gelmişti?

Gidip baktım. İkisi de uyuyordu. Heidi, ayakları yastıkta, kafası rulo olmuş yorganda, üst ranzada yatıyordu, Vanja aşağıdaydı, o da yorganın üzerinde yatıyordu, kollarıyla bacaklarını açmıştı, bedeni X biçimindeydi. Başını sağa sola salladı.

"Anne," dedi.

Gözlerini açtı.

"Uyanık mısın, Vanja?" dedim.

Yanıt yok.

Uyuyor olmalıydı.

Arada sırada geceleri uyanıyor ve ciyak ciyak ağlıyordu, ama onunla iletişim kurmak olanaksızdı, kendi içine sıkışıp kalarak bağırdıkça bağırıyordu, sanki biz yoktuk ve olduğu yerde büsbütün yalnızdı. Onu kaldırıp kucaklarsak ateşli bir şekilde direniyor, tekmeler, yumruklar savurarak bırakılmayı istiyordu, yatınca yine yabanileşiyor, yanına yaklaşılmaz oluyordu. Uyumuyordu, ama uyanık da değildi. Arada bir yerdeydi. Bunu görmek yürek burkucuydu. Öte yandan ertesi sabah kalktığında neşesi yerinde

oluyordu. Çaresizliği hatırlıyor muydu yoksa bir rüya gibi silinip gidiyor muydu, merak ediyordum.

Neyse, uykusunda anne dediğini bilmek isterdi. Bunu ona söylemeyi unutmamalıydım.

Kapıyı kapatıp banyoya gittim, içerideki tek ışık küvetin kenarındaki küçük bir mumun, pencereden gelen esintide dalgalanan ateşiydi. Buhar yoğundu. Linda gözleri kapalı yatıyordu, başı yarı yarıya suya gömülüydü. Beni fark edince oturduğu yerde usulca doğruldu.

"Yine mağarandasın," dedim.

"Çok güzel," dedi. "bana katılmak istemez misin?"

Başımı iki yana salladım.

"Biliyordum," dedi. "Kiminle konuşuyordun bu arada?"

"Geir," dedim. "Bugün annesi ölmüş."

"Aa ne kötü..." dedi. "Nasıl peki durumu?"

"İyi," dedim.

Küvete yaslandı.

"Sanırım artık o yaştayız," dedim. "Mikaela'nın babası öleli daha birkaç ay oluyor. Annen kalp krizi geçirdi. Geir'inki öldü."

"Öyle şeyler söyleme," dedi Linda. "Annem daha uzun yıllar yaşayacak. Seninki de öyle."

"Belki. Altmışlı yaşları geçebilirlerse oldukça yaşlanabilirler. Genelde hep öyle olur. Neyse, çok yakında en yaşlı biz olacağız."

"Karl Ove!" dedi. "Daha kırkında bile değilsin! Ben de otuz beş yaşındayım!"

"Bir keresinde bu konuyu Jeppe'yle konuşmuştum," dedim. "Hem annesini hem babasını yitirdi. Benim için en kötüsünün, yaşamıma tanıklık edecek kimse kalmaması olduğunu söyledim. Neden söz ettiğim konusunda hiçbir fikri yoktu. Ben de gerçekten böyle mi düşünüyorum bilmiyorum. Yoksa tanıklık edilmesini istediğim yaşam benimki değil, çocuklarımızınki miydi? Annemin onların büyüyüşünü görmesini istiyorum, yalnızca küçükken değil, büyüdüklerinde de. Onları yakından tanımasını. Ne demek istediğimi anlıyor musun?"

"Elbette. Ama bu konuda konuşmak istiyor muyum, emin değilim."

"Bir gün gelip Heidi nerede diye sormuştun, hatırlıyor musun? Seninle bakmaya çıkmıştım. Berit buradaydı. Balkon kapısını açmıştı. Ben açık kapıyı görünce dehşetli bir korkuya kapılmıştım. Yüzüm bembeyaz kesilmişti. Neredeyse bayılacaktım. Dehşet, panik, artık her neyse çok aniydi. Heidi'nin kendi başına balkona çıktığını sanmıştım. Onu yitirdiğimden kuşkum yoktu o saniyeler boyunca. Yaşamımın en kötü saniyeleri olmalı. Böylesine güçlü bir duyguyu hiç tatmamıştım. Daha önce hiç başıma gelmemesi, bir kaza sonucu onları yitirebileceğimizi düşünmemem ilginçti. Şu ya da bu şekilde çocukları ölümsüz diye görüyordum. Ah, evet, konuşmamamız gereken konu buydu."

"Teşekkürler."

Gülümsedi. Saçlarını arkadan topladığında ve makyajı yokken çok genç görünüyordu.

"Kesinlikle otuz beş göstermiyorsun," dedim. "Yirmi beşinde görünüyorsun."

"Öyle mi?"

Başımı salladım.

"Geçen gün tekele gittiğimde bana kimlik sordular. Sanırım bundan hoşlanmam gerekir, ama aynı zamanda sokakta yürürken her türden Hristiyan tarikat da durduruyor beni. Hep bana sarıyorlar. Başkaları yanımdayken *onları* rahatsız etmiyorlar. Görür görmez dosdoğru bana geliyorlar. Sanırım yaydığım titreşimlerle ilgili olmalı. İşte kurtarabileceğimiz biri. Kurtulmak için ölüp bitiyor. Sence de öyle değil mi?"

Omuz silktim."

"Belki çok masum göründüğün içindir."

"Ha! Daha da kötü!"

Burnunu iki parmağıyla tıkayıp bütün bedenini suyun altına soktu. Yeniden yüzeye çıkınca başını salladı. Ardından gülümseyerek bana baktı.

"Ne var? Niye öyle bakıyorsun bana?" diye sordu.

"Bu, örneğin," dedim. "Çocukken yaptığın bir şey."

"Ne?"

"Kafanı suyun altına sokmak."

Banyonun bitişiğindeki yatak odasında John ağlamaya başladı.

"Biraz sırtını sıvazla, ben de hemen geliyorum."

Başımı sallayıp yatak odasına gittim. Sırtüstü yatan John ağlarken kollarını sallıyordu. Onu kaplumbağa gibi çevirdim, avucumla sırtını sıvazladım. Bunu çok seviyordu, kendisini havaya sokacak kadar zaman bulamamışsa bu her zaman susturuyordu onu.

Bildiğim ninnileri söyledim. Linda geldi, yatakta onu kendisine çekti. Ben salona geçtim, balkon kapısının yanındaki ceketimi, ayakkabılarımı giydim, şapkamla atkımı takıp dışarı çıktım. Köşedeki sandalyeye oturup kendime kahve koydum, bir sigara yaktım. Rüzgâr doğudan esiyordu. Gökyüzü derin ve yıldızlıydı. Uçakların ışıkları yanıp sönüyordu.

Yirmi yaşıma bastığım yaz, bir gün annem telefon etti, midesinde büyük bir tümör olduğunu, ertesi gün ameliyat için hastaneye yatacağını söyledi. Habis mi bilmiyordu, nasıl sonuçlanacağını bilmesi olanaksızdı. Tümörün çok büyük olduğunu, uzun süredir yüzüstü yatamadığını anlattı. Sesi yorgun ve zayıftı. Ben Kristiansand'ın dışında, Søm'de, liseden kız arkadaşım Hilde'yle kalıyordum, birkaç dakika önce arabanın yanında onu bekliyordum. Yüzmeye gidecektik. O sırada balkondan bana seslendi, annen telefonda, Karl Ove. Durumun ciddiyetini hemen kavradım, ama herhangi bir duyguya kapılmadım, anneme karşı büsbütün soğuktum. Telefonu kapattım, Hilde'nin yanına gittim, bana yolcu koltuğunun kapısını açtı, bindim, annemin ameliyat olacağını, ertesi gün Førde'ye gitmem gerektiğini söyledim. Katılmam gereken bir olay, oynayabileceğim bir rol gibi görünüyordu; annesiyle ilgilenmek için uçakla eve dönen oğul. Cenazeyi, baş sağlığı dileyenleri, benim için üzülmelerini gözümün önüne getirdim ve annemin bana bırakacağı mirasa kafa yordum. Ayrıca sonunda yazacak önemli bir şeyim olacağını düşündüm. Bütün bunlar olurken başka bir ses hayır, diyordu, bu ciddi, hadi ama, ölen annenden söz ediyoruz, senin için değeri büyük, onun yaşamasını istiyorsun, bunu istiyorsun, Karl Ove! Hilde'ye söylemek işime gelir, diye düşündüm, onun gözünde önemim artar. Ertesi gün beni havalimanına götürdü, uçağım Bringelandsåsen'e indi, havalimanı otobüsüyle Førde merkeze gidip belediye otobüsüyle

hastaneye ulaştım; orada bana annemin ev anahtarlarını verdiler. Yeni taşınmıştı, her şey kolilerdeydi, bunu kafaya takmamam gerektiğini söylemişti, bırak kalsınlar, dönünce ilgilenirim. *Eğer* geri dönersen, diye düşündüm. Yemyeşil kırlardan geçerek vadiye giden otobüse bindim, bütün gün ve gece boyunca evde yalnızdım, ertesi gün hastaneye gittim, annem bitkindi, ama ameliyat iyi geçmişti. Küçük bir düzlüğün sonunda yer alan, bir yanı tarlalarla kaplı dağ yamacına, öbür yanı ırmağa, ormana ve başka bir dağa bakan eve geri dönünce kolilerle ilgilenmeye, tencere tavaları mutfağa taşımaya başladım. Karanlık çöktü, yolda trafik kesildi, ırmağın mırıltısı yükseldi, bedenimin gölgesi duvarlarla kolilerin üzerine düşüyordu. Kimdim ben? Yalnız biri. Bunu yeni sindirmeye başlamıştım, yani önemini yeni yeni azaltıyordum, ama daha çok yolum vardı, ne zaman çalışmayı bıraksam kafamda bu serinliği hissediyordum, bu buz gibi kötülüğü, sonra ya üzerimi giyiniyor ya da çimenlerin üzerinde dolaşmaya gidiyordum, bahçe kapısını geçip yola çıkıyor, oradan yaz karanlığında suları gri siyah akan ırmağa yöneliyordum, ışıltılı beyaz huş ağaçlarının arasında durup suya bakıyordum, bu bir şekilde duygularımı yatıştırıyordu veya onlarla örtüşüyordu, ne bileyim. Bir şey olmalıydı, çünkü o zaman öyle yapmıştım, gece dışarı çıkıp su aramıştım. Deniz, ırmak, göl fark etmiyordu. Of, kendimi çok düşünüyordum, çok önemliydim, ama aynı zamanda hiç kimseydim, utanç verici ölçüde yalnız ve arkadaşsız, onunla, tek kadınla ilgili düşüncelerle doluydum, ama onu elde edersem ne yapacağımı bilmiyordum, çünkü henüz kimseyle yatmamıştım. Amcık benim için yalnızca teoride vardı. Böyle bir sözü kullanmak aklımdan bile geçmezdi. Kucak, göğüs, sırt, arzularımı böyle sözlerle dile getiriyordum. İntihar düşüncesiyle oynadım, bunu küçüklüğümden beri yapmış ve bu yüzden kendimden nefret etmiştim, asla yapmazdım, alacak çok intikamım, nefret edecek çok insan, elde edecek çok şey vardı. Bir sigara yaktım, bitince kolilerle dolu boş eve döndüm. Saat üçte tüm koliler yerine yerleşmişti. Koridordaki fotoğrafları salona taşımaya başladım. Onları yere bırakınca birdenbire bir kuş uçtu yüzüme doğru. Kahretsin! En az bir metre geri sıçradım. Bu bir kuş değildi, bir yarasaydı. Yabani, ürkek hareketlerle içeride

uçuyordu. Korkmuştum. Koşarak çıktım salondan, kapıyı arkamdan kapatıp üst kattaki yatak odasına gittim, bütün geceyi orada geçirdim. Saat altı gibi uykuya daldım, ertesi gün öğlen üçe dek uyuduktan sonra çabucak üzerimi giyinip hastane otobüsüne bindim. Annem daha iyiydi, ama hâlâ daha ağrı kesicilerin sersemliği vardı üzerinde. Terasta oturduk, annem tekerlekli sandalyedeydi. O baharda başımdan geçen korkunç olayları anlattım. Ameliyattan hemen sonra onu kaygılandırmamam gerektiği düşüncesi ancak birkaç yıl sonra aklıma gelecekti. Eve döndüğümde yarasa duvara tünemişti. Bir kova bulup yarasanın üzerine kapattım. Onun kovanın kenarlarına çarpıp durduğunu duyunca neredeyse kusacaktım. Kovayı duvarda aşağı doğru sürükleyip yarasayı kaçırmadan yere indirdim. Ölmediyse bile en azından tuzağa düşmüştü. Önceki geceki gibi yaptım, salonun kapısını kapatıp yatak odasına çıktım. Uyuyana dek Stendhal'in Kırmızı ve Siyah'ını okudum. Ertesi gün odunlukta bir tuğla buldum. Kovayı özenle kaldırdım, yarasa kımıldamadan yatıyordu, bir an duraksadım, onu dışarı çıkarmanın bir yolu var mıydı? Kovanın içine kaydırıp üzerini gazeteyle örtebilir miydim? Zorunda olmadıkça öldürmek istemiyordum. Daha karar veremeden tuğlayı olanca gücümle yarasının üzerine indirdim. Hiçbir yaşam izi kalmadığına emin olana dek tuğlayı sağa sola oynatarak onu iyice ezdim. Yumuşak etin sert taşa karşı yarattığı duygu günlerce, doğrusu haftalarca silinmedi. Yarasayı kürekle alıp yolun kenarındaki hendeğe attım. Ardından ezdiğim yeri güzelce temizleyip tekrardan hastane otobüsüne bindim. Ertesi gün annem eve döndü, ben de iki hafta boyunca iyi oğul oldum. Vadinin yeşilliği arasında, gri gökyüzünün altında, mobilyaları taşıdım, kolileri açtım, sonunda üniversiteye başlama zamanım gelince Bergen otobüsüne bindim.

Yirmi yaşımdan geriye ne kalmıştı şimdi?

Pek bir şey kalmadı, diye düşündüm, oturduğum yerden kentin üzerindeki yıldızlara bakarken. Ben olma duygusu aynıydı. Her sabah uyanıp her gece uyuyan kişi. Ama titrek panik silinmişti. Başkalarına aşırı yoğunlaşmak da öyle. Onun karşıtı, kendime yüklediğim megalomanyak önem de küçülmüştü. Belki çok küçülmemişti, ama daha küçük olduğu kesindi.

Yirmi yaşındayken on yaşımın üzerinden yalnızca on yıl geçmişti. Çocukluğumdaki her şey hâlâ yakındı. Orası hâlâ referans noktamdı, her şeyi oradan anlıyordum. Şimdi değil, artık değil.

Kalkıp içeri girdim. Linda'yla John yatak odasının karanlığında koyun koyuna uyuyordu. John küçük bir top gibiydi. Yanlarına uzandım, bir süre onları izledikten sonra ben de uykuya daldım.

On gün sonra, sabah erken saatte, uçağım Kristiansand yakınlarındaki Kjevik Havalimanı'na indi. On üç yaşımdan on sekiz yaşıma kadar buradan on kilometre uzakta yaşadığım için manzara anılarla dolu olsa da bu kez içimde pek kımıldanma olmadı, belki buraya en son gelişimizin üzerinden daha iki yıl bile geçmediği için, belki de her zamankinden çok daha uzakta olduğum için. Uçağın merdivenlerinden indim, şubat güneşinde parlayan Topdal Fiyordu solumda, bir yeni yıl gecesinde Jan Vidar'la benim, kar fırtınasının ortasında aşağı indiğimiz Ryensletta sağımdaydı.

Terminal binasına gittim, bagaj bandını geçtim, büfeden aldığım bir bardak kahveyle dışarı çıktım. Bir sigara yaktım, parça parça dışarı çıkanları izledim, ya havalimanı otobüsüne ya da taksilere gidiyorlardı, her yerde kulağıma çalınan Güney Norveç şivesi beni ikircimli duygularla dolduruyordu. Kültürel ve bölgesel açıdan buraya ait olan, aitliğin en açık göstergesi olan bu şivede her zaman duyduğum kendini beğenmişliği hâlâ açıkça duyabiliyordum, büyük olasılıkla bu benim yorumumdu, çünkü ben buraya ait değildim ve hiç böyle konuşmamıştım.

Bir yaşamı anlamak kolaydır, onu belirleyen etkenler azdır. Benimkiler iki tane. Babam ve gerçekte hiçbir yere ait olmamam.

Bu kadar basiti.

Telefonumu açıp saate baktım. Onu birkaç dakika geçiyor. Günün ilk konuşmasını saat birde Agder'deki yeni üniversitede yapacaktım, zamanım boldu. İkincisi kentin yaklaşık yirmi kilometre dışında, Søgne'de, yedi buçuktaydı. Metinsiz konuşmaya karar vermiştim. Bunu daha önce hiç yapmamıştım, on dakikada bir korku ve gerginlik çöküyordu üzerime. Dizlerim çözülüyordu, sanki kahveyi tutan elim de titriyordu. Ama titremiyordu,

bunu görebiliyordum. Çöp kutusunun üzerindeki kül rengi ızgarada sigaramı söndürüp otomatik kapıdan geçerek büfeye geri döndüm, aldığım üç gazeteyi okumak için yüksek sandalyelerden birine oturdum. On yıl önce bu bölgeyi yazmıştım, *Ute av Verden*'deki başkarakter Henrik Vankel, romanın son sahnesinde Miriam'la buluşmak için buraya gelmişti. Ben batı kıyısında, Volda'da yazıyordum, fiyordun görünümü, feribotların gidip gelmesi, limanın ışıkları ve karşı yakadaki dağlar, romanda yazdığım yerlerde yalnızca bir gölge gibiydiler, bir zamanlar dolaşıp durduğum ve şimdi kafamda dolaşmaya çıktığım Kristiansand'ı anlatıyordum. İnsanların bana söylediklerini hatırlayamayabilirdim, neyin nerede olduğunu hatırlayamayabilirdim, ama tam olarak nasıl göründüğünü ve onu çevreleyen havayı hatırlardım. İçinde bulunduğum tüm odaları ve gördüğüm manzaraları hatırlardım. Gözlerimi kapatırsam büyüdüğüm evin, komşunun evinin, en az birkaç kilometre çapında çevresinin bütün ayrıntılarını hatırlayabilirdim. Okullar, havuzlar, spor salonları, gençlik kulüpleri, petrol istasyonları, dükkânlar, akrabaların evleri. Okuduğum kitaplar için de geçerliydi bu. Anlatılanlar haftalar içinde aklımdan çıkıp gidiyordu, ama olayların geçtiği yerler yıllarca benimle kalıyordu, belki de, ne bileyim, sonsuza dek.

Dagbladet, ardından *Aftenposten* ve *Fædrelandsvennen*'in sayfalarını karıştırdıktan sonra oturup gelip geçenleri izlemeye koyuldum. Elimdeki zamanı hazırlanmaya kullanmalıydım. Şimdiye dek yaptıklarım önceki gece eski gazeteleri okumak ve alıntı yapacağım metinlerin çıktısını almaktan öteye geçmiyordu. Uçakta üzerinde duracağım on konuyu not almıştım. Daha fazlası elimden gelmiyordu, çünkü "yalnızca konuşacağım, bundan daha kolayı olamaz," düşüncesi hem çok güçlü hem de çok çekiciydi. Yazdığım iki kitaptan söz etmem gerekiyordu. Bunu yapamazdım, kitapların nasıl ortaya çıktığını anlatacaktım, kesin bir biçim kazanmaya başlayana dek hiçbir şeyle geçen o yıllar, biçimin usulca ama kararlı bir tavırla denetimi ele alması, sonunda her şeyin kendiliğinden oluşması. Lawrence Durrell, roman yazmayı kendimize bir hedef koyup uykumuzda oraya doğru yürümeye benzetmişti, evet doğruydu bu, gerçekten böyleydi. Yalnızca

kendi yaşamlarımıza değil, kültürel çevremizdeki herkesin yaşamına erişimimiz var, yalnızca kendi anılarımıza değil, kültürümüzün bütün anılarına erişimimiz var, çünkü ben sizim, siz de herkessiniz, hepimiz aynı yerden geliyoruz, aynı yere gideceğiz, ve yol boyunca radyoda aynı şeyleri duyacağız, televizyonda aynı şeyleri göreceğiz, basında aynısını okuyacağız, ve içimizde ünlü insanların yüzleri ve gülümsemeleriyle dolu o aynı fauna var. Dünyanın merkezinden yüzlerce kilometre uzakta minik bir kentte, minik bir odada otursanız, kimseyle görüşmeseniz bile, onların cehennemi sizin cehenneminiz, onların cenneti sizin cennetiniz, dünya balonunu patlatmak, içindeki her şeyin dışarı saçılmasını sağlamak zorundasınız.

Aşağı yukarı bunları söyleyecektim.

Dil ortaktır, onunla büyürüz, kullandığımız biçimler de ortaktır, kişinin, benliği ve inançları ne kadar kendisine özgü olursa olsun, edebiyatta kimse kendini başkalarından kurtaramaz. Tam tersi olur, bizi birbirimize yaklaştıran edebiyattır. Özellikle kimseye ait olmayan, hiçbirimizin pek etkileyemediği dil ve kimsenin bozmayı başaramadığı, başarsa bile bunun ancak hemen başkaları tarafından izlenmesi koşuluyla anlam kazandığı dil biçimleri aracılığıyla yaklaşırız birbirimize. Biçim kişiyi içinden çıkarıp kendisinden uzaklaştırır, başkalarına yaklaşmak için de bu uzaklık gereklidir.

Konuşmaya Hauge'yle ilgili bir anekdotla başlayacaktım, huysuz yaşlı adam sürekli homurdanıyordu ve kendi içine sıkışıp kalmış, yıllar boyunca herkesten soyutlanmıştı, ama döneminde kültürün merkezine belki herkesten çok daha yakındı. Neler konuşuyordu? Ne tür bir yerdeydi?

Sandalyeden aşağı kayıp kahvemi tazelemek için tezgâha gittim. Elli kronluk banknotu bozdurdum. Gitmeden Linda'yı aramalıydım, yurt dışında cep telefonumu kullanamazdım.

Sorun çıkmaz ya, diye düşündüm, notlarla dolu iki sayfayı tararken. Bunların artık inanmadığım eski düşünceler olması önemli değildi. Önemli olan bir şeyler söylememdi.

Son yıllarda edebiyata inancım gitgide azalmıştı. Okuduklarımın birilerinin uydurmaları olduğunu düşünüyordum. Belki de

büsbütün kurgu ve öykülere battığımız içindi. Çığırından çıkmıştı. Başınızı nereye çevirseniz kurgu görüyordunuz. Milyonlarca roman, DVD ve televizyon dizisi, uydurma ama gerçekçi bir dünyada uydurma kişilerle doluydu. Gazetelerdeki, televizyon ve radyolardaki haberler de aynı biçimdeydi, belgeseller de öyle, öyküler de, aktarılanların birinin başından geçip geçmemesi önemli değildi. Bu bir krizdi, tüm varlığımla hissediyordum, ıslak bir şey yağ gibi bilincimi kaplıyordu, bunun bir nedeni de doğru olsun olmasın tüm bu kurgu ürünlerinin özünün gerçekle aralarındaki mesafenin sabit kalmasıydı. Başka bir deyişle aynı şeye bakıyorlardı. Dünyamızı oluşturan bu aynılık seri üretime geçmişti. Herkesin sözünü ettiği özgünlük de böylece geçersizleşiyordu, yoktu, bir yalandı. Böyle yaşamak, her şeyin pekâlâ bambaşka olabileceğinin bilinci kişiyi çaresizliğe sürükler. Böyle yazamazdım, olmazdı, her cümle şu düşünceyle karşılaşıyordu: Ama bunu uyduruyorsun. Bir değeri yok. Kurgu yazmanın değeri yok, belgesel anlatının değeri yok. Değerli gördüğüm, hâlâ anlamlı bulduğum yazı türleri yalnızca günlükler ve denemelerdi, anlatıya bulaşmayan, bir konuyla ilgilenmeyen, yalnızca bir sesten oluşan, kişinin kendi sesinden oluşan, bir yaşam, bir yüz, bakabileceğiniz bir çift göz. Sanat başka birinin bakışları değilse nedir? Yukarımıza, aşağımıza değil, dosdoğru gözlerimize bakan. Sanat topluca yaşanamaz, hiçbir şey böyle yaşanamaz, sanat baş başa kalınan bir şeydir. Onun bakışlarına yalnız karşılık verirsin.

Düşünce buraya kadar ilerledikten sonra duvara çarptı. Kurgu değersizse dünya da öyleydi, çünkü bugünlerde onu kurgu aracılığıyla görüyorduk.

Elbette bunu da görelileştirebilirdim. İnancımın dünyanın gerçek durumundan çok kendi ruh durumumla, psikolojimle ilgili olduğunu düşünebilirdim. Artık en eski dostlarım olan, yazar olmalarından çok önce de tanıdığım Espen ve Tore'ye bunu açsaydım görüşümü büsbütün reddederlerdi. İkisi de kendi yöntemleriyle. Espen eleştirel türdendi, aynı zamanda merakla dolup taşıyordu, dünyaya karşı korkunç bir iştahı vardı, yazdığı zaman tüm bu enerji dışa yöneliyordu: Politika, spor, müzik, felsefe, Kilise tarihi, tıp bilimi, biyoloji, resim, günümüzün büyük olayları, geçmişin

büyük olayları, savaşlar, ayrıca kızları, tatil yolculukları, tanık olduğu küçük olaylar; her konuda, kendisine özgü o hafiflikle yazıyordu, bu hafifliğe sahipti çünkü içe bakmayı, kendisini incelemeyi sevmiyordu, bunu yaparsa dışarıya karşı çok verimli olan eleştirelliği, anlamaya çalıştığı her şeyi kolayca yerle bir edebilirdi. Espen'in sevdiği ve istediği şey dünyaya katılmaktı. Onunla ilk tanıştığımızda içe kapanık ve utangaçtı, kendi başınaydı ve pek mutlu değildi. Şimdiki yaşamına dek geldiği o uzun yolu gördüm, ona sıkıntı veren her şeyi uzaklaştırdı. Ayakları üzerine bastı, artık mutlu, dünyada pek çok şeyi eleştirse de onlardan nefret etmiyor. Tore'nin hafifliği başka bir türden: Şimdiki zamanı çok seviyor ve çok ilginç buluyor, büyük olasılıkla pop müziği büyüleyici bulmasından kaynaklandı bu, listelerin anatomisi, bir haftanın top şarkılarının bir hafta sonra başkalarıyla yer değiştirmesi, bütün o pop estetiği, büyük satışlar, medya erişimi, kendi gösterisiyle turneye çıkmak. Bunu edebiyata aktardı ve elbette bu yüzden yerden yere vuruldu, ama yine de kendisine özgü azmiyle ilerlemeyi sürdürdü. Nefret ettiği bir şey vardıysa o da modernizmdi, onu kapalı, ulaşılmaz, anlaşılmaz ve aşırı kendini beğenmiş buluyordu, ama asla açıklamaya yanaşmadı. Bir zamanlar Spice Girls'ü seven bir adamı sarsmak için ne diyebilirsiniz? Peki ya bir sitkom olan *Friends* için coşkulu bir makale yazan adamı etkilemek için? Balzac, Flaubert, Zola, Dickens gibi modernlik öncesi romanlara doğru tuttuğu yolu beğeniyordum, ama bu biçimin günümüze aktarılabileceği inancını paylaşmıyordum. Bu yüzden yaptıklarım arasından tek eleştirdiği, biçimdi; onu zayıf buluyordu. Espen'in tuttuğu yolu da beğeniyordum, bilimsel ama konu dışı ve akıcı, kapsayıcı denemelerinde barok bir yan vardı, ama duruşunu beğenmiyordum, çünkü rasyonalizmi övüp romantizmi alaya alıyordu. Yine Espen de Tore de bütün varlıklarıyla dünyadaydılar, dünyada hiçbir yanlışlık görmüyorlardı. Ben de öyle yapmak zorundaydım, Nietzschemsi bir bakışla yaşamı olumlamak, çünkü başka hiçbir şey yoktu. Bu sahip olduğumuz tek şeydi, var olan tek şeydi, ona hayır mı diyecektik?

Telefonumu çıkarıp açtım. Heidi'yle Vanja'nın fotoğrafı önümde parladı. Yüzü objektife yakın duran Heidi kocaman gülümsüyordu, biraz çekingence arkada kalmıştı Vanja.

Saat on bire çeyrek vardı.

Kalkıp ankesörlü telefona gittim, kırk kron atıp Linda'nın cep telefonunu çaldırdım.

"Sabah nasıl geçti?" diye sordum.

"Korkunç," dedi. "Tam bir kargaşa. Büsbütün çığırından çıktı. Heidi yine John'u tırmaladı. Vanja'yla Heidi kavga etti. Dışarı çıkınca da Vanja sokakta öfke nöbeti geçirdi."

"Of hayır. Of hayır." dedim. "Çok üzüldüm."

"Yuvaya gidince Vanja şöyle dedi: 'Babamla sen her zaman çok öfkelisiniz. Her zaman kızıyorsunuz.' Çok canım sıkıldı! Çok ama çok canım sıkıldı."

"Anlayabiliyorum. Korkunç. Bunu çözmemiz gerek, Linda. Zorundayız. Bir çözüm bulmalıyız. Bu yaptığımız iyi değil. Kendimi toplamalıyım. Bunun çoğu benim suçum."

"Evet, bir çözüm bulmalıyız," dedi Linda. "Eve dönünce konuşuruz. Tek istediğim mutlu olmak, bu da beni çaresizliğe sürüklüyor. Tek istediğim mutlu olmak. Ama olmuyor! Korkunç bir anneyim. Çocuklarımla baş başa bile kalamıyorum."

"Hayır, bu doğru değil. Harika bir annesin. Konu bununla ilgili değil. Çözeceğiz. Gerçekten."

"Evet... Yolculuk nasıldı?"

"İyi. Şimdi Kristiansand'dayım. Birazdan üniversiteye geçeceğim. Hiç istemiyorum. Gerçekten nefret ediyorum bundan. Daha kötü bir şey olamaz yani. Sonra gidip tekrar tekrar aynı şeyi yapıyorum."

"Her zaman iyi geçiyor yine de."

"Öyle de denebilir belki. Bazen iyi geçiyor. Ama homurdanmak istemiyorum. Sorun çıkmaz, iyiyim. Akşam yine ararım, olur mu? Bir şey olursa cep telefonumdan ara. Gelen aramalarda sorun yok."

"Peki."

"Şimdi ne yapıyorsun?"

"John'la Pildammsparken'de dolaşıyorum. Uyuyor. Burası güzel, aslında mutlu olmalıyım. Ama... Sabah belimi büktü."

"Unutursun. Eminim gününüz iyi geçer. Şimdi kapatmam gerek. Görüşürüz!"

"Görüşürüz. Bol şans!"

Ahizeyi yerine koydum, çantamı alıp son bir sigara içmek için dışarı çıktım.

KAHRETSİN. KAHRETSİN.

Duvara yaslanıp ormana, bütün yeşillerin, sarıların arasındaki gri dağlara baktım.

Çocuklar yüzünden çok üzgündüm. Evde o kadar sinirli ve gergindim ki Heidi'yi azarlamam, hatta ona bağırmam için en küçük bir neden yetiyordu. Ya Vanja, Vanja... Öfke nöbetleri geçirip kendini yerden yere attığında ben de ona geri bağırıyor, yatağa fırlatıyordum, tümden kontrolden çıkmıştım. Arkasından pişmanlık geliyordu, sabırlı, iyi, güler yüzlü olmaya çalışıyordum. İyi. Benim istediğim de buydu, tek istediğim şey üç çocuğuma iyi bir baba olmaktı.

Öyle değil miydim?

KAHRETSİN. KAHRETSİN. KAHRETSİN.

Sigarayı attım, çantamı kapıp gittim. Benim yaşadığım yıllarda burada üniversite olmadığı için yerini bilmiyordum, tüm yolu taksiyle gittim. Arka koltuğuna yerleştiğim taşıt, önce havalimanı pisti boyunca ilerledi, ırmağı aştıktan sonra hiç umursamadığım eski okulumu geride bıraktı, tepeler inip çıktıktan sonra Hamresanden'i, kamp alanlarını, kumsalı, pek çok sınıf arkadaşımın yaşadığı konutların bulunduğu yamaçları geçti. Ormandan Timenes Kavşağı'na ulaşınca Kristiansand'a doğru E18'i izledik.

Üniversite tünelin diğer ucundaydı, benim okuduğum liseden çok uzakta değildi, ama büsbütün yalıtılmıştı. Ormanda küçük bir adayı andırıyordu. Büyük, güzel, yeni binalar. Benim burada yaşadığım yıllardan bu yana Norveç'e para aktığı ortadaydı. İnsanlar daha iyi giyimliydi, arabaları daha pahalıydı ve her yerde inşaatlar vardı.

Ön kapıda sakallı, gözlüklü, okutman görünüşlü bir adam beni karşıladı. Tokalaştık, konuşmanın yapılacağı salonu gösterdikten sonra kendi işine döndü. Dosdoğru kantine yöneldim, bir sandviç yedim, dışarıda güneşin altına oturup kahveyle sigara içtim. Her yer öğrenci doluydu, düşündüğümden daha gençti-

ler, lise öğrencisi gibi görünüyorlardı. Birdenbire kendimi görür gibi oldum, gözleri çökmüş yaşlı bir adam çantasıyla tek başına oturuyor. Kırk, yakında kırk yaşıma gireceğim. Hans'ın arkadaşı Olli kırk yaşında olduğunu söylediğinde az kalsın sandalyemden düşmemiş miydim? İlkin inanmamıştım, ama sonra yaşamı çok değişik bir ışıkta görünmüştü gözüme, bu yaşlı herif niye bizimle takılıyordu?

Şimdi ben de aynı yaştaydım.

"Karl Ove?"

Bakışlarımı kaldırdım. Nora Simonhjell yüzünde bir gülümsemeyle karşımda duruyordu.

"Merhaba, Nora! Burada ne işin var? Üniversitede mi çalışıyorsun?"

"Evet. Geldiğini gördüm. Burada bulurum diye düşündüm. Seni gördüğüme sevindim!"

Ayağa kalkıp onu kucakladım.

"Otursana!" dedim.

"Çok iyi görünüyorsun!" dedi. "Yaşamında neler olup bitiyor anlat bakalım."

Ona ana başlıkları aktardım. Üç çocuk. Stockholm'de dört yıl, Malmö'de iki. Her şey yolunda. Nora'yla Bergen Üniversitesi'nde, onlar lisansı bitirmeyi kutlarken tanışmıştım, ardından Volda'da rastladım, öğretmenlik yapıyordu, ben ilk romanımı yazıyordum, okuyup ilk yorum yapan oydu; bir süre Oslo'da oturmuştu, bir kitapçıda ve *Morgenbladet*'de çalışmış, ikinci şiir kitabını çıkardıktan sonra burada işe başlamıştı. Kristiansand'ın benim açımdan bir kâbus olduğunu söyledim. Öte yandan aradan geçen yirmi yılda birçok şey değişmiş olmalıydı. Ayrıca liseye gitmek ve üniversitede çalışmak iki ayrı şeydi.

Burayı çok sevdiğini söyledi. Mutlu görünüyordu. Şairliği bir kenara bırakmıştı, ama tamamen değil, zaman gösterecek, diye düşünüyordu. Bir arkadaşı geldi, Amerikalıydı, bir süre eski ülkesiyle yenisi arasındaki farklardan konuştuk, ardından amfiye geçtik. Konuşma on dakika içinde başlayacaktı. Midem ağrıyordu, doğrusu bütün bedenim, her yerim ağrıyordu. Bütün gün bilinçaltımda titreyen ellerim şimdi gerçekten titriyordu. Masaya

oturdum, kitapları karıştırdım, girişe baktım. İçeride iki kişi var. Ben ve okutman. O türden günlerden biri mi olacaktı?

İlk romanım çıktıktan birkaç hafta sonra yaptığım ilk konuşma Kristiansand'daydı. İzleyiciler dört kişiden oluşuyordu. Eski tarih öğretmeni, şimdiki müdür Rosenvold'u aralarında görmek beni çok sevindirmişti. Daha sonra onunla konuşmaya gitmiştim. Beni neredeyse hiç hatırlamadığı ortaya çıktı, o akşamın ikinci yeni yazarı Bjarte Breiteig'i tanımaya, dinlemeye gelmişti.

Ne eve dönüş ama. Ne geçmiş intikamı ama.

"Neyse, sanırım başlayabiliriz, değil mi?" dedi okutman.

Sandalyelere şöyle bir baktım. Yedi kişi oturuyordu.

Bir saat sonra konuşmayı bitirdiğimde Nora etkileyici bulduğunu söyledi. Gülümsedim, kibar sözleri için teşekkür ettim, ama kendimden, tüm varlığımdan nefret ediyordum, bir an önce kaçmak istiyordum. Neyse ki Geir anlaştığımızdan yirmi dakika önce geldi. Aşağı indiğimde büyük girişin ortasında duruyordu. Onu bir yıldır görmemiştim.

"Saçlarının daha fazla dökülebileceğini düşünmezdim," dedim. "Ama yanılmışım."

Tokalaştık.

"Dişlerin öyle sararmış ki kentte köpekler saracak çevreni," dedi. "Seni kralları sanacaklar. Nasıl geçti?"

"Yedi kişi geldi."

"Ahaha!"

"Boş ver. Onun haricinde iyiydi. Gidelim mi? Araban dışarıda mı?"

"Evet," dedi.

Önceki gün annesini toprağa verdiği düşünülürse çarpıcı ölçüde neşeliydi.

"Buraya en son, ordudayken tatbikat için gelmiştim," dedi, meydanı geçerken. "Mühimmatımızı şurada verdiler. O zamanlar bu binaların hiçbiri yoktu, elbette."

Uzaktan kumandanın düğmesine basınca yirmi metre ötede kırmızı bir Saab'ın ışıkları yandı. Arkada bir bebek koltuğu vardı, Heidi'den bir gün sonra doğan, benim vaftiz babalığını yaptığım Njaal için.

"Sen sürmek ister misin?" diye sordu, gülümseyerek.

Hemen verecek iyi bir karşılık bulamayınca sırıttım. Kapıyı açıp arabaya bindim, koltuğu geri ittim, emniyet kemerini takıp ona baktım.

"Gitmiyor muyuz?"

"Nereye?"

"Kente, herhâlde. Gidecek başka neresi var?"

Kontak anahtarını çevirdi, geri geri gidip yola çıktı.

"Biraz sıkkın görünüyorsun. Çok mu kötü geçti?"

"İyi geçti. Ayrıca bununla kafanı şişirecek değilim."

"Nedenmiş?"

"Bilirsin..." dedim. "Önemsiz sorunlar vardır, bir de önemli sorunlar."

"Dün annemi toprağa vermek 'sorun' kategorisine girmiyor," dedi. "Olan oldu. Hadi ama. Canını sıkan ne?"

Kısa bir tüneli geçip Kongsgård yakınlarında bir düzlüğe çıktık, keskin kış güneşi ışığında her yer neredeyse güzel görünüyordu.

"Linda'yla konuştum," dedim. "Kötü bir sabah geçirmiş, anlıyorsun ya. Bağrış çağrış, karmaşa. Sonra Vanja her zaman öfkeli olduğumuzu söylemiş. Çok haklı. Evden uzaklaşır uzaklaşmaz bunu görebiliyorum. Doğrusu hemen şimdi dönüp bunu düzeltmek istiyorum. Canımı sıkan bu."

"Her zamanki şeyler yani," dedi Geir.

"Evet."

E18'e geldik, gişenin önünde durduk, Geir penceresini açtı, bozuk paraları gri metal kutuya koyduktan sonra şapelinde babamın küllerinin bulunduğu Oddernes Kilisesi'ni ve üç yılımı geçirdiğim Kristiansand Katedral Okulu'nu geride bıraktık.

"Burası benim için çok anlamlı," dedim. "Büyükannemle büyükbabam burada yatıyor. Babam da..."

"Buralarda, depo gibi bir yerde öyle değil mi?"

"Öyle. Buna bir türlü sıra gelmedi. Hehehe."

"Akrabalar önce gelir. Hehehe."

" Hahaha! Ciddiyim ama, yakında bunu halledeceğim, onu gömeceğim. Yapmalıyım."

"Depoda on yıl geçirmekten kimseye zarar gelmez," dedi Geir.

"Gelir. Ama ölüsü yakılanlara değil."

"Hahaha!"

Sessizlik. İtfaiyeden sonra tünele girdik.

"Cenaze nasıldı dün?" diye sordum.

"Harikaydı," dedi. "Bir sürü kişi geldi. Kilise tıklım tıklımdı. Yıllardır, doğrusu çocukluğumdan beri görmediğim tonlarca akraba ve aile dostu. Çok iyiydi. Babamla Odd Steinar ağladı. Yıkılmışlardı."

"Sen?" dedim.

Bir an bana baktı.

"Ben ağlamadım," dedi. "Babamla Odd Steinar kucaklaştı. Ben onların yanında kendi başıma oturdum."

"Bu seni rahatsız etmiyor mu?"

"Hayır, niye etsin? Benim kendi duygularım var. Onların kendi duyguları."

"Buradan sola dön," dedim.

"Sola mı? Buradan mı?"

"Evet."

Kent merkezine ulaşınca Festningsgaten'den aşağı indik.

"Birazdan sağda çok katlı bir otopark göreceğiz," dedim. "Oraya girelim mi?"

"Olur."

"Baban bu konuda ne düşünüyor sence?"

"Benim yas tutmamam konusunda mı?"

"Evet."

"Kafa yoracağını sanmıyorum. 'Geir böyledir,' diye düşünür. Hep öyle yaptı. Beni olduğum gibi kabul etti. Beni partiden aldığı günü anlatmış mıydım sana? On altı yaşındaydım, kusmam gerekiyordu; arabayı durdurdu, kustum, yola devam ettik, tek söz etmedi. Tam bir güven. Annemin cenazesinde ağlamamamın, kucaklaşmamamın onun için bir önemi yok. Onun kendi duyguları var, başkalarının kendi duyguları."

"İyi birine benziyor."

Geir bana baktı.

"Evet, iyi biri. İyi bir baba. Ama başka gezegenlerde yaşıyoruz. Burayı mı kastettin? Şu parkı?"

"Evet."

Yer altı otoparkına girip arabayı bıraktık. Kentte dolaştık, Geir müzik dükkânlarına gidip blues CD'lerine bakmak istedi, yeni takıntısı buydu, ardından iki büyük kitapçıyı dolaştıktan sonra yemek yiyecek bir yer aradık. Kütüphanenin yanındaki Peppes Pizza'da karar kıldık. Geir bu hafta yaşamında olanlardan etkilenmişe benzemiyordu, yemek yiyip sohbet ederken gerçekten etkilenmemiş mi, diye merak ettim, öyleyse bunun nedeni neydi, yoksa duygularını saklaması mı gerekiyordu? Stockholm'deki ilk günlerimde Geir'in yazdığı birtakım öyküleri okumuştum, başka her şeyden çok anlatılan olaylara uzaklıklarıyla öne çıkıyorlardı, ona devasa bir gemi batığının çıkarılması gerekiyormuş gibi, dediğimi anımsıyorum. Bilincinin derinliklerinde yatan bir gemi. Bu artık umurunda değildi, yaşamsal değildi onun için, ama önemsiz olduğu anlamına da gelmiyordu. Kabul etmiyor, ona göre yaşıyordu. Ama bu uzaklık ne durumdaydı? Bastırılmış mıydı? Akıl yoluyla ortadan kaldırılmış mıydı? Yoksa onun dediği gibi, eskimiş haber miydi? Ailesine yakın olmaması bununla ilgiliydi: Geçmişindeki her şeyle arasına mesafe koyuyordu. Onun anlattıklarına göre ailesinin yaşamı bir dizi düzenli günlük olaydan oluşuyordu, doruk noktaları, kent dışındaki alışveriş merkezlerine yapılan yolculuklar ve bir yol kenarı lokantasında yenen öğle yemekleriydi, o zamanlarda da konuşma konusu havadan sudan öteye geçmiyordu ve bütün bunlar Geir'i çileden çıkarıyordu, ayrıca konuşmalarda onun uğraştığı şeylere hiç yer olmamasının da bunda etkili olduğunu varsaymıştım. Geir'in yaptıklarına en küçük bir ilgi göstermiyorlardı, Geir de onların yaptıklarına ilgi göstermiyordu. İlişki sürecekse Geir onlara uymalıydı, ama bunu istemiyordu. Öte yandan sık sık ailesinin sıcaklığını, yakınları için kaygılanmalarını, kucaklamalarını överdi, ama bunu her zaman onlarla ilgili katlanamadığı şeylerden söz ettikten sonra yapardı, bir tür günah çıkarma gibiydi, ayrıca bana da taş atardı, çünkü benim ailemde onunkinde olmayan her şey vardı, entelektüel merak ve sürekli konuşma, buna orta sınıf değerleri diyordu, ama bizde onun geldiği işçi sınıfının tipik özelliği olarak gördüğü sıcaklık ve yakınlık yoktu. Huzurlu ortamlar yaratma isteği akademik çevrelerde

çok küçümseniyordu, çünkü bu tür beğenilerin dile getirilişi yalın, üstelik bayağı bulunurdu. Geir orta sınıflardan ve orta sınıf değerlerinden nefret ediyordu, ama kendi üniversite kariyeri boyunca kendisinin de büsbütün onları benimsediğini, bir sinek gibi örümcek ağına yakalandığını çok iyi biliyordu.

Beni gördüğüne sevindiğini fark ettim, ayrıca annesinin ölümüyle, kendisi için değil, onun adına, biraz rahatlamış olabilirdi. İlk söylediği şeylerden biri annesinin korkusunun şimdi önemsiz olmasıydı. Ama mesele de bu zaten, kendi içimizde olduğu kadar birbirimizde de sıkışmış durumdayız, kaçamıyoruz, kendimizi kurtarmak olanaksız, elimizdeki yaşamla yetinmek zorundayız.

Kristiansand'dan söz ettik. Burası onun gözünde yalnızca bir kentti, benim için eski duygulara kapılmadan kalamadığım bir yer. Çoğu nefret duygusuydu, ama kendi yetersizliğim de vardı, burada benden beklenenleri yerine getirememiştim. Geir bunların kişinin yetiştirildiği yerle, dönemle ilgili olduğunu düşünüyordu, ama ben ona katılmıyordum, Arendal'la Kristiansand arasında çok fark vardı, düşünce yapıları bile uyuşmuyordu. Kentlerin de karakteri vardır, dilerseniz buna psikolojisi, aklı, ruhu da diyebilirsiniz, gelir gelmez ayırdına varır, orada yaşayanlarda görürsünüz. Kristiansand bir ticaret kentiydi, tüccar ruhluydu. Bergen de tüccar ruhluydu, ama zekâ ve alaycılığa da sahipti, başka bir deyişle dış dünyayı kendisine katmıştı, dünyada bir tek kentin kendisi olmadığını biliyordu.

"Bu arada yazın *Ny Jord'ı* (Yeni Topraklar) okudum," dedim. "Sen okudun mu?"

"Çok uzun zaman önce."

"Hamsun oradaki iş adamını övüyor. Genç, dinamik, dünyanın geleceği ve büyük kahramanı. Sanatçıları aşağılıyor. Ne yazarlar ne ressamlar beş para ediyor. Yalnızca tüccarlar! Eğlenceli. Ne muhalif bir adam!"

"Hım," dedi. "Biyografide hizmetçi kızlara asıldığı bir bölüm var. Kolloen burada ahlakçı bir tavır takınıyor veya konuyu anlamıyor. Ama Hamsun piramidin en dibinden geliyor. Bu sık sık unutulur. İşçi sınıfı yazarıydı. En ama en yoksul kesimden. Onun

gözünde hizmetçi kızlar sınıf atlamaya giriyor. Bunu anlamayanların Hamsun'ü anlaması olanaksız."

"Geçmişe bakmıyor," dedim, "Sanki ailesi kendi psikolojisinin bir parçası değilmiş gibi, anlayabiliyor musun? Yaşlı, gri kimseler Kuzey Norveç'te bir yerde bir duvara yaslanmışlar, öyle yaşlı ve griler ki onları mobilyalardan ayırmak güç, bende bıraktığı izlenim bu oldu. Ayrıca Hamsun'ün sonraki yaşamına çok yabancılar, onunla hiçbir ilgileri yok. Ama böyle olamaz."

"Olamaz mı?"

"Olabilir de, ama anlıyorsun işte, öyle değil mi? Hamsun'de *Ringen Sluttet* dışında çocukluğa hiçbir gönderme yok. Ailesinden hiç söz etmiyor. Kitaplarında karakterler yoktan var oluyor. Tümüyle geçmişten yoksun. Anlamları olmadığı için mi, yoksa bastırıldığı için mi? Böyle olunca da onları belirleyen köklerden yoksun bu karakterler seri üretilen ilk insanlar oluyor, kendilerine özgü, belirleyici bir çıkış noktaları yok. Şimdiyle belirleniyorlar."

Bir pizza dilimi aldım, onu bırakmayan uzun peynir iplikçiklerini kesip pizzayı ısırdım.

"Sosu dene," dedi. "Bayağı iyi!"

"Sos senin olsun," dedim.

"Ne zaman gitmen gerekiyor bu arada?"

"Yedi. Yedi buçukta başlıyor."

"Birkaç saatimiz var öyleyse. Arabayla dolaşalım mı biraz? Eski mekânlarını görürsün. Benim de birkaç Kristiansand mekânım var. Annemin dayısı, ailesiyle Lund'de oturuyordu. Bir görsek olur."

"Önce bir yerlerde kahve içelim. Sonrasında gideriz. Olur mu?"

"Çocukluğumda yürüyerek gittiğimiz bir kafe vardı yakınlarda. Yerinde duruyor mu, bakalım."

Hesabı ödeyip kalktık. Hotel Caledonien'e yürüdük. Buradaki yangını, bariyerlerin arkasında durmamı, büsbütün yanan binanın kapkara cephesine ağzım açık bakmamı anlattım. Rıhtımdaki konteynerleri geçip otobüs durağına geldik, borsadan sonra Markensgate'deki sanatçı tarzı bir kafeye girdik. Sigara içebilmem için soğuğa karşın dışarıda oturduk. Ardından arabaya yürüdük, annemle babamın boşandığı yıl oturduğum Elvegaten'deki eve

gittik ilkin. Ev satılmış, yenilenmişti. Ardından babaannemle dedemin evine gittik, babam burada ölmüştü. Marina'nın önündeki meydanı dolaşıp aracı minik bir sokağa park ettikten sonra eve baktık. Beyaza boyanmıştı. Masalar değiştirilmişti. Bahçe tertemiz, bakımlıydı.

"Bu mu?" diye sordu Geir. "Ne harika bir ev! Çekici, orta sınıf, pahalı. Görmesem inanmazdım. Ben bambaşka bir şey düşünmüştüm."

"Evet," dedim. "Bu işte. Ama bende hiçbir duygu uyandırmıyor. Bir ev yalnızca. Anlamı yok artık. Bunu şimdi anlayabiliyorum."

Okuma yapacağım yüksekokulun önüne park ettik, iki saat sonra. Søgne dışında bir ormanın ortasındaydı. Gökyüzü kapkaraydı, her yerde yıldızlar parlıyordu, ağaçların hışırtısının yanı sıra yakındaki bir ırmağın şırıltısı geliyordu. Araba kapısının çarpma sesi duvarlarda yankılandı. Ardından sessizlikle çevrelendik.

"Burası olduğuna emin misin?" diye sordu, Geir. "Ormanın ortası? Bir cuma akşamı senin kitap okumanı dinlemek için kim gelir buraya?"

"Kim bilir," dedim. "Ama burası. Güzel, değil mi?"

"Evet. Atmosfere diyecek yok da."

Bahçede yürürken buz tutmuş çakıllar ayaklarımızın altında kıtırdıyordu. Geçen yüzyıldan kalmış gibi görünen büyük, beyaz ahşap bina karanlıktı. Yirmi metre ileride, sağda yer alan öteki binanın üç penceresinde ışık vardı. İçeride iki kişi görülüyordu. Piyanoyla keman çalıyorlardı. Onun sağında da okumanın yapılacağı samanlık vardı, orası da karanlıklar içindeydi.

Birkaç dakika ortalarda dolandık, karanlık pencerelerden içeriye baktık, bir kütüphane ve oturma odasına benzeyen bir yer gördük. Patikayı izledik, küçük bir derenin üzerinden geçen taş bir köprüye geldik. Karşımıza kara sular ve kara bir duvarı andıran orman çıktı.

"Kahve falan içmeli," dedi Geir. "Şu ikisine anahtarları var mı diye sorsak mı?"

"Hayır, kimseye bir şey sormuyoruz," dedim. "Etkinliği düzenleyenler gelir birazdan."

"En azından biraz ısınmalıyız," dedi Geir. "Buna da karşı çıkmazsın herhâlde?"

"Yok."

İki genç müzisyenin notalarıyla inleyen dar binaya girdik. On altı-on yedi yaşlarında olmalılardı. Kızın yumuşak, güzel bir yüzü vardı. Oğlan onunla aynı yaştaydı, ama sivilceli, hantal, kırmızı bir yüzü vardı ve bizi gördüğüne sevinmediği belliydi.

"Binaların anahtarı var mı sizde? Arkadaşım okuma yapacak ve biraz erken gelmişiz."

Kız başını iki yana salladı. Ama yan odada oturabilirdik, kahve makinesi de vardı. Oraya gittik.

"Burası bana okul gezilerini düşündürtüyor," dedi Geir. "İçerinin ışığı. Dışarının soğuğu, karanlığı. Orman. Kimsenin nerede olduğumu, ne yaptığımı bilmemesi. Evet, bir tür özgürlük duygusu. Ama çok karanlık var bu ortamda."

"Seni anlıyorum," dedim. "Ben yalnızca gerginim. Bütün bedenim ağrıyor."

"Bu yüzden mi? Burada konuşacağın için mi? Sakin ol be adam! Sorun yok."

Elimi kaldırdım.

"Görüyor musun?" dedim.

Yaşlı bir adam gibi titriyordum.

Yarım saat sonra beni konuşma salonuna götürdüler. Yine okutman görünüşlü bir adam karşıladı, ellili yaşlarının sonunda, sakallı ve gözlüklüydü.

"Harika değil mi?" diye sordu, içeri girerken.

Başımı salladım. Gerçekten öyleydi. Samanlığın içinde en iyi akustiği sağlamak için kapsül gibi yapılmış, iki yüz sandalyelik bir amfi vardı. Bütün odaların duvarları tablolarla süslüydü. Bu ülkede çok para var artık, diye düşündüm yine. Çantamı kürsüye dayadım, kâğıtlarımla kitaplarımı çıkardım, selamlaşmam gereken birkaç kişinin daha elini sıktım, aralarından biri konuşmadan sonra tezgâh kuracak olan bir kitapçıydı, yaşlıca ama enerjik ve çarpıcı bir kadındı, başlamadan önce aşağı indim, karanlıkta yürüyüp ırmağa gittim, iki sigara içtim. Ardından on beş dakika boyunca,

başım ellerimin arasında, tuvalette oturdum. Yukarı çıktığımda epey insan gelmişti. Kırk, belki elli? İyiydi. Ayrıca barok müzik çalacak bir üflemeliler bandosu vardı. Onlar ormanın ortasında, bir cuma akşamı yarım saat müzik yaptıktan sonra sıra bana geldi. Ortada durdum, herkesin gözü üzerimdeydi, su içtim, kâğıtlarımı karıştırdım, konuşmaya başladım, çekingendim, sözcükleri yutuyordum, sesim titriyordu, sonunda kıvama geldim ve rahatça konuşmaya başladım. Dinleyiciler katılımcıydı, ilgileri bana yönelikti, giderek rahatladım, gülmeleri gereken yerde gülüyorlardı, mutlulukla dolup taştım, benimle aynı dalga boyunda olan, benim iyiliğimi istemekle kalmayıp söylediklerimle ilgilenen bir dinleyici kitlesine karşı konuşmak gibisi yoktu. Canlandıklarını görebiliyordum, daha sonra kitap imzalamak için masaya oturduğumda herkes benimle konuştuklarımı tartışmak istedi, bana anlatmak için ölüp bittikleri bir noktaya dokunmuştum yaşamlarında. Geir'le arabaya giderken indim ancak yükseklerden, küçümsemenin egemen olduğu bu yerde olurdum genellikle. Hiçbir şey söylemeden oturdum, karanlığın içinde kıvrıla kıvrıla ilerleyen yola diktim gözlerimi.

"İyiydi," dedi Geir. "Bunu tam bir sanat durumuna getirmişsin. Neden yakınıp durduğunu anlayamıyorum. Bununla dünyayı dolaşıp para kazanabilirsin!"

"İyi geçti," dedim. "Ama onlara istediklerini verdim. Duymayı beklediklerini söyledim. Herkese ve her şeye yaptığım gibi onların da suyuna gittim."

"Önümde bir kadın vardı," dedi Geir. "Bir öğretmene benziyordu. Sen çocuk tacizinden söz ederken kadın katılaştı. Ardından duymak istedikleri sözcüğü kullandın. Çocuklaştırma. Kadın başını salladı. Bu üstesinden gelebileceği bir kavramdı. Her şeyi düzeltiyordu. Ama bunu söylemeseydin, ayrıntıya girseydin, konuşma bitince herkes seninle konuşur muydu, bilmiyorum. Ben konuşmazdım. Pedofili çocuklarla ilgili değilse nedir ki?"

Güldü. Ben gözlerimi yumdum.

"Ormanın ortasında üflemeli bandosu. Barok müzik. Kimin aklına gelirdi bu? Hahaha! Harika bir akşamdı, Karl Ove, gerçekten. Neredeyse büyülü. Karanlık ve yıldızlar ve orman sesleri."

"Evet," dedim.

Kristiansand'dan çıkıp Varodd Köprüsü'nü, hayvanat bahçesini, Nørholm'ü, Lillesand ve Grimstad'yı geçtik. Havadan sudan konuşa konuşa Arendal'a vardık, Tyholmen Yarımadası'nda yürüdük, barda bir bira içtim ve ortada bir neden yokken kendimi kaybettim. Rıhtımın çevresindeki tanıdık yapılarla çevrelenmek, karşı yakada Tromøya'nın silüetini görmek, anılarla dolup taşan bir dünyada bulunmak kendimi iyi ama tuhaf hissettiriyordu, ayrıca yaşamımın Stockholm bölümüyle ilişkilendirdiğim Geir'le birlikte olmak da cabasıydı. On iki sularında Hisøya Adası'na gittik, Geir bana bazı yerler gösterdi, çocukken arkadaşlarıyla takıldığı bir iskele vardı bunların arasında, pek ilgi göstermeyi başaramadan dinledim, ardından çocukluğunun geçtiği mahalleye gittik. Garajın önüne park etti, bagajdan çantamı ve bana verilen buketi aldım, bizimkine benzeyen, en azından aynı dönemden kalma görünen eve doğru gittim, Geir'in ardından.

Koridor çiçekler ve çelenklerle doluydu.

"Gördüğün üzere, bir cenaze vardı," dedi. "İstersen seninkileri de bu vazolara koyabilirsin."

Dediği gibi yaptım. Uyuyacağım odayı gösterdi, burası kardeşi Odd Steinar'ındı, ama benim için hazırlanmıştı. Mutfakta birkaç sandviç yedik, çevreme bakınarak odaları dolaştım. Geir annesiyle babasının bizim anne babalarımızdan önceki kuşağa ait olduğunu söylerdi hep, evlerini nasıl düzenlediklerini görünce onun ne demek istediğini anladım. Masa örtüleri, yolluklar, paspaslar, ellilerden, Norveç'in derinliklerinden kalma bir hava, duvarlardaki resimler ve mobilyalar için de aynı durum geçerliydi. Ellilerin evi gibi döşenmiş, yetmişli yıllardan bir ev, işte öyle görünüyordu. Duvarlarda birçok aile fotoğrafı, pervazlarda büyük bir süs koleksiyonu.

Daha önce de birisinin yeni öldüğü bir eve gitmiştim. Tam bir karmaşa vardı. Burada hiçbir şey etkilenmemişti.

Bahçede bir sigara içtim. Ardından iyi geceler dileyip yatağa gittim, gözlerimi kapatmak istemiyordum, orada gördüklerimle karşılaşmak istemiyordum, ama yapmak zorundaydım, yüksüz bir konu düşünebilmek için bütün gücümü topladım ve birkaç dakika sonra uykuya daldım.

Ertesi sabah yedi gibi, üst kattaki hareketlilikten uyandım. Geir'in oğlu Njaal ve Christina uyanmıştı. Duş aldım, üzerimi değiştirip yukarı çıktım. Yumuşak yüzlü, dost canlısı bakışlı, yetmişlerinde bir adam mutfaktan gelip bana selam verdi. Geir'in babasıydı. Benim de burada büyüdüğümden, kentin güzelliğinden konuştuk biraz. İyilik yayıyordu, ama Linda'nın babası gibi açık, neredeyse kendisini ortaya seren türden değil. Hayır, bu yüzde aynı zamanda dayanıklılık vardı. Tam olarak sertlik değil, ama... Karakter. Evet, bu. Ardından Geir'in kardeşi Odd Steinar geldi. Tokalaştık, kanepeye oturup havadan sudan söz etmeye başladı; o da dost canlısı ve iyiydi, ama babasında olmayan, Geir'de hiç olmayan bir utangaçlık vardı üzerinde. Babası oturma odasında kahvaltıyı hazırlamaya başladı, ben onun eşinin ve çocukların annesinin dün gömüldüğünü düşünmeden edemiyordum, burada olmam yakışık almıyordu, ama ilgi ve sevgiyle karşılanıyordum, Geir'in arkadaşı onların da arkadaşıydı, evleri herkese açıktı.

Yine de oradan ayrılınca rahat bir soluk aldım.

Dönüş uçağı öğleden sonraydı, arabayla dolaşmayı tasarlamıştık, çocukluğumun geçtiği Tybakken'e değil, uzun süredir görmediğim Tromøya'ya gidecektik, ardından da dosdoğru havalimanına, ama Geir'in babası önce eve uğramamız konusunda diretti. Cumartesi günüydü, rıhtımdan karides alacaktı, Malmö'ye gitmeden önce onları tatmalıydım, sonuçta bizim orada böyle karidesler yoktu, değil mi?

Yoktu, gitmemek olmazdı.

Arabayı Tromøya'ya sürdük. Geir geçtiğimiz yerlerden söz etti, onlarla ilgili anekdotlar aktardı. Bütün bir yaşam çıkmıştı bu bölgeden. Ailesinden de söz etti. Annesinin, babasının ve kardeşinin nasıl birileri olduğundan.

"Onlarla tanışmak ilginçti," dedim. "Şimdi sözlerini daha iyi anlıyorum. Babanla kardeşinin seninle neredeyse hiçbir ortak yanı yok. Senin huyun. Senin aklın ve merakın. Tez canlılığın. Babanla kardeşin yalnızca iyi ve arkadaş canlısı. Bağlantı nerede? Birisi eksik, burası kesin. Annen senin gibi olmalı. Doğru mu düşünüyorum?"

"Evet. Onu anlardım. Ama işte bu yüzden uzaklaşmam gerekti. Onunla tanışamaman yazık oldu."

"Her şey bitince geldim."

"Üç kuşak arasındaki en sağlam bağlantı büyük olasılıkla Njaal, babam ve benim aynı enseye sahip olmamız."

Başımı salladım. Tromøya Köprüsü'nden önceki tepelerden geçtik. Bölgedeki başka her yer gibi burada da dağlar dinamitlenmiş, yeni yollar yapılmış, sanayi bölgeleri kurulmuştu.

Aşağımızda Gjerstadholmen'i gördüm, daha ileride Ubekilen vardı. Sağda Håvard'ın evi. Otobüs durağının aşağısındaki ormanda kışları kayak rampası kurar, yazın kayalardan inip yüzmeye giderdik.

"Burası," dedim.

"Neresi? Sola mı? Vay canına, burada mı oturdun?"

Yaşlı Søren'in evi, vişne ağacı ve yerleşim merkezi. Nordåsen çevre yolu.

Tanrım ne küçük.

"İşte. Tam burası."

"Burası mı? Kırmızı ev mi?"

"Evet. Ben burada otururken kahverengiydi."

Arabayı park etti.

Her şey ne kadar da küçüktü. Ve ne çirkin.

"Görecek pek bir şey yok," dedim. "Gel, gidelim. Tepeye çıkalım."

Beyaz kuş tüyü ceketiyle bir kadın pusetle aşağı iniyordu. Onun dışında hiçbir yerde yaşam izi yoktu.

Olsen'in evi.

Dağ.

Biz ona dağ diyorduk, ama aslında yalnızca küçük bir tepeydi. Siv'in evi arkadaydı. Sverre ve öbürlerinin evleri de.

Hiç kimse yoktu. Hayır, vardı. Bir grup çocuk.

"Sustun," dedi Geir. "Duygulandın mı?"

"Duygulanmak mı? Yok, daha çok düş kırıklığı. Her şey çok küçük. Hiçbir şey yok burada. Daha önce hiç başıma gelmemişti bu. Hiçbir şey yok. Oysa bir zamanlar benim her şeyimdi."

"Evet, Karl Ove," dedi, gülümseyerek. "Gidelim mi?"

"Adayı dolaşalım, olur mu? Tromøya Kilisesi'ni görelim. Harikadır. On üçüncü yüzyıl. Kuru kafalar, kum saatleri ve

yılanlarla süslü, on yedinci yüzyıldan kalma olağanüstü mezar taşları var. Yazdığım ilk düzgün öyküde taşlardaki yazılardan birini kullanmıştım. Bir mezar yazısını."

İçimde taşıdığım, yaşamım boyunca sayısız kez gözlerimin önünde getirdiğim bütün yerler arabanın yanından akıp geçerken büsbütün ruhsuz, kupkuruydu; hep öyleydiler doğrusu. Birkaç kayalık, küçük bir koy, harabeye dönmüş bir yüzen iskele, dar bir kıyı, yamaçta eski evler, suyun uzağında bir düzlük. Hepsi bu.

Arabadan çıkıp mezarlığa gittik. Ortalıkta dolaştık, denize baktık, ama bu bile, çakıllı kıyıya doğru inen, sert rüzgâra yaklaştıkça küçülen çam ağaçlarının görüntüsü bile içimde bir şey uyandırmıyordu.

"Gel, gidelim hadi," dedim. Yazları çalıştığım tarlaları, 17 Mayıs'ta bile yüzebildiğimiz suya inen yolu gördüm. Sandum Koyu. Öğretmenimin evi, adı neydi? Helga Torgersen miydi? Şimdi altmış yaşlarında olmalı. Færvik, benzin istasyonu, ayrılmamdan önceki gece partide kızların aşırı heyecanlandığı ev, inşasını hatırlamadığım süpermarket.

Hiçbir şey yoktu. Ama o evlerde hâlâ birileri yaşıyordu, oradakiler için hâlâ her şeydiler. İnsanlar doğuyor, insanlar ölüyor, sevişiyor, tartışıyor, yemek yiyor, içip sıçıyor, kafayı çekiyor, geziyor, okuyup uyuyordu. Televizyon izliyor, düş görüyor, yıkanıyor, çatılara, sonbahar rüzgârlarında titreşen uzun ince cam ağaçlarına bakıp elma yiyordu.

Küçük ve çirkindi; ama hepsi buydu.

Bir saat sonra salondaki masada tek başıma oturmuş, büyük bir hızla karides yiyordum, Geir'in babası pişirdiği karideslerden kendisi yememiş, gitmeden önce bana bir Güney Norveç deneyimi yaşatmak istemişti. Tokalaştım, yemek ve yatak için teşekkür ettim, arabada Geir'in yanındaki yerimi aldım ve havalimanına doğru yola koyulduk. Birkeland üzerinden gidiyorduk, çünkü Tveit'teki öbür çocukluk evimin şimdi nasıl göründüğünü merak ediyordum.

Geir arabayı evin önüne çekti. Güldü.

"*Burada* mı oturdun? Ormanın ortasında? Büsbütün izole! Bir tek insan bile yok! Terk edilmiş... Tam bir *İkiz Tepeler,* bana

sorarsan. Veya *Pernille ve Mr. Nelson,* hatırlıyor musun o diziyi? Çocukken ödümü patlatırdı."

Ben sağı solu gösterirken o gülmeyi sürdürüyordu. Ben de gülmek zorunda kaldım, çünkü onun gözleriyle görüyordum. Tüm bu harabe evler, çayırdaki araba hurdaları, kapı önlerindeki kamyonlar, evlerin arasındaki uzaklık ve yoksulluk belirtileri. Ona evimizin ne kadar güzel olduğunu, yaşamlarımızın çok iyi olduğunu, eksiklik çekmediğimizi anlatmaya çalıştım, ama...

"Hadi be oradan!" dedi. "Burada yaşamak cezaevine girmeye benziyordur."

Yanıt vermedim, gücenmiştim, savunma yapma gereği duyuyordum. Ama uğraşamazdım. Burada da aynısı geçerliydi, her şeye anlam katan iç deneyimin dış karşılığı yoktu.

Otoparkta tokalaştık, Geir arabasına döndü, ben gidiş salonuna yürüdüm. Uçak Oslo'ya gidiyordu, oradan Danimarka'da Billund'a geçecek, ardından uçak değiştirip Kopenhag'ın Kastrup Havalimanı'na gidecektim. Eve varmam akşamı buldu. Linda bana sarıldı, uzun, tutkulu bir kucaklaşmaydı bu, salonda kanepeye oturduk, yiyecek bir şeyler hazırladı, ona yolculuğumu anlattım, bugünün daha iyi geçtiğini söyledi, ama içine düştüğümüz bu kısır döngüyü kırmamız gerektiğini anlamıştı, ona katılıyordum, böyle süremezdi, sürmemeliydi, bir çıkış bulmalı, yeni bir yol çizmeliydik. On bir buçukta yatak odasına gittim, bilgisayarı açıp yazmaya başladım.

Önümdeki pencereden yansıyan yüzümü belli belirsiz seçebiliyorum. Parıldayan sağ gözüm ve hemen altındaki loş kısım hariç yüzümün sol tarafı tamamen gölgede. Alnımın ortasından iki derin çizgi iniyor, birer derin çizgi de iki avurdumu kateliyor, tüm bu çizgiler karanlıklarla dolu, sabit ve ciddi bakan gözler, ağız kenarlarındaki sarkıklık; bu yüzün kasvetli olduğunu düşünmemek elde değil.

Yüzüme kazınmış olan ne?

Ertesi gün yazmayı sürdürdüm. Yaşamıma olabildiğince yaklaşmayı düşünüyordum, bitişikteki odada uyuyan Linda'yla John'u,

yuvaya giden Vanja'yla Heidi'yi, pencereden dışarısını, dinlediğim müziği yazdım. Ertesi gün kulübeye gittim, orada daha çok yazdım, büyük bir sistemde yer alan yüzler ve dokularla, kum tepeleriyle, bulutlarla, ekonomilerle, trafikle ilgili aşırı modernist tarzda pasajlardı bunlar, arada sırada bahçeye çıkıp sigara içiyor, gökyüzünde uçuşan kuşları izliyordum, şubat ayıydı, bahçe bölümünde hiç kimse yoktu, salonlara yakışır kusursuzlukta küçük bahçelerde dizi dizi, bakımlı çocuk evleri vardı yalnızca. Akşam büyük bir karga sürüsü geçti üzerimden, yüzlerce olmalılardı, çırpışan kanatlardan oluşan kara bir bulut. Gece oldu, bahçenin karşısındaki açık kapıdan sızan ışığın aydınlattıkları dışında çevremde ne varsa kapkaranlıktı. Öylesine kımıltısız oturuyordum ki bir kirpi ayaklarıma yarım metre kadar yaklaştı.

"Sen mi geldin," dedim ve kalkmadan önce hayvanın çite ulaşmasını bekledim. Ertesi sabah babamın annemle beni terk ettiği bahar gününü yazmaya başladım, her cümleden nefret etsem de diretmeye karar verdim, uzun zamandır anlatmaya çalıştığım öyküyü anlatabilmek için bununla yüzleşmeliydim. Evde on sekiz yaşındayken aldığım ve her nedense atmadığım notlarla yazmayı sürdürdüm, "hendekte bira torbaları" takıldı gözüme, ergenlik çağımdaki bir yeni yıl kutlamasına göndermeydi, yüce amaçlarım olmadığı sürece bunları kullanabilirdim. Haftalar geçti, yazdım, çocukları yuvaya götürdüm, yuvadan aldım, öğleden sonraları birçok parktan birinde onlarla zaman geçirdim, yatmalarından önce onlara yemek hazırlayıp kitap okudum, akşamları danışmanlık ve başka küçük işlerde çalıştım. Pazar günleri bisikletle Limhamnsfältet'e gidip iki saat futbol oynadım, tek eğlencem buydu, başka her şey ya işti ya da çocuklarla uğraşmaktı. Limhamnsfältet kentin dışında, deniz kenarında kocaman bir çayırdı. Altmışlı yıllardan beri her pazar saat onu çeyrek geçe uyumsuz bir adam grubu toplanıyordu orada. En gençleri on altı-on yedi yaşlarındaydı, en yaşlısı, Kai, seksene yakındı, kanatta oynuyordu ve topu ayağına atmak gerekiyordu, ama fırsatını bulunca orta yapacak kadar futbolculuğu kalmıştı, arada sırada gol attığı bile oluyordu. Öte yandan oyuncuların çoğu otuz-kırk yaşlarındaydı, yaşamın her alanından geliyorlardı ve gerçekten tek ortak

yanları futbol oynamanın coşkusuydu. Şubat ayının son pazar gününde Linda'yla çocuklar da geldi, Vanja'yla Heidi bana biraz tezahürat yaptı, ardından ben oynamayı sürdürürken onlar kumsaldaki oyun parkına gittiler. Yerler buz tutmuştu, genelde yumuşak olan çimenler taş gibiydi, yarım saat sonra bir çelme sonucu omzumun üzerine düştüm, bir terslik olduğunu hemen anladım. Yerden kalkmadım, çevremde toplandılar, ağrı başımı döndürüyordu, omzumu aşağıda tutarak usulca doğruldum, sendeleyerek kalenin arkasına yürüdüm, bunun küçük bir sıyrık olmadığını herkes anladı, oyun bitirildi, saat on bir buçuk olmuştu zaten.

Ellili yaşlarında bir yazar ve İsveç amatör liginde gol atmayı sürdüren bir forvet olan Fredrik beni hastaneye götürdü, çocuk yuvasından tanıdığım, iki metreyi aşkın boyuyla Danimarkalı dev Martin de olanları Linda'yla çocuklara anlatmayı üstlendi. Acil doluydu, numaratörden bir numara alıp bekledim, omzum yanıyordu ve her kımıldadığımda sırtıma bir ağrı saplanıyordu, ama yarım saat içinde sıram gelene dek bekleyebilirdim. Resepsiyondaki hemşireye durumu anlattım, çıkıp beni muayene etti, kolumu tutup yavaşça kenara çekti. Ciğerlerimin bütün gücüyle haykırdım. AAAAAH! Herkes bana baktı. Arjantin milli forması, kramponlar giymiş, uzun saçlarını lastik bantla bir ananas gibi kafasının üzerinde toplamış, kırkına merdiven dayamış bir adam acıyla uluyor.

"Benimle gelsen iyi olur," dedi hemşire. "Seni iyice muayene ettirelim."

Yakındaki bir odaya girdim, beklememi söyledi, birkaç dakika sonra başka bir hemşire geldi, koluma aynı hareketi yaptırdı, yine çığlık attım.

"Üzgünüm," dedim. "Engelleyemiyorum."

"Sorun değil," dedi, eşofmanımın üstünü usulca çıkardı. "Formanı da çıkarmalıyız," dedi. "Sence bir sorun olur mu?"

Formanın kolunu çekti, bağırdım, duraksadı, bir daha denedi. Bir adım geriledi. Bana baktı. Aşırı büyümüş bir çocuk gibi hissediyordum kendimi.

"Kesmemiz gerek dedi."

Bunun üzerine ben ona gözlerimi diktim. Arjantin formamı kesmek mi?

Bir makasla geri döndü, kollardan kesmeye başladı, formamı çıkarınca yatağa oturmamı istedi, ardından bileğimin yukarısına bir iğne sapladı. Bana biraz morfin vereceğini söyledi. Ondan sonra hiçbir şeyi algılamadım, beni tekerlekli sandalyeye oturtup başka bir odaya götürdü, labirentimsi binada yaklaşık elli metre ilerledik, orada tek başıma röntgeni bekledim, korkmadığım söylenemezdi, çünkü omzumun çıktığını düşünüyordum, öyleyse yerine yerleştirmek çok acı verecekti. Ama doktor bir kırık olduğunu söyledi. İyileşmesi sekiz-on iki hafta alacaktı. Bana ağrı kesici verdiler, daha fazlasını alabilmem için reçete yazdılar, omzumun altından ve üstünden geçen sekiz biçiminde gergin bir bandajla kolumu askıya aldılar ve eşofman üstümü sırtıma geçirip beni eve yolladılar.

Kapıyı açınca, Heidi'yle Vanja koşarak yanıma geldi. Heyecanlıydılar, babaları hastaneye gitmişti, bir maceraydı. Onlara ve kucağında John'la arkadan gelen Linda'ya durumu anlattım, köprücük kemiğimi kırdığımı, kolumun askıda kalacağını, ciddi bir şey olmadığını, ama iki ay boyunca hiçbir şey kaldırıp taşıyamayacağımı, kolumu kullanamayacağımı söyledim.

"Ciddi misin?" diye sordu Linda. "İki ay mı?"

"En kötü ihtimalle üç," dedim.

"Bir daha asla futbol oynamamalısın, orası kesin," dedi Linda.

"Öyle mi?" dedim. "Karar vermek sana mı düşüyor?"

"Sonuçlarına katlanmak zorunda kalan benim," dedi. "İki ay boyunca tek başıma çocuklara nasıl bakacağım, sorabilir miyim?"

"Sorun olmaz," dedim. "Sakin ol. Köprücük kemiği kırdım yani. Acıyor ve kasten yapmadım sonuçta."

Kanepeye oturmak için salona gittim. Her hareketi önceden tasarlamam, usulca yapmam gerekiyordu. En küçük bir sapma canımı yakıyordu. Ah, of, ah, dedim, yavaşça kanepeye doğru alçalırken. Vanja ve Heidi gözlerini kocaman açmış, beni izliyordu.

Büyük yastığı arkama yerleştirmeye çalışırken onlara gülümsedim. Yanıma geldiler. Heidi muayene etmek istermiş gibi elini göğsümde dolaştırdı.

"Bandaja bakabilir miyiz?" diye sordu Vanja?

"Daha sonra," dedim. "Üzerimi giyip çıkarmak canımı yakıyor."

"Yemek hazır!" diye bağırdı Linda, mutfaktan.

John bebek sandalyesinde oturmuş, çatal kaşığını masaya vuruyordu. Ben otururken, Vanja'yla Heidi yavaş, zorlu hareketlerimi izliyordu.

"Ne gün ama!" dedi Linda. "Martin senin acile götürüldüğün dışında bir şey bilmiyordu. Bizi eve getirdi neyse ki, ama kapıyı açarken anahtar kırıldı. Tanrım. Geceyi onlarda geçirmek zorunda kalacağımızı düşündüm. Ardından çantama bir daha bakınca Berit'in anahtarını gördüm. Şansımıza yerine asmamışım. Sonra sen kırık bir kemikle geldin..."

Bana baktı.

"Çok yorgunum," dedi.

"Üzgünüm," dedim. "Büyük olasılıkla yalnızca ilk birkaç gün bir şey yapamam. Ardından en azından tek kolum iş görür."

Yemekten sonra, yastığa dayanıp kanepeye uzandım, televizyonda bir İtalyan futbol karşılaşması izledim. Babalık yaptığım dört yıl boyunca böyle bir şeyi yalnızca bir kere yapmıştım. Öyle hastaydım ki kımıldayamıyordum, bütün gün kanepede yatmıştım, ilk Jason Bourne filminin on dakikasını izlemiş, biraz uyumuş, on dakika daha izlemiş, biraz daha uyumuş, arada kusmuştum ve bütün bedenim ağrısa, sıkıntım kesinlikle dayanılmaz olsa da her saniyenin tadını çıkarmıştım. Gün ortasında kanepeye yatıp film seyretmek! Tek bir sorumluluk bile yok! Çamaşır yıkamak, yer silmek, bulaşık, çocuklara bakmak yok.

Şimdi de aynı duyguya kapılmıştım. Ama bir şey yapacak durumda değildim. Omzum ne kadar yansa, ağrısa, sızlasa da huzur içinde yatmanın zevki daha büyüktü.

Vanja'yla Heidi yanıma geldi, arada sırada sokulup usulca omzumu okşuyorlardı, arada odaya oynamaya gittiler, sonra yine geldiler. Beni böyle hareketsiz ilk defa görüyor olmalılardı. Sanki yeni bir yanımı keşfetmişlerdi.

Futbol karşılaşması bitince banyoya gittim. Duş başlığının askısı yoktu, elimizde tutmak zorundaydık ve bu benim için söz konusu bile değildi, küveti doldurup içine kıvrılmaktan başka seçeneğim yoktu. Vanja'yla Heidi beni izledi.

"Yıkanmana yardım edelim mi baba?" diye sordu Vanja. "Seni yıkayabilir miyiz?"

"Evet, iyi olur," dedim. "Şu bezleri görüyor musunuz? Birer tane alın, suda ıslatıp sabunlayın."

Vanja söylenenleri birebir yerine getirirken Heidi onu taklit etti. Ellerinde bezlerle küvetin kenarından eğilip beni sabunlamaya başladılar. Heidi güldü, Vanja işini çok ciddiye alıyordu. Kollarımı, boynumu, göğsümü yıkadılar. Heidi birkaç saniye sonra sıkılıp salona kaçtı, Vanja biraz daha kaldı.

"İyi mi?" diye sordu, sonunda.

Gülümsedim. Genelde bunu ben sorardım.

"Evet, çok iyi," dedim. "Sen olmasan ne yapardım bilmiyorum!"

Gözleri ışıldadı, ardından o da salona koştu.

Su soğuyana dek küvette kaldım. Önce televizyonda futbol, ardından uzun bir banyo. Ne pazar ama!

Vanja birkaç kez beni görmeye geldi. Sanırım bandajın takılmasını bekliyordu. Elbette İsveççe konuşuyordu, üstelik hâlâ Stockholm vurgularıyla, ama onunla bir sabah ya da akşam geçirdiğimde veya bir nedenden ötürü kendisini bana yakın hissettiğinde benim şivemin izleri konuşmasına daha çok yansıyordu. İsveççe "mig" yerine sık sık "mæ" diyordu. Örneğin "Lyft upp mæ![4]" Her seferinde gülüyordum.

"Anneni çağırabilir misin?" dedim.

Başını sallayıp koştu. Dikkatlice küvetten çıtım, Linda gelene dek kurulandım.

"Bandajı takabilir misin?" diye sordum.

"Tabii," dedi.

Nasıl yapılacağını açıkladım, sertçe çekmesi gerektiğini, yoksa işe yaramayacağını söyledim.

"Daha sert!"

"Acıtmıyor mu?"

"Biraz, ama ne kadar sıkı olursa, kımıldadığımda o kadar az acıyor."

"Peki," dedi. "Sen öyle diyorsan."

Ardından arkamdan çekti.

---

4 Yarı İsveççe, yarı Norveççe. "Beni kaldır!" -ç.n.

"Aaaaah!"

"Çok mu sertti?"

"Hayır, iyiydi," dedim. Ona döndüm.

"Surat astığım için üzgünüm," dedi. "Ama gelecek çok karanlık göründü, aylarca her işi tek başıma yapmak."

"Öyle olmayacak," dedim. "Birkaç güne dek her zamanki gibi onları getirip götüreceğime eminim."

"Acıdığını ve senin hatan olmadığını biliyorum. Ama çok yorgunum."

"Biliyorum. Geçer. Sorunlar kendiliğinden çözülür."

Cuma günü Linda çok yorgundu, John'la birlikte kızları yuvadan almaya gittim. Gitmek kolaydı, tek elimle ittiğim pusetin arkasında elimden geldiğince dikkatli yürüyordum. Geri dönüş daha sorunluydu. Sağ elimle John'un pusetini arkadan çekiyor, sakat sol kolumu karnıma yapıştırıp Vanja'yla Heidi'nin ikili arabasını bir şekilde bütün gövdemle itiyordum. Arada sırada kapıldığım ağrılara karşı küçük çığlıklar atmak dışında bir savunmam yoktu. Tuhaf bir görüntü olmalıydı, gelip geçenler bize bakıyordu. O haftalar benim açımdan da tuhaftı. Kaldırıp taşıyamamak, oturup kalkmakta güçlük çekmek, fiziksel kısıtlamaların ötesine geçen bir çaresizlik duygusu uyandırıyordu. Birdenbire bütün gücüm tükenmişti, şimdiye dek farkına varmadığım yetkinlik duygusu elle tutulur duruma gelmişti. Kımıldamadan oturuyordum, pasiftim, çevremin denetimini yitirmiş gibiydim. Her zaman onları baskılamış, denetlemiş miydim? Evet, öyle olmalı. Gücümü kullanmam ya da denetlemem gerekmese de, varlığını bilmek yeterliydi, yaptığım ve düşündüğüm her şeye yayılıyordu. Şimdi gitmişti, bunu ilk kez görüyordum. Daha da tuhafı aynı durumun yazıya yansımasıydı. Kırık köprücük kemiğiyle yazıdaki güç ve denetim duygumu da yitirmiştim. Birdenbire metnin altında kalmıştım, birdenbire yazı benden güçlü duruma gelmişti, kendime hedef koyduğum günde beş sayfayı büyük bir irade gücü kullanarak yazabiliyordum. Ama üstesinden geldim, onun da üstesinden geldim. Her heceden, her sözcükten, her cümleden nefret ediyordum, ama yaptıklarımdan hoşlanmamam, yapmamam gerektiği anlamına gelmiyordu. Bir yıl sonra

her şey geçecekti, o zaman başka bir şey yazabilecektim. Sayfalar yığıldı, öykü ilerledi, günün birinde, yirmi yıldır sakladığım defterlerden birine düşmüş olduğum bir nota rastladım, on altı yaşıma bastığım yaz babamın dostları ve iş arkadaşları için verdiği partiyle ilgiliydi, yaz sonu karanlığında benim büyük neşem ve babamın ağlamasının birbirine karıştığı bir kutlama, çok duygusaldı, olanaksız bir akşamdı, her şey orada birleşiyordu ve şimdi sonunda onu yazabilecektim. Onu da yazdıktan sonra geriye babamın ölümü kalacaktı. Açması zor bir kapıydı, içeride olmak sarsıcıydı, ama yeni bir yöntemle yaklaşacaktım: Ne olursa olsun günde beş sayfa. Daha sonra bilgisayarı kapatıp kalkıyor, çöpü bodruma indiriyor, çocukları almaya gidiyordum. Parktan bana doğru koşarak geldiklerinde göğsümü sıkıştıran dehşet duygusu diniyordu. En yüksek sesle kim bağıracak, beni en kocaman kim kucaklayacak, diye aralarında yarışıyorlardı. John da bizimleyse oturup gülümsüyor, bağırıyordu, onun gözünde iki ablası gibisi yoktu. Yaşamlarını onun çevresinde sürüyorlardı, John bunun tadını çıkarıyor, elinden geldiğince her şeyi kopyalıyordu, onu kıskanmayı sürdüren, gözümüzü ayıracak olursak tırmalayan, deviren veya ezen Heidi bile gözünü korkutmuyordu, ona hiçbir zaman korkuyla bakmamıştı. Unutuyor muydu? Yoksa iyiliklerin çokluğu diğer her şeyi siliyor muydu?

Mart ayında bir gün çalışırken telefon çaldı, tanımadığım bir numaraydı, ama Norveç'ten değil, İsveç'tendi, yine de açtım. Annemin arkadaşlarından biriydi, Göteborg'a bir seminere gelmişler, annem bir dükkânda düşüp bayılmış, hastaneye kaldırmışlar, şimdi yoğun bakımdaymış. Hastaneyi aradım, kalp krizi geçirmiş, ameliyat ediliyormuş ve tehlikeyi atlatmış. O gece beni kendisi aradı. Zayıf ve biraz sersemlemiş olduğunu duyabiliyordum. Çok acı çektiğini, bu acıyla yaşamaktansa ölmeyi yeğleyeceğini söyledi. Bayılmamıştı, yere yığılmıştı. Üstelik bir dükkânda değil, sokağın ortasında. Söylediğine göre orada yatarken sonunun geldiğinden kuşkusu yokmuş, olağanüstü bir yaşam sürdüğü düşüncesi gelmiş aklına. Annemin sözleri karşısında donup kaldım.

Çok güzel bir yan vardı bunda.

Ayrıca orada ölmek üzereyken özellikle çocukluğu geçmiş gözlerinin önünden, birdenbire şu duyguya kapılmış: Harika bir çocukluk geçirmiş, özgür ve mutluymuş, her şey çok güzelmiş. İzleyen günlerde söyledikleri aklıma gelip durdu. Bir bakıma sarsılmıştım. Bunu hiç düşünemezdim. Şimdi yere yığılsam, yaşayacak saniyelerim, belki dakikalarım kalsa, her şey bitmeden önce ben tam tersini düşünürdüm. Hiçbir şey başaramadığımı, hiçbir şey görmediğimi, hiçbir şey yaşamadığımı. Yaşamak istiyordum. Peki niye yaşamıyordum öyleyse? Niye bir uçakta ya da arabada aklıma kaza yapacağımız geliyordu, niye bunun o kadar da kötü olmayacağını, önemli olmadığını, yaşamak yerine ölebileceğimi düşünüyordum? Çünkü bu hiç aklımdan çıkmıyordu. Umursamamak yedi ölümcül günahtan biri, belki de en büyüğü, çünkü yaşama karşı tek günah o.

O ilkbaharın sonlarına doğru, babamın ölümüyle, Kristiansand'aki evde geçen korkunç günlerle ilgili öyküyü bitirmeye yaklaşırken annem ziyarete geldi. Göteborg'da başka bir seminere gelmiş, ardından bizi görmek istemişti. Aynı kentte yere yığılmasının üzerinden iki ay geçmişti. Evde düşseydi büyük olasılıkla ölürdü, yalnız yaşıyordu, ayrıca umulanın tersine yardım alabilseydi bile en yakın hastane arabayla kırk dakika uzaklıktaydı. Göteborg'da hemen müdahale etmişlerdi, göz açıp kapayıncaya dek ameliyata almışlardı. Durduk yere kalp krizi geçirmemiş meğer, sonradan çıktı ortaya. Ağrıları varmış, gelip giden korkunç ağrılar, ama bunları strese yormuş, ötelemiş, eve dönünce doktora gitmeyi düşünüyormuş, derken yığılıp kalmış.

Bir sabah o örgü örerken ben yazıyordum; Linda kızları yuvaya götürdükten sonra John'la dışarı çıkmıştı. Bir süre sonra annemi görmeye gittim, birdenbire babamdan söz açtı. Neden babamdan ayrılmadığını bir türlü anlamadığını söyledi, cesareti mi yoktu? Birkaç hafta önce bir arkadaşıyla konuştuğunu söyledi, kendisini onu sevdiğini söylerken yakalamış. Ardından bana baktı.

"Onu gerçekten sevdim, Karl Ove. Çok sevdim."

Bunu daha önce hiç söylememişti. Yanından bile geçmemişti. Onun böyle bir söz ettiğini hatırlamıyordum gerçekten.

Çok şaşırmıştım.

Neler oluyor, diye düşündüm. Neler oluyor? Çevremde bir şeyler değişiyordu. Yoksa değişiklik içimdeydi ve daha önce görmediğim bir şey mi görebiliyordum? Yoksa bir düzeneği mi harekete geçirmiştim? Çünkü Yngve'yle, annemle ve babamla geçirdiğim zamandan çok söz etmiştim, o günlere geri dönmüştüm birdenbire.

Babamla ilk tanışmalarını anlattı annem o sabah. On yedi yaşında yazın Kristiansand'da bir otelde çalışıyormuş, büyük bir parktaki taraça restoranda, bir ağacın gölgesinde, arkadaşlarından biri onu sevgilisi ve sevgilisinin arkadaşıyla tanıştırmış.

"Adını tam anlayamadım, uzun süre Knudsen sandım," dedi. "Önce öteki oğlanı daha çok beğenmiştim. Ama sonra babana vuruldum... Çok güzel bir anı. Güneş, parkın çimenleri, ağaçlar, gölge, oradaki onca insan... Çok gençtik, bilirsin... Bir serüvendi. Bir serüvenin başlangıcı. Böyle bir duyguya kapılmıştım."

DÜNYADA FIRTINALAR KOPARAN,

MİLYONLARI ARKASINDAN SÜRÜKLEYEN

KNAUSGAARD FENOMENİNİ SİZ DE KEŞFEDİN.

KNAUSGAARDMANIA HER YERİ SARMIŞ DURUMDA.

BU KİTAP İÇİN ÖZEL HAZIRLADIĞIMIZ SİTEMİZ

ÇOK İLGİNİZİ ÇEKECEK, GÖRECEKLERİNİZDEN

DE DUYACAKLARINIZDAN DA SARSILACAKSINIZ.

KNAUSGAARD ARTIK AKLINIZDAN HİÇ ÇIKMAYACAK,

YÜREĞİNİZE KAZINACAK.

ONUN KAVGAM'I SİZİN KAVGANIZ OLACAK:

www.asikbiradam.com

Yaşamanın o canlı, son derece kuvvetli hissiyatını sayfalardan aynen aktarıyor... Hep birlikte Karl Ove'un geçmişine, zaferlerine ve felaketlerine, büyük sevinçlerine ve aptallıklarına kapılmış olabiliriz; ama onun kavgası bizim de kavgamız... Çünkü bu güzel ve zor dünyada, aşk, dostluk ve hayatın anlamı için kavga ediliyor.
The National

Knausgaard kendini zorlayarak daha önce yapılmamış bir şey yaptı ve otobiyografik romanın ses duvarını aştı.
Jeffrey Eugenides, New York Times

"Sırılsıklam âşık olmuştum ve her şey mümkündü. Her şey anlam yüklüydü."

Aşırı doğallığı mümkün olabileceğini düşündüğümüzden çok daha yoğun bir gerçeklik yaratıyor. Tüm itirafları gölgede bırakan bir itiraf romanı.
Times Literary Supplement (UK)

Âşık Bir Adam'ın son sayfasını çevirdikten sadece birkaç gün sonra kendimi Knausgaard'ı özlerken buldum.
Jonathan Callahan, The Millions

KAVGAM Serisi II

Monokl Edebiyat

SBN 978 605 5159 43 6

@monokledebiyat | 28 tl